Umberto Eco
Cimitirul din Praga

Pentru că episoadele sunt întotdeauna necesare, ba chiar alcătuiesc partea principală a unei povestiri istorice, am inclus executarea a o sută de cetățeni spânzurați în piața publică, pe cea a doi călugări arşi de vii, ivirea unei comete, toate descrierile care fac cât cele o sută de turniruri şi care au darul de a-i abate cititorului mai mult ca oricând mintea de la acțiunea principală.

Carlo Tenca, Drumul câinilor

1

Trecătorul care-n dimineața aceea cenuşie

Trecătorul care-n dimineața aceea cenuşie din martie 1897 ar fi străbătut pe propriu-i risc Place Maubert, sau Maub, cum o numeau borfaşii (fost centru al vieții universitare în Evul Mediu, când adăpostea mulțimea studenților ce frecventau Facultatea de Arte din *Vicus Stramineus* sau Rue du Fouarre, iar mai târziu loc al execuției unor apostoli ai gândirii libere, precum Etienne Dolet), s-ar fi pomenit într-unul din puținele locuri ale Parisului cruțate de demolările baronului Haussmann, într-o încâlcire de străduțe rău mirositoare, tăiate în două sectoare de canalul Bievre, care în zona aceea încă ieşea la iveală din măruntaiele metropolei, unde fusese de multă vreme îngrădit, ca să se arunce febricitând, horcăind şi viermuind în Sena, aflată în apropiere. Din piața Maubert, tăiată acum de Boulevard Saint-Germain, se mai desprindea un păienjeniş de străzi mici, ca Rue Maître-Albert, Rue Saint-Severin, Rue Galande, Rue de la Bucherie, Rue Saint Julien le Pauvre, până la Rue de la Huchette, presărate cu hoteluri sordide, ținute în general de inşi de prin Auvergne, nişte hangii de o lăcomie legendară, care cereau un franc pentru prima noapte şi patruzeci de cenți pentru următoarele (plus douăzeci de bani dacă mai voiai şi un cearşaf).

Dacă după aceea ar fi luat-o pe Rue Sauton, pe la jumătatea ei, între un bordel travestit în berărie şi o tavernă în care se servea, cu vin foarte prost, un prânz de câțiva bănuți (încă din epoca aceea puțini, însă atât îşi puteau permite studenții de la Sorbona aflată nu depar-

te), ar fi dat de o fundătură care se numea, pe atunci, Impasse Maubert, însă înainte de 1865 se numea Cul-de-sac d'Amboise, iar cu şi mai mulți ani înainte găzduia un *tapis-franc* (în limbajul lumii interlope, o bombă, o ospătărie de rangul cel mai prizărit, ținută de regulă de careva certat cu legea şi frecventată de ocnaşi abia ieşiți din temniță) şi rămăsese cu o faimă tristă şi pentru că în secolul al XVIII-lea acolo se ridica laboratorul a trei otrăvitoare celebre, ce fuseseră găsite într-o zi asfixiate de aburii unor substanțe mortale pe care le distilau pe plitele lor.

Pe la jumătatea străduței trecea cu totul neobservată vitrina unui telal, pe care o firmă spălăcită o dădea drept Brocantage de Qualite — vitrină prin care nu prea vedeai nimic din cauza prafului gros ce-i murdărea geamurile, iar acestea arătau prea puțin din mărfurile expuse şi din interior, deoarece fiecare dintre ele abia dacă era ceva mai mare decât un pătrățel cu latura de douăzeci de centimetri, şi erau unite toate printr-o ramă de lemn. Lângă vitrina aceea trecătorul ar fi văzut o uşă, permanent închisă, iar lângă sfoara unui clopoțel, un cartonaş care atrăgea atenția că pe moment proprietarul lipsea.

Căci dacă, aşa cum rar se întâmpla, uşa s-ar fi deschis, cel ce-ar fi intrat ar fi întrezărit la lumina nesigură din vizuina aceea, aşezate pe nişte rafturi şubrede şi pe câteva mese, şi ele şubrede, o puzderie de obiecte care la prima vedere puteau părea mai acătării, dar care la o cercetare mai atentă, s-ar fi dovedit cu totul nepotrivite oricărui schimb comercial onest, pe lângă faptul că erau oferite la nişte prețuri la fel de ciumpăvite. De pildă, o pereche de pirostrii ce-ar fi făcut de ruşine orice sobiță, o pendulă cu smalțul albastru-închis sărit, perne poate altădată brodate în culori vii, suporturi înalte de ghivece cu îngeraşi de ceramică ciobiți, măsuțe şchioape de stil greu de definit, un coş de hârtii din sârmă ruginită, cutii de tot felul, pirogravate, evantaie grosolane de sidef ornate cu desene chinezeşti, un colier care părea de chihlimbar, doi botoşei din lână albă cu catarame încrustate cu diamante mici de Irlanda, un bust ştirbit al lui Napoleon, fluturi sub sticlă plesnită, fructe de marmură policromă sub un clopot din sticlă altădată străvezie, nuci de cocos, albume vechi cu modeste

picturi în acuarelă cu flori, câteva dagherotipuri înrămate (care nici în epocă n-aveau aerul unor antichități) — aşa încât cel ce s-ar fi amorezat de vreuna din rămăşițele acelea ruşinoase de bunuri sechestrate de pe la familii nevoiaşe, pus față-n față cu proprietarul, demn de toate bănuielile, ar fi întrebat de preț, ar fi auzit o sumă atât de mare, încât i-ar fi pierit cheful până şi celui mai pervers dintre colecționarii de trăsnăi de anticariat.

Iar dacă, până la urmă, vizitatorul, înarmat cu vreo recomandare, ar fi trecut pragul celei de-a doua uşi, ce despărțea interiorul prăvăliei de caturile superioare ale clădirii, şi ar fi urcat treptele unei instabile scări în spirală ce caracterizează casele pariziene cu fațade înguste cam cât uşa de la intrare (acolo unde ele se-nghesuie cu chiu cu vai una-ntr-alta), ar fi pătruns într-un salon larg ce părea să găzduiască nu talmeş-balmeşul de la parter, ci o colecție de obiecte de cu totul altă factură: o măsuță stil „empire" cu trei picioare împodobite cu capete de vultur, o consolă sprijinită pe un sfinx înaripat, un dulap de secol XVII, o mobilă cu rafturi din mahon care expunea vreo sută de cărți frumos legate în marochin, un birou din cele ce se numeau americăneşti, cu închizător pe role şi cu nenumărate sertăraşe, ca un *secretaire*. Iar dacă ar fi trecut în camera de-alături, ar fi dat de un pat luxos cu baldachin, o etajeră rustică pe care erau porțelanuri de Sevres, o narghilea turcească, o mare cupă de alabastru , un vas de cristal, iar pe peretele din fund nişte panouri pictate cu scene mitologice, două mari pânze ce le reprezentau pe muzele istoriei şi pe cea a comediei, iar ici şi colo, atârnate pe pereți, nişte burnuzuri arabe, alte veşminte orientale din caşmir, o ploscă veche de pelerin; şi apoi un trepied pentru lavoar, cu o consolă deasupra, plină cu obiecte de toaletă din materiale de calitate — în sfârşit, o împerechere bizară de obiecte curioase şi scumpe, care poate că nu vădeau un gust coerent şi rafinat, dar cu siguranță o dorință de opulență neascunsă.

Revenind în salonul de la intrare, vizitatorul ar fi identificat, în dreptul singurei ferestre prin care răzbătea lumina săracă din străduța aceea oarbă, aşezat la o masă, un ins în vârstă, înfăşurat într-un halat de casă, care, atât cât ar fi putut vizitatorul să-şi dea seama aruncându-şi privirea peste umerii lui, tocmai scria cele ce ne vom

grăbi să citim şi pe care Naratorul le va rezuma din când în când, ca să nu-l obosească prea tare pe Cititor.

Cititorul să nu se aştepte cumva ca Naratorul să-i dezvăluie că o să se mire recunoscând în personaj vreun ins numit mai înainte, deoarece (povestirea de față începând chiar acum) nimeni n-a fost încă numit în ea, şi nici Naratorul însuşi nu ştie cine este misteriosul ins care scrie, propunându-şi s-o afle (odată cu Cititorul), în timp ce amândoi trag cu ochiul pe furiş şi urmăresc semnele cu care tocul respectivului ins aşterne rânduri pe hârtie.

2

Cine sunt eu?

24 martie 1897

Mă simt întru câtva încurcat apucându-mă de scris, de parcă miaş dezgoli sufletul, din porunca — nu, la naiba! să zicem că la sugestia — unui evreu neamț (sau austriac, dar tot aia e). Cine sunt eu? Cred că mai de folos ar fi să mă întreb despre patimile mele, de care poate că sufăr şi acum, decât despre faptele vieții mele. Pe cine iubesc? Nu-mi vin în minte chipuri îndrăgite. Ştiu că-mi place bucătăria de calitate: când aud rostindu-se numele „La Tour d'Argent" simt un fel de freamăt prin tot trupul. Asta-i iubire?

Pe cine urăsc? Pe evrei, îmi vine să spun, dar faptul că aş ceda atât de supus instigărilor doctorului ăluia austriac (sau neamț) îmi spune că n-am nimic împotriva blestemaților de evrei.

Despre evrei nu ştiu decât ce m-a învățat bunicul: — Sunt acel popor ateu prin excelență, mă instruia el. Pornesc de la concepția că binele trebuie realizat aici, nu dincolo de mormânt. Deci făptuiesc numai pentru cucerirea lumii acesteia.

Anii copilăriei mi-au fost plini de întristare din pricina fantasmei lor. Bunicul îmi descria ochii aceia ce te spionează, aşa de falşi încât deveneai livid, surâsurile alea unsuroase, buzele de hienă înălțate deasupra dinților, privirile apăsătoare, infecte, urâțite, cutele dintre nas şi buze mereu neliniştite, săpate de ură, nasurile alea ale lor coroiate ca nişte ciocuri de păsări din sud... Iar ochiul, ah, ochiul... Se roteşte febril cu pupila de culoarea pâinii prăjite şi dă la iveală boli ale ficatului, stricat de secrețiile produse de o ură de optsprezece

veacuri, se pleacă peste o mie de riduri ce se adâncesc odată cu vârsta şi, încă de pe la douăzeci de ani, iudeul pare veştejit ca un bătrân. Când zâmbeşte, pleoapele umflate i se închid pe jumătate, abia lăsându-i o linie imperceptibilă, semn de viclenie, zic unii, de desfrâu, preciza bunicul... Iar când mă făcusem destul de mare ca să înțeleg, îmi amintea că evreul, pe lângă că e înfumurat ca un spaniol, ignorant ca un croat, lacom ca un levantin, ingrat ca un maltez, obraznic ca un țigan, murdar ca un englez, unsuros ca un calmuc, poruncitor ca un prusac şi clevetitor ca unul de la Asti, mai e adulter din pricina poftei neînfrânate — depinde de circumcizie, care-i face mai sculăței, cu o disproporție monstruoasă între piticenia trupească şi vergeaua aia cavernoasă a excrescenței lor pe jumătate mutilate.

Eu, unul, pe evrei i-am visat noapte de noapte, mulți ani la rând.

Din fericire, n-am întâlnit nici unul, afară de târfulița din ghetoul de la Torino, pe când eram copilandru (dar n-am schimbat mai mult de două vorbe) şi de doctorul austriac (sau neamț, totuna).

Pe nemți i-am cunoscut şi am şi lucrat pentru ei: cel mai scăzut nivel de omenie ce se poate închipui. Un neamț produce în medie dublul fecalelor unui francez. Hiperactivitate a funcției intestinale în dauna celei cerebrale, fapt ce demonstrează inferioritatea lor fiziologică. Pe timpul năvălirilor barbare, hoardele germanice presărau pe tot parcursul grămezi incredibile de materii fecale. Pe de altă parte, chiar şi în secolele trecute, un călător francez pricepea numaidecât dacă trecuse sau nu frontiera alsaciană după mărimea anormală a excrementelor lăsate de-a lungul drumurilor. Şi de-ar fi numai asta: e tipică pentru neamț bromhidroza, adică mirosul dezgustător al sudorii, şi e lucru dovedit că urina unui neamț conține douăzeci la sută azot, pe când cea a altor rase doar cincisprezece.

Neamțul trăieşte într-o stare de perpetuu deranj intestinal datorat excesului de bere şi de cârnați din ăia de porc cu care se ghiftuieşte. I-am văzut într-o seară, în timpul singurei mele călătorii la München, în acel soi de catedrale dezafectate, pline de fum ca un port englezesc, puțind a untură şi slănină, până şi doi câte doi, el şi ea, cu mâinile încleştate în jurul stacanelor de bere care ar astâmpăra ele singure câte o turmă de pahiderme, nas în nas într-un dialog amoros ani-

malic, ca doi câini ce-şi adulmecă mirosul, cu izbucnirile lor în râs, răsunătoare şi lipsite de grație, cu ilaritatea lor guturală şi tulbure, strălucind de o grăsime perenă care le unge fețele şi membrele ca uleiul de pe pielea unor atleți de circ antic.

Eu, unul, pe evrei i-am visat noapte de noapte, mulți ani la rând... (p. 12)

Au mereu gurile pline cu *Geist* al lor, ce vrea să-nsemne spirit, dar e spiritul de berică, ce-i prosteşte încă de tineri, şi asta explică de ce dincolo de Rin nu s-a produs nimic interesant în artă, afară de câteva tablouri cu mutre respingătoare şi poeme ce te plictisesc de moarte. Ca să nu mai vorbesc de muzica lor: nu zic de Wagner ăla, neîndemânatic şi funebru, care astăzi îi înfurie şi pe francezi, dar, din puținul pe care l-am auzit, compozițiile lui Bach al lor sunt total lipsite de armonie, reci ca o noapte de iarnă, iar simfoniile lui Beethoven sunt o orgie de grosolănii.

Abuzul de bere îi face neînstare să aibă cea mai mică idee despre vulgaritatea lor, dar superlativul acestei vulgarități este că nu se ruşinează că sunt germani. Au luat în serios un călugăr mâncău desfrânat ca Luther (poți lua în căsătorie o călugăriță?) doar pentru că

şi-a bătut joc de Biblie traducând-o în limba lor. Cine a zis că au abuzat de cele două mari narcotice europene, alcoolul şi creştinismul?

Se consideră profunzi pentru că limba lor e vagă, nu are claritatea celei franceze şi nu spune nici odată exact ce ar trebui, aşa încât nici un neamț nu ştie vreodată ce voia să spună — şi confundă nesiguranța asta cu profunzimea. Cu nemții e ca şi cu femeile, n-o scoți nici odată la capăt. Din nefericire, limba asta neexpresivă, cu verbele pe care, când citeşti, trebuie să le cauți înfrigurat din ochi, pentru că nu stau nici odată acolo unde ar trebui să fie, bunicul m-a obligat s-o învăț de mic copil — nici nu-i de mirare, cam austriac cum era el. Şi aşa că limba asta am urât-o, cam tot pe-atât cât iezuitul care venea să mi-o predea cu lovituri de nuia peste degete.

De când a scris Gobineau despre inegalitatea raselor, se pare că, dacă cineva vorbeşte de rău un alt popor, asta-i pentru că îl consideră superior pe al său. Eu n-am prejudecăți. De când am devenit francez (cum şi eram pe jumătate, dinspre partea mamei), am înțeles cât erau noii mei compatrioți de leneşi, de escroci, de ranchiunoşi, de geloşi, orgolioşi dincolo de orice limită, până-ntr-acolo încât credeau că cine nu-i francez e un sălbatic, incapabili să accepte reproşuri. Însă am înțeles că, pentru a-l face pe un francez să recunoască vreo tară a neamului său, ajunge să-i vorbeşti de rău un alt popor, ca de pildă „noi, polonezii, avem cutare sau cutare defect", şi, dat fiind că nu vor să fie pe locul al doilea după nimeni, nici măcar în rău, imediat reacționează printr-un „o, nu, aici, în Franța, noi stăm şi mai rău" — şi dă-i şi bârfeşte-i pe francezi atât timp cât nu-şi dau seama că i-ai prins în cursă.

Nu-şi iubesc semenii, nici măcar când trag din asta un folos. Nimeni nu-i mai needucat decât un cârciumar francez, are aerul că-şi urăşte clienții (şi poate că aşa şi este) şi că doreşte să nu existe (iar asta-i fals, pentru că franțuzu-i foarte lacom). *Ils grognent toujours*. Încearcă numai să-l întrebi ceva: *sais pas, moi*, şi-şi țuguie buzele de parcă ar cerşi.

Sunt răi. Ucid din plictiseală. E singurul popor care şi-a ținut ocupați timp de câțiva ani buni cetățenii ca să-şi taie reciproc capetele, şi noroc că Napoleon le-a deviat furia asupra celor de altă nație, încolo-

nându-i ca să distrugă Europa.

Sunt mândri de faptul că au un stat despre care zic că-i puternic, dar îşi petrec timpul încercând să-l facă să cadă, nimeni nu-i atât de iute ca francezul la făcut baricade din orice motiv şi la orice adiere de vânt, adesea fără ca măcar să ştie pentru ce, lăsându-se scos în stradă de către ultima canalie. Francezul nu ştie bine ce anume vrea, dar ştie la perfecție că nu vrea ceea ce are. Iar ca să spună asta nu ştie să facă altceva decât să intoneze cântece.

Ei cred că întreaga lume vorbeşte franțuzeşte. S-a întâmplat acum câteva decenii cu acel Lucas, om de geniu — treizeci de mii de documente autografe false, furând hârtie veche, tăind paginile de gardă ale unor cărți vechi de la Bibliotheque Nationale şi imitând feluritele caligrafii, chiar dacă nu aşa de bine pe cât aş putea s-o fac eu... Îi vânduse din ele nu ştiu câte la un preț foarte mare imbecilului ăluia de Chasles (mare matematician, se spune, şi membru al Academiei de Ştiințe, dar şi mare nătărău). Şi nu numai el, dar mulți dintre colegii săi academicieni au luat-o de bună că în franceză îşi scriseseră scrisorile Caligula, Cleopatra sau Iuliu Cezar şi că tot în franceză îşi scriau unul altuia Pascal, Newton şi Galileu, când până şi copiii ştiu că învățații din secolele acelea scriau în latină. Cărturarii francezi n-aveau idee că alte popoare vorbeau şi altfel decât franțuzeşte. În orice caz, scrisorile false spuneau că Pascal descoperise gravitația universală cu douăzeci de ani înainte de Newton, iar asta era de-ajuns ca să-i orbească pe sorbonarzii roşi de ifosele naționale.

Poate că neştiința este efectul avariției lor — viciul național, pe care ei îl iau drept virtute şi-l numesc parcimonie. Numai în țara asta s-a putut imagina o întreagă comedie în jurul unui avar. Ca să nu mai vorbim de moş Grandet.

Avariția se vede şi după apartamentele lor prăfuite, cu tapetele nici odată refăcute, cu căzile de baie care datează din strămoşi, cu scările în spirală făcute din lemn instabil, ca să profite cu zgârcenie de spațiul îngust. Altoiți, aşa cum se face cu plantele, un francez cu un evreu (eventual, unul de origine germană) şi o să aveți ceea ce avem, cea de-a treia republică...

Dacă m-am făcut francez este pentru că nu puteam suporta să fiu

italian. Ca piemontez (prin naştere) simțeam că sunt doar caricatura unui gal, dar cu idei mai limitate. Pe piemontezi, orice noutate îi pironeşte, ce e neaşteptat îi terorizează, ca să-i faci să se mişte până-n Cele Două Sicilii (dar printre garibaldini se găseau foarte puțini piemontezi) a fost nevoie de doi ligurici, un exaltat ca Garibaldi şi o piază rea ca Mazzini. Şi să nu mai vorbim de cel pe care l-am descoperit când am fost trimis la Palermo (când a fost asta? trebuie să reconstitui). Numai vanitosul ăla de Dumas iubea populațiile acelea, poate pentru că-l adulau mai mult decât o făceau francezii, care-l considerau totuşi unul cu sânge amestecat. Le plăcea napolitanilor şi sicilienilor, bastarzi ei înşişi, nu din greşeala unei mame stricate, ci printr-o istorie de generații, născuți din încrucişări de levantini nedemni de încredere, arabi leoarcă de sudoare şi ostrogoți degenerați, care au luat ce era mai rău de la fiecare dintre hibrizii lor strămoşi, de la sarazini indolența, de la şvabi cruzimea, de la greci inconcludența şi pofta de a se pierde în flecăreli până la despicarea firului în patru. Iar în ce priveşte restul, e de-ajuns să-i vezi pe ştrengarii care la Napoli îi încântă pe străini strangulându-se cu spaghete pe care şi le vâră pe gâtlej cu degetele, mânjindu-se cu roşii stricate. Nu i-am văzut, aşa cred, dar ştiu asta.

Italianul e neîncrezător, mincinos, laş, trădător, se simte mai în largul său cu pumnalul decât cu sabia, mai bine cu otrava decât cu leacul, necurat în tratative, coerent doar când îşi schimbă steagul după cum bate vântul — şi am văzut ce s-a întâmplat cu generalii bourbonici, de îndată ce au apărut aventurierii lui Garibaldi şi generalii piemontezi.

Asta-i pentru că italienii s-au modelat după preoți, singurul guvern adevărat pe care l-au avut vreodată de când pervertitul acela de ultim împărat roman a fost sodomizat de barbari deoarece creştinismul încovoiase mândria rasei antice.

Preoții... Cum anume i-am cunoscut? Acasă la bunicul, cred, am amintirea obscură a unor priviri furişate, danturi stricate, respirații grețoase, mâini asudate care încercau să mă mângâie pe creştet. Ce scârbos. Trândavi, aparțin claselor periculoase, precum hoții şi vagabonzii. Cineva se face preot sau călugăr numai ca să trăiască în trân-

dăvie, iar trândăvia e garantată de numărul lor. Dacă preoții ar fi, să zicem, unul la o mie de suflete, ar avea atâtea de făcut că n-ar putea sta cu burta la soare mâncând claponi. Iar dintre preoții cei mai netrebnici, guvernul îi alege pe cei mai stupizi şi-i numeşte episcopi.

Începi să-i ai prin preajmă abia născut, când te botează, îi regăseşti la şcoală, dacă părinții tăi au fost atât de bigoți încât te-au încredințat lor, apoi vin prima împărtăşanie, şi catehismul, şi taina miruirii; preotul e cel care-n ziua căsătoriei tale îți spune ce trebuie să faci în odaia de culcare, iar în ziua următoare, la spovedanie, te întreabă de câte ori ai făcut-o ca să se poată excita dincolo de zăbrea. Îți vorbesc cu oroare despre sex, dar în toate zilele îi vezi ieşind dintr-un pat incestuos fără ca măcar să se fi spălat pe mâini şi se duc să-l mănânce şi să-l bea pe domnul lor, pentru ca apoi să-l cace şi să-l pişe.

Repetă că împărăția lor nu e din lumea aceasta şi pun mâna pe tot ce pot acapara. Civilizația nu va atinge perfecțiunea atât timp cât ultima piatră a ultimei biserici nu va fi căzut peste ultimul preot, iar pământul o să fie liber de tagma aia.

Comuniştii au răspândit ideea că religia este opiul popoarelor. E adevărat, pentru că serveşte la a ține-n frâu ispitele supuşilor, iar dacă n-ar fi religia, ar fi de două ori mai multă lume pe baricade, pe când în zilele Comunei nu erau destui şi i-au putut doborî fără să aştepte prea mult. Însă, după ce l-am auzit pe medicul ăla austriac vorbind despre avantajele drogului columbian, aş spune că religia este şi cocaina popoarelor, pentru că religia a împins şi împinge la războaie, la masacrarea necredincioşilor, iar asta-i valabil pentru creştini, musulmani şi alți idolatri, iar dacă negrii din Africa se mărgineau să se masacreze între ei, misionarii i-au convertit şi i-au făcut să devină trupă colonială, foarte potrivită să moară în prima linie şi să batjocorească femeile albe atunci când intră într-un oraş. Oamenii nu fac nici odată răul atât de complet şi cu atâta entuziasm ca atunci când îl fac din convingere religioasă.

...Au luat în serios un călugăr mâncău şi desfrânat ca Luther (poţi lua în căsătorie o călugăriţă?), doar pentru că şi-a bătut joc de Biblie traducând-o în limba lor... (p. 14)

Mai răi decât toţi sunt, cu siguranţă, iezuiţii. Parcă am senzaţia că le-am jucat nişte feste, sau poate că ei sunt cei ce mi-au făcut rău, încă nu-mi amintesc bine. Sau poate că erau fraţii lor trupeşti, masonii. Sunt ca şi iezuiţii, poate puţin mai haotici. Aceia cel puţin au o teologie a lor şi ştiu cum s-o manevreze, ăştia au prea multe şi-şi pierd capul din cauza lor. Despre masoni îmi vorbea bunicul. Împreună cu evreii i-au tăiat capul regelui. Şi au dat naştere carbonarilor, masoni ceva mai stupizi, deoarece se lăsau împuşcaţi, odinioară, iar după aceea au făcut să li se taie capul pentru că au greşit la fabricarea unei bombe, ori au devenit socialişti, comunişti şi comunarzi. Cu toţii la zid. Bine lucrat, Thiers.

Masoni şi iezuiţi. Iezuiţii sunt masoni îmbrăcaţi în haine femeieşti.

Urăsc femeile, pentru puţinul pe care-l ştiu despre ele. Ani de zile am fost obsedat de acele brasseries a femmes, pe unde se grămădesc răufăcători de toate speţele. Mai rău decât casele de toleranţă. Acestea măcar întâmpină greutăţi să se instaleze, din cauză că se opun vecinii, pe când berăriile pot fi deschise pretutindeni deoarece, se spune, sunt localuri unde lumea se duce să bea. Însă se bea la catul de jos şi se practică prostituţia la caturile de deasupra. Fiecare beră-

rie are un specific, iar costumația fetelor este adecvată, colo vezi niște chelnerițe nemțoaice, colo, în fața Palatului de Justiție, cameriste în togă de avocați. Pe de altă parte, sunt de-ajuns denumirile, cum ar fi Brasserie du Tire-cul, Brasserie des belles marocaines sau Brasserie des quatorze fesses, nu departe de Sorbona. Sunt ținute aproape întotdeauna de nemți, iată un mod de a submina moralitatea franțuzească. Între arondismentele al cincilea şi al şaselea există pe puțin vreo şaizeci, însă în tot Parisul sunt aproape două sute şi toate sunt deschise chiar şi pentru cei foarte tineri. Băietanii intră mai întâi din curiozitate, apoi din viciu, iar în cele din urmă se aleg cu blenoragie — asta în cel mai bun caz. Dacă berăria se învecinează cu vreo şcoală, la ieşire elevii se duc să spioneze fetele prin uşa de la intrare. Eu mă duc ca să beau. Şi ca să-i spionez dinăuntru, prin uşă, pe elevii care spionează la uşă. Şi nu numai pe elevi. Înveți multe lucruri despre obiceiuri şi despre felul de a frecventa al adulților, şi pot oricând să-ți servească.

Lucrul care mă distrează cel mai mult este să disting pe la mese natura feluriților peşti în aşteptare, unii dintre ei sunt soți care-şi duc traiul pe seama farmecelor soției, iar ăştia stau laolaltă, bine îmbrăcați, fumând şi jucând cărți, iar birtaşul sau fetele vorbesc despre ei ca despre masa celor încornorați; însă în Cartierul Latin mulți sunt foşti studenți faliți, mereu încordați de teama ca vreunul să nu le sufle câştigul, şi deseori scot cuțitele. Cei mai liniştiți sunt hoții şi asasinii, care se duc şi vin, pentru că trebuie să ia seama la loviturile lor şi ştiu că fetele nu-i vor trăda, pentru că-n ziua următoare ar pluti pe apele canalului Bievre.

Sunt şi homosexuali pe-acolo, care se ocupă cu agățatul unor depravați sau chiar depravate de orice fel, pentru serviciile cele mai scârboase. Culeg clienții la Palais-Royal sau pe Champs-Elysees şi-i atrag prin semne convenționale. Adesea îşi lasă să intre în cameră complicii travestiți în polițişti, aceştia amenință că-l vor aresta pe clientul în chiloți, el începe să implore milă şi scoate un teanc de bani.

Când intru prin lupanarele acelea, o fac cu prudență, pentru că ştiu ce-ar putea să mi se întâmple. Dacă clientul dă impresia că are bani, patronul face un semn, o fată se apropie de el şi încet, încet, îl

convinge să le invite la masă pe toate celelalte, şi dă-i cu lucrurile cele mai scumpe (dar ele, ca să nu se îmbete, beau anisette superfine sau cassis fin, apă colorată pe care clientul o plăteşte scump). Apoi caută să te facă să joci cărți, fireşte că-şi fac semne, tu pierzi şi trebuie să le plăteşti cina la toate, plus patronului şi nevestei lui. Iar dacă încerci să pui capăt, îți propun să joci nu pe bani, ci la orice mână câştigată una dintre fete îşi scoate un articol de îmbrăcăminte... Şi la orice dantelă care cade, iată apărând cărnurile alea albe, scârboase, sânii ăia bombați, subsuorile alea brune cu o dogoare care-ți macină nervii...

N-am urcat nici odată la etajul superior. Unii au spus că femeile nu sunt decât un surogat al viciului solitar, numai că se cere mai multă fantezie. Aşa că mă-ntorc acasă şi le visez noaptea, doar nu sunt făcut din fier, şi-apoi ele sunt cele care m-au provocat.

L-am citit pe doctorul Tissot, ştiu că ele fac rău până şi de departe. Nu ştim dacă spiritele animale şi lichidul genital sunt unul şi acelaşi lucru, dar sunt sigur că aceste două fluide au o anume analogie, iar după lungi poluții nocturne nu doar îți pierzi puterile, dar trupul slăbeşte, chipul devine palid, memoria se fărâmițează, se-nceţoşează vederea, vocea răguşeşte, somnul e tulburat de vise neliniştite, simți dureri în ochi şi apar pete roşii pe față, unii scuipă materii calcinate, acuză palpitații, sufocări, leşinuri, alții se plâng de constipație sau de ieşiri afară tot mai fetide. În cele din urmă, orbirea.

Poate că sunt exagerări, ca băiat aveam fața plină de coşuri, dar se pare că e ceva tipic vârstei, sau poate că toți băieții îşi procură astfel de plăceri, unii în mod excesiv, pipăindu-se zi şi noapte. Acum însă ştiu cum să mă dozez, am vise tulburi doar atunci când mă-ntorc de la o berărie şi nu mi se-ntâmplă, aşa cum li se-ntâmplă multora, să am erecții imediat ce văd o fustă pe stradă. Munca mă scuteşte de uşurătatea moravurilor.

Dar de ce să filozofez, în loc să reconstitui faptele? Poate pentru că simt nevoia să ştiu nu doar ce-am făcut înainte de ieri, ci şi cum sunt pe dinăuntru. Admițând că aş avea un lăuntru. Se spune că sufletul este doar ceea ce facem, însă dacă urăsc pe cineva şi-mi cultiv ranchiuna asta, înseamnă că un lăuntru există, hotărât lucru! Cum spu-

nea filozoful? Odi ergo sum1.

Mai adineauri a sunat cineva jos, la intrare, mă temeam să nu fie vreunul aşa de prost, încât să vrea să cumpere ceva, însă individul mi-a spus de îndată că l-a trimis Tissot — de ce oare oi fi ales parola asta? Voia un testament olograf, semnat de un anume Bonnefoy în favoarea unui anume Guillot (bineînțeles că acesta era el). Avea hârtia de scrisori pe care o foloseşte sau o folosea acel Bonnefoy şi o exemplificare a caligrafiei lui. L-am lăsat pe acest Guillot să urce în salon, am ales un toc şi nişte cerneală potrivită şi, fără să fac măcar o probă, am ticluit documentul. Perfect. Ca şi cum Guillot ar cunoaşte prețurile, mi-a întins o răsplată pe măsură când i l-am înmânat.

Prin urmare asta mi-e meseria? E frumos să construieşti din nimic un act notarial, să ticluieşti o scrisoare care pare adevărată, să elaborezi o mărturie compromițătoare, să creezi un act care va duce pe cineva la pierzare. Puterea artei... Să mă premiez cu o vizită la Cafe Anglais.

Probabil că am memoria în nas, dar am impresia că sunt veacuri de când n-am mai simțit în nări mireasma respectivului meniu: souffles a la reine, filets de sole a la Venitienne, escalopes de turbot au gratin, selle de mouton puree bretonne... Şi ca antreu, poulet a la portugaise sau pâte chaud de cailles, sau homard a la parisienne, sau toate la un loc şi, ca plat de resistance, ştiu şi eu? Canetons a la rouennaise sau ortolans sur canapes, iar ca entremet aubergines a l'espagnole, asperges en branches, cassolettes princesse. Ca vin n-aş prea şti, poate Château-Margaux, sau Château-Latour, sau Château-Lafite, depinde de anul de producție. Iar ca încheiere, o bombe glacee.

Bucătăria mi-a dat întotdeauna satisfacții mai mari decât sexul — poate-i o urmă pe care mi-au lăsat-o preoții.

Simt permanent un fel de nor în minte, care mă-mpiedică să privesc înapoi. De ce dintr-odată îmi revin în memorie fugile mele la Bicerin în veşmintele părintelui Bergamaschi? Uitasem complet de părintele Bergamaschi. Cine era? Îmi place să-mi las tocul să rătăcească după cum îmi porunceşte instinctul. După doctorul ăla aus-

[1] Urăsc, deci exist (lat.).

triac, ar trebui să ajung la un moment cu adevărat dureros pentru memoria mea, care ar explica de ce aşa, deodată, am şters atâtea lucruri.

Ieri, când credeam că-i marți, 22 martie, m-am deşteptat de parcă ştiam bine cine sunt: căpitanul Simonini, şaizeci şi şapte de ani bătuți pe muchie, dar bine purtați (sunt gras numai cât trebuie ca să fiu considerat ceea ce se numeşte bărbat bine), şi luasem în Franța titlul acela în amintirea bunicului, invocând vagi fapte militare petrecute în rândurile celor O mie de garibaldini, lucru care în țara asta, unde Garibaldi e cinstit mai mult decât în Italia, se bucură de un anumit prestigiu. Simone Simonini, născut la Torino, din tată torinez şi mamă franțuzoaică (sau savoiardă, însă, după câțiva ani de la naşterea ei, Regatul Sardiniei cedase Savoia Franței).

Stând încă în pat, rătăceam cu închipuirea... Cu problemele pe care le aveam cu ruşii (ruşii?) era mai bine să nu mă arăt în jur, prin restaurantele mele preferate. Aş fi putut să-mi gătesc singur câte ceva. Mă destinde să trebăluiesc câteva ore ca să pregătesc o mâncărică. De pildă, nişte cotes de veau Foyot: carne groasă de cel puțin patru centimetri, porție cât pentru doi, se-nțelege, două cepe de mărime mijlocie, cincizeci de grame de miez de pâine, şaptezeci şi cinci de parmezan ras, cincizeci de unt, se fărâmițează miezul de pâine până se face pesmet care trebuie amestecat cu brânza rasă, apoi se curăță şi se toacă cepele, se pun la topit patruzeci de grame de unt într-o tigaie mică, în timp ce într-alta se vor căli uşor cepele cu untul rămas, se tapetează fundul unei farfurii cu jumătate din ceapă, se condimentează carnea cu sare şi piper, se pune pe farfurie şi i se garniseşte o latură cu restul cepei călite, se acoperă totul cu un prim strat de pesmet amestecat cu parmezan, făcând să adere bine carnea la fundul farfuriei, lăsând să curgă untul topit şi apăsând uşor cu mâna până se formează un fel de cupolă şi adăugând unt topit, se stropeşte totul cu vin alb şi cu supă, fără să treacă de jumătate din înălțimea cărnii. Se pune totul la cuptor pentru circa o jumătate de oră, continuând să stropeşti cu vin şi supă. Garnisit cu sote de conopidă.

Îți ia ceva timp, dar plăcerile gătitului încep înainte de plăcerile

gustului, iar să prepari înseamnă să şi preguşti, aşa cum făceam eu, încă tolănit în pat. Proştii au nevoie să-şi țină sub cuverturi o femeie sau un băietan, ca să nu se simtă singuri. Nu ştiu că să-ți vină apă-n gură e mai ceva decât o erecție.

Aveam în casă aproape tot, mai puțin parmezanul şi carnea. Pentru carne, de-ar fi fost în altă zi, era măcelarul din place Maubert, însă, cine ştie de ce, marțea ține închis.

...Iezuiții sunt masoni îmbrăcați în haine femeiești.
(p. 19)

Totuşi, cunoşteam altul la două sute de metri distanță, pe boulevard Saint-Germain, şi o mică plimbare n-avea să-mi strice. M-am îmbrăcat şi, înainte să ies, în fața oglinzii de deasupra lavoarului din dormitor, mi-am aplicat obişnuita pereche de mustăți negre şi barba mea frumoasă pe bărbie. Apoi mi-am pus peruca şi am pieptănat-o cu cărare pe mijloc, muind uşor pieptenele în apă. Mi-am pus redingota şi-am vârât în buzunăraşul vestei ceasul de argint cu lănțişorul la vedere. Ca să par un căpitan ieşit la pensie, îmi place, în

timp ce vorbesc, să mă joc cu o cutiuță de baga, plină cu romburi de lemn-dulce, iar pe dinăuntrul capacului având portretul unei femei urâte, dar bine îmbrăcate, fără îndoială vreo moartă iubită. Din când în când îmi pun în gură o bucățică de lemn-dulce şi mi-o trec dintr-o parte în alta a limbii, ceea ce mă face să vorbesc mai rar — iar ascultătorul îți urmăreşte mişcarea buzelor şi nu e prea atent la cele ce spui. Problema e că ai aerul cuiva dotat cu o inteligență mai puțin decât mediocră.

Am coborât în stradă, am cotit pe rue Sauton, încercând să nu mă opresc în dreptul berăriei, din care încă de dimineață devreme se auzea larma nefericită a femeilor ei pierdute.

Place Maubert nu mai e acea curte a miracolelor care încă era atunci când am sosit eu, cu treizeci şi cinci de ani în urmă, furnicând de negustori de tabac reciclat, din cel gros obținut de la resturile de la țigări de foi şi din funduri de pipă şi din cel fin de la primele mucuri de țigări, cel gros la un franc şi douăzeci de centime, cel fin de la un franc şi jumătate la un franc şi şaizeci livra (chiar dacă industria aceea nu aducea şi nici acum nu aduce mult, dacă nici unul dintre reciclatorii aceia îndemânatici, odată cheltuită o parte consistentă din câştigurile lui în vreo prăvălie de vinuri, nu mai ştie unde să doarmă seara), de peşti care, după ce au lenevit măcar până pe la două după-amiază, lăsau să treacă restul zilei fumând rezemați de un zid ca atâția pensionari de condiție bună, intrând apoi în acțiune ca nişte câini de pază la căderea întunericului, de hoți ajunşi să se jefuiască unul pe altul deoarece nici un orăşean (afară de vreun pierde-vară venit din împrejurimi) n-ar fi cutezat să străbată piața aceea, iar eu aş fi fost o bună pradă dacă n-aş fi mers în pas de marş, rotindu-mi bastonul — şi apoi, hoții de buzunare din partea locului mă cunoşteau, câte unul mă saluta numindu-mă chiar „domnule căpitan", credeau că într-un fel oarecare aparțineam faunei lor, iar corb la corb nu-şi scoate ochii — şi prostituate cu grații veştede, căci, de-ar mai fi putut să placă, ar fi profesat prin brasseries a femmes, aşa că se ofereau doar vânzătorilor de petice, pungaşilor şi înrăiților vânzători de tabac la mâna a doua — dar când vedeau un domn îmbrăcat curat cu un cilindru bine periat, puteau îndrăzni să se dea pe lângă tine sau

chiar să te apuce de braț, venind aşa de aproape, încât să se simtă parfumul ăla oribil de câțiva bănuți care li se amesteca cu sudoarea — iar asta ar fi fost o experiență prea neplăcută (nu doream să le visez noaptea) şi, prin urmare, când vedeam vreuna apropiindu-se, agitam bastonul ca pe-o morişcă, pentru a-mi forma înjur o zonă protejată şi inaccesibilă, iar ele pricepeau din zbor, pentru că erau obişnuite să li se comande, iar un baston îl respectau.

Şi, în fine, mai dădeau roată prin mulțimea aceea iscoadele prefecturii de poliție, care în locul acela puteau să-şi recruteze aşa-numiții mouchards sau turnători, sau să culeagă din zbor informații foarte prețioase despre blestemățiile ce se puneau la cale şi despre care câte unul îi vorbea altuia şoptind cu glas prea tare, crezând că în vacarmul general vocea lui avea să se piardă. Dar erau uşor de recunoscut de la prima privire după înfățişarea exagerat de patibulară. Nici un răufăcător adevărat nu seamănă a răufăcător. În afară de ei.

Acum prin piață trec până şi tramvaiele, şi nu te mai simți la tine acasă, chiar dacă, ştiind să-i deosebeşti, indivizii care-ți pot fi de folos tot se mai găsesc, rezemați la vreun colț, în pragul cafenelei Maître-Albert sau pe una dintre străduțele alăturate. Dar, în fine, Parisul nu mai e ca odinioară, de când la orice colț răsare-n depărtare ascuțitoarea aia de Tour Eiffel.

Gata, nu sunt un sentimental, şi mai sunt şi alte locuri pe unde pot totdeauna să pescuiesc ce-mi trebuie. Ieri-dimineață îmi trebuia carne şi brânză, iar Place Maubert încă se potrivea.

După ce am cumpărat brânza, am trecut prin fața măcelarului obişnuit şi am văzut că era deschis.

— Cum de e deschis marțea? am întrebat eu intrând.

— Dar azi e miercuri, domnule căpitan, mi-a răspuns el râzând. Jenat, m-am scuzat, am spus că, îmbătrânind, îți pierzi memoria, el a zis că eram mereu tinerel şi că tuturor ni se-ntâmplă să fim cam aerieni când ne sculăm prea devreme, eu am ales carnea şi am plătit fără să fac măcar aluzie la vreo scădere de preț — care-i unicul mod de a te face respectat de negustori.

Întrebându-mă ce dată o fi fiind, am urcat din nou în casă. M-am gândit să-mi scot mustățile şi barba, cum fac atunci când sunt singur,

şi am intrat în dormitor. Şi abia atunci m-a izbit ceva care părea nelalocul lui: de un cuier aflat lângă cufăr atârna o haină, o tunică neîndoielnic ecleziastică. Apropiindu-mă, am văzut că pe blatul cufărului se afla o perucă de culoare castanie, aproape blondă.

Tocmai mă întrebam cărui măscărici i-oi fi dat găzduire în zilele precedente, când am realizat că şi eu eram mascat, deoarece mustățile şi barba pe care le purtam nu erau ale mele. Eram deci cineva care se travestea o dată în gentilom cu stare şi altă dată în cleric? Dar cum de ştersesem orice amintire a acestei a doua naturi? Ori poate că dintr-un motiv oarecare (poate ca să scap de un mandat de arestare) mă travesteam cu mustăți şi barbă, dar în acelaşi timp ofeream găzduire în casa mea cuiva care se travestea în abate? Iar dacă acest abate fictiv (deoarece un abate adevărat nu şi-ar fi pus perucă) locuia împreună cu mine, unde dormea, dat fiind că-n casă exista un singur pat? Sau poate că nu locuia la mine şi la mine se refugiase în ziua anterioară, din vreun motiv anume, eliberându-se apoi de travestiul lui ca să se ducă Dumnezeu ştie unde şi să facă Dumnezeu ştie ce?

Simțeam un gol în cap, de parcă vedeam ceva de care ar fi trebuit să-mi amintesc, dar de care nu-mi aminteam, vreau să spun ceva care aparținea amintirilor altuia. Cred că a vorbi de amintirile altuia este expresia potrivită. În momentul acela am avut senzația că sunt un altul care tocmai se observa pe sine, din afară. Cineva îl observa pe Simonini care dintr-odată avea senzația că nu ştie exact cine este.

Calm, să stăm să judecăm, mi-am zis eu. Pentru un individ care sub pretextul că vinde obiecte vechi falsifică documente şi a ales să locuiască într-unui din cartierele prea puțin recomandabile din Paris, nu era neverosimil să fi dat adăpost cuiva implicat în uneltiri nu prea curate. Dar faptul că uitasem cui îi dădeam adăpost, asta nu mi se părea normal.

Simțeam nevoia să privesc în spatele meu şi deodată însăşi casa mea mi se părea un loc străin care poate ascundea alte secrete. M-am apucat s-o explorez de parcă ar fi fost locuința altcuiva. Ieşind din bucătărie, la dreapta se afla odaia de dormit, la stânga salonul cu mobilele obişnuite. Am deschis sertarele biroului, care conțineau instrumentele mele de lucru, penele, sticluțele cu diferite cerneluri, foi

încă albe (sau galbene) din epoci şi de formate diferite; pe rafturi, în afară de cărți mai erau cutii care conțineau actele mele şi un tabernacul de nuc vechi. Tocmai încercam să-mi amintesc la ce servea, când am auzit sunându-se de jos. Am coborât ca să alung orice nepoftit şi am văzut o bătrână pe care mi se părea că o cunosc. Prin geam mi-a spus: — Mă trimite Tissot, şi a trebuit s-o las să intre — cine ştie de ce am ales parola aia.

A intrat şi a desfăcut un fel de pânză pe care o ținea strâns la piept, arătându-mi vreo douăzeci de ostii.

— Abatele Dalla Piccola mi-a spus că erați interesat.

Am răspuns aproape mecanic „sigur", şi am întrebat cât.

Zece franci una, a zis bătrâna.

— Eşti nebună, i-am spus, din instinct negustoresc.

— Nebun eşti dumneata, care vrei să faci cu ele slujbe negre. Crezi că-i uşor să mă duc în trei zile în douăzeci de biserici, să iau împărtăşania după ce am căutat să-mi țin gura uscată, să îngenunchez cu mâinile pe față şi să-ncerc să scot ostiile din gură fără să se umezească, să le strâng într-o pungă pe care o port în sân, şi fără ca nici preotul şi nici vecinii să bage de seamă? Fără să mai vorbim de sacrilegiu şi de iadul care mă aşteaptă. Aşa că, dacă-ți place, sunt două sute de franci, altfel mă duc la abatele Boullan.

— Abatele Boullan a murit, se vede că dumneata nu te mai duci după ostii de câtva timp, i-am răspuns eu aproape mecanic. Apoi am hotărât că din pricina confuziei pe care o aveam în cap trebuia să mă iau după instinct fără să judec prea mult.

— S-o lăsăm baltă, le iau, am spus — şi i-am plătit. Şi am înțeles că trebuia să pun la loc bucățelele de anafură în tabernaculul din biroul meu, aşteptând vreun client care le voia. O treabă ca oricare alta.

În fine, totul îmi părea cotidian, familiar. Şi totuşi, simțeam în jurul meu un fel de iz a ceva sinistru, care-mi scăpa.

M-am întors în birou şi am observat că, acoperită cu o draperie, în fund se afla o uşă. Am deschis-o ştiind deja că aveam să intru într-un coridor atât de întunecos, încât trebuia parcurs cu o lampă. Coridorul semăna cu magazia de accesorii a unui teatru sau cu vestibulul din spate al prăvăliei unui telal de la Templu. Pe pereți erau atârnate

veşmintele cele mai disparate, țărănesc, de carbonar, de poştaş, de cerşetor, alte două sutane de preot, un veston cu pantaloni de soldat, iar alături de haine, coafurile care trebuiau să le completeze. O duzină de suporturi aranjate în ordine perfectă pe o etajeră de lemn purtau pe ele tot atâtea peruci. În capăt, o pettineuse asemănătoare cu cea a cabinelor actoriceşti, plină de mici recipiente de ceruză şi de roşu de buze, de creioane negre şi turcoaz, de labe de iepure, de pufuri pentru pudră, peneluri, perii.

La un moment dat coridorul cotea în unghi drept, iar în capăt se afla o altă uşă care dădea într-o încăpere mai luminoasă decât ale mele, deoarece primea lumina de pe o stradă ce nu putea fi acea îngustă impasse Maubert. Şi, într-adevăr, apropiindu-mă de una dintre ferestre, am văzut că dădea în rue Maître-Albert.

Din încăpere, o scăriță ducea în stradă, dar asta era tot. Era vorba de o singură cameră, situată undeva la mijloc între birou şi cameră de dormit, cu mobile sobre şi închise la culoare, o masă, un suport de îngenuncheat, un pat. Lângă ieşire se deschidea o bucătărie mică, iar pe scară o chiotte cu un un lavabou.

Era în chip evident acel pied-a-terre al unui ecleziastic, cu care ar fi trebuit să am oarecare familiaritate, din moment ce apartamentele noastre comunicau. Însă, deşi totul părea să-mi amintească ceva, de fapt aveam impresia că vizitez odaia aceea pentru prima oară.

M-am apropiat de masă şi pe ea am văzut un mănunchi de scrisori cu plicurile lor, toate adresate aceleiaşi persoane: Reverendissimului sau Prea-Veneratului Domn Abate Dalla Piccola.... Lângă scrisori am văzut unele foi brăzdate cu o caligrafie subțire şi împodobită, aproape feminină, foarte diferită de a mea. Ciorne de scrisori fără vreo importanță specială, mulțumiri pentru un dar, confirmări ale unei întâlniri. Cea care se afla însă deasupra tuturor era redactată dezordonat, de parcă cel ce-o scrisese îşi făcea însemnări ca să fixeze unele puncte asupra cărora trebuia reflectat. Am citit, cu oarecare greutate:

Totul pare ireal. De parcă aş fi un altul care mă observă. Să aştern în scris ca să fiu sigur că-i adevărat.

Astăzi e 22 martie.

Unde sunt tunica şi peruca?

Ce-am făcut ieri seară? Am un fel de ceață în cap.

Nu-mi aminteam nici măcar unde ducea uşa din fundul încăperii.

Am descoperit un coridor (l-am văzut vreodată?) plin cu haine, peruci, poate şi cosmeticale, cum folosesc actorii.

Din cuier atârna o rasă călugărească, iar pe un raft am găsit nu doar o perucă adevărată, dar şi sprâncene false. Cu ajutorul unui fond gălbui, doi pometi dați uşor cu roz, m-am făcut la loc cel ce cred că sunt eu, cu înfățişare palidă şi uşor febrilă. Ascetic. Sunt eu. Eu — cine?

Ştiu că sunt abatele Dalla Piccola. Sau, mai bine spus, cel pe care lumea îl cunoaşte ca abatele Dalla Piccola. Dar evident că nu sunt, dat fiind că pentru a-i semăna trebuie să mă travestesc.

Unde duce coridorul acela? Teama de a mă duce în capătul lui.

Să recitesc însemnările de mai sus. Dacă ceea ce e scrise e scris, mi s-a întâmplat cu adevărat. Să am încredere în documentele scrise.

Cineva mi-a dat să beau vreun filtru? Boullan? Foarte iscusit. Sau iezuiții? Sau francmasonii? Ce legătură am eu cu ei?

Evreii! Iată cine poate să fi fost.

Aici nu mă simt în siguranță. Cineva poate să fi intrat în timpul nopții, să-mi fi sustras hainele, iar ceea ce e şi mai rău, să fi cotrobăit prin hârtiile mele. Poate că cineva se-nvârte prin Paris făcându-i pe toți să creadă că e abatele Dalla Piccola.

Trebuie să mă refugiez la Auteuil. Poate că Diana ştie. Cine e Diana?

Însemnările abatelui Dalla Piccola se opreau aici, şi e curios că el nu luase cu sine un document atât de confidențial, semn al agitației care-l stăpânea, cu siguranță. Iar aici se termina ceea ce puteam afla despre el.

Am intrat din nou în apartamentul din impasse Maubert şi m-am aşezat la masa mea de lucru. În ce fel viața abatelui Dalla Piccola se intersecta cu a mea?

Fireşte că nu puteam să nu avansez ipoteza cea mai evidentă. Eu şi abatele Dalla Piccola eram una şi aceeaşi persoană, iar dacă era astfel, totul s-ar fi explicat, cele două apartamente în comun şi până

şi faptul că eu intrasem îmbrăcat în Dalla Piccola în apartamentul lui Simonini, acolo îmi lăsasem mantia şi peruca şi apoi adormisem. Afară de un mic amănunt: dacă Simonini era Dalla Piccola, de ce eu nu ştiam nimic despre Dalla Piccola şi nu mă simțeam Dalla Piccola, care nu ştia nimic despre Simonini — şi, mai mult, pentru a cunoaşte gândurile şi sentimentele lui Dalla Piccola trebuise să-i citesc însemnările? Iar dacă aş fi fost şi Dalla Piccola ar fi trebuit să fiu la Auteuil, în casa aceea despre care el părea să ştie tot, iar eu (Simonini) nu ştiam nimic. Şi cine era Diana?

Afară doar dacă eu nu eram când şi când Simonini care-l uitase pe Dalla Piccola, iar uneori Dalla Piccola care-l uitase pe Simonini. N-ar fi un lucru nou. Cine-i cel care mi-a vorbit de cazuri de dublă personalitate? Nu i se-ntâmplă astfel Dianei? Dar cine-i Diana?

Îmi propusesem s-o iau cu metodă. Ştiam că țin un caiet cu ce am de făcut, şi în el am găsit următoarele însemnări:

21 martie, slujbă

22 martie, Taxil

23 martie, Guillot pentru testament Bonnefoy

24 martie, la Drumont?

Cum se făcea că în 21 trebuia să mă duc la slujbă nu ştiu, nu cred că sunt credincios. Dacă cineva e credincios, crede în ceva. Cred în ceva? Nu mi se pare. Deci sunt necredincios. E logic. Dar să trecem peste asta. Uneori ne ducem la slujbă din multe motive, iar credința n-are nici o legătură.

Mai sigur era că ziua aceea, despre care credeam că-i marți, era miercuri, 23 martie, şi într-adevăr venise Guillot ca să mă pună să-i redactez testamentul Bonnefoy. Era în 23, iar eu credeam că-i 22. Ce se întâmplase pe 22? Cine sau ce anume era Taxil?

Că însă joi trebuia să-l văd pe acel Drumont era acum în afara chestiunii. Cum puteam să întâlnesc pe cineva dacă nu mai ştiam nici măcar cine eram eu? Trebuia să mă ascund, până ce mi-aş fi lămurit ideile. Drumont... Îmi spuneam că ştiu foarte bine cine este, dar dacă încercam să mă gândesc la el, era ca şi cum aş fi avut mintea înceţoşată de vin.

Să avansăm câteva ipoteze, mi-am zis eu. Întâi: Dalla Piccola e un

altul, care din motive misterioase trece des pe la casa mea, legată de a lui printr-un coridor mai mult sau mai puțin secret. În seara de 21 martie a intrat din nou la mine, în impasse Maubert, şi-a depus rantia (de ce?), apoi s-a dus să doarmă în casa proprie, unde s-a trezit lipsit de memorie dimineața. Aşa cum şi eu, la fel de lipsit de memorie, mă trezisem cu două dimineți după aceea. Dar în cazul ăsta, ce-oi fi făcut marți, pe 22, dat fiind că mă trezisem lipsit de memorie în dimineața de 23? Şi de ce oare Dalla Piccola trebuia să se dezbrace la mine şi să se-ntoarcă apoi la el acasă fără rantie — şi la ce oră? Am fost cuprins de groaza că-şi petrecuse prima parte a nopții în patul meu... Doamne, e drept că femeile îmi stârnesc oroarea, dar cu un abate ar fi şi mai rău. Sunt cast, dar nu pervertit...

Sau poate că eu şi Dalla Piccola suntem aceeaşi persoană. Dat fiind că am găsit rantia în camera mea, după ziua cu slujba (cea de 21), aş fi putut să mă întorc în impasse Maubert, costumat în Dalla Piccola (dacă doream să mă duc la o slujbă, era mai de crezut că mă duceam acolo ca abate), pentru ca apoi să mă descotorosesc de rantie şi de perucă şi să mă duc mai târziu, după aceea, să mă culc în apartamentul abatelui (şi uitând că mi-am lăsat rantia la Simonini). În dimineața următoare, marți, 22 martie, trezindu-mă ca Dalla Piccola, nu doar că m-oi fi pomenit fără memorie, dar nici măcar n-oi fi găsit rantia la picioarele patului. Ca Dalla Piccola, lipsit de memorie, oi fi găsit o rantie de schimb pe coridor şi-oi fi avut tot timpul ca să fug în aceeaşi zi la Auteuil, doar că schimbându-mi ideea la sfârşitul zilei, prinzând din nou curaj şi întorcându-mă la Paris seara târziu, în apartamentul din impasse Maubert, punând rantia pe cuierul din dormitor şi trezindu-mă, lipsit iarăşi de memorie, însă ca Simonini, miercuri, crezând că e tot marți. Prin urmare, îmi spuneam, Dalla Piccola îşi pierde memoria pe 22 martie şi rămâne aşa o zi întreagă, pentru ca apoi să se pomenească pe 23 ca un Simonini fără memorie. Nimic ieşit din comun după tot ce am aflat de la... cum se numea doctorul ăla de la clinica din Vincennes?

Afară de o mică problemă. Îmi recitisem însemnările: dacă lucrurile s-au petrecut aşa, Simonini pe 23 dimineața ar fi trebuit să găsească în dormitor nu una, ci două rantii, cea pe care o lăsase în noaptea

de 21 şi cea pe care o lăsase în noaptea din 22. Dar nu era decât una singură.

Dar nu, ce prostie! Dalla Piccola se întorsese de la Auteuil în seara de 22, în rue Maître Albert, acolo îşi pusese rantia, apoi trecuse în apartamentul din impasse Maubert şi se dusese la culcare, trezindu-se în dimineața următoare (pe 23) ca Simonini şi găsind în cuier o singură rantie. E drept că, dacă aşa or fi stat lucrurile, când dimineața la opt intrasem în apartamentul lui Dalla Piccola ar fi trebuit să găsesc în odaia lui de dormit rantia pe care o lăsase acolo în seara de 22. Însă ar fi putut s-o agațe la loc pe coridorul unde o găsise. Era de-ajuns să controlez.

Străbătusem coridorul cu lampa aprinsă, cu oarecare teamă. Dacă Dalla Piccola n-aş fi fost eu, îmi spuneam, aş fi putut să mă trezesc cu el apărând din capătul celălalt al coridorului, eventual şi el cu o lumânare întinsă înainte-i... Din fericire, nu s-a întâmplat aşa. Iar în capătul coridorului am găsit rantia atârnată în cui.

Şi totuşi, şi totuşi... Dacă Dalla Piccola se întorsese de la Auteuil şi, după lăsarea rantiei, o fi parcurs tot coridorul până la apartamentul meu şi s-o fi culcat fără ezitare în patul meu, era pentru că în momentul acela îşi amintise de mine şi ştia că la mine putea să doarmă ca la el însuşi, din moment ce eram una şi aceeaşi persoană. Prin urmare, Dalla Piccola se dusese la culcare ştiind că este Simonini, în timp ce în dimineața următoare Simonini se trezise fără să ştie că este Dalla Piccola. Cum s-ar spune, mai întâi îşi pierde memoria Dalla Piccola, apoi o recapătă, adoarme cu ea şi-i trece lui Simonini lipsa lui de memorie.

Lipsa memoriei... Sintagma aceasta, care înseamnă neaducere-aminte, mi-a deschis un fel de breşă în ceața timpului pe care l-am uitat. Eu vorbeam de oameni fără memorie la Magny, cu peste 10 ani în urmă. Acolo vorbeam eu despre asta cu Bourru şi Burot, cu Du Maurier şi cu doctorul austriac.

3

Chez Magny

25 martie 1897, în zori

Chez Magny... Eu mă ştiu un iubitor al bucătăriei de soi şi, din câte mi-amintesc, în restaurantul ăla din rue de la Contrescarpe-Dauphine nu plăteai mai mult de zece franci de cap, iar calitatea corespundea cu preţul. Dar nu te poţi duce în fiecare zi la Foyot. Multă lume, în anii trecuţi, se ducea la Magny ca să admire de departe scriitori deja celebri ca Gautier sau Flaubert, iar mai demult, pe pianistul ăla polonez ofticos, întreţinut de o degenerată care umbla îmbrăcată în pantaloni2. Eu mă dusesem pe-acolo într-o seară ca să arunc un ochi şi ieşisem imediat. Artiştii, chiar şi de departe, sunt insuportabili, se uită-n jur ca să priceapă dacă noi îi recunoaştem.

Apoi „cei mari" abandonaseră Magny şi emigraseră la Brebant-Vachette, în boulevard de la Poissoniere, unde se mânca mai bine şi se plătea mai mult, dar se vede treaba că, după cum se spune, carmina dant panem3. Iar când Magny se purificase, ca să spunem aşa, începusem să mă duc câteodată pe-acolo, încă de prin '80 şi ceva.

Văzusem că se duceau oameni de ştiinţă, de exemplu chimişti iluştri ca Berthelot şi mulţi medici de la Salpetriere. Spitalul nu-i chiar la doi paşi, dar poate că medicii ăia de clinică au chef să facă o scurtă plimbare prin Cartierul Latin în loc să mănânce în acele gargottes mizerabile în care se duc rudele bolnavilor. Discuţiile medicilor sunt interesante, fiindcă privesc întotdeauna slăbiciunile altuia, iar la Magny, ca să acopere zgomotul, toţi vorbesc cu glas tare, aşa încât o ureche exersată poate să prindă oricând ceva interesant. Să fii atent nu înseamnă să cauţi să afli un lucru precis. Totul, chiar şi ce-i irelevant, poate să-ţi prindă bine într-o bună zi. Important e să ştii ceea ce alţii nu ştiu că tu ştii.

Dacă literaţii şi artiştii şedeau totdeauna în jurul unor mese comune, oamenii de ştiinţă prânzeau singuri, ca şi mine. Însă, după ce mai multe dăţi ai fost vecin de masă cu cineva, începi să faci cunoş-

[2] E vorba despre Franz Liszt şi George Sand.

[3] Poezia rentează (lat.).

tință. Prima cunoştință a fost doctorul Du Maurier, un individ din cale-afară de odios, încât ajungeai să te-ntrebi cum de putea un psihiatru (căci asta era) să inspire încredere pacienților lui arătându-le o față aşa de neplăcută la vedere. Un chip invidios şi livid, al cuiva care se consideră veşnic al doilea. De fapt, conducea o mică clinică pentru bolnavi de nervi la Vincennes, însă ştia foarte bine că institutul lui de cură n-avea să se bucure nici odată de faima şi de veniturile clinicii mai celebrului doctor Blanche — însă Du Maurier mormăia sarcastic că acum vreo treizeci de ani stătuse acolo un anume Nerval (după el, un poet cu ceva merite) pe care curele mult faimoasei clinici Blanche îl duseseră la sinucidere.

Alți doi comeseni cu care stabilisem bune raporturi erau doctorii Bourru şi Burot, doi tipi singuratici care păreau frați gemeni, îmbrăcați mereu în negru, aproape cu aceeaşi croială la haine, cu aceleaşi mustăți negre şi cu bărbia rasă, cu gulerele mereu cam murdare, în chip fatal, pentru că la Paris se aflau în călătorie, dat fiind că profesau la Ecole de Medecine din Rochefort şi veneau în capitală doar câteva zile pe lună, ca să urmărească experimentele lui Charcot.

— Cum, nu e praz astăzi? întrebase iritat într-o zi Bourru. Iar Burot, scandalizat: — Nu aveți praz?

În timp ce chelnerul se scuza, intervenisem eu de la masa vecină: — Dar sunt nişte saramuri foarte bune, sau hrean. Eu îl prefer prazului. Pe urmă am tărăgănat zâmbind: — Tous les legumes/ au clair de lune/ etaient en train de s'amuser/ et les passants les regardaient./ Les cornichons/ dansaient en rond,/ les salsifis/ dansaient sans bruit...

...În trecut era considerată un fenomen exclusiv feminin, derivând din tulburări ale funcției uterine... (p. 38)

Convinşi, cei doi comeseni ceruseră salsifis. Iar de-atunci a început o obişnuință cordială, câte două zile pe lună.

— Vedeți, domnule Simonini, îmi explica Bourru, doctorul Charcot studiază acum temeinic isteria, o formă de nevroză care se manifestă prin diferite reacții psihomotorii, senzoriale şi vegetative. În trecut era considerată un fenomen exclusiv feminin, derivând din tulburări ale funcției uterine, însă Charcot a intuit că manifestările isterice sunt la fel de răspândite la cele două sexe şi pot să cuprindă paralizii, epilepsie, orbire sau surditate, dificultăți în a respira, a vorbi, a înghiți.

— Colegul meu, intervenea Burot, încă n-a spus că Charcot pretinde c-ar fi pus la punct o terapie care-i vindecă simptomele.

— Acolo voiam s-ajung, răspundea înțepat Burot. Charcot a ales calea hipnotismului, care până mai ieri era o materie pentru şarlatani ca Mesmer. Pacienții, supuşi hipnozei, ar trebui să reevoce episoade traumatice care se află la originea isteriei şi să se vindece luând cu-

noştință de ele.

— Şi se vindecă?

— Aici e cuiul, domnule Simonini, zicea Bourru, după noi ceea ce se petrece adesea la Salpetriere aduce mai degrabă a teatru decât a clinică psihiatrică. Să ne-nțelegem, nu că punem la îndoială calitățile infailibile de diagnostician ale Maestrului...

— Nu că le punem la îndoială, confirma Bourru. Tehnica hipnotismului în sine e cea care...

Bourru şi Burot mi-au explicat diferitele tehnici de hipnoză, de la cele încă şarlataneşti ale nu ştiu cărui abate Faria (m-a făcut să ciulesc urechile numele acela dumasian, dar se ştie că Dumas şterpelea de prin cronici de scandal reale) până la cele socotite acum ştiințifice ale doctorului Braid, un adevărat pionier.

— La o adică, zicea Burot, magnetizatorii de treabă folosesc metode mai simple.

— Şi mai eficace, preciza Bourru. Pe dinaintea bolnavului pui să oscileze o medalie sau o cheie, spunându-i să le privească fix: într-un interval de la unu la trei minute pupilele subiectului au o mişcare oscilatorie, pulsul scade, ochii se închid, chipul exprimă o senzație de odihnă, iar somnul poate să dureze până la douăzeci de minute.

— Însă, corecta Burot, depinde de subiect, pentru că magnetizarea nu depinde de transmiterea unor fluide misterioase (aşa cum credea bufonul ăla de Mesmer), ci de fenomene de autosugestie. Iar bigoții indieni obțin acelaşi rezultat privindu-şi atent vârful nasului sau călugării de la muntele Athos ațintindu-şi buricul.

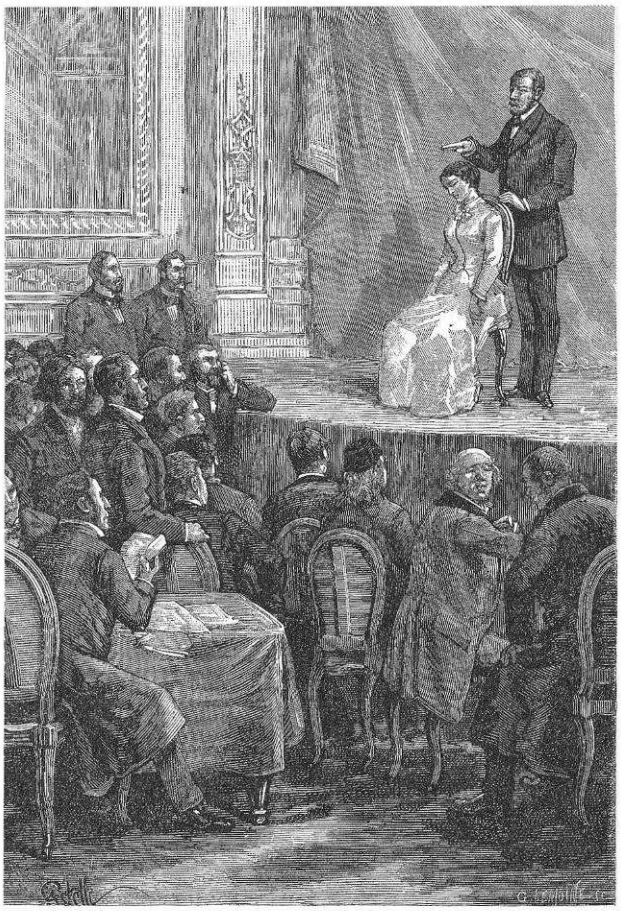

...Charcot a ales calea hipnotismului, care până mai ieri era o materie pentru şarlatani ca Mesmer... (p. 38)

— Noi nu credem cine ştie ce în formele astea de autosugestie, zisese Burot, chiar dacă nu facem altceva decât să punem în practică intuiții ce fuseseră chiar ale lui Charcot, înainte să înceapă să acorde atâta încredere hipnotismului. Ne ocupăm de cazuri de variații ale personalității, adică de pacienți care într-o zi se cred o persoană, iar în altă zi alta, şi cele două personalități se ignoră una pe cealaltă. Anul trecut a intrat în spitalul nostru un oarecare Louis.

— Caz interesant, precizase Bourru, acuza paralizie, amorțeală, contracții, spasme musculare, hiperestezie, mutism, iritații cutanate, tuse, vomă, atacuri epileptice, catatonie, somnambulism, dansul lui San Vito, tulburări ale limbajului...

— Uneori se credea un câine, adăuga Burot, sau o locomotivă cu aburi. Iar apoi avea halucinații persecutorii, restrângerea câmpului vizual, halucinații gustative, olfactive şi vizuale, congestie pulmonară pseudo-tuberculară, cefalee, durere de stomac, constipație, anorexie, bulimie şi letargie, cleptomanie...

— În fine, conchidea Bourru, un cadru normal. Însă noi, în loc să

recurgem la hipnoză, am aplicat o bară de oțel pe brațul drept al bolnavului şi iată că ne-a apărut ca prin vrajă un personaj nou. Paralizia şi insensibilitatea dispăruseră de pe partea dreaptă, ca să se mute pe partea stângă.

— Ne aflam în fața unei alte persoane, preciza Burot, care nu-şi amintea nimic despre cel ce fusese cu o clipă mai înainte. Într-una din stările sale Louis era abstinent, iar în cealaltă devenea de-a dreptul înclinat către beție.

— Rețineți, spunea Bourru, că forța magnetică a unei substanțe acționează şi la distanță. De exemplu, fără ca subiectul să ştie, se pune sub scaunul lui o sticluță care să conțină o substanță alcoolică. În această stare de somnambulism, subiectul va vădi toate simptomele beției.

— Dumneata înțelegi cât de mult respectă practicile noastre integritatea psihică a pacientului, conchidea Burot. Hipnotismul îl face pe subiect să-şi piardă cunoştința, pe când cu magnetismul nu există comoție violentă asupra vreunui organ, ci o încărcare progresivă a plexurilor nervoase.

Am rămas din conversația aceea cu convingerea că Bourru şi Burot erau doi imbecili care-i amețeau cu substanțe iritante pe nişte bieți demenți şi convingerea mea se întărise văzându-l pe doctorul Du Maurier, care urmărea conversația de la masa vecină, scuturând din cap de mai multe ori.

— Dragă prietene, îmi spusese el la două zile după aceea, atât Charcot, cât şi cei doi amici ai noştri din Rochefort, în loc să analizeze ce au trăit pacienții lor şi să se întrebe ce va să zică să ai două conştiințe, îşi fac griji dacă se poate acționa asupra lor cu hipnotismul sau cu barele de metal. Problema e că la mulți subiecți trecerea de la o personalitate la alta are loc spontan, în moduri şi în timpuri imprevizibile. Am putea vorbi de autohipnotism. După mine, Charcot şi discipolii săi n-au reflectat destul asupra experiențelor doctorului Azam şi asupra cazului Felida. Noi încă ştim foarte puțin despre fenomenele acestea, tulburarea de memorie poate avea drept cauză o diminuare a aportului de sânge la o rețea încă necunoscută a creierului şi îngustarea momentană a vaselor poate fi provocată de starea

de isterie. Dar unde lipseşte afluxul de sânge în pierderile de memorie?

— Unde lipseşte?

— Asta-i problema. Dumneata ştii că creierul nostru are două emisfere. Aşadar pot exista subiecții care gândesc uneori cu o emisferă completă şi uneori cu una incompletă, în care lipseşte facultatea de memorie. Eu mă aflu în situația de a avea în clinică un caz foarte asemănător cu cel al lui Felida. O tânără doar cu puțin peste douăzeci de ani, se numeşte Diana.

Aici Du Maurier se oprise o clipă, de parcă se temea să mărturisească ceva rezervat.

— O rudă mi-o încredințase pentru tratament acum doi ani şi apoi a murit, încetând, evident, să mai plătească taxa, dar ce era să fac, să dau pacienta afară, în stradă? Ştiu puține lucruri despre trecutul ei. Se pare, după povestirile ei, că încă din adolescență începuse la fiecare cinci-şase zile să simtă, după o emoție, dureri la tâmple, după care cădea într-un fel de somn. Ceea ce ea numeşte somn sunt în realitate atacuri isterice, oricum, atunci când se deşteaptă sau se calmează, e foarte diferită de felul cum era înainte, adică a intrat în ceea ce doctorul Azam numea a doua condiție. În condiția pe care am numi-o normală, Diana se comportă ca adepta unui soi de sectă masonică. Să nu mă înțelegi greşit, şi eu aparțin de Marele Orient, adică de masoneria oamenilor cumsecade, dar poate ştii şi dumneata că există felurite „subordonări" de tradiție templieră, cu înclinații stranii către ştiințele oculte, iar unele dintre ele (sunt frânturi, bineînțeles, din fericire) înclină către rituri satanice. În condiția pe care, din păcate, trebuie s-o definim ca normală, Diana se consideră adepta lui Lucifer sau ceva de felul ăsta, spune lucruri licențioase, povesteşte episoade lubrice, încearcă să-i seducă pe infirmieri şi până şi pe mine, îmi displace că spun un lucru atât de jenant, asta şi pentru că Diana este ceea ce se cheamă o femeie drăguță. Eu consider că în condiția asta ea se resimte de pe urma traumelor pe care le-a suferit în cursul adolescenței ei şi că încearcă să scape de aceste amintiri intrând când şi când în a doua condiție a ei. În această condiție, Diana apare ca o făptură blândă şi plină de candoare, este o bună creştină,

cere totdeauna cartea ei de rugăciuni, vrea să iasă pentru a merge la slujbă. Însă fenomenul singular, care se întâmpla şi cu Felida, este că, în cea de-a doua condiție, Diana, atunci când este Diana cea virtuoasă, îşi aminteşte foarte bine cum era în condiția normală şi e mâhnită şi se întreabă cum se poate să fi fost atât de rea, se pedepseşte cu un ciliciu, în aşa fel încât numeşte cea de-a doua condiție starea ei de rațiune şi reaminteşte condiția ei normală ca pe o perioadă în care se afla în prada halucinațiilor. În schimb, în condiția normală Diana nu-şi aminteşte nimic despre ce făcea în cea de-a doua condiție. Cele două stări alternează la intervale imprevizibile şi uneori rămâne în una sau în cealaltă dintre condiții timp de câteva zile. Aş fi de acord cu doctorul Azam să vorbesc despre somnambulism perfect. De fapt, nu numai somnambulii, dar şi cei care iau droguri, haşiş, beladonă, opiu, sau abuzează de alcool fac lucruri despre care nu-şi mai amintesc la trezire.

Nu ştiu de ce povestirea despre boala Dianei mă întristase atât de mult, dar îmi amintesc că i-am spus lui Du Maurier: — O să-i vorbesc unui cunoscut de-al meu care se ocupă de cazuri demne de milă ca acesta şi ştie unde să aranjeze să fie găzduită o copilă orfană. O să vă pun în contact cu abatele Dalla Piccola, un om al bisericii foarte influent în mediile instituțiilor de caritate.

Deci atunci când vorbeam cu Du Maurier, cunoşteam cel puțin numele lui Dalla Piccola. Dar de ce-mi făcusem atâtea griji pentru Diana?

Scriu fără întrerupere de câteva ceasuri, degetul mare mă doare şi m-am mulțumit să mănânc totdeauna la masa mea de lucru, ungând cu pateu şi cu unt nişte pâine, cu câteva pahare de Château Latour, ca să-mi ațâț memoria.

Aş fi dorit să mă regalez, ştiu şi eu, chiar cu vreo vizită la Brebant-Vachette, dar atât timp cât n-am înțeles cine sunt, nu pot să mă arăt în jur. Mai devreme sau mai târziu va trebui totuşi să mă aventurez în place Maubert, ca să aduc acasă ceva de mâncare pentru mâine.

Deocamdată să nu mă mai gândesc şi să revin la scris.

În anii aceia (mi se pare că era prin '85 sau '86), la Magny îl cunoscusem pe cel pe care continui să mi-l amintesc drept doctorul austri-

ac. Iată că-mi revine în minte numele, se numea Froïde (cred că aşa se scrie), un medic cam la treizeci de ani, care, desigur, venea la Magny doar pentru că nu-şi putea permite ceva mai bun şi care făcea o perioadă de ucenicie pe lângă Charcot. Se aşeza de obicei la masa de alături, iar la început ne mulţumeam să schimbăm câte un semn politicos din cap. Îl crezusem melancolic din fire, puţin cam dezrădăcinat, dornic cu timiditate să-i asculte cineva mărturisirile ca să-şi descarce unele nelinişti. În două sau trei împrejurări căutase pretexte ca să schimbe câteva cuvinte, dar eu rămăsesem rezervat.

Chiar dacă numele Froïde nu-mi suna ca Steiner sau Rosenberg, ştiam şi eu că toți evreii care trăiesc şi se îmbogățesc la Paris au nume germane şi, devenind bănuitor din cauza nasului său coroiat, îl întrebasem într-o zi pe Du Maurier, care făcuse un gest vag, adăugând: „Eu nu ştiu bine, dar, în orice caz, mă țin deoparte, evreu sau neamț, e un amestec care nu-mi place".

— Nu-i austriac? întrebasem eu.

— E totuna, nu? Aceeaşi limbă, acelaşi mod de a gândi. Nu i-am uitat pe prusacii care defilau pe Champs Elysees.

— Mi se spune că profesia de medic e dintre cele mai practicate la iudei, cam la fel cu cămătăria. Sigur că-i mai bine să n-ai nici odată nevoie de bani şi să nu te îmbolnăveşti.

— Dar mai există şi medicii creştini, zâmbise cu răceală Du Maurier.

Făcusem o gafă.

Printre intelectualii parizieni, sunt unii care, înainte să-şi exprime propria repulsie față de iudei, admit că unii dintre cei mai buni prieteni ai lor sunt evrei. Ipocrizie. N-am prieteni evrei (Domnul să mă ferească), în viața mea i-am evitat permanent pe evrei. Poate că i-am evitat din instinct, fiindcă pe evreu (ca să vezi, ca şi pe neamț) îl simți după cum pute (a spus-o şi Victor Hugo, fetor judaica), asta ajutându-i să se recunoască, prin miros şi prin alte semne, cum sentâmplă şi cu pederaştii. Îmi amintea bunicul că mirosul lor este legat de faptul că obişnuiesc să mănânce prea mult usturoi şi ceapă, şi poate şi carne de oaie şi de gâscă, îngreuiate de zaharuri lipicioase, care-i fac colerici. Dar trebuie să fie şi rasa, sângele infect, slăbiciunea

de şale. Sunt toți comunişti, vezi Marx şi Lasalle, măcar în privința asta, dintre atâtea altele, aveau dreptate iezuiții mei.

Eu pe evrei i-am evitat întotdeauna, asta şi fiindcă sunt atent la nume. Evreii austrieci, de cum se-mbogățeau, îşi puteau cumpăra nume plăcute, de floare, de piatră prețioasă sau de metal nobil, şi de-aici Silber sau Goldstein. Cei care nu puteau să plătească îşi luau nume ca Galgenvogel (furcă) sau Saufer (beţiv). În Franța, ca şi în Italia, s-au mascat adoptând nume de oraşe sau de locuri, ca Ravenna, Modena, Picard, Flamand, uneori s-au inspirat din calendarul revoluționar (Froment, Avoine, Laurier) — pe drept, dat fiind că părinții lor au fost atenți şi la numele proprii care uneori maschează nume evreieşti. Maurice vine de la Moise, Isidore de la Isaac, Edouard de la Aaron, Jacques de la Iacob şi Alphonse de la Adam...

Sigmund e un nume evreiesc? Hotărâsem din instinct să nu leg cunoştință cu medicul ăla de trei parale, dar într-o zi, pe când lua solnița, Froïde o răsturnase. Între vecinii de masă trebuie respectate anumite reguli de politețe şi i-am oferit-o pe-a mea, comentând că în unele țări să verşi sarea era de rău augur, iar el, râzând, spusese că nu era superstițios. Din ziua aceea începuserăm să schimbăm câteva cuvinte. El se scuza pentru franceza lui, despre care zicea că-i prea forțată, dar se făcea înțeles foarte bine. Sunt nomazi din viciu şi trebuie să se adapteze la toate limbile. Am spus cu amabilitate: „Trebuie doar să-ți mai obişnuieşti puțin urechea.” Iar el îmi zâmbise cu recunoştință. Lipicioasă.

Froïde era mincinos chiar şi ca evreu. Auzisem mereu spunându-se că cei din neamul lui trebuie să mănânce numai feluri speciale, gătite cum trebuie, şi de aceea stau mereu în ghetouri, pe când Froïde mânca cu poftă tot ce-i propuneau la Magny şi nu disprețuia un pahar cu bere la masă.

Dar într-o seară părea că voia să-şi dea frâu liber. Beri îşi comandase deja două şi, după desert, pe când fuma nervos, o ceruse şi pe-a treia. La un moment dat, pe când vorbea dând din mâini, răsturnase sarea, a doua oară.

— Nu-i pentru că aş fi neîndemânatic, se scuzase el, dar sunt agitat. Sunt trei zile de când nu primesc poşta de la logodnica mea. Nu

pretind să-mi scrie aproape în fiecare zi, cum fac eu, dar tăcerea asta mă nelinişteşte. E delicată cu sănătatea, sufăr îngrozitor că nu-i sunt aproape. Şi apoi am nevoie de aprobarea ei, orice lucru aş face. Aş vrea să-mi scrie ce gândeşte despre cina mea la Charcot. Pentru că, ştiți, domnule Simonini, am fost invitat la cină la acest mare om, acum câteva seri. Nu i se-ntâmplă oricărui doctor tânăr aflat în vizită şi, în plus, unui străin.

Iată, mi-am spus eu, micul parvenit semit, care se strecoară în familiile de bună condiție spre a face carieră. Iar tensiunea aceea din cauza logodnicei nu trăda natura senzuală şi voluptoasă a iudeului, mereu înclinat către sex? Te gândeşti la ea noaptea, nu-i aşa? Şi poate că te pipăi închipuindu-ți-o, ai avea şi tu nevoie să-l citeşti pe Tissot. Dar îl lăsasem să povestească.

— Erau nişte invitați de calitate, fiul lui Daudet, doctorul Strauss, asistentul lui Pasteur, profesorul Beck de la Institut şi Emilio Toffano, marele pictor italian. O seară care m-a costat paisprezece franci, o cravată frumoasă, neagră, de la Hamburg, mănuşi albe, o cămaşă nouă şi fracul, pentru prima oară în viața mea. Şi pentru prima oară în viața mea, mi-am scurtat barba, după moda franceză. Cât despre timiditate, un strop de cocaină, ca să-mi dezlege limba.

— Cocaină? Nu-i o otravă?

— Totul e otravă, dacă iei în doze exagerate, până şi vinul. Dar studiez de vreo doi ani substanța asta nemaipomenită. Vezi dumneata, cocaina e un alcaloid care se extrage dintr-o plantă pe care indigenii din America o mestecă pentru a suporta altitudinile Anzilor. Spre deosebire de opiu şi de alcool, provoacă stări mentale exaltante, fără ca prin asta să aibă efecte negative. E optimă ca analgezic, mai ales în oftalmologie, sau pentru îngrijirea astmului, folositoare în tratarea alcoolismului şi a toxicomaniilor, perfectă contra răului de mare, prețioasă pentru tratarea diabetului, face să dispară ca prin farmec foamea, somnul, oboseala şi e un bun înlocuitor al tabacului, vindecă dispepsii, flatulențe, colici, dureri gastrice, ipohondrie, migrene, iritarea dorsală, febra de fân, e un întăritor prețios în ftizie şi tratează hemicrania, în caz de carie acută, dacă introduci în cavitate un tampon de vată muiat într-o soluție de patru la sută, durerea se

calmează imediat. Şi mai ales e minunată ca să inducă încrederea la cei deprimați, să uşureze spiritul, să te facă activ şi optimist.

Doctorul era de-acum la al patrulea pahar şi avea în chip evident o stare de beție melancolică. Se întindea către mine, de parcă voia să mi se confeseze.

— Cocaina e foarte bună pentru unul ca mine, care, aşa cum îi spun eu mereu adorabilei mele Martha, nu crede că-i prea atrăgător, care-n tinerețe n-a fost nici odată tânăr şi acum, că are deja treizeci de ani, nu izbuteşte să devină matur. A fost o vreme în care eram tot numai ambiție şi dorință nebună de a învăța şi zi de zi mă simțeam nemulțumit de faptul că mama natură, într-unul dintre momentele ei de clemență, nu-mi întipărise stanța acelui geniu pe care din când în când o îngăduie unora.

Se oprise deodată, cu aerul cuiva care-şi dă seama că şi-a dezgolit sufletul de tot. Evreiaş mic şi văicăreț, îmi spusesem eu. Şi hotărâsem să-l fac să se jeneze.

— Nu se vorbeşte despre cocaină ca despre un afrodiziac? întrebasem.

Froïde roşise: — Are şi virtutea asta, cel puțin aşa cred, dar... n-am experiențe de felul ăsta. Ca bărbat nu sunt sensibil la mâncărimi dintr-astea. Iar ca medic sexul nu-i un subiect care mă atrage prea mult. Chiar dacă începe a se vorbi mult despre sex şi la Salpetriere. Charcot a descoperit că o pacientă de-a sa, o anume Augustine, într-o fază avansată a manifestărilor ei isterice, dezvăluise că trauma inițială fusese o violență sexuală suferită pe când era mică. Fireşte, nu neg că printre traumele care dezlănțuie isteria pot să existe şi fenomene legate de sex, asta ar mai lipsi. Pur şi simplu, mi se pare exagerat să reducem totul la sex. Dar poate c-o fi acea pruderie a mea de mic-burghez care mă ține departe de problemele astea.

Nu, îmi ziceam eu, nu e aşa-zisa pruderie, e faptul că, la fel ca toți circumcişii din neamul tău, eşti obsedat de sex, dar încerci să uiți asta. Vreau să văd când o să-ți pui mâinile murdare pe Martha aia a ta dacă n-ai să-i faci un cârd de evreiaşi şi n-o s-o faci să devină ftizică de-atâta hărțuială...

Între timp Froïde continua: — Problema mea e mai degrabă aceea

că mi-am isprăvit provizia de cocaină şi cad din nou în melancolie, doctorii antici ar fi spus că am o revărsare a bilei negre. Altădată găseam preparatele lui Merck şi Gehe, însă au fost nevoiți să-şi suspende producția, deoarece puteau primi numai materie primă expirată. Frunzele proaspete pot fi prelucrate doar în America, iar producția cea mai bună este cea a lui Parke şi Davis din Detroit, o varietate mai solubilă, de o culoare albă pură şi cu miros aromatic. Aveam o oarecare rezervă dintr-asta, dar aici, la Paris, n-aş şti cui să mă adresez.

E ca o invitație la nuntă pentru cine-i la curent cu toate secretele din place Maubert şi din împrejurimi. Cunoşteam indivizi cărora era de-ajuns să le numeşti nu doar cocaina, ci vreun diamant, un leu împăiat sau o damigeană de vitriol, iar în ziua următoare ți le aduceau, fără să trebuiască să-i întrebi de unde le-au luat. Pentru mine cocaina e o otravă, îmi spuneam, iar a contribui la otrăvirea unui evreu nu-mi displace. Aşa că-i spusesem doctorului Froïde că într-un răstimp de câteva zile o să-i procur o bună rezervă din alcaloidul său. Fireşte că Froïde nu se îndoise că felul meu de a proceda era mai puțin corect. Ştii, îi spusesem eu, noi, anticarii, cunoaştem tot felul de lume.

Toate astea n-au nici o legătură cu problema mea, dar, în treacăt fie spus, până la urmă intraserăm în relații mai apropiate şi ne vorbeam mai mult sau mai puțin. Froïde era vorbăreț şi pus pe glume, poate că greşeam şi nu era evreu, în orice caz, conversam mai bine cu el decât cu Bourru şi Burot. Dar ajunseserăm să vorbim tocmai despre experimentele celor doi şi, pornind de-acolo, făcusem aluzie la pacienta lui Du Maurier.

— Dumneata crezi, îl întrebasem eu, că o bolnavă ar putea fi vindecată cu magneții lui Bourru şi Burot?

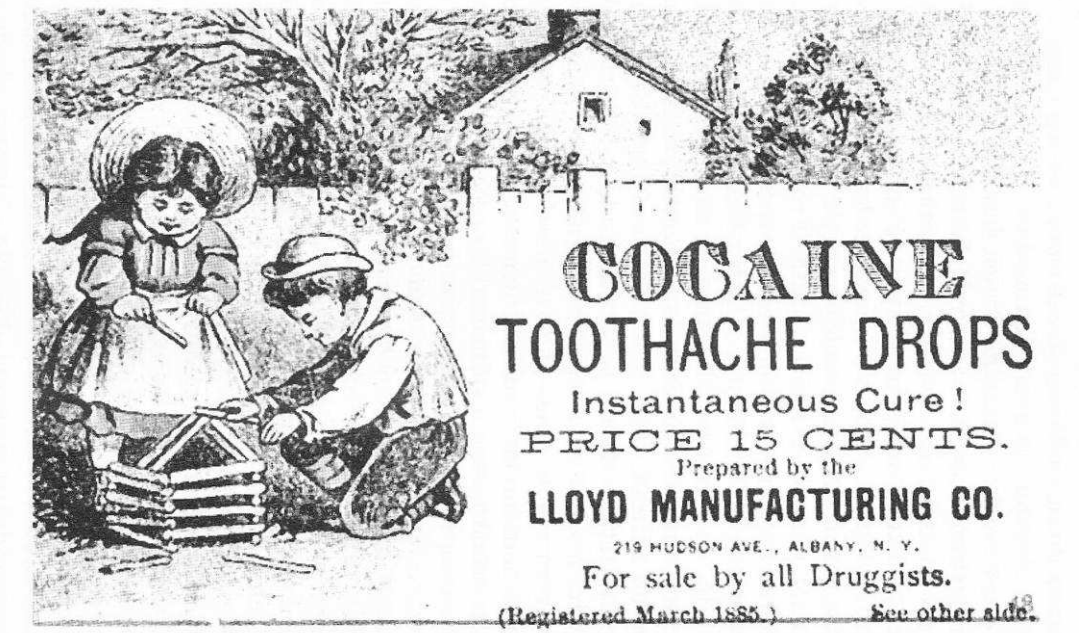

...în caz de carie acută, dacă introduci în cavitate un tampon de vată muiat într-o soluție de patru la sută, durerea se calmează imediat... (p. 46)

— Dragă prietene, răspunsese Froïde, în multe dintre cazurile pe care le examinăm se dă prea multă importanță aspectului fizic, uitându-se că, dacă răul survine, el are, mult mai probabil, origini psihice. Şi dacă are origini psihice, psihicul e cel care trebuie tratat, nu trupul. Într-o nevroză traumatică, adevărata cauză a bolii nu este leziunea, în sine modestă de obicei, ci trauma psihică originară. Nu se-ntâmplă ca, suferind o emoție puternică, să leşini? Şi-atunci, pentru cei ce se ocupă cu boli nervoase, problema nu este cum anume ne pierdem cunoştința, ci care este emoția ce ne-a făcut s-o pierdem.

— Dar cum facem ca să ştim care a fost această emoție?

— Vezi dumneata, dragă prietene, atunci când simptomele sunt clar isterice, ca în cazul pacientei aceleia a lui Du Maurier, atunci hipnoza poate să producă artificial aceleaşi simptome şi s-ar putea cu-adevărat să revenim la trauma inițială. Dar alți pacienți au avut o experiență atât de insuportabilă, încât au dorit să o şteargă, de parcă ar fi pus-o la loc într-o zonă de neatins din sufletul lor, atât de adâncă, încât să nu se mai ajungă la ea nici măcar prin hipnoză. Pe de altă parte, de ce sub hipnoză ar trebui să avem capacități mintale mai vii decât atunci când suntem treji?

— Aşa că nu se va şti nici odată...

— Nu-mi cere un răspuns clar şi definitiv, pentru că acum îți destăinuiesc gânduri care încă n-au căpătat o formă deplină. Uneori

sunt tentat să cred că la zona aceea profundă se ajunge doar când visăm. Ştiau şi anticii asta, că visele pot fi revelatoare. Am bănuiala că dacă un bolnav ar putea vorbi, şi ar vorbi mult timp, zile întregi, cu o persoană care ar şti să-l asculte, fie şi povestindu-i ce anume a visat, trauma originară ar putea să iasă la suprafață deodată şi să devină clară. În engleză se vorbeşte de talking cure. Ai simțit că, dacă povesteşti cuiva nişte fapte îndepărtate, în timp ce povesteşti recuperezi amănunte pe care le uitaseşi sau pe care credeai că le-ai uitat şi pe care însă creierul dumitale le păstra în vreo cută secretă a lui. Eu cred că, cu cât ar fi mai minuțioasă această reconstituire, cu atât mai mult ar putea să răsară un episod, dar ce spun eu, de-a dreptul un fapt nesemnificativ, o nuanță care a avut totuşi un efect atât de insuportabil, de tulburător, încât să provoace o... cum să-i spun? O Behebung, o Beseitigung, nu găsesc termenul potrivit, în engleză aş spune removal, în franceză cum se spune când se taie un organ... une ablation? Iată, poate că în germană termenul potrivit ar fi Entfernung.

Iată cum iese iudeul la suprafață, îmi spuneam eu. Cred că în epoca aceea mă ocupasem deja de diferitele comploturi ebraice şi de proiectul rasei respective de a-şi face fiii medici şi farmacişti ca să poată controla atât trupul, cât şi mintea creştinilor. Dacă eu aş fi bolnav, ai vrea să mă dau pe mâinile tale povestindu-ți totul despre mine, chiar şi ce nu ştiu, iar tu să devii stăpân peste sufletul meu? Ar fi mai rău decât cu confesorul iezuit, pentru că cel puțin cu el aş vorbi protejat de o zăbrea şi n-aş spune ceea ce gândesc, ci lucrurile pe care le fac toți, am furat, am preacurvit, nu mi-am cinstit tatăl şi mama. Limbajul tău însuşi te trădează, vorbeşti de ablațiune de parcă ai vrea să-mi circumcizi creierul...

Dar între timp Froïde începuse să râdă şi mai comandase o bere.

— Dar să nu iei de bun tot ce-ți spun. Sunt fanteziile unui veleitar. Odată întors în Austria, o să mă căsătoresc şi, ca să-mi întrețin familia, va trebui să deschid un cabinet medical. Iar atunci o să folosesc cu înțelepciune hipnoza, aşa cum m-a învățat Charcot, şi n-o să mă duc să spionez visele bolnavilor mei. Nu sunt ghicitoare. Mă întreb dacă pacientei lui Du Maurier nu i-ar face bine să ia puțină cocaină.

Aşa se terminase conversația aceea, care lăsase puține urme în memoria mea. Dar acum îmi revine totul în minte deoarece m-aş putea afla, dacă nu în situația Dianei, în aceea a unei persoane normale care şi-a pierdut o parte din memorie. Lăsând deoparte faptul că Froïde cine ştie pe unde e acum, pentru nimic în lume nu m-aş duce să-i povestesc viața mea, nu zic unui evreu, dar nici măcar unui bun creştin. Cu meseria pe care o am (care?), trebuie să povestesc faptele altuia, contra cost, dar să mă abțin cu orice preț să le povestesc pe-ale mele. Însă pot să-mi povestesc faptele mie însumi. Mi-am amintit că Bourru (sau Burot) îmi spusese că erau preoți budişti care se puteau hipnotiza singuri privindu-şi țintă buricul.

Aşa că m-am hotărât să țin jurnalul ăsta, chiar dacă în ordine inversă, povestindu-mi mie trecutul, pe măsură ce reuşesc să-l fac să-mi revină în minte, chiar şi lucrurile cele mai neînsemnate, până ce elementul (cum se spune?) traumatizant ar ieşi la lumină. De unul singur. Şi tot singur vreau să mă vindec, fără să mă dau pe mâinile medicilor de femei nebune.

Înainte de a începe (dar de-acum am şi început, chiar de ieri), mi-ar fi plăcut, pentru a intra în starea de spirit necesară acestui soi de autohipnoză, să mă duc în rue Montorgueil, chez Philippe. M-aş fi aşezat cu calm, aş fi studiat îndelung meniul, care se serveşte de la şase până la miezul nopții şi aş fi comandat potage a la Crecy, calcan în sos de capere, file de mânzat şi langue de veau au juis, ca să închei cu un sorbetto cu lichior de vişine şi felurite dulciuri, totul stropit cu două sticle de Bourgogne vechi.

Ar fi trecut între timp miezul nopții şi aş fi luat în considerare meniul nocturn: mi-aş fi permis o supă de țestoasă (mi-a venit în minte una, delicioasă, a lui Dumas, deci l-am cunoscut pe Dumas?), un somon cu cepşoare cu anghinare şi cu piper javanez, ca să termin cu un sorbetto cu rom şi pateuri englezeşti aromate. Noaptea târziu m-aş fi regalat cu câteva delicatese din meniul de dimineață, altfel spus, o soupe aux oignons, cum gustau în momentul ăla descărcătorii din Halles, fericit să mă prostesc şi eu împreună cu ei. Apoi, ca să mă aranjez pentru o dimineață activă, o cafea foarte tare şi un pousse-cafe mixt, din coniac şi kirsch.

M-aş fi simțit, la drept vorbind, puțin cam îngreuiat, dar spiritul mi-ar fi fost deschis.

Totuşi, nu puteam să-mi permit acest dulce desfrâu. Sunt fără memorie, îmi spusesem, dacă la restaurant întâlneşti pe cineva care te recunoaşte, e posibil ca tu să nu-l recunoşti pe el. Cum ai reacționa?

Mă întrebasem şi cum să reacționez în fața cuiva care ar fi venit să mă caute la prăvălie. Cu individul cu testamentul Bonnefoy şi cu bătrâna cu ostiile mersese bine, dar ar fi putut să iasă mai rău. Am pus afară un anunț care glăsuieşte: „proprietarul va lipsi timp de o lună", şi nu trebuie să se înțeleagă când începe luna şi când se sfârşeşte. Până când n-aveam să înțeleg ceva mai mult, aveam să mă oploşesc din nou în casă şi să ies doar din când în când ca să-mi cumpăr ceva de mâncare. Poate că ajunarea îmi va face bine, cine nu spune că ceea ce mi se întâmplă nu e rezultatul vreunui festin excesiv pe care mi l-am permis... când? În seara de tristă amintire a lui 21?

Şi de altfel, dacă trebuia să încep reexaminarea trecutului meu, ar fi trebuit să-mi privesc țintă buricul, cum zicea Burot (sau Bourru?) şi, cu burta plină, acum când mă simt atât de obez pe cât o cere vârsta mea, ar fi trebuit să încep să-mi amintesc uitându-mă în oglindă.

În schimb, am început ieri, aşezat la acest birou, scriind fără întrerupere, fără să-mi abat atenția, limitându-mă să-nfulec câte ceva din când în când şi să beau, asta da, fără reținere. Partea cea mai bună a acestei case este o pivniță ca lumea.

4

Pe vremea bunicului

26 martie 1897

Copilăria mea. Torino... O colină dincolo de Pad, eu pe balcon cu mama. Pe urmă mama nu mai era, tatăl meu plângea şezând pe balcon în faţa colinei, în asfinţit, bunicul spunea că aşa a vrut Dumnezeu.

Cu mama vorbeam franţuzeşte, dar orice francez de familie bună vorbeşte o franceză aleasă (chiar şi aici, la Paris, când o vorbesc, pare că am învăţat-o de la doică, pe malurile Isere-ului, la Grenoble, unde se vorbeşte franceza cea mai pură, nu ca acel babil al parizienilor). Cred că m-am simţit încă din copilărie mai mult francez decât italian, cum i se întâmplă oricărui piemontez. De aceea îi găsesc pe francezi insuportabili.

***

Copilăria mea a fost bunicul meu, mai mult decât tata şi mama. Am urât-o pe mama fiindcă se dusese fără să mă anunţe, pe tata care nu fusese în stare să facă nimic ca s-o împiedice, pe Dumnezeu pentru că voise lucrul ăla şi pe bunicul fiindcă i se părea normal ca Dumnezeu să vrea astfel de lucruri. Tatăl meu a fost mereu prin alte părţi — să facă Italia, zicea el. Apoi Italia l-a făcut pe el bucăţi.

Bunicul: Giovan Battista Simonini, fost ofiţer în armata savoiardă, cred că o părăsise pe vremea invaziei napoleoniene, înrolându-se sub Bourbonii din Florenţa şi apoi, când şi Toscana trecuse sub controlul unei Bonaparte, se întorsese la Torino, căpitan în rezervă, cultivându-şi propriile amărăciuni.

Nas plin de negi, când mă ţinea lipit de el, vedeam numai nasul. Şi simţeam pe faţă stropii lui de salivă. Era ceea ce francezii numeau un ci-devant, un nostalgic după ancien regime, care nu se resemnase după nelegiuirile Revoluţiei. Nu renunţase la culottes — încă mai avea pulpa gambei frumos rotunjită — încheiate sub genunchi cu o cataramă aurită; şi tot aurite erau şi cataramele pantofilor săi de lac. Vesta, jacheta pe talie şi cravata negre îi dădeau un aer cam preoţesc. Cu toate că regulile eleganţei din vremurile trecute sugerau să poarte şi o perucă pudrată, renunţase la ea, spunea el, deoarece cu peruci

pudrate se împopoțonează şi oameni crunți ca Robespierre.

N-am înțeles nici odată dacă era bogat, dar nu-şi refuza o masă bună. Despre bunicul şi despre copilăria mea îmi amintesc mai ales acea bagna caoda: într-un recipient de teracotă ținut fierbinte pe un grătar cu jăratic, unde încingea uleiul hrănit cu sardele, usturoi şi unt, se muiau moluşte (care mai întâi fuseseră lăsate să stea în apă rece cu suc de lămâie — lucru valabil pentru unii, dar nu şi pentru bunicul; pentru el, în lapte), ardei cruzi sau copți, foi albe de varză, napi porceşti, conopidă foarte fragedă — ori (însă, cum zicea bunicul, erau lucruri pentru săraci) verdețuri fierte, cepe, sfeclă, cartofi sau morcovi. Îmi plăcea să mănânc, iar bunicul se desfăta văzând cum mă îngraş ca un purceluş (zicea el cu duioşie).

Stropindu-mă cu salivă, bunicul îmi expunea maximele lui: — Revoluția, copile, ne-a făcut sclavii unui stat ateu, mai fără egalitate decât înainte şi frați duşmani, fiecare fiind Cain pentru celălalt. Nu e bine să fim prea liberi şi nu e bine nici să avem tot ce ne trebuie. Părinții noştri erau mai săraci şi mai fericiți, pentru că rămâneau în contact cu natura. Lumea modernă ne-a dat aburul, care îmbolnăveşte câmpiile, şi războaiele mecanice, care au luat munca atâtor sărmani şi nu mai produc țesăturile de altădată. Omul, abandonat sieşi, e prea rău pentru a fi liber. Acea câtime de libertate care-i serveşte trebuie să fie garantată de un suveran.

Însă tema lui preferată era abatele Barruel. Mă gândesc la mine copil şi parcă-l văd pe abatele Barruel, care părea că locuieşte în casă, chiar dacă murise probabil de mult.

— Vezi, băiete, îl aud pe bunicul spunând, după ce nebunia Revoluției a zguduit toate națiunile din Europa, s-a făcut auzită o voce care a dezvăluit că Revoluția n-a fost altceva decât ultimul sau cel mai recent capitol dintr-o conspirație universală condusă de templieri împotriva tronului şi a altarului, cu alte cuvinte împotriva regilor şi îndeosebi a regilor Franței şi a Sfintei noastre Maici, Biserica... Aceasta a fost vocea abatelui Barruel, care la sfârşitul secolului trecut şi-a scris ale sale Memoires pour servir a l'histoire du jacobinisme..

— Dar, domnule bunic, ce legătură aveau templierii? întrebam peatunci, eu care cunoşteam deja povestea aceea pe dinafară, dar vo-

iam să-i dau satisfacție bunicului să repete argumentul său preferat.

— Băiete, templierii fuseseră un ordin foarte puternic de cavaleri pe care regele Franței îl distrusese ca să pună mâna pe bunurile lor, trimițându-i în mare parte la rug. Dar supraviețuitorii se constituiseră într-un ordin secret cu scopul de a se răzbuna pe regii Franței. Şi, într-adevăr, atunci când ghilotina a făcut să cadă capul regelui Ludovic, un necunoscut a urcat pe eşafod şi a ridicat acel cap sărman, strigând: „Jacques de Molay, eşti răzbunat!". Iar Molay era marele maestru al templierilor pe care regele îi arsese în capătul cel mai depărtat al lui Île de la Cite la Paris.

— Dar când a fost ars acest Molay?

— În 1314.

— Lasă-mă să fac socoteala, domnule bunic, păi sunt aproape 500 de ani înainte de Revoluție. Şi ce au făcut templierii în cei 500 de ani ca să rămână ascunşi?

— Se infiltraseră în corporațiile vechilor zidari ai catedralelor şi din acele corporații s-a născut masoneria engleză, care se numeşte aşa pentru că membrii ei se considerau free masons, adică zidari liberi.

— Şi de ce zidarii trebuiau să facă revoluția?

— Barruel înțelesese că templierii de la origini şi zidarii fuseseră cuceriți şi corupți de către Iluminații din Bavaria! Iar aceasta era o sectă teribilă, născocită de un anume Weishaupt, în care fiecare membru îl cunoştea numai pe superiorul său nemijlocit şi nu ştia nimic despre capii care se aflau mai sus şi despre ce propuneau ei şi al cărei scop era nu doar să distrugă şi tronul, şi altarul, ci şi să creeze o societate fără legi şi fără morală, în care ajungeau să fie puse în comun bunurile şi chiar şi femeile, Domnul să mă ierte dacă-i spun lucrurile astea unui copil, dar se cere totuşi să recunoaştem urzelile Satanei. Iar legați cu fir dublu cu Iluminații din Bavaria erau acei negatori ai oricărei credințe care dăduseră viață nelegiuitei Enciclopedii franceze, mă gândesc la Voltaire, d'Alembert şi Diderot şi la toate spiritele acelea care, prin imitarea Iluminaților, vorbeau în Franța despre secolul Luminilor, iar în Germania despre Lămurire sau Explicare şi care, până la urmă, reunindu-se în mod secret ca să pună la

cale căderea regilor, dăduseră viață clubului aşa-numit al Iacobinilor, chiar de la numele lui Jacques de Molay. Iată cine a uneltit pentru a face să izbucnească Revoluția în Franța!

— Acest Barruel înțelesese tot...

— Nu a înțeles cum de se putuse întâmpla ca dintr-un nucleu de cavaleri creştini să crească o sectă vrăjmaşă lui Hristos. Ştii, e ca drojdia în aluat, dacă lipseşte, coca nu creşte, nu se umflă şi nu faci pâinea. Care a fost drojdia pe care cineva, sau soarta, sau Diavolul a vârât-o în trupul încă sănătos al conventiculelor templierilor şi zidarilor liberi ca să facă să crească cea mai diabolică dintre sectele tuturor timpurilor?

Aici bunicul făcea o pauză, îşi unea mâinile ca pentru a se concentra mai bine, surâdea şiret şi dezvăluia cu calculată şi triumfală modestie: — Cine a avut curajul s-o spună primul a fost bunicul tău, dragă băiete. Când am putut să citesc cartea lui Barruel, n-am ezitat să-i scriu o scrisoare. Du-te colo, în capăt, băiete, ia sipetul ăla.

Eu ascultam, bunicul deschidea sipețelul cu o cheie aurită pe care o ținea atârnată de gât şi scotea o foaie întru câtva îngălbenită de vârsta ei de vreo patruzeci de ani.

— Asta e originalul scrisorii pe care i-am trimis-o lui Barruel.

Îl revăd pe bunicul, care citea cu pauze dramatice.

Primiți, Domnule, de la un militar neştiutor cum sunt eu, cele mai sincere felicitări pentru opera Domniei Voastre, care pe drept cuvânt se poate numi înfăptuirea prin excelență a ultimului secol. Oh! cât de bine ați demascat aceste secte nelegiuite care pregătesc căile Antihristului şi sunt inamicii implacabili, nu doar ai religiei creştine, dar ai oricărui cult, ai oricărei societăți, ai oricărei ordini. Mai ființează una, însă, pe care Domnia Voastră n-ați atins-o decât în treacăt. Poate că ați făcut asta înadins, pentru că-i cea mai cunoscută şi, în consecință, cea mai puțin de temut. Dar, după mine, ea este astăzi puterea cea mai ieşită

...parcă-l văd pe abatele Barruel, care părea că locuiește în casă, chiar dacă murise probabil de mult... (p. 54)

din comun, dacă se au în vedere marile ei bogății şi protecția de care se bucură în aproape toate Statele Europei. Domnia Voastră înțelegeți prea bine, Domnule, că vorbesc despre secta iudaică. Ea pare cu totul despărțită şi potrivnică celorlalte secte, dar în realitate nu este astfel. În fapt, ajunge ca una dintre ele să se arate duşmana numelui de creştin pentru ca ea să-i facă favoruri, s-o stipendieze, s-o proteguiască. Şi oare n-am văzut-o noi şi nu o vedem cum îşi împrăştie aurul şi argintul ca să-i sprijine şi să-i călăuzească pe sofiştii moderni, adică pe Francmasoni, pe Iacobini, pe Iluminați? Evreii, aşadar, împreună cu toți ceilalți sectanți, nu formează decât o singură facțiune, ca să distrugă, dacă-i cu putință, numele de creştin. Şi să nu credeți, Domnule, că toate astea-s doar o exagerare a mea. Eu nu arăt aici decât lucruri ce mi-au fost spuse de către evreii înşişi...

— Şi cum aflaseşi lucrurile astea de la evrei?

— Aveam douăzeci şi ceva de ani şi eram tânăr ofițer în armata savoiardă atunci când Napoleon a invadat statele sarde, am fost învinşi la Millesimo, iar Piemontul a fost anexat Franței. A fost triumful bonapartiştilor fără Dumnezeu, care ne vânau pe noi, ofițerii regelui, ca să ne strângă de gât. Şi se spunea că nu era bine să mai umbli îmbrăcat în uniformă, dar ce spun eu, nici măcar să te mai arăți la față. Tatăl meu făcea comerț şi avusese legături cu un evreu care împrumuta bani cu camătă şi care-i datora nu ştiu ce favoare şi

astfel, cu ajutorul bunelor lui servicii, timp de câteva săptămâni, până ce atmosfera s-a mai domolit şi am putut să ies din oraş şi să mă duc la nişte rude la Florența, mi-a pus la dispoziție — la un preț scump, se-nțelege — o cămăruță în ghetoul care pe-atunci se afla chiar în spatele clădirii ăsteia a noastre, între străzile San Filippo şi delle Rosine. Îmi displăcea la culme să mă amestec cu plevuşcă aia, dar era singurul loc unde nimeni nu s-ar fi gândit să pună piciorul, evreii nu puteau să iasă de-acolo, iar oamenii cumsecade se țineau la distanță.

Bunicul îşi punea atunci mâinile la ochi, ca pentru a alunga o vedenie greu de suportat: — Aşa că, aşteptând să treacă furtuna, am trăit prin ungherele alea jegoase, unde pe-atunci locuiau câte opt inşi într-o singură încăpere, cu bucătărie, pat şi hârdău, toți consumați de anemie, cu pielea de ceară, de un albastru întunecat abia vizibil, ca porțelanul de Sevres, mereu în căutarea unor locuri mai fericite, luminate doar de licărul unei singure lumânări. Fără pic de sânge, gălbejiți la față, cu părul cum e cleiul de peşte, cu barba de culoare roşcată greu de definit, iar când era neagră, cu reflexele unei redingote decolorate... Nu reuşeam să suport putoarea locuinței mele şi mă tot învârteam prin cele cinci curți, mi-amintesc foarte bine, Curtea Mare, Curtea Preoților, Curtea cu Viță, Curtea Cârciumii şi cea cu Terasă, care comunicau între ele prin nişte groaznice coridoare acoperite, Arcadele Mohorâte. Acum dai peste iudei şi prin piața Carlina, ba chiar îi găseşti peste tot, pentru că principilor de Savoia le cad brăcinarele, dar pe-atunci se buluceau unii într-alții pe ulicioarele alea fără soare, şi în mijlocul mulțimii ăleia unsuroase şi sordide (de n-o fi fost şi de teama bonapartiştilor) îmi venea să-mi vărs mațele...

Bunicul făcea o pauză, umezindu-şi buzele cu o batistă, ca să-şi şteargă parcă de la gură un iz insuportabil: — Şi tocmai lor le datoram salvarea mea, ce umilință. Însă dacă noi, creştinii, îi disprețuiam, ei nu erau câtuşi de puțin blânzi cu noi, ba chiar ne urau, cum, de altfel, ne urăsc şi astăzi. Aşa că m-am apucat să povestesc că mă născusem la Livorno, dintr-o familie evreiască; încă din copilărie fusesem crescut de rude care, din nefericire, mă botezaseră, dar că în inima mea rămăsesem mereu iudeu. Mărturisirile astea ale mele nu

păreau să-i impresioneze cine ştie ce, pentru că — îmi spuneau — erau mulți dintre ei în situația mea, care de mult nu mai făceau caz de asta. Însă cuvintele mele îmi câştigaseră încrederea unui bătrân care locuia în Curtea cu Terasă, lângă un cuptor pentru coacerea azimilor.

Aici bunicul se însufleţea povestind despre întâlnirea aceea, iar prin felul cum îşi rotea ochii şi prin gesturile mâinilor îl imita pe evreul despre care vorbea. Se pare deci că acest Mordechai era de origine siriană, iar la Damasc fusese amestecat într-o afacere tristă. Dispăruse din oraş un băiat arab şi la început nu se gândise nimeni la evrei, deoarece se considera că evreii ucideau pentru ritualurile lor numai copii creştini. Dar pe urmă, în fundul unui şanț fuseseră găsite rămăşițele unui mic cadavru, care trebuia să fi fost tăiat în mii de bucăți, pisate mai apoi într-un mojar. Felul cum fusese comisă crima erau aşa de asemănător cu cele care li se imputau evreilor, încât jandarmii începuseră să creadă că, apropiindu-se Paştele, având nevoie de sânge creştin ca să frământe azimile şi neizbutind să pună mâna pe un copil creştin, iudeii îl luaseră pe cel arab, îl botezaseră şi apoi îl măcelăriseră.

— Tu ştii, comenta bunicul, că un botez este întotdeauna valabil, de oricine ar fi făcut el, doar cu condiția ca cel ce botează să vrea să boteze după regulile Sfintei Biserici Romane, lucru pe care perfizii evrei îl ştiu prea bine şi nu le e ruşine câtuşi de puțin să rostească „te botez aşa cum ar face-o un creştin, în idolatria căruia nu cred, dar pe care el o urmează crezând în ea pe deplin". Aşa că bietul mic martir a avut cel puțin norocul să meargă în rai, chiar dacă prin făptuirea diavolului.

Mordechai fusese bănuit imediat. Ca să-l facă să vorbească, îi legaseră mâinile la spate, îi puseseră şi nişte greutăți la picioare, iar de vreo douăsprezece ori îl ridicaseră cu un scripete şi apoi îl lăsaseră să cadă la pământ. Apoi îi dăduseră cu pucioasă pe la nas şi-l mai cufundaseră şi în apă rece ca gheața, iar când îşi scotea capul, îl îndesau în jos, până ce avea să mărturisească. Sau, spuneau ei, ca să sfârşească, mizerabilul avea să spună numele celor cinci inşi de aceeaşi religie cu el care n-aveau nici o vină, iar aceia fuseseră condamnați la

moarte, pe când el, cu membrele deznodate, fusese pus în libertate, dar acum îşi pierduse mințile, iar un suflet milos îl îmbarcase pe un vas de comerț care se ducea la Genova, altfel ceilalți evrei l-ar fi omorât cu pietre. Unii chiar spuneau că pe vapor ar fi fost ademenit de un barnabit care-l convinsese să se boteze şi că el, ca să poată obține ajutor când avea să debarce în regatul sard, acceptase, păstrându-se totuşi în suflet credincios religiei părinților lui. Ar fi fost deci ceea ce creştinii numesc un necredincios convertit cu forța care, odată ajuns la Torino şi după ce ceruse ajutor în ghetou, tăgăduise că s-ar fi convertit vreodată, iar mulți îl credeau un fals iudeu care păstra în suflet noua lui credință creştină — şi deci, cum s-ar spune, de două ori ticălos. Însă neputând nici unul dovedi toate clevetirile care veneau de dincolo de mare, din mila ce se datorează celor neajunşi la minte era menținut în viață din pomana tuturor, destul de sărăcăcioasă, exilat într-o chichineață în care nici măcar un locuitor al ghetoului n-ar fi cutezat să locuiască.

Bunicul socotea că, orice ar fi făcut la Damasc, bătrânul nu se smintise deloc la cap. Pur şi simplu era însuflețit de o ură nestinsă față de creştini şi, în vizuina aceea lipsită de ferestre, ținându-l cu o mână tremurătoare de încheietură şi ațintindu-l cu nişte ochi care scânteiau în întuneric, îi spunea că de atunci îşi închinase viața răzbunării. Îi povestea cum Talmudul lor prescria ura pentru neamul creştin şi cum, ca să-i corupă pe creştini, ei, evreii, îi inventaseră pe francmasoni, cărora el le devenise unul dintre superiorii necunoscuți, care comanda legile de la Napoli până la Londra, doar că trebuia să rămână neştiut, secret şi segregat, ca să nu fie ucis cu pumnalul de către iezuiți, care-l căutau pretutindeni.

Vorbind, se uita în jurul său de parcă din orice colț întunecos avea să țâşnească un iezuit înarmat cu pumnal, apoi îşi sufla zgomotos nasul, îşi plângea nițel trista-i condiție, surâdea nițel viclean şi răzbunător, bucurându-se de faptul că lumea întreagă n-avea habar de teribila lui putere, pipăia onctuos mâna lui Simonini şi continua să aiureze. Şi-i spunea că, dacă Simonini ar fi vrut, secta lor avea să-l primească cu bucurie, iar el avea să-l ajute să intre în cea mai secretă dintre lojile masonice.

Şi-i dezvăluise că atât Manes, profetul sectei Maniheilor, cât şi nelegiuitul Bătrân de pe Munte, care-şi îmbăta cu droguri asasinii pentru ca apoi să-i trimită să-i ucidă pe prinții creştini, erau de rasă iudaică. Şi că francmasonii şi Iluminații fuseseră întemeiați de doi evrei, că din evrei îşi trăgeau originea toate sectele anticreştine, care actualmente erau atât de numeroase în lume, încât ajungeau la mai multe milioane de persoane, de orice sex, de orice stare, de orice rang şi orice condiție, inclusiv mulți clerici şi până şi câțiva Cardinali, iar în scurt timp nu pregetau să aibă şi-un papă de partea lor şi, avea să comenteze bunicul în anii următori, de când urcase pe tronul Sfântului Petru o făptură ambiguă ca Pius al IX-lea, lucrul nu părea aşa de incredibil, că pentru a-i înşela pe creştini, ei înşişi se prefăceau deseori a fi creştini, călătorind şi trecând de la un sat la altul cu certificate false de botez cumpărate de la preoți corupți, că ei sperau ca în virtutea banilor şi în urma peregrinărilor să obțină de la toate guvernele o stare civilă, cum deja erau pe cale să obțină în multe țări, că atunci când ar fi avut drepturi de cetățenie ca toți ceilalți ar fi început să cumpere case şi terenuri, iar cu ajutorul cămătăriei i-ar fi despuiat pe creştini de bunurile lor funciare şi de comorile lor, că ei îşi făgăduiau să devină în mai puțin de un secol stăpânii lumii, să abolească toate celelalte secte ca s-o pună pe a lor să domnească, să facă sinagogi din toate bisericile creştinilor şi să-i aducă pe restul în robie.

— Iată, încheia bunicul, ceea ce i-am dezvăluit lui Barruel. Poate că am exagerat un pic, spunând că am aflat de la toți ceea ce-mi mărturisise unul singur, dar eram convins că bătrânul îmi spunea adevărul. Şi aşa am scris, dacă mă laşi să termin de citit.

Şi bunicul începea din nou să citească:

Iată, Domnule, proiectele perfide al nației evreieşti, pe care eu le-am auzit cu urechile mele... Ar fi deci poate de dorit ca o pană energică şi sus-pusă ca a Domniei Voastre să facă mai sus-zisele guverne să deschidă ochii şi să le instruiască pentru a lăsa ca acest popor să se-ntoarcă în abjecția ce i se cuvine şi în care părinții noştri, mai mari politicieni şi mai cu judecată decât noi, au avut mereu grijă să-i țină. Drept care, Domnule, eu vă invit în numele meu personal, rugându-vă să iertați unui italian, unui soldat, erorile de orice fel pe care le

veți găsi în această scrisoare. Eu vă doresc să primiți din mâna lui Dumnezeu cea mai bogată răsplată pentru scrierile luminoase cu care ați îmbogățit biserica Lui şi ca El să inspire pentru Domnia Voastră, celui ce le citeşte, cea mai înaltă stimă şi cel mai adânc respect întru care am onoarea să fiu, Domnule, prea umilul şi prea supusul servitor al Domniei Voastre, Giovan Battista Simonini.

În clipa aceea, de fiecare dată, bunicul punea la loc scrisoarea în sipet, iar eu întrebam: — Şi ce-a zis abatele Barruel?

— Nu s-a ostenit să-mi răspundă. Dar, cum cunoşteam câțiva buni prieteni din Curia romană, am aflat că fricosul ăla s-a temut că, răspândind acele adevăruri, s-ar fi dezlănțuit un masacru al evreilor, pe care el n-avea curaj să-l provoace, pentru că socotea că printre ei mai erau şi nevinovați. Şi, pe deasupra, trebuie să fi avut greutate şi unele intrigi ale evreilor francezi din epocă, atunci când Napoleon hotărâse să-i întâlnească pe reprezentanții Marelui Sinedriu ca să obțină sprijinul lor pentru ambițiile lui — şi cineva trebuie să-l fi făcut pe abate să afle că nu trebuie să tulbure apele. Dar în acelaşi timp Barruel nu putea să tacă şi iată ca a trimis originalul scrisorii mele înaltului Pontif Pius al VII-lea — iar alte copii câtorva episcopi. Lucrul nu s-a oprit nici aici, pentru că i-a transmis scrisoarea şi cardinalului Fesch, pe atunci primat al Galiilor, ca să i-o aducă la cunoştință lui Napoleon. Şi tot aşa a făcut şi cu şeful poliției din Paris. Iar poliția pariziană, mi se spune, efectuase o anchetă pe lângă curia romană, ca să afle dacă eu sunt un martor credibil — şi zău că eram, iar cardinalii n-au putut s-o tăgăduiască! În fine, Barruel azvârlea piatra, dar şi îşi ascundea mâna, nu voia să stârnească un viespar mai mare decât cel pe care cartea sa îl şi stârnise, ci, având aerul că tace din gură, comunica dezvăluirile mele unei jumătăți de lume. Trebuie să ştii că Barruel fusese educat de iezuiți până când Ludovic al XV-lea îi expulzase pe iezuiți din Franța şi primise apoi ordinele ca preot secular, ca să redevină iezuit doar când Pius al VII-lea a redat deplina legitimitate ordinului. Or, tu ştii că eu sunt catolic fervent şi împărtăşesc cel mai mare respect pentru oricine poartă o rantie, dar cu siguranță că un iezuit este totdeauna un iezuit, una spune şi alta face, una face şi alta zice, iar Barruel nu s-a purtat nici el altfel...

Şi bunicul râdea pe înfundate, scuipând salivă printre puținii dinți care-i rămăseseră, distrându-se pe seama acelei demonice impertinențe. — Iată, Simonino al meu, încheia el, eu sunt bătrân, nu mai am vocația de a fi glasul celui ce strigă în pustie, dacă n-au vrut să-mi dea ascultare, au să răspundă în fața Celui Veşnic, dar vouă, tinerilor, vă încredințez torța mărturiei, mai ales acum când evreii cei atât de blestemați devin tot mai puternici, iar temătorul nostru suveran Carlo Alberto se arată tot mai indulgent cu ei. Dar va fi răsturnat de conjurația lor...

— Conspiră chiar şi aici, la Torino? întrebam eu.

Bunicul privea în juru-i de parcă cineva îi auzea cuvintele, în timp ce umbrele amurgului se lăsau în încăpere: — Aici şi pretutindeni, zicea el. Sunt o stirpe blestemată, iar Talmudul lor spune, după cum afirmă cei ce ştiu să-l citească, că evreii trebuie să-i blesteme pe creştini de trei ori pe zi şi să-i ceară lui Dumnezeu să fie exterminați şi distruşi, iar dacă unul dintre ei dă peste un creştin aflat pe buza prăpastiei, trebuie să-l împingă în ea. Tu ştii de ce te numeşti Simonino?

...aproape auzind pe scărița de lemn pașii cumplitului bătrân care vine să mă ia ca să mă ducă târâș în coșmelia lui, să-mi dea să mănânc azimi frământate cu sânge de prunci martiri... (p. 65)

Am vrut ca părinții tăi să te boteze astfel în amintirea sfântului Simonino, un prunc martir care, în îndepărtatul secol al XV-lea, la Trento, a fost răpit de evrei, care l-au ucis şi apoi l-au făcut bucăți, tot pentru a-i întrebuința sângele în ritualurile lor.

***

„Dacă nu eşti cuminte şi nu te duci imediat la culcare, în seara asta o să vină la tine groaznicul Mordechai.” Aşa mă amenința bunicul. Iar eu mă chinui să adorm, în cămăruța mea de sub acoperiş, ciulind urechea la orice scârțâit al casei vechi, aproape auzind pe scărița de lemn pașii cumplitului bătrân care vine să mă ia ca să mă ducă târâș în coşmelia lui, să-mi dea să mănânc azimi frământate cu sânge de prunci martiri. Contopind-o cu alte povestiri pe care le-am auzit de la mama Teresa, bătrâna servitoare care şontâcăie şi acum prin casă, îl aud pe Mordechai cum molfăie salivând lubric: „Aşi, aşi, îmi miroase-a creştinaşi”.

***

Am acum aproape paisprezece ani, şi de câteva ori am fost tentat să intru în ghetou, care de la un timp se revărsa din vechile-i granițe, dat fiind că sunt pe cale să dispară, în Piemont, multe restricții. Poate că, în timp ce mă-nvârt aproape pe la marginile lumii aceleia interzise, i-am şi întâlnit pe unii evrei, dar am auzit spunându-se că mulți şi-au părăsit aspectul lor secular. Se travestesc, zice bunicul, se travestesc, trec pe lângă noi şi noi nici nu ştim. Tot învârtindu-mă pe la margini, am întâlnit o fată cu părul negru care traversează în fiecare dimineață piața Carlina ca să ducă un fel de coş acoperit cu o pânză la o bodegă din apropiere. Privire arzătoare, ochi de catifea, carnație brună... Cu neputință să fie o evreică şi ca părinții aceia pe care bunicul mi-i descrie cu chipuri de răpitori lacomi şi cu ochi veninoşi să poată genera făpturi feminine de felul ăsta. Şi totuşi nu poate veni decât din ghetou.

E pentru prima oară când mă uit la o femeie care nu este mama Teresa. Trec şi iar trec în toate dimineții le şi, de cum o văd de departe, simt un fel de bătăi de inimă. În dimineții le în care nu o văd, mă învârt prin piață de parcă aş căuta o cale de fugă şi le-aş respinge pe toate şi mă aflu tot acolo, pe când acasă bunicul mă aşteaptă stând la masă şi molfăind furios miez de pâine.

Într-o dimineață îndrăznesc s-o opresc pe fată, întrebând-o cu ochii în pământ dacă pot s-o ajut să ducă coşul. Ea răspunde cu mândrie disprețuitoare, în dialect, că poate foarte bine să şi-l ducă şi singură. Dar nu-mi zice monssu, domnule, ci gagnu, băiețele. N-am mai căutat-o, n-am mai văzut-o. Am fost umilit de o fiică a Sionului? Poate pentru că sunt gras? În orice caz, de-acolo a început războiul meu cu toate fiicele Evei.

***

De-a lungul întregii mele copilării bunicul dorise să mă trimită la şcolile stăpânirii, deoarece spunea că acolo predau numai carbonari şi republicani. Am trăit în toți anii aceia în casă, de unul singur, uitându-mă cu invidie, ore întregi, la ceilalți copii care se jucau pe malul râului, de parcă-mi sustrăgeau ceva care era al meu; iar în rest stăteam închis şi învățam într-o cameră cu un călugăr iezuit, pe care

bunicul îl alegea întotdeauna, în funcție de vârsta mea, dintre corbii ăia negri care-l înconjurau. Îl uram pe învățătorul care venea la rând, nu doar pentru că mă învăța nişte lucruri dându-mi cu nuiaua peste degete, ci şi pentru că tatăl meu (în rarele dăți când stătea de vorbă distrat cu mine) îmi strecura ura față de preoți.

— Dar maeştrii mei nu sunt preoți, sunt călugări iezuiți, ziceam eu.

— Mai rău, replica tata. Nici odată să nu te-ncrezi în iezuiți. Ştii ce-a scris un sfânt părinte (zic un preot, bagă de seamă, nu un mason, un carbonar, ci un preot de o bunătate îngerească, abatele Gioberti)? Iezuitismul e cel care-i discreditează, îi bagă-n sperieți, îi face să sufere, îi calomniază, îi persecută, îi ruinează pe oamenii dotați cu spiritul liber; iezuitismul e cel care-i alungă din funcțiile publice pe cei buni şi de ispravă şi-i pune în locul lor pe cei trişti şi laşi; iezuitismul este cel care încetineşte, împiedică, chinuie, dă peste cap, slăbeşte, corupe în mii de feluri instrucția publică şi privată, cel care seamănă ranchiună, neîncredere, animozități, ură, certuri, discordii vădite sau ascunse printre indivizi, familii, clase, state, guverne şi popoare; iezuitismul e cel care slăbeşte intelectul, apasă inimile şi voințele prin indolență, îi lipseşte de nerv pe cei tineri printr-o disciplină domoală, corupe vârsta matură printr-o morală flexibilă şi ipocrită, combate, înmoaie şi face să se stingă prietenia, afecțiunile casnice, pietatea filială, iubirea sacră de patrie în cea mai mare parte dintre cetățeni... nu există sectă pe lume aşa de golită de mațe (a mai zis el), aşa de dură şi de nemiloasă, atunci când e vorba de interesele ei, precum Compania lui Iisus. Sub chipul acela măgulitor, cuvintele acelea dulci şi mieroase, felul acela de a-ți întinde ceva cu amabilitate şi cu extremă afabilitate, iezuitul care răspunde cu mândrie la disciplina Ordinului şi la indicațiile pe care i le dau superiorii are un suflet de fier, de nepătruns pentru sentimentele cele mai sfinte şi pentru cele mai nobile afecte. El pune riguros în practică preceptul lui Machiavelli potrivit căruia acolo unde se hotărăşte salvarea patriei nu trebuie avut nici un respect, nici față de ce-i drept sau nedrept, nici față de cel milos sau nemilos. Iar pentru asta sunt educați încă de mici la colegiu să nu cultive simțămintele familiale, să nu aibă

prieteni, să fie gata să le dezvăluie superiorilor lor orice lipsuri, cât de mici, fie şi ale celui mai drag prieten al lor, să-şi disciplineze orice tresărire a inimii şi să se pregătească pentru supuşenia absolută, perinde ac cadaver. Gioberti spunea că pe când fasingarii din India, adică strangulatorii, jertfesc idolului lor trupurile duşmanului, luându-le viața cu lațul sau cu cuțitul, iezuiții din Italia omoară sufletul cu limba, ca reptilele, sau cu pana de scris.

— Chiar dacă m-a făcut totdeauna să zâmbesc, încheia tatăl meu, faptul că unele dintre ideile astea Gioberti le-a luat de la mâna a doua, dintr-un roman publicat cu un an mai înainte, Evreul rătăcitor al lui Eugene Sue.

***

Tatăl meu. Oaia neagră a familiei. După spusele bunicului, intrase în cârdăşie cu carbonarii sau, în orice caz, cu masonii. Când se referea la opiniile bunicului, se mulțumea să-mi spună cu voce scăzută să nu dau ascultare aiurelilor lui, dar nu ştiu dacă din pudoare, din respect față de ideile tatălui său sau din dezinteres în ceea ce mă privea pe mine evita să-mi vorbească despre propriile lui idealuri. Mie mi-ajungea să trag cu urechea la vreo convorbire a bunicului cu călugării lui iezuiți sau să dau dreptate bârfelor mamei Teresa cu portarul ca să pricep că tatăl meu ținea partea celor care nu numai că aprobau Revoluția şi pe Napoleon, dar vorbeau de-a dreptul despre o Italie care şi-ar scutura din spinare imperiul austriac, pe Bourboni şi pe papă şi ar deveni Națiune (cuvânt care în prezența bunicului nici măcar nu se putea rosti).

***

Primele elemente, rudimentare, mi-au fost predate de părintele Pertuso, cel cu profil de viezure. Părintele Pertuso a fost primul care m-a instruit în ce priveşte istoria din zilele noastre (în timp ce bunicul mă iniția în cea trecută).

Mai târziu, se auzeau primele zvonuri despre mişcările carbonarilor — despre care primeam ştiri în gazetele care soseau acasă, pe numele tatălui meu absent, sechestrându-le înainte ca bunicul să le distrugă — şi mi-amintesc că trebuia să urmăresc lecțiile de latină şi germană pe care mi le dădea părintele Bergamaschi, atât de intim le-

gat de bunicul, încât în clădire îi fusese rezervată o cămăruță, nu departe de a mea. Părintele Bergamaschi... Spre deosebire de părintele Pertuso, era tânăr, frumos la înfățişare, cu părul ondulat, cu un chip bine conturat, vorbirea fermecătoare şi, cel puțin în casă, purta cu demnitate o tunică bine îngrijită, îmi vin în minte mâinile lui albe cu degetele alungite şi cu unghiile ceva mai lungi decât te-ai fi aşteptat de la un om al bisericii.

Când mă vedea aplecat învățând, adesea se aşeza în spatele meu şi, mângâindu-mă pe cap, părea că vrea să mă pună în gardă asupra multor pericole care puteau seduce un tânăr fără apărare şi-mi explica că mişcarea carbonară nu era altceva decât travestirea flagelului celui mare, comunismul.

— Comuniştii, zicea el, până mai ieri nu păreau de temut, dar acum, după manifestul lui Marsh ăla (aşa părea să pronunțe), trebuie să le dăm pe față țele. Tu nu ştii nimic despre Babette d'Interlaken. Demnă strănepoată a lui Weishaupt, a fost numită Marea Fecioară a comunismului helvetic.

Cine ştie de ce, părintele Bergamaschi părea să fie obsedat nu atât de insurecțiile milaneze sau vieneze despre care se vorbea în zilele alea, cât de confruntările religioase ce avuseseră loc în Elveția între catolici şi protestanți.

— Babette se născuse nelegitim şi a crescut printre îmbuibări, furturi, jafuri şi sânge; nu-l cunoştea pe Dumnezeu altfel decât auzindu-i numele blasfemiat fără încetare. În ciocnirile de lângă Lucerna, când radicalii uciseseră câțiva catolici din cantoanele primitive, la Babette acasă îi făceau să-şi scuipe sufletul şi le scoteau ochii. Babette, fluturându-şi în vânt coama blondă de târfă a Babilonului, ascundea sub mantaua farmecelor ei faptul că era heraldul societăților secrete, demonul care sugera toate cotiturile şi vicleniile acelor congregații misterioase; ea apărea pe neaşteptate şi dispărea într-o clipită ca un spiriduş, ştia taine de nepătruns, sustrăgea misive diplomatice fără să le strice sigiliile, se furişa ca o aspidă în cele mai rezervate cabinete din Viena, din Berlin şi până şi din Petersburg, contrafăcea cambii, modifica cifrele din paşapoarte, încă de copil cunoştea meşteşugul otrăvurilor şi ştia să le toarne în sănătatea cuiva

după cum îi poruncea secta. Părea posedată de Satana, aşa de mare-i era vigoarea febrilă, farmecul privirilor ei.

Eu căscam ochii, căutam să nu ascult, dar noaptea o visam pe Babette d'Interlaken. Însă pe timp de veghe căutam să şterg imaginea acelui demon blond cu pletele curgătoare pe umerii, bineînțeles, goi ai spiriduşului aceluia demonic şi parfumat, cu sânul tresăltând de voluptate, de sălbăticie păgână şi păcătoasă, o urmăream din ochi ca pe un model de imitat — sau, altfel spus, cuprins de spaimă doar la gândul de-a o atinge cu degetele, simțeam dorința de a fi ca ea, agent atotputernic şi secret care schimba cifrele din paşapoarte, ducându-şi la pierzanie victimele de celălalt sex.

***

Învățătorilor mei le plăcea să mănânce bine, iar viciul ăsta trebuie să-mi fi rămas şi la vârsta adultă. Îmi aduc aminte de mese, dacă nu alese, cel puțin regretate, la care bunii părinți discutau despre savoarea excelentă a vreunui rasol mixt pe care bunicul li-l pregătise.

Era nevoie de cel puțin o jumătate de kil de mânzat, o coadă, carne de deasupra coapsei din spate, cârnăciori, limbă de vițel, cap, caltaboş, găină, o ceapă, doi morcovi, două tulpini de leuştean, un mănunchi de pătrunjel. Totul lăsat să fiarbă un anumit timp, după tipul de carne. Însă, după cum îşi amintea bunicul, iar părintele Bergamaschi aproba prin semne energice din cap, abia pusă fiertura în castronul de servit, trebuia să presari o mână de sare grunjoasă pe carne şi să torni deasupra câteva polonice de supă fierbinte, ca să-i sporească savoarea. Garnituri puține, afară de câțiva cartofi, dar temeinice erau sosurile, muştar de struguri, sos de hrean, chisăliță de fructe cu leuştean, dar mai ales (bunicul nu trecea peste asta) saramură verde: o legătură de pătrunjel, patru fileuri de sardea, miezul de la o chiflă, o lingură de capere, un cățel de usturoi, un gălbenuş de ou tare. Şi totul tocat fin, cu ulei de măsline şi oțet.

Acestea fuseseră, mi-aduc aminte, plăcerile copilăriei şi ale adolescenței mele. Ce altceva mi-aş fi dorit?

***

După-amiază cu zăduf. Eu învăț. Părintele Bergamaschi ia loc în tăcere la spatele meu, mâna lui se strânge pe creştetul meu şi-mi şop-

teşte că unui băiat atât de pios, atât de bine intenționat, care ar vrea să evite seducțiile sexului advers, el ar putea să-i ofere nu doar o prietenie paternă, ci căldura şi afecțiunea pe care i le poate da un bărbat matur.

De atunci nu mă mai las atins de vreun preot. Poate că mă travestesc în abatele Dalla Piccola ca să-i ating eu pe alții?

***

Dar către cel de-al optsprezecelea an al meu, bunicul, care mă voia avocat (în Piemont se cheamă avocat oricine a făcut studii de drept), se resemnase să mă lase să părăsesc casa şi să mă trimită la universitate. Experimentam pentru prima dată raportul cu cei de vârsta mea, dar era prea târziu şi-l trăiam la modul neîncrezător. Nu înțelegeam râsetele lor înăbuşite şi privirile cu înțeles atunci când vorbeau despre femei şi-şi treceau unul altuia cărți franțuzeşti cu ilustrații dezgustătoare. Preferam să stau singur şi să citesc. Tatăl meu primea prin abonament de la Paris Le Constitutionnel, unde apăruse în foileton Evreul rătăcitor al lui Sue, şi bineînțeles că devorasem fasciculele acelea. Iar de-acolo aflasem cum anume nelegiuita Companie a lui Iisus ştia să urzească crimele cele mai îngrozitoare ca să pună stăpânire pe o moştenire,

...Eu căscam ochii, căutam să nu ascult, dar noaptea o visam pe Babette d'Interlaken... (p. 69)

încălcând drepturile celor nefericiți şi ale celor buni. Iar odată cu neîncrederea în iezuiți, lectura aceea mă inițiase în deliciile foiletonului: în pod dădusem peste o ladă cu cărți pe care tatăl meu le sustrăsese, evident, controlului bunicului şi (încercând şi eu să-i țin ascuns bunicului acest viciu solitar) petreceam după-amieze întregi, până la a-mi istovi ochii, cu Misterele Parisului, Cei trei muşchetari, Contele de Monte-Cristo...

Intraserăm în acel an admirabil care a fost 1848. Fiece student sălta de bucurie pentru urcarea pe Scaunul pontifical a cardinalului Mastai Ferretti, acel Pius al IX-lea care cu doi ani înainte permisese amnistia pentru delictele politice. Anul începuse cu primele mişcări antiaustriece de la Milano, unde cetățenii începuseră să nu mai fumeze pentru a face să intre în criză fondul monetar al lui Imperial Regio Governo (iar colegilor mei torinezi, acei prieteni milanezi ce rezistau ferm în fața soldaților şi a funcționarilor de poliție care-i provocau scoțând rotocoale de fum din țigări de foi foarte parfumate li se păreau nişte eroi). În aceeaşi lună izbucniseră nişte mişcări revoluționare în regatul Celor Două Sicilii, iar Ferdinand al II-lea promi-

sese o constituție. Însă, pe când în februarie la Paris insurecția populară îl detrona pe Ludovic Filip şi era proclamată (din nou şi în sfârşit!) republica — şi se aboleau pedeapsa cu moartea pentru crime politice şi sclavia şi se instaura votul universal —, în martie papa permisese nu numai constituția, dar şi libertatea presei şi-i eliberase pe evreii din ghetou de multe şi umilitoare ritualuri şi servituti. Iar în aceeaşi perioadă accepta constituția şi Marele Duce de Toscana, pe când Carlo Alberto promulga statutul în Principatele Sarde. În fine, mişcările revoluționare la Viena şi în Boemia, şi în Ungaria, şi cele cinci zile ale insurecției din Milano care aveau să ducă la alungarea austriecilor, cu armata piemonteză care intra în război ca să anexeze Piemontului oraşul Milano eliberat. Colegii mei şopteau şi despre apariția unui Manifest al Comunişţilor, aşa încât cei care exultau nu erau doar studenții, ci şi muncitorii şi oamenii de condiție modestă, cu toții convinşi că în scurt timp aveau să-l spânzure pe ultimul preot cu mațele ultimului rege.

Nu înseamnă că toate veştile erau bune, deoarece Carlo Alberto suferea înfrângeri şi era socotit trădător de către milanezi şi în general de patrioții de orice tagmă, Pius al IX-lea, înspăimântat de uciderea unui ministru al său, se refugiase la Gaeta, pe lângă regele celor Două Sicilii, şi după ce dăduse cu piatra îşi ascundea mâna, se arăta mai puțin liberal decât păruse la început, multe dintre constituțiile îngăduite erau acum retrase... Însă la Roma ajunseseră între timp Garibaldi şi patrioții mazzinieni, iar la începutul anului următor avea să fie proclamată Republica Romană.

Tatăl meu dispăruse definitiv de acasă în martie şi mama Teresa spunea că-i convinsă că se alăturase răzvrătiților milanezi, numai că prin decembrie unul dintre iezuiții din casă primise veste că ajunsese la mazzinienii care alergau să prezideze republica romană.

Abătut, bunicul mă şfichiuia cu profeții groaznice care transformau acel annus mirabilis în annus horribilis. Fapt e că în aceleaşi luni guvernul piemontez suprima ordinul iezuiților trecându-i în proprietatea publică bunurile şi, pentru a face curat în jurul acestora, suprima şi ordinele aşa-zise satelite ce gravitau în jurul lor, cum ar fi Juruiții lui San Carlo şi ai Prea-Sfintei Maria şi ai Făcătorilor de Li-

cori.

— Ne aflăm în preajma venirii Antihristului, se văita bunicul şi fireşte că atribuia orice eveniment intrigilor evreilor, văzând cum se adeveresc tristele profeții ale lui Mordechai.

***

Bunicul dădea adăpost părinților iezuiți care încercau să se ferească de mânia populară, aşteptând să se reintegreze în vreun fel clerului laic, şi mai ales în primele zile ale lui 1849 mulți dintre ei soseau clandestin în fugă de la Roma, relatând lucruri îngrozitoare despre ceea ce se petrecea acolo.

Părintele Pacchi. După ce citisem Evreul rătăcitor al lui Sue, îl vedeam ca încarnarea părintelui Rodin, iezuitul pervers care acționa din umbră sacrificând orice principiu moral triumfului Companiei, poate pentru că, la fel ca el, îşi ascundea permanent apartenența la ordin îmbrăcându-se în civil, adică punându-şi un pardesiu lung şi larg, cu colereta întărită de sudoarea veche şi acoperită de mătreață, o batistă în loc de cravată, o vestă de pânză neagră căreia i se vedea urzeala, pantofi mari, mereu cu cruste de noroi, cu care păşea fără reținere pe covoarele din casa noastră. Avea un chip alungit, slab şi stins, părul cenuşiu şi unsuros, lipit de tâmple, ochi de broască-țestoasă, buze subțiri şi vineții.

Nemulțumit că inspira dezgust prin simpla lui şedere la masă, le tăia apetitul tuturor povestind întâmplări de groază, pe un ton şi cu un limbaj de predicator al celor sfinte: — Prieteni, vocea îmi tremură, dar tot trebuie să vă spun. Lepra s-a întins de la Paris, pentru că Ludovic Filip nu era, desigur, uşă de biserică, dar era o stavilă împotriva anarhiei. Eu am văzut poporul roman zilele astea! Dar era oare cu adevărat poporul roman? Erau figuri zdrențăroase şi zburlite, gunoaie de la ocnă care pentru un pahar de vin ar renega raiul. Nu popor, ci plebe, care la Roma s-a contopit cu cele mai ticăloase resturi de prin oraşele italiene şi străine, garibaldieni şi mazzinieni, unealtă oarbă a tuturor relelor. Voi nu ştiți cât de infame sunt grozăviile comise de republicani. Intră în biserici şi sparg urnele martirilor, cenuşile le împrăştie în vânt, iar din urnă fac oală de noapte. Mută din loc sfintele pietre de pe altare şi le mânjesc cu fecale, scrijelesc cu pum-

nalele statuile Fecioarei, chipurilor de sfinți le scot ochii şi cu cărbune mâzgălesc pe ele cuvinte de lupanar. Pe un preot care vorbea împotriva republicii l-au târât într-un porton, l-au străpuns cu lovituri de pumnal, i-au scos ochii din cap şi i-au smuls limba, iar după ce i-au despicat pântecele, i-au înfăşurat măruntaiele în jurul gâtului şi l-au strangulat, chiar dacă era deja mort. Şi să nu credeți că dacă Roma chiar va fi eliberată (se vorbeşte acum de ajutoare care trebuie să vină din Franța) mazzinienii vor fi înfrânți. Sunt vomitați de toate provinciile din Italia, sunt îndrăzneți şi vicleni, simulatori şi prefăcuți, cutezători la orice, răbdători şi constanți. Vor continua să se adune în vizuinile tainice ale oraşului, simularea şi ipocrizia îi ajută să intre în secretele cabinetelor, în poliție, în armate, în flotă, în forturi.

— Iar fiul meu e printre aceştia, plângea bunicul, distrus în trup şi în suflet.

Apoi primea la masă o friptură excelentă de vită făcută la foc mic în vin de Barolo. — Fiul meu nu va înțelege nici odată, zicea el, frumusețea acestui viței cu ceapă, carote, leuştean, salvie, rozmarin, dafin, cuişoare, scorțişoară, ienupăr, sare, piper, unt, ulei de măsline şi, fireşte, o sticlă de Barolo, servit cu mămăligă sau cu piure de cartofi. Faceți, faceți revoluția... s-a pierdut gustul vieții. Vreți să-l alungați pe papa ca să mâncați bouillabaisse ca pe la Nissa, cum o să ne oblige pescarul ăla de Garibaldi... Nu mai există religie.

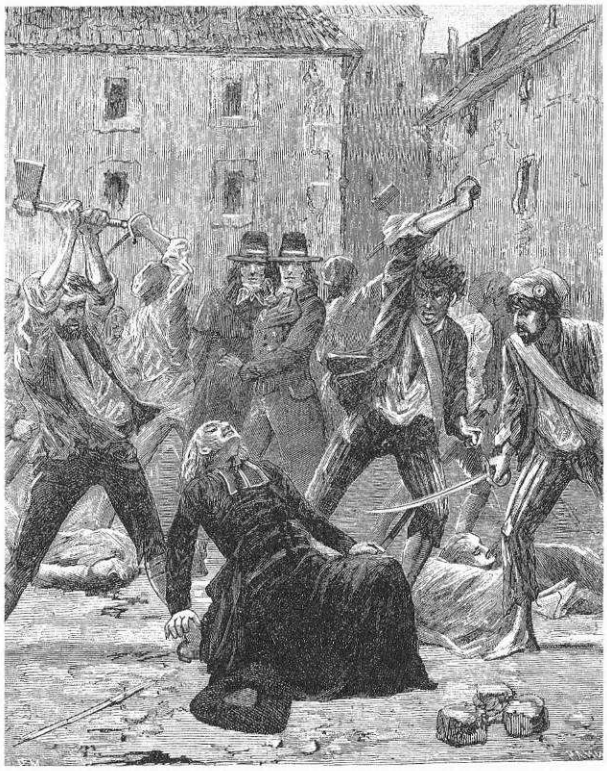

...Pe un preot care vorbea împotriva republicii
l-au târât într-un porton, l-au străpuns cu lovituri
de pumnal, i-au scos ochii din cap
și i-au smuls limba... (p. 74)

***

Adesea părintele Bergamaschi se îmbrăca în haine civile şi pleca zicând că avea să lipsească timp de câteva zile — nu spunea cum şi de ce. Atunci intram în camera lui, puneam stăpânire pe rantia lui, o îmbrăcam şi mă duceam apoi să mă văd într-o oglindă, schițând mişcări de dans. Parc-aş fi fost, cerul să mă ierte, o femeie; sau parcă ar fi fost el, pe care-l imitam. Dacă ar reieşi că abatele Dalla Piccola sunt eu, iată că voi fi identificat originile îndepărtate ale acestor gusturi teatrale ale mele.

Găsisem în buzunarele rantiei nişte bani (de care, evident, părintele uitase) şi hotărâsem să-mi permit şi unele păcate ale gâtlejului şi unele explorări de locuri ale oraşului pe care le auzisem adesea ridicate în slăvi.

Astfel îmbrăcat — şi fără să țin cont că pe timpurile acelea asta era deja o provocare — mă afundam în meandrele lui Balon, acea zonă de la Porta Palazzo locuită pe-atunci de ordura populației torineze, de unde se recruta oastea celor mai răi bandiți care infestau oraşul. Dar cu ocazia sărbătorilor târgul de la Porta Palazzo oferea o animație extraordinară, lumea se îngrămădea, se împingea în jurul tarabe-

lor, servitoarele intrau în cete în măcelării, copilandrii se opreau extaziați dinaintea fabricantului de halviță, mâncăcioşii îşi făceau proviziile de păsări de curte, vânat şi salamuri, în restaurante nu se găsea o masă liberă, iar eu atingeam din mers cu rantia mea rochii fluturânde de femei şi vedeam cu coada ochiului, pe care-l țineam ațintit bisericeşte peste mâinile împreunate, capete de femei cu capelină, scufie, văl sau băsmăluță şi mă simțeam zăpăcit de acel du-te-vino al diligențelor şi al trăsurilor, de strigăte, urlete, vacarm.

Atâțat de fierberea aceea, pe care bunicul şi tatăl meu, fie şi din motive opuse, mi-o ținuseră până atunci ascunsă, mă îndemnasem până la unul din locurile legendare din Torino cel de-atunci. Îmbrăcat ca un iezuit şi bucurându-mă cu ironie răutăcioasă de uimirea pe care o stârneam, mă îndreptam spre Caffe al Bicerin, aproape de Consolata, ca să iau paharul cu suport şi toartă de metal, mirosind a lapte, cacao, cafea şi alte arome. Încă nu ştiam că despre bicerin avea să scrie şi Alexandre Dumas, unul dintre eroii mei, după câțiva ani, dar în decurs de nu mai mult de două-trei escapade în locul acela magic învățasem totul despre nectarul cu pricina, care deriva din bavareisa, chiar dacă, în timp ce în bavareisa cafeaua cu lapte şi ciocolata sunt amestecate şi îndulcite cu sirop, în bicerin cele trei ingrediente rămân în straturi separate şi foarte calde, aşa încât se pot comanda trei variante, pur e fiur, pe bază de cafea cu lapte, pur e barba, cafea şi ciocolată, şi 'n poc 'd tut, cu toate trei ingredientele.

Beatitudinea locului aceluia cu cornişă exterioară din fier, cu panourile publicitare pe laturi, cu micile coloane şi cu capitelurile de fontă, cu boiseries în interior, din lemn, împodobite cu oglinzi şi cu măsuțele de marmură, cu tejgheaua în spatele căreia se zăreau vasele, cu aroma de migdale, vreo patruzeci de tipuri diferite de bomboane... Îmi plăcea să stau şi să observ mai ales duminica, deoarece băutura aceea era nectarul celor care, după ce ajunaseră ca să se pregătească pentru împărtăşanie, căutau reconfortare ieşind de la Consolata — iar acel bicerin era căutat în timpul postului mare pentru că ciocolata caldă nu era considerată hrană şi deci putea fi consumată în voie. Ipocriți.

Dar, lăsând la o parte plăcerile cafelei şi ciocolatei, ceea ce-mi dă-

dea satisfacție era că păream un altul: faptul că lumea nu ştia cine eram cu adevărat îmi dădea un sentiment de superioritate. Posedam un secret.

***

Trebuise mai apoi să-mi limitez şi chiar să-mi întrerup aventurile acelea, deoarece mă temeam să nu dau peste vreunul dintre colegii mei, care bineînțeles că nu mă cunoşteau ca pe un bigot şi mă socoteau înflăcărat de aceeaşi ardoare carbonară ca şi ei.

Cu aceşti aspiranți la patria în răscoală mă întâlneam de obicei la Osteria del Gambero, Birtul Racului. Pe o străduță îngustă şi întunecoasă, deasupra unei intrări şi mai întunecoase, o inscripție de firmă, având deasupra un rac aurit, glăsuia: La birtul c-un rac aurit,/ Vinu-i bun, bine-ai venit! înăuntru se deschidea un coridor care servea drept bucătărie şi depozit de sticle. Se bea printre mirosuri de salam şi de ceapă, uneori se juca „loveşte şi fugi", cel mai adesea, conjurați fără complot, ne petreceam noaptea închipuindu-ne insurecții iminente. Bucătăria bunicului mă obişnuise să trăiesc ca un om cu gusturi fine, dar la Racul de Aur puteai cel mult (cu condiția să nu faci mofturi) să-ți astâmperi foamea. Dar aveai nevoie de viață de societate şi să mai scapi de iezuiții de-acasă şi deci mai bine unsorile de la Racul, cu câțiva prieteni joviali, decât cinele domestice mohorâte.

Către dimineață ieşeam toți cu răsuflarea îngreuiată de usturoi şi cu inimile pline de ardori patriotice, ne pierdeam într-o mantie confortabilă de ceață, foarte bună ca să te fereşti de privirile iscoadelor poliției. Uneori urcam dincolo de Pad, observând de la înălțime acoperişuri şi clopotnițe care pluteau peste aburii aceia ce inundau câmpia, pe când departe, bazilica din Superga, deja luminată de soare, părea un far în largul mării.

Dar noi, studenții, nu vorbeam doar despre Națiunea ce-avea să vină. Vorbeam, aşa cum se întâmplă la vârsta aceea, despre femei. Cu ochii aprinşi, fiecare pe rând îşi amintea câte un surâs cules icicolo privind către un balcon, o mână atinsă la coborârea unor trepte, o floare veştedă căzută dintr-o cărticică de rugăciuni şi culeasă (zicea cel ce se împăuna) pe când încă păstra mireasma mâinii care-o pusese între paginile acelea sfinte. Eu mă retrăgeam încruntat şi-mi do-

bândeam faima de mazzinian cu moravuri integre şi severe.

...Dar, lăsând la o parte plăcerile cafelei şi ciocolatei, ceea ce-mi dădea satisfacţie era că păream un altul... (p. 77)

Numai că, într-o seară, cel mai slobod la gură dintre colegii noştri destăinuise că a descoperit în pod, bine ascunse în lada unei lavițe de către tatăl său, neruşinat din cale-afară şi desfrânat, unele dintre volumele acelea care pe-atunci, la Torino, erau numite (în franceză) cochos şi, neîndrăznind să le vânture la vedere pe masa unsuroasă de la Racul de Aur, hotărâse să le împrumute pe rând fiecăruia dintre noi, aşa încât, atunci când venise rândul meu, nu putusem să refuz.

Astfel, noaptea târziu, răsfoisem volumele, care erau pesemne prețioase şi scumpe, fiind legate în marochin, cu nervuri întăritoare şi încuietori aurite, muchii aurite, fleurons aurite pe partea plată şi — unele dintre ele — aux armes. Se intitulau Une veillee de jeune fille sau Ah! monseigneur, si Thomas nous voyait!, şi mă cuprindeau fiorii răsfoind paginile acelea şi găsind ilustrații ce făceau să-mi curgă râuri de sudoare din păr pe obraji şi pe gât: fete de vârstă tânără

ce-şi ridicau fustele ca să-şi arate posteriorul de o albeață orbitoare, oferit spre profanare unor bărbați lascivi — nu ştiam dacă mă tulburau mai mult rotunjimile acelea sfruntate sau zâmbetul aproape virginal al fetei, care întorcea îndrăzneț capul către profanatorul ei, cu ochii răutăcioşi şi cu un surâs cast luminându-i chipul încadrat de plete ca pana corbului, aranjate în două conciuri laterale; sau, şi mai teribile, trei femei pe un divan care-şi desfăceau picioarele, arătând ceea ce ar fi trebuit să fie pavăza naturală a pubisului lor virginal, una oferind-o mâinii drepte a unui bărbat cu părul în dezordine, care în acelaşi timp tocmai o penetra şi o săruta pe neruşinata-i vecină, iar celei de a treia, neglijându-i pubisul dezgolit, îi lărgea cu mâna stângă decolteul abia puțin mai îndrăzneț, mototolindu-i corsetul. Iar apoi găsisem ciudata caricatură a unui abate cu chipul plin de negi care, dacă te uitai mai de aproape, se dovedea a fi alcătuit din nuduri feminine şi masculine felurit înfăşurate şi penetrate de enorme membre virile, dintre care multe atârnau în şiruri din creştet ca pentru a forma, împreună cu testiculele lor, o coafură stufoasă ce se termina în bucle grăsuțe.

Nu-mi amintesc cum se terminase noaptea aceea scandaloasă, când sexul îmi fusese prezentat în aspectele lui cele mai înfricoşătoare (în sensul sacru al termenului, ca bubuitul tunetului care stârneşte, laolaltă cu sentimentul divinității, teama de diabolic şi de sacrileg). Îmi amintesc doar că ieşisem din experiența aceea perturbatoare repetându-mi cu voce scăzută, ca pe un discurs solemn, fraza nu mai ştiu cărui scriitor de lucruri sfinte pe care părintele Pertuso mi-o imprimase cu ani înainte în memorie: „Frumusețea trupului stă toată în piele. În realitate, dacă bărbații ar vedea ceea ce se află sub piele, fie şi numai vederea femeilor ar reuşi să-i îngrețoşeze: farmecul acesta feminin nu e decât josnicie, sânge, umori, fiere. Uitați-vă la ce se ascunde în nări, în gât, în pântece... Şi noi, care nu îndrăznim să atingem nici măcar cu vârful degetelor voma sau bălegarul, cum putem aşadar să dorim să strângem în brațele noastre un sac de excremente?”.

Poate că la vârsta aceea mai credeam în dreptatea divină şi în răzbunarea ei, pentru că acelei nopți învălmăşite îi atribuisem ceea ce s-

a petrecut în ziua următoare. Îl găsisem pe bunicul răsturnat în fotoliul său, atârnând cu o foaie de hârtie despăturită în mâini. Chemaserăm medicul, eu culesesem scrisoarea şi citisem că tatăl meu fusese străpuns mortal de un glonte francez în apărarea republicii romane, tocmai în acel iunie 1849 în care generalul Oudinot, în numele lui Ludovic Napoleon, alergase să elibereze Sfântul Scaun de mazzinieni şi garibaldieni.

Bunicul n-a murit — nu mai zic că avea peste optzeci de ani —, dar zile întregi se închisese într-o tăcere adâncă, nu se ştie dacă urându-i pe francezi sau pe cei din oastea papei care-i uciseseră fiul, sau pe fiul care cutezase în mod iresponsabil să-i sfideze, sau pe toți patrioții care îl ademeniseră. Din când în când lăsa să-i scape şuierături de jale, făcând aluzie la responsabilitatea evreilor pentru evenimentele care zguduiau Italia, la fel cum cu 50 de ani mai înainte zguduiseră Franța.

***

Poate pentru a-l reevoca pe tatăl meu, petrec ore îndelungi în pod cu romanele pe care le-a lăsat şi reuşesc să interceptez, sosind prin poştă atunci când el n-ar mai fi putut să-l citească, Joseph Balsamo de Dumas.

Această carte uimitoare povesteşte, cum toată lumea ştie, aventurile lui Cagliostro şi despre cum a urzit el afacerea colierului reginei, dintr-o singură lovitură ruinându-l moral şi financiar pe cardinalul de Rohan, compromițând-o pe suverană, expunând ridicolului curtea întreagă, într-atât încât mulți considerau că escrocheria cagliostreasc contribuise în aşa măsură la subminarea prestigiului instituției monarhice, că pregătise acel climat de discreditare ce avea să ducă la Revoluția din '89.

Însă Dumas realizează mai mult şi vede în Cagliostro, altfel spus în Joseph Balsamo, pe cel care a organizat în mod conştient nu o escrocherie, ci un complot politic la umbra masoneriei universale.

Eram fermecat de felul cum începe romanul. Scenă: Mont Tonnerre, Muntele Tunetului. Pe țărmul stâng al Rinului, la câteva leghe de Worms, începe un şir de munți lugubri, Scaunul Regelui, Stânca Şoimilor, Creasta Şarpelui şi, mai înalt decât toți, Muntele

Tunetului. La 6 mai 1770 (cu aproape douăzeci de ani înainte de izbucnirea fatidicei Revoluții), iată că, în timp ce soarele cobora în spatele turlei ascuțite a catedralei din Strassbourg, care aproape îl despărțea în două emisfere de foc, un Necunoscut care venea de la Mainz urca povârnişul acelui munte, la un moment dat părăsindu-şi până şi calul, şi era capturat de nişte făpturi mascate care, după ce îl legaseră la ochi, îl duceau dincolo de pădure, pe o pajişte unde îl aşteptau trei sute de fantome învăluite în linţolii şi înarmate cu săbii, care începeau să-l supună la un interogatoriu compact.

Ce doreşti tu? Să văd lumina. Eşti gata să juri?... Iar după aceea, dă-i cu o serie de probe, cum ar fi să bea sângele unui trădător abia ucis, să-şi tragă în cap cu un pistol ca să dovedească propriul sentiment de supunere şi alte farafastâcuri de soiul ăsta, care evocau ritualuri masonice de ordinul cel mai de jos, bine cunoscute până şi cititorilor din popor ai lui Dumas, până când călătorul se hotăra s-o taie scurt şi să se adreseze cu trufie adunăturii spunând foarte clar că-i cunoştea toate riturile şi trucurile şi că, prin urmare, să înceteze să mai joace teatru cu el, pentru că el era mai mult decât ei toți, iar acelei congregații masonice universale îi era şef prin drept divin.

Şi îi chema, pentru a-i pune la ordinele sale, pe membrii lojilor masonice din Stockholm, din Londra, din New York, din Zurich, din Madrid, din Varşovia şi din diferite țări asiatice, cu toții, evident, sosiți grabnic pe Muntele Tunetului.

De ce se adunaseră acolo masonii din toată lumea? Necunoscutul tocmai le explica: cerea mâna de fier, spada de foc şi cântarele de diamant pentru a alunga Impurul de pe pământ, altfel spus, pentru a-i slăbi şi a-i distruge pe cei doi mari duşmani ai omenirii, tronul şi altarul (bunicul îmi tot spusese că deviza infamului Voltaire era ecrassez l'infame). Necunoscutul amintea apoi că el trăia, ca orice bun necromant al epocii, de nenumărate generații, dinainte de Moise şi poate de Assurbanipal, şi venise din Orient ca să vestească faptul că a sosit ceasul. Popoarele alcătuiesc o uriaşă falangă care mărşăluieşte neîncetat către lumină, iar Franța era avangarda acestei falange. Să se pună în mâinile ei torța adevărată a acestui marş şi ea să incendieze lumea cu noua lumină. În Franța încă domnea un rege bătrân

şi corupt, căruia-i mai rămâneau câțiva ani de viață. Chiar dacă unul dintre cei veniți la adunare — care era chiar Lavater, distinsul fizionomist — încercase să atragă atenția că fețele celor doi succesori tineri (viitorul Ludovic al XVI-lea şi soția sa, Maria Antoaneta) vădeau o blândețe bună şi miloasă, Necunoscutul (în care cititorii pesemne că trebuiau să-l fi recunoscut pe acel Joseph Balsamo care în cartea lui Dumas nu fusese, de altfel, numit) amintea că nu trebuia să se ia în seamă pietatea omenească atunci când se cerea să se facă să înainteze torța progresului. În douăzeci de ani monarhia franceză trebuia să fie ştearsă de pe fața pământului.

Iar în acel moment fiece reprezentant din fiece lojă şi din fiece țară ieşise în față oferind fie oameni, fie bogății pentru triumful cauzei republicane şi masonice, sub deviza lui lilia pedibus destrue, calcă-n picioare şi distruge crinii Franței.

Nu mă întrebasem dacă complotul a cinci continente nu era prea mult ca să modifice întemeierea constituțională a Franței. În fond, un piemontez din epoca aceea socotea că în lume existau doar Franța, bineînțeles, Austria, poate că departe de tot Cochinchina, însă nici o altă țară demnă de atenție, afară, evident, de Statul Pontifical. În fața acelui scenariu al lui Dumas (venerându-l eu pe acel mare autor) mă întrebam dacă Profetul nu descoperise cumva, povestind despre un singur complot, la o adică, Forma Universală a oricărui complot posibil.

Să uităm Muntele Tunetului, malul stâng al Rinului, epoca — îmi spusesem eu. Să ne gândim la conjurați ce ar proveni din orice parte a lumii ca să reprezinte tentaculele sectei lor care se întind în orice țară, să-i adunăm într-o rarişte, într-o peşteră, într-un castel, într-un cimitir, într-o criptă, numai să fie potrivit de întuneric, să-l punem pe unul dintre ei să rostească o cuvântare care să-i dezvăluie intrigile şi voința de cucerire a lumii... Eu am cunoscut permanent oameni care se temeau de complotul vreunui duşman ascuns, evreii pentru bunicul, masonii pentru iezuiți, iezuiții pentru tatăl meu garibaldian, carbonarii pentru regii din jumătate de Europă, regele instigat de preoți pentru colegii mei mazzinieni, Iluminații din Bavaria pentru polițiile din jumătate de lume şi tot aşa, cine ştie câți alții nu mai

sunt pe lumea asta care gândesc că sunt ameninţaţi de o conspiraţie. Iată o formă pe care poţi s-o umpli după plac, dând fiecăruia complotul său.

Dumas era cu adevărat un profund cunoscător al sufletului omenesc. La ce anume aspiră oricine, cu atât mai mult cu cât e mai năpăstuit şi mai puţin iubit de soartă? La ban, şi să fie câştigat fără osteneală, la putere (ce voluptate să-i comanzi unui semen de-al tău şi să-l umileşti!) şi la răzbunare pentru orice neajuns suferit (iar fiecare în viaţa lui a suferit măcar o nedreptate, oricât de mică). Şi iată că Dumas, în Contele de Monte-Cristo, îţi arată cum e cu putinţă să dobândeşti o bogăţie uriaşă, de natură să-ţi dea o putere supraomenească şi să te ajute să le plăteşti duşmanilor tăi tot ce le datorezi. Dar, se întreabă oricine, de ce eu sunt defavorizat de soartă (sau măcar nu atât de favorizat pe cât aşa vrea), de ce mi-au fost refuzate favorurile îngăduite, în schimb, altora, mai puţin merituoşi decât mine? Fiindcă nimeni nu se gândeşte că nenorocirile lui ar putea fi atribuite unei micimi personale, iată că va trebui să identifice un vinovat. Dumas oferă frustrării tuturor (a indivizilor şi a popoarelor) explicaţia eşecului lor. Altcineva a fost, întrunit pe Muntele Tunetului, cel care ţi-a pus la cale prăbuşirea...

Dacă ne gândim bine însă, Dumas nu născocise nimic: dăduse doar formă de naraţiune acelor lucruri pe care, după spusele bunicului, le dezvăluise abatele Barruel. Asta deja îmi sugera că, dorind să vând în vreun fel dezvăluirea unui complot, nu trebuia să-i furnizez cumpărătorului nimic original, ci numai şi în special ceea ce ori aflase deja, ori ar fi putut afla mai uşor pe alte căi. Lumea crede numai ceea ce ştie deja, iar asta era frumuseţea Formei universale a Complotului.

***

Era în 1855, aveam acum douăzeci şi cinci de ani, îmi dădusem licenţa în jurisprudenţă şi încă nu ştiam ce să fac cu viaţa mea. Îi frecventam pe vechii colegi fără să mă entuziasmez prea mult pentru freamătul lor revoluţionar, anticipând totdeauna cu câteva luni, cu scepticism, dezamăgirile lor: iată Roma deja recucerită de papă şi pe Pius al IX-lea care din pontif al reformelor devine mai retrograd de-

cât predecesorii săi, iată cum pier — din nefericire sau din laşitate — speranţele ca regele Carlo Alberto să devină heraldul unităţii italiene, iată că, după răsunătoare mişcări socialiste care înflăcăraseră toate inimile, se restabileşte în Franţa Imperiul, iată cum noul guvern piemontez, în loc să elibereze Italia, trimite soldaţi ca să poarte un război în Crimeea...

Şi nici nu mai puteam măcar să citesc acele romane care mă formaseră în mai mare măsură decât putuseră s-o facă iezuiţii mei, pentru că în Franţa un consiliu superior al Universităţii, în care, cine ştie de ce, tronau trei arhiepiscopi şi un episcop, promulgase aşa-zisul amendament Riancey, care taxa cu cinci la sută pe număr orice ziar care publica foileton. Pentru cei care nu prea se pricepeau la chestiuni editoriale, ştirea avea un relief scăzut, însă eu şi colegii mei îi prinseserăm repede importanţa: taxa era prea coercitivă, iar ziarele franţuzeşti ar fi trebuit să renunţe să publice romane: vocile celor care denunţaseră relele societăţii, precum Sue şi Dumas, erau reduse la tăcere pentru totdeauna.

Şi totuşi bunicul, tot mai secat de puteri uneori, dar în alte momente foarte lucid în felul cum înregistra ceea ce se petrecea în jur, se plângea că guvernul piemontez, de când puseseră mâna pe el masoni ca d'Azeglio şi Cavour, se transformase într-o sinagogă a Satanei.

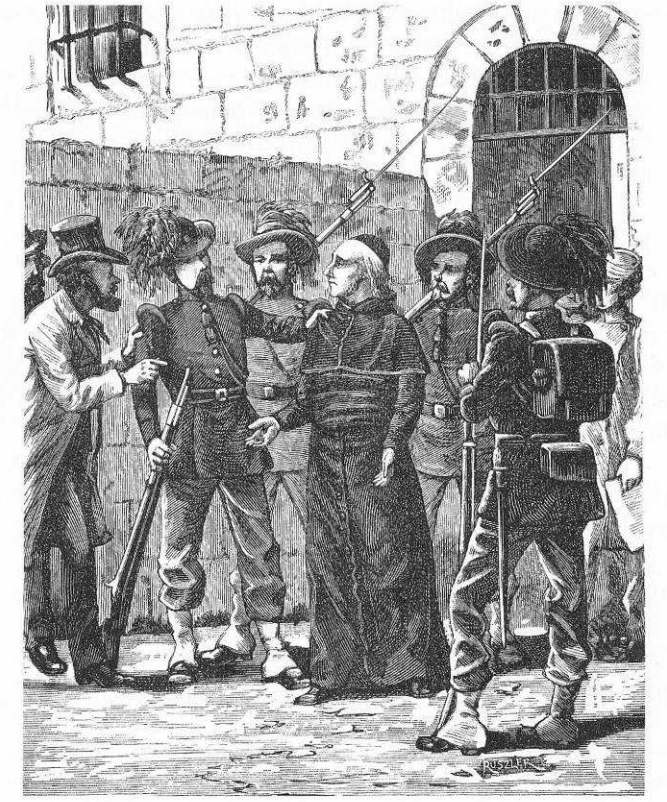

... Iar când arhiepiscopul nostru, Fransoni, a invitat clerul din Torino să nu se supună acestor prevederi, a fost arestat ca un răufăcător şi condamnat la o lună de carceră !... (p. 85)

— Îți dai seama, băiete, zicea el, legile lui Siccardi ăla au abolit aşa-zisele privilegii ale clerului. De ce să aboleşti dreptul de adăpost în locurile sfinte? Oare o biserică are mai puține drepturi decât o jandarmerie? De ce să aboleşti tribunalul ecleziastic pentru preoți acuzați de delicte obişnuite? Biserica nu are oare dreptul să-i judece pe ai săi? De ce să aboleşti cenzura religioasă preventivă asupra publicațiilor? Oare nu cumva de-acum încolo oricine poate să spună ce-i convine, fără reținere şi fără respect pentru credință şi pentru morală? Iar când arhiepiscopul nostru, Fransoni, a invitat clerul din Torino să nu se supună acestor prevederi, a fost arestat ca un răufăcător şi condamnat la o lună de carceră! Iar acum am ajuns la suprimarea ordinelor călugărilor cerşetori şi a contemplativilor, aproape şase mii de oameni ai bisericii. Statul le sechestrează bunurile şi spune că vor servi pentru plata alocațiilor cuvenite parohilor, însă dacă pui la un loc toate bunurile acestor ordine ajungi la o cifră care-i de zece ori, dar ce zic eu?, de o sută de ori cât toate alocațiile din regat, iar guvernul o să cheltuiască toți banii ăştia pentru şcoala publică, în care o să se predea tot ceea ce oamenilor umili nu le foloseşte sau or

să se servească de ei ca să paveze ghetourile! Şi fac toate astea sub deviza „Biserică liberă în Stat liber!”, acolo unde cine-i cu adevărat liber să-şi încalce îndatoririle e numai Statul. Adevărata libertate este dreptul omului de a urma legea lui Dumnezeu, de a-şi agonisi paradisul sau infernul. Acum însă se înțelege prin libertate posibilitatea de a-ți alege credințele şi opiniile care-ți convin mai mult, acolo unde una sau alta e totuna — şi-i totuna pentru stat dacă tu eşti mason, creştin, iudeu sau adept al Sultanului. În felul ăsta devenim indiferenți față de Adevăr.

— Şi uite-aşa, fiule, plânsese într-o seară bunicul, care-n marasmul lui nu mă mai deosebea de tatăl meu şi vorbea acum oftând şi gemând, dispar Canonicii din Lateran, Canonici aparținând congregației Sant'Egidio, Carmelitanii încălțați şi Desculți, Certosinii, Benedictinii de la Monte Cassino, Cistercienii, Olivetanii, Minimii, Minoriții Conventuali, Minoriții Observanței, Minoriții Reformați, Minoriții Capucini, Oblații Sfintei Maria, Pasionişti Sfântului Pavel al Crucii, Dominicanii, Miluiții, Slujitorii Mariei, Părinții de la Oratoriu şi apoi călugărițele Clarisse, Crucificate, Celestine sau Peruzine şi Baptistine.

Şi recitând lista aceea ca pe un rozariu, în mod tot mai agitat şi ca şi cum la sfârşit ar fi uitat să-şi tragă răsuflarea, pusese să i se aducă la masă aşa-numitul civet, făcut cu slănină, unt, făină, pătrunjel, o jumătate de litru de vin Barbera, un iepure tăiat în bucăți mari cât oul, cu inimă şi ficat cu tot, cu ceapă verde, sare, piper, mirodenii şi zahăr.

Aproape se consolase, dar la un moment dat deschisese larg ochii şi se stinsese, cu un râgâit uşor.

Pendula bate miezul nopții şi mă face atent că de prea mult timp scriu aproape neîntrerupt. Acum, oricât m-aş strădui, nu izbutesc să-mi mai aduc aminte nimic despre anii care au urmat după moartea bunicului.

Mă doare capul.

5

Simonino carbonar

Noaptea de 27 martie 1897

Scuză-mă, domnule căpitan Simonini, dacă intervin în jurnalul dumitale, pe care nu m-am putut abține să-l citesc. Dar nu din voința mea azi-dimineață m-am deşteptat în patul dumitale. Ai înțeles că eu sunt (sau, cel puțin, cred că sunt) abatele Dalla Piccola.

M-am deşteptat într-un pat care nu-i al meu, într-un apartament pe care nu-l cunosc, fără vreo urmă din haina mea preoțească sau din peruca mea. Doar o barbă falsă lângă pat. O barbă falsă?

Mi se mai întâmplase acum câteva zile să mă trezesc şi să nu ştiu cine sunt, numai că de data aceea se întâmpla la mine acasă, pe când azi-dimineață se-ntâmplă în casa altcuiva. Mă simțeam de parcă aş fi avut urdori la ochi. Mă durea limba, de parcă mi-aş fi muşcat-o.

Privind de la o fereastră, mi-am dat seama că apartamentul dă în impasse Maubert, exact colț cu rue Maître Albert, unde locuiesc eu.

M-am apucat să scotocesc prin toată casa, care pare locuită de un laic, evident purtător al unei bărbi false, şi de-aceea (va trebui să mă scuzi) persoană de o moralitate îndoielnică. Am trecut într-un birou, mobilat cu oarecare ostentație; în fund, în spatele unei perdele, am găsit o uşiță şi am pătruns într-un coridor. Părea un soi de garderobă a unui teatru, plină de costume şi peruci, unde, acum câteva zile, găsisem o rantie. Doar că acum îl parcurgeam în sens invers, către locuința mea.

Pe masa mea am găsit un şir de însemnări pe care le-oi fi aşternut eu, judecând după reconstituirile dumitale, din 22 martie, zi în care, ca şi azi-dimineață, mă deşteptasem lipsit de memorie. Şi-apoi ce anume înseamnă, m-am întrebat, ultima întâlnire pe care mi-o fixasem în ziua aceea, legată de Auteuil şi de Diana. Cine-i Diana?

E curios. Dumneata bănuieşti că noi doi suntem una şi aceeaşi persoană. Însă dumneata îți aminteşti multe lucruri din viața dumitale, iar eu foarte puține dintr-a mea. Cu toate acestea, după cum dovedeşte jurnalul dumitale, despre mine nu ştii nimic, pe când eu îmi dau seama că-mi amintesc alte lucruri, nu puține, despre ceea ce ți s-a întâmplat dumitale şi — ca să vezi! — exact pe cele de care se

pare că dumneata nu reuşeşti să-ți aduci aminte. Ar trebui să spun că, deoarece pot să-mi aduc aminte atâtea lucruri despre dumneata, atunci eu sunt dumneata?

Poate că nu, suntem două persoane diferite, dintr-un motiv oarecare, misterios, implicate într-un soi de viață în comun, eu sunt în fond un ecleziastic şi poate că ştiu despre dumneata ceea ce mi-ai povestit sub pecetea spovedaniei. Ori sunt cel care a luat locul doctorului Froïde şi, fără să-ți aduci aminte de asta, ți-a extras din adâncul vintrelor ceea ce încercai să păstrezi înmormântat acolo?

În orice caz, cred că este datoria mea sacerdotală să-ți întorc atenția spre ceea ce ți s-a întâmplat după moartea domnului bunic al dumitale, Dumnezeu să-i primească sufletul în pacea celor drepți. Sigur că dacă ar trebui să mori în clipa asta, Domnul nu te-ar primi şi pe dumneata în pacea aceea, pentru că mi se pare că nu prea te-ai purtat bine cu semenii dumitale şi poate de aceea memoria refuză să recupereze amintiri care nu-ți fac cinste.

***

În realitate, Dalla Piccola îi restituia lui Simonini doar o porțiune destul de sărăcăcioasă de fapte, notate cu o grafie minusculă, atât de diferită de a lui; dar tocmai semnele acelea zgârcite acționau pentru Simonini ca nişte cârje pentru a agăța de ele şuvoaie de imagini şi cuvinte care dintr-odată îi reveneau în minte. Fapte cărora Naratorul încearcă să le facă rezumatul — sau cuvenita amplificare — pentru a face mai coerent jocul acela de stimuli şi răspunsuri şi ca să nu-i impună cititorului tonul ipocrit virtuos cu care, sugerându-le, abatele cenzura cu excesivă onctuozitate căile parcurse de al său alter ego.

Se pare că nu numai faptul că fuseseră desființați Carmelitanii Desculți, dar nici chiar faptul că răposase bunicul nu-l tulburase în mod deosebit pe Simone. Poate că-l iubise pe bunic, dar, după o copilărie şi o adolescență petrecute închis într-o casă ce părea să fi fost gândită pentru a-l îngrădi şi în care atât bunicul, cât şi educatorii lui în rantii negre îi inspiraseră permanent neîncredere, ranchiună şi resentiment la adresa lumii, Simonino devenise tot mai incapabil de a nutri alte sentimente care să nu fie o posacă iubire de sine ce căpătase treptat seninătatea calmă a unei opinii filozofice.

După ce se ocupase de funeralii, la care luaseră parte iluştri oameni ai bisericii şi crema nobilimii piemonteze legate de l'ancien regime, se întâlnise cu bătrânul notar al familiei, un anume Rebaudengo, care-i citise testamentul prin care bunicul îi lăsa lui toate averile. Atâta că, îl informa notarul (şi părea să se bucure de asta), din cauza numeroaselor ipoteci pe care bătrânul le iscălise şi a diferitelor lui investiții neinspirate, din averile acelea nu mai rămânea nimic, nici măcar casa cu toate mobilele care erau înăuntru, care ar fi trebuit să ajungă cu mult mai înainte la creditori — aceştia se ținuseră până atunci la distanță, din respectul datorat acelui stimat gentilom, însă față de nepot n-aveau să aibă nici o reticență.

— Vedeți, dragă domnule avocat, îi spusese notarul, or fi fiind ele, tendințele vremurilor noi, de vină că nu mai e ca odinioară, dar şi odraslele de familie bună trebuie uneori să se coboare să muncească. Căci dacă Domnia Voastră ar dori să încline către alegerea asta, cu adevărat umilitoare, aş putea să Vă ofer o slujbă la biroul meu, unde mi-ar servi numai bine un tânăr cu ceva noțiuni de drept, şi să fie limpede că nu voi putea să Vă răsplătesc pe măsura talentului Domniei Voastre, ci acel puțin pe care Vi l-aş da ar trebui să Vă ajungă ca să găsiți o locuință şi să trăiți în condiții modeste.

Simone bănuise imediat că notarul îşi dosise multe dintre fondurile pe care bunicul credea că le-a pierdut din cauza unor semnături imprudente, dar nu avea dovezi şi trebuia totuşi să supraviețuiască. Îşi spusese că, lucrând împreună cu notarul, ar fi putut într-o zi să-i plătească la fel, sustrăgându-i ceea ce cu siguranță îi luase prin înşelăciune. Şi astfel se obişnuise să locuiască în două camere din strada Barbarroux şi s-o scurteze cu vizitele prin diferite cârciumi în care se adunau tovarăşii săi, începând să lucreze cu Rebaudengo, zgârcit, autoritar şi neîncrezător — care încetase imediat să-l mai numească Domnule Avocat şi Domnia Voastră şi i se adresa cu Simonini şi atâta tot, pentru a face să se simtă cine era stăpânul. Dar în câțiva ani din slujba aceea ca hârțogar (cum se obişnuia să se spună) dobândise recunoaşterea legală şi, pe măsură ce câştiga încrederea precaută a patronului, îşi dăduse seama că activitatea principală a acestuia nu consta atât în a face ceea ce face de obicei un notar, cum ar fi garan-

tarea testamentelor, donații, vânzări-cumpărări şi alte contracte, cât mai degrabă în a atesta donații, vânzări-cumpărări, testamente şi contracte care nu avuseseră loc nici odată. Cu alte cuvinte, notarul Rebaudengo, pentru sume rezonabile, făcea acte măsluite, imitând, când era necesar, caligrafia altcuiva şi făcând rost de martori pe care-i recruta din cârciumile de prin jur.

— Să fie clar, dragă Simone, îi explica el, trecând acum la „tu", eu nu produc falsuri, ci noi copii ale unui document autentic care s-a pierdut sau care, printr-un accident banal, nu a fost nici odată produs, dar care ar fi putut şi ar fi trebuit să fie produs. Ar fi un fals dacă eu aş inventa un certificat de botez din care ar rezulta, să-mi ierți exemplul, că te-ai născut dintr-o prostituată în cutare zi la Odalengo Piccolo (şi râdea pe-nfundate, fericit de ipoteza aceea umilitoare). N-aş îndrăzni nicidecum să comit o infracțiune de felul ăsta, pentru că sunt om de onoare. Dar dacă un duşman al tău, spun numai aşa, ar aspira la moştenirea ta şi tu ai şti că acesta nu este cu siguranță născut nici de tatăl tău, nici de mama ta, ci dintr-o curtezană de la Odalengo Piccolo şi că a făcut să dispară certificatul lui de botez ca să aspire la bogăția ta, iar tu mi-ai cere să produc acel certificat dispărut ca să-l înfund pe pungaş, eu aş ajuta, ca să spun aşa, adevărul, aş dovedi ceea ce ştim că-i adevărat şi n-aş avea remuşcări.

— Da, însă cum ai face Domnia Ta să afli din cine e născut acel ins?

— Păi mi-ai spune tu! Tu, care-l cunoşti bine.

— Şi Domnia Ta te încrezi în mine?

— Eu mă încred întotdeauna în clienții mei, pentru că servesc doar persoane de onoare.

— Dar dacă, eventual, clientul te-a mințit?

— Atunci el e cel care-a făcut păcat, nu eu. Dacă mă mai şi apuc să mă gândesc că un client mă poate minți, atunci nu mai practic meseria asta, care se bizuie pe încredere.

Simone nu fusese cu totul convins că meseria lui Rebaudengo era una pe care alții ar fi socotit-o onestă, dar, de cum fusese inițiat în secretele biroului, participase la falsificări, depăşindu-şi în scurtă vreme maestrul şi descoperindu-şi nemaipomenite abilități caligrafice.

Pe lângă aceasta, notarul, parcă pentru a-şi face iertate spusele sau identificând partea slabă a colaboratorului său, îl invita uneori pe Simonino la restaurante luxoase, cum ar fi Cambio (unde se ducea până şi Cavour), şi-l iniția în tainele „redingotei", o simfonie de creste de cocoş, inimioare, creieri şi testicule de vițel, file de mânzat, ciuperci, jumătate de pahar de Marsala, făină, sare, ulei şi unt, totul făcut acrişor printr-o alchimică doză de oțet — iar pentru a o gusta la perfecție s-ar fi cerut ca ei să se prezinte, după cum spunea şi numele, în redingotă sau haină de ceremonie, cum vreți să-i spuneți.

Fie pentru că Simonino, în ciuda îndemnurilor paterne, nu primise o educație eroică şi bazată pe sacrificii, dar pentru seratele acelea era gata să-l servească pe Rebaudengo până la moarte — cel puțin până la a lui, a lui Rebaudengo, cum avea să se vadă, dacă nu până la a lui proprie.

Iar între timp salariul său crescuse, fie şi cu puțin — asta şi pentru că notarul îmbătrânea vertiginos, vederea îi slăbea şi mâna îi tremura, iar în scurt timp Simone îi devenise indispensabil. Însă, tocmai pentru că putea să-şi permită acum câte o plăcere în plus şi nu mai reuşea să evite cele mai renumite restaurante din Torino (ah, gustul delicios al colțunaşilor cu carne piemontezi, datorită umpluturii cu friptură din carne albă, friptură din carne roşie, văcuță fiartă, găină fiartă şi dezosată, varză creață gătită laolaltă cu fripturile, patru ouă întregi, parmezan din cel mai fin, nucşoară, sare şi piper, iar pentru sos, fondul fripturilor, unt, un cățel de usturoi, o rămurică de rozmarin), pentru a-şi împlini ceea ce începea să devină cea mai profundă şi mai carnală patimă, tânărul Simonini în locurile acelea nu se putea duce în haine roase; şi deci, crescându-i posibilitățile, îi creşteau şi pretențiile.

Lucrând cu notarul, Simone îşi dăduse seama că acesta nu executa numai lucrări confidențiale pentru clienți particulari, ci că — poate pentru a-şi acoperi spatele în cazul că unele aspecte ale activității lui nu foarte îngăduite de lege ar fi ajuns la cunoştința autorităților — oferea servicii şi celor ce se ocupau de siguranța publică, pentru că uneori, cum se exprima el, ca să poți face să fie condamnat pe drept un bănuit, era nevoie să le prezinți judecătorilor câteva probe în do-

cumente capabile să-i convingă că deducțiile poliției nu erau clădite în vânt. Astfel că venise în contact cu personaje de identitate incertă care treceau uneori pe la birou şi care în vocabularul notarului erau „domnii de la Oficialitate”. Ce anume era şi ce reprezenta Oficialitatea asta nu-ți trebuia prea mult ca să ghiceşti: era vorba de afaceri rezervate, de competența guvernului.

...Să fie clar, dragă Simone, îi explica el, trecând acum la „tu“, eu nu produc falsuri, ci noi copii ale unui document autentic care s-a pierdut sau care, printr-un accident banal, nu a fost niciodată produs, dar care ar fi putut şi ar fi trebuit să fie produs... (p. 92)

Unul dintre domnii aceştia era cavalerul Bianco, care se declarase într-o zi foarte satisfăcut de modul în care Simone produsese un anume document, imposibil de respins. Acesta trebuia să fie o persoană care, înainte de a lua contact cu cineva, aduna informații sigure despre respectivul, deoarece, luându-l într-o zi deoparte, îl întrebase dacă mai frecventa Caffe del Bicerin şi-l convocase acolo pentru ceea ce numise el o întrevedere privată. Iar acolo îi spusese:

— Scumpe domnule avocat, ştim foarte bine că dumneata erai nepotul unui supus foarte credincios Maiestății Sale şi că astfel ai fost educat cum trebuie. Ştim şi faptul că domnul tată al dumitale a plătit cu viața pentru lucrurile pe care şi noi le considerăm juste, chiar dacă a făcut-o, cum să spun, cu anticipație excesivă. Ne încredem, prin urmare, în loialitatea şi dorința dumitale de colaborare, chiar dacă considerăm că am fost foarte indulgenți în ceea ce te priveşte, ținând cont că am fi putut să vă incriminăm de mult, pe dumneata şi pe notarul Rebaudengo, pentru isprăvi nu întru totul lăudabile. Noi ştim că dumneata frecventezi prieteni, colegi, camarazi credincioşi, cum să spun, mazzinieni, garibaldieni, carbonari. E firesc, pare să fie tendința tinerei generații. Dar iată problema noastră: nu vrem ca aceşti tineri să facă lucruri necugetate sau, cel puțin, nu înainte să fie trebuincios şi cu cale să le facă. A deranjat mult guvernul nostru isprava nebunească a acelui Pisacane care acum câteva luni s-a îmbarcat împreună cu alți douăzeci şi patru de inşi subversivi, a debarcat la Ponza, fluturând tricolorul, a ajutat să evadeze trei sute de deținuți, iar pe urmă a plecat din nou către Sapri, crezând că populațiile locale îl aşteptau cu arma-n mână. Cei mai indulgenți zic că Pisacane era un generos, cei mai sceptici că era un prost. În orice caz, era un iluzionat. Mitocanii ăia pe care voia el să-i elibereze l-au masacrat împreună cu toți ai lui, aşa că vezi unde pot să ducă intențiile bune când n-ar ține cont de starea lucrurilor.

— Înțeleg, zisese Simone, dar ce anume doriți de la mine?

— Uite ce. Dacă trebuie să-i împiedicăm pe tinerii aceia să comită erori, modul cel mai bun este să-i băgăm la carceră un timp, sub acuzația de atentat la instituții, pentru ca apoi să-i eliberăm, când ar fi cu adevărat nevoie de inimi generoase. Se cere, prin urmare, să-i surprindem în evident flagrant de conspirație. Dumneata ştii cu siguranță în ce capi au ei încredere. Ar fi de-ajuns să le vină un mesaj de la unul dintre capii aceştia, care i-ar chema într-un loc anume, înarmați până-n dinți, cu cocarde şi steaguri şi alte accesorii care să-i califice drept carbonari înarmați. Poliția ar veni, i-ar aresta şi totul s-ar termina.

— Dar dacă eu în momentul acela aş fi cu ei, aş fi şi eu arestat, iar

dacă n-aş fi, ar înțelege că eu am fost cel care i-a trădat.

— Ei, nu, domnul meu, nu suntem aşa de neajutorați încât să nu ne fi gândit la asta.

Cum vom vedea, Bianco se gândise la toate. Dar excelente daruri de gânditor avea şi Simone al nostru, care, după ce ascultase cuviincios planul ce îi era propus, concepuse o extraordinară formă de recompensă şi-i spusese lui Bianco ce anume aştepta el de la dărnicia regală.

— Vedeți, domnule cavaler, notarul Rebaudengo a comis multe fapte ilicite înainte ca eu să încep să colaborez cu el. Ar fi de-ajuns ca eu să identific vreo două-trei cazuri din astea, pentru care există o documentație suficientă, ce nu ar implica nici o persoană cu adevărat importantă, ci, cel mult, pe vreunul care între timp a decedat, şi să fac să parvină în formă anonimă, prin amabila dumneavoastră mijlocire, tot materialul de acuzare la magistratura publică. Ați avea destul ca să-l învinuiți pe notar de un repetat delict de fals în acte publice şi să-l băgați la răcoare pentru un număr potrivit de ani, atâția câți ar ajunge pentru ca natura să-şi facă datoria, bineînțeles nu foarte mulți, dată fiind starea în care se află bătrânul.

— Şi pe urmă?

— Şi pe urmă, odată băgat notarul la puşcărie, eu aş arăta un contract, datat cu doar câteva zile înainte de arestarea lui, din care ar reieşi că, terminând să-i plătesc o serie de rate, eu i-am cumpărat definitiv biroul, căruia îi devin titular. Cât despre banii pe care m-aş preface că i-am plătit, toată lumea crede că aş fi moştenit destui de la bunicul, iar singurul care ştie adevărul este tocmai Rebaudengo.

— Interesant, spusese Bianco. Însă judecătorul se va întreba unde au ajuns banii pe care rezultă că dumneata i-ai plătit.

— Rebaudengo nu se încredea în bănci şi ținea totul într-o casă de fier de la birou, pe care, fireşte, ştiu s-o deschid, deoarece el se mulțumeşte să se întoarcă cu spatele la mine şi, fiindcă nu mă vede, e convins că eu nu văd ce face el. Aşadar, oamenii legii cu siguranță că vor deschide într-un fel oarecare casa de fier şi o vor găsi goală. Eu aş putea să mărturisesc că oferta lui Rebaudengo venise aproape pe neaşteptate, eu însumi eram uimit de suma redusă pe care o pretin-

dea, încât bănuisem că avea vreun motiv să-şi lase afacerile. Şi, într-adevăr, se vor găsi, pe lângă casa de fier goală, nişte cenuşă de la cine ştie ce documente în cămin, iar în sertarul de la biroul lui, o scrisoare în care un hotel din Napoli îi confirmă reținerea unei camere. În acel moment va fi clar că Rebaudengo se simțea deja pus sub observație de către lege şi voia să-şi ia zborul, ducându-se să se bucure de averea sa pe lângă Bourboni, unde pesemne că-şi trimisese banii.

— Însă în fața judecătorului, dacă ar fi informat despre contractul ăsta al dumitale, el ar nega...

— Cine ştie câte alte lucruri nu va nega; magistratul nu-i va arăta, bineînțeles, încredere.

— E un plan bine gândit. Dumneata îmi placi, domnule avocat. Eşti mai dezghețat, mai motivat, mai hotărât decât Rebaudengo şi, cum să spun, mai eclectic. Aşa că, bine, dă-ne pe mână grupul acela de carbonari, iar pe urmă ne vom ocupa de Rebaudengo.

Arestarea carbonarilor pare să fi fost o joacă de copii, socotind şi faptul că acei entuziaşti erau chiar nişte copii, iar carbonari erau doar în visele lor cele mai arzătoare. De mult timp Simone, la început din pură vanitate, ştiind că orice dezvăluire a sa avea să fie atribuită unor ştiri pe care el le primise de la eroicul său tată, punea pe seama carboneriei unele născociri pe care i le şoptise părintele Bergamaschi. Iezuitul îl punea continuu în gardă împotriva intrigilor carbonarilor, masonilor, mazzinienilor, republicanilor şi iudeilor travestiți în patrioți care, ca să se ascundă de ochii poliției din toată lumea, se dădeau drept negustori de cărbune şi se adunau în locuri secrete sub pretextul că-şi încheiau tranzacțiile comerciale.

— Toți carbonarii depind de Alta Vendita, Târgul Mare, care se compune din patruzeci de membri, în cea mai mare parte (e urât de pronunțat) floarea patriciatului roman — mai firesc, nişte evrei. Şeful lor era Nubius, un mare domn, corupt cât o ocnă întreagă, dar care, datorită numelui şi averii sale, îşi crease la Roma o poziție la adăpost de orice bănuială. De la Paris, Buonarroti, generalul Lafayette sau Saint-Simon îl consultau ca pe oracolul de la Delphi. Din Monaco ca si din Dresda, din Berlin ca si din Viena sau din Petersburg, capii principalelor vânzări, Tscharner, Heymann, Jacobi, Chodzko,

Lieven, Mouravieff, Strauss, Pallavicini, Driesten, Bem, Bathyani, Oppenheim, Klauss şi Carolus îl întrebau care-i calea de urmat. Nubius a ținut cârma Târgului suprem până către 1844, când careva i-a turnat otravă. Să nu crezi că am fost noi, iezuiții. Se bănuieşte că autorul asasinatului a fost Mazzini, care aspira şi încă mai aspiră să se pună în fruntea carboneriei întregi, cu ajutorul iudeilor. Succesorul lui Nubius este acum Micul Tigru, un evreu care, ca şi Nubius, nu încetează să alerge pretutindeni ca să-i ațâțe pe duşmani la Calvar. Dar alcătuirea şi locul Marelui Târg sunt secrete. Totul trebuie să rămână necunoscut Lojilor care primesc de la el direcția şi imboldul. Nici cei patruzeci de membri ai Marelui Târg nu au ştiut vreodată de unde veneau ordinele ce trebuiau transmise sau îndeplinite. Şi se mai spune că iezuiții sunt sclavii superiorilor lor! Carbonarii sunt sclavi ai unui stăpân care se sustrage privirilor lor, poate un Mare Bătrân care conduce această Europă subterană.

Simone îl transformase pe Nubius în propriul său erou, aproape un corespondent de sex opus al lui Babette d'Interlaken. Şi, transpunând în formă de poem epic ceea ce părintele Bergamaschi îi povestea în formă de nuvelă gotică, îşi hipnotiza cu el tovarăşii. Trecând sub tăcere amănuntul neglijabil că Nubius murise deja.

Până ce într-o zi arătase o scrisoare, a cărei fabricare îl costase foarte puțin şi în care Nubius anunța o insurecție iminentă în tot Piemontul, oraş cu oraş. Grupul căruia îi era şef Simone avea să aibă o sarcină primejdioasă şi ațâțătoare. Dacă aveau să se adune într-o dimineață anume în curtea interioară a Birtului Racului, aveau să găsească acolo săbii şi puşti, precum şi patru faetoane pline cu mobile vechi şi cu saltele; prevăzuți cu acestea, ar fi trebuit să se ducă la intersecția din via Barbaroux şi să ridice o baricadă care să împiedice intrarea dinspre piața Castello. Iar acolo aveau să aştepte ordinele.

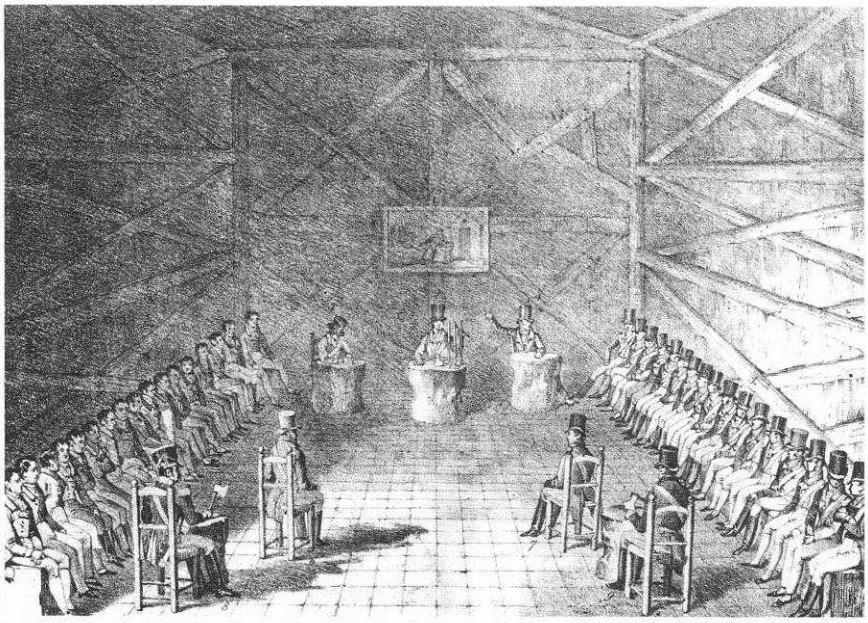

...Toți carbonarii depind de Alta Vendita, Târgul Mare, care se compune din patruzeci de membri, în cea mai mare parte (e urât de pronunțat) floarea patriciatului roman – mai firesc, niște evrei... (p. 98)

Nu trebuia nimic altceva ca să înflăcăreze inimile celor aproximativ douăzeci de studenți care-n dimineața aceea fatidică se adunaseră în curtea crâşmarului şi găsiseră, în nişte butii părăsite, armele făgăduite. Pe când se uitau în jur căutând cărucioarele cu catrafuse, fără să se fi gândit măcar să-şi încarce puştile, curtea fusese invadată de vreo cincizeci de jandarmi cu armele întinse. Nefiind în stare să opună rezistență, băieții se predaseră, fuseseră dezarmați, scoşi afară şi puşi cu fața la zid pe cele două laturi ale porții de la intrare.

— Haideți, canaliilor, sus mâinile, linişte! urla un funcționar în civil încruntat la culme.

Pe când, aparent, conjuraţii fuseseră strânşi aproape la întâmplare, doi jandarmi îl puseseră pe Simone chiar la coada şirului, exact pe colțul unei străduțe, şi, la un moment dat, fuseseră chemați de un sergent de-al lor şi se depărtaseră către intrarea curții. Acum era momentul (convenit dinainte). Simone se întorsese către tovarăşul său cel mai apropiat şi-i şoptise ceva. O aruncătură de ochi către jandarmii aflați destul de departe şi cei doi, dintr-un salt, dăduseră colțul şi o rupseseră la fugă.

— La arme, fug! strigase careva.

Cei doi, în timp ce alergau, auziseră paşii şi strigătele jandarmilor care dădeau şi ei colțul. Simone auzise două împuşcături: una îl lovise pe prietenul său, Simone nici nu se îngrijise să vadă dacă mortal

sau nu. Îi era de-ajuns că, potrivit înțelegerii, cel de-al doilea foc fusese tras în aer.

Şi iată că, în scurt timp, o cotise pe altă stradă, apoi iarăşi pe alta, pe când de departe auzea strigătele urmăritorilor care, ascultând ordinele, o luau pe o pistă greşită. Foarte curând, străbătea piața Castello şi se întorcea acasă ca un cetățean oarecare. Pentru colegii săi, care în timpul acesta erau duşi de-acolo, el fugise şi, deoarece fuseseră arestați la grămadă şi imediat puşi să stea cu spatele, era evident că nimeni dintre oamenii legii nu-şi putea aminti chipul său.

Prin urmare, fireşte că n-avea de ce să plece din Torino şi că-şi putea relua lucrul, ducându-se chiar să aducă mângâiere familiilor prietenilor arestați.

Nu rămânea decât să treacă la lichidarea notarului Rebaudengo, petrecută chiar în modul prevăzut. Bătrânului îi plesnise inima la un an după aceea, în temniță, dar Simonini nu se simțise răspunzător de asta: erau la egalitate, notarul îi dăduse o meserie, iar el fusese robul lui timp de câțiva ani; notarul îi ruinase bunicul, iar Simone îl ruinase pe el.

Aceasta era deci ceea ce abatele Dalla Piccola îi dezvăluia acum lui Simonini. Iar faptul că şi el, după toate aceste evocări, se simțise epuizat s-ar putea dovedi prin aceea că adaosul lui la jurnal se oprea la o frază neterminată, ca şi cum, în timp ce scria, ar fi căzut într-o stare de leşin.

6

În slujba Serviciilor secrete

28 martie 1897

Domnule Abate,

E curios că ceea ce trebuia să fie un jurnal (menit să fie citit doar de cel care-l scrie) se transformă acum într-un schimb de mesaje. Dar iată că vă scriu o scrisoare, aproape sigur că într-o zi, trecând pe-aici, o veți citi.

Ştiți prea multe despre mine. Mi-am petrecut noaptea ce abia s-a scurs explorând toate ungherele celor două apartamente ale noastre, cu o lumânare ținută în mâna stângă şi cu un pistol în dreapta, sperând să vă întâlnesc şi — dacă-mi permiteți — să vă omor. Sunteți un martor prea incomod. Şi excesiv de sever.

Da, admit că-i aşa — cu tovarăşii mei aspiranți carbonari şi cu acel Rebaudengo nu m-am purtat după regulile pe care dumneavoastră sunteți obligat să le predicați. Dar să ne spunem adevărul: Rebaudengo era un escroc, iar dacă mă gândesc la tot ce am făcut după aceea, mi se pare că le-am făcut escrocherii doar escrocilor. Cât despre băieții ăia, erau nişte exaltați, iar exaltații sunt drojdia lumii, deoarece prin acțiunea lor şi a principiilor vagi cu care se înflăcărează se fac războaiele şi revoluțiile. Iar cum am înțeles, în sfârşit, că pe lumea asta numărul exaltaților nu se va putea reduce nici odată, măcar să tragem folos din exaltarea lor.

Îmi reiau, în orice caz, ale mele amintiri, dacă-mi permiteți. Sigur că mă revăd ca şef al biroului defunctului Rebaudengo iar faptul că tot împreună cu Rebaudengo fabricam acolo acte notariale false nu mă miră, fiindcă exact asta continui să fac şi aici, la Paris.

Acum mi-l amintesc bine şi pe cavalerul Bianco. Într-o zi îmi spusese: — Vedeți, domnule avocat, iezuiții au fost alungați din Regatele Sarde, dar toată lumea ştie că ei continuă să acționeze şi să facă adepți sub altă înfățişare. Se întâmplă în toate țările din care au fost expulzați şi mi-a fost arătată o caricatură distractivă dintr-un ziar străin: se văd acolo nişte iezuiți care în fiecare an se prefac că doresc să se întoarcă în țara de origine (blocați, evident, la frontieră), ca să nu ne dăm seama că ciracii lor se află deja în țara aceea, fiind în liber-

tate sau sub înfățişarea unui alt ordin. Se află aşadar peste tot, iar noi trebuie să ştim unde sunt. Acum ştim că, încă de pe timpurile republicii romane, unii frecventau casa domnului bunic al dumneavoastră. Ni se pare deci greu de crezut că dumneavoastră n-ați păstrat legături cu unii dintre ei şi vă cerem, de aceea, să le sondați umorile şi intențiile pentru că avem impresia că ordinul a devenit din nou puternic în Franța, iar ceea ce se petrece în Franța e ca şi cum s-ar petrece şi la Torino.

Era fals că aş mai fi avut raporturi cu bunii părinți, dar acum tocmai învățam despre iezuiți multe lucruri şi dintr-o sursă sigură. În anii aceia Eugene Sue publicase ultima sa capodoperă, Misterele poporului, şi o terminase chiar înainte să moară, în exil, la Annecy, în Savoia, pentru că de la un timp se legase de socialişti şi se opusese cu mândrie luării puterii şi proclamării imperiului de către Ludovic Napoleon. Fiindcă nu se mai puteau publica foiletoane din cauza legii Riancey, această ultimă operă a lui Sue ieşise în mici volume şi fiecare dintre ele căzuse sub rigorile multor cenzuri, inclusiv cea piemonteză, aşa încât fusese greu să izbuteşti să le ai pe toate. Îmi amintesc că m-am plictisit de moarte urmărind această nămoloasă istorie a două familii, una de gali şi alta de franci, din preistorie până la Napoleon al III-lea, unde stăpânitorii răi sunt francii, iar galii par cu toții socialişti încă din vremurile lui Vercingetorix, dar Sue se afla acum pradă unei singure obsesii, ca toți idealiştii.

Era evident că scrisese ultimele părți ale operei sale în exil, pe măsură ce Ludovic Napoleon lua puterea şi devenea împărat. Ca să facă odioase proiectele lui, Sue avusese o idee genială: fiindcă celălalt mare duşman al Franței republicane îl reprezentau, încă din timpurile revoluției, iezuiții, nu rămânea decât să arate cum anume cucerirea puterii de către Ludovic Napoleon fusese inspirată şi condusă de către iezuiți. E-adevărat că iezuiții fuseseră expulzați şi din Franța încă de la revoluția din iulie 1830, dar în realitate rămăseseră acolo, supraviețuind fără zgomot, ba chiar mai mult de când Ludovic Napoleon începuse urcarea treptelor puterii, tolerându-i ca să mențină bunele relații cu papa.

Astfel, se afla în carte o foarte lungă scrisoare a părintelui Rodin

(care apăruse deja în Jidovul rătăcitor) către generalul iezuiților, părintele Roothaan, în care complotul era expus de-a fir-a-păr. În roman, ultimele fapte se petrec în vremea ultimei rezistențe socialiste şi republicane contra loviturii de stat şi scrisoarea pare scrisă în aşa fel încât ceea ce Ludovic Napoleon avea să facă mai apoi în realitate apărea încă sub formă de proiect. Că apoi, când cititorii citeau, totul se adeverise deja făcea profeția şi mai zguduitoare.

Firește că-mi revenise în minte începutul din Joseph Balsamo al lui Dumas: ar fi fost de-ajuns să înlocuieşti Muntele Tunetului cu o atmosferă cu iz mai preoțesc, să zicem cripta unei vechi mănăstiri, să-i reuneşti acolo nu pe masoni, ci pe fiii lui Loyola adunați din întreaga lume, ar fi fost suficient ca în locul lui Balsamo să vorbească Rodin, şi iată că străvechea lui schemă de complot universal s-ar fi adaptat prezentului.

De aici ideea că lui Bianco îi puteam vinde nu doar câteva clevetiri prinse ici-colo, ci un întreg document sustras iezuiților. Sigur că trebuia să schimb ceva, să-l elimin pe acel părinte Rodin pe care unii şi-l puteau aminti ca personaj de roman şi să-l pun în joc pe părintele Bergamaschi, care cine ştie unde era acum, dar câte cineva la Torino auzise, desigur, vorbindu-se despre el. Pe lângă aceasta, atunci când scria Sue, general al ordinului era încă părintele Roothaan, pe când acum se spunea că fusese înlocuit de un anume părinte Bechx.

Documentul ar fi trebuit să apară drept transcrierea aproape literală a ceea ce fusese relatat de un informator credibil, şi nici informatorul n-ar fi trebuit să apară ca un delator (pentru că se ştie că iezuiții nu trădează nici odată Compania), ci mai degrabă ca un vechi prieten al bunicului care-i mărturisise lucrurile respective ca pe-o dovadă a mărimii şi a caracterului invincibil al ordinului său.

Aş fi dorit să-i pun în povestire şi pe evrei, ca omagiu adus memoriei bunicului, dar Sue nu vorbea despre ei şi nu reuşeam să-i fac să stea laolaltă cu iezuiții — şi apoi, în anii aceia în Piemont nimănui nu-i păsa cine ştie ce de evrei. Agenților guvernului nu-i nevoie să le împui capul cu prea multe informații, ei vor doar idei clare şi simple, alb şi negru, buni şi răi, iar cel rău trebuie să fie unul singur.

Totuşi, la evrei nu vrusesem să renunț şi-i folosisem pentru recon-

stituirea mediului. Era totuşi un mod de a-i sugera lui Bianco câteva bănuieli în ce-i privea pe iudei.

Îmi spusesem că un eveniment plasat la Paris sau, şi mai rău, la Torino ar fi putut fi controlat. Trebuia să-i adun pe iezuiții mei într-un loc mai puțin accesibil chiar şi serviciilor secrete piemonteze, despre care până şi ei să aibă doar informații legendare. Pe când iezuiții puteau fi pretutindeni, polipi ai Domnului, cu mâinile lor ca nişte cângi întinse şi asupra unor țări protestante.

Cel ce trebuie să falsifice documente trebuie să se documenteze totdeauna — iată de ce frecventam bibliotecile. Bibliotecile sunt fascinante: uneori pare că stai sub acoperişul unui peron de stație feroviară şi, consultând nişte cărți despre ținuturi exotice, ai impresia unei călătorii către țărmuri îndepărtate. Astfel mi se întâmplase să dau într-o carte peste unele gravuri frumoase ale cimitirului evreiesc din Praga. Părăsit acum, se aflau în el aproape douăsprezece mii de lapide într-un spațiu foarte îngust, însă mormintele erau pesemne mult mai multe, deoarece, în decursul câtorva secole, multe straturi de pământ fuseseră suprapuse. După ce cimitirul fusese părăsit, câte cineva înălțase la loc unele morminte îngropate, cu lespezile lor, aşa încât se crease un fel de îngrămădire neregulată de pietre funerare înclinate în toate direcțiile (sau poate că evreii erau cei care le implântaseră aşa, fără grijă, străini cum erau de orice simțământ al frumosului şi al ordinii).

Locul acela acum părăsit îmi convenea, chiar pentru incongruitatea lui: din ce motiv viclean iezuiții hotărâseră să se adune într-un loc ce fusese sacru pentru evrei? Şi ce control aveau asupra acelui loc uitat de toți şi poate inaccesibil? Toate erau întrebări fără răspuns, care ar fi conferit credibilitate povestirii, deoarece socoteam că Bianco credea cu tărie că, atunci când toate faptele par integral explicabile şi verosimile, povestirea e falsă.

Ca un bun cititor al lui Dumas, nu-mi displăcea să redau noaptea aceea şi banchetul acela, mohorâte şi înspăimântătoare, cu câmpul sepulcral abia luminat de o seceră de lună anemică şi cu iezuiții aranjați în semicerc, aşa încât, văzut de sus, din cauza pălăriilor lor negre cu boruri largi, solul părea că foşgăie de gândaci — sau să des-

criu rânjetul diabolic al părintelui Bechx în timp ce enunța intențiile întunecate ale acelor duşmani ai omenirii (iar fantoma tatălui meu s-ar fi bucurat din înaltul cerului, ce spun eu, din fundul iadului aceluia în care probabil că Domnul îi prăvale pe mazzinieni şi pe republicani) şi apoi să-i arăt pe nelegiuiții mesageri plecând în roiuri să vestească la toate sediile lor împrăştiate prin lume noul şi diabolicul plan de cucerire a lumii, ca nişte păsări întunecate ce s-ar înălța în albeața zorilor, ca să încheie noaptea aceea de adunare vrăjitorească.

...sau să descriu rânjetul diabolic al părintelui Bechx în timp ce enunța intențiile întunecate ale acelor duşmani ai omenirii (iar fantoma tatălui meu s-ar fi bucurat din înaltul cerului, ce spun eu, din fundul iadului aceluia în care probabil că Domnul îi prăvale pe mazzinieni şi pe republicani)... (p. 107)

Însă trebuia să fiu aspru şi esențial, cum se cere într-un raport secret, fiindcă se ştie că agenții de poliție nu sunt nişte literați şi nu rezistă la mai mult de două-trei pagini.

Aşa că presupusul meu informator povestea că în noaptea aceea reprezentanții Companiei din diferite țări se întruniseră la Praga ca să-l asculte pe părintele Bechx, acesta li-l prezentase participanților pe părintele Bergamaschi, care printr-o serie de întâmplări providen-

țiale devenise consilier al lui Ludovic Napoleon.

Părintele Bergamaschi se referise la supunerea față de ordinele Companiei de care dădea dovadă acum Ludovic Napoleon Bonaparte.

— Trebuie să lăudăm, zisese el, priceperea cu care Bonaparte i-a înşelat pe revoluționari, abilitatea cu care a conspirat împotriva lui Ludovic Filip, înlesnind căderea acelui guvern de atei şi fidelitatea față de sfaturile noastre, atunci când s-a prezentat în 1848 alegătorilor ca un republican sincer, ca să poată fi ales preşedinte al republicii. Nu trebuie uitat nici modul în care a contribuit la distrugerea republicii romane, a lui Mazzini şi la readucerea Sfântului Părinte pe tronul pontifical.

Napoleon îşi propusese (continua Bergamaschi), ca să-i distrugă definitiv pe socialişti, pe revoluționari, pe filosofi, pe atei şi pe toți mişeii raționalişti care proclamă suveranitatea națiunii, libera cercetare, libertatea religioasă, politică şi socială, să dizolve adunarea legislativă, să-i aresteze sub pretext de conspirație pe reprezentanții poporului, să decreteze starea de asediu la Paris, să pună să-i împuşte fără proces pe bărbații prinşi cu armele în mână pe baricade, să-i transporte pe indivizii cei mai periculoşi la Cayenne, să suprime libertățile de presă şi de asociere, să pună să se retragă armata în forturi şi de-acolo să bombardeze capitala, s-o prefacă în cenuşă, să nu lase piatră peste piatră şi să facă astfel să triumfe Biserica catolică, apostolică şi romană pe ruinele Babilonului modern. Apoi avea să cheme poporul la vot universal ca să facă să se prelungească cu zece ani puterea lui prezidențială şi, în continuare, să transforme republica în Imperiu restaurat — sufragiul universal fiind unicul remediu împotriva democrației, deoarece include poporul de la sate, încă încrezător în vocea parohilor săi.

Lucrurile cele mai interesante erau cele pe care Bergamaschi le spunea la sfârşit, despre politica privitoare la Piemont. Aici puneam să fie enunțate de părintele Bergamaschi acele intenții viitoare ale Companiei care, în momentul când îşi aşternea el raportul, se şi realizaseră pe deplin.

— Acel rege prizărit care-i Vittorio Emanuele visează regatul Itali-

ei, ministrul său Cavour îi ațâță veleitățile şi amândoi intenționează nu doar să alunge Austria din peninsulă, dar şi să distrugă puterea temporală a Sfântului Părinte. Aceştia, ca să-i împlinească planurile lor perfide, vor căuta sprijin în Franța, şi iată de ce va fi uşor să fie târâți mai întâi într-un război împotriva Rusiei, promițând să-i ajutăm împotriva Austriei, dar cerând în schimbul acestui ajutor Savoia şi Nisa. Apoi, împăratul se va preface că se alătură piemontezilor, însă — după unele victorii locale neînsemnate — va negocia pacea cu austriecii fără să-i consulte şi va înlesni formarea unei confederații italiene prezidate de Papă, în care Austria va intra păstrând restul posesiunilor ei din Italia. Astfel, Piemontul, doar guvern liberal al peninsulei, va rămâne subordonat atât Franței, cât şi Romei şi va fi ținut sub control de trupele franceze care ocupă Roma şi de cele cantonate în Savoia.

Iată documentul. Nu ştiam cât de mult putea să-i placă guvernului piemontez acea denunțare a lui Napoleon al III-lea ca inamic al Regatelor Sarde, dar intuisem deja ceea ce apoi experiența avea să-mi confirme, că oamenilor din serviciile secrete le prinde bine, chiar dacă nu-l scot la vedere imediat, vreun document oarecare cu care s-ar putea răscumpăra oamenii guvernului, sau semăna panică, sau răsturna situațiile.

Într-adevăr, Bianco citise cu atenție raportul, ridicase ochii de pe foile acelea, mă privise direct în față şi spusese că era vorba de un material de cea mai mare importanță, îmi confirmase o dată mai mult că atunci când un spion vinde ceva inedit, nu trebuie să facă altceva decât să povestească un lucru care s-ar putea găsi prin orice târg de cărți vechi.

Însă, chiar dacă prea puțin informat în ale literaturii, Bianco era bine informat asupra mea, drept care adăugase cu un aer prefăcut:
— Bineînțeles că toate-s lucruri născocite de dumneata.

— Vă rog! îi spusesem eu scandalizat. Dar el mă oprise cu mâna ridicată: — Lăsați, domnule avocat. Chiar dacă acest document ar fi scos de la dumneavoastră din guşă, mie şi superiorilor mei ne prinde bine să-l prezentăm guvernului ca autentic. Dumneavoastră veți fi ştiind, pentru că de-acum e lucru cunoscut urbi et orbi, că ministrul

nostru Cavour era convins că-l are pe Napoleon al III-lea în mână, fiindcă o trimisese pe lângă el pe contesa Castiglione, frumoasă femeie, nu se poate tăgădui, iar francezul nu se lăsase rugat ca să se bucure de grațiile ei. Dar s-a înțeles mai apoi că Napoleon nu face tot ce vrea Cavour, iar contesa Castiglione şi-a cheltuit atâtea favoruri date de Dumnezeu în zadar, poate că i-o fi şi plăcut, însă noi nu putem să lăsăm să depindă interesele statului de mâncărimile unei doamne de moravuri uşurele. E foarte important ca Maiestatea suveranului nostru să nu se încreadă în Bonaparte. Peste nu multă vreme, iar acum se şi prevede asta, Garibaldi, sau Mazzini, sau amândoi la un loc vor organiza o expediție în regatul Neapolelui şi, dacă din întâmplare această ispravă ar avea succes, Piemontul va trebui să intervină, ca să nu lase pământurile acelea în mâna unor republicani zărghiți. Iar ca să facă asta, va trebui să intervină trecând de-a lungul cizmei prin statele pontificale. Deci a-l face pe suveranul nostru să nutrească simțăminte de neîncredere şi ranchiună față de Papă şi să nu prea pună bază pe recomandările lui Napoleon al III-lea va fi o condiție necesară ca să ne atingem acest scop. Cum veți fi înțeles, dragă domnule avocat, politica este adesea hotărâtă de noi, nişte umili slujbaşi ai statului, nu atât de cei care guvernează de ochii poporului...

Acel raport fusese prima mea lucrare cu adevărat serioasă, în care nu mă limitam să mâzgălesc un testament spre folosul unui particular oarecare, ci construiam un text complicat din punct de vedere politic, cu care poate contribuiam la politica Regatului Sardiniei. Îmi aduc aminte că eram chiar mândru de el.

Între timp ajunsesem la fatidicul an 1860. Fatidic pentru țară, încă nu şi pentru mine, care mă mulțumeam să urmăresc cu detaşare evenimentele, ascultând discuțiile unor pierde-vară prin cafenele. Intuind că ar fi trebuit să mă ocup tot mai mult de chestiuni politice, consideram că informațiile cel mai avantajos de fabricat ar fi fost cele la care acei gură-cască se aşteptau, neîncrezându-se în cele pe care gazetarii le relatau ca fiind sigure.

Astfel aflasem că populațiile marelui ducat de Toscana, ale ducatului de Modena, ale ducatului de Parma îşi alungau suveranii, aşa-

zisele legații pontificale ale Emiliei şi Romagnei se sustrăgeau controlului papei, toți cereau anexarea la Regatul Sardiniei, în aprilie 1860 izbucneau la Palermo nişte mişcări insurecționale, Mazzini le scria capilor revoltei că Garibaldi avea să le sară în ajutor, se şoptea că Garibaldi căuta oameni, bani şi arme pentru expediția sa şi că marina bourbonică patrula deja în sus şi-n jos în apele Siciliei ca să blocheze orice expediție inamică.

— Ştiți însă că acel Cavour foloseşte un om al său de încredere, pe La Farina, ca să-l țină sub control pe Garibaldi?

— Dar ce spui dumneata? Ministrul a aprobat o subscripție pentru cumpărarea a douăsprezece mii de puşti, tocmai pentru garibaldieni.

— În orice caz, distribuirea a fost blocată, şi de cine? De carabinierii regali!

— Hai, fugi de-acolo, nu zău... Cavour a înlesnit distribuirea, nicidecum s-o blocheze.

— Mda, numai că nu sunt frumoasele puşti Enfield la care se aştepta Garibaldi, sunt nişte gioarse cu care eroul se poate duce cel mult să vâneze ciocârlii!

— Ştiu de la oameni din palatul regal, nu mă pune să-ți dau nume, că La Farina i-a dat lui Garibaldi opt mii de lire şi o mie de puşti.

— Da, dar trebuiau să fie trei mii, iar două mii şi le-a oprit guvernatorul din Genova.

— De ce Genova?

— Pentru că n-oi vrea dumneata ca Garibaldi să se ducă în Sicilia pe spinarea unor catâri. A iscălit un contract pentru cumpărarea a două nave, care vor trebui să plece din Genova sau din împrejurimi. Şi ştii cine a garantat creditul? Masoneria, mai precis, o lojă genoveză.

— Dar ce lojă, masoneria e o invenție a iezuiților!

— Taci dumneata, care eşti mason şi-o ştie toată lumea!

— Glissons. Ştiu din sursă sigură că la iscălirea contractului erau prezenți (şi aici vocea celui care vorbea devenea slabă ca o adiere) avocatul Riccardi şi generalul Negri de Saint Front...

— Şi cine sunt Gianduja4 ăştia?

— Nu ştiți? (Vocea devenea joasă de tot.) Sunt capii Biroului de Afaceri Secrete, sau mai bine zis Biroul înaltei Siguranțe Politice, care e chiar serviciul de informații al preşedintelui consiliului... Sunt o putere, contează mai mult decât prim-ministrul, iată cine sunt, nicidecum masoni.

— Aşa crezi dumneata? Poți să aparții afacerilor secrete şi să fii şi mason, ba chiar te-ajută.

La 5 mai ajunsese zvon public că Garibaldi cu o mie de voluntari pornise pe mare şi se îndrepta către Sicilia. Piemontezi erau nu mai mulți de vreo zece, mai erau şi străini, precum şi o liotă de avocați, medici, farmacişti, ingineri şi mari proprietari. Puțini oameni din popor.

La 11 mai navele lui Garibaldi debarcaseră la Marsala. Iar marina bourbonică ce păzea? Părea că fusese intimidată de două nave britanice care stăteau în port, oficial ca să protejeze bunurile conaționalilor lor, care aveau la Marsala afaceri înfloritoare cu vinuri de soi. Ori nu cumva englezii îl ajutau pe Garibaldi?

În fine, în decursul a câteva zile Cei o Mie ai lui Garibaldi (acum zvonul public aşa îi numea) îi puneau pe fugă pe bourbonici la Calatafimi, le creştea numărul datorită sosirii unor voluntari locali, Garibaldi se proclama dictator al Siciliei în numele lui Vittorio Emanuele al II-lea şi la sfârşitul lunii Palermo era cucerit.

Iar Franța, Franța ce zicea? Franța părea să observe cu precauție, dar un francez chiar mai faimos decât Garibaldi, Alexandre Dumas, marele romancier, cu o navă a lui, privată, Emma, alerga să se alăture eliberatorilor, aducând şi el bani şi arme.

La Napoli, bietul rege al celor Două Sicilii, Francisc al II-lea, acum îngrijorat că garibaldienii învinseseră în diferite locuri pentru că generalii săi trădaseră, se grăbea să acorde amnistii deținuților politici şi să repropună statutul din 1848, pe care-l abrogase, dar era prea târziu şi se coceau răzmerițe populare şi la el în capitală.

Şi tocmai în primele zile ale lui iunie primesc un bilet de la cavale-

[4] Desemnare ironică a personalităților menționate în text prin numele unui cunoscut sortiment de ciocolată.

rul Bianco, care-mi spunea să aştept la miezul nopții din ziua aceea o trăsură care avea să mă ia de la intrarea biroului meu. Neobişnuită întâlnire, dar miroseam o afacere interesantă şi la miezul nopții, asudând din cauza căldurii caniculare care în zilele acelea bântuia şi în Torino, aşteptasem în fața biroului. Acolo sosise o trăsură închisă şi cu geamurile acoperite cu perdelute, cu un domn necunoscut care mă condusese undeva — nu prea departe de centru, mi s-a părut, ba chiar avusesem impresia că trăsura străbătuse de vreo două-trei ori aceleaşi străzi.

Trăsura se oprise în curtea în ruină a unui vechi imobil, care arăta ca o îngrămădire de scări dezmembrate. Aici mă puseseră să trec de o uşă mică şi să străbat un coridor lung, la capătul căruia o altă uşă scundă dădea în holul unui imobil de o cu totul altă calitate, în care se deschidea o scară largă. Dar nici pe scara aceea nu urcaserăm, ci pe o scăriță din fundul holului, după care intraserăm într-un birou cu pereții tapetați cu damascuri, cu un mare portret al regelui pe peretele din fund, o masă acoperită cu tapițerie verde în jurul căreia stăteau patru persoane, una dintre ele fiind cavalerul Bianco, care mă prezentase celorlalți. Nici unul nu întinsese mâna, mulțumindu-se cu o înclinare a capului.

- Luați loc, domnule avocat. Domnul din dreapta dumneavoastră este generalul Negri de Saint Front, acesta din stânga dumneavoastră e avocatul Riccardi, iar domnul din fața dumneavoastră este profesorul Boggio, deputat la colegiul din Valenza Po.

Din ce auzisem şoptindu-se prin baruri, îi recunoscusem în primele două personaje pe acei şefi ai înaltei Siguranțe Politice care (vox populi) i-ar fi ajutat pe garibaldieni să cumpere cele două faimoase nave. Cât despre al treilea personaj, îi cunoşteam numele: era jurnalist, la treizeci de ani deja profesor de drept, deputat, totdeauna foarte apropiat de Cavour. Avea o față rubicondă împodobită cu două mustăcioare, un monoclu mare cât fundul unui pahar şi aerul celui mai inofensiv om din lume. Dar respectul cu care-l gratificau ceilalți trei prezenți acolo dovedea reputația şi puterea pe care o avea pe lângă guvern.

Negri de Saint Front vorbise primul: — Dragă domnule avocat,

având în vedere celelalte servicii pe care dumneavoastră ni le-ați făcut şi cunoscându-vă capacitățile în a strânge informații, precum şi prudența şi modul rezervat în care le administrați, noi am dori să vă încredințăm o misiune cu caracter foarte delicat în ținuturile abia cucerite de generalul Garibaldi. Nu vă luați aerul acela îngrijorat, nu intenționăm să vă însărcinăm să conduceți cămăşile roşii la asalt. E vorba să ne procurați ştiri. Dar pentru a şti ce fel de informații interesează guvernul, e necesar să vi le aducem la cunoştință pe cele pe care nu voi ezita să le numesc secrete de stat, deci veți înțelege de câtă circumspecție va trebui să dați dovadă din seara aceasta înainte, până la sfârşitul misiunii dumneavoastră şi după aceea. Şi asta, cum să spun, întru apărarea incolumității dumneavoastră personale, la care fireşte că ținem foarte mult.

Nu se putea să fie cineva mai diplomat de atât. Saint Front ținea foarte mult la sănătatea mea şi de aceea mă făcea atent că, dacă aş fi vorbit în jur despre ceea ce aveam să aud, sănătatea asta aveam să mi-o pun serios în pericol, însă preambulul lăsa să se prevadă, odată cu importanța misiunii, valoarea a ceea ce aveam de câştigat. De aceea, cu un semn respectuos de confirmare, îl încurajasem pe Saint Front să continue.

— Nimeni altul decât deputatul Boggio nu poate să vă explice mai bine situația, asta şi pentru că el îşi procură informațiile şi dezideratele din sursa cea mai înaltă, de care e foarte apropiat. Vă rog, domnule profesor...

— Vedeți, domnule avocat, începuse Boggio, nu există în Piemont nimeni care să-l admire mai mult decât mine pe acel om integru şi generos care este generalul Garibaldi. Ceea ce a făcut în Sicilia, cu o mână de viteji, împotriva uneia dintre armatele cel mai bine dotate din Europa este miraculos.

Ajungea introducerea aceea ca să mă facă să mă gândesc că Boggio era cel mai cumplit duşman al lui Garibaldi, dar îmi propusesem să ascult în tăcere.

— Cu toate astea, continuase Boggio, chiar dacă-i adevărat că Garibaldi a luat dictatura în teritoriile cucerite în numele regelui nostru, Vittorio Emanuele al II-lea, cei ce stau în spatele lui nu aprobă

deloc această hotărâre. Mazzini îi impune suflându-i în ceafă ca marea insurecție a sudului să ducă la republică. Şi cunoaştem marea putere de convingere a acestui Mazzini care, stând liniştit prin țări străine, a convins deja mulți oameni fără judecată să se ducă la moarte. Printre colaboratorii cei mai intimi ai generalului se află Crispi şi Nicotera, care sunt mazzinieni de cea mai pură speță şi sunt pe cale să influențeze în rău un om ca generalul, neînstare să-şi dea seama de răutatea altcuiva. Ei bine, să vorbim limpede: Garibaldi nu va întârzia să ajungă la strâmtoarea Messina şi să treacă în Calabria. Omul e un strateg priceput, voluntarii săi sunt entuziaşti, mulți locuitori ai insulei s-au unit cu ei, nu se ştie dacă din patriotism sau din oportunism, iar mulți generali bourbonici au dat deja dovadă de o pricepere atât de puțină la comandă, încât să dea de gândit că anumite donații oculte le-au slăbit virtuțile militare. Nu-i treaba noastră să vă spunem pe cine suspectăm că-i autorul acestor donații. Sigur că nu guvernul nostru. Deocamdată Sicilia e de-acum în mâna lui Garibaldi, iar dacă pe mâna lui ar cădea şi Calabriile şi districtul napoletan, generalul, susținut de republicanii mazzinieni, ar dispune de resursele unui regat de nouă milioane de locuitori şi, fiind înconjurat de un prestigiu popular irezistibil, ar fi mai tare decât suveranul nostru. Ca să evite această nenorocire, suveranul nostru are o singură posibilitate: să coboare spre sud cu armata noastră, să treacă în mod sigur, nu fără durere, prin statele pontificale şi să ajungă la Neapole înaintea lui Garibaldi. E clar?

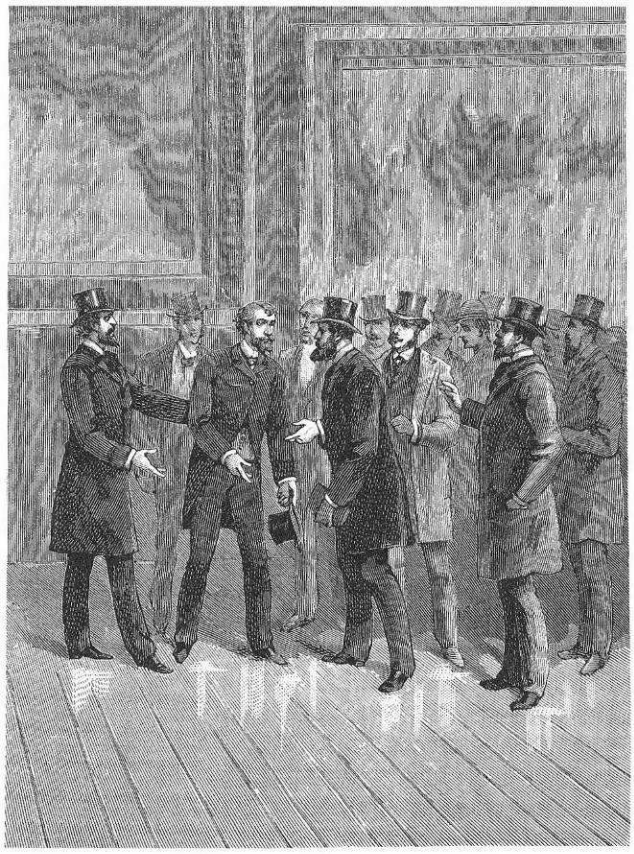

...— Dar ce lojă, masoneria e o invenție a iezuiților!
— Taci dumneata, care ești mason și-o știe
toată lumea!... (p. 112)

— Clar. Dar nu văd cum eu...

— Aşteptați. Expediția garibaldiană a fost inspirată de sentimente de iubire de patrie, dar pentru a putea interveni s-o disciplinăm, o să spun altfel, s-o neutralizăm, va trebui să putem demonstra, prin zvonuri bine răspândite şi prin articole de gazetă, că ea a fost contaminată de personaje ambigue şi corupte, încât a devenit necesară intervenția piemonteză.

— În fine, zisese avocatul Riccardi, care încă nu vorbise, nu-i nevoie să se submineze încrederea în expediția lui Garibaldi, ci să fie slăbită încrederea în administrația revoluționară care a rezultat. Contele Cavour îl trimite acum în Sicilia pe La Farina, mare patriot sicilian care a trebuit să înfrunte exilul şi deci ar trebui să se bucure de încrederea lui Garibaldi, dar în acelaşi timp este de ani de zile colaborator de încredere al guvernului nostru şi a întemeiat o Societate Națională Italiană care susține anexarea Regatului celor Două Sicilii la o Italie unită. La Farina e însărcinat să facă lumină asupra unor zvonuri care deja ne-au parvenit, foarte îngrijorătoare. Pare că, din bună-credință şi din incompetență, Garibaldi tocmai instaurează acolo

un guvern care-i negarea oricărui guvern. Evident, generalul nu poate să controleze totul, onestitatea lui e în afară de discuție, dar în mâna cui lasă el acum treburile publice? Cavour aşteaptă din partea lui La Farina un raport complet despre orice eventuală deturnare, dar mazzinienii vor face orice ca să-l țină izolat de popor, cu alte cuvinte de acele straturi ale populației unde e mai uşor să culegi veşti proaspete despre scandaluri.

— Şi, în orice caz, Biroul nostru se încrede până la un anumit punct în La Farina, intervenise Boggio. Nu pentru a-i aduce critici, pentru Dumnezeu, dar şi el e sicilian, or fi chiar oameni cumsecade, dar sunt diferiți de noi, nu vi se pare? Dumneavoastră veți avea o scrisoare de prezentare pentru La Farina şi bizuiți-vă şi pe el, dar vă veți mişca cu mai mare libertate, nu veți fi nevoit să culegeți doar date documentate, ci (cum ați făcut şi alte dăți) să fabricați unele când vă lipsesc.

— Şi cum anume, sub ce înfățişare mă voi duce acolo?

— Ca de obicei, ne-am gândit la toate, surâsese Bianco. Domnul Dumas, pe care îl veți fi cunoscând după nume ca celebru romancier, e pe cale să ajungă la Garibaldi la Palermo cu o navă proprietate personală, Emma. Nu am înțeles noi bine ce se duce să facă acolo, poate vrea pur şi simplu să scrie vreo povestire romanțată a expediției garibaldiene, poate-i un vanitos care se laudă cu prietenia lui cu eroul. Oricum ar fi, ştim că peste vreo două zile va face escală în Sardinia, în golful Arzachena, prin urmare la noi acasă. Dumneavoastră veți pleca mâine dimineață spre Genova şi vă veți îmbarca pe un vaporaş de-al nostru care vă va duce în Sardinia, unde veți ajunge la Dumas, cu o scrisoare de recomandare semnată de cineva căruia Dumas îi datorează mult şi în care are încredere. Dumneavoastră veți apărea ca angajat al jurnalului condus de profesorul Boggio, trimis în Sicilia pentru a sărbători şi fapta lui Dumas, şi pe cea a lui Garibaldi. Veți ajunge astfel să faceți parte din aşa-zisul entourage al acestui autor de nuvele şi împreună cu el veți debarca la Palermo. Sosirea la Palermo împreună cu Dumas vă va conferi un prestigiu şi o lipsă de suspiciune de care nu v-ați bucura dacă ați ajunge singur. Acolo veți putea să vă amestecați cu voluntarii şi în acelaşi timp să

aveți contact cu populația locală. O altă scrisoare de la o persoană cunoscută şi stimată vă va acredita pe lângă un tânăr ofițer garibaldian, căpitanul Nievo, pe care Garibaldi ar trebui să-l fi numit Vice-Intendent General. Închipuiți-vă că încă de la plecarea lui Lombardo şi a lui Piemonte, cele două nave care l-au condus pe Garibaldi la Marsala, îi fuseseră încredințate 14.000 din cele 90.000 de lire care alcătuiau fondurile expediției. Nu ştim bine pentru ce l-am însărcinat cu misiuni administrative tocmai pe Nievo, care este, ni se spune, om de litere, dar pare să se bucure de faima de persoană deosebit de integră. În orice caz, va fi fericit să converseze cu cineva care scrie pentru jurnale şi se prezintă ca prieten al celebrului Dumas.

Restul serii fusese folosit pentru a pune de acord aspectele tehnice ale afacerii şi răsplata. În ziua următoare închisesem biroul pentru o perioadă nedeterminată, culesesem câteva accesorii de strictă necesitate şi, printr-un soi de inspirație, luasem cu mine haina preoțească pe care părintele Bergamaschi o lăsase în casa bunicului şi pe care eu o salvasem înainte ca totul să fie predat creditorilor.

7

Împreună cu Cei O Mie

29 martie 1897

Nu ştiu dacă aveam să reuşesc să-mi amintesc toate cele petrecute şi, mai ales, simțămintele din timpul călătoriei mele siciliene dintre iunie 1860 şi martie 1861, dacă ieri-noapte, căutând printre nişte hârtii vechi din fundul unui scrin, jos, în prăvălie, n-aş fi găsit un teanc de foi răsucite în formă de sul, unde ținusem un soi de jurnal privitor la faptele acelea, probabil ca să pot apoi să fac un raport amănunțit pentru mandatarii mei torinezi. Sunt însemnări cu lacune, evident că nu-mi notasem totul, ci numai ce credeam atunci că era important sau ce voiam să pară important. Ce anume oi fi trecut sub tăcere nu ştiu.

***

Din 6 iunie mă aflu la bordul vasului Emma. Dumas m-a primit cu multă cordialitate. Purta o jachetă pe talie, din stofă uşoară, de culoare maro-deschis, şi arăta fără îndoială ca un metis ce este. Cu pielea măslinie, cu buzele pronunțate, cărnoase, senzuale, cu o claie de păr creț, ca un sălbatic african. În rest, privirea vioaie şi ironică, zâmbetul cordial, obezitatea rotundă a unui bon vivant... Mi-am amintit de una dintre multele legende despre el: un filfizon de la Paris, în prezența lui, făcuse în chip răutăcios aluzie la teoriile acelea foarte la ordinea zilei care vedeau o legătură între omul primitiv şi unele specii inferioare. Iar el răspunsese: „Da, domnule, eu cobor din maimuță. Însă dumneata, domnule, te urci la loc!”.

Mi i-a prezentat pe căpitanul Beaugrand, pe secundul Bremond, pe pilotul Podimatas (un individ acoperit de peri ca un mistreț, cu barba şi părul ce se amestecau între ele pe toată fața, aşa încât pare să se radă numai în albul ochilor) şi, mai ales, pe bucătarul Jean Boyer — iar dacă te uiți bine la Dumas, pare că bucătarul este personajul cel mai important din suită. Dumas călătoreşte cu o curte, ca un mare senior de pe vremuri.

Pe când mă însoțea în cabina mea, Podimatas mă informa că specialitatea lui Boyer erau les asperges aux petit pois, sparanghelul cu mazăre, rețetă curioasă, deoarece petit pois, adică mazăre, nu se gă-

sea în felul acela de mâncare.

Am trecut de insula Caprera, unde se duce Garibaldi să se ascundă când nu luptă.

— Îl veți vedea în curând pe general la Palermo, mi-a spus Dumas, şi doar ce-a vorbit despre el şi chipul i s-a luminat de admirație. Cu barba lui blondă şi cu ochii albaştri, pare Iisus din Cina cea de taină a lui Leonardo. Mişcările lui sunt pline de eleganță; vocea are o blândețe nesfârşită. Pare un om domol, dar rostiți înaintea lui cuvintele Italia şi independență şi-o să-l vedeți tresărind ca un vulcan, cu erupții de foc şi torente de lavă. În luptă, nu e nici odată înarmat; în momentul acțiunii, scoate din teacă prima sabie care-i vine la îndemână, zvârle cât colo teaca şi se aruncă asupra duşmanului. Are o singură slăbiciune: crede că e as la popice.

După puțin timp, mare agitație la bord. Marinarii tocmai pescuiau o mare țestoasă marină, cum se găsesc pe la sud de Corsica. Dumas era aţâţat.

— Nu cred că vreți să urmăriți toată operația, care durează mult: e răsturnată pe spate, nevinovata de ea îşi va întinde gâtul şi vom profita de imprudența ei ca să-i tăiem capul, țac, apoi o s-o atârnăm de coadă, lăsând-o să sângereze timp de douăsprezece ore. După aceea o răsturnăm din nou pe spate, introducem un tăiş tare între plăcile de pe burtă şi cele de pe spate, fiind atenți să nu-i perforăm fierea, altfel devine imposibil de mâncat, i se extrag măruntaiele şi se păstrează numai ficatul, mucoasa transparentă pe care o conține nu serveşte la nimic, dar are două grămăjoare de carne care par două fudulii de vițel, în ce priveşte atât albeața, cât şi gustul. În sfârşit, desprindem membranele, gâtul şi înotătoarele, se taie bucăți de carne de dimensiunile unei nuci, se curăță, se pun într-o supă bună, cu piper, cuişoare, morcovi, cimbrişor şi dafin şi se fierbe totul vreo trei-patru ore la foc mic. Între timp se pregătesc fâşii de pui asezonate cu pătrunjel, arpagic şi sardele, se fierb în zeamă fierbinte, apoi se scurg şi se toarnă deasupra lor supa de țestoasă, în care vom fi pus şi trei-patru pahare de vin de Madera sec. Dacă n-avem Madera, s-ar putea pune Marsala cu un păhărel de rachiu sau de rom. Dar ar fi un pis aller. Vom gusta din supa noastră mâine seară.

...Îl veți vedea în curând pe general la Palermo, mi-a spus Dumas, și doar ce-a vorbit despre el și chipul i s-a luminat de admirație. Cu barba lui blondă și cu ochii albaștri, pare Iisus din *Cina cea de taină* a lui Leonardo... (p. 120)

Nu puteai decât să-l simpatizezi pe un astfel de om, căruia-i plăcea atât de mult să mănânce bine; chiar dacă de rasă aşa de îndoielnică.

***

(13 iunie) De alaltăieri Emma a ajuns la Palermo. Oraşul, cu al lui du-te-vino de cămăşi roşii, pare un câmp de maci. Şi totuşi, mulți voluntari ai lui Garibaldi sunt îmbrăcați şi înarmați cum se nimereşte, unii abia au câte o pălărie mare cu pană la hainele lor civile. Asta pentru că pânză roşie se găseşte acum destul de puțină, iar o cămaşă de culoarea aceea costă o avere, poate că-i mai la îndemâna multor odrasle din nobilimea locală, care s-au unit cu garibaldienii abia după primele şi cele mai sângeroase bătălii, decât a voluntarilor plecați de la Genova. Cavalerul Bianco îmi dăduse destui bani ca să supraviețuiesc în Sicilia şi mi-am făcut rost imediat de o uniformă suficient de purtată ca să nu par un filfizon abia sosit, cu cămaşa care de atâta spălat începea să bată-n roz şi pantaloni în stare proastă; însă

numai cămaşa m-a costat cincisprezece franci, iar cu aceeaşi sumă la Torino aş fi putut să-mi cumpăr patru.

Aici totul are un preț ieşit din comun, un ou costă patru bani, o livră de pâine şase bani, o livră de carne treizeci. Nu ştiu dacă-i aşa pentru că insula e săracă şi cei ce-o ocupă îi înfulecă acum puținele resurse sau pentru că palermitanii au hotărât că oamenii lui Garibaldi sunt mană căzută din cer şi-i jupoaie cât pot.

Întâlnirea celor doi mari oameni, la Palatul Senatului („E ca la primăria din Paris în 1830!", zicea Dumas extaziat) a fost foarte teatrală. Dintre cei doi nu ştiu care a fost cel mai mare histrion.

— Dragă Dumas, îți simțeam lipsa, a strigat generalul şi, către Dumas când acesta îl felicita: — Nu pe mine, nu pe mine, pe oamenii aceştia. Au fost nişte uriaşi! Şi apoi, către ai săi: — Dați-i imediat domnului Dumas cel mai frumos apartament din clădire. Nimic nu va fi de-ajuns pentru un om ce mi-a trimis scrisori care anunță sosirea a o mie cinci sute de oameni, zece mii de puşti şi două piroscafe!

Eu mă uitam la erou cu neîncrederea pe care, după moartea tatălui meu, o aveam față de eroi. Dumas mi-l descrisese ca pe un Apollo, iar mie mi se părea de statură modestă, nu blond, ci blonziu, cu picioarele scurte şi strâmbe şi, judecând după mers, atins de reumatism. L-am văzut călcând cam cu greutate, ajutat de doi oameni de-ai săi.

Către sfârşitul după-amiezii, o mulțime s-a adunat lângă palatul regal la strigătul: „Trăiască Dumas, trăiască Italia!". Scriitorul era vizibil mulțumit, dar am impresia că lucrul fusese pus la cale de Garibaldi, care cunoaşte vanitatea prietenului său şi are nevoie de puştile făgăduite. M-am amestecat în mulțime şi-am căutat să înțeleg ce anume spuneau în dialectul acela de neînțeles ca graiul africanilor, dar un scurt dialog nu mi-a scăpat: unul îl întreba pe un altul cine era Dumas ăsta căruia i se striga „trăiască!", iar celălalt răspundea că era un prinț kirghiz care se scălda în aur şi venea să-şi pună banii la dispoziția lui Garibaldi.

Dumas m-a prezentat unora dintre oamenii generalului, am fost fulgerat de privirea amenințătoare a locțiitorului lui Garibaldi, teribilul Nino Bixio, şi am fost aşa de intimidat, încât m-am depărtat. Tre-

buia să caut o locandă în care să pot să mă duc şi să vin fără să atrag atenția cuiva.

Acum în ochii tuturor sunt un garibaldian, iar în ochii corpului expediționar, un reporter liber.

***

L-am revăzut pe Nino Bixio pe când trecea prin oraş călare. După câte se spun, adevăratul comandant militar al expediției este el. Garibaldi se ține deoparte, se gândeşte mereu la ce va face mâine, e curajos la atacuri şi-i trage după el pe cei care vin din urmă, dar Bixio se gândeşte la prezent şi încolonează trupele. În timp ce trecea, am auzit un garibaldian de lângă mine care-i spunea colegului său:
— Ia uite ce mai ochi, fulgeră pretutindeni. Profilul lui taie ca o sabie. Bixio! Până şi numele-ți dă ideea unei scăpărări de fulger.

E limpede că Garibaldi şi locotenenții săi i-au hipnotizat pe voluntarii ăştia. E rău. Căpeteniile cu prea mult farmec sunt decapitate iute, pentru binele şi liniştea regatelor. Stăpânii mei de la Torino au dreptate: trebuie ca mitul ăsta al lui Garibaldi să nu se răspândească şi în nord, altminteri toți supuşii regatelor de acolo se vor îmbrăca în cămăşi roşii şi-o să fie republică.

***

(15 iunie) E anevoie de vorbit cu localnicii. Singurul lucru limpede e că încearcă să profite de pe urma oricui are aerul unui piemontez, cum zic ei, chiar dacă printre voluntari se află foarte puțini piemontezi. Am găsit o tavernă unde pot să cinez şi, la preț mic, să gust unele mâncăruri locale cu nume greu de pronunțat. M-am îndopat cu chifle umplute cu splină, dar împreună cu vinul bun din partea locului poți înghiți câteva. Cinând, am legat prietenie cu doi voluntari, un anume Abba, un liguric abia trecut de douăzeci de ani, şi un anume Bandi, un ziarist din Livorno, cam de vârsta mea. Cu ajutorul celor povestite de ei, am reconstituit sosirea garibaldienilor şi primele lor bătălii.

— Ah, de-ai şti, dragă Simonini, îmi spunea Abba. Debarcarea la Marsala a fost o farsă! Iată, avem dinaintea noastră Stromboli şi Capri, navele bourbonice, iar Lombardo al nostru se izbeşte de o stâncă şi Nino Bixio zice că-i mai bine să-l captureze ăia cu o gaură-n

burtă decât teafăr şi sănătos, ba chiar că ar trebui să-l scufundăm şi pe Piemonte. Frumoasă pierdere, zic eu, dar avea dreptate Bixio, nu se puteau face cadou două vase bourbonicilor, şi apoi aşa se fac marii condotieri, după debarcare arzi ambarcaţiunile şi aşa nu mai poţi să te retragi. Piemonte începe debarcarea, Stromboli începe să tragă cu tunurile, dar tirul ratează ţinta. Comandantul unei nave englezeşti din port se duce la bordul lui Stromboli şi-i spune căpitanului că sunt supuşi englezi pe uscat şi-l va considera răspunzător de orice incident internaţional. Tu ştii că englezii au la Marsala mari interese economice legate de vinuri. Comandantul bourbonic zice că de incidentele internaţionale nu-i pasă şi pune să se tragă din nou, dar tunul dă iar greş. Când, în sfârşit, navele bourbonice nimeresc câteva lovituri, nu fac rău nimănui, doar taie în două un câine.

— Prin urmare, englezii v-au ajutat?

— Să spunem că s-au pus liniştiţi de-a curmezişul, în aşa fel încât să-i încurce pe bourbonici.

— Dar ce raporturi are generalul cu englezii?

Abba a făcut un gest ca pentru a spune că un simplu soldat ca el ascultă şi nu pune prea multe întrebări.

— Ascult-o mai degrabă pe-asta, că-i frumoasă. Ajungând în oraş, generalul ordonase să se pună mâna pe telegraf şi să i se taie firele. Trimit ei un locotenent cu câţiva oameni şi, văzându-l că vine, angajatul de la telegraf fuge. Locotenentul intră în birou şi găseşte copia unei depeşe abia trimise comandantului militar din Trapani: „Două vapoare cu zbaturi sub pavilion sard au intrat chiar acum în port şi debarcă oameni". Chiar în momentul acela vine răspunsul. Unul dintre voluntari, care era funcţionar la telegraful din Genova, îl traduce: „Câţi oameni şi de ce debarcă?". Ofiţerul pune să se transmită: „Scuză-mă, am greşit; sunt două vase de comerţ provenind din Girgenti cu o încărcătură de sulf. Reacţie de la Trapani: „Eşti un prost". Ofiţerul încasează foarte mulţumit, taie firele şi pleacă.

— Să spunem adevărul, intervenea Bandi, debarcarea n-a fost doar un circ, cum zice Abba; când am fost pe mal, din navele bourbonicilor tocmai soseau, în sfârşit primele grenade şi lovituri de mitralieră. Totuşi ne distram. Apăruse chiar în toiul exploziilor un

călugăr bătrân, dar bine hrănit, care, cu pălăria în mână, ne ura bun venit. Careva a strigat: „Ce vii să ne baţi la cap, călugăre?", însă Garibaldi a ridicat mâna şi a spus: „Scumpe părinte, pe cine cauţi? N-auzi cum şuieră gloanţele astea?". Iar fratele: „Gloanţele nu mă sperie: sunt serv al Sfântului Francisc cel sărac şi sunt fiu al Italiei". „Ţii aşadar cu poporul?", a întrebat generalul. „Cu poporul, cu poporul", a răspuns călugărul. Atunci am înţeles că Marsala era a noastră. Iar generalul l-a trimis pe Crispi la încasatorul de impozite în numele lui Vittorio Emanuele, regele Italiei, să rechiziţioneze toate încasările, care au fost predate intendentului Acerbi, în schimbul unei chitanţe. Un regat al Italiei nu există încă, dar chitanţa pe care Crispi i-a iscălit-o funcţionarului de la impozite este primul document în care Vittorio Emanuele este numit rege al Italiei.

Am profitat ca să întreb: — Dar intendentul nu e căpitanul Nievo?

— Nievo e adjunctul lui Acerbi, a precizat Abba. Aşa de tânăr şi deja mare scriitor. Poet adevărat. Îi scânteiază geniul pe frunte. Umblă mereu singuratic, uitându-se departe, de parcă ar dori să lărgească orizontul cu privirile. Cred că Garibaldi îl va numi curând colonel.

Iar Bandi, apăsând şi mai tare pedala: — La Calatafimi rămăsese puţin în urmă ca să distribuie pâinea, când Bozzetti l-a chemat la bătălie, iar el s-a aruncat în învălmăşeală, zburând în jos asupra duşmanului ca o pasăre mare, neagră, desfăcându-şi pulpanele mantalei, care i-a fost de îndată străpunsă de o ghiulea...

Au fost de-ajuns toate astea ca să mi-l facă antipatic pe acest Nievo. Ar trebui să fie de vârsta mea şi deja e considerat un om celebru. Poetul luptător. Neapărat îţi străpung mantaua dacă ţi-o desfaci dinaintea lor, frumos mijloc de a te lăuda cu o spărtură care nu-i în piept la tine...

Din acel moment Abba şi Bandi începeau să vorbească despre bătălia de la Calatafimi, o victorie miraculoasă, o mie de voluntari de o parte şi douăzeci şi cinci de mii de bourbonici bine înarmaţi de cealaltă.

— Garibaldi în frunte, zicea Abba, călare pe un murg ca de Mare Vizir, cu o şa foarte frumoasă, cu scările perforate, cu cămaşa roşie şi

o pălărie model unguresc. La Salemi ajung la noi voluntarii locali. Sosesc din toate părțile, călare, pe jos, cu sutele, o vrăjitorie, oameni de la munte înarmați până-n dinți, unii având chipuri de bandiți şi nişte ochi care păreau țevi de pistoale. Conduşi însă de gentilomi, proprietari de prin părțile astea. Salemi e murdar, cu străzile semănând a canale de scurgere, dar călugării aveau mănăstiri frumoase şi ne-am cazat acolo. În zilele acelea, despre duşman aveam ştiri diferite, sunt patru mii, nu, zece mii, douăzeci de mii, cu cai şi tunuri, se întăresc colo sus, nu, colo jos, înaintează, se retrag... Şi deodată iată că apare duşmanul. Or fi cam cinci mii de oameni, ce vorbeşti, zicea careva dintre noi, sunt zece mii. Între noi şi ei, o câmpie necultivată. Vânătorii napoletani coboară de pe înălțimi. Ce calm, ce siguranță, se vede că sunt bine instruiți, nu sunt nişte cârpaci ca noi. Şi trâmbițele lor, ce sunete lugubre! Prima împuşcătură este trasă abia la unu şi jumătate după amiază. O trag vânătorii napoletani coborâți printre şirurile de smochini de India. Nu răspundeți, nu răspundeți focului! — strigă căpitanii noştri; dar ghiulelele vânătorilor trec pe deasupra noastră cu un zgomot atât de mare, încât nu putem sta locului. Se aude o împuşcătură, apoi alta, apoi trompetul sună deşteptarea şi pas alergător. Ghiulelele cad ca grindina, muntele e un nor de fum din pricina tunurilor care trag spre noi, traversăm câmpia, se rupe prima linie de duşmani, mă întorc şi-l văd pe colină pe Garibaldi pe jos, cu sabia în teacă pe umărul drept, cum înaintează încet, ținând sub ochi întreaga acțiune. Bixio aleargă la galop să-i țină adăpost cu calul său şi-i strigă: „Generale, aşa vrei să mori?”. Iar el răspunde: „Cum aş putea să mor mai bine decât pentru țara mea?” şi se duce înainte fără să-i pese de grindina de gloanțe. În momentul acela mam temut că generalului i se părea imposibil să învingă şi încerca să moară. Dar imediat unul dintre tunurile noastre bubuie de pe şosea. Ni se pare că primim ajutor din mii de brațe. Înainte, înainte, înainte! nu se mai aude decât trâmbița aia, care nu mai încetase să sune pas alergător. Depăşim la baionetă prima, a doua, a treia terasă, sus, pe colină, batalioanele bourbonice se retrag mai sus, se grupează şi par să sporească în forță. Pare tot cu neputință să le înfrunți, sunt cu toții pe culme, iar noi în jur, la baza povârnişului, obosiți, înfrânți. E o

clipă de răgaz, ei colo sus, noi toți la pământ. Ici-colo câte o împuşcătură, bourbonii rostogolesc bolovani, desprind pietre, se spune că una l-a lovit pe general. Văd printre smochinii de India un tânăr frumos, rănit de moarte, sprijinit de doi camarazi. Se roagă de camarazi să aibă milă de napoletani, pentru că şi ei sunt italieni. Toată panta e plină de căzuți, dar nu se aude nici un vaiet. De pe creste napoletanii urlă când şi când: „Trăiască Regili!". Într-acestea însă ne sosesc întăriri. Mi-amintesc că în momentul ăla ai sosit tu, Bandi, plin de răni, dar mai ales cu un glonte care ți se-nfipsese deasupra mamelei stângi, şi m-am gândit că peste o jumătate de oră o să fii mort. În schimb, când se dă ultimul asalt, iată-te înaintea tuturor, câte suflete aveai?

— Prostii, zicea Bandi, erau zgârieturi.

— Şi franciscanii care luptau pentru noi? Era unul, slab şi murdar, care încărca o durdă ca un trombon cu pumni de gloanțe şi de pietre, apoi se cățăra şi-o descărca trăgând continuu ca o puşcă. Am văzut unul, rănit la coapsă, scoțându-şi glontele din carne şi întorcându-se la loc să tragă.

Apoi Abba se apuca să evoce bătălia de la Ponte dell'Ammiraglio:
— Jur pe Domnul, Simonini, o zi demnă de poemul lui Homer! Suntem la porțile oraşului Palermo şi ne vine în ajutor o trupă de răsculați locali. Unul urlă „Doamne!", se-nvârte-n loc, face trei-patru paşi într-o parte, ca un om beat, şi cade-ntr-un şanț, la rădăcina a doi plopi, lângă un vânător napoletan mort; poate prima santinelă surprinsă de ai noştri. Şi-l aud şi acum pe generalul ăla, care acolo unde răpăiau plumbii, a strigat în dialect: „Doamne, zi, cum ieşim deaci?". Iar un glonte îl loveşte în frunte şi-l culcă la pământ cu țeasta sfărâmată. La Ponte dell'Ammiraglio, pe drum, pe arce, pe sub pod şi prin grădinile de zarzavat, măcel la baionetă. În zori suntem stăpâni peste pod, dar suntem opriți de un foc cumplit, care vine de la un şir de infanterie ascuns după un zid, pe când un pâlc de cavalerie ne atacă din stânga, dar este alungat înapoi pe câmp. Trecem de pod, ne îngrămădim la răspântia de la Poarta Termini, dar suntem sub tirul canonadelor unei nave care ne bombarda din port şi al focului de pe o baricadă din fața noastră. N-are a face. Un clopot bate de alar-

mă. Ne împrăştiem pe străduțe şi la un moment dat, Doamne, ce ne văd ochii! Agățate de un grilaj cu mâinile lor ce păreau nişte crini, trei fete îmbrăcate în alb, nespus de frumoase, se uitau la noi mute. Parcă erau îngerii care se văd prin frescele din biserici. Cine sunteți, ne întreabă ele, iar noi spunem că suntem italieni şi le întrebăm cine sunt ele, iar ele răspund că-s călugărițe. Bietele fete, zicem noi, căci nu ne-ar fi displăcut să le eliberăm din închisoarea aia şi să le facem o bucurie, iar ele strigă „Trăiască Sfânta Rosalia"! Noi răspundem „Trăiască Italia!" Şi strigă şi ele „Trăiască Italia!" cu glăscioarele alea suave ca din psalmi şi ne urează victorie. Am mai luptat încă cinci zile la Palermo înainte de armistițiu, dar de măicuțe nici pomeneală, şi-a trebuit să ne mulțumim cu nişte matracuce!

Cât anume trebuie să mă încred în aceşti doi entuziaşti? Sunt tineri, au fost primele lor fapte de arme, încă dinainte îl adorau pe generalul lor, în felul lor sunt romancieri ca şi Dumas, îşi înfrumusețează amintirile, iar o găină li se pare o acvilă. Fără îndoială că s-au purtat cu vitejie în luptele alea, dar o fi o întâmplare că Garibaldi se plimba liniştit prin mijlocul focului (iar duşmanii de departe pesemne că-l vedeau bine) fără să fie lovit deloc? Nu cumva duşmanii ăia, din ordin de mai sus, trăgeau fără țintă?

Aceste idei mi se învârteau acum prin cap din cauza unor mormăieli pe care le culesesem de la patronul locandei mele, care pesemne că se-nvârtise prin alte regiuni ale peninsulei şi vorbeşte un grai ceva mai uşor de înțeles. Şi tocmai de la el mi-a venit inspirația să schimb două vorbe cu don Fortunato Musumeci, un notar care pare să ştie tot şi de toate şi şi-a arătat şi în alte împrejurări neîncrederea în nousosiți.

Nu puteam, bineînțeles, să mă apropii de el în cămaşă roşie şi mi-a venit în minte rantia părintelui Bergamaschi, pe care o aveam la mine. Dau de câteva ori cu pieptenele, un ton cât mai evlavios, cu ochii plecați, şi iată-mă scoțând capul din locandă ca din coaja oului, nerecunoscut de nimeni. A fost o mare imprudență, deoarece umbla zvonul că se pregăteau să-i expulzeze pe iezuiți din insulă. Dar, în fine, mi-a ieşit cum trebuie. Şi apoi, ca victimă a unei nedreptăți iminente, puteam să trezesc încredere în medii antigaribaldiene.

Am început să stau de vorbă cu don Fortunato dând peste el într-o cârciumă, unde îşi sorbea încet cafeaua după slujba de dimineață. Locul era în centru, aproape elegant, don Fortunato stătea cu fața la soare şi cu ochii întredeschişi, cu barba nerasă de câteva zile, în costum negru cu cravată chiar şi-n zilele acelea de caniculă, cu o țigară de foi aproape stinsă între degetele galbene de nicotină. Am băgat de seamă că cei de pe-aici pun în cafea coajă de lămâie. Sper că n-o pun şi-n cafeaua cu lapte.

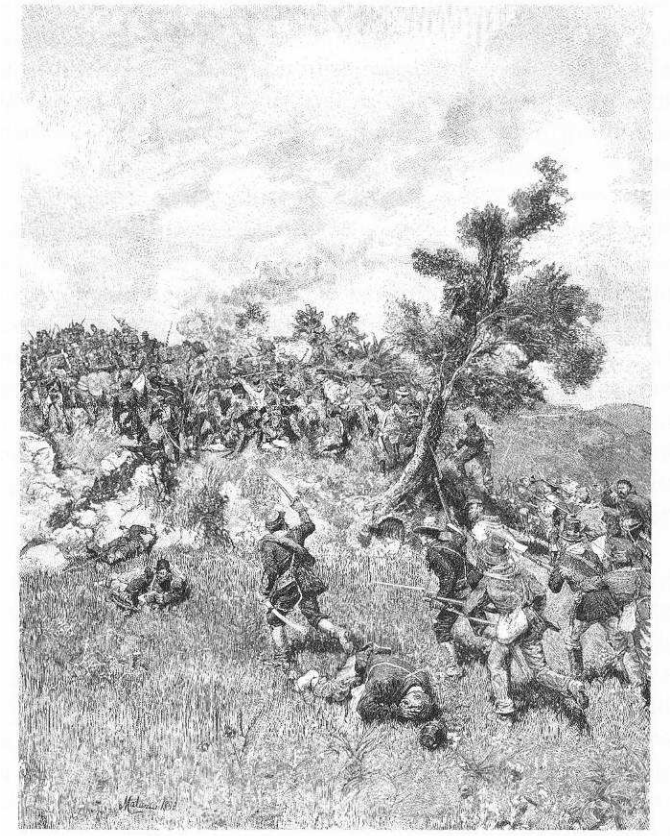

...La Ponte dell' Ammiraglio, pe drum, pe arce, pe sub pod şi prin grădinile de zarzavat, măcel la baionetă... (p. 128)

Şezând la masa de alături, mi-a fost de-ajuns să mă plâng de căldură, şi conversația noastră a şi început. Am spus că sunt trimis de curia romană să înțeleg ce se întâmplă prin părțile acelea, şi asta i-a îngăduit lui Musumeci să vorbească liber.

— Respectabile şi iubite părinte, ți se pare că o mie de inşi adunați aşa, la un loc, de-a valma şi înarmați cât au putut şi ei mai bine sosesc la Marsala şi debarcă fără să piardă măcar un om? De ce navele bourbonice, că doar e a doua flotă din Europa după aia engleză, au tras la întâmplare, fără să lovească pe nimeni? Iar mai târziu, la Calatafimi, cum s-a făcut că aceiaşi o mie de zdrențăroşi, plus câteva sute de flăcăiandri luați la şuturi în şezut de unii proprietari care vo-

iau să se pună bine cu ocupanții, puşi în fața uneia dintre armatele cel mai bine pregătite din lume (nu ştiu dacă dumneata ştii ce sunt academiile militare bourbonice), o mie şi ceva de nespălați — zic eu — i-au pus pe fugă pe cei care potențial puteau fi douăzeci şi cinci de mii de oameni, chiar dacă din ei s-au văzut doar câteva mii, iar ăilalți erau încă menținuți în cazărmi? Au fost bani gârlă, domnul meu, bani cu lopata, ca să plătească ofițerii de pe vase la Marsala şi pe generalul Landi la Calatafimi, care după o zi cu sorți nesiguri ar fi avut destule trupe proaspete ca să-i pună pe fugă pe domnii voluntari, în schimb s-a retras la Palermo. Se vorbeşte, în cazul lui, de o mituire de paisprezece mii de ducați, ştii dumneata? Şi superiorii lui? Pentru mult mai puțin, acum vreo doisprezece ani piemontezii îl împuşcaseră pe generalul Ramorino, nu că piemontezii mi-ar fi simpatici, dar la treburi militare se pricep. În schimb, Landi a fost pur şi simplu înlocuit cu Lanza, după mine plătit dinainte şi el. Uitați-vă de fapt la cucerirea asta ridicată în slăvi a oraşului Palermo... Garibaldi îşi întărise cetele cu trei mii cinci sute de tâlhari culeşi dintre delincvenții sicilieni, însă Lanza dispunea de circa şaisprezece mii de oameni, şaisprezece mii zic. Şi în loc să-i folosească în bloc, Lanza îi trimite în întâmpinarea rebelilor în grupuri mici, şi fireşte că sunt permanent copleşiți, asta şi pentru că fuseseră plătiți unii trădători palermitani care începuseră să tragă de pe acoperişuri. În port, sub ochii vaselor bourbonice, nave piemonteze descarcă puşti pentru voluntari, şi se îngăduie ca Garibaldi, coborât pe uscat, să ajungă la carcera Vicariatului şi la Baia Ocnaşilor unde eliberează încă o mie de delincvenți de drept comun, înrolându-i în banda lui. Şi nu vă mai spun ce anume se petrece acum la Neapole, bietul nostru suveran e înconjurat de mizerabili care şi-au şi primit plata şi fac să i se caşte pământul sub picioare...

— Dar de unde vin toți banii ăştia?

— Prea cinstite Părinte! Mă miră că la Roma ştiți aşa de puțin despre asta! Păi e masoneria engleză! Vedeți legătura?

Garibaldi mason, Mazzini mason, Mazzini exilat la Londra în contact cu masonii englezi, Cavour mason care primeşte ordine de la lojile englezeşti, masoni toți oamenii din jurul lui Garibaldi. E un plan

nu atât pentru a distruge regatul celor Două Sicilii, cât pentru a da o lovitură mortală Sanctității Sale, pentru că-i limpede că, după cele Două Sicilii, Vittorio Emanuele o să vrea şi Roma. Dumneata crezi în istorioara asta cu voluntarii plecați cu nouăzeci de mii de lire în casă, care nu ajungeau nici măcar să dea de mâncare pe tot timpul călătoriei trupei ăsteia de beţivi şi de mâncăi, e de-ajuns să te uiți cum bagă-n ei ultimele provizii din Palermo şi cum bat şi despoaie câmpurile pe-aici, primprejur. Massonii englezi sunt cei care i-au vărsat lui Garibaldi trei milioane de franci francezi, în piaştri de aur turceşti, care pot fi cheltuiți în toată Mediterana!

— Şi cine ține aurul ăsta?

— Masonul de încredere al generalului, căpitanul Nievo, țângăul fără barbă de nici treizeci de ani care însă nu trebuie să facă altceva decât pe plătitorul oficial. Păi diavolii ăştia pot să plătească generali, amirali şi pe cine vreți dumneavoastră, însă-i informează pe țărani. Ăştia se aşteptau ca Garibaldi să le dea pământurile stăpânilor lor şi, în schimb, generalul trebuie să se alieze, evident, cu cei ce au pământ şi bani. O să vezi că flăcăiandrii ăia, care s-au dus să se lase omorâți la Calatafimi, când o să-nțeleagă că nu s-a schimbat nimic, o să înceapă să tragă în voluntari, şi chiar cu puştile pe care le-au furat de la cei ce-au murit.

Punând deoparte haina preoțească şi umblând prin oraş în cămaşă roşie, am schimbat câteva cuvinte pe treptele unei biserici cu un călugăr, părintele Carmelo. Zice că are douăzeci şi şapte de ani, dar arată ca de patruzeci. Îmi mărturiseşte că ar dori să se unească cu noi, dar ceva îl reține. Îl întreb ce anume, dat fiind că la Calatafimi ni se alăturaseră şi călugări.

— Aş veni cu voi, îmi spune, dac-aş şti că o să faceți ceva cu adevărat mare. Dar singurul lucru pe care nu-l ştiți spune este că vreți să uniți Italia ca s-o faceți un singur popor. Însă poporul, fie că e unit sau despărțit, dacă suferă, suferă; iar eu nu ştiu dacă veți izbuti să-l faceți să nu mai sufere.

— Păi poporul o să aibă libertate şi şcoli, i-am spus eu.

— Libertatea nu e pâine, şi nici şcoala. Lucrurile astea or fi ajungând pentru voi, piemontezii, dar nu pentru noi.

— Dar ce anume ar trebui pentru voi?

— Nu un război contra Bourbonilor, ci un război al celor săraci împotriva celor ce-i înfometează, care nu se găsesc numai la Curte, ci peste tot.

— Atunci şi contra voastră care aţi primit tonsura, care aveţi mănăstiri şi moşii pretutindeni?

— Şi împotriva noastră; ba chiar împotriva noastră mai întâi, decât împotriva oricui altcuiva! Însă cu Evanghelia în mână şi cu crucea. Atunci aş veni. Aşa e prea puţin.

Din câte înţelesesem la universitate despre celebrul manifest al comunişţilor, călugărul ăsta e unul dintre ei. Adevărul e că din Sicilia asta nu înţeleg decât foarte puţin.

***

Poate că m-oi fi târând după obsesia asta încă de pe vremea bunicului meu, dar mi-a venit spontan să mă întreb dacă în complotul pentru a-l susţine pe Garibaldi n-or fi intrând şi evreii. Ei totdeauna intră. M-am adresat încă o dată lui Musumeci.

— Păi cum să nu? mi-a spus el. Mai întâi că, dacă nu toţi masonii sunt neapărat evrei, toţi evreii sunt cu siguranţă masoni. M-am distrat să iau la purecat lista voluntarilor de la Marsala, care a fost publicată „spre cinstea vitejilor”. Şi acolo am găsit nume ca Eugenio Rava, Giuseppe Uziel, Isacco D'Ancona, Samuele Marchesi, Abramo Isacco Alpron, Moise Maldacea şi un Colombo Donato, dar a fost Abramo. Spune-mi dumneata dacă oameni cu nume ca astea sunt buni creştini.

***

(16 iunie) M-am apropiat de căpitanul Nievo, cu scrisoarea de recomandare. E un filfizon cu o pereche de mustăcioare îngrijite şi cu o muscă sub buza de jos şi-şi ia aere de visător. O poză, pentru că, în timp ce vorbeam noi, a intrat un voluntar vorbindu-i despre nu ştiu ce cuverturi avea de luat, iar el, ca un contabil meticulos, i-a amintit că cei din compania lui mai luaseră zece cu o săptămână înainte. „Mâncaţi păturile?”, a întrebat. Şi apoi: „Dacă vrei să mai mănânci şi altele, te trimit să le mistui în temniţă”. Voluntarul salutase şi dispăruse.

— Vedeți ce fel de muncă trebuie să fac? Poate vi s-a spus că sunt om de litere. Şi totuşi, trebuie să aprovizionez cu bani şi cu echipament soldații şi să comand douăzeci de mii de uniforme noi, pentru că voluntarii care sosesc de la Genova, Spezia şi Livorno cresc în fiecare zi. Şi apoi mai sunt plângerile, conți şi ducese care vor două sute de ducați pe lună salariu şi cred că Garibaldi este arhanghelul Domnului. Aici toți se aşteaptă ca lucrurile să le vină de sus, nu e ca la noi, unde dacă le vrea cineva, se apucă de treabă. Mi-au încredințat mie casa de bani, poate pentru că mi-am luat doctoratul la Padova în ambele feluri de drept. Dar poate pentru că se ştie că eu nu fur, iar faptul de a nu fura este o mare virtute în insula asta, unde un prinț şi un încurcă-lume sunt totuna.

Evident că se joacă făcând-o pe poetul distrat. Când l-am întrebat dacă era deja colonel sau nu, mi-a răspuns că nu ştia: — Ştiți, mi-a spus el, aici situația e puțin încurcată. Bixio caută să impună o disciplină militară de tip piemontez, ca şi cum am fi la Pinerolo, dar suntem o mână de trupe neregulate. Însă dacă dumneavoastră trebuie să scrieți articole la Torino, lăsați în umbră mizeriile astea. Căutați să comunicați aţâţarea adevărată, entuziasmul care-i inundă pe toți. Aici sunt oameni care-şi joacă viața pentru ceva în care cred. Restul luați-l ca pe o aventură în ținuturi coloniale. Palermo e distractiv de trăit, cu bârfele lui e ca Veneția. Noi suntem admirați ca eroi, iar două palme de bluză roşie şi şaptezeci de centimetri de iatagan ne fac de dorit în ochii multor doamne frumoase, a căror virtute e doar aparență. Nu există seară să n-avem o lojă la teatru, iar înghețata este excelentă.

— Îmi spuneți că trebuie să aveți grijă de atâtea cheltuieli. Dar cum vă descurcați cu banii puțini cu care ați pornit din Genova? Folosiți banii pe care i-ați sechestrat la Marsala?

— Aceia erau mărunțiş. Mai degrabă, abia sosit la Palermo, generalul l-a trimis pe Crispi să ridice banii de la Banca celor Două Sicilii.

— Am auzit spunându-se, se vorbeşte de cinci milioane de ducați...

În momentul acela poetul a redevenit omul de încredere al generalului. Şi-a ațintit privirea către cer: — Oh, ştiți, se spun atâtea.

Apoi, trebuie să puneți la socoteală donațiile unor patrioți de prin toată Italia, şi-aş vrea să spun din toată Europa — iar asta scrieți-o în jurnalul dumneavoastră la Torino, ca să le sugerați ideea celor distrați. În fine, lucrul cel mai greu e să ții registrele în ordine, pentru că atunci când acesta va fi în mod oficial regatul Italiei, va trebui să predau totul guvernului Maiestății Sale, fără să mă abat cu o centimă, atât intrat — atât ieşit.

Cum o s-o scoți la capăt cu milioanele masonilor englezi? mă întrebam eu. Sau sunteți cu toții de acord, tu, Garibaldi şi Cavour, banii sosiseră, dar de ei nu trebuia vorbit. Sau poate, iarăşi, banii existau, iar tu nu ştiai de ei şi nu ştii nimic, eşti omul de paie, micul virtuos pe care ăia (dar cine?) îl folosesc ca acoperire şi crezi că bătăliile au fost câştigate doar prin voia lui Dumnezeu? Omul încă nu-mi era transparent. Singurul lucru pe care-l simțeam sincer în vorbele sale era amărăciunea fierbinte că în săptămânile acelea voluntarii înaintau către coasta orientală, se năpusteau din victorie în victorie să traverseze strâmtoarea şi să intre în Calabria şi apoi la Napoli, iar el era consemnat la Palermo, ca să aibă grijă de socotelile economice în spatele frontului şi muşca zăbala. Există oameni de felul ăsta, în loc să fie mulțumiți cu soarta care le oferea înghețate bune şi doamne frumoase, doreau ca şi alte gloanțe să le străpungă mantaua.

Am auzit spunându-se că pe pământ trăiesc peste un miliard de oameni. Nu ştiu cum au făcut ca să-i numere, dar e destul să umbli prin Palermo ca să-nțelegi că suntem prea mulți şi că deja ne călcăm în picioare unii pe alții. Iar în marea lor majoritate put. Deja e hrană puțină şi acum, să ne-nchipuim ce-o fi dacă mai sporim. Aşa că se cere scăzută populația. Sigur, mai sunt molimele, sinuciderile, condamnările capitale, sunt şi cei care se-nfruntă permanent în duel sau cărora le place să călătorească prin păduri şi pe pajişti până-şi frâng gâtul, am auzit vorbindu-se despre gentilomi englezi care se duc să înoate în mare şi fireşte că mor înecați... Dar nu-i de-ajuns. Războaiele sunt uşurarea cea mai eficace şi naturală ce se poate dori ca să ținem în frâu sporirea făpturilor omeneşti. Nu se spunea oare odinioară, când se pleca la război, că Dumnezeu aşa vrea? Dar în războaie e nevoie şi de cei ca Nievo, Abba sau Bandi, dornici să se arun-

ce înainte sub focul mitralierei. Pentru ca cei ca mine să poată trăi mai puțin obsedați de omenirea care-ți suflă-n ceafă. La urma urmei, chiar dacă nu-mi plac, avem nevoie şi de suflete nobile.

***

M-am prezentat lui La Farina cu scrisoarea mea de recomandare.

— Dacă dumneata aştepți de la mine vreo veste bună de comunicat la Torino, mi-a spus el, scoate-ți-o din cap. Aici nu există un guvern. Garibaldi şi Bixio cred că ordonă unor genovezi ca şi ei, nu unor sicilieni ca mine. Într-o țară în care-i necunoscută înrolarea obligatorie, s-a crezut serios că vor face o recrutare de treizeci de mii de oameni. În multe comune s-au petrecut adevărate răscoale. Se decretează ca din consiliile cetățeneşti să fie excluşi vechii funcționari regali, care sunt singurii ce pot citi şi scrie. Mai alaltăieri unii anticlericali înfocați au propus să se ardă biblioteca publică, pentru că a fost întemeiată de iezuiți. E făcut guvernator al oraşului Palermo un tinerel de la Marcilepre, pe care nimeni nu-l cunoaşte. În interiorul insulei au loc în şir crime de orice fel şi adesea asasinii sunt chiar cei care ar trebui să garanteze ordinea, pentru că au fost încorporați şi nişte bandiți în toată regula. Garibaldi este un om onest, dar nu e în stare să-şi dea seama de ceea ce i se petrece sub ochi: dintr-un singur lot de cai rechiziționați în provincia Palermo au dispărut două sute! Se dă însărcinare să organizeze un batalion oricui face cerere, aşa că există batalioane care au fanfară muzicală şi ofițeri în număr complet la patruzeci-cincizeci de soldați cel mult! Se dă aceeaşi însărcinare la trei sau patru persoane! Se lasă toată Sicilia fără tribunale, nici civile, nici penale, nici comerciale, pentru că au concediat în masă toată magistratura şi se creează comisii militare ca să judece de toate şi pe toți, ca pe timpul hunilor! Crispi şi banda lui spun că Garibaldi nu vrea tribunale civile pentru că judecătorii şi avocații sunt încurcălume; că nu vrea adunare deoarece deputații sunt oameni de condei, şi nu de spadă; că nu vrea nici o forță de siguranță publică pentru că cetățenii trebuie să se înarmeze cu toții şi să se apere singuri. Nu ştiu dacă o fi adevărat, însă acum nu reuşesc nici măcar să mai comunic cu generalul.

La 7 iulie am aflat că La Farina a fost arestat şi expediat înapoi la

Torino. Din ordinul lui Garibaldi, evident aţâţat de Crispi. Cavour nu mai are informator. Aşa că totul va depinde de raportul meu.

E inutil să mă travestesc în preot ca să culeg bârfe: se bârfeşte pe rupte în cafenele, iar uneori chiar voluntarii sunt cei care se plâng de felul cum merg lucrurile în general. Aud spunându-se că, din sicilienii care se înrolaseră împreună cu garibaldienii după intrarea în Palermo, vreo cincizeci la sută au şi plecat, unii luând şi armele cu ei. „Sunt ţărani care iau foc ca paiele şi repede le piere cheful", îi justifică Abba. Consiliul de război îi condamnă la moarte, însă pe urmă îi lasă să plece unde vor, dar să fie departe. Încerc să înţeleg care sunt adevăratele sentimente ale acestor oameni. Toată aţâţarea care domneşte în întreaga Sicilie depinde de faptul că acesta era un pământ părăsit de Dumnezeu, ars de soare, fără altă apă decât cea de mare şi cu puţine fructe spinoase. Pe pământul ăsta, unde de veacuri nu se petrecea nimic, a venit Garibaldi cu ai săi. Nu cred că lumea de-aici e de partea lui, nici că ţine cu regele pe care Garibaldi e gata să-l detroneze. Pur şi simplu sunt ca beţi de faptul că s-a întâmplat ceva diferit. Şi fiecare interpretează acest lucru diferit în felul lui. Poate că acest mare vânt de noutate pe care atâţia cred că-l simt în nări e doar un sirocco ce-i va adormi pe toţi la loc.

***

(30 iulie) Nievo, cu care am acum o oarecare familiaritate, îmi mărturiseşte că Garibaldi a primit o scrisoare formală de la Vittorio Emanuele, care-i ordonă să nu traverseze strâmtoarea. Însă ordinul e însoţit de un bilet personal de la acelaşi rege, care spune aproximativ următoarele: mai întâi v-am scris în calitate de rege, acum vă sugerez să răspundeţi că dumneavoastră aţi dori să-mi urmaţi sfaturile, însă îndatoririle dumneavoastră faţă de Italia nu vă permit să vă angajaţi că nu-i veţi ajuta pe napoletani atunci când aceştia ar apela la dumneavoastră spre a-i elibera. Dublu joc al regelui, dar împotriva cui? împotriva lui Cavour? Sau împotriva chiar a lui Garibaldi, căruia întâi îi ordonă să nu meargă pe continent, apoi îl încurajează s-o facă, iar după ce o va fi făcut, pentru a-i pedepsi neascultarea, va interveni în provincia napoletană cu trupele piemonteze?

— În orice caz, spune Nievo, generalul e prea naiv şi o să cadă în

vreo capcană. Aş dori să-i fiu aproape, dar datoria îmi impune să stau aici.

Am descoperit că omul ăsta, fără îndoială cult, trăieşte şi el în adorarea lui Garibaldi. Într-un moment de slăbiciune m-a lăsat să văd un volumaş pe care l-a primit de curând, Iubiri garibaldiene, tipărit în nord fără ca el să fi putut să-i revadă şpalturile, aşa încât conține (zice el) erori de neiertat.

— Sper ca cei ce mă citesc să creadă că-n calitatea mea de erou aş avea dreptul să fiu cam dobitoc, şi au făcut tot posibilul ca s-o demonstreze, lăsând un şir ruşinos de greşeli de tipar.

Am parcurs una dintre aceste compuneri ale lui, dedicată chiar lui Garibaldi, şi m-am convins că Nievo este, pesemne, cam dobitoc:

Are-un nu ştiu ce în ochiu-i
care-n minte îi scânteie
pare să aplece lumea
în genunchi la el să steie.
Chiar şi-n pieţele cu lume
multă, l-am văzut umblând
omeneşte întinzând
mâna fetelor anume.

Aici toți se dau în vânt după mititelul ăsta cu picioarele strâmbe.

...Are-un nu știu ce în ochiu-i/ care-n minte îi scânteie/
pare să aplece lumea/ în genunchi la el să steie... (p. 139)

***

(12 august) Mă duc la Nievo să-i cer să-mi confirme zvonul care circulă: garibaldienii sunt acum debarcați pe coastele calabreze. Dar îl găsesc prost dispus, aproape gata să plângă. I-a sosit veste că la Torino se murmură în ce priveşte administrația lui.

— Dar eu păstrez totul însemnat aici — şi bate cu palma în registrele lui, legate toate în pânză roşie. Atât primit, atât cheltuit. Iar dacă a furat cineva, o să se-nțeleagă din socotelile mele. Când voi da toate astea în mâna cui trebuie, o să sară câteva capete. Dar al meu nu.

***

(26 august) Chiar şi fără să fiu un strateg, mi se pare, din veştile pe care le primesc, că înțeleg ce anume se petrece.

Aur masonic sau convertire la cauza savoiardă, unii miniştri napoletani urzesc intrigi contra regelui Francisc. Va trebui să izbucnească o revoltă la Neapole, răzvrătiții vor trebui să ceară ajutor guvernului piemontez, Vittorio Emanuele va coborî spre sud. Garibaldi pare că nu-şi dă seama de nimic sau îşi dă seama de toate şi-şi accelerează mişcările.

Vrea să ajungă la Neapole înaintea lui Vittorio Emanuele.

***

ÎI găsesc pe Nievo înfuriat, în timp ce agită o scrisoare: — Prietenul dumneavoastră, Dumas, îmi spune el, se joacă de-a Cresus şi apoi crede că eu sunt Cresus! Uitaţi-vă ce-mi scrie, şi mai are şi obrazul să spună că o face în numele generalului! În jurul Neapolelui, mercenarii elveţieni şi bavarezi aflaţi în solda lui Bourbon sunt demoralizaţi, adulmecă înfrângerea şi se oferă să dezerteze pentru suma de patru ducaţi de cap. Iar fiindcă-s cinci mii, e o socoteală de douăzeci de mii de ducaţi, adică nouăzeci de mii de franci. Dumas, care părea contele dumitale de Monte-Cristo, nu-i are şi, ca un mare senior, pune la dispoziţie mizera sumă de o mie de franci. Trei mii zice că-i vor strânge patrioţii napoletani. Iar restul întreabă dacă nu cumva pot să-i pun eu. Dar de unde crede el că iau eu banii?

Mă invită să bem ceva: — Vezi, Simonini, acum toţi sunt în dârdora debarcării pe continent şi nimeni nu şi-a dat seama de o tragedie care va apăsa ruşinos peste istoria expediţiei noastre. S-a întâmplat la Bronte, aproape de Catania. Zece mii de locuitori, în cea mai mare parte ţărani şi păstori, condamnaţi încă la un regim care amintea de feudalismul medieval. Tot teritoriul fusese dat în dar ducelui de Nelson, de altfel a rămas întotdeauna pe mâinile câtorva oameni cu stare, cum îi numesc pe-acolo. Oamenii erau exploataţi şi trataţi ca vitele, nu puteau să se ducă prin pădurile stăpânilor să culeagă ierburi de mâncare, trebuiau să plătească taxă pentru intrarea pe câmpuri. Când soseşte Garibaldi, oamenii ăia cred că a sosit ceasul dreptăţii şi că pământurile se întorc la ei, se formează comitete numite liberale, iar omul cel mai răsărit e un anume avocat Lombardo. Însă Bronte e proprietate englezească, englezii l-au ajutat pe Garibaldi la Marsala şi de ce parte trebuie să stea? În momentul ăsta, oamenii aceia încetează să-i mai dea ascultare avocatului

Lombardo şi altor liberali şi nu mai înţeleg nimic, dezlănţuie un protest popular, un măcel, îi masacrează pe nobili. Au făcut rău, e clar, iar în mijlocul răsculaţilor se strecuraseră şi puşcăriaşi, se ştie, cu toate zdruncinările care s-au petrecut în insula asta, s-au întors în libertate atâţia răufăcători care ar fi trebuit să rămână închişi... Dar

totul s-a întâmplat fiindcă sosiserăm noi. Presat de englezi, Garibaldi îl trimite la Bronte pe Bixio, iar ăla nu-i om de prea multe finețuri: a ordonat starea de asediu, a început nişte represalii severe asupra populației, a dat ascultare denunțului gentilomilor şi l-a identificat pe avocatul Lombardo drept căpetenie a revoltei, ceea ce era fals, dar totuna e, trebuia dată o pildă şi Lombardo a fost împuşcat împreună cu alți patru, printre care şi un biet dement care şi înainte de măceluri umbla pe drumuri şi striga insulte la adresa gentilomilor, dar de care nu-i era frică nimănui. Lăsând la o parte tristețea cauzată de cruzimile astea, faptul mă lezează personal. Înțelegi, domnule Simonini? Ajung la Torino pe de-o parte veşti despre acțiunile astea, în care noi apărem în rolul unora aflați în cârdăşie cu vechii proprietari, iar pe de alta murmurele despre care-ți spuneam, despre banii rău cheltuiți; nu trebuie prea mult ca să-ți fie evident, proprietarii ne plătesc ca să-i împuşcăm pe cei sărmani, iar noi cu banii ăştia ne dedăm distracțiilor. Iar dumneata vezi bine că aici se moare, şi încă pe gratis. E destul ca să-ți faci sânge rău.

***

(8 septembrie) Garibaldi a intrat în Neapole, fără să întâmpine vreo rezistență. Evident că se simte reînsuflețit, pentru că Nievo îmi spune că i-a cerut lui Vittorio Emanuele alungarea lui Cavour. La Torino vor avea acum nevoie de raportul meu şi înțeleg că trebuie să fie, pe cât posibil, antigaribaldian. Va trebui să îngroş faptele în ce priveşte aurul masonic, să-l zugrăvesc pe Garibaldi ca pe un om necugetat, să insist mult în legătură cu masacrul de la Bronte, să vorbesc despre celelalte fapte criminale, despre furturi, despre abuzuri, despre corupția şi cheltuiala generală. Voi insista asupra comportamentului voluntarilor potrivit celor povestite de Musumeci: chefuiesc prin mănăstiri, dezvirginează fecioare (poate şi călugărițe, nu strică să îngroş nuanțele).

Să produc şi câteva ordine de rechiziție a bunurilor particulare. Să fac o scrisoare de la un informator anonim care-mi spune despre contactele permanente dintre Garibaldi şi Mazzini prin mijlocirea lui Crispi şi despre planurile lor privind instaurarea republicii, inclusiv în Piemont. În fine, un raport bun şi energic care să permită punerea

lui Garibaldi la zid. Asta şi pentru că Musumeci mi-a servit încă un argument bun: garibaldienii nu sunt nimic altceva decât o trupă de mercenari străini. Din aceşti o mie de oameni fac parte aventurieri francezi, americani, englezi, unguri şi până şi africani, scursura strânsă la un loc din toate națiile, mulți care au fost corsari împreună cu Garibaldi însuşi în cele două Americi. E destul să le auzi numele acestor locotenenți ai lui, Turr, Eber, Tuccori, Maghiarodi, Czudaffi, Frigyessi (Musumeci scuipă numele astea cel mai bine, iar afară de Turr şi Eber pe ceilalți nu i-am auzit numiți nici odată). Apoi ar mai fi polonezii, turcii, bavarezii şi un neamț pe nume Wolf, care-i comandă pe dezertorii nemți şi elvețieni ce au fost în slujba Bourbonilor. Iar guvernul englez ar fi pus la dispoziția lui Garibaldi batalioane de algerieni şi de indieni. Nicidecum patrioți italieni. Dintr-o mie, italienii sunt doar jumătate. Cred că Musumeci minte sau exagerează, fiindcă în jur aud doar accente venete, lombarde, emiliene sau toscane, iar indieni n-am văzut, dar dacă în raport insist şi în ce priveşte amestecul ăsta de rase cred că nu strică.

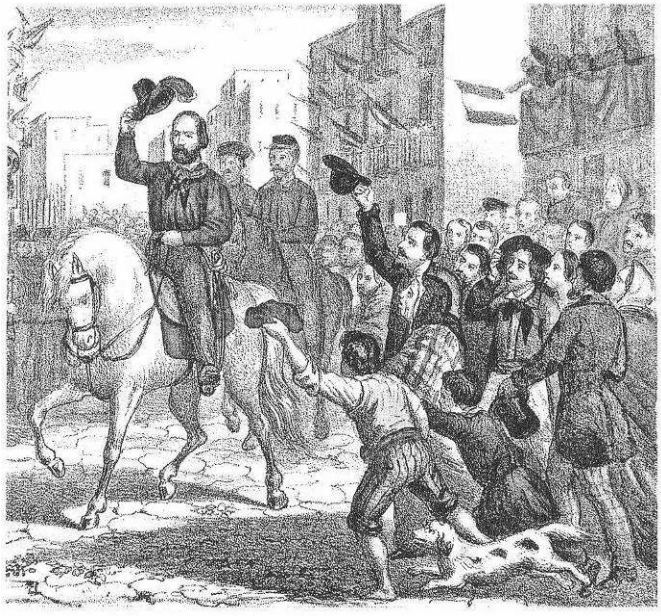

...Garibaldi a intrat în Neapole, fără să întâmpine vreo rezistență... (p. 141)

Am pus, fireşte, şi unele aluzii la evreii legați cu fir dublu de masoni.

Cred că raportul ar trebui să ajungă cât mai repede la Torino şi că nu trebuie să cadă în mâini indiscrete. Am găsit o navă militară piemonteză care se întoarce imediat în regatele sarde şi nu-mi trebuie prea mult ca să-mi fabric un document oficial ce-i ordonă căpita-

nului să mă îmbarce până la Genova. Şederea mea în Sicilia ia sfârşit aici şi-mi pare rău că nu voi vedea ce se va petrece la Neapole şi după aceea, dar nu mă aflam aici ca să mă distrez, nici ca să scriu un poem epic. În fond, din toată această călătorie îmi aduc aminte cu plăcere doar pisci d'ovu, babbaluci a picchipacchi, care-i un fel anume de a prepara melcii, precum şi rulourile, oh, rulourile... Nievo îmi făgăduise c-o să-mi dea să gust un anumit peşte-spadă a'sammurigghu, dar n-am mai avut timp şi-mi rămâne doar aroma denumirii.

8

Vasul Hercule

Din jurnalele din 30-31 martie

şi 1 aprilie 1897

Pe Narator îl cam deranjează că trebuie să înregistreze un fel de dialog antistrofic între Simonini şi abatele băgăcios, dar se pare că tocmai în 30 martie Simonini reconstituie în mod incomplet ultimele evenimente din Sicilia, iar textul său se complică prin multe rânduri tăiate în chip hermetic şi prin altele traversate de un fel de X şi deci eliminate din reconstituirea lui, dar cu toate acestea lizibile — şi neliniştitoare la lectură. La 31 martie se strecoară în jurnal abatele Dalla Piccola, parcă pentru a debloca nişte uşi ermetic zăvorâte ale memoriei lui Simonini, dezvăluindu-i ceea ce el refuză cu disperare să-şi amintească. Iar la 1 aprilie Simonini, după o noapte zbuciumată în care-şi aminteşte că a avut accese de vomă, intervine din nou, iritat, parcă pentru a corecta ceea ce consideră a fi nişte exagerări şi indignări moraliste ale abatelui. Dar, în fine, Naratorul, neştiind cui să dea până la urmă dreptate, îşi permite să povestească faptele acelea aşa cum crede că ar trebui reconstituite — şi-şi asumă, bineînțeles, răspunderea reconstituirii pe care o face.

Abia sosit la Torino, Simonini se îngrijise ca raportul său să ajungă la cavalerul Bianco, iar după o zi îi venise un mesaj care-l convoca din nou, pe la vreme de seară, în locul de unde o trăsură îl luase data trecută conducându-l exact în acelaşi mic salon în care îl aşteptau Bianco, Riccardi şi Negri de Saint Front.

— Domnule avocat Simonini, începuse brusc Bianco, nu ştiu dacă familiaritatea care de-acum ne leagă îmi permite să-mi exprim fără rezerve simțămintele, dar trebuie să-ți spun că dumneata eşti un tâmpit.

— Cavalere, cum vă permiteți?

— Îşi permite, îşi permite, intervenise Riccardi, şi vorbeşte şi în numele nostru. Eu aş adăuga: un tâmpit periculos, aşa încât ne întrebăm dacă-i prudent să te mai lăsăm să circuli prin Torino cu ideile ce ți s-au format în cap.

— Cer iertare, poate să fi greşit ceva, însă nu înțeleg...

— Ai greşit, ai greşit, asta-i tot. Dar îți dai seama că peste câteva zile (asta de-acum o ştiu şi cumetrele de rând) generalul Cialdini o să intre cu trupele noastre în Statele Bisericii? Şi e posibil ca într-o lună armata noastră să fie la porțile Neapolelui. În momentul acela vom fi şi provocat un plebiscit popular prin care regatul celor Două Sicilii şi teritoriile lui vor fi anexate oficial la regatul Italiei. Dacă Garibaldi este omul de onoare şi realist pe care-l ştim, o fi ținut piept şi descreieratului ăluia de Mazzini şi va fi acceptat, bon gre mal gre, situația, va fi repus deja în mâinile regelui pământurile recucerite şi va fi făcut deja figură splendidă de patriot. Atunci o să trebuiască să dezechipăm armata garibaldistă, căci numără acum aproape şaizeci de mii de oameni pe care nu e bine să-i laşi să umble aşa, de capul lor, şi să acceptăm voluntari în armata savoiardă, trimițându-i pe ceilalți acasă cu o plată de rămas-bun. Toți au fost băieți buni, toți eroi. Iar dumneata doreşti ca, dând nesăbuitul dumitale raport în gura presei şi a opiniei publice, noi să spunem că garibaldiştii ăştia, care-s pe cale să devină soldații şi ofițerii noştri, erau o adunătură de tercheaberchea, cea mai mare parte străini, care au jefuit Sicilia? Că Garibaldi nu este cel mai pur erou căruia toată Italia îi va fi recunoscătoare, ci un aventurier care a învins un inamic de doi bani cumpărându-l? Şi că până la sfârşit a complotat cu Mazzini ca să facă din Italia o republică? Sau că Nino Bixio umbla prin insulă împuşcându-i pe liberali şi masacrând păstori şi țărani? Dumneata eşti țicnit!

— Păi domniile voastre mă însărcinaserăți...

— Nu-ți dăduserăm sarcina să-i defăimezi pe Garibaldi şi pe vitejii italieni ce s-au bătut împreună cu el, ci să găseşti documente care să dovedească faptul că anturajul republican al eroului administra nepotrivit pământurile ocupate, în aşa fel încât să justifice o intervenție piemonteză.

— Dar domniile voastre ştiți bine că La Farina...

— La Farina îi scria scrisori private contelui Cavour, care, desigur, n-a făcut paradă de ele în jur. Şi apoi, La Farina ăsta este La Farina, un om care avea o pică anume pe Crispi. Şi, în fine, ce sunt aiurelile alea cu aurul masonilor englezi?

— Toată lumea vorbeşte despre asta.

— Toată lumea? Noi nu. Şi pe urmă, ce-i cu masonii ăştia? Dumneata eşti mason?

— Eu nu, dar...

— Aşa că nu te mai interesa de lucruri care nu te privesc. Lasă-i pe masoni să fiarbă-n zeama lor.

Evident că Simonini nu pricepuse că în guvernul savoiard erau cu toții masoni, şi doar cu iezuiții pe care-i avusese-n jurul său încă din copilărie ar fi trebuit s-o ştie. Dar acum Riccardi tocmai spumega împotriva evreilor, întrebându-l prin ce sucealã a minții îi introdusese în raportul său.

Simonini bâiguise: — Evreii sunt pretutindeni, şi n-o să credeți că...

— Nu contează ce credem sau ce nu credem noi, intervenise Saint Front, care până atunci păstrase tăcerea. Contează că într-o Italie unită vom avea nevoie şi de sprijinul comunităților ebraice, pe de o parte, iar pe de alta e inutil să le amintim bunilor catolici italieni că printre eroii curați ca lacrima ai lui Garibaldi se aflau evrei. Oricum, cu toate gafele pe care le-ai comis dumneata, ar fi prea de-ajuns ca să te trimitem să iei aer proaspăt timp de câteva decenii în una dintre confortabilele noastre fortărețe montane. Dar, din păcate, ne mai eşti trebuitor. După cât se pare, rămâne acolo căpitanul ăsta, Nievo, sau colonel, ce-o fi el, cu toate registrele alea ale lui, şi nu ştim, una la mână, dacă a fost sau este corect în felul cum le-a întocmit şi, două la mână, dacă-i politiceşte de folos ca socotelile lui să fie divulgate. Dumneata ne spui că Nievo are de gând să ne predea registrele noua, şi bine-ar fi, dar înainte ca ele să ajungă la noi el ar putea să le arate altora, şi asta n-ar fi bine. De aceea, dumneata te-ntorci în Sicilia, tot ca trimis al deputatului Boggio, ca să dai seama de noile şi uimitoarele fapte, te dai pe lângă Nievo ca o lipitoare şi faci în aşa fel încât registrele să dispară, să piară-n vânt, să se facă fum şi nimeni să nu mai audă de ele. Cum ajungi la aşa ceva, asta-i treaba dumitale şi eşti autorizat să foloseşti toate mijloacele — bineînțeles, în limitele legalității, şi nici nu te poți aştepta la vreun alt permis de la noi, care suntem slujbaşi ai statului. Cavalerul Bianco îți va da un sprijin prin

banca Siciliei ca să poți dispune de banii necesari.

Aici şi ceea ce dezvăluie Dalla Piccola devine lacunar şi fragmentar, de parcă şi lui îi vine greu să-şi amintească ceea ce omologul său se străduise să uite.

Pare totuşi că, întors în Sicilia la finele lui septembrie, Simonini s-a oprit acolo până-n martie anul următor, mereu aflat în încercarea infructuoasă de a pune mâna pe registrele lui Nievo, primind la fiecare cincisprezece zile câte o depeşă de la cavalerul Bianco, care-l întreabă cu oarece iritare în ce punct a ajuns.

Asta pentru că Nievo se dedica acum trup şi suflet acelor binecuvântate socoteli, tot mai presat de zvonuri răuvoitoare, pus tot mai mult pe cercetat, pe controlat, pe purecat mii de chitanțe, pentru a fi sigur de ceea ce înregistra, dotat acum cu multă autoritate, pentru că şi Garibaldi era îngrijorat să nu se işte scandaluri sau vorbe rele şi-i pusese la dispoziție un birou cu patru colaboratori şi doi paznici, atât la uşa de la intrare, cât şi pe trepte, aşa încât nicidecum nu se putea intra, să zicem, noaptea în ascunzişul lui ca să-i cauți registrele.

Mai mult, Nievo dăduse de înțeles că bănuia că felul cum ținea el socotelile nu prea le plăcea unora, fapt pentru care se temea că registrele puteau fi furate şi manevrate, deci procedase cum putea mai bine ca să le facă foarte greu de găsit. Iar lui Simonini nu-i rămăsese decât să-şi tot întărească prietenia cu poetul, cu care acum trecuse la un „tu" camaraderesc, ca să poată măcar pricepe ce-i revenea de făcut cu blestemata aia de documentare.

Petreceau împreună multe seri, în acel Palermo tomnatec, încă lânced de călduri pe care nu le ostoiau nici vânturile marine, sorbind din când în când apă cu anason, lăsând lichiorul să se topească încet în apă ca un norişor de fum. Poate fiindcă îl simpatiza pe Simonini ori poate fiindcă, simțindu-se acum prizonierul acelui oraş, avea nevoie să pălăvrăgească cu careva, Nievo îşi abandona treptat poza milităroasă şi se confesa. Vorbea de o iubire pe care o lăsase la Milano, o iubire imposibilă, deoarece nu doar că era soția unui văr de-al lui, dar şi a celui mai bun prieten. Însă nu era nimic de făcut, celelalte iubiri îl duseseră şi ele la ipohondrie.

— Aşa-s eu, şi-s condamnat să fiu. O să fiu totdeauna fantast, întunecat, tenebros, bilios. Acum am treizeci de ani şi am fost mereu în război, cred că pentru a mă feri de o lume la care nu țin. Şi de-aia am lăsat acasă un mare roman aflat încă în manuscris. Aş vrea să-l văd tipărit, dar nu mă pot ocupa de el, fiindcă am socotelile astea mizere de ținut. Dacă aş fi ambițios, dacă mi-ar fi sete de plăceri... De-aş fi măcar rău... Măcar cât Bixio. Nicidecum. Mă păstrez flăcău, trăiesc de pe o zi pe alta, iubesc mişcarea ca să nu stau locului, aerul ca să respir. O să mor numai aşa, ca să mor... Şi totul o să se termine.

Simonini nu încerca să-l mângâie. Îi considera imposibil de lecuit.

Pe la începutul lui octombrie avusese loc lupta de la Volturno, unde Garibaldi respinsese ultima ofensivă a armatei bourbonice. Dar în aceleaşi zile generalul Cialdini învinsese armata pontificală la Castelfidardo şi cotropise Abruzzo şi Molise, regiuni ce țineau de regatul bourbonic. La Palermo, Nievo ardea de nerăbdare. Aflase că printre acuzatorii săi din Piemont se aflau lafariniştii, semn că acum La Farina vărsa otravă pe tot ce însemna cămăşi roşii.

— Îți vine să te laşi de toate, zicea Nievo nemângâiat, dar tocmai în clipele astea nu trebuie lăsată din mână cârma.

La 26 octombrie se împlinise marele eveniment. Garibaldi se întâlnise cu Vittorio Emanuele Ia Teano. Îi predase practic în mână Italia de Sud. De unde se cerea să fie numit cel puțin senator al regatului, zicea Nievo, în schimb, la începutul lui noiembrie, Garibaldi aliniase la Caserta paisprezece mii de oameni pe care regele trebuia să-i treacă în revistă, iar regele nu se arătase.

La 7 noiembrie, regele îşi făcea intrarea triumfală în Neapole, iar Garibaldi, ca un Cincinnatus modern, se retrăgea pe insula Caprera. „Ce om", spunea Nievo şi plângea, cum fac de obicei poeții (lucru care-l irita foarte mult pe Simonini).

După câteva zile era dizolvată armata garibaldistă, douăzeci de mii de voluntari erau primiți în armata savoiardă, dar mai erau integrați în ea şi vreo trei mii de ofițeri bourbonici.

— E drept, zicea Nievo, sunt şi ei tot italieni, dar e o încheiere tristă pentru epopeea noastră. Eu mă angajez, îmi iau solda pe şase luni şi adio. Şase luni ca să-mi închei însărcinarea, sper să izbutesc.

Pesemne că era o muncă îndrăcită, fiindcă pe la sfârşitul lui noiembrie abia dusese până la capăt socotelile până la finalul lui iulie. Mai avea nevoie de încă trei luni bătute pe muchie şi poate mai mult.

Când, în decembrie, Vittorio Emanuele sosise la Palermo, Nievo îi spunea lui Simonini: — Sunt ultima cămaşă roşie de pe-aici şi sunt privit ca un sălbatic. Şi trebuie să răspund la calomniile bestiilor ălora de lafarinişti. Dumnezeule, dac-aş fi ştiut că se termină aşa, la Genova mai bine mă înecam decât să mă-mbarc pe galera asta.

Până atunci Simonini încă nu găsise chip să pună mâna pe registrele acelea blestemate. Şi deodată, la jumătatea lui decembrie, Nievo îl anunțase că se întorcea pentru o bucată de timp la Milano. Lăsând registrele la Palermo? Luându-le cu sine? Cu neputință de ştiut.

Nievo fusese absent aproape două luni şi Simonini căutase să folosească perioada aceea tristă (nu sunt un sentimental, îşi spunea el, dar ce înseamnă Crăciun într-un pustiu fără zăpadă şi acoperit cu smochini de India?) vizitând împrejurimile oraşului Palermo. Îşi cumpărase o catârcă, îmbrăcase din nou rantia părintelui Bergamaschi şi se ducea din sat în sat, pe de o parte culegând bârfe pe lângă preoți şi țărani, dar mai ales căutând să exploreze secretele bucătăriei siciliene.

Găsea prin hanuri singuratice, dincolo de poarta oraşului, bunătăți primitive şi ieftine (dar foarte gustoase), cum ar fi zeama fiartă: ajungea să pui nişte felii de pâine într-o supieră, îmbibându-le cu mult ulei şi piper măcinat proaspăt, se puneau să fiarbă în trei părți de apă sărată cepe tocate, feliuțe de roşii şi izmă cu frunză măruntă, după douăzeci de minute se turna totul peste pâine, se lăsa deoparte vreo două minute şi gata, era servită foarte fierbinte.

La porțile Bagheria descoperise un birt cu câteva mese într-o intrare întunecoasă, dar în umbra aceea, de altfel plăcută şi în lunile de iarnă, un birtaş în aparență (şi poate şi în esență) destul de murdar pregătea feluri minunate pe bază de măruntaie, cum ar fi inimă umplută, piftie de porc, inimioare şi orice tip de măruntaie.

Acolo întâlnise două personaje, destul de diferite unul de celălalt, pe care doar mai târziu geniul său avea să ştie să le pună laolaltă în cadrul unui plan unic. Dar să nu anticipăm.

Primul putea fi definit de la prima vedere ca un biet nebun. Birtaşul părea să-l hrănească şi să-l găzduiască din milă, chiar dacă în realitate era în stare să facă servicii multe şi foarte folositoare. Toţi îl strigau Bronte şi, de fapt, se pare că scăpase din masacrele de la Bronte. Părea tot timpul muncit de amintirile revoltei şi după niscaiva pahare de vin bătea cu pumnul în masă şi striga „Vai vouă, celor îngâmfaţi, ceasul judecăţii se apropie, cei din popor să nu lipsească la chemare". Era fraza pe care o striga înainte de insurecţie prietenul său Nunzio Ciraldo Fraiunco, unul dintre cei patru care au fost mai apoi împuşcaţi de Bixio.

Viaţa lui intelectuală nu era intensă, dar măcar o idee avea şi era fixă. Voia să-l ucidă pe Nino Bixio.

Pentru Simonini, Bronte era doar un ins bizar care-l ajuta să treacă peste câte o seară plictisitoare de iarnă. Mai interesant îl socotise de îndată pe un altul, un personaj hirsut şi taciturn, iar la început certăreţ, pe care, însă, după ce-l auzise cerându-i birtaşului reţetele feluritelor mâncăruri, începuse să prindă grai, dovedindu-se un adept al mesei bune tot atât cât şi Simonini. Acesta îi povestea cum se făceau găluştele piemonteze, iar el, toate secretele pesmeţilor marinăreşti muiaţi în apă sărată, cu oţet şi untdelemn, Simonini spunându-i despre carnea crudă de la Alba, cât timp se cerea s-o prepari, iar el umflându-se în pene cu secretele marţipanului.

Acest meşter Ninuzzo vorbea italiana aproape curat şi lăsase să se înţeleagă că ar fi călătorit şi prin ţări străine. Până ce, dovedindu-se foarte evlavios al diferitelor fecioare de la sanctuarele locale şi respectuos în faţa demnităţii ecleziastice a lui Simonini, îi mărturisise curioasa lui poziţie: el fusese artificier al armatei bourbonice, dar nu ca militar, ci ca meseriaş expert în păstrarea şi gestiunea unei pulberării aflate nu prea departe. Garibaldiştii îi alungaseră pe militarii bourbonici şi sechestraseră muniţiile şi pulberea, dar, ca să nu lase cazemata aceea cu totul descoperită, îl păstraseră pe Ninuzzo în slujbă ca paznic al locului, în solda intendenţei militare. Iar el stătea acolo, plictisindu-se, în aşteptarea unor ordine, păstrând ranchiună faţă de ocupanţii din nord, nostalgic după regele său, pălăvrăgind despre revolte şi revoluţii.

— Aş putea să fac şi-acum să sară-n aer jumătate din Palermo dacaş vrea, îi spusese el în şoaptă lui Simonini, odată ce înțelesese că nici el n-ar fi de partea piemontezilor. Şi văzându-l uimit, povestise că uzurpatorii nu-şi dăduseră deloc seama că pulberăria mai avea şi un soi de criptă, în care erau şi acum butoaie cu pulbere, grenade şi alte marafeturi de război. Puse la păstrare pentru ziua iminentă a răzvrătirii, dat fiind că deja se organizau cete de rezistență în munți, ca să le facă viața amară invadatorilor piemontezi.

Pe măsură ce vorbea despre explozive, fața i se lumina şi profilul acela al lui turtit, ca de buldog, şi ochii aceia mohorâți deveneau aproape frumoşi. Până ce, într-o bună zi, îl dusese pe Simonini în cazemata lui şi, ieşind din nou afară după o explorare a criptei, îi arăta, ținute-n palmă, nişte grăuncioare negricioase.

...Toți îl strigau Bronte și, de fapt, se pare că scăpase din masacrele de la Bronte... (p. 150)

— Ah, preacuvioase părinte, zicea el, nimic nu-i mai frumos decât pulberea de bună calitate. Uitați culoarea gri ca ardezia, granulele nu se sfărâmă sub apăsarea degetelor. Dacă ați avea o foaie de hârtie, v-aş pune-o pe ea, i-aş da foc şi ar arde fără să atingă foaia. Odată o făceau şi şaptezeci şi cinci de părți salpetru, douăsprezece de cărbune

şi douăsprezece de sulf, apoi au trecut la ceea ce numesc dozarea englezească, care ar fi cincisprezece părți de carbon şi zece de sulf, şi aşa se face că pierzi războaiele fiindcă grenadele tale nu explodează. Astăzi însă, noi care suntem de meserie (dar, din păcate sau din fericire, suntem puțini) punem în loc de salpetru nitratul de Cile şi-i cu totul altceva.

— E mai bine?

— E cel mai bine. Uitați, părinte, explozive se inventează câte unul pe zi, dar funcționează unul mai prost decât altul. Era un ofițer al regelui (al celui legitim, vreau să zic) care-şi dădea aere de mare ştiutor şi-mi recomanda cea mai nouă invenție, piroglicerina. Nu ştia că funcționează numai cu percuție, deci e greu s-o faci să detoneze, fiindcă ar trebui să fii acolo s-o porneşti cu un ciocan şi ai sări primul în aer. Ascultați-mă pe mine, dacă vrei să arunci în aer pe careva, nu există decât bătrâna pulbere. Şi-atunci, ăla da spectacol.

Meşterul Ninuzzo părea încântat, de parcă în lume nu exista nimic altceva mai frumos. Pe moment, Simonini nu dăduse prea mare importanță aiurelilor lui. Dar mai târziu, în ianuarie, avea să-l ia din nou în considerare.

Într-adevăr, chibzuind nişte chipuri de a pune mâna pe socotelile expediției, îşi spusese: calculele sunt ori aici, la Palermo, ori vor fi din nou la Palermo atunci când Nievo se va întoarce din nord. Nievo va trebui să le ducă la Torino pe mare. Deci e inutil să mă țin după el zi şi noapte, căci şi-aşa la casa de fier secretă nu ajung, iar dacă ajung la ea, n-o deschid. Iar dacă ajung şi o deschid, iese cu scandal, Nievo denunță dispariția registrelor şi-ar putea fi acuzați cei care m-au trimis, de la Torino. Şi faptul n-ar putea trece sub tăcere nici dacă l-aş surprinde pe Nievo cu registrele în mână şi i-aş înfige un cuțit în spate. Un cadavru ca al lui Nievo ar fi oricum ceva incomod. E nevoie ca registrele să se pulverizeze, mi-au spus la Torino, dar odată cu ele ar trebui să se evapore şi Nievo, şi în aşa fel încât, pe lângă dispariția lui (care, între altele, ar trebui să pară accidentală şi naturală), dispariția registrelor să treacă pe planul al doilea. Prin urmare, incendiind sau aruncând în aer palatul intendenței? Prea de tot la vedere. Nu rămâne decât o soluție, să-l fac să dispară pe Nievo, regis-

trele şi tot ce mai are cu el, pe când se deplasează pe mare de la Palermo la Torino. Într-o tragedie petrecută pe mare în care se duc la fund cincizeci-şaizeci de persoane nimeni n-o să creadă că totul a fost făcut cu scopul eliminării câtorva hârțoage.

Idee, desigur, fantasmagorică şi îndrăzneață, dar, după cât se pare, Simonini o făcea să se coacă-n timp şi înțelepciune şi nu mai era vremea micilor jocuri cu patru colegi la universitate. Văzuse războiul, se obişnuise cu moartea, din fericire cu moartea altora, şi avea un mare interes să nu sfârşească în fortărețele despre care-i vorbise Negri de Saint Front.

Fireşte că la proiectul acesta Simonini trebuise să cugete îndelung, asta şi pentru că nu putea face altceva. Deocamdată se consulta cu meşterul Ninuzzo, căruia îi oferea nişte prânzuri copioase.

— Meştere Ninuzzo, dumneata te-oi fi întrebând de ce sunt eu aici, şi-o să-ți spun că sunt aici din ordinul Sfântului Părinte, cu scopul de a restaura domnia suveranului nostru în cele Două Sicilii.

— Părinte, sunt al vostru, spuneți-mi ce am de făcut.

— Uite, la o dată pe care încă n-o cunosc, un piroscaf ar trebui să ridice ancora de la Palermo ca să treacă pe continent. Acest piroscaf va duce într-o casă de fier ordine şi planuri menite să distrugă pe veci autoritatea Sfântului Părinte şi să-l acopere de infamie pe regele nostru. Acest piroscaf trebuie să se scufunde înainte să ajungă la Torino şi să nu se salveze nici oameni, nici lucruri.

— Nimic mai uşor, părinte. Se foloseşte o născocire foarte recentă pe care se pare că au pus-o la punct americanii. O „mină cu carbon". O bombă făcută ca un balon de cărbune. Ascunzi bolovanul printre grămezi de minerale destinate aprovizionării navei şi, odată ajuns în cazane bolovanul, înfierbântat cum trebuie, provoacă o explozie.

— Nu-i rău. Dar s-ar cere să fim siguri că puterea exploziei e suficientă ca să scufunde nava şi apoi că bucata de carbon este introdusă în cazan la un moment anume. Nu-i nevoie ca nava să explodeze prea devreme ori prea târziu, adică după puțin timp de când a plecat sau cu puțin înainte de a sosi, pentru că toți şi-ar da seama. Ar trebui să explodeze la jumătate de cale, departe de ochii indiscreți, aşa ca nimeni să nu ştie ce s-a întâmplat.

— Lucrul devine ceva mai greu. Dat fiind că nu se poate cumpăra un fochist, pentru că el ar fi prima victimă, ar trebui calculat momentul exact în care cantitatea aceea de cărbune este băgată în cazan. Iar asta n-ar putea-o spune nici Vrăjitoarea din Benevento...

— Şi-atunci?

— Şi-atunci, dragă părinte, singura soluție care merge oricând este încă o dată un butoiaş de pulbere cu o drăguță de feştilă.

— Dar cine ar accepta să aprindă o sforicică la bord, ştiind că pe urmă o să fie implicat în explozie?

— Nimeni, afară doar dacă nu-i un expert, aşa cum, slavă Domnului sau din păcate, mai suntem câțiva. Expertul ştie să stabilească lungimea sforii. Odată sforile erau tubulețe de pai umplute cu pulbere neagră, sau o feştilă cu sulf, sau sfori îmbibate cu salpetru şi date cu catran. Nu ştiai nici odată cât timp le-ar fi trebuit ca să ajungă unde trebuie. Dar slavă Domnului că de vreo treizeci de ani există sfoara cu combustie lentă, din care, cu toată modestia, am şi eu câțiva metri în criptă.

— Şi cu ea ce faci?

— Cu ea poți stabili cât timp trebuie din momentul în care ai dat foc sforii până-n cel în care flacăra ajunge la pulbere şi poți să fixezi timpul după lungimea corzii. De aceea, dacă artificierul ar şti că, odată dat foc sforii, poate să ajungă într-un punct al navei unde cineva îl aşteaptă cu o şalupă gata lăsată la apă şi că amândoi se pot îndepărta la timp, aşa încât vaporul să sară-n aer când ei se află la o distanță bună, totul ar deveni cu putință, uşor şi, aş îndrăzni să spun, perfect. Oh, Dumnezeule, ar fi o capodoperă, n-am făcut nici odată ceva mai bine calculat în viața mea...

— Meştere Ninuzzo, planul dumitale pare perfect, însă e un „dar"... Să zicem că în seara aceea marea ar fi în furtună şi că nimeni n-ar putea lansa o şalupă fără ca aceasta să se zdrobească de laturile vasului sau să fie târâtă de valuri. Un artificier ca dumneata ar întâmpina un risc ca ăsta?

— Sincer, nu, părinte.

Era clar, nu i se putea cere meşterului Ninuzzo să se ducă la o moarte aproape sigură. Însă unuia mai puțin priceput decât el, poate

că da.

La sfârşitul lui ianuarie, Nievo se întorcea de la Milano la Neapole, unde mai rămânea vreo paisprezece zile, poate ca să strângă documente şi pe-acolo. După aceea primea ordin să se întoarcă la Palermo, să-şi adune toate registrele (semn că rămăseseră acolo) şi să le ducă la Torino.

Întâlnirea cu Simonini fusese afectuoasă şi frățească. Nievo se lăsase în voia câtorva reflecții sentimentale privind călătoria lui în nord şi iubirea aceea a lui imposibilă care, din nefericire sau, poate, ca prin minune, se reaprinsese în acea scurtă vizită... Simonini asculta cu ochii ce păreau a i se umezi la povestirile elegiace ale prietenului său, dar în realitate dornic doar să ştie cu ce mijloc aveau să plece registrele către Torino.

Până la urmă Nievo vorbise. La începutul lui martie avea să plece de la Palermo spre Neapole cu vasul Hercule, iar de la Neapole avea să continue către Genova. Hercule era o frumoasă navă cu aburi, de fabricație englezească, cu două roți laterale, vreo cincisprezece oameni ca echipaj şi în stare să ducă vreo câteva zeci de pasageri. Avusese o istorie lungă, dar încă nu era o vechitură şi-şi făcea bine datoria. Din acel moment Simonini fusese gata să culeagă toate informațiile posibile, aflase în ce locandă stătea căpitanul, Michele Mancino, şi vorbind cu marinarii îşi făcuse o idee despre felul cum era alcătuită pe dinăuntru nava.

Apoi, din nou recules şi în veşminte lungi, se întorsese la Bagheria şi-l luase deoparte pe Bronte.

— Bronte, îi povestise el, e gata de plecare din Palermo un vas care-l duce la Napoli pe Nino Bixio. A sosit clipa ca noi, ultimii apărători ai tronului, să ne răzbunăm pentru ce a făcut el satului tău. Îți revine onoarea de a participa la execuția lui.

— Spuneți-mi ce trebuie să fac.

— Asta-i o sfoară, iar durata ei a fost stabilită de unul care ştie mai multe decât tine şi decât mine. Înfăşoară-ți-o pe după mijloc. Un om de-al nostru, căpitanul Simonini, ofițer al lui Garibaldi, dar în secret credincios regelui nostru, va pune să se încarce la bord o ladă acoperită de secretul militar şi cu recomandarea ca în hală să fie suprave-

gheată tot timpul de un om de încredere al lui, adică de tine. Lada o să fie, bineînțeles, plină cu pulbere, Simonini se va îmbarca împreună cu tine şi va face în aşa fel ca, ajunşi la o anumită latitudine, în dreptul lui Stromboli, să-ți fie transmis ordinul de a desfăşura, întinde şi aprinde sfoara. Lungimea şi grosimea sforii vor fi măsurate în aşa fel încât să-ți permită să urci la loc din hală şi să te duci la pupa, unde Simonini te va aştepta. Veți avea tot timpul să vă depărtați de navă înainte ca ea să explodeze şi blestematul de Bixio odată cu ea. În orice caz, tu pe Simonini ăsta nu va trebui nici să-l vezi măcar, nici să te apropii de el dacă l-ai vedea. Cum vei ajunge lângă vas cu căruciorul cu care o să te ducă Ninuzzo, vei găsi un marinar care se numeşte Almalo. El o să te ducă în hală, iar acolo o să stai cuminte până când Almalo o să vină să-ți spună că trebuie să faci ceea ce ştii.

Lui Bronte îi străluceau ochii, dar prost nu era: — Şi dacă-i marea crescută? întrebase el.

— Dacă din hală o să simți că marea se clatină puțin nu va trebui să-ți faci griji, şalupa e largă şi puternică, are un catarg şi o pânză, iar uscatul n-o să fie departe. În orice caz, dacă Simonini va socoti că valurile sunt prea înalte, n-o să vrea el să-şi rişte viața. Tu n-o să primeşti ordin, iar pe Bixio o să-l omorâm altă dată. Dar dacă o să primeşti ordinul, e pentru că cineva care ştie despre mare mai multe decât tine va fi sigur că veți ajunge bine sănătoşi la Stromboli.

Entuziasm şi deplină adeziune a lui Bronte. Lungi conciliabule cu meşterul Ninuzzo ca să pună la punct maşina infernală. La momentul potrivit, îmbrăcat în chip aproape funebru, cum îşi închipuie lumea că umblă iscoadele şi agenții secreți, Simonini se prezentase la căpitanul Mancino cu un salvconduct plin de timbre şi sigilii, din care rezulta că din ordinul Maiestății Sale Vittorio Emanuele al II-lea trebuia transportată la Napoli o ladă mare conținând material foarte secret. Lada, ca să se confunde cu alte mărfuri şi să nu sară-n ochi, trebuia depozitată în hală, dar alături de ea trebuia să stea zi şi noapte un om de încredere al lui Simonini. Avea să-l primească marinarul Almalo, care şi alte dăți îndeplinise slujbe de încredere pentru armată, iar căpitanul trebuia în rest să nu se intereseze de treaba asta. La Napoli, un ofițer de la bersalieri avea să aibă grijă de ladă.

Proiectul era deci foarte simplu, iar operația nu avea să sară-n ochi nimănui, cu atât mai puțin lui Nievo, care, la o adică, era interesat să-şi păzească propria casetă cu registre.

Se prevedea ca Hercule să ridice ancora pe la unu după-amiază, iar călătoria către Neapole ar fi durat vreo cincisprezece sau şaisprezece ore; ar fi fost potrivit ca nava să explodeze când ar fi avut în față insula Stromboli, al cărei vulcan în permanentă şi calmă erupție scotea văpăi de foc în noapte, încât explozia să treacă neobservată, chiar şi la primele luciri ale zorilor.

Fireşte că Simonini îl contactase din timp pe Almalo, care i se păruse cel mai venal din tot echipajul, îl plătise gras şi-i dăduse dispozițiile esențiale: avea să-l aştepte pe Bronte pe chei şi să-l aşeze la locul din cală cu lada lui. — În rest, îi spusese el, tu către seară fii atent când apar la orizont focurile de pe Stromboli, nu contează care e starea mării. În clipa aia cobori în cală, te duci la omul acela şi-i spui: „Căpitanul te anunță că a sosit timpul". Nu te-ngriji de ce-o să facă şi-o să dreagă el, dar ca să nu-ți vină chef să tragi cu ochiul ți-ajunge să ştii că va trebui să caute în ladă o sticlă cu un mesaj şi s-o arunce printr-un hublou; cineva o să fie în preajmă cu o barcă şi o să fie în stare să recupereze sticla si s-o ducă la Stromboli. Tu mulțumeşte-te să te-ntorci la locul tău, uitând totul. Aşa că repetă ceea ce trebuie să spui.

— Căpitanul te anunță că a sosit timpul.

— Bravo.

La ora plecării, Simonini se afla pe chei ca să-şi ia rămas-bun de la Nievo. Despărțirea fusese mişcătoare: — Scumpe prietene, îi zicea Nievo, mi-ai fost aproape atâta timp şi mi-am deschis sufletul față de tine. E posibil să nu ne mai vedem. După ce-mi voi fi predat socotelile la Torino, mă întorc la Milano şi acolo... Vom vedea. În orice caz, o să mă gândesc la cartea mea. Adio, îmbrățişează-mă şi trăiască Italia.

— Adio, dragul meu Ippolito, o să-mi amintesc mereu de tine, zicea Simonini, care izbutea chiar să-şi stoarcă nişte lacrimi, deoarece intrase de minune în rol.

Nievo pusese să se coboare din trăsură o lădiță grea şi-i urmărea fără să-i scape din ochi pe colaboratorii săi care o duceau la bord. Cu

puțin înainte ca el să urce pe scărița vasului, doi prieteni ai săi, pe care Simonini nu-i cunoştea, veniseră să-l îndemne să nu plece cu Hercule, pe care-l socoteau nu prea sigur, pe când în dimineața următoare avea să ridice ancora l'Elettrico, care prezenta mai multă siguranță. Simonini avusese o clipă de descumpănire, dar Nievo ridicase de îndată din umeri şi spusese că, cu cât documentele sale ajungeau mai devreme la destinație, cu atât era mai bine. După puțin timp, Hercule părăsea apele portului.

Dacă am spune că Simonini trecuse cu inima uşoară peste orele care au urmat ar însemna să dăm prea multă crezare sângelui său rece. Dimpotrivă, îşi petrecuse toată ziua şi seara în aşteptarea evenimentului pe care nu-l putea vedea de departe, nici măcar dacă ar fi urcat pe Punta Raisi, ce se înalță în afara oraşului Palermo. Calculând timpul, către ora nouă seara şi-a spus că poate totul se şi terminase. Nu era sigur că Bronte ar fi ştiut să îndeplinească ordinele punct cu punct, dar, în orice caz, şi-l închipuia pe marinarul ăla al lui care, în apropiere de Stromboli, se ducea să-i dea ordinul, iar pe el, sărmanul, aplecat să introducă sfoara în ladă şi să-i dea foc, fugind iute către pupa, unde n-ar fi găsit pe nimeni. Pesemne c-o fi înțeles înşelătoria, s-o fi repezit ca un nebun (căci ce altceva era?) către cală ca să stingă la timp sfoara, dar de-acum era probabil prea târziu şi explozia l-ar fi surprins pe când se întorcea.

Simonini se simțea atât de satisfăcut de datoria împlinită, încât, îmbrăcând iarăşi haina bisericească, îşi îngăduise în birtul de la Bagheria o cină copioasă, compusă din pateuri cu sardele şi saramură la tăviță (peşte sărat înmuiat în apă rece timp de două zile şi tăiat feliuțe, o ceapă, o tulpină de leuştean, un morcov, un păhărel de ulei, miez de roşii, măsline negre fără sâmburi, semințe de pin, stafide, capere desărate, sare şi piper).

Pe urmă se gândise la Meşterul Ninuzzo... Bineînțeles că nu puteai lăsa un martor aşa de periculos să circule liber. Se urcase din nou pe catârcă şi se dusese la pulberărie. Meşterul Ninuzzo stătea în prag trăgând dintr-o pipă veche şi-l primise cu un zâmbet larg: — Credeți că s-a făcut, părinte?

— Cred că da, ar trebui să fii mândru, meştere Ninuzzo, zisese

Simonini şi-l îmbrățişase zicând: „trăiască Regili”, cum se obişnuia prin părțile acelea. Îmbrățişându-l, îi înfipsese de două ori pumnalul în pântece.

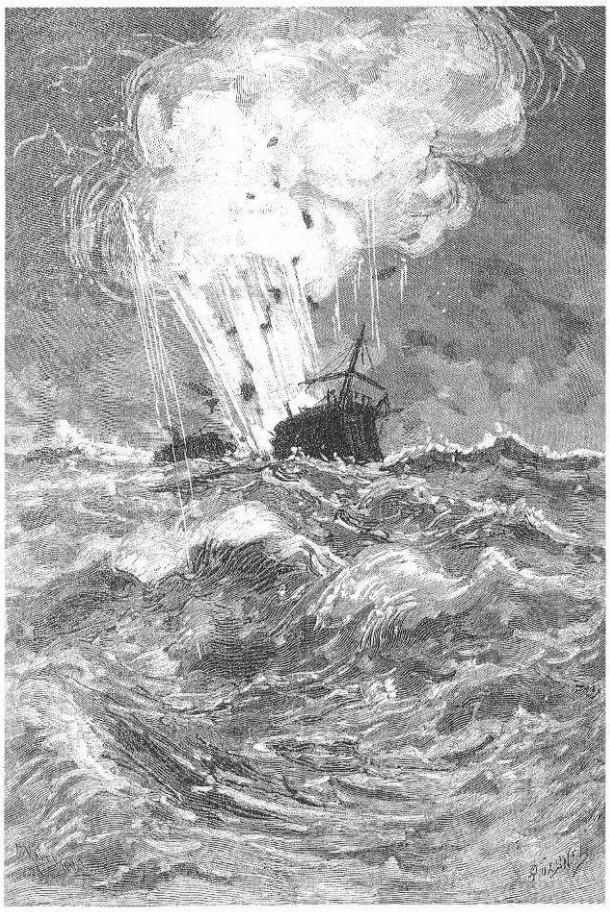

...Calculând timpul, către ora nouă seara şi-a spus că poate totul se şi terminase... (p. 158)

Fiindcă nu prea trecea nimeni prin locurile acelea, cine ştie când avea să fie găsit cadavrul. Iar dacă dintr-o întâmplare foarte puțin probabilă gărzile sau altcineva ar fi revenit la birtul de la Bagheria, ar fi aflat că în ultimele luni Ninuzzo îşi petrecuse multe seri cu un om al bisericii, un mâncău aşa şi pe dincolo. Dar nici acel om al bisericii n-ar mai fi putut fi de găsit, pentru că Simonini se pregătea să plece pe continent. Cât despre Bronte, de dispariția lui nu i-ar fi păsat nimănui.

Simonini se întorsese la Torino către mijlocul lui martie, însă grăbindu-se să-i vadă pe cei ce-l împuterniciseră, pentru că venise timpul să-şi plătească datoriile. Iar Bianco intrase într-o după-amiază în biroul lui, luase loc la masa de scris şi spusese:

— Simonini, dumneata nici odată nu faci ce trebuie.

— Cum aşa, protestase Simonini, doreați ca registrele să se prefacă-n fum şi pun rămăşag că nu le găsiți!

— Ei, da, dar s-a evaporat şi colonelul Nievo, iar asta-i mai mult decât ce doream noi. Despre vasul ăsta dispărut se vorbeşte prea mult şi nu ştiu dacă vom putea reduce la tăcere treaba asta. O să fie o muncă grea să ținem Afacerile Secrete departe de povestea asta. Până la urmă o să reuşim, dar singura verigă slabă a lanțului eşti dumneata. Mai devreme sau mai târziu ar putea să scoată capul vreun martor şi să-şi aducă aminte că dumneata erai prieten intim al lui Nievo la Palermo şi că, ia te uită, lucrai acolo din însărcinarea lui Boggio. Boggio, Cavour, guvernul... Doamne, nici nu-ndrăznesc să mă gândesc câte bârfe ar ieşi din una ca asta. Aşa că dumneata trebuie să dispari.

— Fortăreața? întrebase Simonini.

— Până şi despre un ins trimis la puşcărie ar putea circula zvonuri. Nu vrem să repetăm farsa cu masca de fier. Ne gândim la o soluție mai puțin teatrală. Dumneata închizi totul aici, la Torino, şi te eclipsezi în străinătate. Te duci la Paris. Pentru primele cheltuieli va trebui să-ți ajungă jumătate din recompensa pentru care am căzut la înțelegere. În fond, ai vrut să faci peste cât ți s-a cerut şi-i totuna cu a face o treabă pe jumătate. Iar acum nu putem pretinde ca, ajuns la Paris, să poți supraviețui mult timp fără să faci vreo boacănă; o să te punem în legătură cu nişte colegi de-ai noştri de pe-acolo, care-ți pot încredința unele misiuni secrete. Să spunem că dumneata treci în solda altei administrații.

9

Paris

2 aprilie 1897, seara târziu

De când țin jurnalul ăsta nu m-am mai dus la un restaurant. În seara asta trebuia să mă pun pe roate şi am hotărât să mă duc într-un loc în care, pe oricine aş fi putut întâlni, ar fi fost atât de beat încât, dacă nici eu nu l-aş fi recunoscut, nici el nu m-ar fi recunoscut pe mine. Este cabaretul lui Pere Lunette, aici, aproape, care se cheamă aşa datorită unui pince-nez uriaş care tronează deasupra intrării nu se ştie de cât timp şi de ce.

Acolo poți nu atât să mănânci, cât să rozi câteva bucățele de brânză, pe care proprietarii o dau aproape pe nimic, pentru că-ți face sete. În rest, se bea şi se cântă — sau, altfel spus, cântă „artiştii" locului, Fifi l'Absinthe, Armand le Guelard, Gaston Trois-Pattes. Prima încăpere e un coridor, pe jumătate ocupat în lungul lui de o tejghea de zinc, cu patronul, patroana şi un copil care doarme în înjurăturile şi hohotele de râs ale clienților. În fața tejghelei, de-a lungul peretelui se întinde un fel de prici pe care se pot sprijini clienții care au luat deja un pahar. Pe un raft din spatele tejghelei se vede cea mai frumoasă colecție de surogate care-ți întorc mațele pe dos ce se poate vedea la Paris. Însă clienții adevărați se duc în sala din fund, sunt două mese împrejurul cărora bețivii dorm cu capul unul pe umărul celuilalt. Toți pereții sunt împodobiți de clienți — aproape totdeauna cu desene obscene.

Astă-seară m-am aşezat lângă o femeie care se pregătea să soarbă al nu ştiu câtelea absint. Mi s-a părut c-o recunosc, a fost desenatoare pentru reviste ilustrate şi apoi, încet, încet, s-a lăsat în voia soartei, poate pentru că ştia că e ftizică şi că mai are doar puțin de trăit; acum se oferă să le facă portrete clienților în schimbul unui pahar de băutură, dar deja mâna îi tremură. Dac-o avea noroc şi n-o s-o răpună ftizia, o să moară căzând noaptea în Bievre.

Am schimbat cu ea câteva cuvinte (de zece zile trăiesc atât de retras, încât am putut găsi uşurare până şi în conversația cu o femeie), iar pentru orice păhăruț de absint pe care i-l ofeream nu puteam evita să nu iau unul şi pentru mine.

Şi iată că acum scriu cu vederea şi cu capul înceţoşate, condiţii ideale ca să-ţi aminteşti puţin şi prost.

Ştiu doar că la sosirea mea la Paris eram îngrijorat, firește (la urma urmei, mă duceam în exil), însă oraşul m-a cucerit imediat şi am hotărât că aici aveam să-mi trăiesc restul vieţii.

Nu ştiam câtă vreme aveau să ajungă banii pe care-i aveam şi luasem cu chirie o cameră la un hotel de pe lângă Bievre. Noroc că-mi puteam permite una pentru mine singur, pentru că-n maghernițele alea deseori o cameră găzduieşte cincisprezece saltele de paie, iar uneori nu are ferestre. Mobilierul era făcut din rămăşiţe de la vreo mutare, iar cearşafurile erau pline de molii, un lighenaş de zinc servea la spălat, o vadră mică pentru urină, nu era nici măcar un scaun, să nu mai vorbim de săpun sau prosop. Pe perete un anunț cerea să laşi cheia în broască pe dinafară, evident, ca să nu-i mai faci pe poliţişti să piardă timp când, frecvent, dădeau năvală, apucându-i de păr pe cei adormiți, privindu-i bine la lumina unei lanterne, aruncându-i la loc pe cei pe care nu-i recunoşteau şi târându-i în jos, pe trepte, pe cei pe care veniseră să-i caute, după ce-i bumbăciseră conştiincios dacă din întâmplare erau recalcitranți.

Cât despre mâncare, dibuisem în rue du Petit Pont o tavernă unde se mânca prost şi ieftin: toate cărnurile prăpădite pe care măcelarii din Hale le aruncau la gunoi — verzi pe părțile grase şi negre pe cele slabe — erau recuperate în zori, erau spălate din nou, se presăra pe ele câte o mână de sare şi piper, se puneau la macerat în oțet, erau atârnate timp de 48 de ore la aer curat în fundul curții, iar apoi erau gata pentru client. Dizenterie sigură, la un preț ce putea fi negociat.

Cu obiceiurile pe care le căpătasem la Torino şi cu mesele copioase de la Palermo, aş fi murit în câteva săptămâni dacă destul de curând, cum o să spun, n-aş fi încasat primele câştiguri de la cei către care domnul Bianco mă îndreptase. În felul ăsta puteam să-mi permit localul Noblot, în rue de la Huchette. Se intra într-o sală mare care dădea într-o curte străveche şi trebuia să-ți aduci pâine de-acasă. Lângă intrare era o casă de plată, ținută de patroană şi de cele trei fiice ale ei: treceau în cont felurile de lux, roast beef-ul, brânzeturile, marmeladele sau distribuiau vreo pară coaptă cu două nuci. Dincolo

de casa de marcat erau îngăduiți cei care comandau cel puțin o jumătate de litru de vin, meşteşugari, artişti scăpătați, copişti.

Trecând de casă, ajungeai la o bucătărie unde pe un cuptor uriaş fierbeau tocana de berbec, iepurele sau vita, piureul de mazăre sau lintea. Nu era prevăzut nici un serviciu: trebuia să-ți cauți farfuria, tacâmurile şi să te aşezi la coadă dinaintea bucătarului. Aşa încât, izbindu-se unul de altul, oaspeții se mişcau ducându-şi farfuriile până ce izbuteau să se aşeze la uriaşa table d'hote. Doi bani supa, patru bani carnea de vită, cele zece centime pentru pâinea pe care ți-o aduceai şi iată că mâncai de patruzeci de centime. Totul mi se părea excelent, iar pe de altă parte îmi dădusem seama că se duceau acolo şi oameni de condiție bună, din plăcerea de a se înhăita cu cei de rând.

Oricum, chiar înainte de a putea să intru la Noblot, nu m-am căit nici odată de acele prime săptămâni de infern: mi-am făcut cunoştințe utile şi m-am familiarizat cu un mediu în care după aceea aveam să înot ca un peşte-n apă. Iar ascultând discuțiile ce se purtau pe străduțele acelea am descoperit alte străzi, în alte puncte ale Parisului, cum ar fi rue de Lappe, complet consacrată fierăriei — atât celei pentru meşteşugari sau pentru familii, cât şi celei dedicate unor operațiuni mai greu de mărturisit, cum ar fi şperacluri sau chei false şi până şi pumnalul cu lama retrasă-n teacă ce se ține ascuns în mâneca hainei.

Căutam să stau în cameră cât mai puțin posibil şi-mi permiteam singurele plăceri rezervate parizianului cu buzunarele goale: mă plimbam pe bulevarde. Nu-mi dădusem seama, în Italia, cu cât era Parisul mai mare decât Torino. Eram extaziat de spectacolul oamenilor de toate condițiile sociale care treceau pe lângă mine, puțini umblau repede ca să îndeplinească vreun comision, cei mai mulți încet, ca să se privească unii pe alții. Nu sunt obişnuit cu femeile, dar nu puteam nega că parizienele de condiție bună se îmbrăcau cu mult gust şi, dacă nu ele, coafurile lor elegante îmi atrăgeau atenția. Din păcate, se plimbau pe trotuarele acelea şi parizienele, cum să spun, de condiție rea, cu mult mai ingenioase în a inventa travestiri care să atragă atenția sexului opus şi cu un foarte scăzut simț al pudorii.

Prostituate şi ele, chiar dacă nu vulgare precum cele pe care

aveam să le cunosc mai apoi în acele brasseries a femmes, rezervate doar gentilomilor cu bunăstare economică, şi se vedea asta după ştiința diabolică pe care o foloseau ca să-şi seducă victimele. Mai târziu, un informator al meu mi-a explicat cum altădată pe bulevarde se vedeau doar grisettes, care erau tinere femei cam toante, nu caste, dar dezinteresate, care nu-i cereau amantului rochii sau bijuterii, asta şi pentru că era mai sărac decât ele. Apoi dispăruseră, ca şi moneda numită carlin. După aceea a apărut lorette, sau biche, sau cocotte, care era mai inteligentă sau mai cultă decât o grisette, dar moartă după caşmir şi după volane. În timpul când sosisem la Paris, lorette fusese înlocuită de curtezană: iubiți foarte bogați, diamante şi trăsuri. Rar se mai plimbau pe bulevarde. Aceste dames aux camelias aleseseră ca principiu moral faptul că nu-i nevoie să aibă nici inimă, nici sensibilitate, nici recunoştință şi că trebuiau să ştie să profite de neputincioşi care plătesc doar ca să le arate lumii în lojă, la Operă. Ce sex dezgustător.

În acest timp intrasem în contact cu Clement Fabre de Lagrange. Torinezii mă îndreptaseră către un anumit birou dintr-o clădire mică, în aparență deteriorată, pe o stradă pe care prudența câştigată în meseria mea mă reține s-o citez până şi pe o foaie pe care nimeni n-o va citi vreodată. Cred că Lagrange se ocupa de Departamentul Politic al Direcției Generale a Siguranței Publice, dar n-am înțeles nici odată dacă în piramida aceea el era la vârf sau la bază. Părea să nu dea raportul nimănui altcuiva şi, de m-ar fi torturat cineva, n-aş fi putut să spun nimic despre toată maşinăria aceea de informație politică. De fapt, nu ştiam nici măcar dacă Lagrange avea un birou în clădirea aceea: la adresa respectivă scrisesem ca să-l anunț că aveam pentru el o scrisoare de recomandare a cavalerului Bianco şi două zile mai târziu primisem un bilet care mă chema în fața catedralei Notre Dame. Aveam să-l recunosc după o garoafă roşie prinsă la butonieră. Iar de-atunci Lagrange s-a întâlnit întotdeauna cu mine în locuri unde nici cu gândul nu gândeai: un cabaret, o biserică, o grădină, nici odată de două ori în acelaşi loc.

...Eram extaziat de spectacolul oamenilor de toate condițiile sociale care treceau pe lângă mine... (p. 165)

Lagrange avea nevoie în zilele acelea de un anume document, i-l produsesem în mod perfect, mă apreciase imediat favorabil, iar în ziua aceea începusem să lucrez pentru el ca indicateur, cum se spune în chip informal prin părțile astea, şi primeam în fiecare lună trei sute de franci plus o sută treizeci pentru cheltuieli (cu ceva cadouri în cazuri excepționale şi producere separată de documente). Stăpânirea cheltuie mult pentru informatorii ei, cu siguranță mai mult decât regatul Sardiniei, şi am auzit spunându-se că, la un buget al poliției de şapte milioane de franci pe an, două milioane sunt destinate informațiilor politice. Dar un alt zvon afirmă că bugetul e de paisprezece milioane, cu care însă trebuie plătite ovațiile organizate la trecerea împăratului, brigăzile corsicane pentru supravegherea mazzinienilor, provocatorii şi spionii propriu-zişi.

Cu Lagrange câştigam cel puțin cinci mii de franci pe an, dar cu ajutorul lui fusesem introdus şi pe lângă o clientelă privată, aşa încât am putut foarte curând să pun pe roate biroul meu actual (sau, altfel spus, acel brocantage de acoperire). Calculând că un fals testament îl puteam factura şi la o mie de franci şi că ostiile sfințite le vindeam cu o sută, fiindcă nu era uşor să dispun de ele în cantități mari, cu patru testamente şi zece ostii pe lună activitatea biroului îmi procura alte

cinci mii de franci, iar cu zece mii de franci pe an eram ceea ce la Paris se numeşte un burghez înstărit. Fireşte că nu erau nici odată încasări sigure, iar visul meu era să realizez nu zece mii de franci venit, ci rentă, iar cu trei la sută din titlurile de stat (cele mai sigure) ar fi trebuit să acumulez un capital de trei sute de mii de franci. Sumă la îndemâna unei curtezane, în epoca aceea, dar nu a unui notar, altminteri încă în mare măsură necunoscut.

În aşteptarea unui dar al sorții, în momentul acela, din spectator puteam să mă transform în actor al plăcerilor pariziene. N-am simțit nici odată interes pentru teatru, pentru tragediile acelea îngrozitoare unde se declamă în alexandrini, iar sălile muzeelor mă întristează. Însă era ceva mai bun pe care Parisul mi-l putea oferi: restaurantele.

Pe primul pe care am visat să mi-l permit — chiar dacă era foarte scump — îl auzisem ridicat în slavă şi la Torino. Era Grand Vefour, sub porticurile Palatului Regal, se pare că l-a frecventat şi Victor Hugo, care venea aici pentru pieptul de berbec cu fasole albă. Celălalt care mă sedusese imediat era Cafe Anglais, la colț între rue Grammont şi Boulevard des Italiens. Restaurant care odinioară era pentru birjari şi valeți, iar acum ospăta la mesele sale tout Paris. Acolo am descoperit pommes Anna, ecrevisses bordelaises, mousses de volaille, mauviettes en cerises, petites timbales a la Pompadour, cimier de chevreuil, fonds d'artichauts a la jardiniere, frappe-urile cu vin de Champagne. Doar rechem în minte denumirile astea şi simt că viața merită să fie trăită.

Pe lângă restaurante, mă fermecau şi pasajele. Adoram Passage Jouffroy, poate pentru că adăpostea trei dintre restaurantele cele mai bune din Paris: Dîner de Paris, Dîner du Rocher şi Dîner Jouffroy. Până şi astăzi, mai ales sâmbăta, pare că tot Parisul îşi dă întâlnire în galeria aceea de cristal, unde se ciocnesc continuu gentilomi plictisiți şi doamne poate prea parfumate pentru gusturile mele.

Însă poate că mă intriga mai mult Passage des Panoramas. Acolo se vede o faună ceva mai populară, orăşeni şi provinciali care sorb din ochi obiecte de anticariat neputând nici odată să şi le permită, dar se mai perindă şi muncitoarele tinere, abia ieşite de la fabrică. Dacă chiar vrei să tragi cu ochiul după fuste, mai degrabă fetițele

mai bine îmbrăcate din Pasajul Jouffroy, cui îi place, dar, ca să vadă muncitoarele, trec încoace şi-ncolo prin galeria aceea aşa-numiții suiveurs, domni de vârstă mijlocie ce-şi maschează direcția privirilor cu ochelari de un verde fumuriu. E îndoielnic că toate muncitoarele acelea sunt chiar într-adevăr muncitoare: faptul că poartă o rochie simplă, o bonețică de tuli, un şorțuleț, nu înseamnă nimic. Ar trebui să le observi vârfurile degetelor, iar dacă n-ar avea împunsături, zgârieturi sau mici arsuri, ar însemna că fetele duc o viață mai înlesnită, şi asta tocmai datorită acelor suiveurs pe care-i încântă.

În pasajul acela eu nu trag cu ochiul după muncitoare, ci după suiveurs (pe de altă parte, cine a spus că filosoful e cel care la cafe chantant nu se uită pe scenă, ci în stal?). Ei ar putea deveni într-o bună zi clienții mei sau uneltele mele. Pe unii îi urmăresc chiar şi când se întorc spre casă, poate ca să îmbrățişeze vreo nevastă care s-a îngrăşat şi vreo jumătate de duzină de plozi. Îmi notez adresa. Nu se ştie nici odată. I-aş putea ruina cu vreo scrisoare anonimă. Într-o bună zi, dacă ar fi nevoie.

Despre feluritele sarcini pe care Lagrange mi le dăduse la început, nu reuşesc să-mi amintesc aproape nimic. Îmi vine în minte doar un nume, cel al abatelui Boullan, dar pesemne că e vorba despre ceva petrecut mai târziu, poate chiar cu puțin înainte sau după război (reuşesc să reconstitui că la mijloc a fost un război, cu Parisul dat peste cap).

Absintul îşi face efectul, iar dacă aş sufla spre o lumânare, aş face să țâşnească o vâlvătaie din fitil.

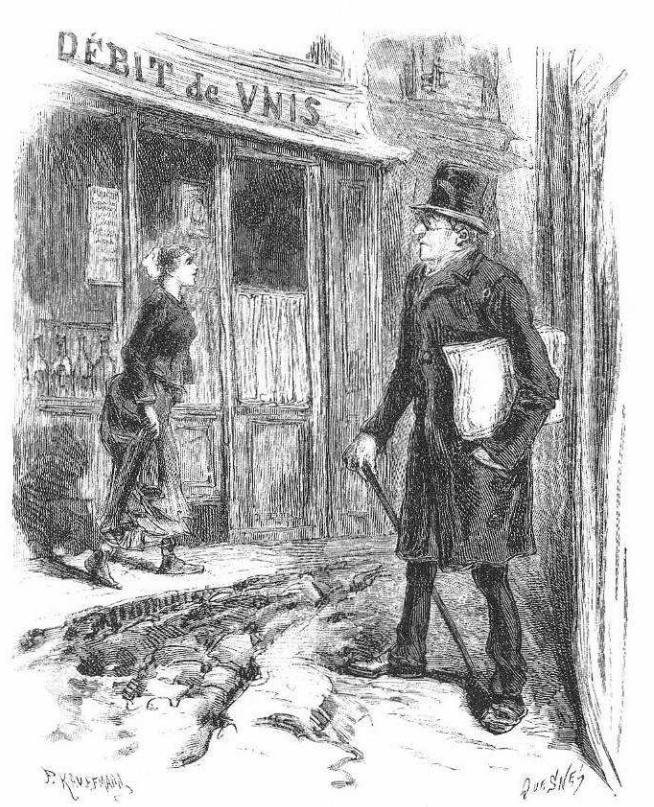

...În pasajul acela eu nu trag cu ochiul după muncitoare, ci după *suiveurs*... (p. 169)

10

Dalla Piccola e uimit

3 aprilie 1897

Dragă domnule căpitan Simonini, în dimineața asta m-am deşteptat cu capul greu şi cu un gust ciudat in gură. Dumnezeu să mă ierte, era gust de absint! Te asigur că încă nu citisem observațiile dumitale de ieri-noapte. Cum puteam să ştiu ce ai băut dacă n-aş fi băut eu însumi? Şi cum ar putea un om al bisericii să recunoască gustul unei băuturi interzise şi deci necunoscute? Sau poate că nu, am mintea confuză, scriu aici despre gustul pe care l-am simțit în gură deşteptându-mă, dar scriu asta după ce te-am citit şi ceea ce ai scris dumneata m-a sugestionat. Şi, într-adevăr, dacă n-am băut absint nici odată, cum aş putea să ştiu că ceea ce simt în gură e absint? E gust de cu totul altceva, pe care jurnalul dumitale m-a făcut să-l iau drept absint.

Oh, Doamne Iisuse, fapt e că m-am trezit în patul meu şi fiecare lucru părea normal, de parcă n-aş fi făcut altceva pe tot parcursul lunii trecute. Atâta doar că ştiam că trebuie să vin în apartamentul dumitale. Acolo, altfel spus, aici, şi am citit paginile dumitale de jurnal pe care încă nu le ştiam. Am văzut că dumneata îl menționezi pe Boullan şi ceva mi-a reîncolțit în minte, dar în chip vag şi tulbure .

L-am repetat cu voce tare şi numele acela, rostit de mai multe ori, mi-a produs o zguduitură cerebrală, de parcă doctorii dumitale Bourru şi Burot mi-ar fi pus un metal magnetic pe o parte a trupului sau vreun doctor Charcot mi-ar fi fluturat, ştiu şi eu, un deget, o cheie, o mână desfăcută pe dinaintea ochilor şi m-ar fi făcut să intru într-o stare de somnambulism lucid.

Am văzut un fel de imagine a unui preot care scuipa în gura unei îndrăcite.

11

Joly

Din jurnalul din 3 aprilie 1897, noaptea târziu

Pagina din jurnalul lui Dalla Piccola se încheie în mod abrupt. Poate o fi auzit vreun zgomot, o uşă ce se deschidea la parter, şi s-o fi evaporat. Veți admite că şi Naratorul e uluit. Pentru că abatele Dalla Piccola pare să se redeştepte doar atunci când Simonini are nevoie de o voce a conştiinței care să-i acuze rătăcirile şi să-l readucă la realitatea faptelor, iar în restul timpului pare mai degrabă a nu-şi aminti nimic despre sine. Ca s-o spunem pe şleau, dacă paginile acestea n-ar relata fapte absolut adevărate, ar părea că arta Naratorului e cea care a aranjat aceste alternanțe între euforie amnezică şi rememorare disforică.

Lagrange, în primăvara lui 1865, îl convocase într-o dimineață pe Simonini pe o bancă din grădina Luxembourg şi-i arătase o carte jerpelită, cu copertă gălbuie, care fusese publicată în octombrie 1864 la Bruxelles, fără numele autorului, sub titlul Dialogue aux enfers entre Machiavel et Montesquieu ou la politique de Machiavel au XIX siecle, par un contemporain.

— Iată, spusese el, cartea unuia, Maurice Joly. Acum ştim cine este, dar ne-a costat ceva muncă să-l descoperim în timp ce introducea în Franța exemplare din cartea asta tipărită în străinătate şi le distribuia clandestin. Sau, mai degrabă, a fost trudnic, dar nu greu, pentru că mulți dintre contrabandiştii de material politic sunt agenți de-ai noştri. Ar trebui să ştii că singurul mod de a controla o sectă subversivă este să-i iei comanda sau măcar să-i avem pe statul nostru de plată pe capii ei principali. Nu descoperi planurile duşmanilor statului prin iluminare divină. Cineva a spus, exagerând poate, că, din zece adepți ai unei asociații secrete, trei sunt mouchards, turnători de-ai noştri, iartă-mi expresia, dar vulgul aşa-i numeşte, şase sunt imbecili plini de credință, iar unul e un om primejdios. Dar să nu divagăm. Acum Joly e la închisoare, la Saint-Pelagie, şi-o să-l facem să stea acolo cât mai mult cu putință. Dar ne interesează să ştim de unde şi-a luat informațiile.

— Dar despre ce vorbeşte cartea?

— Îți mărturisesc că n-am citit-o, sunt peste cinci sute de pagini — alegere greşită, pentru că un opuscul defăimător trebuie să poată fi citit într-o jumătate de oră. Un agent al nostru specializat în lucruri dintr-astea, Lacroix, ne-a făcut un rezumat. Dar îți fac cadou singurul exemplar, al doilea, care a supraviețuit. Vei vedea cum în paginile astea se presupune că Machiavelli şi Montesquieu vorbesc în împărăția morților, că Machiavelli este teoreticianul unei viziuni cinice asupra puterii şi susține legitimitatea unei serii de acțiuni menite să reprime libertatea presei şi a expresiei, adunarea legislativă şi toate chestiile proclamate de republicani. Şi o face în mod aşa de detaliat, aşa de uşor de raportat la zilele noastre, că până şi cititorul cel mai neînzestrat îşi dă seama că pamfletul e conceput să-l defăimeze pe împăratul nostru, atribuindu-i intenția de a neutraliza puterea Camerei, de a cere poporului să prelungească cu zece ani puterea preşedintelui, de a transforma republica în Imperiu...

— Scuză-mă, domnule Lagrange, dar vorbim în secret şi cunoşti devoțiunea mea față de guvern... Nu pot să nu remarc că, din cele cemi spui, acest Joly se referă la lucruri pe care împăratul le-a făcut cu adevărat şi nu văd de ce să ne întrebăm de unde şi-a luat Joly informațiile...

— Păi, în cartea lui Joly nu sunt privite ironic doar cele făcute de guvern, ci se fac insinuări cu privire la ce-ar putea avea de gând să facă, ca şi cum Joly ar vedea anumite lucruri nu din exterior, ci din interior. Vezi dumneata, în orice minister, în orice clădire a guvernului există totdeauna o cârtiță, un sous-marin, care scoate ştiri afară. De obicei e lăsat în pace ca să se poată scurge prin el ştiri false pe care ministerul are interes să le răspândească, dar uneori devine periculos. E nevoie să se identifice pe cine a informat sau, şi mai rău, pe cine a instruit Joly.

Simonini se gândea că toate guvernele despotice urmează aceeaşi logică şi că ajungea să-l citeşti pe Machiavelli cel adevărat ca să înțelegi ce-ar fi făcut Napoleon; dar această reflecție îl făcuse să dea formă unei senzații care-l însoțise în timp ce asculta rezumatul lui Lagrange: acest Joly îl punea pe Machiavelli-Napoleon al său să spună aproape aceleaşi cuvinte pe care le pusese el în gura iezuiților

în documentul ticluit pentru serviciile piemonteze. Deci era evident că Joly se inspirase din aceeaşi sursă din care se inspirase Simonini, adică din scrisoarea părintelui Rodin către Roothaan din Misterele poporului al lui Sue.

— De aceea, continua acum Lagrange, o să te închidem la Sainte-Pelagie ca exilat politic mazzinian bănuit de a fi avut raporturi cu cercuri republicane franceze. Acolo-i deținut un italian, unul Gaviali, care a avut de-a face cu atentatul lui Orsini. Sigur, o să cauți să-l contactezi, dumneata care eşti garibaldist, carbonar şi cine mai ştie ce altceva. Cu ajutorul lui Gaviali o să-l cunoşti pe Joly. Deținuții politici, izolați în mijlocul atâtor tâlhari de toate felurile, se înțeleg între ei. Fă-l să vorbească, în închisoare omul se plictiseşte.

— Şi cât o să stau în închisoarea aia? întrebase Simonini, îngrijorat în privința dietei.

— Depinde de dumneata. Cu cât vei avea ştiri mai repede, cu atât mai repede o să şi ieşi. Se va afla că judecătorul de instrucție te-a absolvit de orice învinuire, datorită priceperii avocatului dumitale.

Simonini încă nu avea experiența puşcăriei. Nu era plăcut, mai ales din cauza efluviilor de sudoare şi de urină, de fierturi imposibil de înghițit. Slavă Domnului că Simonini, ca şi alți deținuți de condiție economică bună, putea să primească zilnic câte un coşuleț cu merinde mai ca lumea.

Din curtea interioară se intra într-o sală mare, dominată de o sobă în centru şi cu nişte bănci de-a lungul pereților. Acolo, de obicei, îşi consumau hrana cei care primeau mâncare din afară. Erau cei care mâncau ghemuiți peste sufertaşul lor, cu mâinile întinse ca să apere conținutul de vederea celorlalți, şi cei care se arătau generoşi atât cu prietenii, cât şi cu vecinii întâmplători. Simonini înțelesese că cei mai generoşi erau, pe de o parte, delincvenții obişnuiți, educați întru solidaritate cu semenii lor, iar, pe de alta, deținuții politici.

În anii săi torinezi, experiența din Sicilia şi în primii ani petrecuți în cele mai sordide fundături pariziene, Simonini acumulase destulă experiență ca să-l recunoască pe delincventul înnăscut. Nu împărtăşea ideile, care începeau să circule pe vremea lui, potrivit cărora criminalii ar fi trebuit să fie cu toții rahitici, sau cocoşați, sau cu buză de

iepure, scrofulă ori altceva, aşa cum spusese celebrul Vidocq, care se pricepea la criminali (dacă nu de altceva, măcar pentru că fusese unul dintre ei), cu picioarele crăcănate, dar bineînțeles că prezentau multe dintre trăsăturile raselor colorate, cum ar fi părul împuținat, capacitatea cranianã redusă, fruntea teşită, sinusurile frontale foarte dezvoltate, mandibulele şi pomeții pronunțați, prognatismul, orbitele oblice, pielea mai închisă la culoare, părul stufos şi creț, urechile mari, dinții inegali, şi apoi obtuzitatea afectelor, pasiunea exagerată pentru plăcerile erotice şi pentru vin, sensibilitatea scăzută la durere, lipsa simțului moral, lenea, impulsivitatea, imprevizibilitatea, vanitatea exagerată, patima jocului, superstiția.

Ca să nu mai spunem de alte personaje, precum cel care se aşeza în fiecare zi în spatele lor, parcă pentru a strivi un cocoloş din coşulețul cu merinde, cu fața brăzdată în toate direcțiile de cicatrice vinete şi adânci; cu buzele tumefiate de acțiunea corozivă a vitriolului; cu cartilajele nasului retezate, cu nările înfundate de două găuri informe, cu brațele lungi, mâinile scurte, groase şi păroase până deasupra degetelor... Şi Simonini trebuise să-şi revizuiască ideile privitoare la stigmatele delincvenților, deoarece acel ins ce se chema Oreste se arătase mai apoi ca fiind un om foarte blând şi, după ce Simonini îi oferise o parte din hrana lui, se legase afectiv cu el şi-i arăta o supunere de câine.

Nu avea o poveste complicată: strangulase pur şi simplu o fată căreia nu-i plăcuseră avansurile lui amoroase şi era în aşteptarea judecății. — Nu ştiu de ce a fost aşa de rea, zicea el, la urma urmei îi cerusem să mă-nsor cu ea. Iar ea a râs. De parcă aş fi fost un monstru. Îmi pare foarte rău că nu mai este, dar ce putea să facă în clipa aia un bărbat care se respectă? Oricum, dacă izbutesc să mă feresc de ghilotină, închisoarea penală nu-i aşa de rea. Se spune că-s merinde din belşug.

Într-o zi, arătând cu degetul spre careva, spusese: — Ăla însă e un om rău. A încercat să-l omoare pe împărat.

Astfel Simonini îl identificase pe Gaviali şi se apropiase de el.

— Ați cucerit Sicilia datorită sacrificiului nostru, îi spusese Gaviali. Apoi explicase: — Nu al meu. N-au reuşit să dovedească nimic,

doar că avusesem o oarecare legătură cu Orsini. Aşa că Orsini şi Pieri au fost ghilotinați, Di Rudio e la Cayenne, însă eu, dacă totul merge bine, o să ies repede.

Toți cunoşteau povestea lui Orsini. Patriot italian, se dusese în Anglia şi-l pusese pe armurierul Joseph Taylor să-i pregătească şase bombe (nişte sfere de fier simple cu un şurub care să le închidă) destinate să fie umplute cu fulminat de mercur, aşa încât să explodeze la impact. În seara de 14 ianuarie 1858, pe când Napoleon al III-lea se ducea la teatru ca să asiste la piesa Wilhelm Tell, Orsini şi alți doi atentatori aruncaseră trei bombe asupra trăsurii: prima căzuse în fața călăreților care o precedau, cea de-a doua rănise caii şi spărsese geamurile trăsurii, cea de-a treia sfârşise sub trăsură şi rănise un polițist ce se aruncase să-i protejeze pe suverani. O sută cincizeci de răniți, dintre care opt muriseră mai apoi, dar suveranii rămăseseră teferi.

Înainte de a urca pe eşafod, Orsini îi scrisese împăratului o scrisoare sfâşietoare, invitându-l să apere unitatea Italiei, iar mulți spuneau că această scrisoare ar fi avut o oarecare influență asupra hotărârilor ulterioare ale lui Napoleon al III-lea.

— La început bombele ar fi trebuit să le fac eu, zicea Gaviali, cu un grup de prieteni ai mei, care, cu toată modestia, în materia de explozive sunt nişte magicieni. Pe urmă Orsini n-a avut încredere. Se ştie, străinii sunt întotdeauna mai ceva decât noi, şi-i căzuse cu tronc englezul ăla care, la rândul lui, era mort după fulminatul de mercur. Fulminatul de mercur îl puteai cumpăra la Londra din farmacie şi servea la făcut dagherotipuri. Dar şi aici în Franța erau vândute „caramele chinezeşti", cu hârtia impregnată cu fulminat, şi, trăgând de ea ca să despachetezi carameaua, aveai o frumoasă explozie — şi se porneau toți pe râs, mai puțin victima. Problema, vezi, este că o bombă cu un exploziv detonat are eficacitate mică dacă nu explodează la contactul cu ținta. Pe când o bombă cu pulbere neagră ar fi produs schije mari, metalice, aruncate la distanță cu suficientă energie ca să-i lovească pe toți cei care s-ar fi aflat pe o rază de 10 metri, o bombă cu fulminat, în schimb, se sfărâmă imediat în fragmente mici care-şi pierd rapid viteza. Te omoară numai dacă eşti acolo unde ca-

de. Şi atunci, mai bine un glonte de pistol, care unde ajunge, ajunge.

— S-ar putea oricând încerca din nou, replicase Simonini. Pe urmă adăugase: — Cunosc oameni care ar fi interesați de serviciile unui grup de artificieri buni.

Naratorul nu ştie de ce Simonini lansase momeala aceea. Se gândea la ceva anume sau lansa momeli din vocație, din previziune, fiindcă nu se ştie nici odată? În orice caz, Gaviali reacționase bine: — Păi să vorbim, zisese el. Îmi spui că ieşi repede şi aşa ar trebui să sentâmple şi cu mine. Vino şi caută-mă la Pere Laurette, în rue de la Huchette. Acolo ne întâlnim aproape în fiecare seară cu prietenii obişnuiți şi e un loc în care jandarmii au renunțat să vină, mai întâi pentru că ar trebui să-i bage la închisoare pe toți muşteriii şi-ar fi o muncă grea şi în al doilea rând pentru că-i un loc în care un jandarm intră, dar nu e sigur că mai iese.

...Astfel Simonini îl identificase pe Gaviali şi se apropiase de el... (p. 178)

— Frumos loc, spusese râzând Simonini, o să vin. Dar spune-mi, am aflat c-ar trebui să fie aici un anume Joly, care a scris nişte lucruri răuvoitoare despre împărat.

— E un idealist, spusese Gaviali, cuvintele nu ucid. Dar pesemne că-i un om de bine. Ți-l prezint.

Joly era îmbrăcat cu haine curate încă, evident găsea mijloace să se

bărbierească şi de obicei ieşea din sala cu soba, unde se ghemuia singuratic într-un colț când intrau privilegiații cu coşuleţul cu merinde, ca să nu sufere la vederea norocului altora. Părea cam de aceeaşi vârstă ca şi Simonini, avea ochii aprinşi ai vizionarului, şi totuşi învăluți în tristețe, şi se arăta a fi un om cu multe contradicții.

— Şedeți lângă mine, îi zisese Simonini, şi acceptați ceva din coşuleţul ăsta, căci pentru mine-i chiar prea mult. Am înțeles eu că nu faceți parte dintre ciurucurile astea.

Joly mulțumise tacit cu un surâs, acceptase bucuros o bucată de carne şi o felie de pâine, dar rămăsese la lucruri generale. Simonini zisese: — Din fericire, soră-mea n-a uitat de mine. Nu e bogată, dar mă îngrijeşte bine.

— Ferice de dumneata, zisese Joly, eu n-am pe nimeni...

Gheața se spărsese. Vorbiseră despre epopeea lui Garibaldi, pe care francezii o urmăriseră cu pasiune. Simonini pomenise de câteva încurcături ale lui, mai întâi cu guvernul piemontez şi apoi cu cel francez, şi iată-l în aşteptarea unui proces pentru conspirație împotriva statului. Joly spusese că el nici măcar nu se afla în puşcărie pentru conspirație, ci pentru pura plăcere de a flecări.

— A te închipui un element necesar în ordinea universului echivalează, pentru noi, oameni cu lecturi serioase, cu ceea ce e superstiția pentru analfabeți. Nu se schimbă lumea cu ideile. Persoanele cu puține idei sunt mai puțin supuse erorii, se iau după ceea ce fac toți şi nu deranjează pe nimeni, şi reuşesc, se îmbogățesc, ajung la poziții solide, deputați, oameni cu decorații, oameni de litere renumiți, academicieni, jurnalişti. Poți să mai fii nerod când îți faci aşa de bine propriile afaceri? Prostul sunt eu, care am vrut să mă bat cu morile de vânt.

La a treia masă, Joly întârzia să ajungă la subiect, iar Simonini îl strânsese ceva mai mult, întrebându-l ce carte primejdioasă scrisese. Iar Joly se lungise vorbind despre dialogul său în infern şi, pe măsură ce-l rezuma, se indigna tot mai mult din pricina mişeliilor pe care le denunțase şi le comenta, le analiza şi mai şi decât o făcuse în cărțoiul lui.

— Pricepi? Să reuşeşti să realizezi despotismul datorită sufragiu-

lui universal! Mizerabilul a realizat o lovitură de stat autoritar adresându-se poporului bou! Ne pune-n gardă cu privire la cum va fi democrația de mâine.

Just, se gândea Simonini, Napoleon ăsta este omul vremurilor noastre şi a înțeles cum se poate ține în frâu un popor care cu vreo şaptezeci de ani înainte s-a aprins la ideea că se putea tăia capul unui rege. Lagrange n-are decât să creadă că Joly a avut nişte inspiratori, dar e limpede că s-a mărginit să analizeze fapte care sunt sub ochii tuturor, încât să anticipeze mişcările dictatorului. Mai degrabă aş vrea să înțeleg care a fost cu adevărat modelul său.

Aşa că Simonini făcuse o aluzie voalată la Sue şi la scrisoarea părintelui Rodin, şi imediat Joly zâmbise, aproape roşind, şi spusese că da, ideea lui de a zugrăvi proiectele nefaste ale lui Napoleon se născuse din modul în care le descrisese Sue, doar că i se păruse mai de folos să facă să decurgă inspirația iezuită din machiavelismul clasic.

— Când am citit paginile acelea ale lui Sue, mi-am spus că găsisem cheia ca să scriu o carte care ar fi zguduit țara asta. Ce nebunie, cărțile se rechiziționează, se ard, şi e ca şi cum n-ai fi făcut nimic. Şi nu mă gândeam că Sue, din pricină că spusese şi mai puțin, fusese constrâns la exil.

Simonini se simțea parcă deposedat de un lucru al său. E drept că şi el copiase discuția despre iezuiți după Sue, dar nimeni nu ştia şi-şi rezerva să mai folosească şi cu alte scopuri schema lui de complot. Şi iată că Joly i-o sustrăgea, făcând-o, ca să spunem aşa, de domeniu public.

Apoi se calmase. Cartea lui Joly fusese sechestrată, iar el poseda una dintre puținele copii aflate încă în circulație. Joly avea să stea câțiva ani în închisoare, iar Simonini avea să copieze în întregime textul lui, atribuindu-i, poate, complotul lui Cavour, sau cancelariei prusace, nimeni n-avea să-şi dea seama, nici măcar Lagrange, care, cel mult, avea să recunoască în noul document ceva credibil. Serviciile secrete ale fiecărei țări cred numai ce au auzit spunându-se în altă parte şi ar respinge ca incredibilă orice ştire cu totul inedită. Deci, calm, el se afla în situația liniştită de a şti ceea ce spusese Joly, fără ca nimeni altcineva s-o ştie. Afară de acel Lacroix pe care îl pomenise

Lagrange, singurul care avusese curajul să citească întregul Dialog. De aceea, ajungea să-l elimine pe Lacroix şi gata.

Între timp putea ieşi de la Saint-Pelagie, sperând să nu-l mai revadă pe Joly nici măcar când ar fi ieşit şi el. Îl salutase cu cordialitate frățească, celălalt era mişcat şi adăugase: — Poate că-mi poți face un serviciu. Am un prieten, un anume Guedon, poate că nici nu ştie unde sunt, dar ar putea să-mi trimită din când în când câte un coş cu ceva omenesc de mâncare. Fierturile astea groaznice îmi dau arsuri la stomac şi dizenterie.

Îi spusese că-l putea găsi pe acest Guedon într-o librărie din rue de Beaune, cea a lui mademoiselle Beuque, unde se adunau fourieriştii. Din câte ştia Simonini, fourieriştii erau un fel de socialişti care aspirau la o reformă generală a neamului omenesc, dar nu vorbeau despre revoluție şi de aceea erau disprețuiți atât de comunişti, cât şi de conservatori. Dar, după cât se pare, librăria lui mademoiselle Beuque devenise un porto franco pentru toți republicanii care se opuneau imperiului şi acolo se puteau întâlni în linişte, deoarece poliția credea că fourieriştii nu puteau să facă rău nici unei muşte.

Imediat ce părăsise închisoarea, Simonini se grăbise să-şi facă raportul către Lagrange. Nu avea nici un interes să-l atace pe Joly, în fond acel Don Quijote aproape că-i stârnea mila. Spusese:

— Domnule de Lagrange, omul nostru e pur şi simplu un naiv care a sperat într-un moment de notorietate şi s-a pus de-a curmezişul. Am avut impresia că nici măcar nu s-ar fi gândit să-şi scrie cartea dacă n-ar fi fost împins de careva din cercurile domniilor voastre. Şi, mă doare s-o spun, sursa lui este chiar acel Lacroix care, după dumneata, ar fi citit cartea ca să v-o rezume, dar probabil că o citise, ca să zic aşa, înainte de a fi scrisă. Pesemne că s-o fi ocupat el însuşi s-o vadă tipărită la Bruxelles. De ce, nu mă întrebați.

— Din mandatul vreunui serviciu străin, poate al prusacilor, ca să creeze dezordine în Franța. Nu mă miră.

— Un agent prusac într-o instituție ca a dumneavoastră? Mi se pare incredibil.

— Stieber, şeful spionajului prusac, a primit nouă milioane de taleri ca să acopere teritoriul francez cu spioni. Se zvoneşte că ar fi tri-

mis în Franța cinci mii de țărani prusaci şi nouă mii de servitoare ca să aibă agenți în cafenele, în restaurante, în hoteluri şi în familiile marii burghezii. Fals. Spionii sunt în cea mai mică parte prusaci şi nici măcar alsacieni, pe care i-ai recunoaşte măcar după accent, sunt francezi get-beget care o fac pentru bani.

— Şi nu reuşiți să-i identificați pe trădătorii ăştia?

— Nu ne convine, altfel şi ei i-ar aresta pe ai noştri. Spionii nu se neutralizează ucigându-i, ci pasându-le ştiri false. Iar pentru a face asta ne sunt de folos cei care fac joc dublu. Acestea fiind zise, ştirea pe care mi-o dai despre acest Lacroix mi se pare nouă. Doamne sfinte, în ce lume trăim, nu te mai poți încrede în nimeni... Trebuie să ne eliberăm repede de el.

— Dar dacă-l trimiteți într-un proces, nici el, nici Joly nu vor recunoaşte nimic.

— O persoană care a lucrat pentru noi nu va trebui să compară nici odată într-o sală de tribunal, iar asta, scuză-mă că enunț un principiu general, ar fi şi va fi valabil şi pentru dumneata. Lacroix va fi victima unui accident. Văduva o să aibă o pensie pe măsură.

Simonini nu vorbise despre Guedon şi despre librăria din rue de Beaune. Aştepta să vadă ce avantaj putea să aibă din frecventarea ei. Şi apoi, cele câteva zile petrecute la Sainte-Pelagie îl epuizaseră.

Ceruse să fie dus cât mai repede la Laperouse, pe cheiul Grands-Augustins, şi nu la parter, unde se serveau stridii şi entrecotes ca odinioară, ci la primul etaj, într-unui din aşa-zisele cabinets particuliers, unde se puteau comanda barbue sauce hollandaise, casserole de riz a la Toulouse, aspics de filets de laperaux en chaud-froid, truffes au champagne, pudding d'abricots a la Venitienne, corbeille de fruits frais, compotes de peches et d'ananas.

Şi la dracu' cu toți codoşii, idealişti sau asasini, cum or fi fost ei, şi cu ciorbele lor. Închisorile de-aia-s făcute, ca să îngăduie oamenilor aleşi să se ducă fără riscuri la restaurante.

Aici amintirile lui Simonini, ca în alte cazuri de felul acesta, se încâlcesc, iar jurnalul conține rânduri fără legătură între ele. Naratorul nu poate decât să adune şi să păstreze intervenții ale abatelui Dalla Piccola. Cuplul lucrează în regim deplin şi în perfectă înțelegere.

Sintetizând, Simonini îşi dădea seama că pentru a creşte în ochii serviciilor imperiale trebuia să-i dea lui Lagrange ceva în plus. Ce anume îl face cu adevărat credibil pe un informator al poliției? Descoperirea unui complot. Trebuia aşadar să organizeze un complot pentru a-l putea denunța.

Ideea i-o dăduse Gaviali. Se informase la Sainte-Pelagie şi aflase când avea să iasă. Şi-şi amintea unde ar fi putut să-l găsească, rue de la Huchette, la cabaretul lui Pere Laurette.

Către capătul străzii, pătrundeai într-o casă a cărei intrare era ca o crăpătură — pe de altă parte, nu mai îngustă decât acea rue du Chat qui Peche, care se deschidea chiar în rue de la Huchette, aşa de strâmtă, încât nu se-nțelegea de ce or mai fi deschis-o, dat fiind că prin ea trebuia intri pieziş. După scară, parcurgeai nişte coridoare cu dalele din care transpirau un fel de lacrimi unsuroase şi cu uşi atât de scunde, încât nu pricepeai cum de se putea intra în încăperile respective. La al doilea etaj se deschidea o uşă mai acătării, prin care se intra într-un loc larg, obținut probabil prin desființarea a cel puțin trei sau patru apartamente de altădată, iar acela era salonul sau sala sau cabaretul lui Pere Laurette, care de fapt nu ştia nimeni cine este, pentru că murise probabil cu ani în urmă.

De jur împrejur, mese la care se înghesuiau fumători de pipă şi jucători de cărți, fete cu riduri precoce, cu tenul palid, ca nişte păpuşi pentru copii săraci, care căutau doar să identifice clienți ce nu-şi terminaseră paharele şi implore un strop.

În seara când Simonini pusese piciorul acolo, era agitație: un oarecare din cartier înfipsese cuțitul în altul şi părea că mirosul sângelui îi făcuse pe toți nervoşi. La un moment dat, un nebun cu un cuțit de cizmărie o rănise pe una dintre fete, o târâse pe jos pe patroana care intervenise, începuse să dea nebuneşte în cei ce încercau să-l oprească şi fusese dovedit doar de un chelner care-i spărsese o carafă în cap. După care toți se întorseseră la ceea ce făceau şi înainte, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Acolo Simonini îl găsise pe Gaviali, la o masă cu nişte ciraci care păreau să-i împărtăşească ideile regicide, aproape toți exilați politici italieni şi aproape toți experți în explozibili sau obsedați de tema as-

ta. Când cei de la masă atinseseră un nivel rezonabil de beție, începeau să diserteze despre erorile marilor atentatori din trecut: maşinăria infernală cu care Cadoudal încercase să-l asasineze pe Napoleon, pe atunci prim consul, era un amestec de silitră şi de marafeturi care probabil putea să meargă pe ulicioarele alea înguste ale vechii capitale, dar în ziua de azi ar fi fost cu totul ineficientă (şi, cinstit, tot aşa fusese şi atunci). Fieschi ca să-l asasineze pe Ludovic Filip, fabricase un dispozitiv făcut din optsprezece țevi care trăgeau simultan şi omorâse optsprezece persoane, dar pe rege nu.

— Problema, zicea Gaviali, e compoziția explozibilului. De pildă, cloratul de potasiu: pui să clocotească nişte clor gazos într-o soluție caldă şi concentrată de potasiu şi obții clorura de potasiu; se gândiseră să-l amestece cu sulf şi carbon ca să obțină un praf de puşcă, dar ca unic rezultat atelierul pe care-l înjghebaseră ca s-o producă a sărit în aer. S-au gândit s-o folosească măcar pentru chibrituri, dar trebuia să înmoi o măciulie cu clorat şi sulf în acid sulfuric. O comoditate, ce să zic. Până ce nemții, acum vreo treizeci şi ceva de ani, au inventat chibriturile cu fosfor, care se aprind prin frecare.

— Ca să nu mai vorbim, zicea altul, de acidul picric. Îşi dăduseră seama că exploda când îl încălzeai în prezența cloratului de potasiu şi începuseră să facă o serie de pulberi, una mai explozivă decât alta. Au murit nişte experimentatori, iar ideea a fost abandonată. Ar merge mai bine cu nitroceluloza.

— Ți-nchipui.

— Ar trebui să le dăm ascultare vechilor alchimişti. Descoperiseră că un amestec de acid nitric şi de ulei de pin după puțin timp ia foc spontan. E suta de ani de când s-a descoperit că dacă la acidul nitric se adaugă acid sulfuric, care absoarbe apa, aprinderea se produce aproape întotdeauna.

— Eu aş lua mult mai în serios xiloidina. Combini acid nitric cu amidon sau cu fibre de lemn...

— Pare că tu abia ai citit romanul lui Verne ăla, care se serveşte de xiloidină ca să trimită ca din puşcă un vehicul aerian către Lună. Azi mai degrabă se vorbeşte de nitrobenzol şi de nitronaftalină. Sau, dacă tratezi hârtie şi carton cu acid nitric, obții nitramidina, asemănă-

toare cu xiloidina.

— Sunt toate nişte produse instabile. La o adică, azi se ia în serios vata inflamabilă, iar în funcție de greutate, forța ei explozivă e de şase ori mai mare decât aceea a pulberii negre.

— Dar randamentul ei e inconstant.

Şi aşa îi dădeau înainte ceasuri în şir, revenind mereu la virtuțile bunei şi cinstitei pulberi negre, iar lui Simonini i se părea că s-a întors la conversațiile siciliene cu Ninuzzo.

Fusese uşor, după ce oferise câteva stacane de vin, să ațâțe ura congregației aceleia contra lui Napoleon al III-lea, care probabil s-ar fi opus invadării savoiarde a Romei, acum iminentă. Cauza unității Italiei cerea moartea dictatorului. Cu toate că Simonini credea că beținanilor ălora le păsa de unitatea Italiei doar într-o anumită măsură, iar în rest erau mai interesați să facă să explodeze nişte bombe ca lumea. Erau, de altfel, tipul de obsedați pe care-i căuta el.

— Atentatul lui Orsini, explica Simonini, n-a dat greş pentru că n-a izbutit el să-l ducă la capăt, ci pentru că bombele erau prost făcute. Acum noi avem oameni dispuşi să rişte ghilotina ca să arunce bombele la momentul potrivit, dar încă mai avem idei imprecise despre tipul de exploziv care trebuie folosit, iar convorbirile pe care le-am avut cu prietenul Gaviali m-au convins că grupul nostru ne-ar putea fi util.

— Dar la cine te referi dumneata când spui „noi”? întrebase unul dintre patrioți.

Simonini lăsase impresia că ezită, apoi se folosise de toate îndrituirile ce reuşiseră ca să câştige încrederea studenților torinezi: el reprezenta Târgul Superior, înaltul Pact, Conducerea Carbonară, era unul dintre locotenenții fantomaticului Nubius, nu trebuiau să-l întrebe mai mult, deoarece structura organizației carbonare era astfel concepută încât oricine îl cunoştea numai pe superiorul său nemijlocit şi nu putea afla altceva despre piramida ierarhică al cărei supus era. Problema era că noi bombe de o eficacitate indiscutabilă nu puteau fi produse cât ai clipi, se cereau experimente peste experimente şi studii aproape ca de alchimist, amestecând substanțele potrivite şi încercări în câmp deschis. El putea să ofere un local liniştit, chiar în

rue de la Huchette, şi toți banii necesari pentru cheltuieli. Atunci când bombele ar fi fost gata, grupul nu mai trebuia să se ocupe de atentat, însă în local ar fi trebuit să pună dinainte nişte mici manifeste care anunțau moartea împăratului şi explicau scopurile atentatorilor. Odată ucis Napoleon, grupul trebuia să aibă grijă să facă să circule manifestele în diferite locuri din oraş şi să le depună pe unele la porțile de la intrare ale marilor ziare.

— Nu ar trebui să fiți deranjați, pentru că în sferele înalte este cineva care ar vedea atentatul cu ochi buni. Un om de-al nostru de pe lângă prefectură, se numeşte Lacroix. Dar nu sunt sigur că e cu totul devotat, de aceea nu căutați să aveți contacte cu el, dacă ar şti cine sunteți ar fi în stare să vă denunțe, numai ca să obțină o promovare. Ştiți cum sunt agenții ăştia dubli...

Pactul fusese acceptat cu entuziasm, lui Gaviali îi străluceau ochii. Simonini dăduse cheile localului şi o sumă consistentă pentru primele achiziții. La câteva zile după aceea se dusese să-i viziteze pe conjurați, i se păruse că experimentele ajunseseră la un nivel bun, luase cu el câteva sute de manifeste imprimate de un tipograf îndatoritor, lăsase o altă sumă pentru cheltuieli, zisese „Trăiască Italia unită!" sau „Roma sau moartea!" şi plecase.

Dar în seara aceea, pe când trecea pe rue Saint-Severin, care la ora aceea era pustie, avusese impresia că aude paşi care-l urmăreau, numai că, imediat ce se oprea el, înceta şi tropăitul. Îşi grăbise mersul, dar zgomotul devenise tot mai apropiat, până ce îi fusese limpede că cineva nu doar îl urmărea, ci voia să-l prindă. Şi într-adevăr, deodată auzise un gâfâit în spatele lui, apoi fusese înşfăcat cu violență şi aruncat în impasse de la Salembriere, care (şi mai strâmtă decât rue du Chat qui Peche) se deschidea chiar în colțul acela, de parcă urmăritorul său cunoştea bine locurile şi alesese momentul şi unghiul potrivit. Strivit de zid, Simonini văzuse doar lucirea unei lame de cuțit care aproape îi atingea fața. Nu izbutea în bezna aceea să vadă chipul atacatorului, dar înțelesese auzind vocea aceea care, cu accent sicilian, îi şuiera: — Şase ani mi-au trebuit ca să-ți dau de urmă, tăticule, dar am reuşit!

Era vocea meşterului Ninuzzo, pe care Simonini era convins că-l

lăsase, cu două lovituri de pumnal, mort la pulberăria din Bagheria.

— Sunt viu pentru că un suflet milos a trecut prin părțile alea după matale şi mi-a dat ajutor. Trei luni am stat între viață şi moarte şi pe burtă am o urmă de tăietură care ține de la un şold la celălalt... Dar abia ridicat din pat, mi-am început căutările. Cine a văzut un călugăr aşa şi aşa... În fine, careva la Palermo îl văzuse vorbind la cafenea cu notarul Musumeci şi avusese impresia că semăna mult cu un garibaldist piemontez, prieten al colonelului Nievo... Am aflat curând că acel Nievo dispăruse-n mare, de parcă nava lui s-ar fi topit în fum, iar eu ştiam bine cum şi de ce se topise şi prin mâna cui. De la Nievo era uşor să ajung până la armata piemonteză şi de-acolo la Torino, iar în oraşul ăla foarte friguros am petrecut un an întrebând lumea. Până la urmă am aflat că pe garibaldistul ăla îl chema Simonini, avea un birou de notar, dar îl cedase, făcându-se nevăzut împreună cu cumpărătorul care se ducea la Paris. Tot fără un ban şi nu mă întreba cum am făcut, am venit Ia Paris, doar că nu ştiam ce oraş mare este. A trebuit să umblu o grămadă ca să-ți dau de urmă. Şi mi-am dus zilele bântuind pe străzi ca astea şi punând un cuțit la gâtul câte unui domn bine îmbrăcat care greşise strada. Unul pe zi, mi-a ajuns ca să trăiesc. Şi tot prin părțile astea mă învârteam. Minchipuiam că unul ca matale nu casele cumsecade le frecventa, ci tapis francs, cum li se zice pe-aici... Ar fi trebuit să-ți laşi o barbă frumoasă, neagră, dacă nu voiai să fii recunoscut cu uşurință...

Tocmai de la momentul acela înainte, Simonini adoptase ținuta de burghez bărbos, dar în clipa aceea trebuia să admită că făcuse prea puțin ca să-şi piardă urma.

— La urma urmei, încheia acum Ninuzzo, nu trebuie să-ți spun toată povestea mea, mi-ajunge să-ți fac la burtă aceeaşi tăietură pe care mi-ai făcut-o mie, dar făcând treaba mai serios. Pe-aici noaptea nu trece nimeni, ca pe la pulberăria din Bagheria.

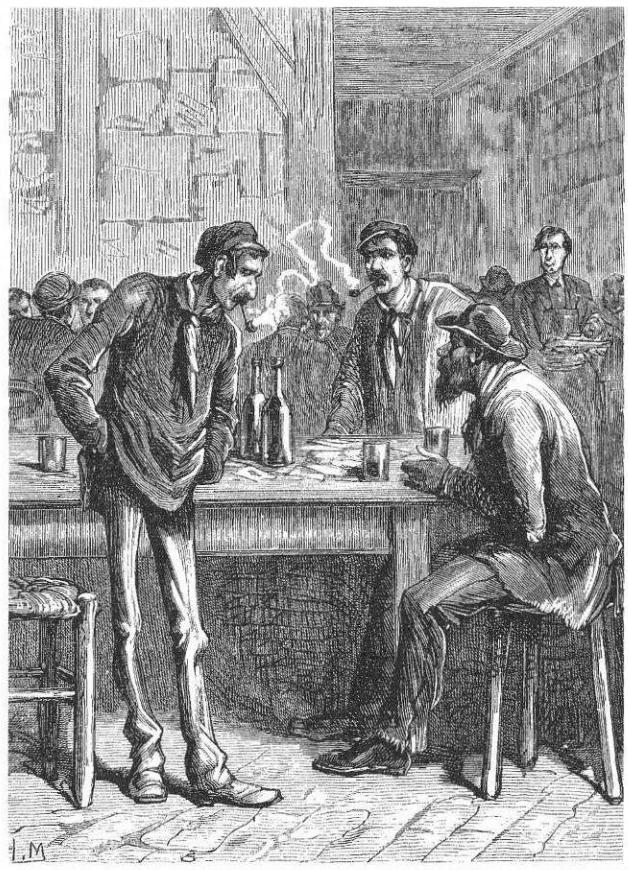

...la o masă cu niște ciraci care păreau să-i împărtășească ideile regicide, aproape toți exilați politici italieni și aproape toți experți în explozibili... (p. 185)

Se înălțase un ciob de lună şi acum Simonini vedea nasul turtit al lui Ninuzzo si ochii care-i străluceau de răutate.

— Ninuzzo, avusese el prezența de spirit să spună, nu ştii că dacam făcut ceea ce-am făcut este pentru că ascultam de nişte ordine, ordine care veneau foarte de sus şi de la o autoritate atât de sacră că trebuia să acționez fără să mă-ngrijesc de sentimentele mele personale. Şi tot ascultând de ordinele acelea sunt aici, ca să pregătesc alte fapte de sprijinire a tronului şi a altarului.

Simonini gâfâia vorbind, dar vedea că pe nesimțite vârful cuțitului se depărta de chipul lui. — Dumneata ți-ai închinat viața regelui dumitale, continuase el să spună, şi trebuie să înțelegi că există nişte misiuni... sfinte, lasă-mă să-ți spun... pentru care e îndreptățit până şi să faci o faptă care altfel ar fi mişeleasc㠎nțelegi?

Meşterul Ninuzzo nu înțelegea încă, dar arăta că acum răzbunarea nu era singurul său țel: — Am suferit prea mult foamea în anii ăştia, iar să te văd mort nu mă satură. Sunt sătul să trăiesc în întuneric. De când ți-am regăsit urmele, te-am văzut cum te duceai şi la restaurantele pentru domni. Să spunem că-ți las viața în schimbul unei sume

pe fiece lună, care să-mi îngăduie să mănânc şi să dorm ca mata, şi chiar mai bine.

— Meştere Ninuzzo, eu îți promit mai mult decât o sumă în fiece lună. Tocmai pregătesc un atentat împotriva împăratului francez, şi aminteşte-ți că dacă regele dumitale a pierdut tronul e pentru că Napoleon l-a ajutat pe sub mână pe Garibaldi. Dumneata ştii atâtea despre pulberi, ar trebui să te întâlneşti cu ceata de viteji care s-a adunat în rue de la Huchette ca să pregătească ceea ce cu adevărat ar trebui să se cheme o maşinărie infernală. Dacă te-ai uni cu ei, nu numai că ai putea să iei parte la o acțiune care ar trece în istorie şi să dai dovadă de extraordinara dumitale îndemânare de artificier, dar — ținând cont că atentatul acesta e încurajat de personalități de rang foarte înalt — ți-ai avea partea la o răsplată care te-ar face bogat pentru toată viața.

Doar ce auzise vorbindu-se despre pulberi, şi lui Ninuzzo i se domolise furia pe care o clocise încă din noaptea de la Bagheria, iar Simonini simțise că-l are în mână când celălalt zisese: — Ce-ar trebui să fac?

— E simplu, peste două zile, pe la ora şase, te duci la adresa asta, suni, o să intri într-o magazie şi spui că te-a trimis Lacroix. Prietenii or să fie gata înştiințați. Dar, ca să fii recunoscut, o să trebuiască să porți o garoafă la butoniera de la haina asta a dumitale. Pe la şapte o să sosesc şi eu. Cu banii.

— Mă duc, zisese Ninuzzo, dar dacă-i vorba de o păcăleală, află că acum ştiu unde locuieşti.

În dimineața următoare, Simonini se întorcea la Gaviali şi-l anunța că timpul se apropie. Trebuiau să se adune toți pe la şase după-amiaza, a doua zi. Mai întâi o să sosească un artificier sicilian trimis chiar de el, ca să controleze starea lucrărilor, la puțin după aceea avea să sosească el şi apoi domnul Lacroix însuşi, ca să dea toate garanțiile cazului.

Apoi se dusese la Lagrange şi-i comunicase că are cunoştință de un complot pentru uciderea împăratului. Ştia că acei conjurați aveau să se întrunească la ora şase în ziua următoare în rue de la Huchette ca să predea explozivele împuterniciților lor.

— Dar atenție, spusese el. Într-un rând dumneata mi-ai spus că, din zece membri ai unei asociații secrete, trei sunt iscoadele noastre, şase sunt imbecili, iar unul e un om periculos. Bun, acolo iscoade vei găsi una singură, adică pe mine, opt sunt imbecili, dar omul cu adevărat periculos va purta o garoafă la butonieră. Şi fiindcă e periculos şi pentru mine, aş vrea să urmeze un mic scandal şi individul să nu fie arestat, ci ucis pe loc. Crede-mă, e un mod pentru ca lucrul să facă mai puțin zgomot. Vai şi-amar dacă acela ar vorbi, fie şi cu unul dintre oamenii dumitale.

— Îți dau crezare, Simonini, zise domnul de Lagrange. Omul o să fie eliminat.

Ninuzzo sosise la ora şase în rue de la Huchette cu frumoasa-i garoafă, Gaviali şi ceilalți îi arătaseră cu mândrie dispozitivele lor, Simonini sosise la o jumătate de oră după aceea anunțând vizita lui Lacroix, la şase şi patruzeci şi cinci forța publică dăduse buzna acolo, Simonini strigase că e trădare şi scosese un pistol îndreptându-l către jandarmi, dar trăgând un glonte în aer, jandarmii răspunseseră şi-l nimeriseră pe Ninuzzo în piept, însă cum lucrurile trebuie făcute cinstit, mai uciseseră încă un conjurat. Ninuzzo încă se rostogolea pe jos rostind blesteme în cea mai curată siciliană, iar Simonini, prefăcându-se că trage tot în jandarmi, îi dăduse lovitura de grație.

Oamenii lui Lagrange îi surprinseseră în orice caz pe Gaviali şi pe ceilalți asupra faptului, adică cu primele exemplare ale bombelor pe jumătate construite şi cu un pachet de manifeste care explicau pentru ce anume le construiau.

Pe parcursul interogatoriilor luate în grabă, Gaviali şi tovarăşii săi pomeniseră numele misteriosului Lacroix care (considerau ei) îi trădase. Un motiv în plus pentru ca Lagrange să se hotărască a-l face să dispară. În rapoartele poliției se spunea că el participase la arestarea conjuraților şi că fusese ucis de un glonte tras de nenorociții aceia. Mențiune elogioasă adusă memoriei lui.

Cât despre conjurați, păruse inutil să-i supună unui proces cu prea mult tam-tam. În anii aceia, îi explica Lagrange lui Simonini, circulau continuu zvonuri despre atentate la adresa împăratului şi se presupunea că multe dintre zvonurile respective nu erau legende

apărute spontan, ci erau răspândite deliberat de către agenți republicani ca să-i împingă pe exaltați la rivalitate. Inutil să ne mai lungim în privința ideii că atentarea la viața lui Napoleon al III-lea devenise un lucru la modă. Aşa încât conjurații fuseseră trimiți la Cayenne, să moară de friguri malarice.

Să salvezi viața împăratului rentează binişor. Dacă faptul că-l lucrase pe Joly îi adusese peste zece mii de franci, descoperirea complotului îi aducea vreo treizeci de mii. Punând la socoteală că închirierea localului şi cumpărarea materialului pentru fabricarea bombelor îl costaseră cinci mii de franci, îi rămâneau treizeci şi cinci de mii de franci net, mai mult de o zecime din capitalul de trei sute de mii la care aspira.

Satisfăcut de soarta pe care o avusese Ninuzzo, îi părea oarecum rău pentru Gaviali, care era, la urma urmei, un băiat de treabă şi avusese încredere în el. Dar cine vrea s-o facă pe conjuratul trebuie să-şi asume şi riscuri şi să nu se încreadă în nimeni.

Şi păcat de Lacroix acela, care, în fond, nu-i făcuse nici odată vreun rău. Însă văduva lui avea să aibă o pensie frumuşică.

12

O noapte la Praga

4 aprilie 1897

Nu-mi rămânea decât să mă apropii de Guedon, despre care îmi vorbise Joly. Librăria din rue de Beaune era condusă de o fată bătrână şi smochinită, îmbrăcată mereu într-o fustă uriaşă de lână neagră şi cu o bonetă gen Scufița Roşie care-i acoperea pe jumătate fața — din fericire.

Acolo îl întâlnisem imediat pe Guedon, un sceptic care privea cu ironie spre lumea ce-l înconjura. Mie îmi plac cei care nu-s credincioşi. Guenaud reacționase imediat favorabil la apelul lui Joly: îi trimisese mâncare şi ceva bani. Apoi făcuse ironii pe seama prietenului pentru care se ostenea. De ce să scrii o carte şi să rişti închisoarea, când cei care citeau cărțile erau deja republicani din naştere, iar cei care-l susțineau pe dictator erau țărani analfabeți admişi la votul universal din voia lui Dumnezeu?

Fourierişţii? Oameni de treabă, dar cum să iei în serios un profet care vestea că într-o lume regenerată portocalele aveau să crească la Varşovia, oceanele aveau să fie limonadă, oamenii urmau să aibă coadă, iar incestul şi homosexualitatea aveau să fie recunoscute drept cele mai naturale impulsuri ale ființei omeneşti?

— Şi-atunci de ce îi frecventezi, îl întrebasem eu.

— Pentru că, îmi răspunsese el, până acum sunt singurele persoane oneste care se opun dictaturii nelegiuitului de Bonaparte. O vedeți pe doamna aceea frumoasă, zisese. Nu-i aşa că-i frumoasă? E una dintre femeile cele mai influente din salonul contesei d'Agoult, şi cu banii soțului ei caută să pună pe roate un salon numai al ei în rue de Rivoli. E fermecătoare, e inteligentă, e scriitoare de talent considerabil, e ceva să fii invitat la ea acasă.

Guedon îmi arătase un personaj înalt, frumos, plin de farmec.

— Acela e Toussenel, celebrul autor al lui L'Esprit des betes. Socialist, republican neîmblânzit şi îndrăgostit nebuneşte de Juliette, care nu-l învredniceşte nici măcar c-o privire. Dar e mintea cea mai lucidă de aici.

Toussenel îmi vorbea despre capitalism, care era pe cale să otră-

vească societatea modernă.

— Păi cine sunt capitaliştii? Evreii, suveranii timpului nostru. Revoluția din secolul trecut i-a tăiat capul lui Capet, cea din secolul nostru va trebui să-i taie capul lui Moise. O să scriu o carte despre treaba asta. Cine sunt evreii? Păi, toți cei care sug sângele oamenilor fără apărare, adică al poporului. Sunt protestanții, masonii. Şi, firește, iudeii.

— Dar protestanții nu sunt evrei, mă hazardasem eu.

— Cine zice evreu zice protestant, cum sunt metodiştii englezi, pietiştii germani, elvețienii şi olandezii care învață să citească voința lui Dumnezeu în însăşi cartea evreilor, Biblia, o poveste cu incesturi şi cu masacre şi cu războaie sălbatice, în care triumful are loc numai cu ajutorul trădării şi al fraudei, în care regii pun să-i asasineze pe soți ca să pună mâna pe soțiile lor, în care femei ce se spune că sunt sfinte intră în iatacul generalilor duşmani ca să le taie capul. Cromwell i-a tăiat capul regelui său citând din Biblie, Malthus care le-a negat fiilor celor săraci dreptul la viață era îmbuibat cu Biblie. E un neam care-şi petrece timpul amintindu-şi de robia sa şi-i totdeauna gata să se supună cultului vițelului de aur, în pofida semnelor mâniei divine. Bătălia împotriva evreilor ar trebui să fie scopul principal al oricărui socialist demn de numele ăsta. Nu vorbesc de comunişti, pentru că fondatorul lor este evreu, dar problema e aceea de a denunța complotul banului. De ce într-un restaurant din Paris să coste de o sută de ori mai mult decât în Normandia? Există popoare de pradă care trăiesc din carnea altora, popoare de negustori, cum erau odinioară fenicienii şi cartaginezii, iar astăzi englezii şi evreii.

— Aşa încât pentru dumneata englezii şi evreii sunt totuna?

— Aproape. Cine a devenit prim-ministru în Anglia? Lordul Beaconsfield, al cărui titlu nobiliar acoperă adevăratul său nume ebraic, Disraeli. Şi tocmai Disraeli ăsta, evreu sefard convertit la creştinism, a avut neobrăzarea să scrie că evreii se îndreaptă spre stăpânirea lumii. Sigur, nu în discursurile lui parlamentare, ci în romane.

A doua zi îmi adusese o carte a acestui Disraeli, în care subliniase fragmente întregi: „Văzut-ați cumva pomenindu-se în Europa de vreo mişcare de oarecare importanță fără ca evreii să figureze în ea şi

să nu-şi ia partea lor cea mai mare?... Primii iezuiți erau evrei! Diplomația misterioasă rusească, în fața căreia toată Europa Occidentală păleşte, cine o conduce? Evreii! Revoluția ce se pune la cale în Germania sub ce auspicii de desfăşoară? Sub auspiciile evreului, altfel spus, ale lui Karl Marx şi ale comuniştilor lui. În Germania cine a pus monopol aproape complet pe toate catedrele profesorale?".

— Ia seama că Disraeli nu-i un mouchard. care-şi denunță poporul. Dimpotrivă, doreşte să-i exalte virtuțile. Scrie fără ruşine că ministrul finanțelor din Rusia, contele Cancrim, este fiul unui evreu din Lituania, după cum ministrul spaniol Mendizabal este fiul unui convertit din provincia Aragonului. La Paris un mareşal al Imperiului este fiul unui evreu francez, Soult, şi tot evreu era Massena, care în ebraică era Manasseh...

Nu eram sigur că Toussenel avea dreptate, însă filipicele sale, care de altfel îmi spuneau ceea ce se gândea în cercurile cele mai revoluționare, îmi sugerau unele idei... Era îndoielnic cui anume se puteau vinde nişte documente contra iezuiților. Poate că masonilor, dar încă nu aveam contacte cu lumea aceea. Nişte documente antimasonice puteau probabil să-i intereseze pe iezuiți, dar încă nu mă simțeam în stare să produc aşa ceva. Împotriva lui Napoleon? Sigur nu pentru a le vinde guvernului, iar cât despre republicani, care alcătuiau, bineînțeles, o bună piață potențială, după Sue şi Joly rămânea cam puțin de spus. Împotriva republicanilor? Şi în acest caz se părea că guvernul avea deja tot ce-i trebuia şi, dacă i-aş fi propus lui Lagrange să-i furnizez informații despre fourierişti, s-ar fi pus pe râs, fiindcă cine ştie câți dintre informatorii săi nu frecventau de pe acum librăria din rue de Beaune.

Cine mai rămânea? Evreii, ce Dumnezeu. În fond, crezusem că-l obsedau doar pe bunicul meu, dar după ce-l ascultasem pe Toussenel, îmi dădusem seama că o piață antiebraică se deschidea nu doar dinspre partea tuturor posibililor nepoți ai abatelui Barruel (care nu erau puțini), dar şi dinspre cea a revoluționarilor, republicanilor, socialiştilor. Evreii erau duşmanii abatelui, dar şi ai plebei, căreia îi sugeau sângele, iar în funcție de guverne puteau să devină şi ai tronului. Se cerea să lucrez asupra evreilor.

Îmi dădeam seama că sarcina nu era uşoară: poate că unele medii ecleziastice mai puteau fi şi acum frapate de o reciclare a materialului despre Barruel, cu evreii drept complici ai masonilor şi ai templierilor pentru a face să izbucnească revoluția franceză, dar pe un socialist ca Toussenel asta nu l-ar fi interesat nicidecum şi trebuia să-i spun ceva mult mai precis despre raportul dintre evrei, acumularea capitalului şi complotul britanic.

Începeam să regret că nu dorisem nici odată să întâlnesc un evreu. Descopeream că am lacune mari în ce priveşte obiectul repugnanței mele — motiv pentru care ea se impregna acum tot mai mult de resentiment.

Mă tot perpeleam eu cu gânduri dintr-astea, când tocmai Lagrange îmi deschisese o portiță. S-a văzut deja că Lagrange îşi dădea întâlnirile în locurile cele mai imposibile, iar de data aceea fusese în Pere Lachaise. În fond, avea dreptate, puteam să părem nişte amici sau rude în căutarea rămăşițelor unui defunct drag sau ca nişte romantici vizitatori ai trecutului — iar în cazul acela noi doi am fi dat târcoale, reculeşi, mormântului lui Abelard şi al Eloisei, țintă a artiştilor, filosofilor şi sufletelor îndrăgostite. Oricum, în locul acela cei prezenți nu se îngrijeau de noi, ci de alte morminte, iar noi eram fantome printre alte fantome.

— Prin urmare, Simonini, doresc să te ajut să-l întâlneşti pe colonelul Dimitri. E singurul nume cu care e cunoscut în cercurile noastre. Lucrează pentru guvernul rus, mai precis pentru Departamentul al Treilea al Cancelariei Țariste. Bineînțeles că, dacă te duci la Sankt Petersburg şi întrebi de departamentul al treilea, toți or să pară căzuți din nori, pentru că oficial nu există. În fine, sunt agenți însărcinați să vegheze asupra formării de grupuri revoluționare, iar acolo, la ei, problema e mult mai serioasă decât la noi, asta şi pentru că cetățenii nu se bucură de toate drepturile largi de care ne bucurăm aici sub Imperiu. Ei trebuie să se păzească de urmaşii decembriştilor, de anarhişti, iar acum şi de pandaliile aşa-zişilor țărani emancipați. Țarul lor, Alexandru, a abolit acum câțiva ani iobăgia, dar acum vreo douăzeci de milioane de țărani eliberați trebuie să plătească vechilor lor stăpâni ca să aibă în folosință pământuri ce nu le-ajung ca să tră-

iască, mulți dintre ei invadează oraşele căutând de lucru...

— Şi ce aşteaptă de la mine acest colonel Dimitri?

— El culege documente — cum să spun... compromițătoare — în ce priveşte problema ebraică. În Rusia evreii sunt cu mult mai numeroşi decât la noi, iar la sate reprezintă o amenințare pentru țăranii ruşi, pentru că ştiu să citească, să scrie şi mai ales să socotească. Ca să nu mai vorbim de oraşe, unde se presupune că mulți dintre ei aderă la secte subversive. Colegii mei ruşi au o dublă problemă: pe de o parte să se ferească de evrei, acolo unde şi atunci când ei ar reprezenta o primejdie reală, iar pe de alta să îndrepte către ei nemulțumirea maselor țărăneşti. Dar o să-ți explice Dimitri totul. Pe noi treaba asta nu ne priveşte. Guvernul nostru e în relații bune cu grupurile finanței ebraice franceze şi nu are nici un interes să stârnească nemulțumiri în mediile acelea. Noi dorim doar să le facem un serviciu serviciilor ruseşti. În meseria noastră, o mână o spală pe cealaltă şi i te împrumutăm cu grație colonelului Dimitri pe dumneata, Simonini, care oficial n-ai nimic de împărțit cu noi. Uitam, înainte să sosească Dimitri, te-aş sfătui să te informezi bine cu privire la Alliance Israelite Universelle, care a fost întemeiată acum vreo şase ani aici, la Paris. Sunt medici, ziarişti, jurişti, oameni de afaceri... Crema societății ebraice pariziene. Toți de orientare, să zicem, liberală şi cu siguranță mai mult republicană decât bonapartistă. Aparent, societatea îşi propune să-i ajute pe persecutații de orice religie şi din orice țară în numele drepturilor omului. Până la proba contrară, e vorba de cetățeni deosebit de integri, dar e greu să infiltrezi informatori de-ai noştri printre ei, pentru că evreii se cunosc şi se prea cunosc între ei, mirosindu-şi dosul precum câinii. Eu totuşi te voi pune în contact cu cineva care a reuşit să capete încrederea membrilor Alianței. E un anume Jakob Brafmann, un evreu care s-a convertit la credința ortodoxă, devenit apoi profesor de ebraică la seminarul teologic din Minsk. E la Paris pentru scurt timp, din însărcinarea chiar a colonelului Dimitri şi a Secției a Treia a acestuia, şi i-a fost uşor să se introducă în Alianța Israelită, pentru că era cunoscut de unii dintre ei drept coreligionar. O să-ți poată spune câte ceva despre asociația aceea.

— Scuză-mă, domnule Lagrange. Dar dacă Brafmann ăsta e un informator al colonelului Dimitri, tot ce-mi va spune i-o fi deja cunoscut lui Dimitri şi nu are nici un sens să mă duc să i le povestesc din nou.

— Nu fi naiv, Simonini. Are sens, are sens. Dacă o să te duci să-i povesteşti lui Dimitri aceleaşi ştiri pe care el le-a aflat deja de la Brafmann, în ochii lui o să apari ca unul care are ştiri sigure, ce le confirmă pe cele pe care el le are deja.

Brafmann. Din povestirile bunicului, mă aşteptam să întâlnesc un individ cu profil de vultur, cu buzele cărnoase, cea inferioară ieşind puternic în afară, ca la negri, cu ochii îngropați şi, fireşte, apoşi, cu tăietura pleoapelor mai puțin deschisă decât la alte rase, cu părul ondulat sau creț, cu urechile blege... În schimb, am întâlnit un domn cu înfățişare monahală, cu o frumoasă barbă înspicată şi cu sprâncene dese şi stufoase, cu un soi de smoc mefistofelic în vârf, cum mai văzusem la ruşi sau polonezi.

Se vede că prin convertire se transformă şi trăsăturile chipului, nu doar ale sufletului.

Omul avea o înclinație aparte către bucătăria aleasă, chiar dacă-şi dădea pe față lăcomia provincialului care vrea să încerce totul şi nu ştie să alcătuiască un meniu aşa cum trebuie. Prânziserăm la Rocher de Cancale, în rue Montorgueil, unde altădată se ducea lumea să guste cele mai bune stridii din Paris. Fusese închis cu vreo douăzeci de ani mai înainte, apoi fusese redeschis de alt proprietar, nu mai era cel de odinioară, însă stridiile tot mai erau, iar pentru un evreu rus putea fi de ajuns. Brafmann se mulțumise să guste doar câteva duzini de belons, ca să ceară apoi o bisque d'ecrevisses.

— Ca să supraviețuiască patruzeci de veacuri, un popor aşa de vital nu putea să reziste fără să constituie un guvern unic în orice țară în care se ducea să viețuiască, un stat în stat, pe care l-a păstrat totdeauna şi pretutindeni, chiar şi în perioadele dispersiunilor lui milenare. Ei bine, eu am găsit documentele ce atestă existența acestui stat şi a acestei legi, Kahalul.

...am întâlnit un domn cu înfățișare monahală, cu o frumoasă barbă înspicată și cu sprâncene dese și stufoase, cu un soi de smoc mefistotelic în vârf, cum mai văzusem la ruși sau polonezi... (p. 198)

— Şi ce anume este?

— Instituția datează din vremurile lui Moise, iar după diaspora n-a mai funcționat la lumina zilei, ci a rămas îngrădită în umbra sinagogilor. Eu am găsit documentele unui Kahal, cel de la Minsk, dintre 1794 şi 1830. Totul e scris, orice fapt cât de mic, e înregistrat.

Desfăşura nişte papirusuri acoperite de semne pe care Simonini nu le înțelegea.

— Orice comunitate ebraică e guvernată de un Kahal şi supusă unui tribunal autonom, Bet-Dinul. Material exploziv: acolo se spune că cei ce aparțin unei comunități trebuie să asculte doar de tribunalul lor intern şi nu de cel al statului care-i găzduieşte, cum anume trebuie să-şi organizeze sărbătorile, cum trebuie tăiate animalele pentru bucătăria lor specială, vânzându-le creştinilor părțile necurate şi stricate, cum fiecare evreu poate dobândi de la Kahal un creştin bun de exploatat cu ajutorul împrumutului cu camătă până când pune stăpânire pe toate proprietățile lui şi cum nici un alt evreu nu poate avea drepturi asupra aceluiaşi creştin... Lipsa de pietate față de clasele inferioare, exploatarea săracului de către cel bogat, potrivit Kahalului nu e delict, ci virtute, atunci când e practicată de un fiu al

lui Israel. Unii spun că în special în Rusia evreii sunt săraci: e adevărat, foarte mulți evrei sunt victimele unui guvern ocult, condus de evreii bogați. Eu nu mă bat contra evreilor, eu care m-am născut evreu, ci împotriva ideii iudaice care doreşte să se substituie creştinismului... Eu îi iubesc pe evrei, acel Iisus pe care ei l-au ucis îmi e martor...

Brafmann îşi reluase avântul, comandând un aspic de filets mignons deperdreaux. Dar se întorsese aproape imediat la foile lui, pe care le mânuia cu ochii strălucind: — Şi-i totul autentic, vezi? O dovedesc vechimea hârtiei, uniformitatea scrisului notarului care a redactat documentele, iscăliturile care-s la fel chiar şi la date diferite.

Însă Brafmann, care tradusese deja documentele în franceză şi în germană, aflase de la Lagrange că eu eram în stare să produc documente autentice şi-mi cerea să-i produc o versiune franceză care să pară că datează din aceleaşi perioade cu textele originale. Era important să aibă aceste documente şi în alte limbi pentru a putea demonstra serviciilor ruseşti că modelul Kahalului era luat în serios în diferitele țări europene şi că era îndeosebi apreciat de Alliance Israelite din Paris.

Întrebasem cum de se putea, din documentele acelea produse de o comunitate pierdută prin Europa de Est, să se deducă dovada existenței unui Kahal mondial. Brafmann îmi răspunsese să nu-mi fac griji, acelea trebuiau să servească doar ca piese de sprijin, probe că lucrul despre care vorbeau nu era rod al invenției — iar pentru rest cartea lui ar fi fost destul de convingătoare în a denunța adevăratul Kahal, marea caracatiță ce-şi întindea tentaculele asupra lumii civile.

Trăsăturile i se înăspreau şi aproape că luau aspectul acela vulturesc ce ar fi trebuit să-l trădeze pe evreul care încă mai era în pofida a toate.

— Simțămintele fundamentale ce animă spiritul talmudic sunt o ambiție nemăsurată de a domina lumea, o lăcomie insațiabilă de a poseda toate bogățiile celor ce nu sunt evrei, ranchiuna față de creştini şi de Iisus Hristos. Până când Israelul nu se va converti la Iisus, țările creştine ce găzduiesc acest popor vor fi permanent considerate de el ca un lac deschis în care orice evreu poate pescui liber, aşa cum

spune Talmudul.

Extenuat de avântu-i acuzator, Brafmann comandase nişte escalopes de poularde au veloute, dar mâncarea asta nu era pe gustul său şi-o schimbase cu filets de poularde piques aux truffes. Apoi scosese din vestă un ceas de argint şi zisese: — Vai, s-a făcut târziu. Bucătăria franțuzească e sublimă, dar serviciul tărăgănează. Am o treabă urgentă şi trebuie să mă duc. O să mă înştiințezi, căpitane Simonini, dacă ți-e lesne să găseşti tipul de hârtie şi cernelurile.

Brafmann gustase doar puțin, ca să încheie, un sufleu cu vanilie. Şi mă aşteptam ca un evreu, fie şi convertit, să mă lase pe mine să plătesc nota. Dimpotrivă, cu un gest de mare domn, Brafmann voise să ofere el gustarea aceea, cum o numea nonşalant. Probabil că serviciile ruseşti îi permiteau decontări princiare.

Mă întorsesem acasă întru câtva nedumerit. Poate că — îmi spuneam eu — serviciile ruseşti caută doar un pretext, oricât de grosolan, dar e sigur că un document produs acum cincizeci de ani la Minsk şi cu precepte aşa de minuțioase, cum ar fi pe cine să inviți şi pe cine să nu inviți la o sărbătoare, nu demonstrează deloc că regulile acelea ar guverna şi acțiunea marilor bancheri din Paris sau Berlin. Şi, în fine: nu şi nu şi iarăşi nu şi nici odată să nu lucrez cu documente autentice sau autentice pe jumătate! Dacă există pe undeva, cineva se va putea duce oricând să le caute şi să demonstreze că ceva a fost relatat în mod inexact... Documentul, ca să convingă, trebuie să fie alcătuit ex novo şi, la o adică, nu trebuie să se arate originalul lui, ci să se vorbească despre el, ca să nu se poată ajunge la nici o sursă existentă, aşa cum s-a întâmplat cu Regii Magi, despre care a vorbit doar Matei în două versete şi n-a spus nici cum se numeau, nici câți erau, nici că erau regi, iar toate celelalte sunt zvonuri ale tradiției. Şi totuşi, pentru oameni sunt adevărați ca şi Iosif şi Maria şi ştiu că undeva sunt venerate trupurile lor. Se cere ca revelațiile să fie extraordinare, răscolitoare, să spunem chiar romaneşti. Numai aşa devin credibile şi pentru poporul de rând şi stârnesc indignare. Cât anume crezi că-i pasă unui făcător de vinuri din Champagne că evreii le impun alor lor să serbeze în cutare sau cutare fel nunta fiicei? Este asta o dovadă că ei vor să-i vâre mâna în buzunar?

Îmi dădusem seama atunci că documentul doveditor eu îl aveam, adică aveam rama lui convingătoare — mai ceva decât Faust al lui Gounod, după care parizienii se dădeau în vânt de câțiva ani — şi nu rămânea decât să găsesc conținuturile potrivite. Mă gândeam, evident, la adunarea masonilor pe Muntele Tunetului, la planul lui Joseph Balsamo şi la noaptea iezuiților în cimitirul din Praga.

De unde putea să pornească proiectul ebraic pentru cucerirea lumii? Păi, de la posedarea aurului, cum îmi sugerase Toussenel. Cucerirea lumii, ca să pună în stare de alarmă monarhi şi guverne, posesia aurului, ca să-i satisfacă pe socialişti, pe anarhişti şi pe revoluționarii de orice fel, distrugerea principiilor sănătoase ale lumii creştine, ca să-i neliniştească pe papă, pe episcopi şi pe preoți. Şi să introduc un strop din cinismul acela bonapartist despre care vorbise atât de bine Joly şi din ipocrizia aia iezuită pe care atât Joly, cât şi eu le învățaserăm de la Sue.

Revenisem în bibliotecă, dar de data asta la Paris, unde era mult mai mult material decât la Torino şi găsisem alte imagini ale cimitirului din Praga. Exista încă din Evul Mediu, iar în decursul veacurilor, deoarece nu se putea extinde în afara perimetrului îngăduit, îşi suprapusese mormintele, astfel încât să adăpostească poate o sută de mii de cadavre, iar lespezile se îndeseau aproape una-ntr-alta, umbrite de frunzişurile socului, fără nici un portret care să le înfrumusețeze, fiindcă iudeii au oroare de imagini. Poate că gravorii fuseseră fascinați de sit şi exageraseră în a crea ciupercăria aceea de pietre ca arbuştii unui desiş, îndoiți de toate vânturile, spațiul semăna cu gura larg căscată a unei bătrâne vrăjitoare cu dantura ştirbită. Dar, grație unor gravuri mai pline de imaginație care-l zugrăveau sub lumina lunii, îmi apăruse deodată limpede profitul ce se putea scoate din atmosfera aceea de pandemoniu vrăjitoresc, mai ales dacă între ceea ce păreau a fi dalele unui pavaj ridicate în toate sensurile din cauza unei zguduiri subpământene ar fi fost aşezați, aduşi de spate, încotoşmănați, cu glugi, cu bărbile lor cenuşii ca de țapi, nişte rabini puşi pe un complot, aplecați şi ei precum lapidele de care se rezemau, ca să formeze în noapte o pădure de fantome zgribulite. Iar în centru se afla mormântul lui Rabbi Low, care în secolul al XVII-lea născocise

Golemul, creatură monstruoasă menită să împlinească răzbunările tuturor iudeilor.

Mai ceva decât Dumas, mai ceva decât iezuiții.

Firește, ceea ce relata documentul meu ar fi trebuit să apară drept depoziția orală a unui martor obligat să se păstreze incognito sub amenințarea cu moartea. Ar fi trebuit să reuşească să intre pe timpul nopții în cimitir, înainte de ceremonia anunțată, travestit în rabin, ascunzându-se aproape de mormanul de pietre care fusese mormântul lui Rabbi Low. La miezul nopții fix — de parcă, asemenea unui blestem, clopotul unei biserici creştine ar fi bătut de departe adunarea iudee — aveau să sosească doisprezece indivizi înfăşurați în mantii întunecate, iar un glas, parcă ieşit din fundul unui mormânt, avea să-i salute ca fiind cei doisprezece Rosche-Bathe-Abboth, căpetenii ale celor douăsprezece seminții ale lui Israel, iar fiecare dintre ei avea să răspundă: „Te salutăm, o, fiu al osânditului".

Iată scena. Aşa cum se petrecuse pe Muntele Tunetului, vocea celui ce-i convocase întreabă: „Au trecut o sută de ani de la ultima noastră adunare. De unde veniți şi pe cine reprezentați?". Şi, pe rând, vocile răspund: rabbi Juda din Amsterdam, rabbi Benjamin din Toledo, rabbi Levi din Worms, rabbi Manasse din Budapesta, rabbi Gad din Cracovia, rabbi Simeon din Roma, rabbi Zebulon din Lisabona, rabbi Ruben din Paris, rabbi Dan din Constantinopol, rabbi Asser din Londra, rabbi Isascher din Berlin, rabbi Naphtali din Praga. Atunci vocea, adică cel de-al treisprezecelea sosit, cere ca fiecare să-i spună bogățiile comunității lui şi calculează bogățiile familiei Rothschild şi ale altor bancheri evrei ce au triumfat prin lume. Se ajunge astfel la rezultatul de şase sute de franci de cap pentru cele trei milioane cinci sute de mii de evrei trăitori în Europa, adică la două miliarde de franci. Încă nu-i destul ca să distrugem două sute şaizeci şi cinci de milioane de creştini, comentează cea de-a treisprezecea voce, dar destui ca să începem.

Trebuia să mă gândesc la ceea ce aveau să spună, dar concepusem deja încheierea. Cea de-a treisprezecea voce invocase spiritul lui Rabbi Low, o lumină albăstruie se înălțase din mormântul său, devenind din ce în ce mai violentă şi mai orbitoare, fiecare dintre cei

doisprezece adunați acolo aruncase câte o piatră pe morman, iar lumina se stinsese treptat. Cei doisprezece aproape că dispăruseră în direcții diferite, înghițiți (cum se spune) de întuneric, iar cimitirul îşi recăpătase spectrala-i şi anemica-i melancolie.

Aşadar Dumas, Sue, Joly, Toussenel. Îmi lipsea, pe lângă dibăcia părintelui Barruel, ghidul meu spiritual în toată reconstituirea aceea, punctul de vedere al unui catolic fervent. Tocmai în zilele acelea, Lagrange, îndemnându-mă să grăbesc relațiile mele cu Alliance Israelite, îmi vorbise despre Gougenot des Mousseaux. Ştiam ceva despre el, era un ziarist catolic legitimist care până atunci se ocupase de magie, practici demonice, societăți secrete şi masonerie.

— După cât mi se dovedeşte, e pe cale să termine, zicea Lagrange, o carte despre iudei şi iudeificarea popoarelor creştine, nu ştiu dacă sunt destul de explicit. Dumitale ți-ar prinde bine să-l întâlneşti ca să aduni material suficient pentru a-i mulțumi pe prietenii noştri ruşi. Nouă ne-ar prinde bine să avem ştiri mai precise despre ceea ce se pune la cale, deoarece n-am vrea ca bunele relații dintre guvernul nostru, Biserică şi mediul financiar ebraic să se strice. Vei putea să te apropii de el spunând că eşti cercetător al iudaismului care-i admiră lucrările. Este cineva care te poate introduce la el, un anume abate Dalla Piccola, care ne-a mai făcut nu puține servicii.

— Însă eu nu ştiu ebraica, spusesem eu.

— Păi cine ți-a spus că Gougenot o ştie? Ca să urăşti pe careva nu-i nevoie să vorbeşti ca el.

Acum (dintr-odată!) îmi amintesc prima mea întâlnire cu abatele Dalla Piccola. Îl văd de parcă mi-ar sta în față. Şi văzându-l, înțeleg că nu e un dublu al meu sau o sosie, cum se mai spune, pentru că arată pe puțin de şaizeci de ani, e aproape cocoşat, strabic şi cu dinții ieşiți în afară. Abatele Quasimodo, îmi spusesem eu, văzându-l pe atunci. În plus, avea accent nemțesc. Din acea primă întâlnire nu-mi amintesc altceva decât că Dalla Piccola îmi şoptise că trebuiau ținuți sub supraveghere nu numai evreii, ci şi masonii, pentru că, la urma urmelor, era vorba de aceeaşi conspirație. Eram de părere că nu trebuia să se deschidă mai mult de un front o dată şi amânasem discuția, dar din unele aluzii ale abatelui înțelesesem că ştirile despre bise-

ricuțe masonice îi puteau interesa pe iezuiți, deoarece Biserica pregătea acum o ofensivă foarte violentă împotriva leprei masonice.

— În orice caz, spusese Dalla Piccola, în ziua în care dumneata o să trebuiască să iei contact cu cercurile respective, să-mi spui. Eu sunt frate într-o lojă parizianã şi am multe cunoştințe de folos în mediul respectiv.

— Dumneata, un abate? zisese Simonini, iar Dalla Piccola zâmbise: — De-ai şti câți abați sunt masoni...

Obținusem între timp o convorbire cu cavalerul Gougenot des Mousseaux. Era un ins de vreo şaptezeci de ani, deja cam sărac cu duhul, convins de puținele idei pe care le avea şi interesat doar să dovedească existența demonului şi a magilor, vrăjitorilor, spiritiştilor, mesmeriştilor, a evreilor, a preoților idolatri şi până şi a „electriciştilor" ce susțineau existența unui soi de principiu vital.

Vorbea în şuvoi continuu şi o luase de la origini. Ascultam resemnat ideile bătrânului cu privire la Moise, la farisei, la marele sinedriu, la Talmud, însă Gougenot îmi oferise în timpul ăsta nişte coniac foarte bun, lăsând neglijent sticla pe o măsuță din fața lui, deci suportam.

Îmi dezvăluia că procentul femeilor stricate era mai mare la evrei decât la creştini (şi oare nu se ştia asta din Evanghelii, se întreba Simonini, unde Iisus, cum se mişcă puțin, dă de prostituate şi de păcătoase cu droaia?), apoi arăta că în morala talmudică nu exista aproapele şi nici vreo mențiune a îndatoririlor pe care le-am avea în ceea ce-l priveşte, fapt ce explică şi, în felul său, justifică lipsa de scrupule a evreilor în a ruina familii, a dezonora fete tinere, a lăsa văduve şi oameni bătrâni pe drumuri după ce le-au stors şi sângele din ei luând camătă. Ca şi în cazul târfelor, numărul răufăcătorilor era mai mare la iudei decât la creştini: — Ştii dumneata că, din douăsprezece cazuri de furt judecate de tribunalul din Leipzig, unsprezece li se datorau evreilor? exclama Gougenot şi adăuga cu un zâmbet răutăcios: Şi chiar şi pe Muntele Calvarului erau doi tâlhari la un singur om drept. Şi în genere, adăuga el, crimele comise de evrei sunt dintre cele mai perverse, cum ar fi înşelăciunea, falsul, camăta, falimentul fraudulos, contrabanda, falsificarea monetară, extorcarea,

frauda comercială, ca să nu-ți mai spun şi altele.

După aproape o oră de detalii privitoare la camătă, iată că venea partea cea mai picantă, despre uciderea copiilor şi antropofagie, şi, în fine, aproape ca să opună acestor practici întunecate o comportare lucidă şi vizibilă la lumina zilei, iată şi metehnele publice ale finanței ebraice şi slăbiciunea guvernanților francezi în a le ține piept şi a le pedepsi.

Lucrurile cele mai interesante, încă în mică măsură utilizabile, veneau atunci când des Mousseaux amintea, de parcă era şi el evreu, superioritatea intelectuală a evreilor asupra creştinilor, sprijininduse tocmai pe declarațiile lui Disraeli pe care le ascultasem de la Toussenel — de unde se vede că socialiştii fourierişti şi catolicii monarhişti erau uniți măcar prin aceleaşi opinii despre ebraism — şi părea să se opună imaginii răspândite a iudeului rahitic şi bolnăvicios: e drept că, needucându-şi nici odată trupul şi nepracticând nici artele militare (să ne gândim la importanța pe care grecii, în schimb, o dădeau competițiilor fizice), iudeii erau fragili şi slabi de constituție, dar erau mai longevivi, de o fecunditate de neconceput — efect şi al apetitului lor sexual neînfrânat — şi imuni la atâtea boli care loveau restul omenirii şi deci şi mai periculoşi ca invadatori ai lumii.

— Explică-mi de ce, îmi spunea Gougenot, evreii au fost aproape întotdeauna cruțați de epidemiile de holeră, chiar dacă trăiau prin părțile cele mai nesănătoase şi mai insalubre ale oraşului. Vorbind despre ciuma din 1346, un istoric al epocii a spus că, din motive misterioase, evreii nu au fost loviți de ea în nici o țară, Frascator ne spune că numai evreii s-au salvat din epidemia de tifos din 1505, Daguer ne demonstrează că evreii au fost singurii care au supraviețuit epidemiei dizenterice de la Nymegen, din 1736, Wawruch a dovedit că tenia nu se manifestă la populația evreiască din Germania. Ce spui de asta? Cum e cu putință, dacă-i vorba de poporul cel mai murdar din lume şi dacă se căsătoresc numai între cei de acelaşi sânge, pentru că în ghetou fiecare se înrudeşte cu celălalt? Asta e contra tuturor legilor naturii. O fi regimul ăla alimentar al lor, ale cărui reguli ne rămân tulburi, o fi circumcizia? Ce secret îi face mai puternici decât noi chiar şi când par mai slabi? Un duşman aşa de necredincios şi de

puternic trebuie distrus cu orice mijloace, ți-o spun eu. Îți dai seama că pe vremea intrării lor în Pământul Făgăduinței ei erau doar şase sute de mii de oameni, şi socotind patru persoane la fiecare bărbat adult, se obține o populație totală de două milioane şi jumătate. Dar pe timpul lui Solomon erau un milion trei sute de mii de luptători, deci cinci milioane de suflete, şi avem de pe-acum dublul. Iar astăzi? E greu să le calculezi numărul, împrăştiați cum sunt pe toate continentele, dar calculele cele mai prudente vorbesc de zece milioane. Ei sporesc, sporesc...

Părea copleşit de resentiment, încât fusesem tentat să-i ofer un păhărel din coniacul său. Dar îşi revenise şi, atunci când ajunsese la mesianism şi la cabală (şi deci era dispus să rezume şi cărțile lui despre magie şi satanism), eu intrasem deja într-un fel de amețeală fericită şi reuşisem ca prin minune să mă ridic, să mulțumesc şi să-mi iau rămas-bun.

...Părea copleşit de resentiment, încât fusesem tentat să-i ofer un păhărel din coniacul său... (p. 207)

E peste poate, îmi spuneam eu, dacă ar trebui să îngrămădesc toate ştirile astea într-un document destinat unor oameni ca Lagrange

există riscul ca serviciile secrete să mă arunce pe mine într-o celulă secretă, pesemne la castelul d'If, aşa cum i se cuvine unuia ahtiat după Dumas. Poate că luasem cartea lui des Mousseaux întru câtva peste picior, pentru că acum, când scriu, îmi amintesc că Le juif, le judaisme et la judaisation des peuples chretiens apăruse în 1869 în aproape şase sute de pagini cu corp de literă destul de mic, primise binecuvântarea lui Pius al IX-lea şi înregistrase un mare succes de public. Dar tocmai senzația pe care o încercam acum, că peste tot se publicau multe cărțulii şi cărțoaie antiiudaice, era cea care mă îndemna să fiu selectiv.

În cimitirul meu din Praga rabinii trebuiau să spună ceva uşor de înțeles, cu priză populară şi într-un fel nou, nu ca infanticidul ritual despre care se vorbea de secole, iar acum oamenii credeau în el ca şi în vrăjitoare, era de-ajuns ca să nu le dai voie copiilor să se-nvârtă prin preajma ghetourilor.

Şi aşa m-am apucat să-mi aştern raportul cu privire la lucrurile nefaste din noaptea aceea fatidică. Vorbise mai întâi cea de-a treisprezecea voce:

— Părinții noştri le-au transmis aleşilor lui Israel datoria de a se aduna la un loc o dată pe secol în jurul mormântului sfântului Rabin Simeon-Ben-Jehuda. Sunt optsprezece secole de când puterea care îi fusese făgăduită lui Avraam ne-a fost răpită de cruce. Călcat în picioare, umilit de duşmanii săi, neîncetat sub amenințarea morții, de răpiri şi de violuri de orice fel, înseamnă că tot pământul trebuie să-i aparțină. Nouă ne aparține încă de pe timpurile lui Aaron vițelul de aur.

— Da, zisese atunci rabbi Isascher, când vom fi singurii posesori ai întregului aur de pe pământ, adevărata forță va trece în mâinile noastre.

— Este a zecea oară, reluase cea de-a treisprezecea voce, după o mie de ani de cruntă şi neîncetată luptă cu duşmanii noştri, când în acest cimitir se adună, în jurul mormântului Rabinului nostru Simeon-Ben-Jehuda, aleşii fiecărei generații a poporului lui Israel. Dar în nici unul dintre secolele anterioare strămoşii noştri nu ajunseseră să concentreze în mâinile noastre atâta aur şi, drept urmare, atâta forță.

La Paris, la Londra, la Viena, la Berlin, la Amsterdam, la Hamburg, la Roma, la Napoli şi la toți Rothschilzii, israeliții sunt stăpânii situației financiare... Vorbeşte tu, rabine Ruben, care cunoşti situația de la Paris.

— Toți împărații, regii şi principii domnitori, rostea acum Ruben, sunt încărcați peste măsură de datorii contractate cu noi pentru păstrarea armatelor lor şi pentru a-şi întări tronurile care se clatină. Trebuie deci să uşurăm tot mai mult împrumuturile, cu scopul de a lua ca gaj pentru asigurarea capitalurilor pe care noi le furnizăm țărilor activele căilor ferate, ale minelor, pădurilor, ale marilor forje şi manufacturi şi ale altor imobile, precum şi administrarea impozitelor.

— Să nu uităm agricultura, care va rămâne întotdeauna marea bogăție a oricărei țări, intervenise Simeon din Roma. Marea proprietate funciară rămâne aparent neatinsă, dar dacă vom reuşi să facem guvernele să mărunțească aceste mari proprietăți, cumpărarea lor va fi mai uşoară.

Apoi rabbi Juda din Amsterdam zisese: — Însă mulți dintre frații noştri în Israel se convertesc şi primesc botezul creştin...

— Ce contează! răspunsese cea de-a treisprezecea voce.. Cei bogați ne pot sluji la perfecție. În ciuda botezului trupului, spiritul şi sufletul lor rămân credincioase Israelului. De-acum într-un veac nu vor mai fi fii ai lui Israel care vor dori să se facă creştini, ci mulți creştini se vor înrola în credința noastră sfântă. Atunci Israel îi va respinge cu dispreț.

— Însă întâi de toate, zisese rabbi Levi, considerăm că biserica creştină este cel mai mare duşman al nostru. Trebuie să răspândim printre creştini ideile cugetării libere, ale scepticismului, trebuie să-i ticăloşim pe conducătorii acestei religii.

— Să răspândim ideea progresului care are drept urmare egalitatea tuturor religiilor, intervenise rabbi Manasse, să luptăm pentru a suprima din programele şcolare lecțiile de religie creştină. Israeliții, prin îndemânare şi prin studiu, vor obține fără greutate catedrele şi posturile de profesori în şcolile creştine. Cu acestea, educația religioasă va rămâne exilată în familie, iar cum în majoritatea familiilor lipseşte timpul pentru a supraveghea această ramură de învățământ,

spiritul religios va slăbi în mod treptat.

Era rândul lui rabbi Dan de la Constantinopol: — Şi, mai cu seamă, comerțul şi speculația nu trebuie să iasă nici odată din mâinile israelite. Trebuie acaparat comerțul cu alcool, unt, pâine şi vin, deoarece, astfel, noi ne facem stăpâni absoluți ai întregii agriculturi şi în general ai întregii economii rurale.

Iar Naphtali din Praga spusese: — Să țintim către magistratură şi avocatură. De ce israeliții n-ar deveni miniştri ai instrucțiunii publice când au avut atât de des portofoliul finanțelor?

Vorbise, la sfârşit, rabbi Benjamin din Toledo: — Noi nu trebuie să fim străini de nici o profesie care contează în societate: filosofie, medicină, drept, muzică, economie, politică, într-un cuvânt toate ramurile ştiinței, ale artei, ale literaturii sunt un câmp vast în care trebuie să ne probăm pe deplin şi să scoatem în relief geniul nostru. Medicina înainte de toate! Un medic este introdus în cele mai intime secrete ale familiei şi are în mâinile lui viața şi sănătatea creştinilor. Şi trebuie să încurajăm uniunile matrimoniale dintre israeliți şi creştini; introducerea unei minime cantități de sânge impur în stirpea noastră aleasă de Dumnezeu n-ar trebui s-o corupă, pe când fiii şi fiicele noastre se vor înrudi cu familiile creştine care au oarecare autoritate.

— Să încheiem reuniunea noastră, spusese cea de-a treisprezecea voce. Dacă aurul este prima putere din lumea aceasta, cea de-a doua este tiparul. Se cere ca ai noştri să se afle la conducerea tuturor ziarelor cotidiene din orice țară. Odată stăpâni absoluți ai tiparului, noi vom putea schimba opiniile publice despre onoare, despre virtute, despre corectitudine şi vom putea da primul atac la instituția familială. Să simulăm zelul pentru chestiunile sociale la ordinea zilei, trebuie să controlăm proletariatul, să introducem agitatorii noştri în mişcările sociale şi să facem în aşa fel încât să-l putem ridica atunci când vom dori, să împingem muncitorul către baricade, către revoluții, iar fiecare dintre aceste catastrofe ne va apropia de țelul nostru unic: acela de a domni asupra pământului, aşa cum s-a făgăduit primului nostru patriarh, Avraam. Atunci puterea noastră va creşte ca un arbore gigantic, ale cărui ramuri vor purta roadele ce se cheamă bogăție, bucurie, fericire, putere, ca răsplată pentru acea odioasă

condiție care, timp de veacuri lungi, a fost singura soartă a poporului lui Israel.

Aşa se termina, dacă-mi amintesc bine, raportul despre cimitirul din Praga.

La sfârşitul reconstituirii mele mă simt epuizat — poate pentru că mi-am însoțit ceasurile astea de scris precipitat cu câteva libații care să-mi dea forță fizică şi ațâțare spirituală. Şi totuşi, de ieri nu mai am apetit, iar mâncarea îmi provoacă greață. Mă trezesc şi vomit. Poate că lucrez prea mult. Sau poate că sunt gâtuit de o ură care mă roade. La un interval de timp, revăzând paginile pe care le scrisesem despre cimitirul din Praga, înțeleg cum din experiența aceea, din reconstituirea mea atât de convingătoare despre conspirația ebraică, repulsia aceea care pe vremea copilăriei şi a anilor mei de tinerețe fusese doar (cum să spun?) ideală, numai în mintea mea, precum vocile unui catehism ce-mi fusese picurat de bunicul, acum devenise carne şi sânge şi, doar pentru că izbutisem să reînsuflețesc noaptea aceea de vrăjitorie, ranchiuna, pizma mea față de perfidia iudaică deveniseră, din idee abstractă, patimă greu de ținut în frâu şi adâncă. Oh, într-adevăr, trebuia să fi fost în noaptea aceea în cimitirul din Praga, zău aşa, sau cel puțin se cerea să citeşti mărturia mea despre faptele acelea ca să înțelegi că nu mai puteam suporta ca neamul acela blestemat să ne mai învenineze viața!

Numai după ce citisem şi recitisem documentul înțelegeam pe deplin că aveam o misiune. Trebuia să reuşesc cu orice preț să-i vând cuiva raportul meu şi numai dacă aveau să-l plătească cu greutatea lui în aur aveau să-l creadă şi aveau să colaboreze să-l fac credibil...

Dar pentru astă-seară e mai bine să încetez a mai scrie. Ura (sau chiar şi numai amintirea ei) răscoleşte mintea. Îmi tremură mâinile. Trebuie să mă duc să mă culc, să dorm, să dorm.

13

Dalla Piccola spune că nu este

Dalla Piccola

5 aprilie 1897

Azi-dimineață m-am deşteptat în patul meu şi m-am îmbrăcat, cu acel minimum de trucaj pe care personalitatea mea îl presupune. Apoi am venit să citesc jurnalul dumitale, unde dumneata spui că ai întâlnit un abate Dalla Piccola şi-l descrii ca fiind cu siguranță mai vârstnic decât mine şi ghebos pe deasupra. M-am dus să mă privesc în oglinda din odaia dumitale de culcare — în a mea, aşa cum se cuvine unui călugăr, nu există — şi, oricât n-aş voi să fiu mai indulgent şi să mă laud, n-am putut să nu remarc că am trăsături regulate, nu sunt deloc saşiu şi n-am dinții ieşiți în afară. Şi cred că am un frumos accent franțuzesc, poate cu oarece inflexiuni italieneşti.

Dar cine-i deci abatele pe care dumneata l-ai întâlnit cu numele meu? Şi cine sunt eu, în cazul ăsta?

14

Biarritz

5 aprilie 1897, dimineața târziu

M-am trezit târziu şi am găsit în jurnalul meu scurta dumitale însemnare. Eşti matinal. Dumnezeule, domnule abate — dacă vei citi rândurile mele într-una din zilele astea (sau din nopțile astea). Dar cine eşti dumneata cu adevărat? Pentru că tocmai acum îmi amintesc că te omorâsem, chiar înainte de război! Cum de pot să-i vorbesc unei umbre?

Te-am omorât? De ce acum sunt sigur de asta? Să încercăm să reconstituim. Dar ar trebui să mănânc. Curios, ieri nu reuşeam să mă gândesc la hrană fără dezgust, acum aş vrea să înfulec tot ce găsesc. De-aş putea ieşi liber din casă, ar trebui să mă duc la un medic.

După ce îmi terminasem raportul despre reuniunea din cimitirul din Praga, eram gata să-l întâlnesc pe colonelul Dimitri. Amintindumi de buna primire pe care Brafmann o făcuse bucătăriei franțuzeşti, îl invitasem şi pe el la Rocher de Cancale, însă Dimitri nu părea interesat de mâncare şi abia ciugulea ceea ce comandasem eu. Avea ochii uşor oblici, cu două pupile mici şi tăioase, care mă făceau să mă gândesc la ochii unui jder, chiar dacă nu văzusem şi nici n-am văzut vreodată jderi (urăsc jderii aşa cum îi urăsc pe evrei). Dimitri avea, mi se păruse mie, puterea neobişnuită de a-şi face interlocutorul să se simtă prost.

Citise cu atenție raportul meu şi spusese: — Foarte interesant. Cât?

Era o plăcere să tratezi cu oameni de soiul ăsta şi spusesem la repezeală o cifră, probabil exorbitantă, cincizeci de mii de franci, explicând cât mă costaseră informatorii:

— Prea scump, spusese Dimitri. Sau, mai bine zis, prea scump pentru mine. Să vedem cum putem împărți cheltuielile. Suntem în bune relații cu serviciile prusace şi au şi ei o problemă ebraică. Eu îți plătesc douăzeci şi cinci de mii de franci, în aur, şi te autorizez să dai o copie după documentul ăsta prusacilor, care o să-ți dea cealaltă jumătate. O să am eu grijă să-i informez. Fireşte că vor vrea documentul original, cum e cel pe care mi-l dai mie, dar din câte mi-a ex-

plicat prietenul Lagrange, dumneata ai virtutea de a multiplica originalele. Cel care va lua legătura cu dumneata se numeşte Stieber.

N-a spus mai mult. A refuzat politicos un coniac, a făcut o plecăciune formală, mai mult nemțească decât rusească, plecându-şi brusc capul aproape perpendicular pe trupul ținut drept, şi a plecat. Nota am plătit-o eu.

Am solicitat o întâlnire cu Lagrange, care-mi vorbise deja despre Stieber, marele şef al spionajului prusac. Era specializat în culegerea de informații peste frontieră, dar ştia şi să se infiltreze în secte şi în mişcări potrivnice liniştii statului. Cu vreo zece ani mai înainte fusese prețuit în culegerea de date despre acel Marx care-i îngrijora acum atât de mult pe nemți, dar şi pe englezi. Se pare că el sau un agent al lui, Krause, care lucra sub falsul nume Fleuri, izbutise să se introducă în casa londoneză a lui Marx ca doctor şi pusese mâna pe o listă cu toate numele celor ce aderaseră la liga comuniştilor. Frumoasă lovitură, care permisese arestarea multor indivizi periculoşi, încheiase Lagrange. Precauție inutilă, observasem eu: ca să se lase prostiți în asemenea hal, comuniştii ăştia trebuie că erau nişte tâmpiți şi n-aveau să ajungă prea departe. Însă Lagrange spusese că nu se ştie nici odată. E mai bine să previi şi să pedepseşti înainte ca faptele să fie comise.

— Un bun agent al serviciilor de informații e pierdut când trebuie să intervină în ceva care s-a petrecut deja. Meseria noastră e să facem lucrurile să se petreacă mai înainte. Cheltuim destul de mulți bani ca să organizăm mişcări zgomotoase pe bulevarde. Nu trebuie prea multe, câteva duzini de foşti puşcăriaşi cu câțiva polițişti în civil, se jefuiesc trei restaurante şi două bordeluri cântând Marseieza, se incendiază două chioşcuri şi apoi sosesc ai noştri în uniformă şi-i arestează pe toți după o aparentă confruntare.

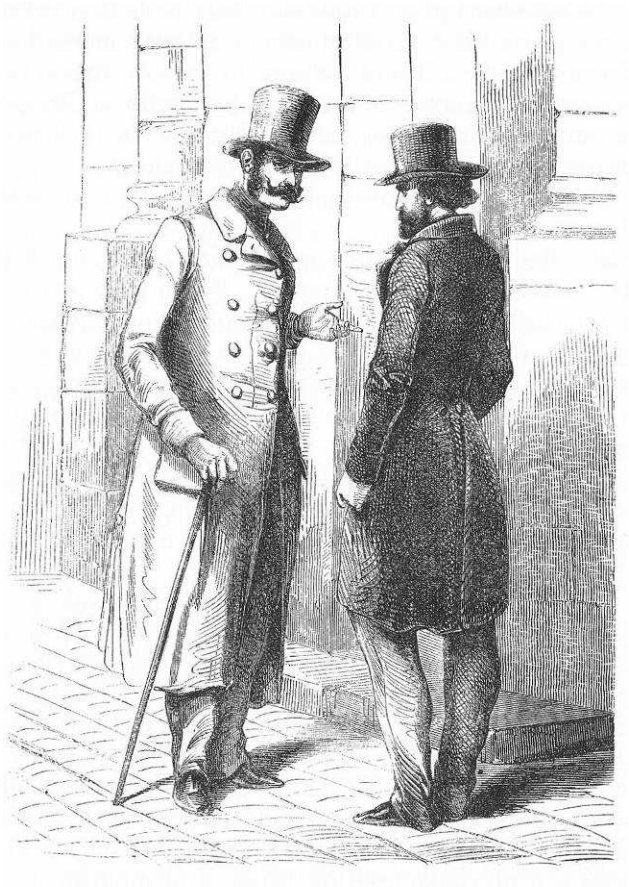

...Am solicitat o întâlnire cu Lagrange... (p. 216)

— Şi la ce serveşte?

— Serveşte ca să-i îngrijoreze pe burghezii adevărați şi să-i convingă pe toți că-i nevoie de mijloace dure. Dacă ar trebui să reprimăm revolte reale, organizate de cine ştie cine, nu ne-am descurca atât de uşor. Dar să ne întoarcem la Stieber. De când a devenit şef al poliției secrete prusace, s-a dus să hoinărească prin statele din Europa de Răsărit îmbrăcat ca un saltimbanc şi luând seama la toate, creând o rețea de informatori de-a lungul drumului pe care într-o bună zi armata prusacă l-ar fi parcurs de la Berlin la Praga. Şi a inițiat un serviciu analog pentru Franța, în vederea unui război care într-o zi sau alta va fi inevitabil.

— N-ar fi mai bine deci să nu-l frecventez pe individul ăsta?

— Nu. Trebuie ținut sub observație. Deci e mai bine ca agenții noştri să lucreze pentru el. Pe de altă parte, dumneata va trebui să-l informezi asupra unei poveşti care-i priveşte pe evrei şi care pe noi nu ne interesează. Deci colaborând cu el nu vei aduce daune guvernului nostru.

La o săptămână după aceea primisem un bilet semnat de Stieber. Mă întreba dacă nu m-ar deranja prea mult să mă duc la München ca

să mă întâlnesc cu un om al său de încredere, un anume Goedsche, căruia să-i predau raportul. Sigur că mă deranja, dar mă interesa prea mult cealaltă jumătate a răsplății.

Îl întrebasem pe Lagrange dacă-l cunoştea pe acest Goedsche. Îmi spusese că era un fost funcționar poştal care în realitate lucra ca agent provocator pentru poliția secretă prusacă. După răzvrătirile de la 1848, ca să-l incrimineze pe conducătorul democraților, produsese scrisori false din care rezulta că respectivul voia să-l asasineze pe rege. Se vede că existau ceva judecători la Berlin, pentru că cineva demonstrase că scrisorile erau false. Goedsche fusese târât în scandal şi trebuise să-şi lase serviciul de la poştă. Mai mult, afacerea îi diminuase credibilitatea şi în mediile serviciilor secrete, unde eşti iertat dacă falsifici documente, dar nu şi dacă pe urmă te laşi prins cu mâța-n sac în mod public. Se reciclase scriind romane istorice, pe care le semna cu numele sir John Retcliffe, şi continuând să colaboreze la Kreuzzeitung, un ziar de propagandă antiiudaică. Iar serviciile îl mai foloseau doar pentru răspândirea de ştiri, fie ele false sau adevărate, despre lumea ebraică.

Era de altfel omul care se potrivea cu cazul meu, mi-am spus eu, dar Lagrange îmi explica acum că, dacă se recurgea la el pentru treaba asta, era doar din cauză că prusacilor nu le păsa prea mult de raportul meu şi însărcinaseră un personaj de un profesionalism îndoielnic să se uite pe el, doar de formă, ca apoi să mă lichideze.

— Nu-i adevărat, pe nemți îi interesează raportul meu, reacționasem. Până într-atât încât mi-a fost promisă o sumă considerabilă.

— Cine ți-a promis-o? a întrebat Lagrange. Iar când eu îi răspunsesem că Dimitri, el zâmbise: — Sunt ruşi, Simonini, iar cu asta am spus tot. Ce-l costă pe un rus să-ți promită ceva în numele nemților? Oricum, du-te totuşi la München, ne interesează şi pe noi să ştim ce anume fac ei. Şi nu scăpa din vedere faptul că Goedsche e un pungaş nedemn de încredere. Altfel n-ar face meseria asta.

Nu înseamnă că Lagrange era de treabă în ceea ce mă privea, dar poate că în categoria celor ticăloşiți el includea şi gradele înalte şi deci pe sine însuşi. În orice caz, dacă mă plătesc bine, nu le port pică.

Cred că am mai scris în jurnalul meu impresia pe care mi-a lăsat-o

berăria aceea mare, münchenează, unde bavarezii se înghesuie la nişte tables d'hotel lungi, cot la cot, făcându-şi de cap cu cârnați unsuroşi şi dând pe gât nişte bocale cât nişte canistre, bărbați şi femei, femeile hlizindu-se mai tare, mai cu zgomot şi mai vulgar decât bărbații. E clar că-i o rasă inferioară şi mi-a cerut destulă osteneală după călătorie, ea singură foarte anevoioasă, să rămân fie şi numai două zile pe pământ teuton.

Tocmai la berărie îmi dăduse şi Goedsche întâlnire, şi a trebuit să recunosc că spionul meu neamț părea făcut să bântuie prin locurile acelea: nişte haine de o eleganță sfruntată nu ascundeau înfățişarea de vulpoi care trăieşte din expediente.

Într-o franceză stâlcită, mi-a pus imediat nişte întrebări cu privire la sursele mele, m-am fofilat, am încercat să vorbesc despre altceva, pomenindu-i de trecutul meu garibaldin, a rămas plăcut surprins, deoarece, spunea el, tocmai scria un roman despre întâmplările italiene din 1860. Era aproape gata, avea să se intituleze Biarritz şi aveau să fie multe volume, dar nu toate faptele se desfăşurau în Italia, se mutau în Siberia, la Varşovia, la Biarritz, desigur, şi aşa mai departe. Vorbea despre el cu drag şi cu oarecare automulțumire, considerând că tocmai termina un fel de Capelă Sixtină a romanului istoric. Nu înțelegeam legătura dintre feluritele întâmplări de care se ocupa, dar se părea că nucleul povestirii era amenințarea permanentă a celor trei forțe malefice care dominau în chip perfid lumea, adică masonii, catolicii — mai ales iezuiții — şi evreii, care se infiltrau acum şi între primele două pentru a submina temeliile purității stirpei protestante teutone.

Se lungea la vorbă despre intrigile italiene ale masonilor mazzinieni, apoi se muta la Varşovia, unde masonii conspirau împotriva Rusiei împreună cu nihiliştii, specie blestemată pe care popoarele slave au produs-o în orice epocă, şi unii, şi ceilalți în mare parte evrei — important e sistemul lor de recrutare care-l amintea pe cel al Iluminaților din Bavaria şi al carbonarilor Marelui Târg, fiecare membru mai recruta alți nouă care nu trebuiau să se cunoască între ei. Apoi se revenea în Italia, urmărind înaintarea piemontezilor către Cele Două Sicilii, într-un talmeş-balmeş de răniri, trădări, violări de

femei sus-puse, călătorii rocamboleşti, cu legitimiste irlandeze extrem de curajoase şi toate numai capă şi spadă, mesaje secrete ascunse sub cozile cailor, un prinț Caracciolo ticălos şi carbonar care viola o copilă (irlandeză şi legitimistă), descoperiri de inele revelatorii din aur oxidat verde cu şerpi împletiți şi cu un coral roşu în mijloc, o tentativă de răpire a fiului lui Napoleon al III-lea, drama de la Castelfidardo, unde fusese vărsat sângele trupelor germane credincioase pontifului, şi se arunca împotriva acelei welsche Feigheit — Goedsche o spusese în germană, poate ca să nu mă jignească, dar ceva nemțeşte învățasem şi pricepeam că era vorba despre tipica laşitate a raselor latine. Din punctul acela, acțiunea devenea tot mai tulbure, şi încă nu ajunsesem la sfârşitul primului volum.

Pe măsură ce povestea, lui Goedsche i se însuflețeau ochii, altminteri urduroşi, împroşca stropi de salivă, râdea de unul singur de unele găselnițe pe care le socotea excelente şi părea că doreşte nişte bârfe de primă mână despre Cialdini, Lamarmora şi alți generali piemontezi şi, firește, despre atmosfera din jurul lui Garibaldi. Însă, cum în mediul său informațiile se plătesc, n-am găsit oportun să-i dau pe gratis ştiri interesante despre cazurile italieneşti. Şi apoi, cele pe care le aveam eu era mai bine să le trec sub tăcere.

Îmi spuneam atunci că omul o lua pe o cale greşită: nici odată nu poți crea un pericol cu o mie de fețe, pericolul trebuie să aibă una singură, altfel lumea nu-i atentă. Dacă vrei să-i denunți pe evrei, vorbeşte despre evrei, dar dă-i încolo pe irlandezi, pe principii napoletani, pe generalii piemontezi, pe patrioții polonezi şi pe nihiliştii ruşi. Prea multă tevatură. Cum putem să ne împrăştiem atât de mult? Cu atât mai mult cu cât, dincolo de romanul său, ideea fixă a lui Goedsche părea să fie, în mod exclusiv, tocmai evreii, şi cu atât mai bine pentru mine, pentru că despre evrei îi ofeream acum un document prețios.

Într-adevăr, mi-a spus că scria romanul acela nu pentru bani sau alte speranțe de glorie lumească, ci pentru a elibera vița nemțească de capcana iudaică.

— Trebuie să ne întoarcem la cuvintele lui Luther, care spunea că evreii sunt răi, veninoşi şi diabolici până-n măduvă, că fuseseră timp

de secole plaga şi ciuma noastră şi continuau să fie şi-n vremea sa. Erau, după spusa lui, şerpi perfizi, veninoşi, aspri, răzbunători, asasini şi fii ai demonului, care înțeapă şi dăunează în taină, neputând-o face deschis. Împotriva lor unica terapie cu putință era o scharfe Barmherzigkeit — nu izbutea să traducă, înțelegeam că literal putea să-nsemne o cruntă milă, dar, la urma urmei, Luther voia să vorbească despre o lipsă de milă. Trebuia dat foc sinagogilor, iar ceea ce nu voia să ardă trebuia acoperit la loc cu pământ, încât nimeni să nu mai poată vedea din ele o piatră, trebuiau distruse casele lor şi să fie alungați într-un grajd ca țiganii, să li se ducă departe textele talmudice în care erau predicate numai minciuni, făcături şi blesteme şi să li se interzică practicarea cametei, să se confişte tot ceea ce posedau în aur, în numerar şi în bijuterii şi să se dea în mâna tinerilor lor securea şi târnăcopul, iar în mâna femeilor furca şi fusul, deoarece, comenta Goedsche rânjind subțire, Arbeit macht frei, doar munca ne face liberi. Soluția finală, pentru Luther, ar fi fost alungarea lor din Germania, ca nişte câini turbați.

— Lui Luther nu i s-a dat ascultare, încheiase Goedsche, cel puțin până acum. Asta pentru că, chiar dacă încă din antichitate popoarele neeuropene au fost considerate urâte — uită-te la negru, care până şi astăzi este, pe bună dreptate, considerat un animal nu fusese încă stabilit un criteriu sigur pentru a recunoaşte rasele superioare. Astăzi ştim că gradul cel mai dezvoltat de umanitate îl avem prin rasa albă şi că modelul cel mai evoluat de rasă albă este rasa germanică. Dar prezența evreilor e o continuă amenințare de încrucişări rasiale. Priveşte o statuie greacă, ce puritate a trăsăturilor, ce eleganță a taliei, şi nu întâmplător această frumusețe era identificată cu virtutea, cine era frumos era şi viteaz, cum se întâmplă cu marii eroi din miturile noastre teutonice. Acum imaginează-ți-i pe aceşti Apollo alterați cu trăsături semite, cu carnația închisă la culoare, cu ochii mijiți, cu nasul de răpitoare, cu corpul pipernicit. Pentru Homer acestea erau trăsăturile lui Tersit, personificarea însăşi a ticăloşiei. Legenda creştină, îmbibată de spirite ce-s încă iudaice (în fond, a fost inițiată de Pavel, un evreu asiatic, astăzi am spune un turc), ne-a convins că toate rasele coboară de la Adam. Nu, eu cred că, despărțindu-se din

fiara originară, oamenii au apucat căi diferite. Trebuie să ne întoarcem în punctul acela unde căile s-au împărțit, deci la adevăratele origini naționale ale poporului nostru, nicidecum la aiurelile acelor lumieres franțuzeşti cu cosmopolitismul lor şi cu ale lor egalite şi fraternite universale! Ăsta-i spiritul vremurilor noi. Ceea ce se cheamă acum în Europa Risorgimento, Reînălțare a unui popor, este apelul la puritatea rasei originare. Numai că termenul — şi scopul — e valabil doar pentru rasa germanică, şi stârneşte râsul faptul că în Italia întoarcerea la frumusețea de odinioară e reprezentată de Garibaldi ăla al vostru cu picioarele strâmbe, de regele ăla al vostru cu picioarele scurte şi de piticul de Cavour. Asta pentru că şi romanii erau de rasă semită.

— Romanii?

— Nu l-ai citit pe Vergiliu? Proveneau dintr-un troian şi deci dintr-un asiatic, iar migrația asta, cu siguranță semită, a distrus spiritul popoarelor italice antice, vezi ce li s-a întâmplat celților: romanizați, au devenit francezi, deci latini şi ei. Numai germanii au reuşit să se păstreze puri şi necontaminați şi să înțeleagă puterea Romei. Dar, în fine, superioritatea rasei ariene şi inferioritatea celei iudaice — şi, în mod fatal, şi a celei latine — se văd şi din felul cum excelează în diferite arte. Nici în Italia, nici în Franța n-au crescut un Bach, un Mozart, un Beethoven, un Wagner.

Goedsche nu părea tocmai tipul eroului arian pe care-l ridica în slăvi, ba chiar, de-ar fi trebuit să spun adevărul (dar de ce trebuie spus adevărul de fiecare dată?), avea aerul unui evreu îmbuibat şi senzual, dar la urma urmelor trebuia să-i dai crezare, dat fiind că i-o dădeau serviciile care trebuiau să-mi plătească ceilalți douăzeci şi cinci de mii de franci rămaşi. Totuşi, n-am reuşit să evit o mică răutate. L-am întrebat dacă el se simțea un bun reprezentant al rasei superioare şi apolinice. M-a privit pieziş şi mi-a spus că apartenența la o rasă nu e doar un fapt fizic, ci înainte de toate un fapt spiritual. Un evreu rămâne evreu chiar dacă dintr-o întâmplare naturală, aşa cum se nasc copii cu şase degete şi femei în stare să facă gemeni, s-ar naşte cu părul blond şi cu ochii albaştri. Iar un arian e arian dacă trăieşte spiritul poporului său, chiar dacă are părul negru.

Dar întrebarea mea îi tăiase avântul. Îşi luase seama, îşi ştersese sudoarea de pe frunte cu o batistă mare cu pătrate roşii şi-mi ceruse documentul pentru care ne întâlniserăm. I l-am dat, iar după toate discursurile lui credeam că ar fi trebuit să-l facă să cadă în extaz. Dacă guvernul său voia să-i lichideze pe evrei conform mandatului lui Luther, povestea mea cu cimitirul din Praga părea făcută înadins pentru a alerta toată Prusia în privința naturii complotului iudaic. Însă el a citit încet, între o sorbitură de bere şi alta, încreţindu-şi în diferite rânduri fruntea, strângând din ochi încât părea aproape mongol şi a încheiat zicând: — Nu ştiu dacă pe noi aceste informaţii ne pot interesa cu adevărat. Ele spun ceea ce am ştiut dintotdeauna despre urzelile evreieşti. Sigur, o spun bine, iar dacă ar fi inventat, ar fi bine inventat.

— Vă rog, Herr Goedsche, nu mă aflu aici ca să vă vând material inventat!

— Nu mă îndoiesc, bineînțeles, dar şi eu am nişte îndatoriri față de cei care mă plătesc. Mai trebuie încă dovedită autenticitatea documentului. Trebuie să supun aceste foi lui Herr Stieber şi birourilor sale. Lasă-mi-le şi, dacă vrei, întoarce-te chiar la Paris, vei avea un răspuns peste câteva săptămâni.

— Dar colonelul Dimitri mi-a spus că era un lucru hotărât...

— Nu-i hotărât. Nu încă. Ți-am mai spus, lasă-mi documentul.

— O să fiu sincer cu dumneata, Herr Goedsche. Ceea ce dumneata ții în mână e un document original, original, înțelegi? Valoarea lui constă, desigur, în ştirile pe care le dă, dar şi mai mult în faptul că aceste ştiri apar într-un raport original, aşternut la Praga după reuniunea despre care vorbeşte. Nu pot lăsa ca acest document să circule dincolo de mâinile mele, cel puțin nu înainte de a mi se înmâna recompensa promisă.

— Eşti excesiv de bănuitor, domnule Simonini, zisese Goedsche. Ei bine, mai comandă o bere sau două şi dă-mi o oră ca să copiez textul ăsta. Ai spus chiar dumneata că veştile pe care le conține valorează cât valorează, iar dacă aş vrea să te înşel, mi-ar fi destul ca să le țin minte pe dinafară, pentru că te asigur că-mi amintesc ceea ce am citit aproape cuvânt cu cuvânt. Dar vreau să-i supun textul lui Herr

Stieber. Lasă-mă aşadar să-l copiez. Originalul a intrat aici odată cu dumneata şi tot cu dumneata o să iasă din localul ăsta.

N-aveam cum să obiectez. Mi-am înjosit palatul cu câțiva dintre cârnații ăia teutonici dezgustători, am băut multă bere — şi trebuie să spun că berea germană poate să fie uneori la fel de bună ca şi cea franceză. Am aşteptat ca Goedsche să copieze atent tot ce era acolo.

Ne-am despărțit cu răceală. Goedsche a dat de înțeles că trebuia să împărțim nota de plată, ba chiar a calculat că eu băusem cu câteva beri mai mult decât el, mi-a făgăduit să-mi dea veşti peste câteva săptămâni şi m-a lăsat spumegând de furie pentru călătoria aceea lungă făcută degeaba, pe spezele mele şi fără să fi văzut un taler din răsplata practic gata arvunită cu Dimitri.

E stupid, mi-am spus eu, Dimitri ştia deja că Stieber n-avea să plătească nicidecum şi-şi asigurase pur şi simplu textul meu la jumătate de preț. Lagrange avea dreptate, nu trebuia să mă încred într-un rus. Poate că cerusem prea mult şi ar fi trebuit să fiu mulțumit că încasasem jumătate.

Eram acum convins că nemții nu aveau să mai dea nici un semn şi, într-adevăr, au trecut câteva luni fără să primesc vreo veste. Lagrange, căruia îi mărturisisem supărările mele, zâmbise cu indulgență: — Sunt nesiguranțele meseriei noastre, nu avem de-a face cu nişte sfinți.

Asta nu prea-mi convenea. Povestea mea cu cimitirul din Praga era prea bine născocită ca să sfârşească zadarnic prin ținuturi siberiene. Aş fi putut s-o vând iezuiților. În fond, primele acuze aduse evreilor şi primele mențiuni ale complotului lor internațional venisera de la un iezuit ca Barruel, iar scrisoarea bunicului meu trebuie să fi atras atenția altor personalități aparținând ordinului.

Unicul mijlocitor pe lângă iezuiți putea să fie abatele Dalla Piccola. Cel ce mă pusese în contact cu el fusese Lagrange şi tot lui Lagrange m-am adresat. Lagrange mi-a spus că avea să-l înştiințeze că-l căutam. Şi, într-adevăr, după un timp, Dalla Piccola a venit în prăvălia mea. I-am prezentat, cum se spune în lumea comerțului, mărfurile mele şi a părut interesat.

— Fireşte, mi-a spus el, trebuie să examinez documentul dumitale

şi apoi să-i spun despre el cuiva din Companie, pentru că nu-s oameni care cumpără pe nevăzute. Sper că te încrezi în mine şi mi-l laşi pentru câteva zile. Nu va ieşi din mâinile mele.

Într-un om demn al bisericii m-am încrezut.

La o săptămână după aceea, Dalla Piccola s-a prezentat din nou la prăvălie. L-am pus să urce în birou, am încercat să-i ofer ceva de băut, dar nu avea un aer prietenos.

— Simonini, mi-a spus el, dumneata m-ai luat desigur drept prost şi erai gata să mă faci să trec drept un falsificator pe lângă părinții din Compania lui Iisus, stricând o rețea de relații bune pe care o țesusem în decursul anilor.

— Domnule abate, nu ştiu despre ce vorbiți...

— Încetează să-ți mai bați joc de mine. Mi-ai dat documentul ăsta, care se voia secret (şi a aruncat pe masă raportul meu despre cimitirul din Praga), tocmai eram gata să cer un preț foarte mare şi iată că iezuiții, uitându-se la mine ca la un neghiob, mă informează amabil că documentul meu foarte rezervat apăruse deja ca material de invenție în Biarritz, romanul unui anume John Retcliffe. La fel-la fel, cuvânt cu cuvânt (şi a mai aruncat pe masă o carte). Evident că ştii germana şi ai citit romanul, între altele, abia apărut. Ai găsit povestea cu adunarea aceea nocturnă din cimitirul din Praga, ți-a plăcut şi n-ai rezistat ispitei de a vinde o ficțiune drept realitate. Iar cu nerușinarea specifică plagiatorilor, te-ai încrezut în faptul că dincoace de Rin germana n-o citeşte nimeni...

...Simonini, mi-a spus el, dumneata m-ai luat desigur drept prost... (p. 225)

— Ascultă, cred că înțeleg...

— Nu-i greu de înțeles. Aş fi putut să arunc hârțoaga asta la gunoi şi să te trimit la dracu', dar sunt cârcotaş şi răzbunător. Te avertizez că o să-i înştiințez pe prietenii dumitale din Servicii din ce aluat eşti făcut şi cât anume se poate cineva încrede în informațiile dumitale. De ce vin să ți-o spun dinainte? Nu din loialitate — pentru că unui individ de teapa dumitale nu i se datorează vreuna —, ci pentru ca, dacă Serviciile vor hotărî că meriți o lovitură de pumnal în spate, să ştii de unde vine sfatul. N-are rost să asasinezi pe cineva din răzbunare dacă cel asasinat nu ştie că tu eşti cel care-l asasinează, nu ți se pare?

Totul era limpede, ticălosul de Goedsche (iar Lagrange îmi spusese că publica foiletoane sub pseudonimul Retcliffe) nu predase nicidecum documentul meu lui Stieber: remarcase că subiectul mergea de minune pentru romanul pe care tocmai îl termina de scris şi satisfăcea furorile lui antiiudaice, pusese stăpânire pe o povestire adevărată (sau, cel puțin, ar fi trebuit s-o creadă astfel) ca s-o facă să devină o bucată de narațiune — a sa. Lagrange mă prevenise totuşi că

mişelul se distinsese în falsificarea documentelor, şi faptul că picasem atât de nevinovat în capcana unui falsificator mă umplea de furie.

Însă furiei i se adăuga frica. Când Dalla Piccola vorbea de lovituri de pumnal în spate sau de asasinat, probabil credea că foloseşte metafore, dar nu erau metafore. Lagrange fusese clar: în universul serviciilor, când cineva se dovedeşte un obstacol, e făcut să dispară. Să ne închipuim un colaborator care se dovedeşte public necreditabil pentru că vinde scorneală romanescă drept informație rezervată şi care pe deasupra a riscat să pună serviciile în situația de a face o figură ridicolă vizavi de Compania lui Iisus, cine mai vrea să se împiedice de el? Un cuțit în spate şi hop cu el în Sena.

Asta-mi promitea acum abatele Dalla Piccola şi nu servea la nimic ca eu să-i spun adevărul, nu existau motive pentru care trebuia să mă creadă, fiindcă el nu ştia că-i dădusem documentul lui Goedsche mai înainte ca nelegiuitul să-şi termine de scris cartea, dar ştia în schimb că eu i-l dădusem lui (lui Dalla Piccola, vreau să spun) după ce apăruse deja cartea lui Goedsche.

Eram într-o situație fără ieşire.

Afară doar dacă nu-l împiedicam pe Dalla Piccola să vorbească.

Am acționat aproape din instinct. Am pe birou un sfeşnic de fier forjat, foarte greu; l-am luat şi l-am împins pe Dalla Piccola către perete. El a holbat ochii şi a zis dintr-o suflare: — Doar n-oi vrea să mă omori...

— Ba da, îmi pare rău, i-am răspuns. Şi-mi părea rău cu adevărat, dar trebuia să fac din nevoie o virtute. I-am aplicat lovitura. Abatele a căzut imediat, cu sângele țâşnind printre dinții ieşiți în afară. Am privit cadavrul acela şi nu m-am simțit câtuşi de puțin vinovat. Şi-o căutase.

Trebuia doar să fac să dispară stârvul ăla incomod.

Când cumpărasem prăvălia şi apartamentul de la etajul superior, proprietarul îmi arătase un chepeng ce se deschidea în podeaua pivniței.

— O să dai de nişte trepte, zisese, iar la început n-o să ai curajul să le cobori, fiindcă o să-ți vină să leşini din cauza duhorii. Dar câteoda-

tă o să fie nevoie. Eşti străin şi poate nu ştii toată povestea. Într-o vreme lumea îşi arunca murdăriile în stradă, făcuseră până şi o lege care cerea să strigi „atenție, apă!” înainte de a arunca pişat şi rahat pe fereastră, dar costa prea multă trudă, se deşerta vasul şi vai de ăla care trecea pe-acolo. Pe urmă au fost făcute pe stradă nişte canale în aer liber şi, în fine, conductele astea au fost acoperite şi s-au născut haznalele. Acum baronul Haussmann a construit în sfârşit un bun sistem de scurgere la Paris, dar serveşte în general pentru deversarea apelor, iar rahatul se duce pe cont propriu, când conducta de sub tronul dumitale nu se-nfundă, către o groapă care e golită noaptea, ducându-l către marile locuri de descărcare. Însă se discută dacă n-ar trebui să adoptăm definitiv sistemul lui tout-a-l'egout, adică dacă-n marile haznale n-ar trebui nu doar să se întâlnească apele de scurgere, dar şi toate celelalte murdării, inclusiv excrementele. În orice caz, de mai bine de zece ani, un decret le impune proprietarilor să-şi lege casele la conducta de scurgere printr-o galerie largă de cel puțin un metru şi treizeci. Ca aceea pe care o s-o găseşti aici dedesubt, atâta că-i mai îngustă şi nu-i înaltă aşa cât ar impune legea, să fim serioşi. Astea-s lucruri care se fac pe marile bulevarde, nu într-o fundătură de care nu-i pasă nimănui. Şi n-o să vină nimeni să controleze dacă cobori să-ți duci gunoaiele acolo unde-ar trebui. Când o să te-apuce descurajarea la gândul c-o să calci în toată mizeria aia, o să arunci gunoaiele în jos, de pe treptele astea, sperând că în zilele cu ploaie o să ajungă ceva apă până aici şi-o să le ducă departe. Pe de altă parte, acest acces către haznale ar putea să-şi aibă avantajele lui. Trăim în vremuri în care la fiecare zece-douăzeci de ani la Paris e o revoluție sau o revoltă, iar o cale de fugă subterană nu strică. Cred că, la fel ca oricare parizian, ai citit romanul ăla apărut de curând, Mizerabilii, în care eroul principal fuge de-a lungul haznalelor cu un prieten rănit în spinare şi deci înțelegi ce vreau să spun.

Povestea lui Hugo, ca bun cititor de foiletoane, o cunoşteam bine. Nu voiam, bineînțeles, să repet experiența, asta şi pentru că nu prea ştiu cum o fi făcut personajul lui să străbată atâta drum pe-acolo, pe dedesubt. Poate că prin alte zone ale Parisului canalele subterane or fi destul de înalte şi de spațioase, dar cel care trecea pe sub impasse

Maubert probabil că data de câteva secole. Aşa că n-a fost uşor să cobor cadavrul lui Dalla Piccola de la etajul de deasupra în prăvălie, din fericire stârpitura era destul de cocoşată şi de slăbănoagă pentru a fi manipulată cu uşurință. Dar ca să-l cobor pe trepte sub chepeng, a trebuit să-l dau de-a dura în jos. Apoi am coborât şi eu şi, rămânând ghemuit, l-am târât mai mulți metri, ca să nu-l las să putrezească chiar sub casa mea. Cu o mână îl târâm de gleznă şi cu cealaltă țineam o lumânare — dar, din păcate, nu aveam o a treia mână cu care să-mi astup nasul.

Era pentru prima oară când trebuia să fac să dispară trupul cuiva pe care-l ucisesem, deoarece cu Nievo şi cu Ninuzzo treaba se rezolvase fără ca eu să-mi fac griji (însă în cazul lui Ninuzzo ar fi trebuit, cel puțin prima oară, în Sicilia). Îmi dădeam acum seama că aspectul cel mai iritant al unei crime este ascunderea cadavrului şi probabil că şi din pricina asta preoții te sfătuiesc să nu ucizi, în afară, fireşte, de bătălii, unde trupurile se lasă în seama vulturilor.

L-am târât pe defunctul abate vreo zece metri, iar să târăşti după tine un popă printre excremente care nu-s doar ale tale, ci ale cine ştie câtor inşi dinaintea ta, nu-i un lucru plăcut, mai ales dacă trebuie să-l povesteşti propriei victime — Dumnezeule, ce tot scriu aici? Dar, în sfârşit, după ce-am călcat prin atâta spurcăciune, am ajuns să întrezăresc de departe o geană de lumină, semn că la intersecta dintre impasse Maubert şi rue Sauton trebuia să fie o gură de canal care dădea în stradă.

Dacă la început plănuisem să târăsc cadavrul până la un colector mai mare şi să-l las în voia unor ape mai abundente, după aceea mi-am spus că apele acestea ar fi dus trupul cine ştie unde, pesemne depozitându-l în Sena, iar cineva ar mai fi putut identifica scumpelei rămăşițe. Bună chibzuială, pentru că acum când scriu am aflat că în marile gropi de scurgere, mai jos de Clichy, au fost găsiți de curând, în decurs de şase luni, patru mii de câini, cinci viței, douăzeci de berbeci, şapte capre şi şapte porci, optzeci de pui de găină, şaizeci şi nouă de pisici, nouă sute cincizeci de iepuri, o maimuță şi un şarpe boa. Statistica nu vorbeşte de abați, dar aş fi putut contribui s-o fac şi mai ieşită din comun. Lăsându-l pe defunctul meu acolo, erau destu-

le speranțe că nu avea să se mişte între perete şi canalul propriu-zis — care bineînțeles că era cu mult mai bătrân decât baronul Haussmann; era un fel de trotuar destul de strâmt şi acolo am depus cadavrul. Calculam că, în miasmele acelea şi cu umezeala de acolo, avea să se descompună destul de repede, iar după aceea aveau să rămână doar oseminte greu de identificat. Şi apoi, având în vedere cum era fundătura, eram sigur că nu merita nici un fel de întreținere şi că în felul ăsta nimeni n-ar fi venit vreodată până acolo. Şi la urma urmelor, dacă aveau să găsească acolo rămăşițe omeneşti, s-ar fi cerut să demonstreze de unde proveneau: oricine, coborând pe gura de scurgere din rue Sauton, ar fi putut să le ducă acolo unde erau.

M-am întors în birou şi am deschis romanul lui Goedsche acolo unde Dalla Piccola pusese un semn de carte. Germana mea ruginise de tot, dar izbuteam să înțeleg faptele, dacă nu şi nuanțele. Bineînțeles, era discursul meu rostit de rabin în cimitirul din Praga, numai că Goedsche (care avea ceva simț teatral) făcea o descriere ceva mai bogată a cimitirului nocturn, îi descria pe rabini ca fiind jegoşi şi respingători, făcea ca mai întâi să sosească în cimitir un bancher, un anume Rosenberg, întovărăşit de un rabin polonez cu tichie pe creştetul capului şi cu zulufi la tâmple, iar ca să intri trebuia să-i spui în şoaptă paznicului un cuvânt cabalistic din şapte silabe.

Pe urmă sosea cel care în versiunea originală era informatorul meu, introdus de un anume Lasali, care îi făgăduia că-l va face să asiste la o întâlnire ce avea loc la fiecare o sută de ani. Cei doi se travesteau cu bărbi false şi cu pălării de rabini, iar după aceea acțiunea continua mai mult sau mai puțin aşa cum o povestisem eu, cu finalul meu cu tot, cu lumina albăstruie care se înălța din mormânt şi cu momâile rabinilor ce se depărtau înghițite în noapte.

Nemernicul se folosise de raportul meu „serios" ca să evoce scene melodramatice. Acest Goedsche era dispus la orice ca să facă rost de câțiva taleri. Chiar că nu mai există religie.

Exact ceea ce doresc evreii.

Acum mă duc să mă culc, m-am abătut de la obiceiurile mele de gastronom moderat şi n-am băut vin, ci cantități deloc moderate de Calvados (şi tot nemoderat îmi vâjâie şi capul — bănuiesc c-o să se

repete). Însă fiindcă se pare că doar cufundându-mă într-un somn fără vise mă deştept ca abate Dalla Piccola, aş vrea să văd şi eu cum aş putea să mă trezesc cu înfățişarea unui defunct la a cărui dispariție am fost fără îndoială cauză şi martor.

15

Dalla Piccola redivivus

6 aprilie 1897, în zori

Domnule căpitan Simonini, nu ştiu dacă în timpul somnului dumitale (fără măsură sau peste măsură, cum o fi fost el) eu m-am trezit şi am putut să citesc paginile dumitale. Când se lumina de ziuă.

După ce te-am citit, mi-am spus că, poate, dintr-un motiv misterios, mințeai (viața dumitale, pe care ți-ai expus-o atât de sincer, nu mă împiedică nici ea să cred că dumneata minți adesea) . Dacă există cineva care ar trebui să ştie sigur că dumneata nu m-ai ucis, aş fi eu.

Voiam să verific, m-am dezbrăcat de hainele sacerdotale şi, aproape gol, am coborât în magazin, am deschis chepengul, am pătruns în conducta rău mirositoare despre care vorbeşti atât de bine, dar m-a amețit duhoarea. M-am întrebat ce anume voiam să verific: dacă mai erau acolo puținele oase ale unui cadavru pe care spui că l-ai ascuns acum mai bine de douăzeci şi cinci de ani? Şi ar fi trebuit să cobor în mizeria aceea ca să certific că oasele respective nu sunt ale mele? Dacă îmi îngădui s-o spun, asta o ştiu deja. Prin urmare te cred, ai ucis un abate numit Dalla Piccola.

Cine sunt, aşadar? Nu acel Dalla Piccola pe care l-ai ucis (care, dincolo de toate astea, nu-mi semăna), dar cum se face că există doi abați Dalla Piccola?

Adevărul e că poate sunt nebun. Nu îndrăznesc să ies ca să-mi cumpăr ceva sau să mă refugiez în vreun birt de joasă speță. N-am o bucătărie frumoasă, ca dumneata — chiar dacă, drept să-ți spun, nu cred că sunt mai puțin mâncăcios.

Sunt cuprins de o dorință neînfrânată de a mă omorî, dar ştiu că-i vorba de o ispită diabolică.

Şi, pe urmă, de ce să mă omor dacă dumneata m-ai omorât deja? Ar fi timp pierdut.

7 aprilie

Dragă abate, destul cu astea.

Nu-mi amintesc ce-am făcut ieri şi ți-am găsit însemnarea azidimineață. Încetează să te mai frământi. Nici dumneata nu-ți aduci aminte? Atunci fă ca mine, priveşte-ți îndelung buricul şi apoi apu-

că-te şi scrie, lasă mâna să gândească în locul dumitale. Dacă într-una din zilele astea o să reapari în casa mea, spune-mi dacă amintirile dumitale se vor îmbunătăți. De ce, la o adică, numai eu trebuie să-mi amintesc totul, iar dumneata doar puținele lucruri pe care voiam să le uit?

Eu în clipa asta sunt asaltat de alte gânduri. Abia îl ucisesem pe Dalla Piccola când am primit un bilet din partea lui Lagrange, care de data asta voia să mă întâlnească în Place Furstenberg, la miezul nopții, când locul e destul de spectral. Aveam, cum spun persoanele timorate, conştiința pătată, pentru că abia ucisesem un om şi mă temeam (fără nici un motiv) că Lagrange ştia deja acest lucru. Însă, era evident, voia să-mi vorbească despre altceva.

— Căpitane Simonini, mi-a spus el, avem nevoie ca dumneata să ții sub observație un tip curios, un om al bisericii... cum să-ți spun eu... satanist.

— Unde-l găsesc, în infern?

— Fără glume. Aşadar, este un anume abate Boullan, care cu ani în urmă o cunoaşte pe Adele Chevalier, călugăriță la mănăstirea Saint-Thomas-de-Villeneuve din Soissons. Circulau pe seama ei zvonuri mistice, ar fi fost vindecată de orbire şi ar fi făcut nişte preziceri, începeau să se adune credincioşi la mănăstire, superioarele ei se simțeau jenate, episcopul o îndepărtase de Soissons şi, cumnecum, Adele a noastră îl alege pe Boullan ca părinte spiritual, semn că Dumnezeu le face şi apoi le găseşte şi pereche. Aşa că se hotărăsc să întemeieze o asociație pentru acțiunea de îndepărtare, adică pentru a dedica Domnului Nostru nu doar rugăciuni, ci diferite forme de ispăşire fizică, pentru a-l răsplăti pentru insultele ce i le aduc păcătoşii.

— Nimic rău, mi se pare.

— Decât că încep să predice că pentru a ne elibera de păcat trebuie să păcătuim, că omenirea a fost degradată de dublul adulter, al lui Adam cu Lilith şi al Evei cu Samael (nu mă întreba cine sunt aceste persoane, pentru că eu de la preot nu ştiam decât de Adam şi Eva), şi că, în fine, trebuie să faci nişte lucruri care nu sunt clare, dar se pare că abatele, domnişoara în chestiune şi multe credincioase de-ale lor

se dedau la nişte adunări, cum să spun, puțin cam neobrăzate, în care fiecare abuza de celălalt. Şi se mai adaugă şi zvonurile potrivit cărora bunul abate ar fi făcut să dispară în mod discret rodul amorurilor lui nelegiuite cu Adele. Toate astea-s lucruri care o să spui că nu ne interesează pe noi, ci Prefectura de Poliție, de n-ar fi că în gaşcă au intrat de la un timp şi doamne de familie bună, soții de înalți funcționari, până şi soția unui ministru şi, mai presus de toate, Boullan le-a stors acestor doamne evlavioase destui bani. În felul ăsta treaba a devenit afacere de stat şi a trebuit să luăm noi frâiele. Cei doi au fost denunțați şi condamnați la trei ani de puşcărie pentru înşelăciune şi ultraj adus bunelor moravuri; au ieşit pe la sfârşitul lui '64. După care l-am pierdut din ochi pe acest abate şi credeam că şi-a băgat mințile-n cap, asta şi pentru că rămânea sub anchetă din partea autorității ecleziastice. Însă în timpul acesta din urmă, definitiv absolvit de Sfânta Inchiziție după numeroase acte de căință, iată că s-a întors la Paris şi a reînceput să-şi susțină tezele despre îndreptarea păcatelor altuia prin cultivarea celor proprii, care-mi pare o idee foarte isteață, dar, în fine, dacă toți ar începe să creadă astfel, treaba ar înceta să mai fie religioasă şi ar deveni politică, mă înțelegi dumneata. Pe de altă parte, şi biserica a reînceput să se îngrijească şi, după ani şi ani de indulgentă aşteptare, recent arhiepiscopul de Paris l-a exclus pe Boullan de la slujbele ecleziastice — şi aş spune că era şi timpul. În loc de orice răspuns, Boullan a intrat în contact cu un alt fățarnic întru duhul ereziei, unul Vintras. Iată în acest mic dosar tot ce trebuie să ştii despre el şi, în orice caz, ceea ce ştim noi. E rândul dumitale să fii cu ochii pe el şi să ne aduci la cunoştință ce pune la cale.

— Nu sunt o femeie evlavioasă în căutarea unui confesor care să abuzeze de ea, cum să mă apropii de el?

— Ce ştiu eu, îmbracă-te în preot, la o adică. Mi se spune că ai fost în stare să te travesteşti până şi în general al lui Garibaldi, sau cam pe-aproape.

Iată ce mi-a trecut acum prin minte. Însă cu dumneata, dragă domnule abate, n-are nici o legătură.

16

Boullan

8 aprilie

Domnule căpitan Simonini, azi-noapte, după ce am citit însemnarea dumitale iritată, am hotărât să-ți urmez exemplul şi să mă apuc de scris, chiar fără să-mi fi privit ombilicul, în mod aproape automat, lăsând ca trupul meu, prin lucrarea mâinii mele, să hotărască să-şi amintească ceea ce sufletul meu uitase. Doctorul ăla al dumitale, Froïde, nu era prost.

Boullan... Mă revăd în timp ce mă plimb împreună cu el prin fața unei parohii, la periferia Parisului. Sau era la Sevres? Îmi amintesc că-mi spunea: — A îndrepta păcatele ce se comit împotriva Domnului Nostru Iisus Hristos înseamnă şi să porți povara lor. Poate fi o sarcină mistică păcătuirea, şi cât mai intens cu putință, pentru a epuiza încărcătura de rele pe care demonul le pretinde de la omenire şi pentru a-i despovăra de ele pe frații noştri mai slabi, neînstare, să exorcizeze forțele maligne ce ne-au făcut robi. Ați văzut cumva acel papier tue-mouches, hârtia de muşte pe care abia au inventat-o acum în Germania? O folosesc cofetarii, îmbibă o fâşie cu melasă şi-o atârnă deasupra tartelor din vitrină. Muştele sunt atrase de melasă, sunt capturate pe panglică de materia aceea vâscoasă şi mor acolo de postire îndelungată sau se îneacă atunci când arunci panglica, deja furnicând de insecte, într-un canal. Iată, credinciosul îndreptător trebuie să fie precum hârtia aceea ucigătoare de muşte: să atragă asupra sa orice josnicie, pentru a-i fi mai apoi rugul purificator.

Îl văd într-o biserică unde, dinaintea altarului, trebuie să „purifice" o păcătoasă fidelă, acum bântuită, care se zvârcoleşte pe jos rostind blesteme dezgustătoare şi nume de demoni: — Abigor, Abracas, Adramelech, Haborym, Melcham, Stolas, Zaebos... Boullan poartă nişte veşminte sfinte de culoare violet, cu un stihar roşu, se apleacă asupra ei şi rosteşte ceva ce pare formula unui exorcism, dar (dacă am auzit eu bine) invers: — Crux sacra non sit mihi lux, sed draco sit mihi dux, veni Satana, veni! Apoi se înclină spre penitentă şi-i scuipă de trei ori în gură, îşi ridică veşmântul, urinează într-o cupă de slujbă şi i-o oferă nefericitei. Acum scoate dintr-un vas (cu mâinile!) o

materie de evidentă proveniență fecală şi, despuind tot pieptul îndrăcitei, i-o întinde pe sân.

Femeia se zbate pe jos, gâfâind, scoate gemete ce se sting puțin câte puțin, până cade într-un somn aproape hipnotic.

Boullan se duce în sacristie, unde se spală sumar pe mâini. Apoi iese împreună cu mine în fața bisericii, suspinând ca unul care a îndeplinit o sarcină grea. — Consummatum est, spune el.

Îmi amintesc că i-am spus că veneam la el trimis de o persoană ce voia să-şi păstreze anonimatul şi care ar fi dorit să practice un ritual pentru care erau necesare bucăți de anafură sfințită.

Boullan rânjise uşor: — O liturghie neagră? Păi, dacă ia parte la ea un sacerdot, el este cel care sfinţeşte direct anafura, iar faptul ar fi valabil chiar şi dacă Biserica l-a răspopit.

Eu precizasem: — Nu cred că persoana despre care vorbesc ar vrea să pună să se oficieze o liturghie neagră de către un sacerdot. Dumneata ştii că în unele loji se obişnuieşte să se înțepe ostia cu pumnalul pentru a pecetlui un jurământ.

— Am înțeles. Am auzit că un ins care ține o prăvălioară de bric-a-brac pe lângă Place Maubert se ocupa şi de comerțul cu ostii. Ar putea să încerce la el.

Cu ocazia aceea ne-am întâlnit noi amândoi?

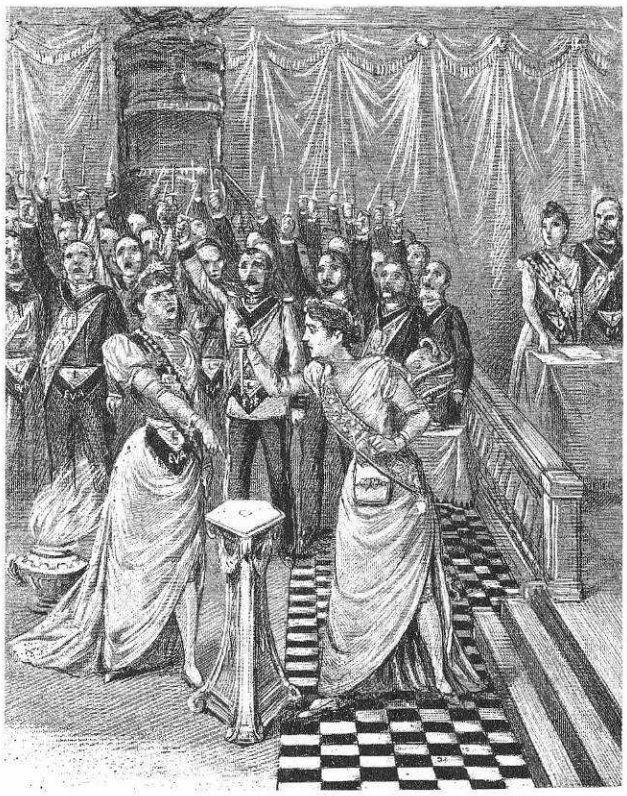

...Dumneata știi că în unele loji se obișnuiește să se înțepe ostia cu pumnalul pentru a pecetlui un jurământ... (p. 239)

17

Zilele Comunei

9 aprilie 1897

L-am ucis pe Dalla Piccola în septembrie 1869. În octombrie, un bilet al lui Lagrange mă convoca, de data asta, pe un chei de-a lungul Senei.

Iată figurile pe care mi le face memoria. Poate că uit fapte de importanță capitală, dar îmi reamintesc despre emoția încercată în seara aceea când, pe lângă Pont Royal, m-am oprit izbit de o fulgerare bruscă. Eram în fața şantierului noului sediu al Journal Officiel de l'Empire Francais, care seara, pentru a accelera lucrările, era luminat cu curent electric. În mijlocul unei păduri de grinzi şi schele, o sursă extrem de luminoasă îşi concentra razele asupra unui grup de zidari. Nimic nu poate reda în cuvinte efectul magic al acelei albeți siderale, care scânteia asupra beznei din jur.

Lumina electrică... În anii aceia nerozii se simțeau înconjurați de viitor. În Egipt fusese deschis un canal care unea Mediterana cu Marea Roşie, drept pentru care, ca să te duci în Asia nu mai trebuia să faci înconjurul Africii (şi cred că lucrul avea să păgubească atâtea companii oneste de navigație), fusese inaugurată o expoziție universală ale cărei arhitecturi te făceau să intuieşti că ceea ce făcuse Haussmann ca să ruineze Parisul era doar un început, americanii erau pe cale să termine o cale ferată care ar fi străbătut continentul lor de la est la vest şi, dat fiind că abia dăduseră libertate sclavilor negri, iată că plebea asta avea să invadeze întreaga națiune făcând-o să devină o mlaştină de metişi, mai răi decât evreii. În războiul american dintre Nord şi Sud apăruseră nave submarine, în care marinarii nu mai mureau înecați, ci asfixiați sub apă, frumoasele țigări de foi ale părinților noştri erau pe cale să fie înlocuite de nişte cartuşe anemice care ardeau într-un minut luându-i fumătorului orice bucurie, soldații noştri mâncau de ceva timp carne învechită, conservată în cutii de metal. În America spuneau că au inventat un soi de cabină închisă ermetic care făcea să urce persoanele la etajele superioare ale unei clădiri prin acțiunea unui soi de piston cu pompă — şi se ştia deja despre pistoane care s-au spart sâmbătă seara şi de oameni care

rămăseseră timp de două nopți blocați în cutia aia, lipsiți de aer, ca să nu mai spun de apă şi de mâncare, încât luni fuseseră găsiți morți.

Toți se complăceau, deoarece viața devenea mai uşoară, se studiau acum aparate pentru a vorbi la distanță, altele pentru a scrie mecanic, fără toc. Aveau să mai existe într-o bună zi documente originale bune de falsificat?

Lumea se desfăta privind vitrinele vânzătorilor de parfumuri, în care se ridicau în slavă minunile principiului tonifiant pentru piele cu lapte de lăptucă, ale regeneratorului de păr cu chinchină, ale Cremei Pompadour cu suc de banană, ale laptelui de cacao, ale pudrei de orez cu violete de Parma, toate descoperite pentru a le face mai atrăgătoare pe cele mai lascive femei, dar fiind acum şi la îndemâna croitoreselor, gata să devină femei întreținute, deoarece în multe croitorii era introdusă o maşină care cosea în locul lor.

Singura invenție interesantă a timpurilor noi fusese o drăcovenie de porțelan ca să-ți faci nevoile şezând.

Dar nici măcar eu nu-mi dădeam seama că acea aparentă exaltare marca sfârşitul Imperiului. La expoziția universală Alfred Krupp expusese un tun de dimensiuni nemaivăzute, de cincizeci de tone, cu o încărcătură de pulbere de o sută de livre la un proiectil. Împăratul fusese atât de încântat de el, încât îi oferise lui Krupp Legiunea de Onoare, însă atunci când Krupp îi trimisese o listă de prețuri a armelor sale, pe care era gata să le vândă oricărui stat european, înaltul comandament francez, care avea armatorii săi preferați, îl convinsese pe împărat să decline comanda. În schimb, evident, regele Prusiei cumpărase.

Însă Napoleon nu mai judeca la fel ca altădată: calculii renali îl împiedicau să mănânce şi să doarmă, ca să nu mai spunem de mersul călare, îi credea pe conservatori şi pe soția lui, convinşi că armata franceză era şi acum cea mai bună din lume, în timp ce erau (dar s-a aflat, după aceea) maximum o sută de mii de oameni împotriva celor patru sute de mii de prusaci: iar Stieber trimisese de pe-acum la Berlin rapoarte despre chassepots, pe care francezii le considerau ultimul strigăt în materie de puşti, însă acestea erau gata să devină obiecte de muzeu. În plus, se bucura Stieber, francezii nu puseseră la

punct un serviciu de informații ca al lor.

Dar să revenim la fapte. La locul stabilit mă întâlnisem cu Lagrange.

— Domnule Simonini, îmi spusese el sărind peste orice convenție, ce ştii despre abatele Dalla Piccola?

— Nimic. De ce?

— A dispărut, şi tocmai în timp ce făcea o mică trebuşoară pentru noi. După mine, ultima persoană care l-a văzut eşti dumneata: îmi ceruseşi să-i vorbeşti şi ți-l trimisesem. Şi pe urmă?

— Pe urmă i-am predat raportul pe care-l dădusem şi ruşilor, ca să-l arate anumitor cercuri ecleziastice.

— Simonini, acum o lună am primit un bilet de la abate, care glăsuia cam aşa: trebuie să te văd cât mai repede, am să-ți povestesc ceva interesant despre Simonini al dumitale. După tonul mesajului lui, ceea ce voia să-mi relateze despre dumneata nu părea să fie prea elogios. Deci ce anume a fost între dumneata şi abate?

— Nu ştiu ce dorea să vă spună. Poate considera un abuz din partea mea să-i propun un document pe care (credea el) îl produsesem pentru dumneata. Evident că nu era la curent cu înțelegerile dintre noi. Dar mie nu mi-a spus nimic. Eu nu l-am mai văzut şi chiar mă întrebam ce rezultat o fi avut propunerea mea.

Lagrange mă privise țintă câtva timp, apoi zisese: — O să mai vorbim noi despre asta; şi plecase.

Nu prea mai era de vorbit. Lagrange, din momentul acela, avea să se țină pe urmele mele şi, dacă avea să bănuiască ceva mai precis, faimoasa lovitură de pumnal în spate avea să-mi sosească oricum, chiar dacă închisesem gura abatelui.

Am adoptat unele precauții. Am recurs la un armurier din rue de Lappe, cerându-i un baston cu cuțit încorporat.

Avea, însă de cea mai proastă factură. Atunci mi-am amintit că văzusem vitrina unui vânzător de bastoane chiar în pasajul meu preferat, Jouffroy, iar acolo am găsit o minunăție, cu un mâner în formă de şarpe, din fildeş şi cu țeava de abanos, extraordinar de elegant — şi solid. Mânerul e potrivit să te sprijini în el dacă din întâmplare ai un picior care te doare, pentru că, deşi e uşor înclinat, e mai mult

vertical decât orizontal; dar funcționează la perfecție dacă-i vorba să-l apuci ca pe o sabie.

Bastonul cu arc e o armă minunată, chiar dacă ai de-a face cu cineva care are un pistol: tu te prefaci înspăimântat, te dai înapoi şi întinzi bastonul, e şi mai bine cu mâna tremurândă. Ăla începe să râdă şi-l apucă spre a ți-l trage din mână, dar, făcând astfel, te ajută să declanşezi miezul, ascuțit şi foarte tăios şi, în timp ce el rămâne perplex, neînțelegând ce anume i-a rămas în mână, tu repezi lama cât ai clipi, aproape fără efort îi faci o breşă care merge de la o tâmplă la obraz, în pieziş, la o adică tăindu-i chiar şi o nară, când nu se întâmplă să-i scoți şi-un ochi, sângele care țâşneşte din frunte i-ar împiedica vederea. Şi-apoi, surpriza-i cea care contează, în clipa aceea adversarul e ca şi lichidat.

Dacă-i adversar mărunt, să zicem un borfaş, îți reiei bastonul şi pleci, lăsându-l desfigurat pe viață. Dar dacă-i un adversar mai viclean, după prima lovitură, de sus în jos, aproape urmându-ți dinamica propriului braț, te întorci în sens orizontal şi-i tai scurt beregata, aşa încât nu va mai trebui să-şi facă griji pentru cicatrice.

Ca să nu mai spun de înfățişarea demnă şi onestă pe care o capeți plimbându-te cu un baston dintr-ăsta — care costă ceva bani, dar face atât cât costă, iar în anumite cazuri nu-i nevoie să te uiți la bani.

Într-o seară, întorcându-mă acasă, l-am întâlnit în fața magazinului pe Lagrange. Mi-am agitat uşor bastonul, dar pe urmă m-am gândit că serviciile nu i-ar fi încredințat unui personaj ca el lichidarea unui personaj ca mine şi m-am pregătit să-l ascult.

— Frumos obiect, a zis el.

— Ce anume?

— Bastonul cu miez. Cu un mâner de felul ăla, nu poate fi decât un baston cu miez. Te temi de careva?

— Spune-mi dumneata dacă ar trebui să mă tem, domnule Lagrange.

— Te temi de noi, ştiu, pentru că ştii că ai devenit suspect. Acum dă-mi voie să fiu scurt. Este iminent un război franco-prusac, iar amicul, adică Stieber, a umplut Parisul cu agenții lui.

— Îi cunoaşteți?

— Nu pe toți, iar aici intri în joc dumneata. Fiindcă i-ai oferit lui Stieber raportul acela asupra evreilor, el te consideră o persoană, cum să spun, ce poate fi cumpărată... Bun, a sosit aici, la Paris, un om al său, acel Goedsche, pe care mi se pare că l-ai şi întâlnit. Noi credem c-o să te caute. O să devii spionul prusacilor la Paris.

— Împotriva țării mele?

— Nu fi ipocrit, nici măcar nu-i țara dumitale. În orice caz, dacă lucrul ăsta te necăjeşte, o s-o faci tocmai pentru Franța. O să le transmiți prusacilor informații false, pe care o să ți le furnizăm noi.

— Nu mi se pare greu...

— Dimpotrivă, e foarte periculos. Dacă vei fi descoperit la Paris, noi va trebui să ne prefacem că nu te cunoaştem. Pentru asta vei fi împuşcat. Dacă prusacii vor descoperi că dumneata faci joc dublu, te vor ucide, chiar dacă în mod mai puțin legal. De aceea, în treaba asta dumneata ai — să spunem — cincizeci de posibilități dintr-o sută să-ți laşi pielea.

— Şi dacă nu accept?

— Ai avea nouăzeci şi nouă.

— De ce nu o sută?

— Datorită bastonului cu miez. Dar nu conta prea mult pe el.

— Ştiam eu că am prieteni sinceri în servicii. Îți mulțumesc pentru grija dumitale. Bine. Am hotărât liber să accept, şi asta din dragoste de Patrie.

— Eşti un erou, căpitane Simonini. Rămâi în aşteptarea ordinelor.

Peste o săptămână, Goedsche se prezenta la magazinul meu, mai jegos ca de obicei. A fost o ispită dură să rezist la a-l strânge de gât, dar am rezistat.

— Află că te consider un plagiator şi un falsificator, i-am spus.

— Nu mai mult decât dumneata, a zâmbit unsuros neamțul. Crezi că n-am descoperit până la urmă că povestea dumitale cu cimitirul din Praga e inspirată din textul lui Joly, care a ajuns în puşcărie? Aş fi ajuns şi singur la el, fără dumneata; dumneata doar mi-ai scurtat parcursul.

— Îți dai seama, Herr Goedsche, că, acționând ca străin pe teritoriul francez, ar fi de-ajuns să spun numele dumitale cui ştiu eu şi via-

ța nu ți-ar mai valora un cent?

— Îți dai seama că acelaşi preț ar avea şi a dumitale dacă, odată arestat, eu în materie de nume l-aş pomeni pe-al dumitale? Aşa că pace. Eu tocmai încerc să vând capitolul ăla din cartea mea ca fiind adevărat la nişte cumpărători siguri. O să facem juma'-juma', dat fiind că de-acum va trebui să lucrăm împreună.

Cu câteva zile înainte să înceapă războiul, Goedsche mă dusese pe acoperişul unei case care se ridica în piața Notre Dame, unde un bătrânel avea multe porumbării.

— Ăsta-i un loc bun ca să dai drumul la porumbei să zboare, pentru că-n vecinătatea catedralei porumbeii sunt cu sutele şi nimeni nu se sinchiseşte de ei. De fiecare dată când ai informații utile, scrie un mesaj, iar bătrânul dă drumul unei păsări. Tot aşa, treci în fiecare dimineață pe la el ca să afli dacă i-au sosit instrucțiuni. E simplu, nu?

— Dar ce veşti vă interesează?

— Nu ştim încă ce ne interesează să aflăm despre Paris. Deocamdată controlăm zonele frontului. Dar, mai devreme sau mai târziu, dacă vom învinge, vom fi interesați de Paris. Şi deci o să vrem ştiri despre mişcări de trupe, prezența sau absența familiei imperiale, stări de spirit ale cetățenilor, în fine, totul şi nimic, depinde de dumneata să fii pe fază. Ne-ar putea trebui nişte hărți şi-o să mă întrebi cum poți face să stea o hartă geografică atârnată de gâtul unui porumbel. Vino cu mine la etajul de jos.

La catul de mai jos se aflau un alt individ, într-un soi de laborator fotografic, şi o săliță cu un perete zugrăvit în alb şi unul dintre proiectoarele acelea care pe la bâlciuri se numesc lanterne magice şi fac să apară imagini pe pereți sau pe nişte cearşafuri mari.

— Domnul ăsta ia un mesaj de-al dumitale, oricât de mare ar fi şi oricâte pagini ar avea, îl fotografiază şi-l reduce la o bandă minusculă, care este expediată cu porumbelul. În locul de sosire este mărită din nou imaginea proiectând-o pe un perete. Acelaşi lucru se va întâmpla aici, dacă primeşti mesaje prea lungi. Dar aici nu mai e atmosferă prielnică pentru un prusac, iar eu părăsesc Parisul astă-seară. O să ne înțelegem prin bilețele trimise cu porumbei, ca doi îndrăgostiți.

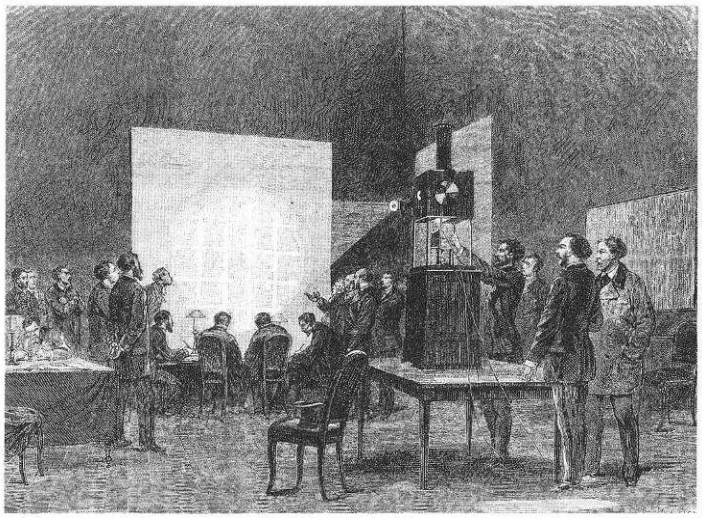

...În locul de sosire este mărită din nou imaginea proiectând-o pe un perete... (p. 248)

Ideea mă făcea să mă zburlesc, dar la aşa ceva mă angajasem, la dracu', şi asta numai pentru că omorâsem un abate. Dar atâția generali care ucid mii de oameni?

În felul ăsta am ajuns la război. Lagrange îmi pasa din când în când câte o ştire pe care trebuia s-o fac să ajungă la inamic, dar, aşa cum spusese Goedsche, pe prusaci îi interesa pentru moment numai câți oameni putea să alinieze Franța în Alsacia, la Saint-Privat, la Beaumont şi, în sfârşit, la Sedan.

Până în zilele asediului, la Paris încă se mai trăia fără griji. În septembrie se hotărâse închiderea tuturor sălilor de spectacol, atât pentru a participa la drama soldaților de pe front, cât şi pentru a-i putea trimite pe front chiar şi pe pompierii de serviciu, dar după o lună şi ceva Comedie Francaise obținuse autorizația să dea reprezentații pentru a susține familiile celor căzuți, chiar dacă în mod economicos, fără încălzire şi cu lumânări în loc de lămpi cu gaz, apoi se reluaseră reprezentațiile la Ambigu, la Porte Saint-Martin, la Châtelet şi la Athenee.

Zilele grele au început în septembrie cu tragedia de la Sedan. Napoleon a căzut prizonier la duşman, imperiul se prăbuşea, Franța întreagă intra într-o stare de agitație aproape (încă aproape) revoluționară. Se proclama republica, pe cât îmi era dat să înțeleg, se agitau două stări de spirit: una voia să tragă din înfrângere prilejul pentru o revoluție socială, cealaltă era gata să semneze pacea cu prusacii numai ca să nu cedeze reformelor acelora care — se spunea — ar fi

ajuns într-o formă de comunism de toată frumusețea.

La jumătatea lui septembrie, prusacii ajunseseră la porțile Parisului, ocupaseră forturile care ar fi trebuit să-l apere şi bombardau oraşul. Cinci luni de asediu foarte dur, în timpul cărora marele inamic devenea foamea.

Agitații politice, defilări care parcurgeau acum oraşul în diferite locuri, înțelegeam puțin şi-mi păsa şi mai puțin şi socoteam că în momente ca acelea era mai bine să nu pierzi vremea de pomană.

Însă hrana era treaba mea şi făceam zilnic schimb de informații cu negustorii din zonă ca să înțelegem ce ne aştepta. Când parcurgeai grădinile publice, cum era grădina Luxembourg, la început părea că oraşul trăia în mijlocul vitelor, pentru că se îngrămădiseră ovine şi bovine în cadrul incintei urbane. Dar încă din octombrie se spunea că nu mai rămâneau decât douăzeci şi cinci de mii de vite şi o sută de mii de oi, care nu însemnau mai nimic pentru hrănirea unei metropole.

Şi, într-adevăr, puțin câte puțin, în unele case trebuia să se frigă peşti roşii, hipofagia amenința să extermine toți caii care nu erau apărați de armată, o baniță de cartofi costa treizeci de franci, iar brutarul Boissier vindea cu douăzeci şi cinci o cutie de linte. Din iepuri nu mai vedeai nici umbră, iar măcelăriile nu se mai ruşinau să etaleze mai întâi nişte pisici frumoase şi bine hrănite, iar apoi doi câini. Se tăiaseră toate animalele exotice din Jardin des Plantes, iar în noaptea de Crăciun, pentru cine avea bani de cheltuială, la Voisin se oferise un meniu somptuos pe bază de consomme de elefant, friptură de cămilă a l'anglais, stufat de cangur, cotlete de urs cu sos Poivrade, supă de antilopă la castron cu trufe şi pisică cu garnitură de şoricei de lapte — pentru că acum nu doar că pe acoperişuri nu mai apăreau vrăbii, dar din haznale începeau să dispară şoarecii şi şobolanii.

Lăsând cămila, care nu era rea, la şobolani nici nu voiam să mă gândesc. Chiar şi în timp de asediu se găsesc contrabandişti şi acaparatori şi aş putea aminti o cină memorabilă (foarte scumpă) nu într-unul dintre marile restaurante, ci într-o tavernă, aproape la periferie, unde împreună cu câțiva privilegiați (nu toți din cea mai bună societate pariziană, dar în asemenea perioade diferențele de castă sunt ui-

tate) am putut gusta fazan şi pateu din ficat de gâscă foarte proaspăt.

În ianuarie era semnat un armistițiu cu nemții, cărora le fusese permisă în martie o ocupare simbolică a capitalei, şi trebuie să spun că a fost întru câtva umilitor şi pentru mine să-i văd defilând cu coifurile lor cu ținte pe Champs-Elysees. Apoi se stabilise în nord-estul oraşului, lăsând guvernului francez controlul zonei sud-vestice, adică forturile de la Ivry, Montrouge, Issy şi, printre altele, fortul foarte bine întărit de pe Mont-Valerien, din care (o dovediseră prusacii) se putea bombarda cu uşurință partea de vest a capitalei.

Prusacii abandonau Parisul; aici se instala guvernul francez prezidat de Thiers, însă Garda Națională, acum greu de controlat, sechestrase şi ascunsese deja la Montmartre tunurile cumpărate printr-o subscripție publică. Thiers îl trimitea să le recucerească pe generalul Lecomte, care la început lăsa să se tragă asupra Gărzii Naționale şi asupra mulțimii, dar până la urmă soldații săi se uneau cu răzvrătiții, iar Lecomte era luat prizonier chiar de către oamenii săi. Între timp, cineva recunoscuse nu ştiu unde un alt general, Thomas, care nu lăsase o bună amintire despre sine în represiunile de la 1848. Mai mult, era în civil, poate pentru că tocmai fugea din pricina faptelor lui, dar s-a înțeles că îi spiona pe comunarzi. Fusese dus acolo unde deja aştepta Lecomte şi amândoi fuseseră împuşcați.

Thiers se retrăgea împreună cu tot guvernul la Versailles, iar la sfârşitul lui martie la Paris se proclama Comuna. Acum guvernul francez (de la Versailles) era cel ce asedia şi bombarda Parisul din fortul Mont-Valerien, pe când prusacii îi lăsau în pace, ba chiar se arătau destul de indulgenți cu cei ce treceau liniile lor, astfel că Parisul, la al doilea asediu al lui, avea mai multă hrană decât în timpul celui dintâi: înfometat de propriii compatrioți, era indirect aprovizionat de duşmani. Iar cineva, comparându-i pe nemți cu guvernanții lui Thiers, începea să murmure că la urma urmelor mâncătorii ăia de varză murată erau nişte creştini de treabă.

Pe când se anunța retragerea guvernului francez la Versailles, primeam un bilet de la Goedsche, care mă informa că pe prusaci nu-i mai interesa ceea ce se petrece la Paris şi de aceea porumbarul şi laboratorul fotografic aveau să fie demontate. Dar în aceeaşi zi mă vi-

zita Lagrange, care avea aerul că a prezis ceea ce-mi scria Goedsche.

— Dragă Simonini, îmi spusese el, va trebui să faci pentru noi ceea ce făceai pentru prusaci, să ne ții informați. Am pus deja să-i aresteze pe cei doi mizerabili care colaborau cu dumneata. Porumbeii s-au întors acolo unde erau obişnuiți să se ducă, dar materialul din laborator ne serveşte nouă.

Pentru informații militare rapide, aveam o linie de comunicații între fortul d'Issy şi o mansardă de-a noastră, tot pe lângă Notre Dame. De acolo ne vei trimite informațiile dumitale.

— „Ne vei trimite" cui? Erai, cum să spun, un om al poliției imperiale, ar fi trebuit să dispari odată cu împăratul dumitale. Mi se pare însă că acum vorbeşti ca emisar al guvernului Thiers...

— Căpitane Simonini, eu aparțin celor care rămân, chiar şi când guvernele trec. Eu acum îmi urmez guvernul la Versailles, deoarece, dacă rămân aici, aş putea să am acelaşi sfârşit ca Lecomte şi Thomas. Smintiții ăştia trec prea repede la împuşcături. Dar o să le-o întoarcem noi cu vârf şi îndesat. Când vom dori să ştim ceva precis, vei primi ordine mai detaliate.

Ceva precis... Uşor de zis, dat fiind că în fiece punct al oraşului se întâmplau lucruri diferite, fluturau drapele ale Gărzii Naționale, cu flori puse în țeava puştilor şi cu steagul roşu, în aceleaşi cartiere în care burghezii înstăriți aşteptau închişi în casă întoarcerea guvernului legitim, printre aleşii Comunei nu reuşeai să înțelegi, nici din ziare, nici din şoaptele de la piață, cine de ce parte era, existau muncitori, medici, jurnalişti, republicani moderați şi socialişti furioşi, până la iacobini adevărați care visau întoarcerea nu la Comuna din '89, ci la aceea, teribilă, din '93. Însă atmosfera generală pe străzi era de mare bucurie. Dacă bărbații n-ar fi purtat uniforme, ai fi putut crede că-i o mare serbare populară. Soldații jucau ceea ce la Torino se cheamă sussi[5] , iar pe-aici îi zic au bouchon, ofițerii se plimbau împăunându-se pe dinaintea fetelor.

Mi-a venit în minte azi-dimineață că ar fi trebuit să am printre lucrurile mele vechi o cutie mare cu tăieturi din ziarele epocii, care acum îmi servesc să reconstitui ceea ce memoria mea singură nu

[5] Joc de copii care constă în lovirea unei monede puse pe o piatră.

poate face. Erau de toate tendințele, Le Rappel, Le Reveil du Peuple, La Marseillaise, Le Bonnet Rouge, Paris libre, Le Moniteur du Peuple şi multe altele. Cine le citea nu ştiu, poate doar cei care le scriau. Eu le cumpăram pe toate ca să văd dacă conțineau fapte sau opinii care puteau să-l intereseze pe Lagrange.

Cât de tulbure era situația am înțeles întâlnindu-l într-o zi, prin mulțimea confuză a unei manifestații la fel de confuze, pe Maurice Joly. M-a recunoscut cu greu, din cauza bărbii, apoi, amintindu-şi că fusesem carbonar sau ceva de genul ăsta, a considerat că eram de partea Comunei.

Fusesem pentru el un tovarăş de nenorocire drăguț şi generos, m-a luat de braț, m-a condus la el acasă (un apartament foarte modest pe cheiul Voltaire) şi mi s-a confesat dinaintea unui pahar de Grand Marnier.

— Simonini, îmi spusese el, după Sedan am luat parte la primele mişcări republicane, am manifestat pentru continuarea războiului, dar pe urmă am înțeles că zvânturații ăştia vor prea mult. Comuna Revoluției a salvat Franța de invazie, dar anumite minuni nu se repetă în istorie. Revoluția nu se proclamă prin decret, se naşte din rărunchii poporului. Țara suferă de gangrenă morală de douăzeci de ani, n-o faci să renască în două zile. Franța e capabilă doar să-şi castreze fiii ei cei mai buni. Am suferit doi ani de puşcărie pentru că m-am opus lui Bonaparte, iar când am ieşit din închisoare n-am găsit un editor care să-mi publice noile cărți. Dumneata o să spui: era încă imperiu. Dar la căderea imperiului acest guvern republican m-a trimis în proces pentru că am luat parte la o invadare paşnică a Hotelului de Ville, la sfârşitul lui octombrie. Bun, am fost absolvit pentru că nu fusese posibil să-mi impute nici o violență, dar aşa sunt răsplătiți cei care s-au bătut împotriva imperiului şi contra infamului armistițiu. Acum pare că tot Parisul se exaltă în această utopie comunardă, dar nu ştiți câți încearcă să iasă din oraş ca să nu facă serviciul militar. Spun că vor decreta recrutarea obligatorie pentru toți cei care au între optsprezece şi patruzeci de ani, dar uită-te câți tineri obraznici circulă pe străzi, mai ales în cartierele în care nu îndrăzneşte să intre nici măcar garda națională. Nu sunt mulți cei care vor să se lase

omorâți pentru revoluție. Ce tristețe!

Joly mi s-a părut un idealist incurabil care nu se mulțumeşte nici odată cu felul cum stau lucrurile, chiar dacă trebuie să spun că într-adevăr nimic nu i se potrivea. M-a îngrijorat însă ceea ce spunea el despre recrutarea obligatorie şi mi-am încărunțit cum se cade barba şi părul. Acum păream un om aşezat, de vreo şaizeci de ani.

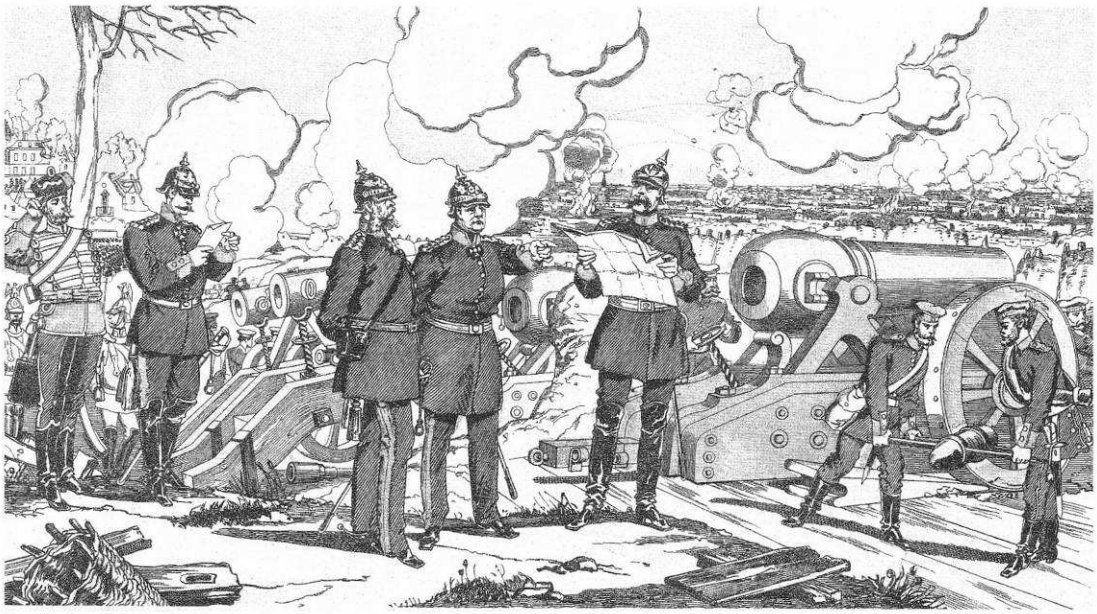

...La jumătatea lui septembrie, prusacii ajunseseră la porțile Parisului, ocupaseră forturile care ar fi trebuit să-l apere și bombardau orașul... (p. 248)

Contrar celor spuse de Joly, găseam prin piețe şi la tarabe oameni care aprobau multe legi noi, precum recalcularea chiriilor mărite de proprietari pe timpul asediului şi restituirea către muncitori a tuturor uneltelor de muncă folosite la Muntele de Pietate în aceeaşi perioadă, pensia acordată soțiilor şi copiilor miliției nilor din Garda Națională uciși în timpul serviciului, amânarea scadențelor cambiilor. Toate erau lucruri bune, care sărăceau casieriile obişnuite şi erau în avantajul gloatei.

Iar gloata, într-acestea (era de-ajuns să asculți discuțiile din Place Maubert şi de prin berăriile din zonă), pe când aplauda abolirea ghilotinei (e firesc) se revolta împotriva legii care abolea prostituția, lăsând pe drumuri atâția lucrători oneşti din cartier. Toate târfele din Paris emigraseră astfel la Versailles, şi cine ştie pe unde se duceau bravii soldați din Garda Națională să-şi potolească fierbințelile.

Ca să-i învrăjbească pe burghezi, iată legile anticlericale, precum separarea Bisericii şi a Statului şi confiscarea bunurilor ecleziastice — ca să nu mai spun cât se vocifera pe seama arestării preoților şi a

călugărilor.

La jumătatea lui aprilie, o avangardă a armatei de la Versailles pătrunsese în zonele nord-vestice, către Neuilly, împuşcându-i pe toți federații pe care-i întâlnea. De pe Mont-Valerien se trăgea cu tunul în Arcul de Triumf. La câteva zile după aceea am fost martor al celui mai incredibil episod din asediul acela: defilarea masonilor. Nu-i vedeam pe masoni ca pe nişte comunarzi, dar iată-i la paradă cu stindardele şi cu şorțurile lor ca să ceară guvernului de la Versailles un răgaz pentru evacuarea răniților din satele bombardate. Am ajuns până la Arcul de Triumf, unde cu ocazia aceea nu cădeau ghiulele de tun pentru că, se-nțelege, cea mai mare parte dintre confrații lor stăteau în afara oraşului, cu legitimiştii. Dar, în fine, chiar dacă corb la corb nu-şi scoate ochii şi dacă masonii de la Versailles se străduiseră să obțină un răgaz de o zi, acordul încetase şi masonii din Paris se dădeau de partea Comunei.

Dacă îmi amintesc puțin din ceea ce, în zilele Comunei, se petrecea la suprafață este pentru că străbăteau Parisul pe dedesubt. Un mesaj foarte detaliat al lui Lagrange îmi spusese ce anume dorea să ştie înaltul comandament militar. Se crede că Parisul este găurit pe dedesubt de sistemul canalelor de scurgere şi despre asta vorbesc bucuroşi romancierii, dar sub rețeaua haznalelor, oraşul, până la marginile lui şi mai departe, e o împletitură de găuri de calcar şi de ghips şi de catacombe străvechi. Despre unele se ştiu multe, despre altele destul de puțin. Militarii erau la curent cu galeriile care leagă forturile din exterior cu centrul oraşului, iar la sosirea prusacilor se grăbiseră să blocheze multe intrări ca să-l împiedice pe inamic să facă vreo surpriză urâtă, însă prusacii nici măcar nu se gândiseră, chiar şi dacă ar fi fost posibil, să intre în rețeaua aceea de găuri sfredelite de teamă că nu vor mai ieşi şi se vor pierde într-un teritoriu minat.

În realitate, despre pivnițe şi catacombe puțini ştiau câte ceva, iar cea mai mare parte erau vagabonzi care se serveau de labirinturile acelea pentru a face contrabandă cu mărfuri în pofida barierelor vamale şi a fugi de raziile poliției. Sarcina mea era să pun întrebări cât mai multor escroci cu putință ca să mă orientez pe traiectele respective.

Mi-amintesc că, în confirmarea de primire a ordinului, nu mă putusem abține să nu transmit: „Dar armata are nişte hărți amănunțite?”. Iar Lagrange îmi răspunsese: „Nu pune întrebări idioate. La începutul războiului statul nostru major era aşa de sigur că va învinge, încât a distribuit numai hărți ale Germaniei, nu şi ale Franței”.

În perioadele în care mâncarea bună şi vinul bun se împuținau, era uşor să pescuiesc din nou vechi cunoştințe în vreun tapis franc şi să le duci într-un birt mai ca lumea unde le făceam rost de un cocoşel şi de vin de prima calitate. Iar ăia nu numai că vorbeau, dar mă luau cu ei să fac fermecătoare plimbări subterane. Trebuia doar să ai lămpi bune şi, pentru a-ți aminti când o iei la stânga sau la dreapta, să-ți notezi o serie de semne care se găsesc de-a lungul traiectului, cum ar fi profilul unei ghilotine, vreun scut străvechi, schița în cărbune a unui drăcuşor, un nume zgâriat probabil de cineva care n-a mai ieşit de-acolo. Şi nu-i nevoie să te sperii când străbați osuariile, deoarece, luând-o drept în ordinea în care se succedă hârcile, ajungi la câte o scăriță pe care se urcă în pivnița unui local paşnic, iar acolo poți vedea din nou stelele.

Unele dintre locurile acelea, în anii ce au urmat, aveau să poată fi vizitate, dar altele fuseseră văzute până atunci doar de însoțitorii mei.

Pe scurt, între sfârşitul lui martie şi sfârşitul lui mai îmi făcusem o anumită competență şi-i comunicam lui Lagrange nişte trasee, ca să-i indic unele traiecte posibile. Apoi mi-am dat seama că informațiile mele serveau foarte puțin, pentru că guvernanții pătrundeau acum în Paris fără să folosească subsolul, Versailles-ul dispunea de cinci corpuri de armată, cu soldați pregătiți şi bine îndoctrinați şi cu o singură idee în cap, după cum se înțelesese curând: nu se mai iau prizonieri, orice federat capturat trebuie să fie un om mort. Se dispusese, şi aveam să văd executarea ordinului cu ochii mei, ca, de fiecare dată când un grup de prizonieri depăşea zece oameni, plutonul de execuție să fie înlocuit cu o mitralieră. Iar trupelor regulate le fuseseră ataşați nişte brassardiers, nişte pezevenghi sau şi mai rău, prevăzuți cu o brasardă tricoloră şi mai brutali decât trupele regulate.

În duminica de 21 mai, la două după-amiază, opt mii de persoane

asistau în sărbătoare la concertul dat în grădina Tuileries în beneficiul văduvelor şi orfanilor Gărzii Naționale şi nimeni încă nu ştia că numărul celor ce trebuiau miluiți peste puțin timp avea să crească în chip înspăimântător, într-adevăr (dar asta s-a ştiut după aceea), pe când concertul era în toi, la patru şi jumătate guvernanții intrau în Paris prin poarta Saint-Cloud, ocupau Auteuil şi Passy şi împuşcau toate gărzile naționale capturate. S-a spus apoi că la şapte seara, pe puțin douăzeci de mii de versaillezi se aflau deja în oraş, dar capii Comunei cine ştie ce făceau. Semn că pentru a face revoluția trebuie să ai o bună instruire militară, dar dacă o ai, nu faci revoluție şi te dai de partea puterii, şi iată de ce nu văd motivul (vreau să zic, un motiv rațional) ca să faci o revoluție.

În dimineața de luni, oamenii de la Versailles îşi plasau tunurile la Arcul de Triumf, iar cineva le dăduse comunarzilor ordinul să abandoneze o apărare ordonată şi să se baricadeze fiecare în propriul cartier. Dacă-i adevărat, stupiditatea comandamentelor federate a avut prilejul să strălucească o dată în plus.

Răsăreau baricade peste tot, la care colabora o populație aparent entuziastă, chiar şi în cartierele ostile Comunei, cum sunt cele de la Operă sau din faubourg Saint-Germain, în care gărzile naționale scoteau din casă doamne nespus de elegante şi le incitau să-şi îngrămădească în stradă mobilele cele mai prețioase. Se trăgea o frânghie în curmezişul străzii ca să însemneze linia viitoarei baricade şi fiecare se ducea şi punea acolo pietrele de la un pavaj dezgropat sau un sac cu nisip; de la ferestre se aruncau scaune, scrinuri, lavițe şi saltele, uneori cu aprobarea celor care locuiau acolo, alteori cu locatarii înlăcrimați, adunați în ultima încăpere a unui apartament deja golit.

Un ofițer mi-a arătat oamenii săi la lucru şi mi-a zis: — O mână de ajutor, cetățene, ne ducem să murim şi pentru libertatea dumitale!

M-am prefăcut că-mi fac şi eu de lucru, m-am dus, chipurile, să iau de pe jos un scăunel căzut în capătul străduței şi am dispărut după colț.

Fiindcă parizienilor, de cel puțin un secol, le place să facă baricade, care apoi se fărâmă la prima lovitură de tun, pare să nu conteze cine ştie ce: baricadele se fac ca să te simți erou, dar aş vrea să văd

câți dintre cei care le fac vor rămâne pe ele până la momentul potrivit. Vor face ca mine şi vor rămâne să le apere doar cei mai proşti, care vor fi împuşcați pe loc.

Numai dintr-un balon aerostatic s-ar fi putut înțelege cum decurgeau lucrurile la Paris. Unele zvonuri spuneau că fusese ocupată Ecole Militaire, unde se păstrau tunurile Gărzii Naționale, altele că se dădeau lupte la Place Clichy, iar altele că nemții le permiteau guvernanților trecerea pe la nord. Marți era cucerită colina Montmartre, iar patruzeci de bărbați, trei femei şi patru copii fuseseră duşi acolo unde comunarzii îi împuşcaseră pe Lecomte şi Thomas, puşi în genunchi şi împuşcați la rândul lor.

Miercuri am văzut multe edificii publice în flăcări, de pildă Tuileries, unii spuseseră că fuseseră arse de comunarzi ca să oprească înaintarea trupelor guvernului şi că mai erau şi nişte iacobine îndrăcite, les petroleuses, care se vânturau cu câte-o găletuşă cu petrol ca să aprindă incendiile, alții jurau că erau piedicile guvernului şi, în fine, alții dădeau vina pe nişte vechi bonapartişti care nu pierdeau ocazia să distrugă arhive compromițătoare — şi de la început îmi spusesem că dacă eu aş fi fost în pielea lui Lagrange aşa aş fi făcut, apoi m-am gândit că un bun agent al serviciilor de informații le ascunde, dar nu le distruge nici odată, deoarece pot fi bune oricând ca să şantajezi pe cineva.

Dintr-un scrupul extrem, dar cu mare teamă că mă găseam în centrul unei confruntări, m-am dus pentru ultima oară la columbărie, unde am găsit un mesaj de la Lagrange. Îmi spunea că nu mai era necesar să comunicăm cu ajutorul porumbeilor şi-mi dădea o adresă pe lângă Luvru, care acum fusese ocupat, şi o parolă ca să trec de posturile de blocaj ale guvernanților.

Tocmai în momentul acela aflam că guvernanții ajunseseră la Montparnasse şi mi-am amintit că în Montparnasse îmi fusese dat să vizitez pivnița unui vânzător de vinuri, din care se intra într-un coridor subteran, iar acesta, în lungul lui rue d'Assas, ajungea în rue du Cherche Midi şi ieşea în subsolul unui magazin părăsit într-o clădire de la intersecția Croix Rouge, intersecție controlată încă de comunarzi. Dat fiind că până atunci cercetările mele subterane nu folo-

siseră la nimic şi trebuia să îmi câştig banii, am plecat către Lagrange.

N-a fost greu să ajung din île de Cite în apropierea Luvrului, dar dincolo de Saint Germain l'Auxerrois am văzut o scenă care, mărturisesc, m-a impresionat întru câtva. Treceau un bărbat şi o femeie cu un copil — şi nu aveau cu siguranță aerul de a fugi de la vreo baricadă luată cu asalt; dar iată o ceată de brassardiers beți, care sărbătoreau, lucru vădit, cucerirea Luvrului, încercând să-l desprindă pe bărbat din brațele femeii, ea s-a agățat de el plângând, brassardier-ii i-au împins pe toți trei la zid şi i-au ciuruit cu gloanțe.

Am încercat să trec numai printre şirurile trupelor regulate, cărora puteam să le dau parola, şi am fost condus într-o odaie unde câteva persoane înfigeau bolduri colorate într-o hartă mare a oraşului, pe care însemnau nişte puncte de importanță deosebită. Nu l-am văzut pe Lagrange şi am întrebat de el. S-a întors către mine un domn de vârstă mijlocie, cu chipul excesiv de normal (vreau să spun că, dacă aş încerca să-l descriu, n-aş găsi nici o trăsătură ca să-l individualizez), care, fără să-mi întindă mâna, m-a salutat politicos.

— Căpitanul Simonini, îmi închipui. Eu mă numesc Hebuterne. De acum încolo, orice ai făcut dumneata împreună cu domnul Lagrange o să faci împreună cu mine. Ştiți, şi serviciile de stat trebuie să se reînnoiască, mai ales la sfârşitul unui război. Monsieur Lagrange merita o pensie cinstită, cred că pescuieşte a la ligne pe undeva, departe de balamucul ăsta neplăcut.

Nu era momentul să pun întrebări. I-am povestit despre traseul din rue d'Assas până la Croix-Rouge, iar Hebuterne a spus că era foarte util să aibă loc o operațiune la Croix-Rouge, pentru că-i sosise vestea că acolo comunarzii adunau trupe, aşteptând sosirea guvernanților dinspre sud. Mi-a ordonat deci să mă duc să aştept la negustorul de vinuri a cărui adresă i-o dădusem, unde el avea să trimită contingent de brassardiers.

Tocmai mă gândeam să mă duc fără grabă, de la Sena până-n Montparnasse, ca să-i dau timp trimisului lui Hebuterne să ajungă înaintea mea, când, mergând pe malul drept, am văzut pe un trotuar, frumos aliniate, cadavrele a vreo douăzeci de împuşcați. Trebu-

iau să fie morți de curând şi păreau de diferite condiții sociale şi de vârste diferite. Era un tânăr cu stigmatele proletarului, cu gura uşor căscată, lângă un burghez matur, cu părul creț şi cu o pereche de mustăți bine îngrijite, cu mâinile încrucişate peste o redingotă doar puțin şifonată; alături, un individ cu chip de artist, şi mai era unul cu trăsăturile aproape de nerecunoscut, cu o gaură neagră în locul ochiului stâng şi cu un soi de ştergar înnodat în jurul capului, de parcă vreun om milos sau vreun nemilos om al ordinii ar fi dorit să țină la un loc acel cap acum sfărâmat de cine ştie câte gloanțe. Şi mai era o femeie, care pesemne fusese frumoasă.

Stăteau acolo, sub soarele de sfârşit de mai, şi în jurul lor zburau primele muşte, atrase de ospățul acela. Aveau aerul că au fost luați aproape la întâmplare şi împuşcați doar ca să se dea un exemplu cuiva şi fuseseră aliniați pe trotuar ca să elibereze strada pe care trecea în momentul acela un pluton de trupe ale guvernului ce trăgea după el un tun. Ceea ce m-a izbit din chipurile acelea era, mi-e şi greu să scriu asta, nepăsarea: păreau să-şi accepte dormind soarta care le fusese comună — şi-mi dau seama că aici fac aproape un joc de cuvinte.

...S-a întors către mine un domn de vârstă mijlocie, cu chipul excesiv de normal [...]. — Căpitanul Simonini, îmi închipui. Eu mă numesc Hébuterne... (pp. 258-259)

Ajuns la capătul şirului, am fost frapat de chipul ultimului executat, care era puțin depărtat de ceilalți, ca şi cum ar fi fost adăugat mai târziu la ceată. Chipul era în parte acoperit de sânge închegat, dar l-am recunoscut cu uşurință pe Lagrange. Serviciile începuseră să se reînnoiască.

Nu cred că am sufletul sensibil al unei femeiuşti şi am fost în stare să târăsc cadavrul unui abate jos, în haznale, dar trebuie să spun că priveliştea aceea m-a tulburat. Nu din milă, ci pentru că mă făcea să mă gândesc că mi s-ar fi putut întâmpla şi mie. Era de-ajuns ca de acolo până-n Montparnasse să întâlnesc pe careva care să mă recunoască drept omul lui Lagrange, iar frumusețea era că ar fi putut să fie atât un versaillez, cât şi un comunard, ambii ar fi avut motive să nu se încreadă-n mine, iar a nu avea încredere, în zilele acelea, însemna să împuşti.

Socotind că acolo pe unde mai erau clădiri încă în flăcări era greu să mai fie comunarzi şi că trupele guvernului nu mai făceau de plan-

ton în zonă, m-am hazardat să trec de Sena, ca să parcurg apoi toată rue du Bac şi să ajung la suprafață în intersecția de la Croix-Rouge. De acolo puteam intra de îndată în magazinul părăsit şi parcurge pe sub pământ restul drumului.

Mă temeam ca la Croix-Rouge sistemul de apărare să nu mă împiedice să ajung la blocul meu, dar nu era aşa. Grupuri de inşi înarmați staționau în pragurile unor case, în aşteptarea unui ordin, circulau din gură-n gură ştiri contradictorii, nu se ştia de unde aveau să sosească oamenii guvernului, unii făceau şi desfăceau istoviți mici baricade, schimbând intrarea unei străzi după zvonurile care circulau. Tocmai sosea un contingent de gărzi naționale mai consistent, şi mulți dintre locuitorii caselor din cartierul acela burghez căutau să-i convingă pe cei înarmați să nu încerce fapte eroice inutile, se spunea că oamenii de la Versailles erau totuşi nişte compatrioți, şi republicani pe deasupra, şi că Thiers făgăduise amnistie pentru toți comunarzii care aveau să se predea...

Am găsit portonul blocului meu întredeschis, am intrat şi l-am închis la loc cu grijă în urma mea, am coborât în magazin şi apoi jos, în beci, şi am ajuns în Montparnasse orientându-mă foarte bine. Acolo am dat peste vreo cincizeci de brassardiers care m-au urmat pe calea de întoarcere, de la magazin bărbații au urcat în câteva apartamente de la etajele superioare, pregătiți să-i intimideze pe locatari, dar au dat peste oameni bine îmbrăcați, care i-au primit uşurați şi le arătau ferestrele de la care se putea domina mai bine intersecția. În momentul acela, din rue du Dragon sosea un ofițer călare aducând un ordin de alarmă. Ordinul era, evident, să se pregătească pentru un atac din rue de Sevres sau din rue du Cherche-Midi, iar în colțurile celor două străzi comunarzii scoteau acum pavajul ca să înalțe o nouă baricadă.

Pe când brassardier-ii îşi luau pozițiile la diferite ferestre ale apartamentelor ocupate, eu n-am crezut că-i potrivit să stau într-un loc în care mai devreme sau mai târziu ar fi venit vreun glonte de la comunarzi şi am coborât din nou, când jos încă era un mare vacarm. Ştiind care avea să fie traiectoria tirurilor de la ferestrele clădirii, m-am postat la colțul lui rue du Vieux Colombier, ca să pot s-o şterg în

caz de primejdie.

Cea mai mare parte a comunarzilor, ca să poată lucra, îşi puseseră armele grămadă şi astfel gloanţele care începuseră să vină de la ferestre îi luaseră prin surprindere. Apoi îşi reveniseră, dar încă nu înţelegeau de unde veneau împuşcăturile şi începuseră să tragă la înălţimea unui stat de om către intrările în rue de Grenelle şi rue du Four, aşa încât a trebuit să mă retrag, temându-mă ca loviturile să nu intre şi pe rue du Vieux Colombier. Apoi câţiva şi-au dat seama că duşmanii trăgeau de sus şi a început un schimb de focuri încrucişate spre ferestrele caselor şi invers, numai că oamenii guvernului vedeau bine în cine trăgeau şi puteau trage la grămadă, pe când comunarzii încă nu pricepeau care erau ferestrele spre care să ţintească. Pe scurt, a fost un masacru uşor, pe când din intersecţie se striga că-i trădare. Şi aşa se petrece întotdeauna când dai greş, cauţi pe cineva ca să-l acuzi de incapacitatea ta. Dar ce trădare, îmi spuneam eu, e din pricină că nu ştiţi cum se luptă, ce să mai spun de felul cum se face o revoluţie...

În cele din urmă, cineva identificase casa ocupată de oamenii guvernului şi supravieţuitorii încercau acum să-i scoată portonul din ţâţâni. Îmi închipui că aşa-numiţii brassardiers în momentul respectiv coborâseră deja în subterane, iar comunarzii găsiseră casa goală, dar hotărâsem să nu stau acolo să aştept evenimentele. Cum am aflat după aceea, oamenii guvernului soseau acum cu adevărat din rue du Cherche-Midi, şi în număr mare, aşa încât ultimii apărători de la Croix-Rouge trebuie să fi fost puşi pe fugă.

Am ajuns în fundătura mea pe străduţe lăturalnice, evitând direcţiile din care se auzea răpăitul armelor. De-a lungul zidurilor vedeam manifeste recent lipite, în care Comitetul Salvării Publice îi îndemna pe cetăţeni la ultima apărare („Aux barricades! L'ennemi est dans nos murs. Pas d'hesitations!”).

Într-o berărie din rue Sauton am primit ultimele veşti: şapte sute de comunarzi fuseseră împuşcaţi în rue Saint Jacques, sărise în aer pulberăria Luxembourg, ca să se răzbune comunarzii îi scoseseră afară din închisoare câţiva ostateci, printre care arhiepiscopul Parisului, şi-i puseseră la zid. Să-l împuşti pe arhiepiscop însemna o cale

fără întoarcere. Pentru ca lucrurile să se întoarcă la normalitate, baia de sânge trebuia să fie completă.

Dar iată că, pe când mi se povesteau faptele astea, au intrat nişte femei, salutate cu strigăte de bucurie de către ceilalți. Erau les femmes care se întorceau la a lor brasserie. Guvernanții aduseseră cu ei de la Versailles prostituatele interzise de Comună şi începeau din nou să le pună să circule prin oraş, ca pentru a da un semn că totul revenea la normalitate.

Nu puteam rămâne în mijlocul gloatei aceleia. Tocmai anulau singurul lucru bun pe care-l făcuse Comuna.

În zilele următoare, Comuna se stinsese, cu o ultimă luptă corp la corp cu arme albe în cimitirul Pere-Lachaise. O sută patruzeci şi şapte de supraviețuitori, se povestea, fuseseră prinşi şi executați pe loc.

Aşa au învățat să nu-şi mai vâre nasul în lucruri care nu-i priveau.

18

Protocoalele

Din jurnalele din 10 şi 11 aprilie 1897

Odată cu sfârşitul războiului, Simonini îşi reluase munca obişnuită. Din fericire, cu toți morții care fuseseră, problemele erau la ordinea zilei, foarte mulți căzuți încă tineri pe baricade sau în fața lor nu se gândiseră să facă testament, iar Simonini era copleşit de treabă şi împovărat de câştiguri. Ce bună-i pacea, mai ales dacă înainte a fost o purificare sacrificială.

Jurnalul său trece aşadar în zbor peste rutina notarială a anilor ce au urmat şi pomeneşte doar dorința, care în perioada aceea nu-l părăsise deloc, de a relua contactele pentru vânzarea documentului despre cimitirul din Praga. Nu ştia ce anume făcea Goedsche între timp, dar trebuia să i-o ia înainte. Asta şi pentru că, în chip curios, în aproape toată perioada Comunei, evreii păreau să fi dispărut. Conspiratori înveterați, trăgeau în chip secret ițele Comunei sau dimpotrivă, acumulatori de capitaluri, se ascundeau la Versailles ca să pregătească ce urma după război? În orice caz, se aflau în spatele masonilor, masonii din Paris se dăduseră de partea Comunei, comunarzii împuşcaseră un arhiepiscop, iar evreii, în vreun fel, puteau, ba mai mult, chiar trebuiau să fi avut vreo legătură. Ucideau copii, ce să mai spunem de arhiepiscopi.

Pe când reflecta astfel, într-o zi a anului 1876 auzise sunând la uşă; jos era un domn în vârstă, în veşmânt preoțesc. Simonini crezuse mai întâi că era obişnuitul abate satanist care venea să facă negoț cu ostii sfințite, apoi, uitându-se mai bine la el, sub claia aceea de păr aproape alb, dar tot bine ondulat, îl recunoscuse după aproape treizeci de ani pe părintele Bergamaschi.

Pentru iezuit fusese ceva mai greu să se convingă că-l avea în față pe Simonino, pe care-l cunoscuse adolescent, în primul rând din pricina bărbii (care după încheierea păcii redevenise neagră, uşor grizonată, aşa cum îi stă bine unui bărbat de patruzeci de ani). Apoi ochii i se luminaseră şi spusese zâmbind: — Ia te uită, eşti Simonino, eşti tot tu, băiete dragă? De ce mă ții la uşă?

Surâdea, însă, deşi n-am îndrăzni să spunem că avea surâsul unui

tigru, îl avea cel puțin pe al unei pisici. Simonini îl condusese sus şi-l întrebase: — Cum ați aflat că sunt la Paris şi că locuiesc aici?

— Ei, copile, zisese Bergamaschi, nu ştii că noi, iezuiții ştim cu una mai mult decât diavolul? Chiar dacă piemontezii ne alungaseră din Torino, continuam să păstrez relații bune cu multe cercuri, drept pentru care am aflat mai întâi că lucrai la un notar şi falsificai testamente, şi ce dacă, dar pe urmă că ai predat serviciilor piemonteze un raport în care apăream şi eu ca sfătuitor al lui Napoleon al III-lea şi urzeam ceva contra Franței şi a Regatelor Sarde în cimitirul din Praga. Frumoasă născocire, nu zic, dar pe urmă mi-am dat seama că tu copiaseşi totul de la anticlericalul acela înfocat de Sue. Te-am căutat, dar mi s-a spus că erai în Sicilia cu Garibaldi şi că pe urmă ai părăsit Italia. Generalul Negri de Saint Front este, la urma urmei, un bun prieten al Companiei şi m-a îndreptat către Paris, unde confrații mei aveau cunoştințe pe la serviciile secrete imperiale. Aşa că am aflat că ai avut contacte cu ruşii şi că raportul acela al tău despre noi şi cimitirul din Praga devenise un raport despre evrei. Dar în acelaşi timp am aflat că l-ai spionat pe un anume Joly, am putut să fac rost pe căi oculte de un exemplar din cartea lui, rămasă în biroul unui anume Lacroix, mort în chip eroic într-o ciocnire cu nişte carbonari dinamitarzi, şi am văzut că, dacă Joly copiase după Sue, tu mai copiaseşi o dată după Joly. În sfârşit, nişte confrați germani mi-au semnalat că un oarecare Goedsche vorbea despre o ceremonie, tot în cimitirul din Praga, la care evreii spuneau aproximativ lucrurile pe care le scriseseşi tu în raportul dat ruşilor. Doar că eu ştiam că prima versiune, unde apăream noi, iezuiții, era a ta şi era cu mulți ani anterioară romanului de doi bani al lui Goedsche.

— În sfârşit, cineva care-mi face dreptate!

— Lasă-mă să termin. Pe urmă, între război, asediu şi zilele Comunei, Parisul devenise nesănătos pentru un ins în rantie ca mine. M-am hotărât să mă întorc aici si să te caut, deoarece, acum câțiva ani, aceeaşi poveste cu evreii în cimitirul din Praga apărea într-un fascicul publicat la Sankt Petersburg. Era prezentat ca fragment dintr-un roman care însă se bazează pe fapte reale, deci sursa era Goedsche. Acum, chiar anul ăsta, mai mult sau mai puțin acelaşi text

a apărut într-un opuscul la Moscova. În fine, pe-acolo sau pe-aici, cum vrei să zici, se organizează o chestiune de stat în ce-i priveşte pe evrei, care-s pe cale să devină o ameninţare. Dar o ameninţare sunt şi pentru noi, pentru că prin Alliance Israelite se ascund îndărătul masonilor, iar Sanctitatea Sa Papa este de-acum hotărât să dezlănţuie o campanie decisivă împotriva tuturor acestor duşmani ai Bisericii. Şi iată că iar eşti bun tu, Simonino dragă, care trebuie să-ţi câştigi iertarea pentru gluma pe care mi-ai făcut-o când cu piemontezii. Datorezi ceva Companiei, după ce ai defăimat-o aşa de tare.

Drace, iezuiţii ăştia erau mai ceva decât Hebuterne, decât Lagrange şi decât Saint Front, ştiau totdeauna totul despre orice, n-aveau nevoie de servicii secrete pentru că erau un serviciu secret ei înşişi; aveau confraţi în orice parte a lumii şi puteau urmări tot ce se spunea în orice limbă născută din prăbuşirea turnului Babei.

După căderea Comunei, în Franţa toţi deveniseră foarte religioşi, chiar şi anticlericalii de tradiţie. Se vorbea până şi de ridicarea unui sanctuar în Montmartre, în semn de publică ispăşire a acelei tragedii a oamenilor fără Dumnezeu. Prin urmare, dacă era vremea restaurării, se cerea măcar să lucrezi ca restaurator de nădejde. — De acord, părinte, zisesem, spuneţi-mi ce anume doriţi de la mine.

— Să continuăm pe aceeaşi linie. Întâi, dat fiind că discursul rabinului, pe care-l construiseşi atât de bine, îl vinde acum pe cont propriu acel Goedsche, pe de o parte va trebui să faci din el o versiune mai bogată şi mai uluitoare, iar pe de alta va trebui să-l pui pe Goedsche în situaţia de a nu mai continua să-şi răspândească versiunea.

— Dar cum pot să-l controlez pe falsificatorul ăla?

— O să le spun confraţilor mei germani să-l ţină sub observaţie şi, eventual, să-l neutralizeze. Din câte ştim despre viaţa lui, e un individ şantajabil sub multe aspecte. Tu trebuie să lucrezi acum ca să faci din cuvântarea rabinului un alt document, mai articulat şi cu mai multe referiri la treburile politice ale momentului. Eu cred că dacă ai să reciteşti cărţulia lui Joly, ai să găseşti mult mai multe argumente decât cele pe care le-ai folosit. E nevoie să scoţi la iveală, cum să spun, machiavelismul ebraic, precum şi planurile pe care le au pen-

tru coruperea statelor.

Bergamaschi adăugase că, pentru a face mai credibil discursul rabinului, ar fi meritat să reia ceea ce povestise abatele Barruel şi mai ales scrisoarea pe care i-o trimisese bunicul său. Oare Simonini mai păstra originalul cu care bunicul se tot lăuda şi pe care apoi îl copiase ca să i-l trimită lui Barruel?

Îl regăsise în fundul unui dulap, în micu-i sipet de altădată, şi negociase cu părintele Bergamaschi o mică recompensă pentru un document atât de preţios. Iezuiţii erau avari, dar era obligat să colaboreze. Şi iată că în iulie al anului 1878 apărea un număr din Contemporain care relata nişte amintiri ale părintelui Crivel, ce fusese confident al lui Barruel, multe ştiri pe care Simonini le cunoştea din altă sursă şi din scrisoarea bunicului. Cimitirul din Praga va veni după aceea, spusese părintele Bergamaschi. Anumite ştiri explozive, dacă le dai dintr-odată, după prima impresie, lumea o să uite totul. E nevoie să le dai cu picătura şi orice nouă ştire va reaprinde şi amintirea celei dinainte.

Scriind, Simonini manifestă o satisfacţie evidentă pentru acest repechage al scrisorii bunicului şi, cu o tresărire de virtute, pare să se convingă că, făcând ceea ce făcuse, asculta de poruncile unui testament anume.

Se apucase cu o energie sporită să îmbogăţească discursul rabinului. Recitindu-l pe Joly, văzuse că polemistul acela, evident mai puţin tributar lui Sue decât îl crezuse el la prima lectură, îi atribuise lui Machiavelli-Napoleon al său alte rele, care păreau gândite tocmai pentru evrei.

Punând la un loc materialul, Simonini îşi dădea seama că era prea bogat şi prea vast: un bun discurs al rabinului menit să-i impresioneze pe catolici trebuia să conţină multe aluzii la planul pentru pervertirea moravurilor şi chiar să ia cu împrumut de la Gougenot des Mousseaux ideea superiorităţii fizice a evreilor, mai longevivi şi mai rezistenţi la boli decât creştinii, iar de la Brafmann regulile privind dreptul ebraic de a-i extorca pe creştini cu ajutorul cametei. În schimb, bunii republicani ar fi fost tulburaţi de referirile la o presă tot mai controlată, în timp ce întreprinzătorii şi micii deţinători de

economii, tot mai neîncrezători în bănci (pe care opinia publică deja le considera patrimoniul exclusiv al evreilor), aveau să fie dureros atinşi de mențiunile la planurile economice ale iudaismului internațional.

...Bergamaschi adăugase că, pentru a face mai credibil discursul rabinului, ar fi meritat să reia ceea ce povestise abatele Barruel şi mai ales scrisoarea pe care i-o trimisese bunicul său... (p. 268)

Aşa încât, puțin câte puțin, îşi croise drum în mintea lui o idee care — el nu ştia asta, era foarte ebraică şi cabalistică. Nu trebuia să pregătească o singură scenă în cimitirul din Praga şi o singură cuvântare a rabinului, ci diferite cuvântări, una pentru preot, alta pentru socialist, una pentru ruşi, alta pentru francezi. Şi nu trebuia să fabrice anterior toate cuvântările: trebuia să le conceapă ca pe nişte foi separate care, amestecate foarte diferit, aveau să dea naştere unui discurs sau altuia — aşa încât el să poată să vândă unor cumpărători diferiți, în funcție de nevoile fiecăruia, discursul potrivit. În fine, ca orice notar bun, era ca şi cum ar fi înregistrat diferite depoziții, mărturii sau confesiuni ce trebuiau oferite apoi avocaților ca să apere cauze diferite, de la caz la caz — încât începuse să numească aceste note Protocoalele şi se ferea să-i arate totul părintelui Bergamaschi, pentru care alegea doar textele cu caracter ceva mai vădit religios.

Simonini încheie acest rezumat al muncii sale din anii respectivi cu un post-scriptum devenit curios: cu multă uşurare, către finele lui 1878 aflase că dispăruseră atât Goedsche, probabil sufocat de berea

aceea care-l umfla cu fiece zi mai tare, precum şi bietul Joly, care — disperat ca întotdeauna — îşi trăsese un glonte în cap. Odihnească-se în pace, nu era un om rău.

Poate pentru a-şi aminti de dragul dispărut, autorul jurnalului tărăgănase exagerat de mult. În timp ce scrie despre asta, scrisul i se încâlceşte, iar pagina se opreşte. Semn că adormise.

Însă în ziua următoare, deşteptându-se aproape pe înserat, Simonini găsea în jurnalul său o intervenție a abatelui Dalla Piccola, care în dimineața aceea pătrunsese cumva în biroul lui, citise ceea ce scrisese al său alter ego şi se grăbise în chip moralist să facă precizări.

Anume ce precizări? Că cele două morți, a lui Goedsche şi a lui Joly, n-ar fi trebuit să-l mire pe căpitanul nostru care, dacă nu încerca prin înşelătorie să uite, cu siguranță nu izbutea să-şi amintească bine.

După ce apăruse scrisoarea bunicului în Contemporain, Simonini primise o scrisoare de la Goedsche, într-o franceză dubioasă din punct de vedere gramatical, dar foarte explicită. „Dragă domnule Căpitan, îi vorbea scrisoarea, îmi închipui că materialul apărut în Contemporain este aperitivul a ceva de alt soi pe care dumneata îți propui să-l publici, şi bine ştim că parte din proprietatea acelui document este a mea, încât eu aş putea dovedi (cu Biarritz în mână) că sunt autorul întregului, iar dumneata nu ai nimic nici ca să dovedeşti că ai colaborat la el punând virgulele.

De aceea, mai întâi îți impun să mai amâni şi să stabileşti de comun acord o întâlnire cu mine, fie şi în prezența unui notar (dar nu unul din speța dumitale), ca să stabilim proprietatea asupra raportului privitor la cimitirul din Praga. Dacă n-o vei face, o să fac publică ştirea despre impostura dumitale. Imediat după aceea mă voi duce să-l informez pe un anume domn Joly, care încă nu ştie că dumneata ai furat o creație literară a sa. Dacă nu vei uita că Joly este de profesie avocat, o să înțelegi că şi lucrul acesta îți va aduce necazuri serioase.”

Alarmat, Simonini îl contactase imediat pe părintele Bergamaschi, care zisese: — Ocupă-te tu de Joly, iar noi ne vom ocupa de

Goedsche.

Pe când încă mai oscila, neştiind cum să se ocupe de Joly, Simonini primea un bilet de la părintele Bergamaschi care-i comunica faptul că bietul Herr Goedsche îşi dăduse sufletul în pace în patul său şi-l îndemna să se roage pentru odihna sufletului său, chiar dacă era un nenorocit de protestant.

Acum Simonini înțelegea ce anume voia să spună să se ocupe de Joly. Nu-i plăcea să facă anumite lucruri, şi la urma urmei el îi era dator lui Joly, dar sigur că nu se putea compromite reuşita planului urzit cu Bergamaschi pentru nu ştiu ce scrupul moral — şi am văzut că de textul lui Joly Simonini voia acum să facă uz intensiv, fără să trebuiască să mai fie tulburat de protestele plângărețe ale autorului.

De aceea se dusese încă o dată în rue de Lappe şi cumpărase un pistol destul de mic ca să poată fi ținut în casă, de calibru minim, dar în compensație foarte puțin zgomotos, îşi amintea adresa lui Joly şi observase că apartamentul, chiar dacă era mic, avea covoare frumoase şi goblenuri pe pereți, capabile să atenueze multe zgomote. În orice caz, era mai bine să acționeze dimineața, când de jos venea zgomotul trăsurilor şi al omnibuzelor care soseau de la Port Royal şi din rue du Bac sau alergau dus-întors pe cheiul Senei.

Sunase la uşa avocatului, care-l primise surprins, dar imediat îi oferise o cafea. Iar Joly se lungise povestindu-şi ultimele nenorociri. Pentru majoritatea celor care citeau ziarele (se înțelege, cititorii şi redactorii) el, care refuzase violența şi prejudecățile revoluționare, rămăsese un comunard comunist. I se păruse drept să se opună ambițiilor politice ale lui Grevy, care-şi depusese candidatura la preşedința republicii şi-l acuzase printr-un manifest tipărit şi afişat pe spezele sale. Fusese atunci acuzat că e un bonapartist care complota împotriva republicii, Gambetta vorbise cu dispreț despre „o pană venală care are-n spate un cazier judiciar", Edmond About îl numise falsificator. În fine, jumătate din presa franceză se dezlănțuise contra lui, şi numai Figaro îi publicare manifestul, pe când toți ceilalți îi refuzaseră scrisorile de apărare.

Dacă ne gândim bine, Joly îşi câştigase bătălia, deoarece Grevy renunțase la candidatură, dar era dintre cei care nu sunt nici odată

mulțumiți şi vor ca dreptatea să fie făcută până la capăt. După ce îi sfidase în duel pe doi dintre acuzatorii săi, intrase în proces cu zece jurnale pentru refuz la replică, defăimare şi injurii publice.

— Mi-am asumat eu însumi apărarea mea şi te asigur, Simonini, că am denunțat toate scandalurile pe care presa le trecuse sub tăcere, plus cele despre care se vorbise. Şi ştii ce le-am spus tuturor pungaşilor ălora (şi-i socotesc şi pe judecători)? Domnilor, eu nu m-am temut de imperiu, care pe voi vă reducea la tăcere când avea puterea, şi acum îmi bat joc de voi, care-l imitați în aspectele lui cele mai rele! Iar când căutau să-mi ia cuvântul, am spus: Domnilor, imperiul mi-a intentat proces pentru incitare la ură, dispreț față de guvern şi ofense aduse împăratului — dar judecătorii Cezarului m-au lăsat să vorbesc. Acum eu le cer judecătorilor republicii să-mi îngăduie aceeaşi libertate de care mă bucuram sub imperiu.

— Şi cum s-a terminat?

— Am învins, toate jurnalele, mai puțin două, au fost condamnate.

— Şi acum ce te mai supără?

— Totul. Faptul că avocatul advers, chiar dacă mi-a elogiat opera, a spus că eu mi-am distrus viitorul prin intemperanța pasională. Că un insucces implacabil îmi urmărea paşii ca pedeapsă pentru orgoliul meu. Că după ce am atacat pe unul şi pe altul n-am devenit nici deputat şi nici ministru. Că poate am să reuşesc mai bine ca literat decât ca om politic. Dar nici măcar nu-i adevărat, pentru că ceea ce am scris a fost uitat, iar după ce mi-am câştigat procesele toate saloanele care contează m-au alungat. Am câştigat multe bătălii şi totuşi sunt un ratat. Vezi, Simonini, insuccesul permanent duce la descurajare şi la demoralizare, şi vine un moment în care ceva se rupe înăuntru şi nu mai ai nici energie, nici voință. Zice lumea că trebuie să trăieşti, dar a trăi e o problemă care până la urmă duce la sinucidere.

Cu cât îl asculta mai mult, cu atât Simonini credea că ceea ce avea de gând să facă era sacrosanct. Avea să-l scutească pe nenorocitul acela de un gest extrem şi, la urma urmelor, umilitor, ultimul lui insucces. Avea să facă deci o faptă bună. Şi s-ar fi descotorosit de un

martor periculos.

Îl rugase să răsfoiască rapid un document asupra căruia îi voia părerea. Îi pusese în mână un plic foarte voluminos: erau vechi jurnale, dar ar fi fost nevoie de multe secunde înainte să înțeleagă bine despre ce era vorba, iar Joly luase loc aferat pe un fotoliu, dorind să strângă toate foile acelea care-i scăpau din mână.

Calm, pe când celălalt, uluit, începea să citească, Simonini se dusese în spatele lui, îi lipise țeava pistolului de cap şi trăsese.

Joly se ghemuise, cu un fir subțire de sânge care-i curgea dintr-o gaură din tâmplă şi cu brațele atârnând. Nu fusese greu să-i pună pistolul în mână. Din fericire, asta se întâmpla cu şase sau şapte ani înainte să se descopere o pulbere miraculoasă care permitea să iei de pe o armă amprentele inconfundabile ale degetelor care o atinseseră. În epoca în care îşi încheiase socotelile cu Joly încă mai erau valabile teoriile unui anume Bertillon care se bazau pe măsurători ale scheletului şi ale altor oase ale celui bănuit. Nimeni nu avea să suspecteze că gestul lui Joly nu fusese o sinucidere.

Simonini recuperase pachetul de ziare, spălase cele două ceşti din care băuseră cafeaua şi lăsase apartamentul în perfectă ordine. Cum aflase el mai apoi, abia după două zile portarul blocului, nemaivăzându-şi chiriaşul, chemase comisariatul din Cartierul Saint-Thomas-d'Aquin. Uşa fusese spartă şi găsiseră cadavrul. Dintr-o ştire scurtă dintr-un jurnal rezultă că pistolul era pe jos. Evident că Simonini nu i-l potrivise bine în mână, dar era totuna. Ca o ironie a sorții, pe masă se aflau scrisori adresate mamei, surorii, fratelui... În nici una nu se vorbea explicit de sinucidere, dar, aşa cum te puteai aştepta de la Joly, toate erau impregnate de un pesimism profund şi nobil. Păreau scrise anume.

Şi cine ştie dacă sărmanul de el n-o fi avut cu adevărat intenția de a se sinucide, caz în care Simonini îşi dăduse atâta osteneală pentru nimic.

Nu era pentru prima oară când Dalla Piccola îi dezvăluia colocatarului său lucruri pe care putea să le fi cunoscut doar la spovedanie şi pe care chiriaşul nu voia să şi le amintească. Simonini se cam supărase din cauza asta şi în subsolul jurnalului lui Dalla Piccola scri-

sese câteva fraze iritate.

Sigur că documentul pe care Naratorul dumitale îl are sub ochi e plin de surprize şi poate ar merita osteneala să scoți din el un roman.

...vine un moment în care ceva se rupe înăuntru
și nu mai ai nici energie, nici voință. Zice lumea
că trebuie să trăiești,
dar a trăi e o problemă care până la urmă duce
la sinucidere... (p. 272)

19

Osman Bey

11 aprilie 1897, seara

Dragă domnule abate, eu fac sforțări trudnice să-mi reconstitui trecutul, iar dumneata mă întrerupi continuu ca un pedagog pedant care-mi atrage atenția la orice pas asupra greşelilor mele de ortografie... Mă abați din drum. Şi mă tulburi. Ei, bine, l-oi fi ucis şi pe Joly, dar eram pornit să ating un țel care îndreptățea modestele mijloace pe care eram obligat să le folosesc. Ia exemplu de la prevederea politică şi de la sângele rece al părintelui Bergamaschi şi controlează-ți bolnăvicioasa aroganță...

Nemaifiind şantajat nici de Joly, nici de Goedsche, puteam acum să lucrez la noile mele Protocoale Pragheze (cel puțin aşa le intitulam eu). Şi trebuia să inventez ceva nou, pentru că acum vechea mea scenă cu cimitirul din Praga devenise un loc comun, aproape romanesc.

La câțiva ani după scrisoarea bunicului meu, Contemporain publica discursul rabinului ca raport autentic făcut de un diplomat englez, un anume Sir John Readcliff. Deoarece pseudonimul folosit de Goedsche ca să-şi semneze romanul fusese Sir John Retcliffe, era clar de unde venea textul. Apoi am încetat să mai țin socoteala dăților în care scena cimitirului a fost reluată de diverşi autori: acum când scriu mi se pare că-mi amintesc că recent un oarecare Bournand a publicat Les juifs nos contemporains, unde reapare discursul rabinului, numai că John Readcliff a devenit chiar numele rabinului ca atare. Dumnezeule, oare cum se poate trăi într-o lume plină de falsificatori?

Căutam, prin urmare, noi date de trecut în Protocoale şi nu pregetam să le iau până şi din lucrări tipărite, tot gândindu-mă că — afară de cazul nefericit al abatelui Dalla Piccola — clienții mei potențiali nu mi se păreau oameni făcuți să-şi petreacă timpul în bibliotecă.

Părintele Bergamaschi îmi spusese într-o zi: — A apărut în ruseşte o carte despre Talmud şi despre evrei, de un anume Lutostansky. O să caut să fac rost de ea şi să pun să fie tradusă de confrații mei. Însă, mai degrabă, există altă persoană ce trebuie abordată. Ai auzit vreodată de Osman Bey?

— Un turc?

— Poate-i sârb, dar scrie în nemțeşte. O cărticică de-a lui despre cucerirea lumii de către evrei a fost acum tradusă în diferite limbi, dar cred că ar avea nevoie de mai multe date, fiindcă pe seama campaniilor antiiudaice el o duce bine. Se spune că poliția politică i-ar fi dat patru sute de ruble ca să vină la Paris şi să studieze temeinic Alliance Israelite Universelle, iar tu primiseşi nişte informații despre ei de la prietenul tău Brafmann, dacă-mi amintesc bine.

— Foarte puține, la drept vorbind.

— Atunci, inventează, tu-i dai ceva lui Bey, iar el o să-ți dea ție.

— Cum dau de el?

— O să te caute el.

Nu mai lucram aproape deloc pentru Hebuterne, dar din când în când îl mai contactam. Ne-am întâlnit în piața catedralei Notre Dame şi i-am cerut date despre Osman Bey. Se pare că era cunoscut de po-

liţiile din jumătate de lume.

— Este probabil de origine ebraică, precum Brafmann şi alţi duşmani furioşi pe propriul neam. Are o poveste lungă, şi-a luat numele de Millinger sau Millingen, apoi Kibridli-Zade, şi cred că mai demult se dădea drept albanez. A fost expulzat din multe ţări pentru treburi nu prea clare, în general înşelăciuni; în altele a petrecut câteva luni la închisoare. S-a dedicat evreilor pentru că a întrevăzut că subiectul aducea ceva profit. La Milano, nu ştiu cu ce ocazie, a retractat public tot ce răspândea el despre evrei, apoi a tipărit în Elveţia noi cărticele antiiudaice şi s-a dus să le vândă din casă-n casă în Egipt. Dar adevăratul succes l-a avut în Rusia, unde la început scrisese nişte povestiri despre uciderea de copii creştini. Acum s-a dedicat Alianţei Israelite, şi iată de ce am dori să-l ţinem departe de Franţa. Ţi-am spus în diferite rânduri că nu vrem să deschidem o polemică cu oamenii ăştia, nu ne convine, cel puţin deocamdată.

— Dar tocmai vine la Paris, sau a şi sosit.

— Văd că deja eşti mai informat decât mine. Dacă vrei, ia-i urma, o să-ţi fim recunoscători, ca de obicei.

Şi iată că aveam două motive serioase ca să mă întâlnesc cu acest Osman Bey, pe de o parte ca să-i vând ce puteam despre evrei, pe de alta ca să-l ţin pe Hebuterne la curent cu mişcările lui. Iar peste o săptămână Osman Bey mă contactase, lăsându-mi un bilet sub uşa prăvăliei şi dându-mi adresa unei pensiuni din Marais.

Îmi închipuiam că-i un mâncău şi voiam să-l invit la Grand Vefour, ca să-l fac să guste o fricasse de poulet Marengo şi les mayonnaises de volaille. A fost un schimb de bilețele, pe urmă a refuzat orice invitaţie şi mi-a dat întâlnire în seara aceea la colţul dintre place Maubert şi rue Maître Albert. Aveam să văd o trăsură apropiindu-se şi trebuia să mă apropii ca să fiu recunoscut.

Când trăsura s-a oprit în colţul pieţei, din ea s-a ivit chipul cuiva pe care n-aş fi dorit să-l întâlnesc noaptea pe vreuna dintre străzile cartierului meu, mai ales pe partea dinspre Sena: păr lung încâlcit, nas coroiat, ochi de răpitoare, ten pământiu, slab ca un fachir şi cu un tic nervos la ochiul stâng.

— Bună seara, domnule căpitan Simonini, mi s-a adresat el de în-

dată, adăugând: La Paris până şi zidurile au urechi, cum se spune. De aceea, singurul mod de a vorbi în linişte este să facem o plimbare prin oraş. Birjarul nu ne poate auzi şi, chiar dacă ar putea, e surd.

Şi astfel, prima noastră convorbire s-a desfăşurat în timp ce seara se lăsa peste oraş şi o ploaie uşoară cădea prin cortina de ceață ce înainta încet, până acoperea aproape de tot pavajul străzilor. Părea că birjarul primise învoire să meargă tocmai prin cartierele cele mai pustii şi pe străzile cel mai puțin luminate. Am fi putut vorbi în tihnă, chiar şi pe boulevard des Capucines, dar evident că lui Osman Bey îi plăcea decorul teatral.

— Parisul pare pustiu, uită-te la trecători, îmi spunea Osman Bey cu un zâmbet care-i lumina fața atât cât ar putea o lumânare să lumineze un craniu (omul acela cu chip înfiorător avea dinți foarte frumoşi). Se mişcă de parcă ar fi nişte fantome. Probabil că la prima geană de ziuă or să se grăbească să intre la loc în morminte.

Mă simțeam ofuscat: — Apreciez stilul, îmi aminteşte de cel mai autentic Ponson du Terrail, dar poate că vom vorbi despre lucruri ceva mai concrete. De exemplu, ce poți să-mi spui despre un anume Hippolythe Lutostansky?

— E un escroc şi un spion. Era preot catolic şi a fost retrogradat la starea laică fiindcă a făcut nişte lucruri, cum să spun, nu prea curate cu nişte băieţaşi — iar asta-i deja o foarte proastă carte de vizită, fiindcă, ce Dumnezeu, se ştie că omul e slab, dar dacă eşti preot, ai datoria să păstrezi anumite aparențe. În loc de orice răspuns, s-a făcut călugăr ortodox... Cunosc şi eu destul de bine Sfânta Rusie ca să spun că în mănăstirile alea depărtate de lume bătrânii respectabili şi novicii se leagă printr-o reciprocă afecțiune... cum să-i spun? frățească. Dar nu sunt un intrigant şi nu mă interesez de faptele altuia. Ştiu doar că Lutostansky al dumitale a luat o groază de bani de la guvernul rus ca să povestească despre sacrificiile omeneşti ale evreilor, obişnuita poveste cu uciderea rituală a copiilor creştini. De parcă el îi trata mai bine pe copii. În fine, se aude că s-ar fi dat pe lângă unele cercuri evreieşti spunând că pentru o anumită sumă avea să renege tot ce publicase. Îți închipui, evreii nu se scotocesc de nici un ban. Nu, nu-i un personaj credibil.

Pe urmă a adăugat: — A, uitasem. E sifilitic.

Mi s-a tot spus că marii prozatori se descriu întotdeauna în personajele lor.

Apoi Osman Bey a ascultat cu răbdare ceea ce încercam să-i povestesc, a zâmbit cu înțelegere la descrierea mea pitorească a cimitirului din Praga şi m-a întrerupt: — Domnule căpitan Simonini, asta chiar că pare literatură, tot atâta cât cea pe care mi-o reproşai dumneata mie. Eu caut doar dovezi precise ale raporturilor dintre Alliance Israelite şi masonerie şi, dacă-i posibil să nu răscolim iarăşi trecutul, ci să prevedem viitorul, nişte raporturi între evreii francezi şi cei prusaci. Alianța e o putere care aruncă acum un năvod de aur în jurul lumii ca să posede totul şi pe toți, şi asta trebuie dovedit şi denunțat. Forțe cum sunt cele ale Alianței au existat de veacuri, chiar şi înainte de Imperiul roman. De aceea funcționează, au trei milenii de viață. Gândeşte-te cum au dominat Franța printr-un evreu ca Thiers.

— Thiers era evreu?

— Dar cine nu este? Ei sunt în jurul nostru, în spatele nostru, ne controlează economiile, ne conduc armatele, influențează biserica şi guvernele. Am corupt un funcționar de la Alliance (francezii sunt cu toții corupți) şi am făcut rost de copii după scrisorile trimise diferitelor comisii evreieşti din țările care au granițe comune cu Rusia. Comisiile se întind pe toată frontiera şi, în timp ce poliția supraveghează drumurile principale, curierii lor străbat câmpiile, mlaştinile, drumurile de apă. E o singură plasă de păianjen. L-am înştiințat despre acest complot pe țar şi am salvat Sfânta Rusie. Eu singur. Eu iubesc pacea, aş dori o lume stăpânită de blândețe şi în care nimeni să nu mai înțeleagă semnificația cuvântului violență. Dacă de pe lume ar dispărea toți evreii, care cu finanțele lor îi susțin pe comercianții de tunuri, am merge în întâmpinarea a o sută de ani de fericire.

— Şi-atunci?

— Şi-atunci va trebui ca într-o bună zi să încercăm singura soluție cu cap, soluția finală: exterminarea tuturor evreilor. Şi copiii? Şi pe ei. Da, ştiu, poate părea o idee demnă de un Irod, dar când ai de-a face cu sămânța cea rea, nu ajunge să tai planta, trebuie s-o smulgi

din rădăcină. Dacă vrei să scapi de țânțari, ucide larvele. A ținti spre Alianță nu poate fi decât un moment de trecere. Nici Alianța nu va putea fi stârpită decât prin eliminarea completă a rasei.

La sfârşitul cursei aceleia printr-un Paris pustiu, Osman Bey îmi făcuse o propunere.

— Căpitane, ceea ce mi-ai oferit e foarte puțin. Nu poți să pretinzi ca eu să-ți dau date interesante despre Alianță, despre care în scurt timp o să aflu tot. Dar îți propun un pact: eu îi pot supraveghea pe evreii din Alianță, dar nu pe masoni. Venind din Rusia mistică şi ortodoxă şi fără prea multe cunoştințe în mediul economic şi intelectual din oraşul ăsta, nu pot să mă infiltrez între masoni. Ăia îşi iau oameni ca dumneata, cu ceas în buzunăraşul de la vestă. N-ar trebui să-ți fie greu să te strecori în mediul respectiv. Mi se spune că te lauzi cu participarea la o ispravă a lui Garibaldi, mason, dacă au existat vreodată masoni. Prin urmare, dumneata îmi vorbeşti despre masoni, iar eu îți vorbesc despre Alianță.

— Acord verbal şi-atât?

— Între oameni de bine nu-i nevoie să aşternem lucrurile pe hârtie.

20

Ruşi?

12 aprilie 1897, ora 9 dimineața

Dragă abate, suntem în chip definitiv două persoane diferite. Am dovada faptului.

Azi-dimineață — să fi fost ora opt — mă deşteptasem (în patul meu) şi, încă în cămaşă de noapte, m-am dus în birou, când am întrezărit o siluetă neagră care încerca să o ia repede la picior de la parter. Dintr-o ochire am descoperit imediat că cineva îmi făcuse dezordine în hârtii, am pus mâna pe pistol, care din fericire se găsea la îndemână, şi am coborât în magazin. Am zărit o umbră întunecată de corb rău prevestitor ieşind în stradă, l-am urmărit şi — o fi fost simplă neşansă, sau vizitatorul nepoftit îşi pregătise bine fuga — m-am împiedicat de un taburet ce n-ar fi trebuit să fie acolo.

Cu pistolul scos din toc m-am repezit, şchiopătând, în străduță: nici la dreapta, nici la stânga nu se vedea nimeni. Vizitatorul meu scăpase. Dar erai dumneata, aş putea să jur. Aşa că m-am întors în apartamentul dumitale, iar patul dumitale era gol.

12 aprilie, la amiază

Căpitane Simonini,

Răspund la mesajul dumitale după ce abia m-am trezit (în patul meu) . Îți jur, eu nu puteam să fiu la dumneata în dimineața asta, deoarece dormeam. Însă abia trezit, să fi fost orele unsprezece, am fost terorizat de imaginea unui bărbat, cu siguranță dumneata, care, la intrarea mea, tocmai fugea pe coridorul cu hainele de travesti. Încă în cămaşă de noapte, te-am urmărit până în apartamentul dumitale, te-am văzut coborând ca o fantomă în prăvălioara dumitale mizeră şi ieşind pe uşă. M-am împiedicat şi eu de un taburet şi, când am ieşit în impasse Maubert, nu era nici urmă de el. Însă erai dumneata, aş putea s-o jur, spune-mi dacă am ghicit, ce Dumnezeu. . .

12 aprilie, după-amiaza devreme

Dragă abate,

Ce mi se întâmplă? Evident că mi-e rău, e ca şi cum din când în când aş leşina şi apoi mi-aş reveni, găsindu-mi jurnalul alterat de o intervenție a dumitale. Suntem aceeaşi persoană? Gândeşte-te un

moment, în numele bunului-simț, dacă nu al rațiunii logice: dacă cele două întâlniri ale noastre s-ar fi petrecut amândouă la aceeaşi oră, putem să credem că de o parte mă aflam eu, iar de cealaltă dumneata. Dar noi am avut experiențele la ore diferite. Sigur că dacă eu intru în casă şi văd pe cineva fugind, am siguranța că acel cineva nu sunt eu, dar presupunerea că celălalt ai fi neapărat dumneata se bazează pe convingerea, prea puțin întemeiată, că alaltăieri în casa asta ne aflam numai noi doi.

Dacă ne aflam numai noi doi, se naşte de-aici un paradox. Dumneata poate te-ai dus să-mi răsfoieşti prin hârtii la opt dimineața, iar eu te-am urmărit. Apoi eu m-am dus să răscolesc prin ale dumitale pe la unsprezece şi dumneata m-ai urmărit. Dar atunci de ce fiecare dintre noi îşi aminteşte ora şi momentul în care cineva s-a strecurat în casa lui şi nu ora şi momentul în care a intrat el în casa celuilalt?

Fireşte, poate l-am uitat sau am dorit să uităm ori l-am trecut sub tăcere din vreun motiv. Însă, de exemplu, eu ştiu cu absolută sinceritate că n-am ascuns nimic. Iar pe de altă parte, ideea că două persoane diferite au avut în acelaşi timp şi în mod simetric dorința de a-i trece sub tăcere ceva celuilalt dă-o încolo, mi se pare cam romanescă. Montepin ar fi putut să îmbârlige o intrigă de felul ăsta.

Mai verosimilă e ipoteza că persoanele aflate în joc sunt trei. Un misterios domn Mystere intră la mine în casă dimineața devreme, iar eu am crezut că erai dumneata. La unsprezece, acelaşi Mystere intră la dumneata, iar dumneata crezi că aş fi eu. Ți se pare aşa de incredibil, cu toți spionii care se află înjur?

Însă asta nu ne confirmă că suntem două persoane diferite. Aceeaşi persoană, ca Simonini, îşi poate aminti de vizita lui Mystere la ora opt, ca apoi să-şi piardă memoria şi, ca Dalla Piccola, să-şi amintească de vizita lui Mystere la ora unsprezece.

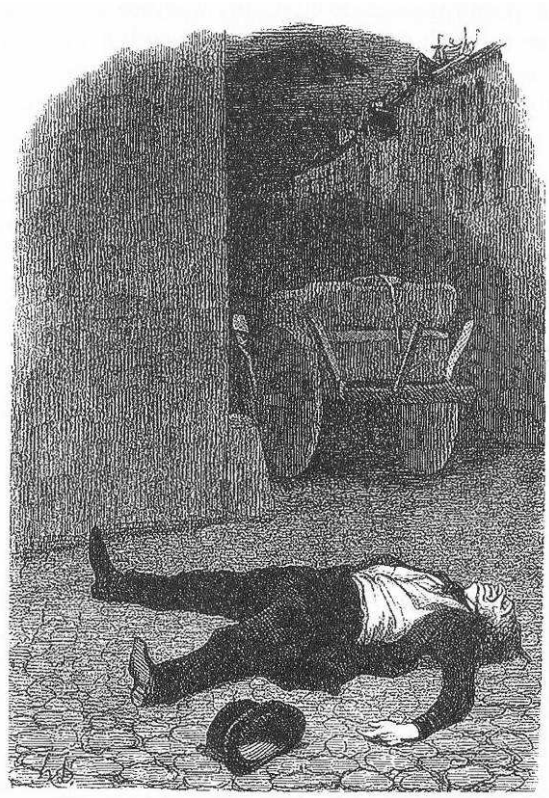

...Murise, un singur glonte, în inimă... (p. 285)

De aceea, toată povestea asta nu rezolvă problema identității noastre. Pur şi simplu, a complicat viața amândorura (sau a unuia şi aceluiaşi care suntem noi amândoi) procopsindu-ne cu un al treilea, care poate să intre la noi fără nici o piedică.

Şi dacă în loc de trei am fi patru? Mystere 1 se strecoară la ora opt la mine şi Mystere 2 se strecoară pe la unsprezece la dumneata. Ce legătură există între Mystere 1 şi Mystere 2?

Dar, în fine, eşti foarte sigur că cel care l-a urmărit pe Mystere al dumitale erai dumneata şi nu eu? Recunoaşte că-i bună întrebarea asta.

În orice caz, te avertizez. Mai am încă pistolul. Imediat ce zăresc altă siluetă în casa mea, eu trag. E greu de spus că ăla aş fi eu şi că m-aş omorî. L-aş putea ucide pe Mystere (1 sau 2). Dar aş putea să te ucid pe dumneata. Aşadar, păzea.

12 aprilie, seara

Cuvintele dumitale, citite ca şi cum m-aş fi deşteptat dintr-o lungă torpoare, m-au tulburat. Şi ca prin vis mi-a venit în minte imaginea doctorului Bataille (dar cine era el?) care la Auteuil, cu oarecare îngâmfare, îmi dăduse un pistol spunându-mi: „Mi-e teamă, am mers prea departe, masonii ne vor morți, e mai bine să fim înarmați”. Mă

speriasem mai mult din cauza pistolului decât a ameninţării, fiindcă ştiam (de ce?) că puteam negocia cu masonii. În ziua următoare aruncasem arma într-un sertar aici, în apartamentul din rue Maître-Albert.

Azi după-amiază m-ai speriat şi m-am dus să deschid sertarul. Am avut o senzaţie ciudată, ca şi cum aş fi repetat gestul încă o dată, dar apoi m-am scuturat. Dă-le încolo de vise.

Pe la şase seara m-am furişat cu precauţie pe coridorul cu lucruri pentru travesti şi m-am îndreptat spre casa dumitale. Am văzut o siluetă întunecată venind către mine, un bărbat care mergea aplecat în faţă, având doar o lumânare mică: ai fi putut fi dumneata, Dumnezeule, dar îmi pierdusem capul: am tras, şi celălalt a căzut ţeapăn la picioarele mele.

Murise, un singur glonte, în inimă. Eu care trăgeam pentru prima oară şi, sper, ultima în viaţa mea. Ce oroare.

I-am scotocit prin buzunare: avea doar nişte scrisori scrise în ruseşte. Iar apoi, privindu-i faţa, era evident că avea pomeţi înalţi şi ochi uşor oblici de calmuc, ca să nu mai vorbesc de părul de un blond aproape alb. Era cu siguranţă slav. Oare ce voia de la mine?

Nu-mi puteam permite să ţin cadavrul acela în casă, l-am dus jos, în magazinul dumitale, am deschis coridorul acela care duce la hazna, cu mult efort am târât în jos pe scăriţă cadavrul ăla şi, cu riscul de a mă sufoca din cauza miasmelor, l-am dus acolo unde credeam că se află scheletul celuilalt Dalla Piccola.

Dar am avut parte de două surprize. Prima, că aburul şi mucegaiul acela, printr-un miracol al chimiei, ştiinţa-regină a vremurilor noastre, făcuseră să se conserve peste decenii ceea ce trebuia să fie rămăşiţele mele pământeşti — un schelet, însă acoperit cu ceva asemănător pielii, astfel încât păstra încă o formă umană, chiar dacă mumificată. A doua, că lângă presupusul Dalla Piccola am găsit alte două corpuri: unul al unui bărbat în haină preoţească, celălalt al unei femei pe jumătate dezbrăcate, ambii în descompunere, dar pe care mi s-a părut că-i cunosc. Ale cui erau aceste două cadavre care mi-au dezlănţuit o furtună în suflet şi mi-au adus în minte imagini de nedescris? Nu ştiu, nu vreau să ştiu. Dar poveştile noastre sunt mai

complicate de atât.

Acum să nu vii să-mi spui că şi dumitale ți s-a întâmplat un lucru asemănător şi că acum cadavrele de-acolo, de jos, sunt trei. N-aş suporta jocul ăsta de coincidențe încrucişate.

12 aprilie noaptea

Dragă abate eu nu umblu pe-aici ca să omor oameni — cel puțin, nu fără motiv. Dar m-am dus să verific în hazna, unde nu coborâsem de ani buni. Doamne, sunt într-adevăr patru cadavre! Unul l-am dus eu cu mult timp în urmă, altul l-ai dus dumneata în seara asta, dar celelalte două?

Cine vine în cloaca asta şi o umple cu cadavre?

Ruşii? Ce vor ruşii de la mine — de la dumneata — de la noi?

Oh, quelle histoire!

21

Taxil

Din jurnalul din 13 aprilie 1897

Simonini se frământa să înțeleagă cine intrase în casa lui şi în cea a lui Dalla Piccola. Începea să-şi aducă aminte că încă de la începutul anilor '80 prinsese să frecventeze salonul lui Julliette Adam (pe care o întâlnise în librăria din rue de Beaune ca madame Lamessine), că aici o cunoscuse pe Juliane Dimitrieva Glinka şi că prin intermediul acesteia intrase în contact cu Racikovski. Dacă cineva intrase pe ascuns în casa lui (sau a lui Dalla Piccola), o făcuse, desigur, pentru unul dintre cei doi, pe care începea să şi-i aducă aminte ca pe doi inşi ce se întreceau vânând aceeaşi comoară. Dar de-atunci trecuseră vreo cinsprezece ani, încărcați de atâtea întâmplări. De când se aflau ruşii pe urmele lui?

Sau nu cumva fuseseră masonii? Pesemne că făcuse ceva care-i deranjase, poate căutau la el acasă documente compromițătoare pe care le avea despre ei. În acei ani căuta să contacteze lumea masonică, atât pentru a-l informa pe Osman Bey, cât şi din cauza părintelui Bergamaschi, care aproape că-i sufla în ceafă, deoarece la Roma erau pe punctul de a dezlănțui un atac direct asupra masoneriei (şi a evreilor care o inspirau) şi le trebuia material proaspăt — şi aveau tot aşa de puțin încât Civilta cattolica, revista iezuiților, fusese obligată să publice din nou scrisoarea bunicului Simonini către Barruel, care mai apăruse cu trei ani înainte în Contemporain.

Reconstituia: pe atunci se întreba dacă era convenabil pentru el să intre cu adevărat în vreo lojă. Ar fi fost supus la vreo ascultare, ar fi trebuit să participe la reuniuni, n-ar fi putut să le refuze favoruri confraților. Toate acestea i-ar fi diminuat libertatea de acțiune. Şi, de altfel, nu era exclus ca o lojă, pentru a-l accepta, să facă vreo investigație privind viața lui actuală şi trecutul său, lucru pe care nu trebuia să-l permită. Era poate mai convenabil să şantajeze vreun mason şi să-l folosească drept informator. Un notar care ticluise atâtea testamente false şi pentru averi de o anumită însemnătate trebuia să fi întâlnit şi câțiva demnitari masonici.

Şi apoi, nici măcar nu era necesar să pună în practică şantajări ex-

plicite. Simonini hotărâse de câțiva ani că trecerea sa de la mouchard la spion internațional cu siguranță îi adusese ceva venituri, dar nu destul de mult pentru ambițiile lui. S-o facă pe spionul îl obliga la o existență aproape clandestină, dar, odată cu vârsta simțea tot mai mult nevoia unei vieți sociale bogate şi onorabile. Aşa îşi identificase adevărata vocație: nu să fie un spion, ci să facă să se creadă public că-i un spion, şi unul care joacă la mai multe mese, astfel încât să nu se ştie nici odată pentru cine culege informații si câte informații are.

Faptul de a fi socotit spion era foarte rentabil, pentru că toți căutau să-i smulgă vreo mărturie. Dar fiindcă nu voiau să se dea pe față, luau drept pretext activitatea lui de notar, răsplătind-o fără să clipească de îndată ce el prezenta o mică notă exorbitantă şi, luați seama, nu doar plătind prea mult pentru un serviciu notarial irelevant, ci neculegând nici o informație. Pur şi simplu credeau că l-au cumpărat şi aşteptau răbdători veşti.

Naratorul socoteşte că Simonini era cu un pas înaintea vremurilor noi: în fond, odată cu răspândirea presei libere şi a noilor sisteme de informare, de la telegraf la radioul de-acum iminent, ştirile rezervate deveneau tot mai rare, iar aceasta ar fi putut să provoace o criză a profesiei de agent secret. Mai bine să nu deții nici un secret şi să laşi să se creadă că deții. Era ca şi cum ai trăi din rentă sau te-ai bucura de câştigurile unui brevet: tu stai cu burta la soare, ceilalți se bucură că au primit de la tine revelații tulburătoare, iar banii vin fără să mişti un deget.

Pe cine să contacteze care, fără să fie direct şantajat, să se poată teme de un şantaj? Primul nume care-i trecuse prin minte era cel al lui Taxil. Îşi amintea că-l cunoscuse când îi confecționase unele scrisori (ale cui? către cine?), iar el îi vorbise cu un oarecare aer de superioritate despre adeziunea lui la loja Le Temple des amis de l'honneur francais. Era Taxil omul potrivit? Nu voia să facă paşi greşiți şi se dusese să-i ceară informații lui Hebuterne. Noul lui reper, spre deosebire de Lagrange, nu schimba nici odată locul întâlnirii: era întotdeauna un loc din capătul navei centrale a lui Notre Dame.

Simonini îl întrebase ce ştiau serviciile despre Taxil. Hebuterne se pusese pe râs: — De obicei noi suntem cei care-ți cerem informații

dumitale, nu invers. De data asta îți satisfac dorința. Numele îmi spune ceva, dar nu-i marfă pentru servicii, e treabă pentru jandarmi. O să-ți dau de veste peste câteva zile.

Raportul sosise pe la sfârşitul săptămânii şi era, bineînțeles, interesant. Se spunea că Marie Joseph Gabriel Antoine Jogard-Pages, zis Leo Taxil, se născuse la Marsilia în 1854, studiase la iezuiți şi, ca o vădită consecință, pe la optsprezece ani începuse să colaboreze la ziare anticlericale. La Marsilia frecventa femei uşoare, printre care o prostituată condamnată mai apoi la doisprezece ani de muncă silnică fiindcă o ucisese pe stăpâna casei şi o alta, arestată după aceea pentru tentativă de omor împotriva amantului ei. Poate că poliția îi reproşa în mod nemilos şi cunoştințe ocazionale şi era ciudat, deoarece rezulta că Taxil lucrase pentru justiție, oferind informații privitoare la mediile republicane pe care le frecventa. Dar poate că şi polițiştii se ruşinau cu el, pentru că o dată fusese denunțat până şi pentru publicitate la nişte pretinse Caramele din Serai, care erau în realitate pilule afrodiziace. Fiind încă la Marsilia în 1873, trimisese o serie de scrisori la ziarele locale, toate sub semnături false de pescari, anunțând că rada era bântuită de rechini şi creând o considerabilă panică. Mai târziu, condamnat pentru articole împotriva religiei, fugise la Geneva. Aici făcuse să circule ştiri despre existența ruinelor unui oraş roman pe fundul lacului Leman, atrăgând valuri de turişti. Pentru răspândire de ştiri false şi tendențioase era apoi expulzat din Elveția şi se stabilea mai întâi la Montpellier şi apoi la Paris, unde întemeiase o Librairie Anticlericale în rue des Ecoles. Intrat recent într-o lojă masonică, fusese expulzat la puțin timp după aceea pentru lipsă de demnitate. Se părea că acum activitatea anticlericală nu mai renta ca altădată şi că era înglodat în datorii.

Acum Simonini începea să-şi amintească totul despre Taxil. Scrisese o serie de cărți care, pe lângă că erau anticlericale, erau vădit antireligioase, precum o Viață a lui Iisus istorisită prin mici desene foarte nerespectuoase (de exemplu, despre raporturile dintre Maria şi porumbelul Sfântului Duh). Scrisese şi un roman în tonuri sumbre, Fiul iezuitului, care dovedea că autorul lui era un pungaş: într-adevăr, purta pe prima pagină o dedicație către Giuseppe Garibaldi

(„pe care-l iubesc ca pe un tată”), şi până aici nimic de zis, dar frontispiciul anunța o „Introducere” de Giuseppe Garibaldi. Introducerea era intitulată „Gânduri anticlericale”, se prezenta ca o invectivă furibundă („atunci când un preot mi se arată-n față, şi mai ales un iezuit, care-i chintesența preotului, toată urâțenia naturii lui mă izbeşte până-ntr-acolo încât îmi dă fiori şi-mi stârneşte greață”), însă nu pomenea deloc opera pe care aparent o introducea — şi deci era clar că Taxil preluase textul ca şi cum ar fi fost scris pentru cartea lui.

LA VIE DE JÉSUS 65

LES NOCES DE CANA

ésus, qui avait le gosier altéré comme les autres, éprouva alors le besoin de faire jouer les ficelles de sa toute-puissance. (Chap. XIX.)

...o *Viață a lui Iisus* istorisită prin mici desene foarte nerespectuoase (de exemplu, despre raporturile dintre Maria şi porumbelul Sfântului Duh)... (p. 289)

Cu un personaj de felul ăsta Simonini nu dorise să se compromită. Hotărâse să se prezinte drept notarul Fournier şi-şi pusese o perucă frumoasă, de culoare incertă, bătând în castaniu, bine pieptănată cu cărarea într-o parte. Adăugase doi favoriți de aceeaşi culoare, care să-i contureze un chip alungit, căruia-i dăduse o tentă palidă cu o cremă potrivită. Căutase în oglindă să-şi întipărească pe față un surâs uşor idiot care să-i scoată la iveală doi incisivi de aur — datorită unei mici capodopere stomatologice care-i permitea să-şi îmbrace dinții naturali. Mica proteză îi schimba între altele, şi pronunția şi astfel îi altera vocea.

Îi trimisese omului său în rue des Ecoles un petit bleu prin poşta pneumatică, invitându-l pentru ziua următoare la Cafe Riche. Era un bun mod de a te prezenta, pentru că prin locul acela trecuseră nu puține personaje ilustre şi, având pe farfurie o solă sau o becață a la riche, un parvenit înclinat către lăudăroşenie n-avea să reziste.

Leo Taxil avea o față durdulie, cu tenul gras, străjuită de două mustăți mari, impunătoare, o frunte lată şi o calviție întinsă pe care şi-o ştergea continuu de sudoare, o eleganță cam prea accentuată, vorbea cu voce tare şi cu un insuportabil accent marsiliez.

Nu înțelegea motivele pentru care notarul Fournier voia să-i vorbească, dar încet-încet începea să se simtă flatat că era vorba de un observator curios al naturii umane, ca mulți dintre cei pe care în timpurile respective romancierii îi denumeau „filosofi", interesat de polemicile lui anticlericale şi de experiențele lui ieşite din comun. Deci se simțea incitat să-şi evoce în gura mare isprăvile din tinerețe.

— Când am răspândit povestea cu rechinii la Marsilia, toate stabilimentele balneare, de la catalani până la plaja de la Prado, au fost părăsite timp de câteva săptămâni, primarul zisese că rechinii veniseră cu siguranță din Corsica urmând o navă care aruncase în mare niscaiva resturi de carne afumată, Comisia Municipală ceruse să fie trimisă o companie de chassepots pentru o expediție, pe un remorcher, şi chiar au sosit o sută de oameni sub comanda generalului Espivent! Şi povestea cu lacul de la Geneva? Au venit corespondenți din toate colțurile Europei! Mă apucasem şi spusesem că oraşul scufundat fusese construit în epoca lui De bello gallico, atunci când lacul era atât de îngust încât Ronul îl traversa fără să li se amestece apele. Barcagiii locali făcuseră afaceri ducând turiştii în mijlocul lacului, şi se arunca ulei pe apă ca să se vadă mai bine... Un celebru arheolog polonez a trimis în patrie un articol în care spunea că a zărit pe fundul lacului o răscruce de străzi cu o statuie ecvestră! Principala caracteristică a oamenilor este că-s gata să creadă orice. Altminteri cum ar fi putut Biserica să reziste timp de aproape două mii de ani fără credulitatea universală?

Simonini ceruse informații despre Le temple des amis de l'honneur francais.

— E greu să intri într-o lojă? întrebase el.

— E de-ajuns să ai o condiţie economică bună şi să fii gata să plăteşti taxele, care-s pipărate. Şi să te arăţi docil la dispoziţiile privind protecţia reciprocă între fraţi. Cât despre moralitate, se vorbeşte de ea foarte mult, dar până mai anul trecut, oratorul Marelui Colegiu al Riturilor era proprietarul unui bordel la Chaussee d'Antin, iar unul dintre cei Treizeci si trei care-s cei mai influenţi la Paris e un spion, altfel spus şeful unui serviciu de spioni, care-i tot aia, unul Hebuterne.

— Dar cum faci ca să fii admis?

— Sunt ritualurile! Dac-ai şti! Nu ştiu dacă ei cred cu adevărat în Marele Arhitect al Universului despre care vorbesc permanent, dar sigur îşi iau în serios liturghiile. Dacă ai şti ce-a trebuit să fac ca să fiu acceptat ca ucenic!

Iar aici Taxil începuse un şir de poveşti de ţi se făcea părul măciucă.

Simonini nu era sigur că Taxil, născocitor înveterat de gogoşi, nu-i povestea acum nişte basme. Îl întrebase dacă nu i se părea că a dezvăluit lucruri pe care un adept ar fi trebuit să le păstreze cu grijă şi că a descris în mod destul de grotesc întregul ritual. Taxil răspunsese cu dezinvoltură: — Ah, ştii, nu mai am nici o datorie. Imbecilii ăia m-au dat afară.

Pare-se că era într-un fel amestecat în treburile unui nou ziar din Montpellier, Le Midi Republicain, care în primul număr publicase scrisori de încurajare şi solidaritate de la diferite persoane importante, printre care Victor Hugo şi Louis Blanc. Apoi, dintr-odată, toţi acei pretinşi semnatari trimiseseră scrisori la alte ziare de inspiraţie masonică, negând că ar fi dat vreodată sprijinul respectiv şi plângându-se indignaţi de felul cum fusese folosit numele lor. Urmaseră numeroase procese în lojă, unde apărarea lui Taxil consta, unu, în faptul că prezenta originalele acelor scrisori, doi, în explicarea purtării lui Hugo prin rătăcirea senilă a ilustrului bătrân — murdărind astfel primul argument printr-o inacceptabilă insultă la adresa unei glorii şi a patriei, şi a Francmasoneriei.

Iată, acum Simonini îşi amintea momentul în care confecţionase,

ca Simonini, cele două scrisori ale lui Hugo şi Blanc. Evident, Taxil uitase episodul; era aşa de obişnuit să mintă, până şi pe sine însuşi, încât despre scrisorile acelea vorbea acum cu ochii luminați de bună-credință, de parcă fuseseră adevărate. Iar dacă-şi amintea vag de un notar pe nume Simonini, nu văzuse legătura cu notarul Fournier.

Ceea ce conta era că Taxil nutrea o ură adâncă față de foştii săi colegi de lojă.

Simonini înțelesese rapid că, stimulând vâna narativă a lui Taxil, avea să culeagă material picant pentru Osman Bey. Dar mai încolțise în mintea lui foarte înfierbântată şi o altă idee, la început doar o impresie, germenele unei intuiții, apoi aproape un plan pus la punct în toate detaliile.

După prima întâlnire, în timpul căreia Taxil se arătase un mâncău pe cinste, falsul notar îl invitase la Pere Lathuile, un mic restaurant popular de la bariera Clichy, unde se mânca un faimos poulet saute şi încă şi mai renumitele măruntaie după moda din Caen — ca să nu mai vorbim despre pivniță — şi, între un plescăit din buze şi altul, îl întrebase dacă, pentru o plată considerabilă, nu voia să scrie pentru vreun editor memoriile sale de fost mason. Auzind vorbindu-se de plată, Taxil se arătase foarte favorabil acestei idei. Simonini îi dăduse o nouă întâlnire şi se dusese imediat la părintele Bergamaschi.

— Ascultați-mă, părinte, îi spusese el. Avem aici un anticlerical nesimțitor căruia cărțile anticlericale nu-i mai rentează cum îi rentau altădată. Pe lângă asta, avem şi un cunoscător al lumii masonice care are împotriva ei un dinte otrăvit. Ar fi de-ajuns ca Taxil să se convertească la catolicism, să-şi renege toate operele antireligioase şi să înceapă să denunțe toate secretele lumii masonice, iar dumneavoastră, iezuiții, ați avea în slujba dumneavoastră un propagandist redutabil.

— Dar o persoană nu se converteşte de la un moment la altul, doar pentru că i-o spui tu.

— După mine, cu Taxil e doar o chestiune de bani. Şi-i de-ajuns să-i stârneşti pofta de a împrăştia ştiri false, de a-şi schimba pe neaşteptate straiele şi să-l faci să întrezărească un loc pe prima pagină — cum se numea grecul acela care, ca să ajungă pe buzele tuturor, a incendiat templul Dianei din Efes?

— Erostrat. Sigur, sigur, zisese Bergamaschi gânditor. Şi adăugase: — Şi-apoi, nenumărate sunt căile Domnului.

— Cât i-am putea da pentru o convertire evidentă?

— Odată ce-am spus că convertirile sincere ar trebui să fie gratuite, ad majorem Dei gloriam, nu trebuie să fim mofturoşi. Să nu-i oferim mai mult de cincizeci de mii de franci. Va spune că e puțin, dar fă-l să rețină că, pe de o parte, el îşi câştigă sufletul, care nu are preț, iar pe de alta, dacă va scrie broşuri antimasonice, se va bucura de sistemul nostru de difuzare, lucru care va însemna sute de mii de exemplare.

Simonini nu era sigur că afacerea putea să-i iasă cum trebuie, aşa că se pregătise dinainte ducându-se la Hebuterne şi povestindu-i că exista un complot iezuit pentru a-l convinge pe Taxil să devină antimason.

— Dacă-i adevărat, zisese Hebuterne, măcar o dată opiniile mele coincid cu cele ale iezuiților. Vezi, Simonini, eu îți vorbesc în calitate de demnitar, şi nu dintre cei din urmă, al Marelui Orient, unica şi adevărata masonerie, laică, republicană şi, chiar dacă anticlericală, nu antireligioasă, deoarece recunoaşte un Mare Arhitect al Universului — şi fiecare e liber să-l recunoască drept Dumnezeul creştin şi ca pe o forță cosmică impersonală. Prezența în mediul nostru a acelui neghiob de Taxil ne încurcă în continuare, chiar dacă a fost expulzat. Altminteri, nu ne-ar displăcea ca un apostat să înceapă să spună lucruri atât de îngrozitoare despre masonerie încât nimeni să nu-l poată crede. Suntem în aşteptarea unei ofensive a Vaticanului şi ne închipuim că Papa nu se va purta ca un gentilom. Lumea masonică e contaminată de confesiuni diferite, iar un autor ca Ragon, cu mulți ani în urmă, înşira 75 de masonerii diferite, 52 de rituri, 34 de ordine, dintre care 26 androgine şi 1400 de grade ritualice. Şi aş putea să-ți vorbesc despre masoneria templieră şi scoțiană, despre ritul lui Heredom, despre ritul lui Swedenborg, despre ritul de la Memfis şi Mițraim, care fusese întemeiat de neghiobul şi şarlatanul ăla de Cagliostro, şi apoi despre superiorii necunoscuți ai lui Weishaupt, despre satanişti, despre luciferieni sau palladieni, cum vrei să le zici, până şi eu îmi pierd capul. Sunt mai ales diferitele rituri satanice ca-

re ne fac o foarte rea publicitate la care au contribuit şi confraţi respectabili, fie şi din pure motive estetice, fără să ştie de daunele pe care ni le aduc. Proudhon o fi fost mason pentru puţin timp, dar acum patruzeci de ani scrisese o rugăciune către Lucifer: „Vino Satana, vino, calomniatule de preoţi şi de regi, lasă-mă să te-mbrăţişez şi să te strâng la piept"; italianul ăla, Rapisardi, a scris Lucifer, care era însă obişnuitul mit al lui Prometeu, iar Rapisardi nu e nici măcar mason, însă un mason ca Garibaldi l-a ridicat în slăvi şi iată că de-acum e literă de evanghelie că masonii l-ar adora pe Lucifer. Pius al IX-lea n-a încetat nicicum să-l găsească la orice pas pe diavol în spatele masoneriei, iar acum câtva timp poetul ăla italian, Carducci, un pic republican şi un pic monarhic, mare trombon şi totuşi mare mason, a scris un imn al lui Satana, atribuindu-i până şi invenţia căilor ferate. Apoi Carducci a zis că Satana era o metaforă, dar iată că din nou cultul Satanei li s-a părut tuturor distracţia principală a masonilor. În fine, în mediile noastre nu ne-ar displăcea ca o persoană, deja descalificată de mult timp, un ins cunoscut ca expulzat de masonerie, un oportunist vulgar, să înceapă o serie de opuscule violent defăimătoare împotriva noastră. Ar fi un mod de a ciunti înseşi armele Vaticanului, împingându-l de partea unui pornograf. Acuză un om de omor şi ai putea fi crezut, acuză-l că mănâncă copii la prânz şi la cină ca Gilles de Rais şi nimeni n-o să te ia în serios. Redu antimasoneria la nivelul foiletonului şi o vei reduce la nivel de colportaj. Ei bine, avem nevoie de oameni care să ne-ngroape în noroi.

De unde se vede că Hebuterne era o minte superioară, în viclenie îi era superior chiar predecesorului său, Lagrange. Pe moment nu ştia să spună cât ar fi putut Marele Orient să investească în isprava aceea, dar în decursul câtorva zile dăduse din nou semn de viaţă: — O sută de mii de franci. Dar să ne mături, să ne facă pulbere.

Simonini dispunea astfel de o sută cincizeci de mii de franci ca să cumpere gunoi. Dacă i-ar fi oferit lui Taxil, împreună cu promisiunea tirajelor, doar şaptezeci şi cinci de mii de franci, având în vedere sărăcia în care respectivul se zbătea, ar fi acceptat pe loc. Iar şaptezeci şi cinci de mii i-ar fi rămas lui Simonini. Un comision de 50% nu era rău.

În numele cui avea să se ducă să-i facă lui Taxil propunerea? În numele Vaticanului? Notarul Fournier nu avea aerul unui plenipotențiar al pontifului. Cel mult, îi putea anunța vizita cuiva ca părintele Bergamaschi, în fond preoții sunt făcuți anume pentru ca cineva să se convertească şi să le mărturisească trecutul său tulbure.

Dar, apropo de trecut tulbure, Simonini trebuia să se încreadă în părintele Bergamaschi? Nu trebuia să-l lase pe Taxil pe mâna iezuiților. Se văzuseră scriitori atei care vindeau o sută de exemplare la o carte şi care, căzând la picioarele altarului şi povestindu-şi experiența de convertiți, ajunseseră la două-trei mii de exemplare. În fond, făcând socotelile, anticlericalii se numărau printre republicanii din oraşe, dar clericaliştii care visau la vremurile bune de odinioară populau provincia şi, chiar excluzându-i pe cei ce nu ştiau să citească (dar avea să citească preotul pentru ei), erau legiune, ca diavolii. Ținându-l deoparte pe părintele Bergamaschi, i se putea propune lui Taxil o colaborare pentru noile sale opuscule, făcându-l să subscrie o hârtie privată, potrivit căreia celui care colabora cu el i-ar fi revenit zece sau douăzeci la sută din operele lui viitoare.

În 1884, Taxil dăduse ultima lovitură sentimentelor bunilor catolici publicând Iubirile lui Pius al IX-lea, în care defăima un papă defunct. În acelaşi an pontiful aflat pe tron, Leon al XlII-lea, publicase enciclica Humanus Genus, care era o „condamnare a relativismului filosofic şi moral al masoneriei". Şi fiindcă prin enciclica Quod Apostolici muneris pontiful însuşi „străfulgerase" monstruoasele erori ale socialiştilor si comuniştilor, se cerea ca acum să ia direct la țintă societatea masonică în totalitatea doctrinelor ei si să dezvăluie secretele care-i făceau pe adepții ei supuşi plecați oricărui delict, deoarece „această continuă prefăcătorie şi dorința de a rămâne ascuns, această legare tenace a oamenilor, ca pe nişte prizonieri robi şi laşi, de voința altuia pentru un scop necunoscut vreodată de ei, şi de faptul de a abuza de ei ca instrumente oarbe la orice ispravă, oricât de ticăloasă ar fi, şi a le înarma dreapta ucigătoare, procurând crimei lipsa de pedeapsă, sunt excese ce repugnă adânc firii". Ca să nu mai vorbim, evident, despre naturalismul şi despre relativismul doctrinelor lor, care făceau din umana rațiune singurul judecător al oricărui lucru.

Iar unor astfel de pretenții li s-ar vedea rezultatele: pontiful despuiat de puterea sa temporală, proiectul de a nimici biserica, faptul de a fi făcut din căsătorie un simplu contract civil, de a fi sustras oamenilor bisericii educarea tineretului, încredințându-l învățătorilor laici, şi învățătura că „oamenii au toți aceleaşi drepturi şi sunt de condiție perfect egală; că fiecare om este, prin natură, independent; că nimeni nu are drept să poruncească altora, că a-i voi oameni supuşi altei autorități decât aceea ce emană de la ei înşişi este tiranie". Aşa că pentru masoni „originea tuturor drepturilor şi îndatoririlor civile este în popor, altfel spus în stat", iar statul nu poate fi decât ateu.

CHEZ TOUS LES LIBRAIRES ET Mds DE JOURNAUX
LES MYSTÈRES
DE LA
FRANC-MAÇONNERIE
DÉVOILÉS PAR
LÉO TAXIL
ANCIEN MEMBRE
DE LA RESP.·. LOGE
LE TEMPLE
DES AMIS DE L'HONNEUR FRANÇAIS
DU GRAND ORIENT DE FRANCE
La 1ere Livraison est GRATUITE
CHAQUE LIVRAISON SUIVANTE SE VEND 10 CENTIMES
DEUX LIVRAISONS CHAQUE SEMAINE — UNE SERIE TOUS LES QUINZE JOURS
LETOUZEY ET ANÉ ÉDITEURS 17 Rue du Vieux Colombier PARIS

...marsiliezul publica mai întâi *Les frères trois-points* (cele trei puncte erau ale gradului al treizeci şi treilea masonic) şi *Les Mystères de la Franc-Massonerie* (cu dramatice ilustrări de invocații satanice şi rituri oripilante)... (p. 298)

Era evident că, „înlăturate fiind teama de Dumnezeu şi respectarea legilor divine, călcată în picioare autoritatea principilor, îngăduită şi legitimată libidinea răscoalelor, slobozită orice înfrânare a patimilor populare, lipsind orice sprijinire a pedepselor din afară, nu se poate să nu urmeze de aici o revoluție şi o subversiune universală... scop deliberat şi deschisă mărturisire a numeroaselor asociații de

comunişti şi socialişti, de intenţiile cărora nu are motive a se socoti străină secta Masonică."

Trebuia să facă să „explodeze" cât mai curând convertirea lui Taxil.

În acest loc jurnalul lui Simonini pare să se împotmolească, de parcă eroul nostru nu şi-ar mai aminti cum şi cine îl convertise pe Taxil. Ca şi cum memoria făcea acum un salt şi-i îngăduia să-şi amintească numai că în decurs de câţiva ani Taxil devenise heraldul catolic al antimasoneriei. După ce vestise urbi et orbi reîntoarcerea sa în braţele Bisericii, marsiliezul publica mai întâi Les freres trois-points (cele trei puncte erau ale gradului al treizeci şi treilea masonic) şi Les Mysteres de la Franc-Massonerie (cu dramatice ilustrări de invocaţii satanice şi rituri oripilante) şi imediat după aceea Les soeurs maconnes, în care se vorbea despre loji feminine (până atunci necunoscute) — iar în anul următor La Franc-Maconnerie devoile, şi apoi şi La France Maconnique.

Încă de la aceste prime cărţi, era de-ajuns descrierea unei iniţieri pentru ca pe cititor să-l treacă fiorii. Taxil fusese convocat pentru ora opt seara la casa masonică şi primit de un frate portar. La opt şi jumătate era închis în Cabinetul Reflecţiilor, o cămăruţă cu pereţii zugrăviţi în negru, pe care ieşeau în relief capete de mort cu două tibii încrucişate şi inscripţii de tipul Dacă o deşartă curiozitate te-a adus aici, pleacă! Pe neaşteptate flăcăruia de gaz se micşora brusc, un fals perete luneca pe nişte şănţuleţe ascunse în perete, iar profanul zărea o subterană luminată slab de lumânări sepulcrale. Un cap omenesc, tăiat proaspăt, era pus pe un butuc pe pânze de in însângerate şi, pe când Taxil se dădea înapoi îngrozit, un glas care părea că iese din perete îi striga: — Tremură, o, Profanule! Tu vezi capul unui frate sperjur care a divulgat secretele noastre!...

Fireşte, observa Taxil, era vorba de un trucaj, iar capul pesemne că era al unui complice care stătea ascuns în scobitura goală a butucului; lumânările aveau feştilele înmuiate în alcool camforat care arde cu sare grunjoasă de bucătărie, şi tocmai amestecul pe care scamatorii de pe la târguri îl numesc „salată infernală", care atunci când e aprins produce o lumină verzuie, este cel care dă capului aşa-zisului

decapitat o culoare cadaverică. Dar în legătură cu alte inițieri aflase despre pereți făcuți dintr-o oglindă încețoşată pe care, în momentul când flacăra din lampă se stingea, o lanternă magică făcea să apară spectre ce se agitau şi oameni mascați care înconjurau un individ în lanțuri şi îl ciuruiau cu lovituri de pumnal. Aceasta ca să spunem prin ce fel de mijloace nedemne căuta loja să-i păcălească pe aspiranții cu fire impresionabilă.

După aceea, un aşa-zis Frate Cumplit îl pregătea pe profan, îi lua pălăria, haina şi pantoful drept, îi sufleca până deasupra genunchiului drept pantalonul, îi dezgolea brațul şi pieptul pe partea inimii, îl lega la ochi, îl punea să se învârtă de câteva ori în jurul lui însuşi şi, după ce-l punea să urce şi să coboare mai multe trepte, îl conducea în Sala Paşilor Pierduți. O uşă se deschidea, în timp ce un Frate Expert, cu ajutorul unui instrument cu resorturi mari care scrâşneau, simula zgomotul unor lanțuri enorme. Aspirantul era introdus într-o sală în care Expertul îi proptea în pieptul gol vârful săbiei, iar Venerabilul îl întreba: „Profanule, ce simți pe pieptul tău? Ce ai pe ochi?". Aspirantul trebuia să răspundă: „O legătură groasă îmi acoperă ochii şi simt pe pieptul meu vârful unei arme". Iar Venerabilul: „Domnule, fierul acesta, pururea ridicat ca să-l pedepsească pe trădător, este simbolul remuşcării care ți-ar sfâşia inima în caz că, spre nenorocirea dumitale, ai deveni trădător al societății în care vrei să intri, iar legătura care-ți acoperă ochii este simbolul orbirii în care se afla omul stăpânit de patimi şi cufundat în ignoranță şi în superstiție."

Apoi cineva îl lua pe aspirant, îl punea să se învârtă iarăşi de câteva ori şi, când începea să amețească, îl împingea în fața unui paravan mare, făcut din mai multe straturi de hârtie tare, asemănător cu cercurile prin care sar caii la circ. La comanda de a-l introduce în peşteră, bietul de el era împins cu toată puterea prin paravan, hârtiile se rupeau şi el se prăvălea pe o saltea pusă de partea cealaltă.

Ca să nu mai vorbim despre scara nesfârşită, care era în realitate o roată, iar cel care o urca legat la ochi dădea mereu peste o altă treaptă de urcat, dar scara se învârtea permanent în jos şi de aceea cel legat la ochi se afla permanent la aceeaşi înălțime.

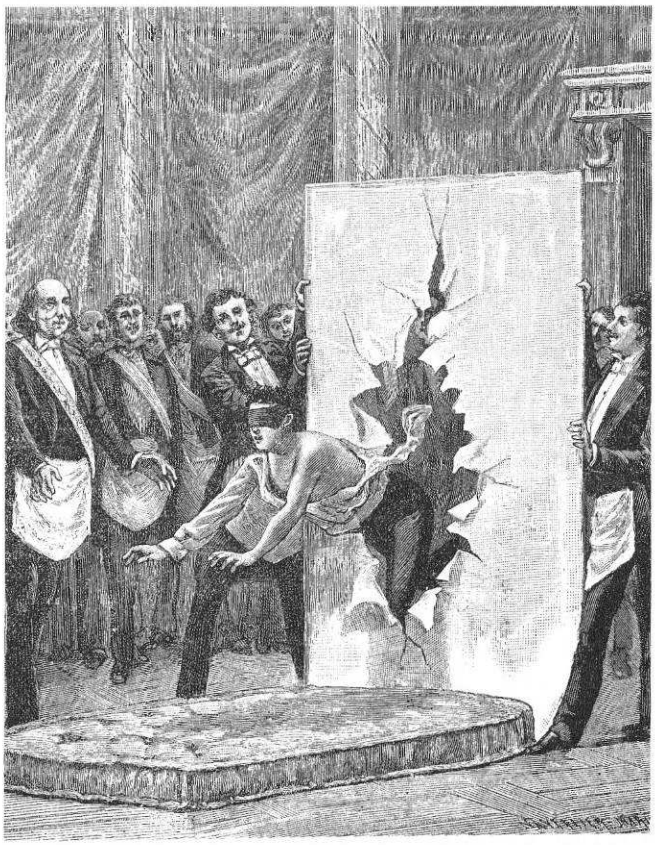

...La comanda de a-l introduce în peşteră, bietul de el era împins cu toată puterea prin paravan, hârtiile se rupeau şi el se prăvălea pe o saltea pusă de partea cealaltă... (p. 299)

În sfârşit, se prefăceau chiar că-l supun pe ucenic la luarea de sânge şi la înfierarea cu foc. Pentru sânge, un Frate Chirurg îl apuca de braţ, îl înţepa destul de tare cu capătul unei scobitori, iar un alt Frate lăsa să cadă un firicel foarte subţire de apă călduţă pe braţul postulantului, ca să-l facă să creadă că era sângele lui care curgea. Pentru proba fierului înroşit, unul dintre Experţi freca cu o cârpă uscată o parte a corpului şi punea pe ea o bucată de gheaţă, sau partea caldă a unei lumânări abia stinse, sau piciorul unui păhărel de lichior încălzit. În fine, Venerabilul îl punea pe aspirant la curent cu semnele secrete şi cu mişcările speciale după care fraţii se recunosc între ei.

Acum, de aceste opere ale lui Taxil îşi amintea ca cititor, nu ca inspirator. Deşi îşi amintea că, pentru fiecare operă a lui Taxil, înainte ca ea să apară, el (care o cunoştea, prin urmare, dinainte) se ducea şi-i povestea conţinutul lui Osman Bey, ca şi cum era vorba de dezvăluiri extraordinare. E adevărat că data următoare Osman Bey îi făcea observaţia că tot ce-i povestise el apăruse pe urmă într-o carte a lui Taxil, însă Simonini îi răspundea bine inspirat că da, Taxil era infor-

matorul lui, şi nu era vina sa dacă după ce-i dezvăluia secretele masonice acesta încerca apoi să scoată din ele avantaje economice publicându-le într-o carte. Ar fi fost nevoie, la o adică, să-l plătească pentru a nu face publice experiențele lui — şi, spunând aceasta, Simonini îl privea pe Osman Bey în mod elocvent. Însă Osman Bey răspundea că banul cheltuit pentru a face un flecar să tacă era ban pierdut. De ce Taxil ar fi trebuit să tacă mâlc asupra unor secrete pe care abia le dezvăluise? Şi, pe bună dreptate neîncrezător, Osman Bey nu-i dădea în schimb lui Simonini nici o dezvăluire despre cele aflate în legătură cu Alliance Israelite.

Drept care Simonini încetase să-l mai informeze. Însă problema, îşi spunea Simonini în timp ce scria, este aceasta: de ce îmi amintesc că-i dădeam lui Osman Bey date obținute de la Taxil, dar nu-mi amintesc nimic despre contactele cu Taxil?

Bună întrebare. Dacă şi-ar fi amintit totul, n-ar fi stat acolo să scrie ceea ce reconstituia acum. Quelle histoire!

După acest înțelept comentariu, Simonini se dusese să se culce şi se trezise în ceea ce credea el că-i dimineața următoare, asudat tot, ca după o noapte de coşmaruri şi de deranjamente stomacale. Dar, ducându-se să se aşeze la masa de scris, îşi dăduse seama că nu s-a trezit a doua zi, ci după două zile. Pe când el dormea nu una, ci două nopți agitate, inevitabilul abate Dalla Piccola, nemulțumindu-se să-şi semene cu cadavre cloaca sa personală, intervenise să povestească fapte pe care, evident, el nu le cunoştea.

22

Diavolul în secolul XIX

14 aprilie 1897

Dragă domnule căpitan Simonini,

Iarăşi spun: acolo unde dumneata ai idei confuze, mie mi se deşteaptă amintiri mult mai vii.

Aşadar, mi se pare astăzi că eu îl întâlnesc mai întâi pe domnul Hebuterne şi apoi pe părintele Bergamaschi. Mă duc în numele dumitale, ca să primesc bani pe care va trebui (sau ar trebui) să-i dau lui Leo Taxil. Apoi, de data asta în numele notarului Fournier, mă duc să-l vizitez pe Leo Taxil.

— Domnule, îi spun, n-aş vrea să-mi fac scut din veşmântul meu ca să te poftesc să-l recunoşti pe acel Iisus Hristos de care dumneata îți bați joc, şi faptul că dumneata ai să te duci în iad nu-mi ține nici de cald, nici de frig. Nu mă aflu aici ca să-ți făgăduiesc viața veşnică, sunt aici ca să-ți spun că o serie de tipărituri care ar denunța delictele masoneriei ar găsi un public de oameni de bine pe care nu şovăi să-l definesc a fi destul de larg. Poate că nu-ți imaginezi cât ar putea să-i fie de folos unei cărți sprijinul tuturor mănăstirilor, al tuturor parohiilor, al tuturor arhiepiscopatelor, nu zic din Franța, ci, pe termen lung, din lumea întreagă. Ca să-ți dovedesc că nu sunt aici ca să te convertesc, ci ca să te ajut să câştigi bani, îți voi spune imediat care sunt modestele mele cerințe. Va fi de-ajuns să semnezi un document care-mi asigură mie (adică, de fapt, sfintei congregații pe care o reprezint) douăzeci la sută din drepturile dumitale viitoare, iar eu am să te ajut să-l întâlneşti pe cel care despre misterele masonice ştie chiar mai mult decât dumneata.

Îmi închipui, domnule căpitan Simonini, că noi căzuserăm la învoială că acel faimos douăzeci la sută din drepturile lui Taxil urma să fie împărțit între noi doi. Fără nici un folos i-am făcut apoi cealaltă ofertă:

— Mai sunt şi şaptezeci şi cinci de mii de franci pentru dumneata, nu întreba de la cine provin, poate că veşmântul meu va putea să-ți sugereze ceva. Şaptezeci şi cinci de mii de franci care sunt ai dumitale, chiar înainte să te-apuci, pe încredere, cu condiția ca mâine să

vesteşti public convertirea dumitale. Din aceşti şaptezeci şi cinci de mii de franci, repet şaptezeci şi cinci de mii, nu va trebui să plăteşti nici un procent, deoarece în cazul meu şi al celor ce mă trimit ai de-a face cu persoane pentru care banul e gunoiul diavolului. Numără: sunt şaptezeci şi cinci de mii.

Am scena în fața ochilor, de parcă m-aş uita la un dagherotip.

Am avut imediat senzația că pe Taxil nu-l impresionau atât cei şaptezeci şi cinci de mii de franci şi promisiunea drepturilor ce urmau să vină (chiar dacă banii respectivi aflați pe masă făcuseră să-i strălucească ochii), cât ideea de a face o piruetă de o sută optzeci de grade şi de a deveni, din anticlerical înveterat, catolic fervent. Degusta uluirea celorlalți şi ştirile ce aveau să apară despre el prin gazete. Mult mai grozav decât să inventeze un oraş roman pe fundul Lemanului.

Râdea mulțumit şi făcea de pe acum proiecte legate de cărțile viitoare, inclusiv idei pentru ilustrații.

— Oh, zicea el, văd de pe-acum un tratat întreg, mai romanesc decât un roman, despre misterele masoneriei. Un Bafomet înaripat pe copertă şi un cap tăiat, amintind de riturile satanice ale templierilor... Zău aşa (scuză-mi expresia, domnule abate), o să fie ştirea zilei. Orişicât, în ciuda a ceea ce spuneau cărțuliile alea proaste ale mele, să fii catolic, şi credincios, şi în bune raporturi cu preoții e lucru de mare demnitate, chiar şi pentru familia mea şi pentru vecinii de-acasă, care adesea se uită la mine de parcă pe Domnul nostru Iisus Hristos l-aş fi răstignit eu. Dar cine spuneți că mă poate ajuta?

— Îți voi arăta un oracol, o făptură care în stare de hipnoză povesteşte lucruri de necrezut despre riturile palladiene.

* * *

Oracolul trebuia să fie Diana Vaughan. Mi se pare că ştiu totul despre ea. Mi-amintesc că într-o dimineață m-am dus la Vincennes, de parcă dintotdeauna cunoşteam adresa clinicii doctorului Du Maurier. Clinica este o casă de dimensiuni nu prea mari, cu o grădină mică, dar frumoasă, în care stau aşezați câțiva pacienți cu înfățişare aparent liniştită, bucurându-se de soare şi ignorându-se apatic unii pe ceilalți.

M-am prezentat la Du Maurier, amintindu-i că dumneata îi vorbiseşi despre mine. Am pomenit vag de o asociație de binefacere a unor doamne, ce se ocupa de tinerele cu mințile tulburate şi mi s-a părut că el se simțea parcă uşurat de o greutate.

— Trebuie să te previn, a spus el, că astăzi Diana este în faza pe care am denumit-o normală. Căpitanul Simonini ți-o fi povestit întâmplarea. În această fază o avem pe Diana perversă, să nențelegem, care se consideră adepta unei misterioase secte masonice. Ca să n-o alarmăm, vă voi prezenta ca pe un frate mason... Sper că unui om al bisericii n-o să-i displacă...

M-a introdus într-o încăpere mobilată simplu cu un dulap şi cu un pat şi unde, pe un fotoliu îmbrăcat în pânză albă, şedea o femeie cu trăsături regulate şi delicate, cu părul moale, de un blond arămiu, strâns în vârful capului, cu o privire mândră şi cu gura mică şi bine conturată. Buzele i se crispaseră brusc într-o strâmbătură piezişă: — Doctore Du Maurier, doriți să mă aruncați în brațele materne ale bisericii? a întrebat ea.

— Nu, Diana, i-a spus Du Maurier, în ciuda veşmântului, abatele este un frate.

— Din ce fel de ascultare? a întrebat imediat Diana.

M-am descurcat cu oarecare abilitate: — Nu mi-e îngăduit să spun, am murmurat eu precaut, şi poate că dumneata ştii de ce...

Reacția fusese pe măsură: — înțeleg, a spus Diana. Te trimite Marele Maestru din Charleston. Sunt încântată că-i veți putea transmite versiunea mea asupra faptelor. Adunarea era în rue Croix Nivert, la loja Les Coeurs Unis Indivisibles, dumneata o cunoşti cu siguranță. Trebuia să fiu inițiată ca Maestră Templieră şi mă prezentam cu toată umilința posibilă ca să-l ador pe singurul zeu bun, Lucifer, şi să-l reneg pe zeul cel rău, Adonai, zeul tată al catolicilor. Mă apropiasem plină de ardoare, crede-mă, de altarul lui Bafomet, unde mă aştepta Sophia Sapho, care a început să mă întrebe despre dogmele paladiene, şi tot cu umilință am răspuns: care este îndatorirea unei Maestre Templiere? Să-l renege pe Iisus, să-l blesteme pe Adonai, să-l venereze pe Lucifer. Nu astfel ar fi dorit Marele Maestru? Şi, întrebând, Diana mă apucase de mâini.

— Sigur, aşa este, am răspuns prudent.

— Şi am rostit rugăciunea rituală, vino, vino, o, mărite Lucifer, o, tu cel defăimat de preoți şi de regi! Şi fremătam de emoție când toată adunarea, fiecare ridicându-şi pumnalul, striga Nekam Adonai, Nekam! Dar în momentul acela, pe când veneam către altar, Sophia Sapho mi-a prezentat o patenă, din cele pe care le văzusem numai în vitrinele magazinelor de obiecte religioase, şi, pe când mă întrebam ce căuta în locul acela îngrozitorul obiect parafernal din cultul roman, Marea Maestră mi-a explicat că, deoarece Iisus îl trădase pe adevăratul zeu, iscălise pe Tabor un pact scelerat cu Adonai şi răsturnase ordinea lucrurilor prefăcând pâinea în propriu-i trup, era de datoria noastră să străpungem cu pumnalul ostia aceea blestemată cu care preoții reînnoiau în fiecare zi trădarea lui Iisus. Spuneți-mi, domnule, doreşte Marele Maestru ca acest gest să facă parte din inițiere?

— Nu am căderea să mă pronunț. Poate că-i mai bine să-mi spui dumneata ce anume ai făcut.

— Am refuzat, bineînțeles. Să străpungi ostia cu pumnalul înseamnă să crezi că ea e cu adevărat trupul lui Hristos, pe când un paladian trebuie să refuze să creadă minciuna asta. Să străpungi ostia este un ritual catolic pentru catolici credincioşi!

— Cred că ai dreptate, am spus. Mă voi face ambasadorul dumitale pe lângă Marele Maestru.

— Îți mulțumesc, frate, a spus Diana şi mi-a sărutat mâinile. Apoi, aproape cu neglijență, şi-a descheiat partea de sus a bluzei, arătând un umăr foarte alb şi privindu-mă cu un aer ademenitor. Dar dintr-odată s-a răsturnat în fotoliu, pradă unor mişcări convulsive. Doctorul Du Maurier a chemat o infirmieră şi împreună au dus fata în pat. Doctorul a spus: — De obicei, când are o criză de felul ăsta, trece de la o condiție la alta. Încă nu şi-a pierdut cunoştința, este doar contracția maxilarului şi a limbii. E suficientă o uşoară compresie ovariană...

După puțin timp, maxilarul inferior s-a lăsat în jos, deviind spre stânga, gura i s-a poziționat în curmeziş, rămânând deschisă, aşa încât i se vedea în fundul ei limba, arcuită în semicerc, cu vârful invi-

zibil, de parcă bolnava era gata s-o înghită. Apoi limba s-a destins, s-a lungit brusc, ieşind printr-o parte a gurii, intrând la loc şi ieşind iarăşi de mai multe ori la rând cu mare repeziciune, ca din gura unui şarpe. În sfârşit, limba şi maxilarul au revenit la starea firească, şi bolnava a rostit câteva cuvinte: — Limba... Îmi jupoaie cerul gurii... Am un păianjen în ureche...

După o scurtă odihnă, bolnava a avut o nouă contracție a maxilarului şi a limbii, din nou calmată cu o compresie ovariană, dar după puțin timp respirația a devenit anevoioasă, din gură-i ieşeau câteva fraze trunchiate, privirea îi devenise fixă, pupilele i se duseseră în sus, tot trupul devenise rigid, brațele se-nțepeniseră urmând o mişcare de rotire, încheieturile mâinilor i se atingeau la spate, membrele inferioare i se lungiseră...

— Picioare cu varus equin, a comentat Du Maurier. Este faza epileptoidă. Normală. Veți vedea că va urma faza de clovn...

Fața i s-a congestionat progresiv, gura i se deschidea şi se închidea când şi când, şi din ea ieşea o spumă albă sub formă de băşici groase. Acum bolnava scotea urlete şi gemete precum „uh! uh!", muşchii feței erau cuprinşi de spasme, pleoapele coborau şi se ridicau la loc alternativ; ca şi cum bolnava ar fi fost o acrobată, trupul i se curba ca un arc şi nu se mai sprijinea decât în creştet şi în picioare.

Timp de câteva secunde am avut respingătorul spectacol ca de circ al unei păpuşi dezarticulate care părea că-şi pierduse greutatea, apoi bolnava a căzut înapoi pe pat şi a început să ia atitudini pe care du Maurier le denumea „pasionale", mai întâi aproape de amenințare, de parcă dorea să respingă un agresor, apoi aproape de ştrengărițță, ca şi cum îi făcea semn cu ochiul cuiva. Imediat după aceea şi-a luat aerul lubric al unei ademenitoare care-l pofteşte pe client cu mişcări obscene ale limbii, apoi a luat atitudinea de implorare amoroasă, cu privirea umedă, cu brațele întinse ca pentru a cere un sărut, în fine, şi-a dat ochii aşa de tare peste cap, încât s-a văzut numai albul corneei, şi a explodat într-un leşin erotic: — Oh, dragul meu stăpân, zicea cu voce frântă, oh, şarpe delicios, sacră aspidă... sunt Cleopatra ta... aici, pe pieptul meu... o să te alăptez... oh, iubire, intră-mi tot înăuntru...

— Diana vede un şarpe sacru care o penetrează, altele văd Sacra Inimă ce se uneşte cu ele. A vedea o formă falică sau o imagine masculină dominantă şi a-l vedea pe cel ce a agresat-o în copilărie, îmi spunea Du Maurier, uneori e aproape acelaşi lucru pentru o isterică. Poate ai văzut reproduceri gravate ale sfintei Tereza a lui Bernini, care se află în biserica Sfântului Petru la Roma: nu ai deosebi-o de nenorocita asta. O mistică este o isterică ce şi-a întâlnit confesorul înainte de medic.

Între timp Diana luase poziția unei crucificate şi intrase într-o nouă fază, în care începea să rostească ameninţări obscure la adresa cuiva şi să vestească revelații înspăimântătoare, pe când se perpelea violent pe pat.

— S-o lăsăm să se odihnească, a spus Du Maurier, la trezire va fi în faza a doua şi se va întrista pentru lucrurile îngrozitoare pe care îşi va aminti că ți le-a povestit. Va trebui să le spui doamnelor miloase ale domniei tale să nu se sperie dacă se petrec crize de felul ăsta. Ar fi suficient s-o țină strâns şi să-i vâre o batistă în gură ca să nu-şi muşte limba, dar n-ar fi rău să-i dea să înghită câteva picături din lichidul pe care am să ți-l dau.

Apoi adăugase: — Fapt e că această creatură trebuie ținută izolată. Şi nu mai pot să o țin aici, asta nu-i o puşcărie, ci o casă de tratament, oamenii circulă şi e util, indispensabil din punct de vedere terapeutic, să vorbească între ei şi să aibă impresia că trăiesc o viață normală şi senină. Oaspeții mei nu sunt nebuni, sunt doar persoane cu nervii zguduiți. Crizele Dianei le pot impresiona pe celelalte paciente, iar confidențele pe care tinde să le facă în faza ei „rea", adevărate sau false cum or fi, îi tulbură pe toți. Sper ca doamnele miloase să aibă posibilitatea s-o izoleze.

Impresia pe care o avusesem în întâlnirea aceea era că, desigur, doctorul voia să se descotorosească de Diana, cerea să fie ținută practic prizonieră şi se temea să aibă contacte cu alții. Nu doar atât, ci se temea mult ca cineva să nu ia în serios ceea ce povestea, aşa că întindea mâinile înainte, lămurind imediat că era vorba despre delirul unei demente.

* * *

Închiriasem de câteva zile casa din Auteuil. Nimic special, însă destul de primitoare. Se intra în tipicul salonaş al unei familii burgheze, un divan de culoarea mahonului îmbrăcat cu o veche catifea de Utrecht, perdele de damasc roşu, o pendulă cu mici colonete pe şemineu, având pe laturi două vaze cu flori sub clopot de sticlă, o mensolă sprijinită în faţa unei oglinzi şi o podea din plăci de ceramică bine lustruită. Alături, un dormitor pe care-l destinasem Dianei: pereții erau tapisați cu o țesătură gri perlat marmorat, iar podeaua era acoperită cu un covor gros cu mari rozete roşii; perdelele patului şi ale ferestrelor erau din aceeaşi stofă, întreţesută cu dungi late violii, care întrerupeau monotonia. Deasupra patului era atârnată o cromolitografie ce reprezenta doi ciobănaşi îndrăgostiți, iar pe o mensolă se afla o pendulă intarsiată cu pietricele artificiale, pe ale cărei laturi doi amoraşi durdulii țineau un buchet de crini aranjați în formă de candelabru.

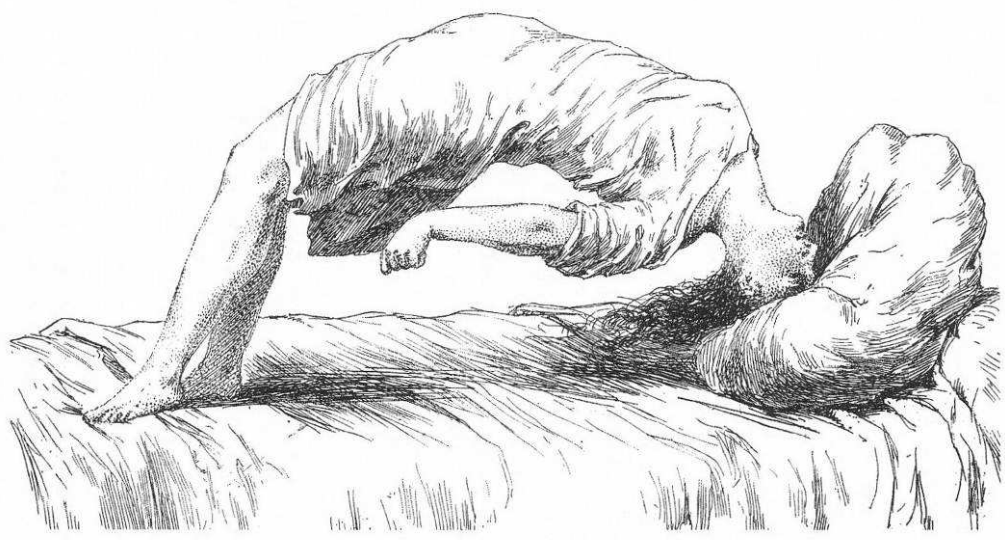

...ca şi cum bolnava ar fi fost o acrobată, trupul i se curba ca un arc şi nu se mai sprijinea decât în creştet şi în picioare... (p. 308)

La etajul superior se aflau alte două dormitoare. Unul îl rezervasem unei bătrâne pe jumătate surde şi înclinate să nu se dezlipească de băutură, care avea meritul de a nu fi de prin părțile acelea şi de a fi dispusă la orice, numai să câştige ceva. Nu izbutesc să-mi amintesc cine mi-o recomandase, dar mi se păruse ideală ca să aibă grijă de Diana când nu era nimeni altcineva în casă şi să ştie s-o calmeze cum trebuie atunci când avea unul dintre atacurile ei.

Între altele, în timp ce scriu îmi dau seama că bătrâna pesemne nu

mai are veşti de la mine de vreo lună. Poate că-i lăsasem destui bani ca să supravieţuiască, dar pentru cât timp? Ar trebui să alerg la Auteuil, dar îmi dau seama că nu-mi amintesc adresa: Auteuil, unde? Pot să mă-nvârt prin toată zona sunând la fiecare casă ca să întreb dacă acolo locuieşte o isterică palladiană cu dublă personalitate?

* * *

În aprilie, Taxil îşi anunţase public convertirea şi în noiembrie apăruse deja prima sa carte cu revelaţii incendiatoare privind masoneria, Les freres trois-points. În aceeaşi perioadă l-am dus s-o vadă pe Diana. Nu i-am ascuns dubla ei condiţie şi a trebuit să-i explic că ea ne era de folos nu în condiţia ei de fetişcană timorată, ci în aceea de palladiană nepocăită.

În ultimele luni o studiasem în amănunt pe fată şi ţinusem sub control schimbările condiţiei sale, sedându-le cu lichidul dat de doctorul Du Maurier. Dar înţelesesem că era enervant să aştept crizele imprevizibile şi trebuia să găsesc un mod de a o face pe Diana să-şi schimbe condiţia la comandă: în fond, se pare că astfel face doctorul Charcot cu istericele lui.

Nu aveam puterea magnetică a lui Charcot şi mă dusesem să caut în bibliotecă unele tratate mai tradiţionale, ca De la cause du sommeil lucide a bătrânului (şi autenticului) abate Faria. Inspirându-mă din cartea aceea şi din alte câteva lecturi, hotărâsem să o strâng pe fată între genunchii mei, să-i apuc degetele cu două degete ale mele şi s-o privesc ţintă în ochi, apoi, după cel puţin cinci minute, să-mi retrag mâinile, să i le pun pe umeri, să i le trec de-a lungul braţelor până la extremitatea degetelor de cinci-şase ori, să i le pun apoi pe cap, să le las în jos prin faţa chipului ei la cinci-şase centimetri până la adâncitura stomacului, cu celelalte degete sub coaste şi, în fine, să i le cobor de-a lungul trupului până la genunchi sau chiar până la vârful picioarelor.

Din punctul de vedere al pudorii, pentru Diana cea „cuminte" asta era prea invaziv, iar la început scotea nişte ţipete de parcă (Dumnezeu să mă ierte) atentam la virginitatea ei, dar efectul era atât de sigur, încât ea se calma aproape dintr-odată, aţipea câteva minute şi se trezea la loc în starea de dinainte. Mai uşor era s-o fac să revină la

starea a doua, deoarece Diana cea „rea” arăta că simte plăcere la atingerile acelea şi căuta să prelungească manipularea mea, însoțindo cu insinuante mişcări ale trupului şi cu gemete sufocate: din fericire, în scurt timp nu mai izbutea să se sustragă efectului hipnotic şi ațipea şi ea, altfel aş fi avut probleme, fie să prelungesc contactul acela care mă tulbura, fie să-i țin în frâu respingătoarea deşănțare.

* * *

Cred că orice ființă de sex masculin ar putea-o considera pe Diana o făptură de o grație aparte, cel puțin atât cât pot să judec eu, cel pe care veşmântul şi vocația l-au ținut departe de mizeriile sexului; iar Taxil era în chip evident un bărbat cu apetit crescut.

Doctorul Du Maurier, cedându-mi pacienta lui, îmi predase şi un cufăraş plin cu haine destul de elegante pe care Diana îl avea cu ea când o internase — semn că familia de origine trebuie să fi fost cu dare de mână. Şi cu o evidentă cochetărie, în ziua în care îi spusesem că avea să primească vizita lui Taxil, ea se gătise cu grijă. Absentă cum părea, în ambele stări ale ei era foarte atentă la micile amănunte feminine.

Taxil fusese imediat fermecat („frumoasă femeie”, îmi şoptise plesnind din buze), iar mai târziu, când încercase să mă imite în procedurile mele hipnotice, tindea să-şi prelungească pipăitul chiar şi când era evident că pacienta adormise, încât trebuia să intervin cu câte un timid „mi se pare că deocamdată ajunge”.

Am bănuiala că, dacă l-aş fi lăsat singur cu Diana când ea era în starea primară, şi-ar fi permis şi alte îndrăzneli, iar ea i le-ar fi acceptat. De aceea făceam ca discuțiile noastre cu fata să se desfăşoare totdeauna în trei. Mai mult, câteodată în patru. Asta deoarece, pentru a stimula amintirile şi energiile Dianei sataniste şi luciferiene (şi umorile ei luciferice) socotisem convenabil s-o pun în legătură şi cu abatele Boullan.

* * *

Boullan. De când arhiepiscopul Parisului îl interzisese, abatele se dusese la Lyon să se alăture comunității carmeliților, întemeiată de Vintras, un vizionar care slujea într-o haină lungă, albă, pe care erau zugrăvite o cruce roşie răsturnată şi o diademă cu simbol falic indi-

an. Când Vintras se ruga, levita, trimițându-şi în extaz adepții. În timpul liturghiilor lui, din ostii picura sânge, dar felurite zvonuri vorbeau de practici homosexuale, de rânduirea unor preotese ale amorului, de mântuirea prin liberul joc al simțurilor, în sfârşit, toate fiind lucruri către care Boullan era neîndoielnic înclinat. Aşa încât, la moartea lui Vintras se proclamase succesorul lui.

Venea de la Paris cel puțin o dată pe lună. Nu i se păruse adevărat că poate studia o făptură ca Diana din punct de vedere demonologic (ca s-o exorcizeze în felul cel mai bun — zicea el, dar acum deja ştiam cum anume exorciza el). Avea peste şaizeci de ani, dar încă era un bărbat viguros, cu privirea pe care nu pot evita s-o definesc ca magnetică.

Boullan asculta ceea ce povestea Diana — lucruri de care Taxil lua notă cu sfințenie — însă părea să urmărească alte scopuri şi câteodată murmura la urechile fetei încurajări sau sfaturi din care nu prindeam nimic. Cu toate acestea, ne era de folos, deoarece, printre misterele masoneriei ce trebuiau dezvăluite, existau cu siguranță străpungerea cu pumnalul a unor ostii sfințite şi feluritele forme de liturghie neagră, iar în privința asta Boullan era o autoritate. Taxil lua note despre diferite ritualuri demonice şi, pe măsură ce cărțuliile lui apăreau, se lungea tot mai mult în descrierea acestor liturghii, pe care masonii lui le practicau la orice pas pe scară largă.

* * *

După ce publicase câteva cărți una după alta, puținul pe care Taxil îl ştia despre masonerie era acum pe cale să se epuizeze. Idei proaspete îi veneau numai de la Diana cea „rea" care ieşea la iveală sub hipnoză şi, cu ochii larg deschişi, povestea nişte scene la care poate că asistase, ori despre care auzise vorbindu-se în America, ori pe care pur şi simplu şi le închipuia. Erau poveşti ce ne lăsau cu răsuflarea tăiată şi trebuie să spun că, deşi sunt bărbat cu experiență (aşa îmi închipui), eram scandalizat de ele. De exemplu, într-o zi se apucase să vorbească despre inițierea duşmancei ei, Sophie Walder, sau Sophie Sapho, cum vreți să-i spunem, şi nu înțelegeam dacă-şi dădea seama de izul incestuos al întregii scene, dar cu siguranță nu o povestea pe un ton de insultă, ci cu înflăcărarea unei privilegiate care o

trăise.

— Tatăl ei a fost, zicea Diana încet şi rar, cel care a adormit-o şi i-a trecut un fier înroşit peste buze... Trebuia să fie sigur că trupul era izolat de orice pândă care provenea din afară. Ea avea la gât un lănțug, un şarpe încolăcit... Iată, tatăl i-l scoate, deschide un coş, scoate din el un şarpe viu, îl pune pe pântecul ei... E foarte frumos, pare că dansează în timp ce se târăşte, sare la gâtul lui Sophie, se încolăceşte ca să ia locul lănțişorului... Acum sare către față, împinge limba, care vibrează, către buze şi, şuierând, o sărută. Cum e... splendid... lipicios... Acum Sophie se trezeşte, are gura plină de spume, se ridică şi rămâne în picioare, țeapănă ca o statuie, tatăl îi desface pieptarul, îi dezgoleşte sânii. Şi acum cu o nuieluşă se preface cu scrie pe piept o întrebare, iar literele se imprimă roşii în carne, iar şarpele, care părea că a adormit, se deşteaptă iarăşi şuierând şi-şi mişcă coada ca să traseze, tot pe carnea nudă a lui Sophie, răspunsul.

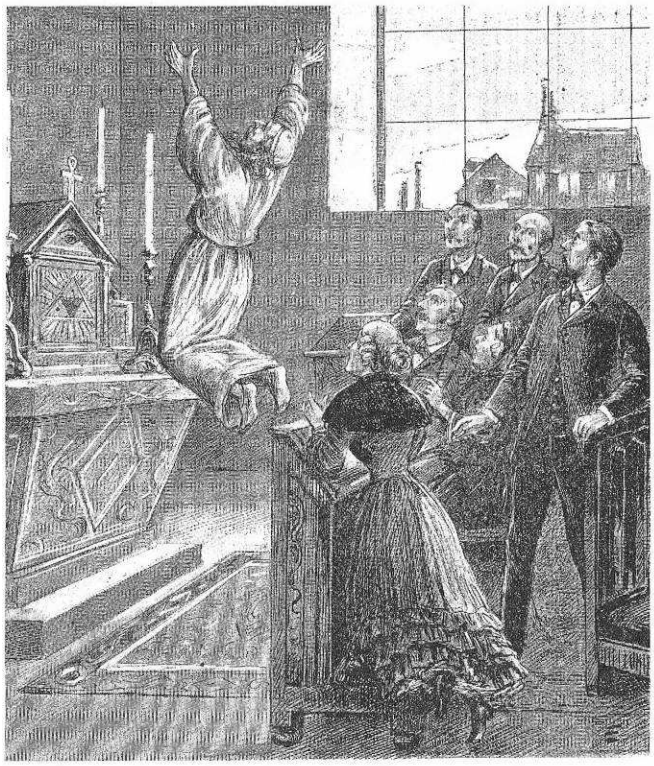

...Când Vintras se ruga, levita, trimițându-și în extaz adepții... (p. 315)

— Cum de ştii lucrurile astea, Diana?

— Le ştiu de când eram în America... Tatăl meu m-a inițiat în palladism. Apoi am venit la Paris, poate doriseră să mă îndepărteze... La Paris am întâlnit-o pe Sophie Sapho. Întotdeauna a fost duşmanca mea. Când n-am vrut să fac ceea ce voia, m-a predat doctoru-

lui Du Maurier. Spunându-i că eram nebună.

* * *

Mă aflu la doctorul Du Maurier ca să dau de urmele Dianei: — Trebuie să mă înțelegi, doctore, confreria mea nu poate s-o ajute pe fata asta dacă nu ştie de unde vine, cine îi sunt părinții.

Du Maurier mă priveşte de parcă aş fi un perete: — Nu ştiu nimic, ți-am spus. Mi-a fost încredințată de o rudă, care a murit. Adresa rudei? Ți s-o fi părând ciudat, dar n-o mai am. Acum un an a fost un incendiu în biroul meu şi s-au pierdut multe documente. Nu ştiu nimic despre trecutul ei.

— Dar venea din America?

— Poate, dar vorbeşte franțuzeşte fără nici un accent. Spune-le evlavioaselor dumitale asociate să nu-şi facă prea multe probleme, pentru că e imposibil ca fata să-şi poată reveni din starea în care se află şi să reintre în lume. Şi s-o trateze cu blândețe, s-o lase să-şi încheie astfel zilele — pentru că îți spun că la un stadiu aşa de avansat de isterie nu se supraviețuieşte mult. Într-o bună zi va avea o violentă inflamație la uter, iar ştiința medicală nu va putea face altceva.

Sunt convins că minte, poate şi el e un palladian (nicidecum Marele Orient) şi acceptase să zidească de vie o duşmancă a sectei. Dar sunt fantezii de-ale mele. A continua să vorbesc cu Du Maurier e timp pierdut.

Îi pun întrebări Dianei, atât în starea primă, cât şi în cea de-a doua. Pare că nu-şi aminteşte nimic. Are la gât un lănțişor de aur cu un medalion atârnat de el: în el, imaginea anei femei care-i seamănă foarte mult. Mi-am dat seama că medalionul se poate deschide şi i-am cerut mult timp să-mi arate ce anume se află înăuntru, dar a refuzat cu emfază, teamă şi încăpățânare sălbatică: — Mi l-a dat mama mea, doar atât repetă.

* * *

Să tot fie patru ani de când Taxil şi-a început campania antimasonică. Reacția lumii catolice s-a ridicat dincolo de aşteptările noastre: în 1887, Taxil este convocat de cardinalul Rampolla în audiență privată la papa Leon al XlII-lea. O legitimare oficială a bătăliei lui şi calea către un mare succes editorial. Şi economic.

Din perioada aceea datează o notiță pe care am primit-o, foarte seacă, dar elocventă: „Abate prearespectabil, mi se pare că afacerea trece dincolo de înțelegerea noastră: vrei să ai grijă în vreun fel oarecare de asta? Hebuterne” .

Nu se poate da înapoi. Nu spun în privința drepturilor de autor, care continuă să sosească în mod aţâţător, ci în ceea ce priveşte mulțimea de presiuni şi de alianțe care s-au creat cu lumea catolică. Taxil este acum eroul antisatanismului şi sigur nu vrea să renunțe la eticheta asta.

Între timp îmi sosesc şi succinte note de la părintele Bergamaschi: „Totul merge bine, mi se pare. Dar evreii?”.

Mda, părintele Bergamaschi recomandase să i se smulgă lui Taxil revelații picante nu doar în ce priveşte masoneria, ci şi evreii. Însă atât Diana, cât şi Taxil tăceau în ce priveşte problema asta. În ce-o priveşte pe Diana, lucrul nu mă mira, poate că în Americile din care provenea ea erau mai puțini evrei decât la noi, iar problema i se părea străină. Dar masoneria era populată de evrei şi i-o aduceam la cunoştință lui Taxil.

— Şi ce ştiu eu? zicea el. N-am dat nici odată peste masoni evrei sau nu ştiam că erau evrei. N-am văzut nici odată un rabin într-o lojă.

— Nu s-or fi ducând îmbrăcați în rabini. Dar ştiu de la un părinte iezuit foarte informat că monseniorul Meurin, nu un preot oarecare, ci un arhiepiscop, va arăta într-o viitoare carte a sa că toate riturile masonice au origini cabalistice şi cabala iudaică este cea care-i conduce pe masoni la demonolatrie.

— Şi atunci să-l lăsăm pe monseniorul Meurin să vorbească, noi facem şi aşa prea multe.

Această reticență a lui Taxil m-a intrigat îndelung (să fie oare evreu? mă întrebam), până ce am descoperit că în timpul diferitelor lui isprăvi jurnalistice şi editoriale era implicat în multe procese, când pentru calomnie, când pentru obscenitate, şi trebuise să plătească amenzi destul de piperate. Astfel se îndatorase foarte mult la diferiți cămătari evrei şi nici nu putuse încă să-şi achite obligațiile (asta şi pentru că cheltuia cu inima uşoară nu puținele venituri din

noua lui activitate antimasonică) . Şi se temea deci că evreii, care deocamdată stăteau liniştiți, simțindu-se atacați ar fi putut să-l trimită la închisoare pentru datorii.

Dar era doar o chestiune de bani? Taxil era un escroc, dar era capabil de oarecare sentimente — de exemplu, era foarte ataşat de familie. Astfel, dintr-un motiv oarecare, simțea o compasiune în privința evreilor, victime a multor persecuții. Spunea că papii i-au protejat pe iudeii din ghetou, fie şi ca cetățeni de categoria a doua.

În anii aceia i se urcase la cap: crezându-se de-acum heraldul gândirii catolice legitimiste şi antimason, se hotărâse să intre în politică. Nu reuşeam să urmăresc maşinațiunile acelea ale lui, dar candidase în câteva consilii orăşeneşti la Paris şi intrase în concurență, precum şi în polemică, cu un ziarist important ca Drumont, angajat într-o campanie violentă antiebraică şi antimasonică, foarte ascultat de către oamenii bisericii, care începuse să insinueze că Taxil era un agitator — iar „a insinua" poate că-i un termen prea blând.

În '89 Taxil scrisese o cărțulie împotriva lui Drumont şi, neştiind cum să-l atace (cum erau amândoi antimasoni), vorbise despre iudeo-fobia lui ca formă de alienare mintală. Şi dăduse frâu liber câtorva incriminări ale pogromurilor ruseşti.

Drumont era un polemist de rasă şi răspunsese printr-o altă cărțulie, în care se apucase să facă ironii la adresa acestui domn, care se erija în paladin al Bisericii primind îmbrățişări şi felicitări de la episcopi şi cardinali, dar cu doar câțiva ani înainte scrisese despre papa, despre preoți şi despre călugări, ca să nu mai spunem despre Iisus şi Fecioara Maria, lucruri triviale şi murdare. Dar se putea şi mai rău.

În diferite rânduri mi se întâmplase să mă duc să stau de vorbă cu Taxil la el acasă, acolo unde la parter era altădată sediul Librăriei Anticlericale, şi eram adesea deranjați de soția lui care venea să şoptească ceva la urechea soțului. După cum am înțeles mai târziu, numeroşi şi nepocăiți anticlericali încă se mai duceau la adresa aceea ca să caute operele anticatolice ale catolicului înverşunat care era acum Taxil, cel care scosese prea multe exemplare la vânzare ca să le poată distruge cu inima uşoară şi de aceea, cu multă prudență, trimițând-o totdeauna pe soție în locul său şi neapărând nici odată, continua să

exploateze filonul acela excelent. Dar nu-mi făcusem nici odată iluzii în ce priveşte sinceritatea convertirii lui: singurul principiu filosofic din care se inspira era că banul non olet.

Atâta doar că de aceasta îşi dăduse seama şi Drumont, care, prin urmare, îl ataca pe marsiliez nu doar ca legat în vreun fel de evrei, ci şi ca anticlerical încă nedomolit. Destul ca să strecoare îndoieli îndrăznețe printre cititorii cei mai temători ai autorului nostru.

Trebuia să contraatace.

— Taxil, îi spusesem eu, nu vreau să ştiu de ce nu vrei să te implici personal împotriva evreilor, dar n-am putea să-l aducem în scenă pe vreun altul care să se ocupe de treaba asta?

— Cu condiția ca eu să nu fiu amestecat direct, răspunsese Taxil. Şi adăugase: De fapt, dezvăluirile mele nu mai sunt de-ajuns şi nici fantasmagoriile pe care mi le povesteşte Diana noastră. Am creat un public care doreşte mai mult, poate că nu mă mai citesc ca să cunoască intrigile duşmanilor Crucii, ci din pură pasiune narativă, aşa cum se întâmplă cu romanele acelea de acțiune în care cititorul e făcut să fie de partea criminalului.

***

Şi iată că aşa luase naştere doctorul Bataille.

Taxil descoperise, sau îşi regăsise, un prieten mai vechi, un medic al Marinei care călătorise mult prin țări exotice, vârându-şi nasul pe ici, pe colo, prin templele feluritelor conventicule religioase, dar care avea, mai presus de toate, o cultură fără margini în domeniul romanelor de aventuri, cum ar fi cărțile lui Boussenard sau rapoartele închipuite ale lui Jacolliot, precum Le spiritisme dans le monde sau Voyage au pays mysterieux. Ideea de a porni să caute noi subiecte în universul ficțiunii mă găsea pe deplin de acord (iar din jurnalele dumitale am aflat că n-ai făcut altceva decât să te inspiri din Dumas sau din Sue): lumea devorează întâmplări de pe uscat sau de pe mare sau povestiri cu crime din pură plăcere, apoi uită cu uşurință ceea ce a aflat şi, atunci când i se povesteşte ca adevărat ceva ce a citit într-un roman, doar vag îşi dă seama că mai auzise vorbindu-se despre asta şi găseşte o confirmare a ceea ce crezuse.

Omul pe care-l regăsise Taxil era doctorul Charles Hacks: îşi luase

licența cu operația cezariană, publicase ceva despre marina comercială, dar nu-şi exploatase încă talentul de povestitor. Părea în prada etilismului acut şi era, vădit, fără nici un ban. Din ceea ce am înțeles din spusele lui, se pregătea să publice o operă fundamentală împotriva religiilor şi a creştinismului ca „isterie a crucii", dar față cu propunerile lui Taxil era gata să scrie o mie de pagini împotriva închinătorilor diavolului, spre gloria şi apărarea Bisericii.

Îmi amintesc că în 1892 începuserăm, printr-o colecție de 240 de fascicule care aveau să se continue timp de vreo treizeci de luni, o operă monstre intitulată Le diable au XIX-me siecle, cu un mare Lucifer rânjind pe copertă, cu aripi de liliac şi coadă de balaur, şi cu un subtitlu care suna astfel: „misterele spiritismului, masoneria luciferică, dezvăluiri complete despre paladism, teurgia şi goetia şi întregul satanism modern, magnetismul ocult, medium-ii luciferieni, cabala sfârşitului de veac, posedările în stare latentă, precursorii lui Anticrist". Totul atribuit unui misterios Doctor Bataille.

Ca proiect, opera nu conținea nimic care să nu mai fi fost scris altundeva: Taxil sau Bataille prădaseră întreaga literatură anterioară şi întemeiaseră o droaie de culte subterane, de apariții diabolice, de ritualuri înspăimântătoare, reveniri de liturghii templiere cu obişnuitul Bafomet şi aşa mai departe. Ilustrațiile erau şi ele copiate din alte cărți de ştiințe oculte, care deja se copiaseră între ele. Singurele inedite, portretele marilor maeştri masonici, care aveau oarecum funcția acelor manifeste care în westernurile americane îi semnalează pe cei certați cu legea pentru a fi identificați şi predați justiției vii sau morți.

* * *

Se lucra frenetic, Hacks-Bataille, după îmbelşugate doze de absint, îi povestea lui Taxil invențiile lui, iar Taxil le transcria, înfrumusețându-le, sau Bataille se ocupa de amănunte ce priveau ştiința medicală sau meşteşugul otrăvurilor, şi de descrierea oraşelor sau a ritualurilor exotice pe care le văzuse cu adevărat, pe când Taxil broda pe marginea ultimelor deliruri ale Dianei.

...o operă *monstre* intitulată *Le diable au XIX-me siècle*, cu un mare Lucifer rânjind pe copertă, cu aripi de liliac şi coadă de balaur... (p. 323)

Bataille începea, de exemplu, să evoce stânca Gibraltarului ca pe un corp buretos străbătut de cotloane, cavităţi, peşteri subterane în care se serbau rituri ale tuturor sectelor, dintre cele mai nelegiuite, sau intrigării masonice ale sectelor din India sau apariţii ale lui Asmodeu, iar Taxil începea să schiţeze profilul lui Sophie Sapho. Fiindcă citise Dictionnaire infernal al lui Collin de Plancy, sugera că Sophie trebuia să dezvăluie că legiunile infernale erau şase mii şase sute şi şaizeci şi şase, fiecare legiune fiind compusă din şase mii şase sute şaizeci şi şase de demoni. Deşi era de pe acum ameţit, Bataille reuşea să facă socoteala şi conchidea că în ce priveşte dracii şi drăcoaicele se ajungea la cifra de patruzeci şi patru de milioane, patru sute treizeci şi cinci de mii cincizeci de demoni. Noi controlam, ziceam uluiţi că avea dreptate, el bătea cu palma în masă şi striga: „Vedeţi aşadar că nu sunt beat!”. Şi se regala până ce se rostogolea sub masă.

A fost pasionant să ne imaginăm laboratorul de toxicologie maso-

nică din Napoli, unde se preparau otrăvurile cu care urmau să fie loviți duşmanii lojilor. Capodopera lui Bataille fusese aceea pe care fără nici o justificare chimică o numea manna: se închide un broscoi într-un vas mare plin cu vipere şi cu aspide, sunt hrănite numai cu ciuperci otrăvitoare, se adaugă mătrăgună şi cucută, apoi se lasă să moară de foame animalele şi li se stropesc cadavrele cu spumă de cristal pulverizată şi cu euforbie, punând apoi totul într-un alambic, absorbindu-i umezeala la foc mic şi, în fine, separând cenuşa cadavrelor de pulberile necombustibile, obținând din ea astfel nu una, ci două otrăvuri, una lichidă şi cealaltă sub formă de praf, identice în ceea ce priveşte efectul lor letal.

— Îmi închipui de pe-acum pe câți episcopi îi vor duce la extaz paginile astea, rânjea Taxil, scărpinându-se la încheietura piciorului, aşa cum făcea în momentele de mare satisfacție. Şi vorbea cu argumente solide, deoarece la orice nou fascicul din Diable îi sosea scrisoarea vreunui înalt prelat care-i mulțumea pentru dezvăluirile lui curajoase, ce deschideau acum ochii multor credincioşi.

Când şi când se recurgea la Diana. Numai ea putea să inventeze acea Arcula Mystica a Marelui Maestru din Charleston, o casetă mică din care nu existau în lume decât şapte exemplare: ridicându-i capacul, se vedea un megafon din argint, precum pâlnia unui corn de vânătoare, dar mai mic; la stânga, o scobitură cu fire de argint fixată cu un capac la aparat şi cu celălalt la un flecuşteț de vârât în ureche ca să auzi vocea persoanelor care vorbesc de la unul dintre celelalte şase exemplare. În dreapta, un broscoi de cinabru scotea mici flăcărui din gâtul larg căscat, ca pentru a asigura că era activată comunicarea, iar şapte statuete mici de aur reprezentau atât cele şapte virtuți cardinale ale scării palladiene, cât şi pe cei şapte mari conducători masonici. Astfel încât Marele Maestru, apăsând pe piedestal o statuetă, îl alerta pe omologul său de la Berlin sau din Napoli; dacă acesta nu se afla pe moment în fața Arculei, simțea un vânt cald pe față şi şoptea, de exemplu, „voi fi gata peste o oră", iar pe masa Marelui Maestru broscoiul zicea cu glas tare „peste o oră".

La început ne întrebaserăm dacă povestea nu era cam grotească, deoarece se şi ştia de mulți ani că un oarecare Meucci îşi brevetase

telectrofonul sau telefonul, cum se spune acum. Dar accesoriile acelea încă erau doar pentru bogați, cititorii noştri nu erau obligați să le cunoască, iar o invenție ieşită din comun ca Arcula demonstra o neîndoielnică inspirație diabolică.

Uneori ne vedeam acasă la Taxil, alteori la Auteuil; de câteva ori ne hazardaserăm să lucrăm în chichineața lui Bataille, dar mirosurile amestecate ce domneau acolo (de alcool de proastă calitate, de rufe nici odată spălate şi de mâncare stătută de săptămâni întregi) ne îndemnaseră să evităm şedințele acelea.

* * *

Una dintre problemele pe care ni le puseserăm era cum anume să-l caracterizăm pe generalul Pike, Marele Maestru al Masoneriei Universale, care de la Charleston conducea destinele lumii. Dar nu există nimic mai inedit decât ceea ce a fost deja publicat.

Abia ce începuserăm publicarea numerelor din Le diable, că apărea şi aşteptatul volum al Monseniorului Meurin, arhiepiscop de Port-Louis (unde dracu' se afla?), La Franc-Maconnerie Synagogue de Satan, iar doctorul Bataille, care o rupea cât de cât pe englezeşte, găsise în timpul călătoriilor sale The secret societies, o carte publicată la Chicago în 1873, a generalului John Phelps, declarat duşman al lojilor masonice. N-aveam decât să repetăm ce scria în cărțile astea ca să conturăm mai bine imaginea acestui Mare Bătrân, mare sacerdot al paladismului mondial, poate întemeietor al Ku Klux Klanului şi participant la complotul ce dusese la uciderea lui Lincoln. Hotărâserăm că Marele Maestru al Supremului Consiliu din Charleston se împăuna cu titlurile de Frate General, Suveran Comendator, Maestru Expert al Marii Loji Simbolice, Maestru Secret, Maestru Perfect, Secretar Intim, Superior şi Judecător, Maestru ales al Celor Nouă, Ilustru Ales al Celor Cincisprezece, Sublim Cavaler Ales, Şef al Celor Douăsprezece triburi, Mare Maestru Arhitect, Mare Ales Scoțian al Bolții Sacre, Perfect şi Sublim Mason, Cavaler de Orient şi al Spadei, Prinț de Ierusalim, Cavaler de Orient şi de Occident, Suveran Prinț Rosa-Crucean, Mare Pontif al Bolții Cereşti, Mare Patriarh, Venerabil Maestru ad vitam al tuturor Lojilor Simbolice, Cavaler Prusian Noahit, Mare Maestru al Cheii, Prinț al Libanului şi al Tabernaculu-

lui, Cavaler al Şarpelui de Bronz, Suveran Comandant al Templului, Cavaler al Soarelui, Prinț Adept, Mare Scoțian al Sfântului Andrei din Scoția, mare Ales Cavaler Kadosch, Perfect Inițiat, Mare Inspector Inchizitor Comandant, Luminos şi Sublim Prinț al Secretului Real, Treizecişitrei, Prea-puternic şi Puternic Suveran Comandor General, Mare Maestru al Conservatorului Sacrului Paladiu, Suveran Pontif al Francmasoneriei Universale.

Şi citam o scrisoare a lui în care se condamnau excesele anumitor frați din Italia şi din Spania care, „animați de o ură legitimă în ce-l priveşte pe Dumnezeul preoților", îl slăveau pe adversarul acestuia sub numele de Satana — făptură inventată de impostura sacerdotală, al cărei nume nu ar trebui să fie nici odată pronunțat într-o lojă. De aceea erau condamnate practicile unei loji genoveze care purtase la o manifestație publică un stindard cu inscripția „Slavă lui Satan!", dar pe urmă se descoperea că acea condamnare era împotriva satanismului (manifestație creştină), pe când religia masonică trebuia să fie păstrată în puritatea doctrinei luciferiene. Preoții, cu credința lor în diavol, fuseseră cei ce-i creaseră pe Satana şi pe satanişti, vrăjitoare, strigoi, făcători de farmece şi magie neagră, pe când luciferienii erau adepții unei magii luminoase, precum cea a templierilor, maeştrii lor străvechi. Magia neagră era cea a adepților lui Adonai, Dumnezeul cel rău adorat de creştini, care a transformat ipocrizia în sfințenie, viciul în virtute, minciuna în adevăr, credința în absurdul ştiinței teologice, şi ale cărei acte atestă toate cruzimea, perfidia, ura față de om, barbaria, respingerea ştiinței. Lucifer este, dimpotrivă, Dumnezeul bun care i se opune lui Adonai, precum lumina se opune umbrei.

Boullan căuta să ne explice deosebirile dintre diferitele culte ale celui care pentru noi era pur şi simplu demonul:

— Pentru unii, Lucifer este îngerul căzut care acum s-a pocăit şi ar putea să devină viitorul Mesia. Există secte numai de femei, care-l consideră pe Lucifer o ființă feminină şi pozitivă, opusă Dumnezeului masculin şi aducător de rău. Alții îl văd, bineînțeles, pe Satana cel blestemat de Dumnezeu, dar consideră că Hristos nu a făcut destul pentru omenire şi, prin urmare, se dedică adorării duşmanului lui Dumnezeu — şi aceştia sunt adevărații satanişti, cei care țin litur-

ghiile negre şi aşa mai departe. Există adoratori ai Satanei care îşi urmează doar gustul pentru practica vrăjitorească, l'envoutement, sortilegiul, şi alții care fac din satanism o adevărată religie. Printre ei există persoane care par organizatori de cenacluri culturale, precum Josephin Peladan, şi, mult mai rău, Stanislas de Guaita, care cultivă arta crimei prin otrăvire. Şi apoi există paladienii. Un rit pentru câțiva inițiați, din care făcea parte şi un carbonar ca Mazzini, şi se spune că cucerirea Siciliei de către Garibaldi a fost opera paladienilor, duşmani ai lui Dumnezeu şi ai monarhiei.

L-am întrebat cum de învinuia de satanism şi magie neagră adversari ca Guaita şi Peladan, în timp ce îmi rezulta din bârfele pariziene că aceia îl acuzau de satanism pe el însuşi.

— Eh, mi-a spus el, în universul ăsta al ştiințelor oculte sunt foarte firave granițele dintre Rău şi Bine, iar ceea ce e Bine pentru unul este Rău pentru alții. Deseori, chiar şi în istoriile vechi, deosebirea dintre o zână şi o vrăjitoare este doar de vârstă şi de înfățişare.

— Dar cum lucrează farmecele astea?

— Se spune că Marele Maestru din Charleston s-ar fi luat la harță cu un anume Gorgas din Baltimore, şef al unui rit scoțian disident. Astfel a izbutit să facă rost, cumpărând-o pe spălătoreasă lui, de o batistă ce-i aparținea. A pus-o la muiat în apă sărată şi, de fiecare dată când adăuga sare, şoptea „Sagrapim melanchtebo rostromouk elias phitg". Pe urmă a pus cârpa la uscat la un foc hrănit cu crengi de magnolie, apoi, timp de trei săptămâni, în fiecare sâmbătă de dimineață rostise o invocație către Moloch, ținând brațele întinse şi batista desfăcută pe palmele deschise, ca pentru a oferi un dar demonului... În a treia sâmbătă către seară a ars batista pe o flacără de alcool, a pus cenuşa pe un talger de bronz, a lăsat-o să se odihnească toată noaptea, în dimineața următoare a frământat cenuşa cu ceară şi făcut din ea o păpuşă, o fetiță. Astfel de creații diabolice se numesc dagyde. A pus acea dagyde sub un glob de cristal alimentat de o pompă pneumatică cu care a făcut, în glob, vidul absolut. În momentul acela, adversarul său a simțit un şir de dureri groaznice cărora nu izbutea să le înțeleagă originea.

— Şi a murit din asta?

— Astea sunt subtilități, poate că nu se dorea să se ajungă la aşa ceva. Ceea ce contează este că prin magie se poate lucra la distanță, şi asta-i ceea ce Guaita şi ai lui fac cu mine acum.

N-a vrut să-mi spună altceva, dar Diana, care asculta, îl urmărea cu o privire plină de adorație.

* * *

La momentul potrivit, la presiunile mele, Bataille dedicase un capitol întreg prezenței evreilor în sectele masonice, mergând înapoi până la ocultiştii din secolul al XVIII-lea, denunțând existența a cinci sute de mii de masoni evrei alipiți în mod clandestin pe lângă lojile oficiale, astfel încât lojile lor nu purtau un nume, ci doar o cifră.

Prinseserăm momentul potrivit. Mi se pare că tocmai în anii aceia, în câteva ziare începuse să fie folosită o frumoasă expresie, antisemitism, ne încadram într-un filon „oficial", suspiciunea antiiudaică spontană devenea o doctrină, ca şi creştinismul sau idealismul.

La şedințele acelea era prezentă şi Diana care, atunci când am pomenit de lojile ebraice, a pronunțat de mai multe ori „Melchisedec, Melchisedec". Ce anume îşi amintea? Continuase: — în timpul consiliului patriarhal, semnul distinctiv al evreilor masoni... un lanț de argint la gât, care poartă o placă de aur. . . reprezintă tablele Legii. . . Legea lui Moise . . .

Ideea era bună, şi iată-i pe evreii noştri adunați în templul lui Melchisedec, schimbând între ei semne de recunoaştere, parole de trecere, saluturi şi jurăminte care trebuiau, evident, să fie pe model ebraic, cum ar fi Grazzin, Gaizim, Javan Abbadon, Bamachec Bamearach, Adonai Bego Galchol. Bineînțeles că în lojă nu se făcea altceva decât să se amenințe Sfânta Biserică Romană şi pe obişnuitul Adonai.

Aşa că Taxil (acoperit de Bataille), pe de o parte, îi mulțumea pe mandatarii săi ecleziastici, iar pe de alta, nu-i supăra pe creditorii tăi evrei. Chiar dacă acum ar fi putut să plătească: în fond, în răstimpul primilor cinci ani, Taxil realizase trei sute de mii de franci din drepturi de autor (net), din care, între altele, şaizeci de mii îmi reveneau mie.

* * *

Către 1894, mi se pare, ziarele nu făceau decât să vorbească despre un căpitan al armatei, un oarecare Dreyfus, care vânduse informații militare ambasadei prusace. Nici nu-l căutasem dinadins, trădătorul era evreu. Asupra cazului Dreyfus se aruncase numaidecât Drumont, iar mie mi se părea că şi fasciculele din Le diable trebuiau să contribuie cu dezvăluiri mirobolante. Însă Taxil zicea că în povestirile de spionaj militar totdeauna era mai bine să nu te-amesteci.

Abia după aceea înțelesesem ceea ce intuise el: că a vorbi despre contribuția evreiască la masonerie era una, dar a-l pune în cauză pe Dreyfus însemna să insinuezi (sau să dezvălui) că Dreyfus, pe lângă că era evreu, era şi mason, şi ar fi fost o mişcare nu prea prudentă, dat fiind că (masoneria prospera într-un mod aparte în armată) erau pesemne mulți masoni dintre ofițerii superiori care îi intentau acum lui Dreyfus un proces.

* * *

Pe de altă parte, nu lipseau alte filoane bune de exploatat — iar din punctul de vedere al publicului pe care ni-l formaserăm, atuurile noastre erau mai bune decât cele ale lui Drumont.

La vreun an de la apariția lui Le diable, Taxil ne spusese: — La urma urmelor, tot ce apare în Le diable este opera doctorului Bataille, de ce-ar trebui să i se dea crezare? Ne trebuie o paladiană convertită care să dea la iveală tainele cele mai ascunse ale sectei. Şi-apoi, s-a mai văzut vreodată un roman bun fără o femeie? Pe Sophia Sapho am prezentat-o într-o lumină respingătoare, nu poate să stârnească simpatia cititorilor catolici, chiar dacă s-ar converti. Ne trebuie cineva care să placă imediat, chiar dacă-i încă satanist, ca şi cum ar avea chipul luminat de convertirea iminentă, o paladiană nevinovată, căzută în plasa sectei francmasonilor, care încet-încet se eliberează de jugul acela şi se întoarce la religia strămoşilor ei.

— Diana, am spus eu atunci. Diana este aproape întruchiparea a ceea ce ar putea fi o păcătoasă convertită, fiindcă-i şi una, şi alta, aproape ca la comandă.

Şi iată că în fasciculul 89 din Le diable intra în scenă Diana.

Diana fusese introdusă de Bataille, dar, pentru a face mai credibilă apariția ei, imediat îi scrisese o scrisoare declarându-se cam nemul-

țumită de felul cum era prezentată şi chiar criticând imaginea care, conform stilul fasciculelor din Le diable, fusese publicată. Trebuie să spun că portretul era mai degrabă masculin şi imediat am oferit o altă imagine, mai feminină, a Dianei, susținând că fusese făcută de un desenator care se dusese şi o vizitase la hotelul parizian unde stătea.

Diana îşi făcea apariția odată cu revista Le Palladium regenere et libre, care se prezenta ca expresie a unor paladieni secesionişti, ce aveau curajul să descrie în cele mai mici amănunte cultul lui Lucifer, precum şi expresiile nelegiuite utilizate pe parcursul acestor rituri. Oroarea față de paladismul ce se mai profesa încă era atât de evidentă, încât un oarecare canonic Mustel, în a sa Revue Catholique, vorbea despre disidența paladistă a Dianei ca despre avanpremiera unei convertiri. Diana dădea veşti despre sine, trimițându-i lui Mustel două bancnote de câte o sută de franci pentru săracii lui. Mustel îi invita pe cititori să se roage pentru convertirea Dianei.

Jur că pe Mustel nu-l inventaserăm, nici nu-l plătiserăm noi, dar părea că se lua după un scenariu scris de noi. Şi alături de revista lui se înscria şi La Semaine Religieuse, inspirată de monseniorul Fava, episcop de Grenoble.

În iunie '95, mi se pare, Diana se convertea şi în decurs de şase luni publica, tot în fascicule, Memoires d'une ex-palladiste. Cine se abonase la fasciculele lui Palladium regenere (care, fireşte, îşi înceta aparițiile) îşi putea transfera abonamentul la Memoires sau primea banii înapoi. Am impresia că, în afară de câțiva fanatici, cititorii acceptaseră schimbarea de opțiune. În fond, Diana convertită istorisea întâmplări la fel de fantasmagorice ca şi Diana cea păcătoasă, şi de asta avea nevoie publicul — era şi ideea de bază a lui Taxil: nu există deosebire între a povesti amorurile înrobitoare ale lui Pius al IX-lea sau ritualurile homosexuale ale vreunui satanist mason. Lumea doreşte ceva interzis şi cu asta basta.

Şi tocmai lucruri interzise promitea şi Diana: „Voi scrie ca să se afle totul, ceea ce s-a întâmplat în Triunghiuri şi ce am împiedicat în măsura puterilor mele, ce am disprețuit întotdeauna şi ce credeam că e bine. Publicul va judeca...”

Bravo, Diana. Creaserăm un mit. Ea nu ştia asta, trăia în extazul

datorat leacurilor pe care i le administram ca s-o menținem calmă şi asculta doar de mângâierile noastre (Doamne, nu, ale lor…).

* * *

Retrăiesc momente de mare exaltare. Către Diana cea angelică şi convertită se îndreptau ardorile şi iubirile unor preoți şi episcopi, mame de familie, păcătoşi pocăiți. Pelerin povestea că o anume Louise, grav bolnavă, fusese primită în pelerinajul către Lourdes sub auspiciile Dianei şi se vindeca acum prin minune. La Croix, cel mai important cotidian catolic, scria: „Abia am citit şpalturile primului capitol din Memoriile unei foste paladiste, pe care miss Vaughan tocmai începe să le publice, şi suntem pradă unei emoții de nedescris. Cât de minunat e darul lui Dumnezeu în sufletele ce i se dăruiesc...". Un anume monsenior Lazzareschi, delegat al Sfântului Scaun pe lângă Comitetul central al Uniunii antimasonice, pusese să se țină pentru convertirea Dianei trei zile de slujbă în biserica Sacro Cuore din Roma, iar un imn către Ioana d'Arc, atribuit Dianei (dar era o arie dintr-o operetă muzicală compusă de un amic de-al lui Taxil pentru nu ştiu ce sultan sau calif musulman) fusese intonat la serbările antimasonice ale Comitetului Roman şi de asemenea în unele biserici.

...am oferit o altă imagine, mai feminină, a Dianei...
(p. 334)

Şi acum, de parcă lucrul ăsta l-am fi inventat noi, intervenise în favoarea Dianei o carmelită mistică din Lisieux cu faimă de sfântă, în pofida vârstei ei tinere. Această soră Teresa a Pruncului Iisus şi a Chipului Sfânt, după ce primise un exemplar din memoriile Dianei convertite, se simțise atât de mişcată de făptura aceasta, încât o indusese ca personaj într-o mică operă teatrală a ei, scrisă pentru colegele de mănăstire, Triumful umilinței, în care era cuprinsă până şi Ioana d'Arc. Şi îi trimisese Dianei o fotografie de-a ei îmbrăcată ca Ioana d'Arc.

În timp ce memoriile Dianei erau traduse în mai multe limbi, cardinalul vicar Parocchi o fericea pentru acea convertire pe care o numea „măreț triumf al Harului", Monseniorul Vincenzo Sardi, secretar apostolic, scria că Pronia îi îngăduise Dianei să facă parte din secta aceea nelegiuită tocmai ca să poată mai apoi s-o calce în picioare, iar Civilizația catolică afirma că miss Diana Vaughan, „chemată din beznă către lumina dumnezeiască, îşi foloseşte acum experiența în slujba Bisericii prin publicații ce nu au egal prin exactitate şi utilitate" .

* * *

Îl vedeam pe Boullan tot mai des la Auteuil. Care erau relațiile lui cu Diana? De câteva ori, întorcându-mă pe neaşteptate la Auteuil, îi surprinsesem îmbrățişați, iar Diana privea către tavan cu un aer extatic. Dar poate că intrase în cea de-a doua condiție a ei, abia se spovedise şi se bucura de purificare. Mai suspecte mi se păreau relațiile femeii cu Taxil. Tot intrând pe neaşteptate, o surprinsesem odată pe divan, descinsă, îmbrățişată de un Taxil cu fața cianotică. Foarte bine, mi-am zis eu, cineva tot trebuie să satisfacă pulsiunile carnale ale Dianei celei „rele" şi n-aş vrea să fiu eu acela. Şi-aşa te tulbură să ai raporturi carnale cu o femeie, ce să mai spunem cu o nebună.

Când mă întâlnesc cu Diana cea „bună", ea îşi lasă virginal capul pe umărul meu şi, plângând, mă imploră s-o iert. Căldura capului aceluia pe obrazul meu şi răsuflarea care aduce a pocăință îmi dau fiori — fapt pentru care mă retrag, invitând-o pe Diana să se ducă să îngenuncheze dinaintea unei icoane sfinte ca să-şi ceară iertare.

* * *

În cercurile paladiene (existau cu adevărat? multe scrisori anonime păreau s-o dovedească, asta şi pentru că nu trebuie decât să vorbeşti despre un lucru ca să-l faci să existe) se rosteau ameninţări obscure în ce-o privea pe trădătoarea Diana. Şi între timp se petrecuse ceva care-mi scapă. Îmi vine să spun: moartea abatelui Boullan. Şi totuşi, mi-l amintesc ca prin ceaţă alături de Diana şi în anii cei mai recenţi.

Am cerut prea mult memoriei mele. Trebuie să mă odihnesc.

23

Doisprezece ani trăiți cu folos

Din jurnalele din 15 şi 16 aprilie 1897

Începând de aici, paginile jurnalului lui Dalla Piccola se încrucişează, aş spune, aproape cu furie cu cele ale lui Simonini, vorbind uneori amândoi despre acelaşi fapt, deşi din puncte de vedere opuse, şi, în plus, paginile lui Simonini devin mai convulsive, de parcă i-ar fi anevoie să-şi amintească în acelaşi timp întâmplări diferite, personaje şi locuri cu care venise în contact în decursul aceloraşi ani. Perioada pe care Simonini o reconstituie (adesea confundând momentele şi punând înainte ceea ce, potrivit oricărei verosimilități, ar trebui să se fi petrecut după) ar trebui să țină de la pretinsa convertire a lui Taxil până prin '96 sau '97. Cel puțin vreo doisprezece ani, într-un şir de însemnări rapide, unele aproape stenografice, ca şi cum s-ar fi temut să lase să-i scape lucrurile care-i vin deodată în minte, alternând cu mai multe şi mai lungi relatări de conversații, reflecții, evenimente dramatice.

Drept pentru care, Naratorul, pomenindu-se lipsit de acea echilibrată vis narrandi care pare să-i lipsească şi posesorului jurnalului, se va mulțumi să separe amintirile în capitole diferite, ca şi cum lucrurile s-ar fi petrecut unul după altul sau unul separat de altul, pe când, după toate probabilitățile, se petreceau toate în acelaşi timp — cum s-ar spune, Simonini ieşea dintr-o convorbire cu Racikovski ca să se întâlnească în aceeaşi după-amiază, cu Gaviali. Dar asta e, cum se spune.

Salonul Adam

Simonini aminteşte că, după ce l-a împins pe Taxil pe calea convertirii (iar de ce pe urmă Dalla Piccola i-l luase, ca să spunem aşa, din mână nu ştie), hotărâse, dacă nu să se afilieze masoneriei, să frecventeze medii mai mult sau mai puțin republicane în care, îşi închipuia el, ar fi întâlnit masoni cu droaia. Şi datorită bunelor servicii ale celor pe care-i cunoscuse în librăria din rue de Beaune, şi mai ales ale lui Toussenel, fusese admis să frecventeze salonul acelei Juliette Lamassine care, devenită acum doamna Adam, aşadar soția unui deputat al stângii republicane, fondator al Credit Foncier şi apoi se-

nator pe viață. Şi, prin urmare, banii, politica la nivel înalt şi cultura împodobeau casa aceea, mai întâi de pe boulevard Poissoniere şi apoi din boulevard Malesherbes, în care nu doar că gazda însăşi era autoarea câtorva volume renumite (publicase până şi o viață a lui Garibaldi), dar treceau pe-acolo oameni de stat precum Gambetta, Thiers sau Clemenceau, scriitori ca Prudhomme, Flaubert, Maupassant, Turgheniev. Iar Simonini îl întâlnise acolo, cu puțin înainte de moarte, transformat de pe-acum în propriu-i monument, împietrit de vârstă, de laticlavă şi de urmările unei congestii cerebrale, pe Victor Hugo.

Simonini nu era obişnuit să frecventeze mediile acelea. Pesemne că tocmai în anii respectivi îl întâlnise pe doctorul Froïde la Magny (cum îşi amintea în jurnalul din 25 martie) şi zâmbise atunci când medicul îi povestise că, pentru a se duce la cină la Charcot, trebuise să-şi cumpere frac şi o frumoasă cravată neagră. Acum Simonini trebuise să-şi cumpere şi el nu doar frac şi cravată, ci şi o frumoasă barbă nouă, de la cel mai bun (şi mai discret) fabricant de peruci din Paris. Cu toate acestea, chiar dacă studiile din tinerețe nu-l lăsaseră nedotat cu o anumită cultură, iar în anii petrecuți la Paris nu neglijase anumite lecturi, nu prea se simțea bine în toiul unei conversații scânteietoare, informate, deseori profunde, ai cărei protagonişti se arătau a fi permanent a la page. De aceea păstra tăcerea, asculta totul cu atenție şi se mulțumea să pomenească uneori unele fapte de arme din trecut ale expediției din Sicilia — iar Garibaldi încă mai avea în Franța, cum se spune, cotă înaltă.

Era uluit. Se pregătise să asculte discuții nu doar republicane, ceea ce era cel mai puțin important lucru în epocă, ci hotărât revoluționare şi, în schimb, lui Juliette Adam îi plăcea să se înconjoare de personaje ruse legate clar de atmosfera țaristă, era anglofobă, ca şi prietenul ei Toussenel, şi publica în a ei Nouvelle Revue un personaj ca Leon Daudet, considerat pe bună dreptate un reacționar, tot pe-atât cât tatăl său Alphonse era considerat un democrat sincer — dar, s-o spunem totuşi, spre lauda lui madame Adam, amândoi erau admişi în salonul ei.

Nu era clar nici de unde provenea polemica antiiudaică ce însufle-

ța deseori conversațiile din salon. Din ura socialistă față de capitalismul ebraic, al cărui reprezentant ilustru era Toussenel, sau din antisemitismul mistic pe care-l făcea să circule pe-acolo Juliana Glinka, foarte legată de mediul ocultist rusesc, ce amintea de riturile candomble-ului brazilian în care fusese inițiată de pe când era fată, când tatăl ei era în slujbă acolo ca diplomat, şi prietenă intimă cu marea şerpoaică a ocultismului parizian din zilele acelea, Madame Blavatsky?

Neîncrederea Juliettei Adam vizavi de lumea ebraică nu era mascată, iar Simonini asistase la o serată în care se citiseră public fragmente din scriitorul rus Dostoievski, evident debitor lucrurilor pe care acel Brafmann, pe care Simonini îl întâlnise, le dezvăluise despre marele Kahal.

— Dostoievski ne spune că, deoarece şi-au pierdut de atâtea ori teritoriul şi independența politică, legile şi aproape până şi credința şi au supraviețuit în permanență, tot mai uniți decât înainte, aceşti evrei atât de vitali, atât de neobişnuit de tari şi de energici n-ar fi putut să reziste fără un stat situat deasupra statelor existente, un status in statu, pe care l-au păstrat mereu şi pretutindeni, chiar şi în perioadele celor mai groaznice persecuții ale lor, izolându-se şi înstrăinându-se de popoarele în mijlocul cărora viețuiau, fără să se contopească cu ele şi respectând un principiu fundamental: „Chiar şi atunci când vei fi risipit pe fața întregului pământ, nu are a face, ai credință că tot ceea ce ți-a fost făgăduit se va împlini, şi de aceea viețuieşte, disprețuieşte, uneşte-te, profită şi aşteaptă, aşteaptă...”.

— Acest Dostoievski e mare maestru în retorică, comenta Toussenel. Vedeți cum începe mărturisind înțelegere, simpatie, aş putea spune, în ce-i priveşte pe evrei: „Sunt oare şi eu un duşman al evreilor? Este oare cu putință să fii un duşman al acestui neam oropsit? Dimpotrivă, spun aici şi chiar scriu că tot ceea ce cere simțul omeniei şi al dreptății, tot ce este cerință a omenescului şi a legii creştine, toate acestea trebuie făcute pentru evrei...”. Frumoasă premisă. Însă pe urmă arată că acest neam năpăstuit năzuieşte să distrugă lumea creştină. Frumoasă întorsătură. Nu-i nouă, fiindcă pesemne n-ați citit manifestul comuniştilor lui Marx. Începe cu o mare

lovitură de teatru, „o stafie bântuie prin Europa”; apoi ne oferă o istorie a luptelor sociale din Roma antică până astăzi, iar paginile dedicate burgheziei ca clasă revoluționară îți taie răsuflarea. Marx ne arată această nouă forță de neoprit ce străbate întreaga planetă, de parcă ar fi suflarea creatoare a lui Dumnezeu de la începutul Facerii. Iar la sfârşitul acestui elogiu (care, vă jur, e admirat pe drept), iată că intră în scenă puterile subterane pe care triumful burghez le-a evocat: capitalismul face sa răsară din măruntaiele sale propriii lui gropari, anume proletarii. Aceştia încet-încet proclamă: acum noi dorim să vă distrugem şi să punem mâna pe tot ce era al vostru. Minunat. Şi aşa face şi Dostoievski cu evreii, justifică complotul care stă În baza supraviețuirii lor în istorie şi-i denunță ca pe un duşman ce trebuie eliminat. Dostoievski e un adevărat socialist.

— Nu-i socialist, intervenea Juliana Glinka zâmbind. E un vizionar şi tocmai de aceea spune adevărul. Vedeți cum previne până şi obiecția aparent cea mai chibzuită, şi anume că, deşi a fost în decursul veacurilor un stat în stat, persecuțiile sunt cele care i-au dat naştere, iar acesta s-ar destrăma dacă evreul ar fi privit ca egal în drepturi cu populațiile autohtone. Eroare, ne avertizează Dostoievski! Chiar dacă evreii ar obține drepturile celorlalți cetățeni, n-ar abandona nici odată ideea neobrăzată că va sosi un Mesia care cu sabia va îngenunchea toate popoarele. De aceea evreii preferă o singură activitate, comerțul cu aur şi bijuterii; astfel, la venirea lui Mesia, nu se vor simți legați de pământul care i-a găzduit şi vor putea să-şi ducă liniştiți cu ei tot avutul atunci când — după cum spune în chip poetic Dostoievski — va străluci raza aurorei şi poporul ales va duce chimvalul şi timpanul, fluierul şi argintul şi lucrurile sfinte în Casa cea veche.

— În Franța am fost prea îngăduitori cu ei, încheia Toussenel, iar acum domină pe la Burse şi sunt stăpânii creditului. De aceea socialismul nu poate fi decât antisemit... Nu e o întâmplare că evreii au triumfat în Franța tocmai atunci când triumfau aici noile principii ale capitalismului, care veneau de dincolo de Canalul Mânecii.

— Dumneata simplifici prea mult lucrurile, domnule Toussenel, zicea doamna Glinka. În Rusia, printre cei otrăviți cu ideile revoluți-

onare ale acelui Marx pe care-l lăudați atâta sunt mulți evrei. Ei sunt pretutindeni.

Şi se întorcea către ferestrele salonului, de parcă Ei ar fi aşteptat-o cu pumnalele la colțul străzii. Iar Simonini se gândea, cuprins din nou de spaimele din copilărie, la Mordechai care urca noaptea scările.

Munca pentru Ohrana

Simonini identificase imediat în doamna Glinka un posibil client. Începuse să se aşeze lângă ea, făcându-i o curte discretă — cu un anume efort. Simonini nu era un bun judecător în materie de farmec feminin, dar îşi dădea seama totuşi că ea avea un bot ca de nevăstuică şi ochi prea apropiați de rădăcina nasului, pe când Juliette Adam, chiar dacă nu mai era cea pe care o cunoscuse cu douăzeci de ani în urmă, era încă o doamnă frumoasă la înfățişare şi de o maiestate atrăgătoare.

Cu toate acestea, eroul nostru nu prea se dădea în vânt după ea, ci mai degrabă îi asculta fanteziile, prefăcându-se interesat de faptul că doamna pălăvrăgea despre cum avusese ea la Warzburg viziunea unui guru himalayan care o inițiase în nu ştiu ce revelație. Era deci un subiect căruia să-i ofere material antiiudaic adaptat înclinațiilor ei ezoterice. Cu atât mai mult cu cât se zvonea că Juliana Glinka era nepoata generalului Orjeievski, o figură de un anume relief în poliția secretă rusă şi că prin intermediul lui intrase în solda Ohranei, serviciul secret țarist — şi în această calitate era legată (nu se înțelegea dacă în calitate de subordonată, colaboratoare sau concurentă directă) de noul responsabil cu toate investigațiile din străinătate, Piotr Racikovski. Le Radical, un ziar de stânga, avansase bănuiala că doamna Glinka îşi câştiga traiul din denunțarea sistematică a teroriştilor ruşi aflați în exil — ceea ce însemna că nu frecventa doar salonul Adam, ci şi alte cercuri despre care Simonini nu avea cunoştință.

Trebuia să modifice potrivit gustului doamnei Glinka scena cu cimitirul din Praga, eliminând pasajele lungi pe tema proiectelor economice şi insistând asupra aspectelor mai mult sau mai puțin mesianice din cuvântările rabinilor.

Pescuind câte ceva de prin Gougenot şi alte scrieri ale epocii,

Simonini îi făcuse pe rabini să delireze pe tema întoarcerii Suveranului dinainte ales de Dumnezeu ca Rege al Israelului, destinat să pună capăt năpăstuirilor neamurilor. Astfel, indusese în povestea cu cimitirul cel puțin două pagini de fantasmagorii mesianice, de tipul „cu toată puterea şi groaza Satanei, domnia Regelui triumfător peste Israel se apropie de lumea noastră care nu s-a regenerat; împăratul născut din sângele Sionului, Antihristul, se apropie de tronul puterii universale". Însă, considerând că în mediul țarist ar insufla spaimă orice gând republican, adăugase că doar un sistem republican cu vot popular le-ar fi permis evreilor să introducă, cumpărându-şi majoritatea, legile trebuitoare scopurilor lor. Numai proştii aceia de creştini, ziceau rabinii în cimitir, cred că într-o republică ar fi mai mare libertate decât sub o autocrație, pe când, dimpotrivă, într-o autocrație guvernează cei înțelepți, în timp ce în regimul liberal guvernează plebea, cu uşurință instigată de agenții evrei. Cum anume ar fi putut să conviețuiască republica cu un Rege al lumii nu părea îngrijorător: Napoleon al III-Iea era o dovadă vie că republicile pot să-i creeze pe împărați.

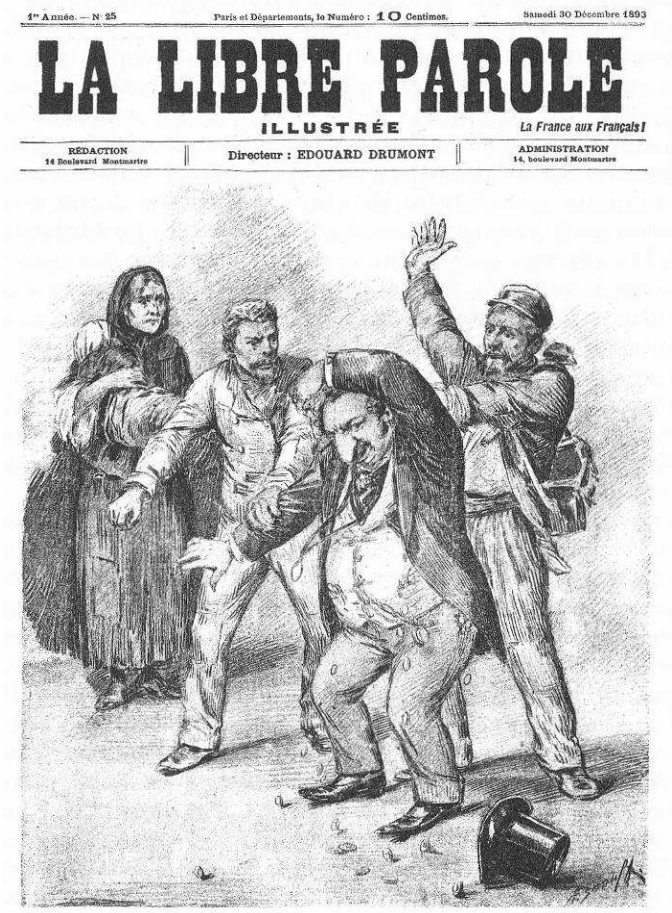
1re Année. — N° 25 Paris et Départements, le Numéro : 10 Centimes. Samedi 30 Décembre 1893

LA LIBRE PAROLE

ILLUSTRÉE La France aux Français !

RÉDACTION 14 Boulevard Montmartre | Directeur : EDOUARD DRUMONT | ADMINISTRATION 14, boulevard Montmartre

...iar acum domină pe la Burse şi sunt stăpânii creditului.
De aceea socialismul nu poate fi decât antisemit... (p. 342)

Însă, amintindu-şi de povestirile bunicului, Simonini avusese ideea de a îmbogăți cuvântările rabinilor cu o lungă sinteză privitor la cum funcționase şi cum trebuia să funcționeze guvernul ocult al lumii. Curios era că Glinka nu-şi dăduse seama după aceea că argumentele erau aceleaşi ca ale lui Dostoievski — sau poate că-şi dăduse seama şi tocmai de aceea exulta că un text foarte vechi îl confirmase pe Dostoievski, demonstrând astfel că era autentic.

Aşadar, în cimitirul din Praga se dezvăluia faptul că evreii cabalişti fuseseră inspiratorii cruciadelor pentru a-i reda Ierusalimului demnitatea de centru al lumii, datorită (iar aici Simonini ştia că poate pescui dintr-un repertoriu foarte bogat) şi inevitabililor templieri. Şi păcat că pe urmă cruciații fuseseră alungați înapoi pe mare, iar templierii sfârşiseră atât de rău cum sfârşiseră, altfel planul ar fi izbutit cu câteva secole mai devreme.

În perspectiva aceasta, rabinii din Praga aminteau felul cum Umanismul, Revoluția Franceză şi războiul de independență american contribuiseră la subminarea principiilor creştinismului şi a res-

pectului față de suverani, pregătind cucerirea iudaică a lumii. Fireşte că pentru a realiza acest plan evreii trebuiseră să-şi construiască o fațadă respectabilă, cu alte cuvinte Francmasoneria.

Simonini îl reciclase în mod abil pe bătrânul Barruel, pe care Glinka şi mandatarii ei ruşi evident că nu-l cunoşteau, şi, într-adevăr, generalul Orjeievski, căruia Glinka îi trimisese raportul, găsise potrivit să extragă din el două texte: unul, mai scurt, corespundea mai mult sau mai puțin cu scena inițială petrecută în cimitirul din Praga şi fusese dat spre publicare unor reviste de acolo — uitând (sau presupunând că publicul ar fi uitat, sau chiar neştiind) că un discurs al rabinului, extras din cartea lui Goedsche, mai circulase cu mai bine de zece ani înainte la Sankt Petersburg, iar în anii următori apăruse în Antisemiten-Katechismus al lui Theodor Fritsch; celălalt apăruse ca pamflet cu titlul Taina Evreistva (Secretele evreilor), căpătând prestanță printr-o prefață a lui Orjeievski însuşi, în care se spunea că pentru prima oară în respectivul text, în sfârşit reapărut la lumină, se demonstrau legăturile profunde dintre masonerie şi ebraism, amândouă fiind proclamatoare ale nihilismului (acuză care în vremurile acelea părea deosebit de gravă în Rusia).

Evident că Simonini primise de la Orjeievski o recompensă pe măsură, iar doamna Glinka ajunsese (lucru temut şi de care era cazul să se teamă) să-şi ofere trupul ca răsplată pentru isprava aceea nemaipomenită — grozăvie de care Simonini fugise dând de înțeles, prin tremurături pronunțate ale mâinilor şi multe suspine virginale, că soarta lui nu era diferită de aceea a Octavei de Malivert, despre care bârfeau de câteva decenii toți cititorii lui Stendhal.

Din momentul acela, Glinka nu se mai interesase de Simonini şi nici el de ea. Dar într-o zi, intrând la Cafe de la Paix pentru un simplu dejeuner a la fourchette (cotlete şi rinichi la grătar), Simonini o zărise întâmplător la o masă, unde şedea cu un burghez corpolent şi cu înfățişare destul de vulgară, cu care discuta într-o stare de tensiune evidentă. Se oprise ca să salute, iar Glinka nu putuse evita să-l prezinte domnului Racikovski, care-l privise cu mult interes.

Pe moment, Simonini nu pricepuse motivele acelei atenții, dar le înțelesese mai târziu, când auzise pe cineva sunând la uşa prăvăliei

şi Racikovski se prezentase în persoană. Cu un zâmbet larg şi o dezinvoltură ce inspira autoritate, străbătuse prăvălia şi, nimerind scara ce ducea la etajul superior, intrase în birou, aşezându-se comod pe un mic fotoliu de lângă masa de scris.

— Dacă sunteți bun, zisese el, să vorbim despre afaceri.

Blond ca un rus, şi pe deasupra uşor încărunțit, semn că trecuse de treizeci de ani, Racikovski avea buze cărnoase şi senzuale, nas proeminent, sprâncene de diavol slav, zâmbet de fiară cordială şi glas mieros. Semăna mai mult cu un ghepard decât cu un leu, comenta în scris Simonini — şi se întrebase dacă era mai puțin îngrijorător să fii chemat noaptea la întâlnire pe cheiul Senei de către Osman Bey sau de Racikovski dimineața, în zori, în biroul său de la ambasada rusă din rue de Grenelle. Hotărâse în favoarea lui Osman Bey.

— Prin urmare, domnule căpitan Simonini, începuse Racikovski, poate că dumneata nu prea ştii ce este ceea ce voi, în Occident, numiți impropriu Ohrana, iar emigranții ruşi o numesc disprețuitor Ohranka.

— Am auzit şoptindu-se câte ceva.

— Nici vorbă de şoapte, totul e la lumina zilei. E vorba despre Ohrannîie otdeleniia, care înseamnă Departamentul de Siguranță, servicii de informații secrete care depind de Ministerul nostru de Interne. A luat naştere după atentatul împotriva țarului Alexandru al II-lea, în 1881, pentru a ocroti familia imperială. Dar treptat, treptat, a trebuit să se ocupe de amenințarea terorismului nihilist şi să înființeze diferite secții de supraveghere şi în străinătate, unde prosperă exilații țării mele. La lumina zilei. Cei ce se ascund sunt terorişti. S-a înțeles?

— Am înțeles. Dar eu ce...

— S-o luăm în ordine. Dumneata nu trebuie să te temi să vorbeşti deschis cu mine, dacă întâmplător ai date despre grupări teroriste. Am aflat că la vremea dumitale ai semnalat serviciilor franceze nişte antibonapartişti periculoşi, şi poți să denunți doar prietenii sau, cel puțin, persoane pe care le frecventează. Nu sunt un papă-lapte. Şi eu, la vremea mea, am avut contacte cu terorişti ruşi, ce-a fost a fost,

dar tocmai de aceea am făcut carieră în serviciile antiteroriste, unde lucrează în mod eficient doar cei care au fost simpli recruți în grupurile subversive. Ca să slujeşti cu competență legea se cere s-o fi încălcat. Aici în Franța ați avut exemplul lui Vidocq al dumneavoastră, care a devenit şef al poliției numai după ce a stat în temniță. Să nu te încrezi în polițiştii, cum să spun, prea curați. Sunt filfizoni. Dar să revenim la noi. În ultimul timp ne-am dat seama că printre terorişti militează unii intelectuali evrei. Sub mandatul unor persoane de la curtea țarului, caut să arăt că cei care subminează tăria morală a poporului rus şi-i amenință însăşi supraviețuirea sunt evreii. Dumneata o să auzi spunându-se că sunt considerat un protejat al ministrului Witte, care are faimă de liberal, şi că în legătură cu astfel de argumente nu mi-ar da ascultare. Dar nu trebuie să-ți serveşti nici odată stăpânul actual, învață asta, ci să te pregăteşti pentru cel care urmează. În sfârşit, nu vreau să pierd timp. Am văzut ce i-ai dat doamnei Glinka şi am hotărât că este în mare parte gunoi. Bineînțeles, ți-ai ales ca paravan meseria de telal, adică de ins care vinde lucruri uzate la preț mai scump decât cele noi. Dar cu ani în urmă în Contemporain dăduseşi la iveală documente zguduitoare pe care le primiseşi de la bunicul dumitale şi m-aş mira să nu mai ai şi altele. Se spune pe-aici că ai şti foarte multe despre multe lucruri (iar aici Simonini trăgea foloasele de pe urma proiectului său de a părea un spion mai degrabă decât să fie un spion). Aşa că aş dori de la dumneata material credibil. Ştiu să aleg grâul de neghină. Plătesc. Dar, dacă materialul nu e bun, mă supăr. E clar?

— Dar ce doriți, mai precis?

— Dacă aş şti, nu te-aş plăti pe dumneata. Am în serviciul meu persoane care ştiu să ticluiască bine un document, dar trebuie să le dau nişte conținuturi. Şi nu pot să-i povestesc bunului supus rus că evreii îl aşteaptă pe Mesia, lucru de care nu-i pasă nici mujicului, nici bogătaşului. Dacă-l aşteaptă pe Mesia, asta trebuie explicat în legătură cu buzunarele lor.

— Dar de ce-i aveți în vedere în mod deosebit pe evrei?

— Pentru că în Rusia există evrei. Dacă aş fi în Turcia, i-aş avea în vedere pe armeni.

— Aşadar doriți ca evreii să fie distruşi, la fel ca şi — poate-l cunoaşteți — Osman Bey.

— Osman Bey e un fanatic şi, în plus, este şi el evreu. E mai bine să te ții departe de el. Eu nu vreau să-i distrug pe evrei, aş îndrăzni să spun că evreii sunt cei mai buni aliați ai mei. Eu sunt interesat de ținuta morală a poporului rus şi nu doresc (sau persoanele cărora vreau să le fac pe plac nu doresc) ca acest popor să-şi îndrepte nemulțumirile împotriva Țarului. Deci îi trebuie un duşman. E inutil să te duci în căutarea duşmanului, ştiu şi eu? printre mongoli sau printre tătari, cum au făcut autocrații de odinioară. Duşmanul, ca să fie uşor de recunoscut şi de temut, trebuie să fie în casă sau în pragul casei. Iată de ce sunt la mijloc evreii. Pronia cerească ni i-a dat, să-i folosim deci, la naiba, şi să ne rugăm să existe pururea niscaiva evrei de temut şi de urât. E nevoie de un duşman ca să-i dai poporului o speranță. Cineva a spus că patriotismul e ultimul refugiu al canaliilor: cine nu are principii morale se înfăşoară de obicei într-un steag, iar bastarzii fac întotdeauna apel la puritatea stirpei lor. Identitatea națională este ultima resursă a dezmoşteniților. Or, simțul identității se întemeiază pe ură, ura împotriva celui ce nu-i identic. Trebuie să cultivi ura ca patos cetățenesc. Duşmanul e prietenul popoarelor. E nevoie oricând de cineva demn de a fi urât ca să te simți justificat în propria-ți mizerie. Ura este adevărata pasiune primordială. Iubirea reprezintă o situație anormală. De aceea a fost ucis Hristos: vorbea împotriva naturii. Nu iubeşti pe cineva pentru toată viața, din această speranță imposibilă se nasc adulterul, matricidul, trădarea prietenului... În schimb, poți urî pe cineva pentru toată viața. Cu condiția să fie permanent acolo, ca să ațâțe ura. Ura încălzeşte inima.

Drumont

Simonini rămăsese îngrijorat după convorbirea aceea. Racikovski avea aerul că vorbeşte serios, dacă nu-i dădea material inedit, avea să se „supere”. Altminteri, nu însemna că el îşi secătuise resursele, dimpotrivă, adunase multe file pentru protocoalele sale multiple, dar avea senzația că se cerea ceva în plus, nu doar chestiile alea cu Antihrişti care dădeau bine pentru nişte personaje ca doamna Glinka, ci ceva care să surprindă mai de-aproape actualitatea. În fine,

nu voia să vândă la preț redus al său cimitir din Praga revăzut şi adăugit, ci chiar să-i urce prețul. Aşa că aştepta.

Se confesase părintelui Bergamaschi, care-i dădea şi el ghes ca să aibă material antimasonic.

— Uită-te la cartea asta, îi spusese iezuitul. Este La France juive, a lui Eduard Drumont. Sute de pagini. Iată unul care, evident, ştie mai multe decât tine despre asta.

Simonini răsfoise într-o doară volumul: — Păi sunt aceleaşi lucruri pe care le scrisese bătrânul Gougenot, cu mai bine de cinsprezece ani în urmă!

— Ei, şi? Cartea asta s-a vândut ca pâinea caldă, se vede că cititorii ei nu-l ştiau pe Gougenot. Iar tu crezi că cititorul tău l-a şi citit pe Drumont? Nu eşti tu maestrul reciclării? Du-te şi adulmecă ce se spune sau se face în mediul acela.

Fusese uşor să intre în legătură cu Drumont. În salonul Adam, Simonini intrase în grațiile lui Alphonse Daudet, care-l invitase la seratele ce se desfăşurau în casa lui din Champrosay, unde, primiți cu grație de Julia Daudet, veneau personaje ca frații Goncourt, Pierre Loti, Emile Zola, Frederic Mistral şi, desigur, Drumont, care începea să devină faimos după publicarea cărții La France juive. Iar în anii următori Simonini luase obiceiul să-l frecventeze, mai întâi la Ligue Antisemitique pe care o întemeiase, apoi la redacția ziarului său, La libre parole.

Drumont avea o coamă leonină şi o barbă neagră stufoasă, nasul coroiat şi ochii aprinşi, încât ai fi putut să zici (ținând cont de iconografia curentă) că-i un profet ebraic: şi antiiudaismul lui chiar avea ceva profetic, mesianic, de parcă Atotputernicul i-ar fi dat anume sarcina de a distruge poporul ales. Simonini era fascinat de înverşunarea antiiudaică a lui Drumont. El îi ura pe evrei, cum să spunem? din iubire, prin electiune, din devotament, printr-un impuls care-l înlocuia pe cel sexual. Drumont nu era un antisemit filosofic şi politic precum Toussenel, nici teologic precum Gougenot, era un antisemit erotic.

Era de-ajuns să-l auzi vorbind, în lungile şi oțioasele întruniri din redacție.

— Am scris de bunăvoie prefața la cartea abatelui Desportes despre taina sângelui la evrei. Şi nu-i vorba doar de nişte practici medievale. Chiar şi azi divinele matroane evreice care țin salon pun sânge de copii creştini în dulciurile pe care le oferă invitaților lor.

Şi apoi: — Semitul e mercantil, lacom, intrigant, subtil, viclean, pe când noi, arienii, suntem entuziaşti, eroici, plini de cavalerism, dezinteresați, franci, încrezători până la ingenuitate. Semitul e terestru, nu vede nimic dincolo de viața prezentă, ați găsit vreodată în Biblie mențiuni la viața de dincolo? Arianul e cuprins permanent de patima pentru transcendentă, e fiul idealului. Dumnezeul creştin stă în înaltul cerurilor, cel ebraic apare câteodată pe un munte, uneori într-un mic rug, nici odată în înălțimi. Semitul e negustor, arianul e agricultor, poet, călugăr şi mai cu seamă soldat, deoarece sfidează moartea. Semitul n-are capacitate creatoare, ați văzut vreodată muzicieni, pictori, poeți evrei, ați văzut vreodată vreun evreu care să fi făcut descoperiri ştiințifice? Arianul e inventator, semitul îi exploatează invențiile.

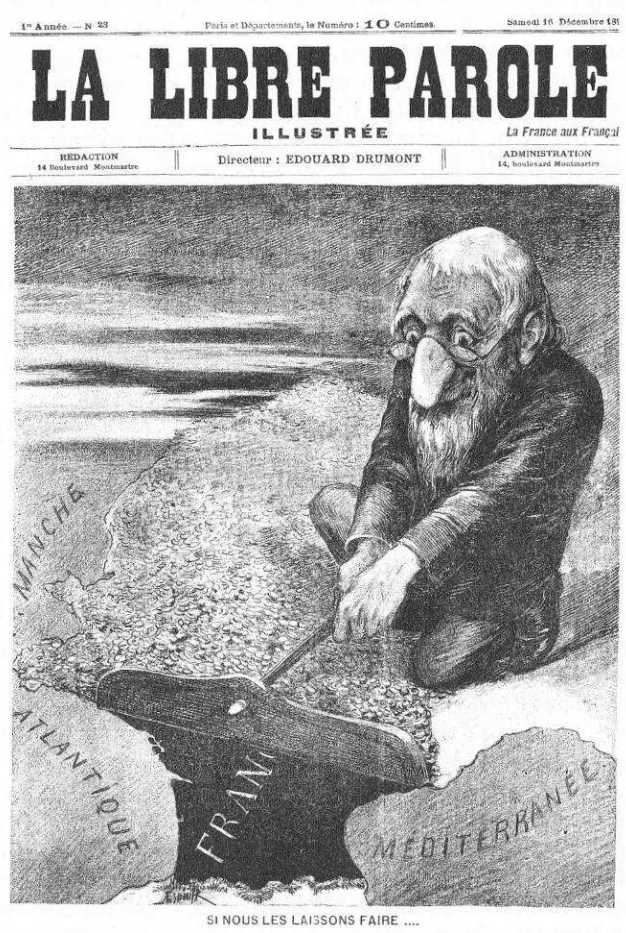
1re Année. — N° 23 Paris et Départements, le Numéro : 10 Centimes. Samedi 16 Décembre 18

LA LIBRE PAROLE

ILLUSTRÉE

La France aux Français

RÉDACTION 14 Boulevard Montmartre | Directeur : EDOUARD DRUMONT | ADMINISTRATION 14, boulevard Montmartre

MANCHE

ATLANTIQUE

FRANCE

MÉDITERRANÉE

SI NOUS LES LAISSONS FAIRE ....

...luase obiceiul să-l frecventeze, mai întâi la Ligue Antisémitique pe care o întemeiase, apoi la redacția ziarului său, *La libre parole*... (p. 349)

Recita ceea ce scrisese Wagner: „E imposibil să-ți închipui că un personaj al antichității sau al timpurilor moderne, erou sau amoroso, ar fi întruchipat de un evreu fără să fii involuntar izbit de cât ridicol există într-o reprezentare de acest fel. Lucrul care ne repugnă cel mai mult este accentul aparte ce caracterizează vorbirea evreilor. Urechile noastre sunt frapate într-un fel aparte de sunetele acute, şuierătoare, stridente ale acestui idiom. E firesc ca ariditatea firii ebraice care ne e atât de antipatică să-şi găsească expresia cea mai înaltă în cântare, care-i cea mai vie, cea mai autentică manifestare a sentimentului individual. Evreului i s-ar putea recunoaşte aptitudini artistice pentru orice altă artă mai degrabă decât pentru cea a cântului, care pare să-i fie negată de natura însăşi.”

— Şi atunci, întrebase careva, cum se explică faptul că au acaparat teatrul muzical? Rossini, Mayerbeer, Mendelssohn sau Giuditta Pasta, toți sunt evrei...

— Poate pentru că nu-i adevărat că muzica e o artă superioară,

sugera un altul. Nu spunea filosoful ăla german că e inferioară picturii şi literaturii, pentru că-l deranjează pe cel ce nu vrea s-o asculte? Dacă cineva cântă lângă tine o melodie care nu-ți place, eşti obligat s-o asculți, ca şi cum cineva ar scoate din buzunar o batistă parfumată cu o esență care te dezgustă. Gloria ariană este literatura, aflată acum în criză. Muzica însă, artă senzitivă pentru ramoliți şi bolnavi, triumfă. După crocodil, evreul e cel mai meloman dintre toate animalele, toți evreii sunt muzicieni. Pianişti, violonişti, viloncelişti, toți sunt evrei.

— Da, însă numai dacă-s executanți, paraziți ai marilor compozitori, replica Drumont. I-ați citat pe Mayerbeer şi pe Mendelssohn, muzicieni de rangul doi, însă Delibes şi Offenbach nu sunt evrei.

Începuse o mare dispută, dacă evreii erau străini de muzică sau dacă muzica era o artă evreiască prin excelență, însă părerile nu concordau.

Pe când se proiecta Tour Eiffel, ca să nu mai spunem despre momentul când a fost terminat, la liga antisemită furia sporise la maximum: era opera unui evreu german, răspunsul ebraic la Sacre-Coeur. Zicea de Biez, poate cel mai bătăios antisemit al grupului, care-şi făcea demonstrația despre inferioritatea ebraică să pornească de la faptul că ei scriau pe dos față de lumea obişnuită: — Însăşi forma acestui fabricat babilonian demonstrează că creierul lor nu-i făcut ca al nostru...

Se trecea apoi la alcoolism, plaga franceză a epocii. În anii aceia se spunea că la Paris se consumau 141000 de hectolitri!

— Alcoolul, zicea cineva, e răspândit de evrei şi de masonerie, care şi-au perfecționat otrava tradițională, aqua tofana. Acum produc o substanță toxică ce pare apă şi conține opiu şi cantaridă. Produce lâncezeală sau idiotism şi apoi duce la moarte. Este pusă în băuturile alcoolice şi duce la sinucidere.

— Iar pornografia? Toussenel (câteodată şi socialiştii pot să spună adevărul) a scris că porcul este emblema iudeului care nu se ruşinează să se tăvălească în josnicie şi infamie. Pe de altă parte, Talmudul spune că e semn bun să visezi excremente. Toate publicațiile obscene sunt editate de evrei. Duceți-vă în rue du Croissant, piața ace-

ea de jurnale pornografice. E o prăvălioară (de evrei) unde sunt, una după alta, scene de desfrâu, călugări ce se împreunează cu fete, preoți care biciuiesc femei goale, acoperite doar cu pletele, scene priapice, îmbuibare de călugări beți. Lumea trece şi râde, chiar şi familii cu copii! Este triumful Anusului, scuzați-mi cuvântul. Canonici sodomiți, buci de măicuțe ce se lasă biciuite de preoți spurcați...

O altă temă obişnuită era nomadismul ebraic.

— Evreul e nomad, dar ca să fugă de ceva, nu ca să exploreze pământuri noi, amintea Drumont. Arianul călătoreşte, descoperă America şi ținuturile necunoscute, semitul aşteaptă ca arienii să descopere noile pământuri şi apoi se duce să le exploateze. Şi luați seama la poveşti. Pe lângă faptul că evreii n-au avut nici odată destulă fantezie ca să conceapă o poveste frumoasă, frații lor semiți, arabii, au povestit întâmplările din O mie şi una de nopți, în care cineva descoperă un burduf plin cu aur, o peşteră cu diamante a tâlharilor, o sticlă având în ea un duh binevoitor — şi totul îi este dăruit de cer. În poveştile ariene, în schimb, să ne gândim la cucerirea Graalului, totul trebuie câştigat prin luptă şi sacrificiu.

— Cu toate acestea, zicea unul dintre prietenii lui Drumont, evreii au reuşit să supraviețuiască oricărei adversități...

— Sigur, aproape că spumega de resentiment Drumont, e cu neputință să-i distrugi. Oricare alt popor, când migrează într-un mediu diferit, nu rezistă schimbărilor de climă, noii hrane şi slăbeşte. Ei însă prin deplasare se întăresc, aşa cum se întâmplă cu insectele.

— Sunt ca țiganii, care nu sunt nici odată bolnavi. Chiar dacă se hrănesc cu animale moarte. Poate că-i ajută canibalismul, şi pentru asta răpesc copiii...

— Dar nu e sigur că prin canibalism se lungeşte viața, uitați-vă la negrii din Africa: sunt canibali şi totuşi mor ca muştele în satele lor.

— Atunci cum se explică imunitatea evreului? Are o viață medie de cincizeci şi trei de ani, pe când creştinii o au de treizeci şi şapte. E un fenomen observat încă din Evul Mediu, par mai rezistenți la epidemii decât creştinii. Se pare că ar exista la ei o ciumă permanentă care-i apără de ciuma obişnuită.

Simonini scotea în evidență faptul că aceste argumente fuseseră

deja folosite de Gougenot, însă în cenaclul lui Drumont nu prea se sinchiseau de originalitatea ideilor, cât de veridicitatea lor.

— Bine, zicea Drumont, sunt mai rezistenți decât noi la bolile fizice, dar mai expuşi bolilor mintale. Faptul că trăiesc mereu între tranzacții, speculații şi comploturi le alterează sistemul nervos. În Italia există un alienat la trei sute patruzeci şi opt de evrei şi unul la şapte sute şaizeci şi opt de catolici. Charcot a făcut studii interesante pe evreii ruşi, despre care avem date deoarece sunt săraci, pe când în Franța sunt bogați şi-şi ascund suferințele în clinica doctorului Blanche la preț mare. Ştiți că Sarah Bernhardt ține un sicriu alb în camera ei?

— Ei fată cu o viteză dublă comparativ cu noi. Acum în lume sunt mai mult de patru milioane.

— Se spunea şi în Ieşirea, fiii lui Israel s-au înmulțit ca grânele şi au sporit din belşug, şi au ajuns foarte puternici şi au umplut pământul.

— Şi-acum, uită-te la ei. Şi aici au fost, chiar şi atunci când nu bănuiam că ar fi. Cine era Marat? Adevăratul nume era Mara. Era o familie sefardă alungată din Spania, care, ca să-şi ascundă originea iudaică, devenise protestantă. Marat: mâncat de lepră, mort în murdărie, un bolnav mintal lovit de mania persecuției şi apoi de mania omuciderii, evreu tipic, ce se răzbună pe creştini trimițându-i pe cea mai mare parte dintre ei la ghilotină. Priviți-i portretul de la Muzeul Carnavalet, veți vedea imediat halucinatul, nevropatul, ca şi Robespierre şi alți iacobini, asimetria celor două jumătăți ale feței care-l trădează pe dezechilibrat.

— Revoluția a fost făcută exclusiv de evrei, asta ştim. Dar Napoleon, cu ura lui antipapală şi aliațele lui masonice, era semit?

— Aşa s-ar părea, a spus-o şi Disraeli. Balearele şi Corsica au servit ca refugiu iudeilor alungați din Spania: devenind apoi mauri convertiți, au luat numele stăpânilor la care au slujit, cum ar fi Orsini şi Bonaparte.

În orice gaşcă există gaffeur-ul, cel care pune întrebarea nepotrivită la momentul nepotrivit. Şi iată că se iveşte şi întrebarea insidioasa:
— Bine, dar Iisus? Era evreu, şi totuşi moare tânăr, e indiferent față

de bani, se gândeşte numai la împărăția cerurilor...

Răspunsul venise de la Jacques de Biez: — Domnilor, aceea că Hristos era evreu e o legendă pusă în circulație chiar de evrei, cum erau Sfântul Pavel şi cei patru evanghelişti. În realitate, Iisus era de neam celtic, cum suntem noi, francezii, care am fost cuceriți de latini mult mai târziu. Iar înainte să fie emasculați de latini, celții erau un popor de cuceritori, ați auzit vreodată vorbindu-se de Galateni, care ajunseseră până în Grecia? Galileea se numeşte aşa de la Galii care o colonizaseră. Pe de altă parte, mitul unei fecioare care ar fi născut un fiu este celtic şi druidic. Iisus, e de-ajuns să te uiți la toate portretele pe care le avem, era blond cu ochii albaştri. Şi vorbea împotriva obiceiurilor, a superstițiilor, a viciilor evreilor şi cu totul altfel decât se aşteptau evreii de la Mesia, spunea că împărăția lui nu era din lumea aceasta. Iar dacă evreii erau monoteişti, Hristos lansează ideea Trinității, inspirându-se din politeismul celtic. De aceea l-au ucis. Evreu era Caiafa care l-a condamnat, evreu era Iuda care l-a trădat, evreu era Petru care l-a renegat...

În acelaşi an în care întemeiase La libre parole, Drumont avusese norocul sau intuiția să abordeze scandalul din Panama.

...Alcoolul, zicea cineva, e răspândit de evrei și de masonerie, care și-au perfecționat otrava tradițională, aqua tofana... (p. 352)

— Simplu, îi explica lui Simonini înainte să-şi lanseze campania.

Ferdinand de Lesseps, cel care a deschis Canalul de Suez, este însărcinat să deschidă istmul Panama. Trebuiau cheltuiți şase sute de milioane de franci, iar Lesseps crease o societate anonimă. Lucrările încep în 1881 cu mii de dificultăți, Lesseps îi cere ajutor lui Eiffel, evreul care a construit turnul ăla oribil, apoi continuă să adune fonduri şi să le folosească pentru a corupe atât presa, cât şi diferiți miniştri. Astfel, acum patru ani, Compania Canalului a intrat în faliment şi optzeci şi cinci de mii de francezi de treabă care aderaseră la subscripție şi-au pierdut toți banii.

— E o poveste cunoscută.

— Da, însă ceea ce pot să demonstrez acum este că cine i-a ghidat mâna lui Lesseps au fost financiarii evrei, printre care baronul Jacques de Reinach (baron cu titlu prussian!). La libre parole de mâine o să facă gălăgie mare.

Făcuse gălăgie, atrăgând în scandal jurnalişti, funcționari guvernamentali, foşti miniştri. Reinach se sinucisese, câteva personaje importante intraseră la închisoare. Lesseps ieşise față curată odată cu prescrierea, Eiffel scăpase ca prin minune, Drumont triumfa în calitate de biciuitor al moravurilor, dar mai ales hrănea cu argumente concrete campania lui antievreiască.

Câteva bombe

Înainte de a-l aborda pe Drumont, se pare însă că Simonini fusese chemat în obişnuitul naos de la Notre-Dame de către Hebuterne.

— Căpitane Simonini, îi spusese el, acum câțiva ani te însărcinasem să-l împingi pe Taxil ăla într-o campanie antimasonică atât de circărească, încât să se întoarcă împotriva antimasonilor celor mai vulgari. Omul care în numele dumitale îmi garantase că afacerea avea să fie sub control era abatele Dalla Piccola, căruia îi încredințasem bani, şi nu puțini. Dar acum mi se pare că Taxil exagerează. Şi fiindcă pe abate mi l-ai trimis dumneata, caută să faci presiuni asupra lui Taxil.

Aici Simonini îşi mărturiseşte lui însuşi că are un gol de memorie: i se pare că ştie că abatele Dalla Piccola trebuia să se ocupe de Taxil, dar nu-şi aminteşte să-i fi încredințat vreo sarcină. Îşi aminteşte doar că-i spusese lui Hebuterne că avea să se ocupe de caz. Apoi îi spuse-

se că pentru moment continua să fie interesat de evrei şi că tocmai se pregătea să ia legătura cu cercul lui Drumont. Rămăsese uluit cât de favorabil era Hebuterne față de grupul acela. Nu i se repetase oare, îl întrebase atunci Simonini, că guvernul nu voia să se amestece în campanii antiebraice?

— Lucrurile se schimbă, domnule căpitan — îi răspunsese Hebuterne. Vezi dumneata, până nu demult evreii erau nişte sărăntoci care locuiau într-un ghetou, cum încă se întâmplă şi azi în Rusia şi la Roma sau cum erau la noi marii bancheri. Evreii săraci împrumutau cu camătă sau practicau medicina, dar cine făcea avere finanța curtea şi se îngrăşa pe seama datoriilor regelui, oferindu-i bani pentru războaiele sale. Astfel, stătea mereu de partea puterii şi nu se amesteca în politică. Şi fiind interesat de finanțe, nu se ocupa de industrie. Pe urmă s-a întâmplat ceva de care şi noi ne-am dat seama cu întârziere. După Revoluție statele au avut nevoie de un volum de finanțări superior celui pe care-l puteau furniza evreii, iar evreul a pierdut treptat poziția de monopol al creditului. Astfel, puțin câte puțin, şi ne dăm seama de asta abia acum, revoluția dusese, cel puțin la noi, la egalitatea tuturor cetățenilor. Şi, ca întotdeauna, în afară de sărmanii din ghetouri, evreii au devenit burghezie, nu doar marea burghezie a capitaliştilor, ci şi mica burghezie, cea a profesiilor, a aparatelor statului şi a armatei.

Ştiți câți ofițeri evrei sunt în ziua de azi? Mai mulți decât ai crede dumneata. Şi de-ar fi numai armata: evreii s-au strecurat treptat în lumea subversiunii anarhice şi comuniste. Dacă înainte snobii revoluționari erau antisemiți întrucât erau anticapitalişti, iar evreii erau la urma urmelor totdeauna aliați ai guvernului aflat în funcție, astăzi e la modă să fii evreu de opoziție. Şi ce altceva era acel Marx despre care vorbesc atâta revoluționarii noştri? Un burghez fără bani, care trăia pe spinarea soției aristocrate. Şi nu putem uita, de exemplu, că tot învățământul superior este în mâna lor, de la College până la Ecole de Hautes Etudes, şi tot în mâna lor sunt şi toate teatrele din Paris şi mare parte din ziare, vezi Journal des debats, care-i organul oficial al băncii superioare.

Simonini încă nu înțelegea, acum când evreii burghezi deveniseră

prea acaparatori, ce anume căuta Hebuterne în privința lor. La întrebarea lui, Hebuterne făcuse un gest vag.

— Nu ştiu. Va trebui doar să atragem atenția. Problema este dacă trebuie să ne încredem în această nouă categorie de evrei. Bagă de seamă, nu mă gândesc la fanteziile care circulă privitor la un complot evreiesc pentru cucerirea lumii! Aceşti evrei burghezi nu se mai recunosc în comunitatea lor de origine şi adesea se ruşinează de ea, dar sunt în acelaşi timp cetățeni nu prea siguri, deoarece sunt pe deplin francezi doar de puțin timp, iar mâine ar putea să trădeze, eventual în cârdăşie cu evreii burghezi prusaci. Pe vremea invaziei prusace, cea mai mare parte dintre spioni erau evrei alsacieni.

Se pregăteau să-şi ia rămas-bun, când Hebuterne adăugase:

— Pe scurt. Pe timpul lui Lagrange ai avut de-a face cu un anume Gaviali. Dumneata ai făcut să fie arestat.

— Da, era şeful atentatorilor din rue de la Huchette. Mi se pare că sunt toți la Cayenne sau cam aşa ceva.

— Mai puțin Gaviali. Recent a evadat şi a fost semnalat la Paris.

— Se poate evada din Insula Diavolului?

— Se poate evada de oriunde, e de-ajuns să fii nedomolit.

— De ce nu-l arestați?

— Pentru că un bun fabricant de bombe în momentul ăsta ne-ar putea prinde bine. L-am identificat: vinde vechituri la Clignancourt. De ce nu-l recuperezi?

Nu era greu să-i găseşti pe vânzătorii de vechituri la Paris. Cu toate că erau răspândiți în tot oraşul, odinioară raiul lor era între rue Mouffetard şi rue Saint-Medard. Acum, cel puțin cei identificați de Hebuterne stăteau către poarta Clignancourt şi locuiau într-o colonie de barăci cu acoperişurile de mărăcini şi nu se ştie de ce în anotimpul frumos înflorea pe-acolo floarea-soarelui, crescută în atmosfera aceea ce-ți făcea greață.

Într-o vreme, acolo era un aşa-zis Restaurant al Picioarelor Ude, deoarece clienții trebuiau să-şi aştepte rândul în stradă şi, odată intrați, pentru un ban puteau să înfigă o furculiță enormă într-o oală mare în care ce pescuiai, dacă aveai noroc era o bucată de carne, altfel era un morcov — şi-ți vedeai de drum.

Telalii aveau nişte hotels garni. Nu era mult, un pat, o masă, două scaune desperecheate. Pe perete, nişte imagini sacre sau gravuri din romane vechi găsite prin gunoaie. O bucată de oglindă, lucru indispensabil pentru toaleta de duminică. Aici negustorul de vechituri îşi sorta înainte de toate lucrurile găsite: vasele, porțelanul, sticla, panglicile vechi, fâşiile de mătase. Ziua începea la şase dimineața, iar după şapte seara, dacă sergenții de oraş (sau, cum toți le ziceau acum, flics) mai găseau pe careva aflat încă la lucru, îl amendau.

Simonini se dusese să-l caute pe Gaviali acolo unde ar fi trebuit să fie. Iar la sfârşitul căutării, într-o bibine unde nu se vindea numai vin, ci şi absint din cel căruia i se spunea otrăvit (ca şi cum nu era destulă otravă în cel normal), îi indicaseră un individ. Simonini îşi amintea că atunci când îl cunoscuse pe Gaviali încă nu avea barbă, prin urmare şi-o scosese. Trecuseră vreo douăzeci de ani, dar credea că încă mai putea fi recunoscut. Cel ce nu mai era de recunoscut era Gaviali.

Avea o față albă, aspră, şi barbă lungă. O cravată gălbuie ce semăna mai mult a frânghie îi atârna la un guler jegos, din care răsărea un gât din cale-afară de slab. Pe cap avea o pălărie zdrențuită, purta o redingotă verzuie peste o jiletcă mototolită, pantofii îi erau nămoliți de parcă nu-i mai curățase de ani de zile, iar şireturile i se încleiau, pline de noroi, pe piele. Dar dintre vânzătorii de vechituri nimeni nu-i făcea greutăți lui Gavilali pentru că nimeni nu era mai bine îmbrăcat decât el.

Simonini se lăsase recunoscut, aşteptându-se la manifestări cordiale. Însă Gaviali se uitase la el cu o privire dură.

— Ai curajul să mai apari în fața mea, domnule căpitan? zisese el. Şi, în fața consternării lui Simonini, reluase: — Mă crezi chiar prost? Am văzut bine, în ziua aia când au venit jandarmii şi au tras asupra noastră, că dumneata i-ai dat lovitura de grație nefericitului ăluia pe care ni-l trimiseseşi ca fiind agentul dumitale. Şi apoi, noi toți care am supraviețuit, ne-am regăsit pe acelaşi velier în drum spre Cayenne, iar dumneata nu erai acolo. E uşor să-ți dai seama că doi şi cu doi fac patru. În cincisprezece ani de odihnă la Cayenne devii inteligent: ai născocit complotul nostru, pentru ca apoi să-l denunți.

Trebuie să fie o meserie bănoasă.

— Ei, şi? Vrei să te răzbuni? Ai ajuns un gunoi de om; dacă ipoteza dumitale e bună, poliția ar trebui să-mi dea ascultare şi-i destul să anunț pe cine trebuie ca să te întorci la Cayenne.

— Ai milă, căpitane. Anii petrecuți la Cayenne m-au înțelepțit. Când o faci pe conspiratorul, trebuie să ai în vedere întâlnirea cu un mouchard. E ca şi cum te-ai juca de-a hoții şi vardiştii. Şi apoi, vezi, cineva a spus că, odată cu trecerea anilor, toți revoluționarii devin apărători ai tronului şi ai altarului. Eu de tron şi de altar nu mă sinchisesc cine ştie ce, dar consider încheiată etapa marilor idealuri. Cu republica asta, aşa-zisă a treia, nu se mai ştie nici măcar unde ar fi tiranul ce trebuie ucis. Un singur lucru mai ştiu să fac: bombe. Iar faptul că dumneata vii să mă cauți înseamnă că vrei bombe. Bun, cu condiția să plăteşti. Vezi unde locuiesc. Mi-ar ajunge să schimb locuința şi restaurantul. Pe cine trebuie să trimit la moarte? Ca toți revoluționarii de altădată, am devenit un vândut. E o meserie pe care pesemne că o cunoşti bine.

— Vreau bombe de la dumneata, Gaviali, nu ştiu încă de care şi de unde. O să vorbim la momentul potrivit. Pot să-ți promit bani, o ştergere cu buretele a trecutului dumitale şi acte noi.

Gaviali se declarase în slujba oricui plăteşte bine, iar Simonini, deocamdată, îi dăduse destui bani ca să supraviețuiască fără să mai adune cârpe cel puțin o lună de zile. Nimic nu-i mai bun decât ocna ca să te facă să asculți de cel care comandă.

Ce anume trebuia să facă Gaviali îi spusese Hebuterne mai târziu lui Simonini. În decembrie 1893, un anarhist, Auguste Vaillant, pusese un mic dispozitiv exploziv (umplut cu cuie) în camera deputaților, strigând: „Moarte burgheziei! Viață lungă anarhiei!”. Un gest simbolic: „Dacă aş fi vrut să ucid, aş fi încărcat bomba cu gloanțe”, spusese Vaillant la proces, „bineînțeles că nu pot să mint ca să vă fac plăcerea de a-mi tăia gâtul”. Ca să dea un exemplu, gâtul tot i-l tăiaseră. Dar nu asta era problema: serviciile erau îngrijorate că gesturile de felul acela ar fi putut să pară eroice şi deci să aibă imitatori.

— Există şi maeştri răi, îi explicase Hebuterne lui Simonini, care justifică şi încurajează teroarea şi neliniştea socială, pe când ei stau

liniştiți în cluburile şi în restaurantele lor, vorbind despre poezie şi bând şampanie. Uită-te la jurnalistul ăsta de trei parale, Laurent Tailhade (care, pentru că e şi deputat, se bucură de o dublă influență asupra opiniei publice). A scris despre Vaillant: „Ce contează victimele, dacă gestul a fost frumos?". Pentru stat, cei ca Tailhade sunt mai primejdioşi decât de-alde Vaillant, deoarece lor e mai greu să le tai capul. Trebuie dată o lecție publică intelectualilor ăstora care nu plătesc nici odată angaralele.

Lecția trebuia organizată de Simonini şi de Gaviali. La câteva săptămâni după aceea, la Foyot, chiar în colțul unde Tailhade se ducea să-şi ia mesele lui scumpe, explodase o bombă, iar Tailhade îşi pierduse un ochi (Gaviali era cu adevărat un geniu, bomba era concepută în aşa fel încât victima nu trebuia să moară, ci trebuia rănită destul de serios). Ziarele guvernamentale fuseseră pe fază, scriind comentarii sarcastice de tipul: „Ce zici, domnule Tailhade, gestul a fost frumos?". Frumoasă lovitură pentru guvern, pentru Gaviali şi pentru Simonini. Iar Tailhade, pe lângă un ochi, îşi pierduse şi reputația.

Cel mai satisfăcut era Gaviali, iar Simonini se gândea că era frumos să redai viața şi încrederea cuiva care le pierduse din cauza întâmplărilor nefericite ale vieții.

În aceiaşi ani, Hebuterne îi încredințase lui Simonini si alte sarcini. Scandalul din Panama înceta acum să mai impresioneze opinia publică, pentru că ştirile, când sunt mereu aceleaşi, după un timp ajung să plictisească. Drumont nu se mai interesase de caz, însă alții încă mai puneau paie pe foc şi evident că guvernul era îngrijorat pentru aceste (cum s-ar spune astăzi?) reînteții ale flăcărilor. Trebuia abătută atenția publică de la rămăşițele poveştii aceleia acum învechite, iar Hebuterne îi ceruse lui Simonini să organizeze câteva instigări frumoase, capabile să ocupe primele pagini ale gazetelor.

Să organizezi o răscoală nu e uşor, zisese Simonini, iar Hebuterne îi sugerase că cei mai înclinați să facă tămbălău erau studenții. Să facă să înceapă ceva de la studenți şi apoi să infiltreze câțiva specialişti în dezordine publică era lucrul cel mai potrivit.

Simonini nu era în contact cu lumea studențească, dar se gândise imediat că, dintre studenți, îi interesau cei cu preocupări revoluțio-

nare şi dacă erau anarhişti, cu atât mai bine. Cine cunoştea mai bine decât toți mediul anarhiştilor? Cel care, prin meserie, îi infiltra şi-i denunța, prin urmare Racikovski. Luase deci legătura cu Racikovski, care, arătându-şi toți dinții lui de lup într-un surâs ce se voia prietenos, îl întrebase cum anume şi de ce.

— Vreau doar câțiva studenți în stare să facă gălăgie la comandă.

— E uşor, zisese rusul, du-te la Château-Rouge.

Château-Rouge era în aparență un loc de întâlnire al sărăntocilor din Cartierul Latin, în rue Galande. Se deschidea în capătul unei curți, cu o fațadă zugrăvită într-un roşu țipător şi, abia intrat, erai asfixiat de un miros de grăsime râncedă, de mucegai, de supe fierte şi de brânzeturi care în decursul anilor lăsaseră parcă nişte urme tactile pe pereții aceia foarte slinoşi. Nici nu prea se înțelege cum şi din ce pricină, dat fiind că în locul acela trebuia să-ți aduci de mâncare, deoarece casa oferea doar vinul şi farfuriile. O ceață urât mirositoare, din fum de tutun şi emanații de becuri cu gaz, părea să ațipească zeci de clochards aşezați şi câte trei-patru pe latura unei mese, dormitând unii pe umerii celorlalți.

Dar în cele două săli din interior nu erau vagabonzi, ci matracuce bătrâne, împodobite cu bijuterii ca vai de lume, târfiştine de paisprezece ani cu mină de pe-acum obraznică, cu ochii încercănați şi cu semnele palide ale tuberculozei, şi derbedei de cartier, cu inele arătoase cu pietre false şi cu redingote mai bune decât zdrențele din prima încăpere. În vălmăşagul acela infect circulau doamne bine îmbrăcate şi domni în haine de seară, deoarece să vizitezi Château-Rouge devenise o atracție pe care nu puteai s-o ratezi: seara târziu, după teatru, soseau trăsuri de lux şi tout Paris se ducea să se bucure de euforiile vieții boeme — din care mare parte erau probabil fără parale, cu absint pe gratis, din partea patronului localului, ca să-i atragă pe burghezii cumsecade care pentru acelaşi absint aveau să plătească dublu decât se cuvenea.

La Château-Rouge, după o indicație a lui Racikovski, Simonini intrase în contact cu un oarecare Fayolle, de profesie negustor de embrioni. Era un om în vârstă care-şi petrecea serile la Château-Rouge cheltuind pe rachiu de optzeci de grade ceea ce în timpul zilei câşti-

gase învârtindu-se prin spitale ca să culeagă fetuşi şi embrioni, pe care-i revindea apoi studenților de la Ecole de Medecine. Puțea, pe lângă alcool, a carne descompusă, iar mirosul pe care-l emana îl obliga să rămână izolat până şi între mirosurile grele de la Château; însă avea, se spunea, multe cunoştințe în mediul studențesc, mai ales printre cei ce aveau de ani de zile profesia de student, mai înclinați către anumite libertăți decât către studiul fetuşilor şi gata să facă scandal de îndată ce se ivea ocazia.

Acum întâmplarea făcea ca tocmai în zilele acelea băieții din Cartierul Latin să fie iritați de un vechi retrograd, senatorul Berenger, pe care-l porecliseră imediat Pere la Pudeur, care tocmai propusese o lege ce intenționa să reprime ultrajul la adresa bunelor moravuri cărora studenții le erau (zicea el) primele victime. Pretextul fuseseră aparițiile în public ale unei oarecare Sarah Brown care, seminudă şi corpolentă (şi pesemne şi nespălată, se cutremurase Simonini), apărea pe scenă la Bal des Quat'z Arts.

Nu poți să le iei studenților plăcerile oneste ale voyeurismului. Sau, cel puțin, grupul pe care-l controla Fayolle proiecta de pe-acum să se ducă într-o noapte să facă hărmălaie sub ferestrele senatorului. Era vorba doar să afle când aveau intenția să se ducă şi să facă în aşa fel încât să se afle în împrejurimi alți indivizi dornici să dea o mână de ajutor. În schimbul unei sume potrivite, Fayolle avea să se gândească la toate. Simonini nu trebuia decât să-l informeze pe Hebuterne în legătură cu ziua şi ora.

Aşa că, imediat ce începuseră studenții să facă scandal, sosise o companie de soldați sau jandarmi. Pe orice meridian, nimic nu-i mai bun decât poliția ca să stimuleze în studenți patimi belicoase, zburaseră câteva pietre, în rest erau doar strigăte, dar o fumigenă trasă de un soldat doar aşa, doar ca să facă fum, intrase în ochiul unui nenorocit care tocmai trecea prin părțile acelea din întâmplare. Iată şi mortul, indispensabil. Să ne închipuim: s-au ridicat imediat baricade şi a început o revoltă adevărată. În momentul acela intraseră în joc bătăuşii tocmiți de Fayolle. Studenții opreau un omnibuz, le cereau politicos pasagerilor să coboare, deshămau caii şi răsturnau vagonul ca să facă din el baricade, dar alții, scoşi din sărite, interveneau ime-

diat şi dădeau foc vagonului. Pe scurt, din protest zgomotos se trecuse la răscoală, iar de la răscoală la un început de revoluție. Care avea să ocupe primele pagini ale jurnalelor o bucată de timp, şi adio Panama.

Borderoul

Anul în care Simonini câştigase cei mai mulți bani fusese 1894. Faptul se petrecuse aproape întâmplător, chiar dacă întâmplarea întotdeauna trebuie ajutată cât de cât.

În vremea aceea, resentimentul lui Drumont se ascuțise din cauza prezenței prea multor evrei în armată.

— Nimeni n-o spune, se frământa el, pentru că să vorbeşti despre aceşti potențiali trădători ai Patriei tocmai în sânul celei mai glorioase dintre instituțiile noastre şi să spui în jur că Armata e otrăvită de atâția dintre iudeii ăştia (pronunța „ces Juefs, ces Juefs", cu buzele țuguiate ca pentru a lua un contact înfocat nemijlocit şi feroce cu toată stirpea nelegiuiților de israeliți) înseamnă să faci să se piardă încrederea în Oştire, dar cineva va trebui să vorbească despre asta. Ştii dumneata cum încearcă acum evreul să se facă demn de respect? Făcând carieră de ofițer sau circulând prin saloanele aristocrației ca artist şi ca pederast. Ah, ducesele astea sunt sătule de adulterele lor cu gentilomi de modă veche sau cu canonici de bună condiție şi nu se satură nici odată de ciudățenii, de exotic, de monstruos, se lasă atrase de personaje sulemenite şi mirosind a paciuli ca nişte femei. Dar de faptul că se perverteşte lumea bună prea puțin îmi pasă, nu erau mai bune nici marchizele care păcătuiau trupeşte cu diferiții Ludovici, pe când dacă se perverteşte Armata ne aflăm la sfârşitul civilizației franceze. Eu sunt convins că cei mai mulți dintre ofițerii evrei formează o rețea de spioni prusaci, dar îmi lipsesc dovezile, dovezile.

— Găsiți-le! urla el la redactorii ziarului său.

La redacția Libre parole Simonini îl cunoscuse pe comandantul Esterhazy: foarte dandy, se lăuda întruna cu originile sale nobiliare, cu educația lui vieneză, făcea aluzii la dueluri trecute şi viitoare, era cunoscut ca împovărat de datorii, redactorii îl evitau când se apropia cu gesturi rezervate, pentru că prevedeau o cerere intempestivă de

bani; iar banii împrumutați lui Esterhazy, se ştia, nu se mai întorceau înapoi. Uşor efeminat, ținea continuu o batistă brodată la gură, iar unii ziceau că era tuberculos. Cariera lui militară fusese bizară, mai întâi ofițer de cavalerie în campania militară din 1866 în Italia, apoi la zuavii pontificali, apoi în Legiunea străină participase la războiul din 1870. Se şoptea că avea de-a face cu contraspionajul militar, dar evident că nu era vorba de informații pe care cineva le-ar purta caligrafiate pe uniformă. Drumont îl trata cu mare considerație, poate pentru a-şi asigura un contact cu cercurile militare.

...Dar în cele două săli din interior nu erau vagabonzi,
ci matracuce bătrâne, împodobite cu bijuterii ca vai de lume,
târfiștine de paisprezece ani cu mină de pe-acum obraznică,
cu ochii încercănați și cu semnele palide ale tuberculozei,
și derbedei de cartier, cu inele arătoase cu pietre false
și cu redingote mai bune decât zdrențele
din prima încăpere... (p. 362)

Esterhazy îl invitase într-o zi pe Simonini să cineze la Boeuf a la Mode. După ce a comandat un mignon d'agneau aux laitues şi a discutat lista vinurilor, Esterhazy a intrat în subiect: — Domnule căpitan Simonini, prietenul nostru Drumont este în căutare de probe pe care nu le va găsi nici odată. Problema nu e să descopere dacă există spioni prusaci de origine ebraică în armată. Sfinte Dumnezeule, în lumea asta sunt spioni pretutindeni şi n-o să ne scandalizăm pentru

unul în plus sau în minus. Problema politică e să demonstrăm că există. O să fiți de acord că, pentru a bloca un spion sau un conspirator, nu-i necesar să găseşti dovezi, e mai uşor şi mai economicos să le construieşti, iar dacă e posibil, să construieşti spionul însuşi. Deci, în interesul Națiunii, noi trebuie să alegem un ofițer evreu, care dă destul de bănuit pentru vreo slăbiciune de-a lui, şi să arătam că a transmis informații importante la ambasada prusacă din Paris.

— La cine vă referiți când spuneți noi?

— Vă vorbesc în numele Secției de Statistică a Serviciului de Informații Francez, condus de locotenent-colonelul Sandherr. Poate ştii că această secție, cu un nume aşa de neutru, se ocupă în principal de germani: inițial era interesată de ceea ce fac la ei acasă, informații de orice tip. Din ziare, din rapoartele ofițerilor aflați în călătorie, de la jandarmerii, de la agenții noştri din ambele părți ale frontierei, căutând să afle cât mai mult posibil despre organizarea armatei lor, câte divizii de cavalerie au, la cât se ridică solda trupei, în fine, totul. Dar în ultimul timp Serviciul a hotărât să se ocupe şi de ceea ce nemții fac la noi acasă. Unii deplâng această fuziune între spionaj şi contraspionaj, dar cele două activități sunt strâns legate. Trebuie să ştim ce se întâmplă la ambasada germană, deoarece e teritoriu străin, iar asta este spionaj, dar acolo se culeg informații despre noi, iar a şti asta este contraspionaj. Or, la ambasadă lucrează pentru noi o anume Madame Bastian, care face servicii de curățenie şi care se preface analfabetă, dar de fapt ştie să citească şi înțelege germana. Sarcina ei este să golească în fiecare zi coşurile de hârtii din birourile ambasadei şi apoi să ne transmită note şi documente pe care prusacii (dumneata ştii cât sunt de obtuzi) le credeau condamnate la distrugere. Deci este vorba să se producă un document în care un ofițer de-al nostru să anunțe date strict secrete despre armatele franțuzeşti. În momentul acela se va presupune că autorul ar trebui să fie cineva care are acces la date secrete şi va fi demascat. Ne trebuie deci o însemnare, o mică listă, să spunem un borderou. Iată de ce ne adresăm dumitale care, în materie, mi se spune, eşti un artist.

Simonini nu se întrebase cum de cei din Serviciu cunoşteau abilitățile lui. Eventual aflaseră de la Hebuterne. Mulțumise pentru com-

pliment şi zisese:

— Îmi închipui că ar trebui să reproduc caligrafia unei persoane anume.

— Am identificat deja candidatul ideal. E un anume căpitan Dreyfus, alsacian, evident, care face serviciu la Secție ca stagiar. S-a căsătorit cu o femeie bogată şi-şi dă aere de tombeur de femmes, aşa încât toți colegii lui abia îl suportă şi nu l-ar suporta nici măcar dacă ar fi creştin. Nu va găsi nici o solidaritate. Este o foarte bună victimă sacrificială. Odată ce avem documentul, se vor face câteva controale şi se va recunoaşte caligrafia lui Dreyfus. Va fi apoi rândul unora ca Drumont să facă să izbucnească scandalul public, să denunțe pericolul evreiesc şi în acelaşi timp să salveze onoarea Forțelor Armate care au ştiut să-l identifice cu atâta măiestrie şi să-l neutralizeze. E clar?

Foarte clar. La începutul lui octombrie, Simonini se afla în fața locotenent-colonelului Sandherr. Avea un chip pământiu şi insignifiant. Fizionomia perfectă pentru un şef al serviciilor de spionaj şi contraspionaj.

— Uite aici un exemplu de caligrafie a lui Dreyfus şi uite textul de transcris, îi spusese Sandherr întinzându-i două foi. După cum vezi, însemnarea trebuie să se adreseze ataşatului militar al ambasadei, von Schwarzkoppen, şi să anunțe sosirea unor documente militare despre frâna hidraulică a tunului de 120 şi alte amănunte de felul ăsta. Iar după lucruri dintr-astea nemții sunt hulpavi.

— N-ar fi bine să fie introduse şi câteva detalii tehnice? întrebase Simonini. Ar părea mai compromițător.

— Sper că-ți dai seama, zisese Sandherr, că, odată izbucnit scandalul, acest borderou va deveni de domeniu public. Nu putem să le dăm mură-n gură ziarelor informații tehnice, în două cuvinte, căpitane Simonini. Ca să te simți în largul dumitale, ți-am pregătit o cameră cu cele necesare pentru scris. Hârtie, pana şi cerneala sunt din cele care se foloseau în aceste birouri. Vreau un lucru bine făcut, ia-o pe îndelete şi fă multe încercări pentru ca scrisoarea să iasă perfect.

Aşa făcuse Simonini. Borderoul era un document pe hârtie velină la treizeci de rânduri, optsprezece pe o parte şi douăsprezece pe cealaltă. Simonini avusese grijă ca rândurile de pe prima pagină să fie

mai spațiate decât cele de pe a doua, cu caligrafie mai grăbită, pentru că aşa se întâmplă când scrii o scrisoare în stare de agitație şi începi în mod destins, pentru ca apoi să accelerezi. Dar mai ținuse cont şi de faptul că un astfel de document, dacă este aruncat la coş, mai întâi e rupt în bucăți şi deci avea să ajungă la serviciul de statistică în mai multe bucăți, ce trebuiau apoi repuse la loc, deci era mai bine să spațieze şi literele, ca să faciliteze colajul: dar nu prea mult, ca să nu se depărteze de modelul de scriere ce-i fusese dat.

În sfârşit, făcuse o treabă foarte bună.

Sandherr făcuse apoi să-i parvină acel borderou ministrului de război, generalul Mercier, şi în acelaşi timp ordona un control asupra documentelor tuturor ofițerilor din secție. La sfârşit, colaboratorii săi cei mai fideli îl informau că scrisul era al lui Dreyfus, care era arestat pe 15 octombrie. Timp de două săptămâni ştirea era ascunsă prin înşelătorie, dar lăsând tot timpul să se strecoare câte o indiscreție, pentru a gâdila curiozitatea ziariştilor, apoi începuse să se şoptească un nume, la început sub legământul secretului şi, în sfârşit, se admisese că vinovatul era căpitanul Dreyfus.

Imediat ce fusese autorizat de Sandherr, Esterhazy îl informase pe Drumont, care străbătea încăperile redacției agitând mesajul comandantului şi strigând „dovezile, dovezile, iată dovezile!".

La libre parole din 1 noiembrie titra cu caractere foarte mari: „Înaltă trădare. Arestarea ofițerului evreu Dreyfus". Campania începuse, întreaga Franță clocotea de indignare.

Dar chiar în dimineața aceea, lui Simonini, pe când în redacție se ciocnea în cinstea plăcutului eveniment, îi căzuse privirea pe scrisoarea prin care Esterhazy dăduse ştirea arestării lui Dreyfus. Rămăsese pe masa lui Drumont, pătată de paharul acestuia, dar foarte lizibilă. Iar ochiului lui Simonini, care petrecuse mai mult de o oră ca să imite presupusa caligrafie a lui Dreyfus, îi apărea limpede ca lumina zilei că scrisul acela, pentru care se antrenase atât de bine, era asemănător întru totul cu al lui Esterhazy. Nimeni nu se pricepe mai bine la asemenea lucruri ca un falsificator.

Ce se întâmplase? Sandherr, în loc să-i dea o foaie scrisă de Dreyfus, îi dăduse una scrisă de Esterhazy? E cu putință? Bizar,

inexplicabil, dar imposibil de negat. O făcuse din greşeală? Intenționat? Dar în cazul acesta, de ce? Sau poate însuşi Sandherr fusese înşelat de un subordonat al său, care-i dăduse modelul greşit? Dacă fusese înşelată buna-credință a lui Sandherr, trebuia să-l informeze despre schimb. Dar dacă Sandherr era de rea-credință, risca mult arătându-i că i-a înțeles jocul. Să-l informeze pe Esterhazy? Dar dacă Sandherr schimbase intenționat caligrafiile pentru a-i face rău lui Esterhazy, informând victima Simonini s-ar fi pomenit împotriva tuturor serviciilor. Să tacă? Şi dacă într-o bună zi serviciile aveau să-i impute lui substituirea?

Simonini nu era răspunzător de eroare, ținea s-o lămurească şi mai ales ținea ca falsurile lui să fie, ca să spunem aşa, autentice. Hotărâse să rişte şi se dusese la Sandherr, care se arătase mai întâi reticent să-l primească, poate pentru că se temea de o încercare de şantaj.

Când, apoi, Simonini îi spusese adevărul (unicul adevărat, între altele, în ghemul acela de minciuni), Sandherr, mai pământiu decât de obicei, avea aerul că nu-i vine să creadă.

— Domnule colonel, zisese Simonini, veți fi păstrat cu siguranță o fotocopie a borderoului. Faceți rost de un eşantion cu scrisul lui Dreyfus şi unul cu al lui Esterhazy şi haideți să comparăm cele trei texte.

Sandherr dăduse nişte ordine, după puțin timp avea pe birou trei foi, iar Simonini îi oferea dovezi: — Uitați-vă de exemplu aici. În toate cuvintele cu dublu s, cum ar fi adresse sau interessant, în textul lui Esterhazy primul dintre cei doi s este întotdeauna mai mic, iar al doilea mai mare si nu sunt aproape nici odată uniți. Asta am remarcat azi-dimineață, fiindcă stilul ăsta mi-a dat de furcă în mod deosebit atunci când scriam borderoul. Acum uitați-vă la caligrafia lui Dreyfus, pe care o văd pentru prima oară: e uimitor, dintre cei doi s, cel mai mare este primul, al doilea e mai mic şi sunt totdeauna legați. Doriți să continui?

...Va fi apoi rândul unora ca Drumont să facă să izbucnească scandalul public... (p. 366)

— Nu, mi-ajunge. Nu ştiu cum a avut loc echivocul, voi investiga. Acum problema este că documentul se află deja în mâinile generalului Mercier, care ar putea să dorească şi el să-l compare cu un eşantion din scrisul lui Dreyfus, însă nu e expert caligraf şi există totuşi nişte analogii între aceste două caligrafii. Trebuie doar să nu-l lăsăm să-i treacă prin minte să caute şi un eşantion din caligrafia lui Esterhazy. Dar nu văd de ce-ar trebui să se gândească tocmai la Esterhazy, dacă dumneata îți ții gura. Caută să uiți toată povestea asta şi, te rog, nu mai veni în aceste birouri. Recompensa dumitale va fi corectată în măsura cuvenită.

După aceea Simonini nu mai fusese nevoit să recurgă la ştiri secrete pentru a afla ce se întâmplă, deoarece cu cazul Dreyfus erau pline toate jurnalele. Şi în statul-major erau persoane cu oarecare prudență, care ceruseră probe sigure ale atribuirii borderoului lui Dreyfus. Sandherr recursese la un expert caligraf celebru, Bertillon, care scosese în evidență, bineînțeles, că scrisul din borderou nu era chiar identic cu acela al lui Dreyfus, dar era vorba de un caz evident de autofalsificare. Dreyfus îşi schimbase (chiar dacă numai parțial) scri-

sul ca să facă să se creadă că scrisoarea o scrisese altcineva. Cu toate aceste detalii ce puteau fi foarte bine neglijate, documentul era cu siguranță scris de mâna lui Dreyfus.

Cine ar fi îndrăznit să se îndoiască, mai ales că acum Libre parole biciuia în fiecare zi opinia publică avansând până şi bănuiala că aşazisa „afacerea" avea să se dezumfle deoarece Dreyfus era evreu şi avea să fie protejat de evrei? Există patruzeci de mii de ofițeri în armată, scria Drumont, cum se face că Mercier a încredințat secretele apărării naționale unui evreu alsacian cosmopolit? Mercier era liberal, presat de ceva vreme de Drumont şi de presa naționalistă, care-l acuzau de filosemitism. Nu putea să treacă drept apărătorul unui evreu trădător. Şi deci nu era câtuşi de puțin interesat să împotmolească ancheta, ba chiar se arăta foarte activ.

Drumont lovea insistent: „Mult timp evreii s-au ținut departe de armată, care s-a păstrat în puritatea ei franțuzească. Acum, când s-au infiltrat şi în oastea națională, vor fi stăpânii Franței, iar Rothschild îi va pune să-i comunice planurile de circulație a capitalurilor... Şi ați înțeles cu ce scop".

Tensiunea era la culme, căpitanul de dragoni Cremieu-Foa îi scria lui Drumont spunându-i că-i insulta astfel pe toți ofițerii evrei şi-i cerea satisfacție. Cei doi se băteau în duel, iar pentru a spori confuzia, iată că Cremieu-Foa îl avea drept martor pe cine? Pe Esterhazy... Marchizul de Lores, din redacția lui Libre parole, îl provoca la rândul său pe Cremieu-Foa, dar superiorii ofițerului îi interziceau să participe la un nou duel şi-l consemnau în cazarmă, astfel că ieşea la duel în locul lui un căpitan Mayer, care murea cu un plămân perforat. Dezbateri aprinse, proteste împotriva acestui reviriment al războaielor cu tentă religioasă... Iar Simonini evalua extaziat zgomotoasele rezultate ale unei singure ore din munca lui de scrib.

În decembrie era convocat consiliul de război, iar între timp fusese produs un alt document, o scrisoare către nemți a ataşatului militar italian Panizzardi, în care era pomenită „canalia aceea de D..." care le-ar fi vândut planurile anumitor fortificații. D. era Dreyfus? Nimeni nu îndrăznea să pună la îndoială faptul, şi abia apoi avea să se descopere că era un anume Dubois, un funcționar din minister care

vindea informații cu zece franci bucata. Prea târziu, la 22 decembrie Dreyfus era recunoscut vinovat, iar la începutul lui ianuarie era degradat la Ecole Militaire. În februarie avea să fie îmbarcat pentru Insula Diavolului.

Simonini se dusese să asiste la ceremonia degradării, pe care în jurnalul său o aminteşte ca înfiorător de sugestivă: cu trupele aliniate pe cele patru laturi ale curții interioare, cu Dreyfus care sosea şi trebuia să străbată aproape un kilometru printre aripile acelea ale unor viteji care, pe lângă că erau nepăsători, păreau să-i comunice disprețul lor, generalul Darras care scotea sabia din teacă, fanfara cânta, Dreyfus în uniformă solemnă mărşăluia către general escortat de patru artilerişti comandați de un sergent, Darras pronunța sentința de degradare, un uriaş ofițer de jandarmi, cu coif cu pene, se apropia de căpitan, îi smulgea tresele, nasturii, numărul de regiment, îi lua sabia şi o frângea pe genunchiul său, aruncând cele două bucăți ale ei la picioarele trădătorului.

Dreyfus părea impasibil, şi o bună parte a presei a văzut în asta un semn al feloniei lui. Lui Simonini i se păruse că-l aude strigând în momentul degradării „sunt nevinovat!", dar încet, fără să-şi piardă poziția de drepți. Asta pentru că, observa Simonini, micul evreu se identificase în aşa măsură cu demnitatea lui (uzurpată) de ofițer francez, încât nu reuşea să pună la îndoială hotărârile superiorilor săi — ca şi cum, fiindcă ei hotărâseră că el era un trădător, el trebuia să accepte asta fără să fie atins de îndoială. Poate că în clipa aceea simțea realmente că trădase, iar afirmația de nevinovăție, în ce-l privea, făcea parte obligatorie din ritual.

Aşa credea Simonini că-şi aminteşte, dar într-una din lădițele lui regăsise un articol al unui anume Brisson din Republique francaise, publicat a doua zi, care spunea tocmai contrariul:

În momentul în care generalul i-a zvârlit în față apostrofarea aceea dezonorantă, a ridicat brațul şi a strigat: „Trăiască Franța, sunt nevinovat!".

Subofițerul şi-a dus până la capăt însărcinarea. Aurul care acoperea uniforma zace pe jos. Nu i-au lăsat nici măcar petlițele roşii, semn distinctiv al armei. În mantaua lui, devenită în întregime nea-

gră, cu chipiul întunecat la culoare pe neaşteptate, pare că Dreyfus a îmbrăcat de pe acum ținuta ocnaşului... Continuă să strige: „Sunt nevinovat!”. De cealaltă parte a gardului, mulțimea, care nu-i zăreşte decât silueta, izbucneşte în imprecații şi fluierături stridente. Dreyfus aude acele blesteme şi furia lui este tot mai exasperată.

Pe când trece pe dinaintea unui grup de ofițeri, distinge aceste cuvinte: „Cară-te, Iuda!”. Dreyfus se revoltă furibund şi repetă încă o dată: „Sunt nevinovat, sunt nevinovat!”.

Acum putem să-i deosebim trăsăturile. Pentru câteva clipe îi privim țintă chipul, sperând să citim pe el o revelație supremă, vreo licărire a sufletului aceluia de care până acum doar judecătorii s-au putut apropia, scrutându-i ungherele cele mai tainice. Dar ceea ce-i stăpâneşte fizionomia este mânia, o mânie dusă până la paroxism. Buzele îi sunt întinse într-o strâmbătură înspăimântătoare, ochiul e injectat de sânge. Iar noi înțelegem că dacă condamnatul pare atât de tare şi păşeşte atât de marțial, este pentru că-i parcă biciuit de furia aceea ce-i întinde nervii până aproape să-i plesnească...

Ce anume închide în el sufletul acestui om? De ce motive ascultă, susținându-şi nevinovăția în felul acesta, cu o energie disperată? Speră oare să înşele opinia publică, să ne inspire nişte îndoieli, să arunce suspiciuni asupra sincerității judecătorilor care l-au condamnat? O idee ne vine, sclipind ca un fulger: dacă n-o fi vinovat, ce tortură cumplită!

Simonini nu arată că ar fi simțit vreo remuşcare, deoarece de vinovăția lui Dreyfus era sigur, din moment ce-o hotărâse el. Dar sigur că discordanța dintre amintirile lui şi articolul acela îi spunea cât de mult tulburase acea afacere o țară întreagă şi fiecare văzuse în derularea faptelor ceea ce voia să vadă.

Dar, în fond, Dreyfus să se ducă dracului, sau în insula acestuia. Nu mai era treaba lui.

Răsplata, care-i sosise la țanc în mod discret, fusese cu adevărat peste aşteptările lui.

Supraveghindu-l pe Taxil

Pe când se petreceau aceste lucruri, Simonini îşi aminteşte bine că nu-i era străin ceea ce punea la cale Taxil. Mai ales că de Taxil se

vorbea foarte mult în cercul lui Drumont, în care afacerea Taxil fusese privită mai întâi cu un scepticism amuzat, apoi cu o iritare scandalizată. Drumont se considera un antimason, un antisemit şi un catolic serios — şi, în felul său, şi era — şi nu suporta să-i susțină cauza un pungaş oarecare. Că Taxil era un trepăduş, asta Drumont o gândea de multă vreme şi îl şi atacase în France juive, susținând că toate cărțile lui anticlericale fuseseră publicate de editori evrei. Dar în anii aceia raporturile lor fuseseră afectate de chestiuni politice.

Noi am aflat deja acest lucru de la abatele Dalla Piccola, amândoi candidaseră la un scrutin electoral pentru funcția de consilier municipal al Parisului şi vizând acelaşi tip de electorat. Fapt pentru care bătălia devenise deschisă.

Taxil scrisese un Monsieur Drumont, etude psychologique în care îi critica adversarului, cu oarecare sarcasm, antisemitismul excesiv, observând că, mai accentuat decât la catolici, antisemitismul era tipic presei socialiste şi revoluționare. Drumont răspunsese cu Testament d'un antisemite, punând la îndoială convertirea lui Taxil, amintind de noroiul pe care aruncase asupra lucrurilor sfinte şi agitând neliniştitoare semne de întrebare privitor la nonbeligeranța lui cu lumea ebraică.

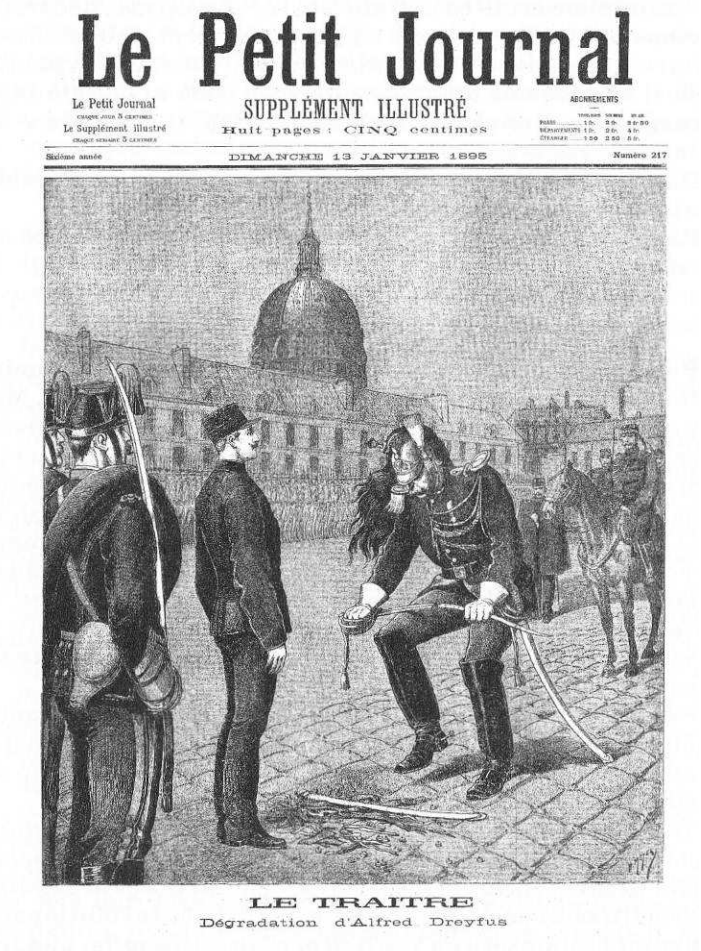

Le Petit Journal

Le Petit Journal — Le Supplément illustré

SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ

Huit pages : CINQ centimes

ABONNEMENTS

Sixième année — DIMANCHE 13 JANVIER 1895 — Numéro 217

LE TRAITRE

Dégradation d'Alfred Dreyfus

...un uriaș ofițer de jandarmi, cu coif cu pene, se apropia de căpitan, îi smulgea tresele, nasturii, numărul de regiment, îi lua sabia și o frângea pe genunchiul său, aruncând cele două bucăți ale ei la picioarele trădătorului... (p. 371)

Dacă luăm în considerare că în acelaşi an, 1892, luau naştere La libre parole, jurnal de bătălie politică, în stare să denunțe scandalul din Panama, şi Le diable au XIX siecle, pe care era o cutezanță să-l consideri o publicație credibilă, se înțelege de ce în redacția ziarului lui Drumont sarcasmele la adresa lui Taxil erau la ordinea zilei şi de ce erau urmărite cu zâmbete răutăcioase neplăcerile lui ulterioare.

Nu atât criticile îi dăunau lui Taxil, observa Drumont, cât aprobările nedorite. Pe marginea cazului acelei misterioase Diana îşi făceau de lucru acum zeci de aventurieri tot atât de nedemni de crezare, ce se făleau că au relații familiare cu o femeie pe care poate că n-o văzuseră nici odată.

Un oarecare Domenico Margiotta publicase Souvenirs d'un trente-troisieme Adriano Lemmi Chef Supreme des Franc-Macons şi le trimisese Dianei, declarându-se solidar cu revolta acesteia. În scrisoare, Margiotta se declara Secretar al Lojii Savonarola din Florența, Venerabil al Lojii Giordano Bruno din Palmi, Suveran Mare Inspector Ge-

neral, al 33-lea grad al Ritului Scoțian Antic şi Acceptat, Prinț Suveran al Ritului din Memfis Mițraim (al 95-lea grad), Inspector al Lojilor Mițraim din Calabria şi Sicilia, Membru de Onoare al Marelui Orient Național din Haiti, Membru Activ al Supremului Conciliu federal din Napoli, Inspector General al lojilor masonice ale celor trei Calabrii, Mare Maestru ad vitam al Ordinului Masonic Oriental din Mițraim sau Egipt din Paris (al 90-lea grad), Comandant al Ordinului Cavalerilor Apărători ai Masoneriei Universale, Membru de Onoare ad vitam al Conciliului Suprem şi General al Federației Italiene din Palermo, Inspector permanent şi Delegat Suveran al Marelui Directorat General din Napoli şi Membru al Noului Paladiu Reformat. Ar fi trebuit să fie un înalt demnitar masonic, dar spunea că părăsise de curând masoneria. Drumont zicea că se convertise la credința catolică pentru că direcția supremă şi secretă a sectei nu trecuse la el, cum ar fi sperat, ci la un anume Adriano Lemmi.

Iar despre obscurul Adriano Lemmi Margiotta povestea că şi-ar fi început cariera ca hoț, când falsificase la Marsilia o scrisoare de credit a firmei Falconet & C. din Napoli şi sustrăsese o pungă cu perle şi 300 de franci de aur de la soția unui medic, prieten al său, pe când ea îi pregătea un ceai în bucătărie. După o perioadă de temniță, debarcase la Constantinopol, unde intrase în serviciul unui vechi erborist evreu, spunând că era gata să renege botezul şi să se lase circumcis. Ajutat de evrei, făcuse apoi cariera pe care o ştim în cadrul masoneriei.

Iată cum, încheia Margiotta, „vița blestemată a lui Iuda, din care derivă toate relele omenirii, îşi folosise toată influența pentru a-l face să urce la conducerea supremă şi universală a ordinului masonic pe unul de-ai lor, anume pe cel mai rău dintre toți".

În lumea ecleziastică aceste învinuiri cădeau foarte bine, iar cartea pe care Margiotta o publicase în '95, Le Palladisme. Culte de Satan-Lucifer dans les triangles maconiques, se deschidea cu scrisori elogioase de la episcopii de Grenoble, Montauban, Aix, Limoges, Mende, Tarantaise, Pamiers, Orano, Annecy şi de la Ludovico Piavi, patriarh al Ierusalimului.

Problema e că informațiile lui Margiotta implicau jumătate din

lumea politică italiană şi în special figura lui Crispi, fost locotenent al lui Garibaldi şi în anii aceia prim-ministru italian. Atât timp cât se publicau şi se vindeau ştiri fantasmagorice despre riturile masonice, puteai să stai liniştit, însă dacă intrai în miezul raporturilor dintre masonerie şi puterea politică riscai să enervezi vreun personaj foarte răzbunător.

Taxil ar fi trebuit s-o ştie, dar căuta, evident, să recupereze acel teren pe care Margiotta i-l sustrăgea acum, şi iată că apărea, sub numele Dianei, o carte de aproape patru sute de pagini, Le 33eme Crispi, în care se amestecau fapte notorii, precum scandalul Băncii Romane în care fusese târât Crispi, ştiri despre pactul cu diavolul Haborym şi participarea sa la o şedinţă paladistă în timpul căreia obişnuita Sofia Walder anunţase că e însărcinată cu o fiică ce avea să-l nască, la rândul ei, pe Antihrist.

— Chestii de operetă, se scandaliza Drumont. Nu aşa se duce o luptă politică!

Şi totuşi, opera fusese primită favorabil la Vatican, iar asta îl îndârjea şi mai tare pe Drumont. Vaticanul avea o socoteală neîncheiată cu Crispi, care îi ridicase într-o piaţă romană un monument lui Giordano Bruno, victimă a intoleranţei ecleziastice, iar ziua aceea Leon al XlII-lea o petrecuse în rugăciune de ispăşire la picioarele statuii Sfântului Petru. Să ne imaginăm bucuria pontifului citind documentele acelea anticrispiene: dăduse sarcină secretarului său, monseniorul Sardi, să-i trimită Dianei nu doar obişnuita „apostolică binecuvântare", ci şi o vie mulţumire şi un îndemn să continue în lucrarea ei meritorie de demascare a „nelegiuitei secte". Iar că secta era nelegiuită o demonstra faptul că, în cartea Dianei, Haborym apărea cu trei capete, unul omenesc cu părul de flacără, unul de pisică şi unul de şarpe — cu toate că Diana preciza cu rigoare ştiinţifică, faptul că ea nu-l văzuse nici odată sub forma aceea (la invocarea ei se arătase doar ca un bătrân frumos cu barba argintie şi moale).

— Nu se îngrijesc nici măcar să respecte verosimilitatea! Cum poate o americancă sosită de puţin timp în Franţa să cunoască toate secretele politicii italiene? se indigna Drumont. Sigur, lumea nu face caz de lucrurile astea şi Diana se vinde bine, dar înaltul pontif, înal-

tul pontif va fi acuzat că acordă încredere oricărei bazaconii! Trebuie să apărăm Biserica împotriva propriilor ei slăbiciuni!

Primele îndoieli în legătură cu existența Dianei erau exprimate chiar de către Libre parole. Şi imediat după aceea interveneau în polemică publicații de inspirație explicit religioasă ca L'Avenir şi L'Univers. În alte cercuri catolice se dădeau de ceasul morții ca să dovedească existența Dianei: în Le Rosier de Marie apărea mărturia Preşedintelui Ordinului apărătorilor lui Saint-Pierre, Lautier, care afirma că a văzut-o pe Diana în compania lui Taxil, a lui Bataille şi a desenatorului care-i făcuse portretul, dar cu ceva timp în urmă, pe când Diana mai era paladiană. Totuşi, pesemne că-i strălucea în ochi convertirea iminentă, fiindcă autorul o descria astfel: „Este o tânără de douăzeci şi nouă de ani, grațioasă, distinsă, de înălțime superioară mediei, cu un aer deschis, franc şi onest, cu privirea scânteietoare de inteligență ce dovedeşte judecata şi obişnuința de a conduce. Se îmbracă elegant şi cu gust, fără afectare şi fără acea abundență de bijuterii ce le caracterizează atât de ridicol pe majoritatea străinelor bogate... Ochi prea puțin obişnuiți, când albastru ca marea, când galben ca aurul viu". Când îi fusese oferită o chartreuse refuzase, din ură pentru tot ce era bisericesc. Băuse doar coniac.

Taxil fusese magna pars în organizarea unei mari adunări antimasonice la Trento, în septembrie 1896. Dar tocmai acolo se intensificaseră bănuielile şi criticile catolicilor germani. Un oarecare părinte Baumgarten ceruse certificatul de naştere al Dianei şi mărturia preotului la care făcuse act de abjurare. Taxil proclamase că are probele în buzunar, dar nu le arătase.

Un abate Garnier, în Le Peuple Francais, în luna de după congresul de la Trento, ajungea să formuleze bănuiala că Taxil era o mistificare masonică, un anume părinte Bailly, în foarte prestigiosul jurnal La Croix, lua şi el distanță, iar Kolnische Volkszeitung amintea că Bataille-Hacks, încă din acelaşi an în care începeau fasciculele din Le diable, îl blasfemia pe Dumnezeu şi pe toți sfinții săi. Intrau în arenă în favoarea Dianei obişnuitul canonic Mustel, Civilta cattolica, un secretar al cardinalului Parocchi care-i scria „ca s-o întărească împotriva furtunii de calomnii ce nu se ferea să-i pună la îndoială până şi

existența”.

Lui Drumont nu-i lipseau cunoştințele trebuitoare din diferite medii şi nici flerul jurnalistic, Simonini nu înțelegea cum făcuse, dar reuşise să-l dibuiască pe Hacks-Bataille, probabil îl surprinsese în timpul uneia dintre crizele lui etilice, în care înclina tot mai mult către melancolie şi pocăință, şi iată lovitura de teatru: Hacks, mai întâi în Kolnische Volkszeitung şi apoi în La libre parole, îşi mărturisea falsul. Scria cu candoare: „Când a apărut enciclica Humanum Genus mă gândisem că se putea bate monedă pe credulitatea şi bestialitatea insondabilă a catolicilor. Ajungea să găseşti un Jules Verne ca să faci să pară cumplite poveştile astea cu bandiți. Am fost acest Verne, asta-i tot... Povesteam scene abracadabrante pe care le puneam în contexte exotice, sigur că nimeni n-avea să se ducă să controleze... Iar catolicii au înghițit totul. Neghiobia oamenilor ăstora e atât de mare, încât şi astăzi, dacă aş spune că mi-am bătut joc de ei, nu m-ar crede”.

Lautier scria în Le Rosier de Marie că poate fusese înşelat şi că femeia pe care o văzuse nu era Diana Vaughan şi, în sfârşit, apărea un prim atac iezuit datorat unui anume părinte Portalie într-o revistă foarte serioasă ca Etudes. Ca şi cum n-ar fi fost de-ajuns, unele jurnale scriau că Monseniorul Northrop, episcop de Charleston (unde ar fi trebuit să-şi aibă reşedința Pike, Marele Maestru al Marilor Maeştri), se dusese la Roma ca să-l asigure personal pe Leon al XlII-lea că masonii din oraşul lui erau oameni cuviincioşi, iar în templele lor nu exista nici o statuie a Satanei.

Drumont triumfa. Taxil era aranjat, lupta antimasonică şi cea antiiudaică se întorceau pe mâini serioase.

24

O noapte la slujbă

17 aprilie 1897

Dragă domnule căpitan,

Ultimele dumitale pagini însumează o cantitate incredibilă de fapte, şi e clar că, în timp ce dumneata trăiai întâmplările acelea, eu trăiam altele. Şi evident că dumneata erai informat (şi prin firea lucrurilor, prin vâlva pe care o făceau Taxil şi Bataille) în legătură cu ce se petrecea în jurul meu şi poate că-ți aminteşti mai multe decât reuşesc eu să reconstitui.

Dacă acum suntem în aprilie 1897, povestea mea cu Taxil şi Diana a durat vreo doisprezece ani, în care au avut loc prea multe lucruri. De exemplu, când l-am făcut noi pe Boullan să dispară?

Ar trebui să fie atunci când începuserăm de aproape un an publicațiile din Le diable. Boullan a venit într-o seară la Auteuil, răvăşit, ştergându-şi întruna cu o batistă buzele pe care se întărea o spumă alburie.

— Sunt mort, a zis el, ei mă ucid.

Doctorul Bataille hotărâse că un pahar zdravăn de alcool tare avea să-l repună pe picioare, Boullan nu refuzase, apoi prin cuvinte fără şir ne povestise o întâmplare cu farmece şi vrăji.

Ne mai povestise despre relațiile lui foarte proaste cu Stanislas de Guaita şi ordinul lui cabalistic al Rozei-Cruce, precum şi cu acel Josephin Peladan care pe urmă, din spirit de disidență, întemeiase ordinul Rozei-Cruce Catolice — personaje de care, evident, Le diable se mai ocupase. După părerea mea, erau puține deosebiri între rozicrucienii lui Peladan şi secta lui Vintras căreia Boullan îi devenise mare pontif, toți nişte inşi care umblau îmbrăcați cu dalmațiene acoperite de semne cabalistice şi nu se înțelegea bine dacă erau de partea bunului Dumnezeu sau de cea a diavolului, dar poate că tocmai de aceea Boullan ajunsese la cuțite cu cercul lui Peladan. Se duceau să scotocească în acelaşi teritoriu şi să caute să ispitească suflete pierdute.

Prietenii credincioşi ai lui Guaita îl prezentau ca pe un gentilom rafinat (era marchiz) care colecționa grimoires presărate cu

pentacule, opere de Lullus şi de Paracelsus, manuscrise ale maestrului său de magie albă şi neagră Eliphas Levi şi alte opere hermetice foarte rare. Se spunea că îşi petrecea zilele într-un mic apartament la parter din avenue Trudaine, unde nu primea decât ocultişti şi treceau uneori săptămâni întregi fără să iasă din casă. Dar tocmai în încăperile acelea, după alţii, îmbrăcat într-o mantie lungă, roşie şi înarmat cu o spadă, se lupta cu o fantomă pe care o ţinea prizonieră într-un dulap şi, plin de alcool şi morfină, dădea întruchipare umbrelor produse de delirurile sale.

Faptul că se mişca printre discipline stranii o spuneau titlurile lui, cum ar fi „Studii despre Ştiinţele Blestemate", în care denunţa uneltirile luciferice sau luciferiene, satanice sau sataneşti, diabolice sau diavoleşti ale lui Boullan, zugrăvit ca un pervertit care „ridicase desfrânarea trupească la rangul de practică liturgică".

Povestea era veche, încă din 1887 Guaita şi anturajul său convocaseră un „tribunal iniţiatic" care îl condamnase pe Boullan. Era vorba de o condamnare morală? Boullan susţinea că era o pedeapsă fizică şi se simţea continuu atacat, străpuns, lovit de fluide necunoscute, de suliţe de natură impalpabilă pe care Guaita şi ceilalţi le lansau chiar şi de la mare distanţă. Iar acum Boullan se simţea la limită.

— În fiecare seară, în momentul în care adorm, simt nişte lovituri, pumni, plesnituri cu dosul palmei — şi nu e iluzie a simţurilor mele bolnave, credeţi-mă, pentru că în acelaşi moment pisica mea se agită de parcă ar fi străbătută de un curent electric. Ştiu că Guaita a modelat o figură de ceară pe care o înţeapă cu un ac, iar eu simt dureri sfâşietoare. Am căutat să-i arunc un contra-sortilegiu ca să-l orbesc, dar Guaita a simţit capcana, el e mai puternic decât mine în artele astea şi mi-a aruncat înapoi făcătura. Ochii mi se încleie, respiraţia mi se face greoaie, nu ştiu câte ore voi putea să mai supravieţuiesc.

Nu eram siguri că ne povestea adevărul, dar nu asta era problema. Bietul de el se simţea realmente rău. Şi atunci Taxil avusese una dintre ideile sale de geniu: — Prefă-te mort, zisese el, pune de nişte oameni de încredere să spună că ai murit în timp ce te aflai în călătorie la Paris, nu te mai întoarce la Lyon, găseşte-ţi un adăpost aici, în oraş, taie-ţi barba şi mustăţile, devino un altul. Ca şi Diana, trezeşte-

te într-o altă persoană, dar, spre deosebire de Diana, rămâi în ea. Până ce Guaita şi ai lui, crezându-te mort, vor înceta să te mai chinuie.

— Şi cum trăiesc, dacă nu mai sunt la Lyon?

— O să trăieşti aici la noi, la Auteuil, cel puțin până ce vijelia se va fi potolit, iar adversarii dumitale vor fi demascați. În fond, Diana are tot mai multă nevoie de asistență, iar dumneata ne eşti mai folositor aici în fiecare zi, decât ca vizitator în trecere.

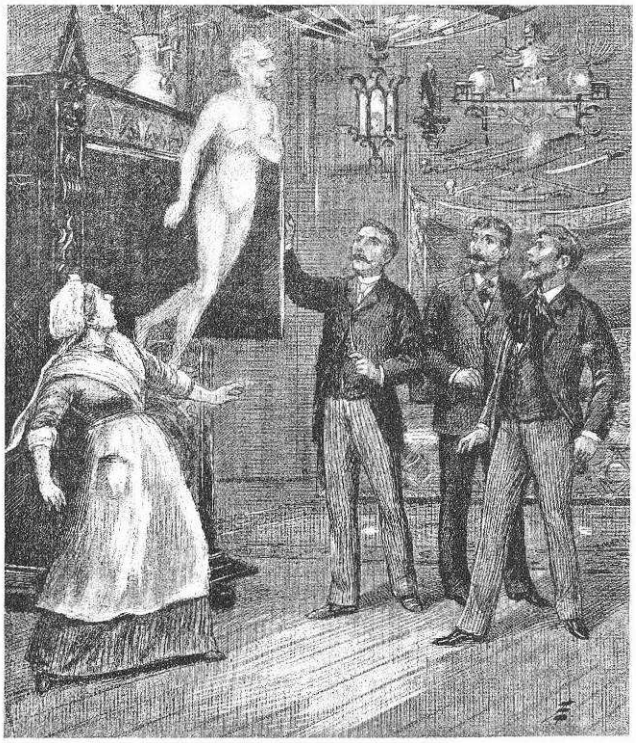

...se lupta cu o fantomă pe care o ținea prizonieră într-un dulap şi, plin de alcool şi morfină, dădea întruchipare umbrelor produse de delirurile sale... (p. 380)

— Însă, adăugase Taxil, dacă ai prieteni credincioşi, înainte de a te da drept mort scrie-le acestora scrisori dominate de presimțirea dispariției dumitale şi învinuiți-i limpede pe Guaita şi pe Peladan, aşa încât apropiații dumitale inconsolabili să dezlănțuie o campanie împotriva asasinilor dumitale.

Şi aşa fusese. Singura persoană aflată la curent cu disimularea aceea fusese Madame Thibault, asistenta, preoteasa, confidenta (şi poate şi altceva) lui Boullan, care le oferise prietenilor lui parizieni o înduioşătoare descriere a agoniei lui şi nu ştiu cum s-o fi descurcat cu apropiații lui lyonezi, poate a pus să fie îngropat un sicriu gol. La puțin timp după aceea era primită ca guvernantă de către unul din prietenii şi apărătorii postumi ai lui Boullan, Huysmans, un scriitor la modă — şi sunt convins că în unele seri, când eu nu eram la

Auteuil, a venit să-l viziteze pe vechiul ei complice.

La vestea morții, ziaristul Jules Bois îl atacase pe Guaita în Gil Blas, imputându-i şi practicile vrăjitoreşti, şi uciderea lui Boullan, iar Figaro publica un interviu cu Huysmans, care explica de-a fir-a-păr cum acționaseră vrăjile lui Guaita. Tot în Gil Blas, Bois îşi relua acuzele, cerea o autopsie a cadavrului ca să vadă dacă ficatul şi inima suferiseră realmente impactul săgeților fluide ale lui Guaita şi solicita o anchetă judiciară.

Guaita răspundea în replică tot în Gil Blas, făcând ironii la adresa puterilor lui aducătoare de moarte („ei bine, da, eu mânuiesc otrăvurile cele mai subtile cu artă infernală, le volatilizez ca să fac să li se scurgă aburii toxici la sute de leghe depărtare, către nările celor care nu-mi sunt simpatici, eu sunt Gilles de Rais al veacului ce va veni") şi-i provoca la duel atât pe Huysmans, cât şi pe Bois.

Bataille rânjea observând că, în ciuda tuturor puterilor magice, de o parte şi de cealaltă, nici unul nu reuşise nici măcar să-l zgârie uşor pe celălalt, dar un ziar din Toulouse insinua că cineva recursese cu adevărat la vrăjitorie: unul dintre caii care transporta la duel landoul lui Bois se prăbuşise fără motiv, fusese schimbat şi al doilea cal căzuse şi el la pământ, landoul se răsturnase, iar Bois ajunsese la locul menit duelului plin de vânătăi şi zgârieturi. Pe lângă aceasta, avea să spună mai apoi că unul dintre gloanțele sale fusese blocat pe țeava pistolului de o forță supranaturală.

Prietenii lui Boullan făcuseră să ajungă la gazete ştirea că rozicrucienii lui Peladan puseseră să se țină o slujbă la Notre-Dame, dar în momentul înălțării agitaseră amenințător nişte pumnale către altar. Ca să vezi! Pentru Le diable astea erau ştiri destul de picante şi mai puțin nedemne de crezare decât altele cu care cititorii fuseseră obişnuiți. Atâta doar că se cerea să-l tragă pe sfoară şi pe Boullan — şi fără prea multe menajamente.

— Dumneata eşti mort, îi zisese Bataille, şi lucrurile care se spun despre dispărutul ăsta nu mai trebuie să te intereseze. În plus, în cazul în care ar trebui să reapari într-o bună zi, vom crea în jurul dumitale o aură de mister din care nu vei avea decât de câştigat. Aşa că nu te mai sinchisi de ce-o să scriem noi, n-o să fie despre dumneata, ci

despre personajul Boullan, care acum nu mai există.

Boullan acceptase şi poate că-n delirul lui narcisist se bucura citind ceea ce Bataille continua să născocească în jurul practicilor lui oculte. Dar în realitate, acum, părea atras magnetic numai de Diana. Stătea în preajma ei cu o asiduitate bolnăvicioasă şi aproape că mă temeam pentru ea, tot mai hipnotizată de fanteziile ei, de parcă nu trăise şi până atunci destul de departe de realitate.

***

Dumneata ai povestit bine ceea ce ni s-a întâmplat după aceea. Lumea catolică se împărțise în două, iar o parte pusese la îndoială însăşi existența Dianei Vaughan. Hacks trădase, iar castelul pe care Taxil îl construise se prăbuşea. Eram acum oprimați de haita adversarilor noştri şi în acelaşi timp de mulții imitatori ai Dianei, precum acel Margiotta pe care l-ai amintit dumneata. Înțelegeam că forțasem prea tare nota, ideea unui diavol cu trei capete care benchetuia cu şeful guvernului italian era greu de digerat.

Câteva întâlniri cu părintele Bergamaschi mă convinseseră deacum că, chiar dacă iezuiții romani de la Civilta cattolica erau hotărâți să mai susțină cauza Dianei, iezuiții francezi (vezi articolul părintelui Portalie pe care-l citezi dumneata) aveau de-acum motive să îngroape toată povestea. O altă convorbire scurtă cu Hebuterne mă convinsese că şi masonii abia aşteptau ca farsa să înceteze. Catolicii voiau ca treaba să fie terminată fără zgomot, aşa încât să nu arunce altă discreditare asupra ierarhiei, masonii însă doreau o dezmințire în gura mare, pentru ca toți anii de propagandă antimasonică ai lui Taxil să fie stigmatizați ca pură ticăloşie.

Astfel, într-o zi primisem concomitent două mesaje. Unul, de la părintele Bergamaschi, spunea: „Te autorizez să-i oferi lui Taxil cincizeci de mii de franci ca să încheie toată afacerea. Cu frățietate întru Hristos, Bergamaschi". Celălalt, al lui Hebuterne, zicea: „Deci să terminăm. Oferă-i lui Taxil o sută de mii de franci dacă mărturiseşte public că el a inventat totul" .

Aveam spatele acoperit din ambele părți, nu-mi rămânea decât să-l împing pe Taxil la convertire sau reconvertire, ce-o fi fost ea. Ca şi la începutul acestei isprăvi, aveam din nou la dispoziție o sută cinci-

zeci de mii de franci, iar pentru Taxil şaptezeci şi cinci de mii erau suficienți, deoarece aveam argumente mai convingătoare decât banul.

— Taxil, l-am pierdut pe Hacks şi ar fi greu s-o expunem pe Diana unei confruntări publice. Eu am să mă gândesc cum s-o fac să dispară. Dar cel care mă îngrijorează eşti dumneata: după zvonurile pe care le-am cules, se pare că masonii au hotărât s-o termine cu dumneata, iar dumneata însuți ai scris cât de sângeroase sunt răzbunările lor. Înainte te-ar fi apărat opinia publică catolică, dar acum vezi că până şi iezuiții bat în retragere. Şi iată că ți se oferă o ocazie extraordinară: o lojă, să nu mă întrebi care, fiindcă-i vorba de ceva foarte secret, îți oferă şaptezeci şi cinci de mii de franci dacă declari public că ți-ai bătut joc de toți. Pricepi ce avantaj are masoneria de-aici: se curăță la loc de tot rahatul pe care l-ai aruncat asupra ei şi-i acoperă din nou cu el pe catolici, care par nişte creduli. Cât despre dumneata, publicitatea care o să-ți vină din această lovitură de teatru va face ca operele dumitale imediat următoare să se vândă mai mult decât cele anterioare, care printre catolici se şi vindeau tot mai puțin. Recâştigi publicul anticlerical şi mason. Îți prinde bine.

N-aveam nevoie să insist mult. Taxil e o paiață, iar ideea de a se expune într-o nouă ispravă de circ făcea să-i sclipească ochii de pe acum.

— Ascultă, dragă domnule abate, eu închiriez o sală şi comunic presei că într-o anumită zi va apărea Diana Vaughan şi va prezenta publicului şi o fotografie a demonului Asmodeu, pe care a făcut-o cu îngăduința lui Lucifer însuşi! Să spunem că printr-un afiş promit că intre participanți va fi trasă la sorți o maşină de scris în valoare de patru sute de franci, nu va fi însă necesar să fie extrasă, pentru că, bineînțeles, o să mă prezint ca să spun că Diana nu există — şi dacă nu există ea, e firesc ca nici maşina de scris să nu existe. Văd de pe acum scena: voi ajunge în toate jurnalele şi pe prima pagină. Foarte frumos. Dă-mi timp să organizez bine evenimentul şi (dacă nu te superi) cere un avans din cei şaptezeci şi cinci de mii de franci, pentru cheltuieli...

A doua zi Taxil găsise sala, la Societe de Geographie, dar avea să

fie liberă numai luni după Paşte. Îmi amintesc că am spus: — O să fie cam peste o lună, deci. În perioada asta nu te mai arăta, ca să nu stârneşti alte bârfe. Eu între timp o să mă gândesc cum să procedez cu Diana.

Taxil avusese un moment de ezitare, buza îi tremura şi, odată cu ea, îi tremurau şi mustățile: — N-oi fi vrând... s-o elimini pe Diana, zisese.

— Ce prostie, îi răspunsesem eu, nu uita că sunt om al bisericii. O voi duce acolo de unde am luat-o.

Mi s-a părut speriat la ideea de a o pierde pe Diana, dar frica de răzbunarea masonică era mai puternică decât ceea ce era sau fusese atracția lui față de Diana. Pe lângă că-i un pungaş, e şi laş. Cum ar fi reacționat dacă i-aş fi spus că da, aveam intenția s-o elimin pe Diana? Poate că, de frica masonilor, ar fi acceptat ideea. Cu condiția să nu fie el cel care o elimina.

Luni după Paşte va fi în 19 aprilie. Dacă, prin urmare, căzând de acord cu Taxil, era vorba de o lună de aşteptare, faptul trebuia să se petreacă în jurul datei de 19 sau 20 martie. Deci, recompunând puțin câte puțin faptele ultimilor zece ani, am ajuns până acum o lună. Iar dacă acest jurnal trebuia să-mi servească şi mie, ca şi dumitale, ca să găsim originea actualei mele rătăciri, nu s-a petrecut nimic. Sau poate că evenimentul crucial a avut loc tocmai în ultimele treizeci de zile.

Acum e ca şi cum m-aş teme să-mi amintesc mai multe.

17 aprilie, în zori

Pe când Taxil încă se mai învârtea furios prin casă şi începea să spumege de nerăbdare, Diana nu-şi dădea seama de ceea ce se petrecea, în alternările dintre cele două condiții, urmărea conciliabulele noastre cu ochii larg deschişi şi părea că se trezeşte doar când un nume de persoană sau de loc îi scăpăra ca un fulger slab în minte.

Se reducea acum tot mai mult la ceva vegetal, cu o singură manifestare animală, o sensibilitate tot mai excitată, care se îndrepta în mod independent asupra lui Taxil, a lui Bataille când era printre noi, asupra lui Boullan, bineînțeles, şi — oricât încercam să nu-i ofer nici un pretext — asupra mea.

Pe de altă parte, Diana intrase în asociația noastră când avea puțin peste douăzeci de ani şi acum trecuse de treizeci şi cinci de ani. Taxil zicea cu zâmbete din ce în ce mai lubrice că, maturizându-se, se făcea din ce în ce mai fermecătoare, de parcă o femeie trecută de treizeci de ani ar mai putea fi dorită. Poate că vitalitatea apropiată de cea a unui arbore dădea privirii ei un aer vag care părea misterios, pe când buza de sus îi tremura uneori de teamă şi părea să vibreze de senzualitate. Dar sunt perversiuni în care eu nu sunt expert.

Dumnezeule, de ce mă opresc asupra formei carnale a femeii aceleia, care pentru noi trebuia să fie doar un nefericit instrument?

***

Am spus că Diana nu-şi dădea seama de toate câte ni se întâmplau atunci. Poate greşesc: în martie, poate pentru că nu-i mai vedea nici pe Taxil, nici pe Bataille, se excitase. Era în prada unei crize isterice, demonul (zicea ea) o obseda cu cruzime, o rănea, o muşca, îi răsucea picioarele, îi dădea lovituri peste față — şi-mi arăta nişte semne albăstrui în jurul ochilor. Pe palme începeau să-i apară urme de răni care semănau a stigmate. Se întreba de ce puterile infernale acționau aşa de sever tocmai în ce-o privea pe o paladiană a lui Lucifer şi mă apuca de haină, ca pentru a cere ajutor.

...se simţea continuu atacat, străpuns, lovit
de fluide necunoscute, de suliţe de natură impalpabilă
pe care Guaita şi ceilalţi le lansau chiar
şi de la mare distanţă... (p. 381)

M-am gândit la Boullan, care se pricepea mai bine decât mine la farmece. Într-adevăr, imediat ce l-am chemat, Diana l-a apucat de braţe, începând să tremure. El i-a pus mâinile pe creştet şi, vorbindu-i cu blândeţe, a calmat-o, apoi i-a scuipat în gură.

— Şi cine-ţi spune, fiica mea (i-a zis el), că cel ce te supune la aceste barbarii ar fi stăpânul tău Lucifer? Nu crezi că, în dispreţ şi ca pedeapsă pentru credinţa ta paladiană, duşmanul tău o fi Duşmanul prin excelenţă, adică acel eon pe care creştinii îl numesc Iisus Hristos sau unul dintre presupuşii lui sfinţi?

— Dar, domnule abate, a zis Diana pierdută, dacă sunt paladiană e pentru că nu-i recunosc nici o putere lui Hristos răufăcătorul, până-ntr-acolo încât am refuzat într-o zi să înţep cu pumnalul ostia, deoarece socoteam o nebunie să recunoşti o prezenţă reală în ceea ce era doar un cocoloş de făină.

— Şi aici greşeşti, fiica mea. Uită-te ce fac creştinii, care recunosc suveranitatea lui Hristos al lor, dar prin asta nu consideră că diavolul nu există, şi chiar se tem de capcanele lui, de duşmănia şi de farmecele lui. Şi astfel trebuie să facem şi noi: dacă credem în puterea stăpânului nostru Lucifer este pentru că socotim că duşmanul său,

Adonai, fie şi în ipostaza lui Hristos, în mod spiritual există şi se manifestă prin nedreptatea sa. Şi deci va trebui să te pleci să calci în picioare imaginea duşmanului tău în singurul mod permis unui luciferian credincios.

— Care este?

— Liturghia neagră. Nu vei putea obține nici odată bunăvoința lui Lucifer, stăpânul nostru, decât preamărind cu ajutorul liturghiei negre refuzul tău față de Dumnezeul creştin.

Diana mi se păruse convinsă, iar Boullan mă întrebase dacă putea s-o ducă la o adunare de credincioşi satanişti, în încercarea lui de a o convinge că satanismul şi luciferianismul sau paladismul aveau aceleaşi țeluri şi aceeaşi funcție purificatoare.

Nu-mi plăcea s-o las pe Diana să iasă din casă, însă trebuia să-i dau posibilitatea de a mai lua aer .

***

Îl găsesc pe abatele Boullan sfătuindu-se în taină cu Diana. Tocmai îi spune:

— Ți-a plăcut ieri?

Ce s-a întâmplat ieri?

Abatele continuă:

— Ei bine, tocmai mâine seară va trebui să oficiez o altă liturghie solemnă într-o biserică profanată, de la Passy. O seară minunată, este 21 martie, echinocțiul de primăvară, o dată plină de semnificații oculte. Însă dacă vei accepta să vii, va trebui să te pregătesc spiritual, acum, şi singură, prin spovedanie.

Am ieşit, iar Boullan a rămas cu ea timp de peste o oră. Când, în sfârşit, m-a rechemat, a spus că a doua zi, seara, Diana avea să meargă la biserica din Passy, dar dorea ca eu s-o însoțesc.

— Da, domnule abate, mi-a spus Diana cu ochii neobişnuit de scânteietori şi cu obrajii aprinşi, da, vă rog eu asta.

Ar fi trebuit să refuz, dar devenisem curios şi nu voiam să par un bigot în ochii lui Boullan.

***

Scriu şi tremur, mâna îmi lunecă aproape singură pe foaia de hârtie, acum nu doar că-mi amintesc, ci retrăiesc, e ca şi cum aş povesti

ceva care se petrece în clipa asta...

Era în seara de 21 martie. Dumneata, căpitane, ți-ai început jurnalul la 24 martie, povestind că eu mi-aş fi pierdut memoria pe 22 dimineața. Prin urmare, dacă s-a petrecut ceva îngrozitor, trebuie să fi fost în seara lui 21 .

Încerc să reconstitui, dar treaba asta îmi cere efort, mă tem că am febră, fruntea îmi arde.

După ce am luat-o pe Diana de la Auteuil, îi dau o anumită adresă trăsurii. Birjarul mă priveşte pieziş, ca şi cum n-ar avea încredere într-un client ca mine, şi, în ciuda veşmântului meu ecleziastic, dar în fața ofertei unui bacşiş bun, porneşte fără să mai spună nimic. La un moment dat o ia pe o stradă dreaptă care pare interminabilă, abia luminată de nişte becuri cu gaz care devin din ce în ce mai rare pe măsură ce trăsura înaintează, până când coteşte pe o străduță întunecată, având pe laturi case aproape în ruină ce par nelocuite şi care se termină într-o fundătură, lângă fațada aproape dezgărdinată a unei vechi capele.

Coborâm, iar birjarul pare să aibă grabă mare s-o ia din loc, fiindcă, în timp ce, după ce-i plătisem cursa, mă scotocesc prin buzunare ca să mai găsesc câțiva franci, strigă „nu contează, domnule abate, eu vă mulțumesc, oricum!” şi renunță la bacşiş numai ca să plece mai repede.

— E frig şi mi-e frică, spune Diana, strângându-se în mine. Mă retrag, dar în acelaşi timp, pentru că nu are brațul gol, ci i-l simt sub țesătura pe care o are pe ea, îmi dau seama că-i îmbrăcată ciudat: are pe ea o pelerină cu glugă, care-o acoperă în întregime, din cap până-n picioare, aşa încât în întunericul acela ar putea fi luată drept un călugăr, şi anume dintre cei care apar prin subteranele mănăstirilor în romanele acelea în stil gotic care erau la modă la începutul acestui secol. Nu am mai văzut-o, dar trebuie să spun că nici nu-mi trecuse vreodată prin minte să cercetez cufărul cu toate lucrurile pe care le adusese cu ea din casa doctorului Du Maurier.

Uşița capelei e întredeschisă. Intrăm într-un naos unic, luminat de un şir de lumânări care ard pe altar şi de multe sfeşnice aprinse care fac un fel de cunună în jurul altarului, de-a lungul unei mici abside.

Altarul e acoperit cu o mătase întunecată la culoare, semănând cu cele ce se folosesc la funeralii. Deasupra, în loc de crucifix sau de altă icoană, apare o statuie a demonului în formă de țap, cu un falus întins înainte, disproporționat, lung de aproape treizeci de centimetri. Candelele nu sunt albe sau gălbui, ci negre. În centru, într-un tabernacul, apar trei cranii.

— Mi-a vorbit despre ele abatele Boullan, îmi şopteşte Diana, sunt moaştele celor trei magi, cei adevărați, Theobens, Menser şi Sair. Au fost vestiți de stingerea unei stele căzătoare şi s-au îndepărtat de Palestina ca să nu fie martorii naşterii lui Hristos.

În fața altarului, aranjați în semicerc, se află un şir de tineri, băieții la dreapta şi fetele la stânga. Vârsta ambelor grupuri este atât de crudă, încât mică e deosebirea ce s-ar observa între cele două sexe, iar amfiteatrul acela drăguț ar putea părea ocupat de androgini grațioşi, ale căror deosebiri sunt şi mai ascunse de faptul că toți poartă pe cap câte o coroniță de trandafiri veştezi, de n-ar fi faptul că băieții sunt goi şi se deosebesc prin membrul pe care-l scot în evidență arătându-şi-l unul altuia, pe când fetele sunt acoperite cu tunici scurte din țesătură aproape transparentă, ce le mângâie sânii mici şi rotunjimea necoaptă a şoldurilor, fără să ascundă nimic. Sunt cu toții foarte frumoşi, chiar dacă fețele exprimă mai multă răutate decât nevinovăție, dar aceasta cu siguranță că le sporeşte farmecul — şi trebuie să mărturisesc (curioasă situație, în care eu, un preot, mă spovedesc dumitale, căpitane!) că pe când simt, să nu zic spaimă, dar cel puțin temere în fața unei femei deja mature, mi-e greu să mă sustrag seducției unei făpturi impubere.

Novicii aceia neobişnuiți trec în spatele altarului, aducând nişte mici cădelnițe pe care le împart celor prezenți, apoi unii dintre ei apropie nişte rămurele răşinoase de sfeşnice, aprinzându-le, şi cu ele aprind cădelnițe, din care se desprind un fum gros şi un parfum leşinat de droguri exotice. Mulți dintre cei aflați de față aspiră violent exhalațiile, apoi, aproape pierduți, îşi descheie veşmintele scoțând gemete slabe. Alții dintre efebii aceia goi distribuie acum nişte cupe mici şi una îmi este oferită şi mie. — Beți, domnule abate, îmi spune un băiețandru cu privirea sfruntată, vă ajută să intrați în spiritul ritu-

lui.

Am băut, iar acum văd şi aud totul ca şi cum ar avea loc prin ceață.

Iată că intră oficiantul, şi-l recunosc pe Boullan. Poartă o hlamidă albă având pe ea o planetă roşie pe care se vede un crucifix răsturnat. La încrucişarea celor două brațe ale crucii se află imaginea unui țap negru care, ridicat pe copitele dinapoi, întinde coarnele... Dar la prima mişcare pe care oficiantul a făcut-o, ca din întâmplare sau din neglijență, dar în realitate din cochetărie perversă, hlamida s-a desfăcut în față arătând un falus de proporții remarcabile, cum nu bănuisem vreodată la un ins fleşcăit ca Boullan, şi de pe acum în erecție, de la vreun drog pe care abatele evident că l-a luat mai înainte. Coapsele îi sunt prinse în două jartiere roşii care-i țin nişte ciorapi negri ca aceia (vai mie, acum reproduşi în Charivari şi în alte hebdomadare, ce se văd şi pe la abați şi preoți, chiar şi când ei n-ar vrea) ai Celestei Mogador când dansa ea can-can-ul la Bal Mabille.

Oficiantul s-a întors cu spatele la credincioşi şi şi-a început slujba în latină, în timp ce androginii îi răspund.

— In nomine Astaroth et Asmodei Beelzebuth. Introibo ad altare Satanae.

— Qui laetificat cupidatem nostram.

— Lucifer omnipotens, emitte tenebram tuam et afflige inimicos nostros.

— Ostende nobis, Domine Satanas, potentiam tuam et exaudi luxuriam meam.

— Et blasphemia mea ad te veniat.

Apoi Boullan a scos din veşmânt o cruce, şi-a pus-o sub tălpi şi a călcat-o de mai multe ori în picioare: — O, Cruce, eu te zdrobesc în amintirea şi răzbunarea vechilor Maeştri ai Templului. Te calc în picioare fiindcă ai fost unealtă de falsă sfințire a falsului Hristos Iisus.

Iar în acest moment Diana, fără să mă prevină şi ca printr-o iluminare subită (dar, fireşte, după instrucțiuni pe care Boullan i le-a dat ieri în timpul spovedaniei), străbate naosul printre cele două aripi de credincioşi şi se postează dreaptă la picioarele altarului. Apoi, întorcându-se către credincioşi (sau necredincioşi, ce-or fi fost ei), cu

un gest hieratic îşi scoate dintr-odată gluga şi pelerina, strălucind goală. Îmi lipsesc cuvintele, domnule căpitan Simonini, dar e ca şi cum aş vedea-o, ieşită de sub văl pe Isis, cu chipul acoperit doar de o mască subțire, neagră.

Sunt apucat ca de un fior văzând pentru prima oară o femeie în toată incredibila violență a trupului ei fără veşminte. Părul de aur roşu pe care ea de obicei şi-l ține în mod cast strâns în coc, lăsat liber îi coboară impudic şi-i mângâie fesele, de o rotunjime malignă şi perfectă. Din statuia aceasta păgână se remarcă semeția gâtului subțire ce se înalță ca o coloană deasupra umerilor de o albeață marmoreană, pe când sânii (şi văd pentru prima oară mamelele unei făpturi femeieşti) se ridică tari, superbi şi satanic de orgolioşi. Între ei, unică rămăşiță necarnală, medalionul pe care Diana nu-l lasă nici odată.

Diana se întoarce şi urcă cu o lubricitate molatică cele trei trepte care duc la altar, apoi, ajutată de oficiant, se tolăneşte pe el, cu capul lăsat pe o pernă de catifea neagră, cu franjuri de argint, pe când pletele îi unduiesc peste marginile mesei, cu pântecele uşor arcuit, cu picioarele desfăcute aşa încât să i se vadă puful arămiu care ascunde intrarea acelei peşteri femeieşti, pe când trupul îi luceşte sinistru în bătaia roşiatică a candelelor. Dumnezeule, nu ştiu cu ce cuvinte să descriu ceea ce-mi văd ochii, e ca şi cum oroarea mea firească față de carnea feminină şi teama pe care mi-o inspiră s-ar fi topit ca să lase loc unei senzații noi, de parcă o licoare nemaigustată vreodată mi-ar curge prin vine...

Boullan a depus pe pieptul Dianei un mic falus din fildeş şi pe pântecele ei o pânză brodată pe care a sprijinit o cupă făcută dintr-o piatră de culoare întunecată.

Din cupă a scos o ostie — şi nu-i vorba, desigur, de una din cele deja sfințite cu care dumneata, căpitane Simonini, faci comerț, ci de o părticică pe care Boullan, încă preot al sfintei biserici romane în toată regula, chiar dacă probabil deja excomunicat, tocmai o sfințeşte pe pântecele Dianei.

Şi rosteşte: — Suscipe, Domine Satana, hanc hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi. Amen.

Apoi ia ostia şi, după ce a lăsat-o de două ori în jos şi a ridicat-o

de două ori către cer, şi rotită o dată atât la dreapta, cât şi la stânga, o arată credincioşilor zicând: — Din sud eu invoc bunăvoința lui Satan, din est invoc bunăvoința lui Lucifer, din nord invoc bunăvoința lui Belial, din vest invoc bunăvoința lui Leviathan, să se deschidă porțile infernului şi să vină la mine, chemați cu acest nume, Paznicii Puțului Abisului. Tatăl nostru, carele eşti în infern, blestemat fie numele tău, să se nimicească împărăția ta, înjosită fie voia ta, aşa şi pe pământ precum în iad: Lăudat fie numele Fiarei!

Iar corul tinerilor, cu voce tare: — Şase şase şase! Numărul Fiarei!

Strigă acum Boullan: — Slăvit fie Lucifer, al cărui Nume e Nenorocire. O, maestru al pandemoniului, eliberator al binefacerilor crimei, mare intendent al păcatelor de nemărturisit, Satana, pe tine te adorăm, tu care veghezi asupra iubirilor împotriva firii, a binefăcătoarelor incesturi, a celor mai desfătătoare sodomii şi a desfătării deflorărilor! Iar pe tine, o, lisuse, maestru al samavolniciei, jefuitor de laude, prădător de sentimente, pe tine în calitate de preot eu te silesc, fie că vrei sau nu, să cobori în ostia asta şi să te întrupezi în pâinea asta, aşa încât noi să putem să-ți batem cuiele, să apăsăm pe ghimpii tăi şi să facem să curgă sângele din plăgile tale blestemate!

— Şase şase şase, repetă copilandrii.

Boullan ridică ostia şi rosteşte: — La început a fost carnea, iar carnea era la Lucifer şi carnea era Lucifer. Ea era la început la Lucifer, totul a fost făcut printr-însa, şi fără ea nimic nu a fost făcut din toate cele ce există. Iar carnea s-a făcut cuvânt şi a venit să locuiască în mijlocul nostru, în întuneric, iar noi i-am văzut nepătrunsa splendoare a fiicei una născută din Lucifer, plină de urlete şi mânie şi dorință.

Face să alunece fărâmitura pe pântecele Dianei şi apoi i-o introduce în vagin. De cum o scoate, o înalță către naos strigând cu voce tare: — Luați şi mâncați!

Doi dintre androgini i se prosternează dinainte, îi ridică hlamida şi împreună îi sărută membrul ridicat. Apoi întregul grup al adolescenților se aruncă la picioarele lui şi, pe când băieții încep să se masturbeze, fetele îşi smulg una alteia vălurile şi se rostogolesc una peste alta scoțând țipete voluptuoase. Aerul se umple de alte parfumuri,

tot mai insuportabil de violente, şi toți cei prezenți, treptat, scoțând mai întâi suspine de dorință, apoi mugete de voluptate, se despoaie, începând să se împreuneze unul cu celălalt, fără deosebiri de sex sau de vârstă, şi văd printre aburi o femeie rea şi urâtă, trecută de şaptezeci de ani, toată numai piele ridată, cu sânii reduşi la două frunze de salată, cu picioarele ajunse scheletice, rostogolindu-se pe jos pe când un adolescent îi sărută nesătul vulva.

Eu sunt numai tremur, privesc în jurul meu ca să pricep cum pot ieşi din lupanarul ăla, locul unde stau ghemuit e aşa de plin de suflare otrăvită de parcă aş trăi într-un nor des, ceea ce am băut la început m-a drogat cu siguranță, nu mai izbutesc să fac legătura şi văd acum totul ca printr-o ceață roşiatică. Şi tocmai prin norul ăsta o zăresc pe Diana, tot goală, fără mască, coborând de pe altar, pe când mulțimea smintiților, chiar continuând învălmăşeala aceea carnală, face tot ce poate ca să-i înlesnească trecerea. Ea vine către mine.

Cuprins de groaza de a mă coborî la nivelul masei aceleia de inşi ieşiți din minți, dau înapoi, dar sfârşesc prin a mă izbi de o coloană, Diana mă ajunge gâfâindu-mi în spate, oh, Doamne, pana îmi tremură, mintea mi se clatină, lăcrimând de dezgust cum mă simt (acum ca şi atunci), neînstare nici măcar să strig, deoarece mi-a invadat gura cu ceva care nu-i al meu, mă simt rostogolindu-mă pe jos, parfumurile mă zăpăcesc, trupul acela care încearcă să se contopească cu al meu îmi provoacă o excitație vecină cu agonia, îndrăcit de parcă aş fi o isterică de la Salpetriere, ating (cu mâinile mele, de parcă aş vrea!) carnea aceea străină, pătrund într-o rană a ei cu o curiozitate bolnăvicioasă de chirurg, o rog pe vrăjitoarea aceea să mă lase, o muşc ca să mă apăr şi ea îmi strigă să repet, îmi dau capul pe spate gândindu-mă la doctorul Tissot, ştiu că din insuficiențele acelea va veni slăbirea întregului meu trup, paloarea pământie a feței mele acum muribunde, vederea încețoşată şi somnul tulburat, răguşeala beregatei, durerile globilor oculari, invazia rău-mirositoare de pete roşii pe față, voma de materii calcinate, palpitațiile inimii — şi în fine, odată cu sifilisul, orbirea.

Şi în timp ce încă de pe acum nu mai văd, deodată simt cea mai sfâşietoare şi indicibilă şi insuportabilă senzație din viața mea, de

parcă tot sângele din venele mele ar țâşni deodată dintr-o rană din fiecare dintre membrele mele întinse până la spasm, din nas, din urechi, din vârful degetelor, până şi din anus, ajutor, ajutor, cred că înțeleg ce anume este moartea, de care orice viețuitor fuge, chiar dacă o caută din instinctul nefiresc de înmulțire a propriei semințe...

Nu mai izbutesc să scriu, acum nu-mi mai amintesc, acum retrăiesc, experiența este incredibilă, aş vrea să pierd din nou orice amintire...

***

E ca şi cum mi-aş reveni dintr-un leşin, îl regăsesc pe Boullan alături, care o ține de mână pe Diana, din nou acoperită de pelerina ei. Boullan îmi spune că e o trăsură la uşă: e de acord s-o duc pe Diana înapoi acasă, deoarece pare epuizată. Ea tremură şi şopteşte cuvinte de neînțeles.

Boullan este extraordinar de serviabil şi la început cred că vrea săşi ceară iertare pentru ceva — în fond, el este cel care m-a târât în povestea aia dezgustătoare. Dar când îi spun că poate să plece şi că de Diana mă ocup eu, insistă să ne însoțească, amintindu-mi că şi el locuieşte la Auteuil. De parcă ar fi gelos. Ca să-l provoc, îi spun că nu mă duc la Auteuil, ci în altă parte, că o duc pe Diana la un prieten de încredere. Păleşte, de parcă i-aş sustrage o pradă care-i aparține.

— Nu contează, zice el, merg şi eu, Diana are nevoie...

Urcat în trăsură, dau fără să mă gândesc adresa din rue Maître-Albert, ca şi cum aş fi hotărât că din seara aceea Diana trebuia să înceapă să dispară de la Auteuil. Boullan mă priveşte fără să înțeleagă, dar tace şi urcă, apucând-o pe Diana de mână

Nu vorbim pe drum, îi las să intre în apartamentul meu. O răstorn pe Diana pe pat, apucând-o de încheietura mâinii şi vorbindu-i pentru prima oară după ceea ce se petrecuse între noi, în tăcere. Urlu la ea: De ce, de ce?

Boullan caută să se vâre între noi, dar îl împing violent la perete, unde lunecă pe jos — abia atunci îmi dau seama cât de flasc este demonul acela şi cât de bolnăvicios, eu în comparație cu el sunt un Hercule.

Diana se eliberează, pelerina i se desface la sân, nu suport să-i văd

din nou carnea, încerc s-o acopăr, mâna mi se încurcă în lănțişorul medalionului ei, în mica noastră luptă se smulge, medalionul rămâne în mâinile mele, Diana încearcă să-l ia înapoi, mă retrag în fundul încăperii şi deschid cutiuța aceea minusculă.

Din ea ies la iveală un profil de aur care, fără nici o îndoială, reproduce tablele legii mozaice şi o inscripție în limba ebraică.

— Ce înseamnă? întreb apropiindu-mă din nou de Diana, întinsă pe pat cu ochii larg deschişi, ce vor să spună semnele acestea din spatele portretului mamei tale?

— Mama, murmură cu voce absentă, mama era evreică... Ea credea în Adonai...

Aşa, prin urmare. Nu doar că m-am împreunat cu o femeie, viță a demonului, dar şi cu o evreică — pentru că descendența între aceia, ştiu asta, trece prin ramura mamei. Şi, prin urmare, dacă din întâmplare în acest amplex sămânța mea ar fi fecundat acel pântec impur, eu aş da viață unui evreu.

— Nu poți să-mi faci una ca asta, strig eu şi mă reped asupra prostituatei, o strâng de gât, ea se zbate, eu măresc încleştarea, Boullan şi-a revenit şi se aruncă asupra mea, din nou îl dau la o parte cu un picior în vintre şi-l văd leşinând într-un colț, mă arunc încă o dată asupra Dianei (ah, cu adevărat îmi pierdusem cumpătul!) puțin câte puțin ochii par să-i iasă din orbite, limba umflată îi iese din gură, aud un ultim suspin, apoi trupul i se lasă moale, fără suflare.

Îmi reiau înfățişarea normală. Îmi spun că trebuie să fac să dispară cadavrul femeii în haznaua de jos — care acum începe să devină mai primitoare decât cimitirul dumitale din Praga, domnule căpitan. Dar e întuneric, ar trebui să țin o lumânare aprinsă, să străbat tot coridorul până la dumneata acasă, să cobor în prăvălie şi de acolo în canalul de scurgere, îmi trebuie ajutorul lui Boullan, care acum se ridică de jos cu o privire dementă.

În clipa asta înțeleg că nu-l voi putea lăsa să iasă din casa asta pe martorul crimei mele. Îmi amintesc de pistolul cu care trăsesem în oaspetele inoportun cu câteva zile mai înainte, deschid sertarul în care-l ascunsesem, îl îndrept către Boullan, care continuă să mă privească halucinat.

— Îmi pare rău, abate, îi spun, dacă vrei să te salvezi, ajută-mă să fac să dispară acest trup drag.

— Da, da, zice el, ca într-un extaz erotic, în tulburarea lui, Diana moartă, cu limba afară din gură şi cu ochii larg deschişi, trebuie că i se pare tot atât de demnă de dorit ca Diana goală care abuzase de mine pentru plăcerea ei.

Pe de altă parte, nici eu nu sunt lucid. Ca într-un vis, o înfăşor pe Diana în pelerina ei, îi întind lui Boullan o lumânare aprinsă, apuc moarta de picioare şi o târăsc de-a lungul coridorului până acasă la dumneata, apoi în jos, pe scăriță, în magazin şi de acolo în hazna, capul cadavrului se loveşte de trepte cu lovituri sinistre, şi în sfârşit îl aliniez alături de rămăşițele lui Dalla Piccola (celălalt).

...Mama, murmură cu voce absentă,
mama era evreică... (p. 401)

Boullan mi se pare înnebunit. Râde.

— Ce de morți, zice. Poate-i mai bine aici jos decât acolo, afară, în lume, unde Guaita mă aşteaptă... Aş putea să rămân cu Diana?

— Bineînțeles, domnule abate, îi spun eu, nici n-aş putea dori altceva mai bun.

Scot pistolul, trag şi-l nimeresc în mijlocul frunții.

Boullan cade într-o parte, aproape peste picioarele Dianei. Trebuie

să mă aplec, să-l ridic şi să-l pun alături. Zac unul lângă altul ca doi amanți.

***

Şi iată că tocmai acum, povestind, am redescoperit cu neliniște ce se petrecuse cu o clipă înainte de a-mi pierde memoria.

Cercul s-a închis. Acum ştiu. Acum, în zorii zilei de 18 aprilie, duminica Paştelui, am scris ce se petrecuse pe 21 martie, noaptea târziu, cu cel care crezusem că era abatele Dalla Piccola...

25

Limpezirea ideilor

Din jurnalele din 18 şi 19 aprilie 1897

În momentul ăsta cei care, peste umărul lui Simonini, ar fi citit cele scrise de Dalla Piccola ar fi văzut că textul se întrerupea, de parcă tocul, pe care mâna nu reuşea să-l mai țină, ar fi căzut, pe când trupul celui ce scria luneca pe jos, o lungă mâzgălitură fără sens ce se termina dincolo de foaie, mânjind fetrul verde de pe masa de scris. Iar după aceea, pe o foaie următoare, părea că de scris se reapucase căpitanul Simonini.

Acesta se trezise îmbrăcat în preot, cu peruca lui Dalla Piccola, dar acum ştiind fără umbră de îndoială că era Simonini. Văzuse imediat, deschise pe masă şi acoperite cu un scris isteric şi din ce în ce mai confuz, ultimele pagini pe care le redactase pretinsul Dalla Piccola şi pe când citea asuda, inima îi palpita şi îşi amintea, până la punctul unde scrisul abatelui se termina, iar el (abatele) sau el (Simonini) leşinaseră; nu... el leşinase.

Imediat ce-şi revenise şi mintea i se limpezea încet-încet, totul devenea clar. Vindecându-se înțelegea, şi ştia că e unul si acelaşi cu Dalla Piccola, ceea ce cu o seară înainte Dalla Piccola îşi amintise îşi amintea acum şi el, adică îşi aducea aminte că în ipostaza abatelui Dalla Piccola (nu cel cu dinții ieşiți în afară, pe care-l ucisese, ci celălalt, pe care-l făcuse să renască şi-l întruchipase ani de zile) avusese teribila experiență a liturghiei negre.

Ce se întâmplase apoi? Poate că, luptându-se cu el, Diana avusese timp să-i smulgă peruca, poate pentru a putea să târască trupul nefericitei până la hazna trebuise să-şi scoată tunica şi apoi, cu mințile aproape pierdute, se întorsese din instinct şi intrase în propria-i cameră din rue Maître-Albert, unde se trezise în dimineața de 22 martie, neînstare să înțeleagă unde-i erau veşmintele.

Contactul fizic cu Diana, dezvăluirea originii ei atât de ruşinoase şi crima lui necesară, aproape rituală, fuseseră prea mult pentru el şi în noaptea aceea îşi pierduse memoria, sau poate că şi-o pierduseră împreună, şi Dalla Piccola, şi Simonini, iar cele două personalități alternaseră în decursul lunii respective. Probabil că, aşa cum i se în-

tâmpla Dianei, trecea de la o condiție la cealaltă printr-o criză, un raptus epileptic, un leşin, cine ştie, dar nu-şi dădea seama şi de fiecare dată se trezea altfel, crezând că pur şi simplu dormise.

Terapia doctorului Froïde funcționase (chiar dacă doctorul nu avea să ştie nici odată că funcționa). Povestindu-i de fiecare dată celuilalt amintirile pe care le extrăgea cu trudă, ca în somn, din torpoarea memoriei sale, Simonini ajunsese la punctul crucial, la faptul traumatic care-i provocase amnezia şi făcuse din el două persoane diferite, dintre care fiecare îşi amintea o parte din trecutul său, fără ca el, sau celălalt care era tot el însuşi, să izbutească să recompună unitatea lor, şi flecare încercase să-i ascundă celuilalt motivul îngrozitor, de neamintit, al acelei anulări.

Reamintindu-şi, Simonini se simțea epuizat şi, ca să se asigure că renăscuse cu adevărat la o nouă viață, închisese jurnalul şi hotărâse să iasă şi să se expună oricărei întâlniri, ştiind acum cine era. Simțea nevoia unei mese complete, dar în ziua aceea nu voia nici o delicatesă, deoarece simțurile lui fuseseră zguduite. Ca un eremit din Tebaida, simțea nevoia de pocăință. Se dusese la Flicoteaux, şi cu treisprezece bănuți reuşise să mănânce prost în mod cumpătat.

Întors acasă, aşternuse pe hârtie unele amănunte pe care acum le termina de reconstituit. Nu exista nici un motiv ca să continue un jurnal început ca să-şi amintească ceea ce acum ştia, însă jurnalul devenise obişnuință. Presupunând că exista un Dalla Piccola diferit de el, cultivase ceva mai mult de o lună de zile iluzia că exista cineva cu care să dialogheze, iar dialogând îşi dăduse seama cât de nesigur fusese în permanență, încă din copilărie. Poate că (îndrăzneşte Naratorul) îşi scindase personalitatea tocmai ca să-şi creeze un interlocutor.

Acum venise momentul să-şi dea seama că Celălalt nu exista şi că jurnalul este o convorbire solitară. Totuşi, se obişnuise cu această monodie şi hotărî să continue astfel. Nu înseamnă că se iubea în mod deosebit, dar antipatia pe care o simțea pentru ceilalți îl făcea să se suporte pe sine.

Îl adusese în scenă pe Dalla Piccola — al său, când deja îl ucisese pe cel adevărat — atunci când Lagrange îi ceruse să se ocupe de Boullan. Gândea că pentru multe treburi un om al bisericii ar fi deş-

teptat mai puține bănuieli decât un laic. Şi nu-i displăcea să reînvie un om pe care-l suprimase.

Atunci când cumpărase, foarte ieftin, casa şi magazinul din impasse Maubert, nu folosise imediat camera şi ieşirea din rue Maître-Albert, ci preferase să-şi stabilească adresa în impasse, ca să poată dispune de prăvălie. Odată intrat în scenă Dalla Piccola, mobilase camera cu piese ieftine şi plasase acolo locuința-fantomă a abatelui-fantomă.

Pe lângă spionarea în mediile sataniste şi ocultiste, Dalla Piccola servise şi pentru apariții la căpătâiul unui muribund, chemat de ruda apropiată (sau depărtată) care avea să fie mai apoi beneficiara testamentului pe care Simonini urma să-l ticluiască — astfel că, dacă cineva s-ar fi îndoit de documentul acela neaşteptat, ar fi existat mărturia unui om al bisericii, care putea să jure că testamentul coincidea cu ultimele dorințe pe care i le şoptise cel aflat pe moarte. Până când, odată cu afacerea Taxil, Dalla Piccola devenise esențial şi, practic, făcuse toată treaba aceea mai bine de zece ani.

În ipostaza lui Dalla Piccola, Simonini putuse să se apropie şi de părintele Bergamaschi şi de Hebuterne, pentru că travestirea lui era foarte eficientă. Dalla Piccola era fără barbă, blonziu, cu sprâncene dese şi, mai ales, purta ochelari albăstrii, care-i ascundeau privirea. Şi fiindcă nu era de-ajuns, se străduise să inventeze o altă caligrafie, mai măruntă şi aproape feminină; şi începuse şi să-şi modifice vocea. Într-adevăr, atunci când era Dalla Piccola, Simonini nu doar vorbea şi scria diferit, dar şi gândea diferit, lăsându-se complet acaparat de personaj.

Păcat că acum Dalla Piccola trebuia să dispară (destinul tuturor abaților cu numele acela), dar Simonini trebuia să se debaraseze de toată afacerea, atât pentru a şterge amintirea tuturor faptelor ruşinoase care-l conduseseră la traumă, cât şi pentru că luni după Paşte, Taxil, conform promisiunii lui, avea să facă abjurare publică, precum şi pentru că, Diana fiind acum dispărută, era mai bine să facă să se piardă orice urmă a complotului, în cazul în care cineva ar fi pus întrebări neliniştitoare.

Era sâmbăta Paştelui, avea la dispoziție după-amiaza, ziua de săr-

bătoare a duminicii şi dimineața de luni. Încă de seara îmbrăcase din nou veşmintele lui Dalla Piccola ca să-l întâlnească pe Taxil, care timp de aproape o lună se dusese o dată la două-trei zile la Auteuil fără să-i găsească nici pe Diana, nici pe el, ci doar pe bătrâna care zicea că nu ştie nimic şi chiar se temea de vreo răpire dinspre partea masonilor. Îi spusese că Du Maurier îi dăduse în sfârşit adresa adevăratei familii a Dianei, la Charlestone, şi că găsise ocazia s-o îmbarce din nou pentru America. Tocmai la timp pentru ca Taxil să-şi poată pune în scenă darea pe față a înşelătoriei. Îi dăduse cinci mii de franci avans din cei şaptezeci şi cinci de mii promişi şi-şi dăduseră întâlnire la societatea de geografie.

Tot cu identitatea lui Dalla Piccola, se dusese la Auteuil. Mare surpriză pentru bătrână, care nici ea nu-i mai văzuse nici pe el, nici pe Diana de aproape o lună şi nu ştia ce să-i spună bietului domn Taxil care se prezentase de-atâtea ori. Îi spusese aceeaşi poveste. Diana îşi regăsise familia şi se întorsese în America. O plată generoasă la plecare o făcuse pe zgripțuroaică să tacă; aceasta îşi adunase boarfele şi se cărase după-amiază.

Seara, Simonini arsese toate documentele şi urmele afacerii şi-i dusese în dar lui Gaviali o ladă cu toate hainele şi podoabele Dianei. Un vânzător de boarfe nu se întreba nici odată de unde proveneau lucrurile care-i cădeau în mână. În dimineața de luni se dusese la proprietar şi, invocând o neaşteptată misiune în țări îndepărtate, anulase închirierea, plătind şi pentru următoarele şase luni, fără să discute. Proprietarul se dusese cu el acasă ca să controleze dacă mobilele şi pereții erau în bună stare, îşi luase cheile înapoi şi închisese răsucind de două ori cheia în broască.

Trebuia doar să-l „ucidă” (pentru a doua oară) pe Dalla Piccola. Erau puține de făcut. Simonini îşi îndepărtase machiajul de abate, pusese la loc tunica pe coridor, şi iată că Dalla Piccola dispăruse de pe fața pământului. Din precauție eliminase şi scăunelul de îngenuncheat şi cărțile de rugăciune din apartament, transferându-le în prăvălie ca marfă de vândut unor amatori improbabili, şi iată că avea la dispoziție un pied-a-terre oarecare de folosit pentru o altă personificare.

Din toată povestea aceea nu mai rămânea nimic, decât în amintirile lui Taxil şi ale lui Bataille. Însă Bataille, după trădarea lui, nu avea, desigur, să se mai arate din nou, iar cât despre Taxil, povestea avea să se încheie în acea după- amiază.

În după-amiaza de 19 aprilie, cu înfăţişarea sa normală, Simonini se dusese să se bucure de spectacolul retractării lui Taxil. Taxil îl cunoscuse, pe lângă Dalla Piccola, doar pe un anume notar Fournier, fără barbă, şaten şi cu doi dinţi de aur şi-l văzuse pe Simonini cu barbă o singură dată, când se dusese să falsifice scrisorile lui Hugo şi Blanc, dar fusese cu vreo cincisprezece ani în urmă şi probabil că uitase chipul acelui copist de manuscrise. Aşa că Simonini, care pentru orice eventualitate făcuse rost de o barbă albă şi nişte ochelari verzi, care-l făceau să treacă drept un membru al Institutului, putea să ia loc liniştit în stal ca să se bucure de spectacol.

Fusese un eveniment despre care dăduseră ştiri toate ziarele. Sala era plină de curioşi, de fideli ai Dianei Vaughan, masoni, jurnalişti şi chiar delegaţi ai arhiepiscopiei şi ai nunţiului apostolic.

Taxil vorbise cu îndrăzneală şi facondă cu totul meridională. Surprinzând auditoriul, care aştepta prezentarea Dianei şi confirmarea a tot ce publicase Taxil în ultimii cincisprezece ani, începuse polemizând cu jurnaliştii catolici şi introdusese nucleul revelaţiilor sale printr-un „E mai bine să râzi decât să plângi, spune înţelepciunea cumpătată a naţiunilor". Se referise la gustul său pentru mistificare (nu degeaba suntem fii ai Marsiliei, zisese el printre râsetele publicului). Ca să convingă publicul că era un intrigant, povestise cu mare plăcere întâmplarea cu rechinii de la Marsilia şi cea cu oraşul scufundat din lacul Leman. Dar nimic nu egala cea mai mare mistificare din viaţa lui. Şi dă-i, şi povesteşte despre aparenta lui convertire şi despre cum îi păcălise pe confesori şi pe îndrumătorii spirituali care trebuiau să se asigure de sinceritatea pocăinţei lui.

Chiar şi acest început fusese întrerupt, mai întâi de râsete, apoi de intervenţii violente ale diferiţilor preoţi, tot mai scandalizaţi. Unii se ridicau şi părăseau sala, alţii puneau mâna pe scaune pentru a-l linşa. În fine, un mare tămbălău pe deasupra căruia vocea lui Taxil încă reuşea să se facă auzită povestind cum el, pentru a mulţumi Biserica,

se hotărâse, după Humanum Genus, să-i vorbească de rău pe masoni. Dar în fond, spunea, şi masonii ar trebui să-mi fie recunoscători, deoarece publicarea ritualurilor nu era străină de hotărârea lor de a suprima nişte practici învechite, devenite ridicole pentru orice mason prieten al progresului. Cât despre catolici, îmi dădusem seama încă din primele zile ale convertirii mele că mulți dintre ei sunt convinşi că Marele Arhitect al Universului — Ființa Supremă a masonilor — este diavolul. Ei bine, n-aveam decât să brodez pe marginea acestei convingeri.

Vacarmul continua. Atunci când Taxil amintise convorbirea lui cu Leon al XlII-lea (papa întrebase „Fiule, ce doreşti?", iar Taxil răspunsese „Sfinte Părinte, să mor la picioarele voastre, în momentul acesta, ar fi cea mai mare fericire a mea!") urletele deveniseră un cor, unii strigau „Respectă-l pe Leon al XlII-lea; nu ai dreptul să-i rosteşti numele!", alții exclamau „Şi noi să ascultăm toate astea? E dezgustător!", alții „Ah!... blestematul! Ah!... scandal murdar!" pe când majoritatea hohotea.

— Şi aşa, povestea Taxil, am făcut să crească arborele luciferianismului contemporan, în care am introdus un ritual paladic, în întregime de fabricație proprie, de la primul până la ultimul rând.

Apoi povestise cum dintr-un vechi prieten alcoolic îl întruchipase pe doctorul Bataille, cum o inventase pe Sophie Walder sau Sapho şi cum, în fine, scrisese toate operele semnate Diana Vaughan. Diana, zisese el, era doar o protestantă, o copistă dactilografă, reprezentantă a unei fabrici americane de maşini de scris, o femeie inteligentă, plină de spirit şi de o elegantă simplitate, cum sunt în general femeile protestante. O făcuse să se intereseze de lucruri ce țineau de diavol, ea se distrase şi-i devenise complice. Începea să prindă gust de şmecheria asta, să corespondeze cu episcopi şi cardinali, să primească scrisori de la secretarul particular al înaltului Pontif, să informeze Vaticanul despre comploturile luciferiene...

— Însă, continua Taxil, am văzut şi unele cercuri masonice care credeau în simulările noastre. Când Diana a dezvăluit că Adriano Lemma fusese numit de Marele Maestru din Charleston succesorul

său la supremul pontificat luciferian, unii masoni italieni, printre care un deputat la Parlament, luaseră ştirea în serios, se plânseseră că Lemmi nu-i informase şi înființaseră în Sicilia, la Napoli şi la Florența trei Supreme consilii paladiene independente, numind-o pe Miss Vaughan membru de onoare. Rău famatul domn Margiotta a scris că a cunoscut-o pe domnişoara Vaughan, dar de fapt eu îi povestisem despre o întâlnire, neîntâmplată vreodată, şi el se prefăcuse sau crezuse cu adevărat că-şi amintea de ea. Editorii au fost păcăliți, dar nu au de ce să se căiască, fiindcă le-am permis să publice nişte opere ce pot rivaliza cu O mie şi una de nopți.

Domnilor, continuase el, când ne dăm seama că am fost luați în râs, cel mai bun lucru este să râdem cu cei de pe margine. Domnule abate Garnier (zisese el, adresându-se unuia dintre criticii cei mai îndârjiți, care era în sală), mâniindu-te o să faci să se râdă prea mult de dumneata.

— Eşti o canalie! strigase Garnier agitându-şi bastonul, pe când prietenii încercau să-l țină.

— Pe de altă parte, continuase Taxil serafic, nu putem să-i criticăm pe cei care au crezut în diavolii noştri ce apăreau în ceremoniile de inițiere. Bunii creştini nu cred oare că Satana l-a dus pe Iisus Hristos pe vârful unui munte, de unde i-a arătat toate împărățiile pământului... Şi cum putea să i le arate pe toate, dacă pământul e rotund?

— Bravo! strigau unii.

— Cel puțin nu blasfemia! strigau alții.

— Domnilor, încheia acum Taxil, mărturisesc că am comis un infanticid: paladismul este acum mort, deoarece părintele său l-a asasinat.

Bairamul ajunsese la culme. Abatele Garnier se urcase pe un scaun şi încerca să le vorbească celor prezenți, dar vocea lui era acoperită de batjocurile unora, de amenințările altora. Taxil rămânea pe podiumul de pe care vorbise privind cu mândrie mulțimea cuprinsă de vânzoleală. Era momentul lui de glorie. Dacă voia să fie încoronat ca rege al mistificării, îşi atinsese scopul.

Îi privea cu mândrie pe cei care treceau pe dinaintea lui agitând pumnul sau bastonul şi strigând „nu ți-e ruşine?", cu aerul cuiva ca-

re nu înțelege. De ce anume trebuia să se ruşineze? De faptul că toți vorbeau despre el?

Cel care se distra mai tare decât toți era Simonini, care se gândea la ce-l aştepta pe Taxil în zilele următoare.

Marsiliezul avea să-l caute pe Dalla Piccola ca să-şi ia banii. Dar n-ar fi ştiut unde să-l găsească. Dacă s-ar fi dus la Auteuil, ar fi găsit o casă goală sau poate locuită deja de altcineva. Nu avea să ştie nici odată că Dalla Piccola avea o adresă în rue Maître-Albert. Nu ştia nici unde să dea de notarul Fournier şi nici nu i-ar fi trecut vreodată prin cap să facă legătura între el şi cel care, cu atâția ani în urmă, falsificase scrisoarea lui Hugo. Boullan ar fi fost de negăsit. Nu ştiuse nici odată că Hebuterne, pe care-l cunoştea vag ca demnitar mason, avuse de-a face cu pățania lui şi nu ştiuse nici odată de existența părintelui Bergamaschi. În fine, Taxil nu avea să ştie de la cine să-şi ceară plata şi nici că, prin urmare, Simonini o băga în buzunar nu pe jumătate, ci în întregime (minus, din păcate, cei cinci mii de franci avans).

...Diana, zisese el, era doar o protestantă, o copistă dactilografă, reprezentantă a unei fabrici americane de maşini de scris, o femeie inteligentă, plină de spirit şi de o elegantă simplitate, cum sunt în general femeile protestante... (p. 410)

Era distractiv să te gândeşti la bietul marțafoi care se învârtea prin

Paris în căutarea unui abate şi a unui notar ce nu existaseră vreodată, a unui satanist şi a unei paladiene ale căror cadavre zăceau într-o hazna necunoscută, a unui Bataille care, chiar de l-ar fi găsit lucid, n-ar fi ştiut să-i spună nimic şi a unui pachet de franci ajuns pe mâna cui nu trebuie. Denigrat de catolici, privit cu suspiciune de masoni, care erau îndreptățiți să se teamă de o nouă piruetă, poate şi trebuind să plătească încă multe datorii către tipografi, fără să ştie unde să se dea cu bietu-i cap asudat.

Însă, se gândea Simonini, pungaşul ăla de marsiliez îşi meritase soarta.

26

Soluția finală

10 noiembrie 1898

Se împlineşte un an şi jumătate de când m-am eliberat de Taxil, de Diana şi, ceea ce contează cel mai mult, de Dalla Piccola. Dacă eram bolnav, m-am vindecat. Datorită autohipnozei sau doctorului Froïde. Şi totuşi, am trecut în lunile astea prin diferite spaime. Dacă aş fi credincios, aş spune că am avut remuşcări şi am fost chinuit. Dar remuşcări pentru ce şi chinuit de cine?

În aceeaşi seară în care m-am desfătat bătându-mi joc de Taxil, am sărbătorit o satisfacție senină. Îmi părea rău că nu puteam să împărtăşesc cu cineva victoria, dar sunt obişnuit să-mi dau satisfacție de unul singur. M-am dus, aşa cum făcuseră cei din diaspora de la Magny, la Brebant-Vachette. Cu cât câştigasem din prăbuşirea afacerii Taxil puteam să-mi permit orice. Maître-ul m-a recunoscut, dar ceea ce contează este că eu l-am recunoscut pe el. S-a întrecut în a-mi descrie la salade Francilion, creată după succesele triumfătoare ale piesei lui Alexandre Dumas-fiul. Dumnezeule, cum mai îmbătrânesc. Se fierb cartofi în supă, se taie felii, iar cât mai sunt calzi, îi condimentezi cu sare, piper, ulei de măsline şi oțet de Orleans, plus o jumătate de pahar de vin alb, Château d'Yquem dacă se poate, şi se adaugă ierburi aromatice tăiate fin. Se fierb în acelaşi timp a court-bouillon scoici foarte mari cu o tulpină de țelină. Se amestecă apoi totul şi se acoperă cu feliuțe subțiri de trufe, fierte în şampanie. Totul cu două ore înainte de a fi servit, pentru ca mâncarea să ajungă pe masă rece exact atât cât trebuie.

Şi totuşi nu sunt liniştit, şi simt nevoia să-mi limpezesc starea de spirit reluând jurnalul ăsta, ca şi cum aş mai fi sub tratament la doctorul Froïde.

E pentru că au continuat să se petreacă lucruri neliniştitoare şi trăiesc într-o continuă nesiguranță. În primul rând, încă mă frământ ca să aflu cine-i rusul care zace în hazna. El, şi poate că erau doi, se aflau aici, în încăperile astea, pe 12 aprilie. Vreunul dintre ei s-a întors iarăşi? în diferite rânduri mi s-a întâmplat să nu mai găsesc câte ceva — lucruri mărunte, un toc, un teanc de foi — şi să le regăsesc

apoi acolo unde aş fi jurat că nu le-am pus nici odată. Cineva a fost aici, a cotrobăit, a mutat, a găsit? Ce anume?

Ruşii înseamnă Racikovski, însă omul ăla e un sfinx. A venit să mă viziteze de două ori, tot ca să-mi solicite ceea ce consideră el materialul încă inedit moştenit de la bunicul, şi am tergiversat, pe de o parte pentru că nu am pus încă la punct un dosar satisfăcător, pe de alta pentru a-i stârni dorința.

Ultima oară mi-a spus că nu mai era dispus să aştepte. A insistat să ştie dacă era doar o chestiune de preț. Nu sunt lacom, i-am spus, bunicul mi-a lăsat cu adevărat nişte documente în care fusese pus în formă de protocol ceea ce se spusese în noaptea aceea în cimitirul din Praga, dar nu le am la mine, ar trebui să părăsesc Parisul să mă duc să le caut într-un anumit loc. Păi, duceți-vă, mi-a zis Racikovski. Pe urmă a făcut o aluzie, destul de vagă, la necazurile pe care le-aş putea avea din cauza felului cum a evoluat afacerea Dreyfus. Ce ştie el despre asta?

Într-adevăr, faptul că Dreyfus a fost expediat în Insula Diavolului nu a făcut să dispară zvonurile despre povestea lui. Dimpotrivă, au început să vorbească cei care-l consideră nevinovat sau, cum se spune acum, dreyfusarzii, şi sunt mobilizați diferiți grafologi ca să discute raportul lui Bertillon.

Totul începuse încă de la sfârşitul lui '95, când Sandherr părăsise serviciul (se pare că era atins de o paralizie progresivă sau ceva de felul ăsta) şi fusese înlocuit de un oarecare Picquart. Acest Picquart s-a arătat imediat a fi un băgăreț, evident continua să scormonească pe marginea afacerii Dreyfus, chiar dacă se încheiase de luni de zile, şi iată că în martie anul trecut găsea în obişnuitele coşuri de hârtii ale ambasadei ciorna unei telegrame pe care ataşatul militar german voia să i-o trimită lui Esterhazy. Nimic compromițător, dar de ce acest ataşat militar trebuia să întrețină raporturi cu un ofițer francez? Picquart l-a controlat mai bine pe Esterhazy, a căutat probe din scrisul său şi şi-a dat seama că scrisul comandantului seamănă cu cel din borderoul lui Dreyfus.

Am aflat asta deoarece ştirea transpirase la Libre parole şi Drumont se lua de acest încurcă-lume care voia să repună pe tapet o

afacere rezolvată în chip fericit.

— Ştiu că s-a dus să denunțe faptul la generalii Boisdeffre şi Gonse, care, din fericire, nu i-au dat ascultare. Generalii noştri nu sunt bolnavi de nervi.

Cam prin noiembrie l-am întâlnit întâmplător în redacție pe Esterhazy, era foarte nervos şi a cerut să-mi vorbească în particular. A venit la mine acasă însoțit de un anume comandant Henry.

— Simonini, se şopteşte că scrisul din borderou ar fi al meu. Dumneata ai copiat după o scrisoare sau însemnare a lui Dreyfus, nu-i aşa?

— Da, bineînțeles. Modelul mi-a fost dat de Sandherr.

— Ştiu, dar de ce în ziua aceea Sandherr nu m-a convocat şi pe mine? Ca să nu controlez modelul scrisului lui Dreyfus?

— Eu am făcut ceea ce mi s-a cerut.

— Ştiu, ştiu. Dar ai interesul să mă ajuți să clarific enigma. Pentru că, dacă ai fost folosit pentru vreo intrigă ascunsă căreia nu-i identific motivele, cuiva ar putea să-i convină să elimine un martor periculos ca dumneata. Deci lucrul te priveşte îndeaproape.

N-ar fi trebuit să mă amestec nici odată cu militarii. Nu mă simțeam liniştit. Apoi Esterhazy mi-a explicat ce anume se aştepta de la mine. Mi-a dat modelul unei scrisori a ataşatului italian Panizzardi şi textul unei scrisori pe care ar fi trebuit s-o produc, în care Panizzardi îi vorbea ataşatului militar german despre colaborarea lui Dreyfus.

— Comandantul Henry, a încheiat el, se va ocupa să găsească acest document şi să-l facă să-i parvină generalului Gonse.

Mi-am făcut treaba. Esterhazy mi-a înmânat o mie de franci şi apoi nu ştiu ce se întâmplase, dar la finele lui '96 Picquart era transferat la Divizia a Patra Puşcaşi în Tunisia.

Însă, tocmai în perioada când eu eram ocupat să-l lichidez pe Taxil, se pare că Picquart şi-a pus în alertă nişte prieteni şi lucrurile s-au complicat. Bineînțeles că era vorba de ştiri oficiale care într-un fel oarecare ajungeau la ziare, presa dreyfusardă (şi nu era multă) le dădea drept sigure, pe când presa antidreyfusardă vorbea despre ele ca despre nişte calomnii.

Apăruseră câteva telegrame adresate lui Picquart, din care se de-

ducea că el era autorul faimoasei telegrame a nemților către Esterhazy. Din câte am înțeles, era o mişcare a lui Esterhazy şi a lui Henry. Un frumos joc de-a na-ți-o ție, dă-mi-o mie, în care nu era necesar să inventezi acuze deoarece ajungea să le faci să ricoşeze către adversar pe cele care ți-au fost adresate ție. Doamne sfinte, spionajul (şi contraspionajul) sunt lucruri prea serioase ca să fie lăsate pe mâna militarilor; profesionişti precum Lagrange şi Hebuterne n-ar fi pus nici odată la cale îmbârligări de felul ăsta, dar la ce poți să te aştepți de la nişte oameni care într-o zi sunt buni pentru Serviciul de Informații, iar a doua zi pentru Divizia a Patra Puşcaşi din Tunisia, sau că au trecut de la zuavii pontificali la legiunea străină?

Dincolo de toate astea, ultima mişcare fusese prea puțin utilă şi se deschisese o anchetă asupra lui Esterhazy. Şi dacă, pentru a se elibera de orice bănuială, acesta avea să relateze că borderoul îl scrisesem eu?

***

Timp de un an n-am dormit bine. În fiecare noapte auzeam zgomote prin casă, eram tentat să mă scol şi să cobor în prăvălie, dar mă temeam să nu întâlnesc vreun rus.

***

În ianuarie, anul ăsta, a avut loc un proces cu uşile închise în care Esterhazy a fost complet scos de sub orice acuzație şi bănuială. Picquart a fost pedepsit cu şaizeci de zile de închisoare militară. Dar dreyfusarzii nu se lasă, un scriitor mai degrabă vulgar, ca Zola, a publicat un articol înfocat („J'accuse”), un grup de scriitoraşi şi pretinşi oameni de ştiință au intrat în luptă cerând revizuirea procesului. Cine sunt aceşti Proust, France, Sorel, Monet, Renard, Durkheim? Nu i-am văzut nici odată la casa Adam. Despre Proust ăsta mi se spune că e un pederast de douăzeci şi cinci de ani, autor de scrieri din fericire inedite, iar Monet un pictor fără talent, căruia i-am văzut un tablou sau două, în care tipul pare că priveşte lumea cu urdori la ochi. Ce au de-a face un literat sau un pictor cu hotărârile unui tribunal militar? O, biată Franță, cum se vaită Drumont. Dacă aceşti aşa-zişi „intelectuali”, cum îi numeşte avocatul ăla de cauze pierdute care-i Clemenceau, s-ar ocupa de puținele lucruri în care ar

trebui să fie competenți...

I s-a deschis un proces lui Zola, care din fericire a fost condamnat la un an de închisoare. Încă mai e dreptate în Franța, zice Drumont, care în mai a fost ales deputat la algerieni, fapt pentru care va exista un grup antisemit important la Cameră, iar asta o să ajute la apărarea tezelor antidreyfusarde.

Totul părea să meargă de minune, în iulie Picquart fusese condamnat la opt luni de detenție, Zola fugise la Londra, credeam că acum nimeni n-ar mai fi putut redeschide cazul, când un anume căpitan Cuignet a ieşit la rampă să demonstreze că scrisoarea în care Panizzardi îl acuza pe Dreyfus e un fals. Nu ştiu cum putea să afirme aşa ceva, pentru că lucrasem la perfecție. În orice caz, la comandamentele superioare i-au dat ascultare şi, fiindcă scrisoarea fusese descoperită şi răspândită de comandantul Henry, a început să se vorbească de un „fals Henry". La sfârşitul lui august, pus cu spatele la zid, Henry a mărturisit, a fost închis la Mont-Valerien, iar în ziua următoare şi-a tăiat gâtul cu briciul. Cum spuneam, să nu laşi nici odată anumite lucruri pe mâinile militarilor: cum aşa? arestezi un trădător suspect şi-l laşi cu briciul la el?

— Henry nu s-a sinucis. A fost sinucis! susținea Drumont, furibund. Sunt încă prea mulți evrei în statul-major! Vom deschide o subscripție publică pentru a finanța un proces de reabilitare a lui Henry!

Însă după patru-cinci zile Esterhazy fugea în Belgia şi de acolo în Anglia. Aproape o recunoaştere a vinovăției. Problema era cum de nu se apărase dând vina pe mine.

***

Pe când mă perpeleam eu aşa, alaltăieri-noapte am auzit din nou zgomote prin casă. În dimineața următoare am găsit nu numai prăvălia, dar şi pivnița întoarse cu susul în jos, iar uşa de la scărița care duce spre hazna, deschisă.

Pe când mă întrebam dacă n-ar trebui să fug şi eu ca Esterhazy, Racikovski a sunat la uşa prăvăliei. Fără să urce măcar sus, s-a aşezat pe un scaun de vânzare — dacă ar fi îndrăznit cineva să-l vrea — şi a deschis brusc vorba:

— Ce-ai spune dacă aş comunica la Surete că în beciul de-aici de jos se află patru cadavre, lăsând deoparte faptul că unul dintre ele e al unui om de-al meu pe care îl căutam pretutindeni? M-am săturat să mai aştept. Îți dau două zile ca să te duci să recuperezi protocoalele despre care ai vorbit şi-o să uit tot ce-am văzut acolo. Mi se pare un pact onest.

Faptul că Racikovski ştia acum totul despre hazna nu mă mai mira. Mai degrabă, dat fiind că mai devreme sau mai târziu tot ar fi trebuit să-i dau ceva, am căutat să obțin un alt avantaj din pactul pe care mi-l propunea. Am îndrăznit să reiau: — Ai putea şi să mă ajuți să rezolv o problemă pe care o am cu serviciile forțelor armate...

A început să râdă: — Ți-e frică să nu se descopere că dumneata eşti autorul borderoului?

...Sunt încă prea mulți evrei în statul-major! (p. 419)

Hotărât, omul ăla ştie totul. Şi-a împreunat palmele ca pentru a-şi aduna gândurile şi a încercat să-mi explice.

— Probabil că n-ai înțeles nimic din afacerea asta şi te temi doar ca cineva să nu te târască în ea. Stai liniştit. Toată Franța are nevoie, din motive de siguranță națională, ca borderoul să fie crezut autentic.

— De ce?

— Pentru că artileria franceză tocmai îşi pregăteşte acum arma ei cea mai inovatoare, tunul de 75, şi-i nevoie ca nemții să continue să creadă că francezii mai lucrează la tunul de 120. Nemții trebuiau să afle că un spion se pregătea să le vândă secretele tunului de 120, ca să creadă că acela e punctul dureros. Vei observa, ca om de bun-simț ce eşti, că nemții ar fi trebuit să-şi spună: „Of, ce mama dracului, păi dacă borderoul ăsta ar fi autentic, ar fi trebuit să ştim ceva despre el înainte să-l aruncăm la coşul de hârtii!" şi deci ar fi trebuit să mănânce foaia aia. Şi totuşi, au căzut în capcană, pentru că în mediile serviciilor secrete nimeni nu spune nici odată totul celorlalți, vezi întotdeauna că vecinul de birou e agent dublu şi probabil că s-au învinuit reciproc: „Cum? Sosise un anunț aşa de important şi nu ştia nici măcar ataşatul militar, care totuşi părea să fie destinatarul, sau poate că ştia şi tăcuse?". Închipuieşte-ți ce vijelie de bănuieli reciproce, cuiva de pe-acolo i-o fi căzut capul. Trebuia şi trebuie ca în borderou să creadă toți. Şi iată de ce era urgent să-l trimită cât mai repede pe Dreyfus în Insula Diavolului, ca să evite ca acesta, pentru a se apăra, să se apuce să spună că era cu neputință ca el s-o facă pe spionul în ce priveşte tunul de 120, deoarece, la o adică, ar fi făcut-o pe seama tunului de 75. Se pare chiar că cineva i-a pus în față un pistol, invitându-l să scape prin sinucidere de dezonoarea ce-l aştepta. Astfel s-ar fi evitat orice risc al unui proces public. Dar Dreyfus e încăpățânat şi a insistat să se apere, deoarece credea că nu e vinovat. Un ofițer n-ar trebui să gândească nici odată. Pe deasupra, după mine, despre tunul de 75 nefericitul nu ştia nimic, ți-nchipui, cum să ajungă anumite lucruri pe biroul unui stagiar! Dar tot era mai bine să fie prudenți. E clar? Dacă s-ar şti că borderoul e opera dumitale, s-ar prăbuşi toată lucrătura, iar nemții ar înțelege că tunul de 120 e o pistă falsă — tari de cap, da, aceşti alboches, dar nu de tot. O să-mi spui că în realitate nu doar serviciile germane, dar şi cele franceze sunt pe mâna unei clici de încurcă-lume. E clar, altfel oamenii ăştia ar lucra pentru Ohrana, care funcționează ceva mai bine şi, după cum vezi, are informatori şi la unii, şi la ceilalți.

— Dar Esterhazy?

— Filfizonul nostru e agent dublu, se prefăcea că-l spionează pe Sandherr pentru nemții de la ambasadă, dar între timp îi spiona pe nemții din ambasadă pentru Sandherr. S-a dat peste cap ca să pună la cale cazul Dreyfus, dar Sandherr îşi dăduse seama că acum se compromitea şi nemții începeau să-l bănuiască. Sandherr ştia foarte bine că ți-a dat un model cu caligrafia lui Esterhazy. Trebuia să fie învinuit Dreyfus, însă, dacă lucrurile n-aveau să iasă cum trebuie, era oricând posibil să arunce răspunderea borderoului asupra lui Esterhazy. Fireşte că Esterhazy a înțeles prea târziu în ce capcană căzuse.

— Dar atunci de ce n-a dat numele meu?

— Pentru că ceilalți ar fi negat şi-ar fi sfârşit în vreo fortăreață, dacă nu cumva într-un canal. Pe când aşa poate să stea cu burta-n sus la Londra, cu un bun apanaj, pe cheltuiala serviciilor. Indiferent dacă i-ar fi atribuit în continuare lui Dreyfus ori dacă s-ar hotărî că trădătorul este Esterhazy, borderoul trebuie să rămână autentic. Nimeni n-o să arunce vreodată vina asupra unui măsluitor ca dumneata. Eşti cu totul la adăpost. Eu, în schimb, o să-ți dau mult de furcă în ce priveşte cadavrele alea de-acolo, de jos. Deci scoate datele de care am nevoie. O să vină la dumneata poimâine un tânăr care lucrează pentru mine, Golovinski. N-o să fie treaba dumitale să produci documentele originale finale, pentru că vor trebui să fie în rusă, şi sarcina asta o să-i revină lui. Dumneata trebuie să-i faci rost de material nou, autentic şi convingător, ca să consolidezi dosarul dumitale privitor la cimitirul din Praga care acum e cunoscut până şi lippis et tonsoribus6. Vreau să spun, faptul că originea dezvăluirilor ar fi o reuniune în cimitirul ăla nu mă deranjează, dar trebuie să rămână neprecizat când anume s-a desfăşurat adunarea şi trebuie tratate subiecte actuale, nu fantezii demne de Evul Mediu.

Trebuia să mă pun pe treabă.

***

Aveam aproape două zile şi două nopți întregi să pun la un loc sutele de însemnări şi de decupaje pe care le strânsesem în cursul unui deceniu şi mai bine, cât îl frecventasem pe Drumont. Nu mă

[6] „de janghinoşi şi de frizeri” (lat.).

gândeam că va trebui să le utilizez, pentru că era vorba de lucruri publicate toate în Libre parole, dar poate că pentru ruşi era un material inedit. Era vorba să fac nişte deosebiri. Pe Golovinski şi pe Racikovski nu-i interesa cu siguranță faptul că evreii erau mai mult sau mai puțin dotați în privința muzicii sau a explorărilor. Mai interesantă la o adică era bănuiala că pregăteau ruinarea economică a oamenilor de treabă.

Controlam ce anume folosisem deja pentru cuvântările anterioare ale rabinului. Evreii îşi propuneau să pună stăpânire pe căile ferate, pe păduri, pe administrarea impozitelor, pe proprietatea funciară, ținteau înspre magistratură, avocatură, spre instrucția publică, voiau să se infiltreze în filosofie, în politică, în ştiință, în artă şi mai ales în medicină, deoarece un medic intră în familie mai mult decât preotul. Trebuiau să submineze religia, să răspândească libera cugetare, să scoată din programele şcolare orele de religie creştină, să acapareze comerțul cu alcool şi controlul presei. Doamne sfinte, oare ce aveau să mai pretindă?

Nu înseamnă că nu puteam să reciclez şi materialul acela. Dintre discursurile rabinului, Racikovski cunoştea probabil doar versiunea pe care i-o dădusem doamnei Glinka, unde se vorbea de subiecte specific religioase şi apocaliptice. Dar bineînțeles că textelor mele anterioare trebuia să le adaug ceva nou.

Am trecut atent în revistă toate temele ce puteau răspunde intereselor unui cititor mediu. Am transcris cu o frumoasă caligrafie de acum o jumătate de secol, pe hârtie obligatoriu îngălbenită: şi iată că aveam documentele care-mi fuseseră transmise de bunicul ca realmente redactate în adunările evreilor, în ghetoul în care trăise când era tânăr, traducându-le după protocoalele pe care rabinii le înregistraseră după adunarea lor din cimitirul din Praga.

Când a doua zi Golovinski a intrat în prăvălie, m-am mirat că Racikovski putea să-i încredințeze sarcini atât de importante unui tânăr mujic molâu şi miop, prost îmbrăcat, având aerul unuia care-i ultimul din clasă. Apoi, vorbind, mi-am dat seama că era mai isteț decât părea. Vorbea o franceză stricată cu accent rusesc greoi, dar s-a întrebat imediat cum de scriseseră în franceză rabinii din ghetoul din

Torino. I-am spus că în Piemont, la vremea aceea, toate persoanele alfabetizate vorbeau franțuzeşte, iar faptul l-a convins. M-am întrebat după aceea dacă rabinii mei din cimitir vorbeau ebraică sau idiş, însă din moment ce documentele erau în franceză nu prezenta nici un interes.

— Vezi, îi spuneam eu, de exemplu, pe fila asta se insistă asupra felului cum ar trebui răspândită gândirea lui Darwin, Marx şi Nietzsche, pentru a demoraliza neamurile. Şi ascultă asta: „Trebuie să ştergem conceptul de Dumnezeu din minţile creştinilor, înlocuindu-l cu calcule aritmetice şi nevoi materiale".

Calculasem că matematicile displac tuturor. Amintindu-mi de cum se plângea Drumont împotriva presei obscene, crezusem că, cel puțin pentru gânditorii de bun-simț, ideea difuzării de divertismente uşuratice şi insipide pentru masele largi avea să pară foarte bună pentru un complot. Ascult-o pe asta, îi ziceam lui Golovinski: „Pentru a împiedica poporul să descopere pe cont propriu o nouă linie oarecare de acțiune politică, îl vom menține distrat cu diferite forme de divertisment: jocuri sportive, moduri de recreere, pasiuni de diferite tipuri, birturi, şi-l vom invita să se întreacă în competiții artistice şi sportive... Vom încuraja iubirea luxului desfrânat şi vom mări salariile, dar asta nu-i va aduce beneficii muncitorului, pentru că în acelaşi timp vom creşte prețurile bunurilor celor mai necesare, sub pretextul proastelor rezultate ale muncilor agricole. Vom submina bazele producției, semănând germenii anarhiei printre muncitori şi încurajându-i la abuzul de alcool. Vom căuta să dirijăm opinia publică spre orice fel de teorie fantastică ce ar putea să pară progresistă sau liberală".

— Bine, bine, zicea Golovinski. Dar e ceva care să meargă bine pentru studenți, dincolo de treaba cu matematicile? În Rusia studenții sunt importanți, sunt minți înfierbântate care trebuie ținute sub control.

— Iată: „Când vom fi la putere, vom scoate din programele educative toate materiile care ar putea tulbura spiritul tinerilor şi-i vom aduce în starea de a fi nişte copii ascultători, care-şi vor iubi suveranul. În loc să-i punem să-i studieze pe clasici şi istoria antică, ce con-

ţin mai multe exemple rele decât bune, îi vom face să studieze probleme ale viitorului. Din memoria oamenilor vom şterge amintirea secolelor trecute, care ar putea să fie neplăcută pentru noi. Printr-o educaţie metodică vom şti să eliminăm rămăşiţele acelei independenţe de gândire de care ne-am servit de mult timp pentru scopurile noastre... Pe cărţile cu mai puţin de trei sute de pagini vom pune o taxă dublă, iar aceste măsuri îi vor obliga pe scriitori să publice nişte opere atât de lungi, încât vor avea puţini cititori. Noi însă vom publica nişte opere ieftine pentru a educa mintea publicului. Taxarea va determina o reducere a literaturii care să bucure, şi nimeni care ar îndrăzni să ne atace cu pana nu ar găsi editor". Cât despre jurnale, planul evreiesc prevede o libertate de presă fictivă, care să servească unui mai mare control al opiniilor. Spun rabinii noştri că vor trebui să acapareze cele mai multe periodice, în aşa fel încât să exprime opinii aparent diferite, încât să dea impresia unei libere circulaţii de idei, pe când în realitate toate vor reflecta ideile dominatorilor iudaici. Atrag atenţia că a-i cumpăra pe ziarişti nu va fi greu, pentru că alcătuiesc o masonerie şi nici un editor nu va avea curajul să dezvăluie intriga ce-i leagă pe toţi la acelaşi car, deoarece în lumea jurnalelor nu e admis cineva care să nu fi luat parte la vreo afacere suspectă în viaţa privată. Fireşte că va trebui interzis oricărui ziar să dea ştire despre crime, pentru ca poporul să creadă că noul regim a suprimat până şi delincvenţa. Dar de nişte îngrădiri puse presei nu trebuie să ne îngrijorăm peste măsură, deoarece, fie că presa e liberă sau nu, poporul nici măcar nu-şi dă seama, înlănţuit cum este de muncă şi de sărăcie. Ce nevoie are proletarul muncitor ca flecarii să obţină dreptul de a pălăvrăgi?

— Asta-i bun, constata Golovinski, pentru că la noi minţile înfierbântate se plâng permanent de o pretinsă cenzură a guvernului. Trebuie să înţeleagă că, având un guvern evreiesc, ar fi şi mai rău.

— Pentru asta am ceva şi mai bun: „Trebuie să avem în vedere meschinăria, inconstanţa şi lipsa de echilibru moral a mulţimii. Forţa mulţimii este oarbă şi fără ascuţime şi dă ascultare când la dreapta, când la stânga. Este oare cu putinţă ca masele să poată reuşi să administreze afacerile de stat fără să le confunde cu interesele lor per-

sonale? Pot să organizeze apărarea împotriva duşmanului exterior? Asta e absolut imposibil, deoarece un plan subîmpărțit în atâtea părți câte sunt mințile masei îşi pierde valoarea şi deci devine de neînțeles şi cu neputință de urmat. Numai un autocrat poate să conceapă planuri ample, atribuindu-şi partea sa fiecărei entități din mecanismul maşinăriei statale... Fără despotismul absolut civilizația nu poate să existe, deoarece civilizația poate fi promovată doar sub protecția celui care domneşte, oricine ar fi el, şi nu din rândul maselor". Apoi, şi uită-te la acest document, fiindcă nu s-a mai văzut nici odată o constituție care să fi ieşit din voința unui popor, planul de conducere trebuie să emane dintr-un singur cap. Şi citeşte asta: „Ca un Vişnu cu multe brațe, vom controla totul. Nu vom avea nici măcar nevoie de poliție: a treia parte din supuşii noştri va controla celelalte două treimi".

— Foarte frumos.

— Şi încă: „Mulțimea e barbară şi acționează în mod barbar cu orice prilej. Uitați-vă numai la alcoolicii reduşi la imbecilitate de băuturile al căror consum nelimitat este tolerat de libertate! Va trebui să ne permitem nouă înşine şi semenilor noştri să facă la fel? Popoarele creştinătății sunt rătăcite de alcool: tineretul lor e înnebunit de orgiile premature la care l-au instigat agenții noştri... În politică învinge doar forța brută, violența trebuie să fie principiul; viclenia şi ipocrizia trebuie să fie regula. Răul e singurul mijloc pentru a ajunge la bine. Nu trebuie să ne oprim dinaintea corupției, a înşelăciunii şi a trădării, scopul scuză mijloacele".

— La noi se vorbeşte mult despre comunism, ce anume gândesc despre el rabinii din Praga?

— Citeşte asta: „În politică trebuie să ştim să confiscăm proprietățile fără nici o ezitare, dacă prin aceasta putem obține supunerea altcuiva şi puterea pentru noi. Noi vom lua înfățişarea de eliberatori ai muncitorului, prefăcându-ne că-l iubim potrivit principiilor de frăție-etate invocate de masoneria noastră. Ne vom declara veniți pentru a-l descătuşa de ceea ce îl apasă şi-i vom sugera să intre în rândurile armatelor noastre de socialişti, anarhişti şi comunişti. Însă aristocrația, care exploata clasele muncitoare, se interesa totuşi ca acestea să

fie bine hrănite, sănătoase şi robuste. Scopul nostru este însă opusul, noi suntem interesați de degenerarea neamurilor. Forța noastră va consta în a ține continuu muncitorul într-o stare de penurie şi neputință, deoarece, procedând astfel, îl ținem supus voinței noastre şi, în propriul mediu, el nu va găsi nici odată forța şi energia de a se răscula împotriva noastră". Şi adaugă asta: „Vom declanşa o criză economică universală prin toate mijloacele clandestine posibile cu ajutorul aurului, care este tot în mâinile noastre. Vom scoate în stradă mulțimi uriaşe de muncitori, în toată Europa. Atunci aceste mase se vor arunca bucuros asupra acelora pe care, în ignoranța lor, au fost geloase încă din copilărie, le vor jefui averile şi le vor vărsa sângele. Nouă nu ne vor aduce pagube, pentru că momentul atacului ne va fi bine cunoscut şi vom lua măsurile necesare ca să ne protejăm interesele".

— Nu ai ceva despre evrei şi masoni?

— Cum să nu. Iată aici un text foarte limpede: „Până când vom obține puterea, vom căuta să întemeiem şi să înmulțim lojile masonice în toate părțile lumii. Aceste loji vor fi principala sursă din care vom obține informații; vor fi chiar centrele noastre de propagandă. În aceste loji vom lega toate clasele socialiste şi revoluționare ale societății. Aproape toți agenții poliției internaționale secrete vor face parte din lojile noastre. Majoritatea indivizilor care intră în societățile secrete sunt aventurieri, care doresc să-şi croiască drum într-un fel sau altul şi nu au intenții serioase, cu asemenea oameni ne va fi uşor să ne atingem scopul. E firesc să fim singurii care conduc treburile masonice."

— Fantastic!

— Aminteşte-ți şi faptul că evreii bogați privesc cu interes către antisemitismul ce se îndreaptă spre evreii săraci, pentru că-i face pe creştinii cu inimă miloasă să aibă compasiune pentru toată stirpea lor. Citeşte aici: „Manifestările antisemite au fost şi foarte folositoare capilor evrei, pentru că au trezit în inima unor creştini compasiune față de un popor care, aparent, era maltratat. Aceasta a servit la a câştiga ulterior multe simpatii printre creştini pentru cauza Sionului. Antisemitismul, care s-a manifestat prin persecutarea evreilor din

pătura de jos, i-a ajutat pe capi să-i controleze şi să-i menţină în supunere. Ei acceptau aceste persecuţii pentru că la momentul potrivit interveneau şi-şi salvau coreligionarii. Reţineţi că şefii evrei n-au suferit nici odată în ceea ce priveşte progresele sau poziţiile lor oficiale de administratori, în timpul agitaţiilor antisemite. Tocmai aceşti conducători au fost cei care i-au asmuţit pe câinii creştini împotriva evreilor umili. Dulăii păstrau ordinea în turmele lor şi astfel ajutau la consolidarea stabilităţii Sionului."

Recuperasem şi multe pagini, exagerat de tehnice, pe care Joly le dedicase mecanismelor împrumuturilor şi cotelor de dobândă. Nu înţelegeam prea mult din ele, nici nu eram sigur că din vremea când scria Joly cotele nu se schimbaseră, însă dădeam credit sursei mele şi-i pasam lui Golovinski pagini întregi care probabil aveau să găsească un cititor atent în comerciantul sau meşteşugarul îndatorat sau căzut în vârtejul cametei.

În fine, în zilele acelea îmi erau proaspete în minte discuţiile ce aveau loc la Libre parole despre linia de metrou care trebuia construită la Paris. Era o poveste veche, se vorbea despre ea de decenii, dar abia în iulie '97 se aprobase un proiect oficial şi numai recent au început primele lucrări de săpături pentru o linie Porte de Vincennes — Porte de Maillot. Încă era puţin, dar deja s-a construit o companie a Metroului şi de mai bine de un an Libre parole a început o campanie împotriva numeroşilor acţionari evrei care apar în ea. Mi se părea deci util să leg complotul ebraic de metrouri şi de aceea propusesem: „În vremea aceea toate oraşele vor avea linii de metrou şi pasaje subterane: de aici vom face să sară în aer toate oraşele lumii, împreună cu instituţiile şi cu documentele lor".

— Dar, întrebase Golovinski, dacă adunarea de la Praga a avut loc cu atâta timp în urmă, cum puteau rabinii să ştie de liniile de metrou?

— În primul rând, dacă te duci şi vezi ultima versiune a discursului rabinului apărută acum vreo zece ani în Contemporain, reuniunea din cimitirul din Praga s-ar fi petrecut în 1880, când mi se pare că exista deja un metrou la Londra. Şi apoi, e de-ajuns ca proiectul să aibă tonuri de profeţie.

Golovinski apreciase mult acest fragment, care i se părea bogat în promisiuni, cum se exprima el. Apoi observase: — Nu ți se pare că multe dintre ideile exprimate de documentele astea se contrazic între ele? De exemplu, se doreşte pe de o parte să se interzică luxul şi plăcerile de prisos şi să se pedepsească beția, iar pe de alta să se răspândească sportul şi distracțiile şi să fie alcoolizați muncitorii...

— Evreii spun întotdeauna un lucru şi contrariul lui, sunt mincinoşi de la natură. Însă dacă vei produce un document cu multe pagini, lumea n-o să-l citească pe tot dintr-o suflare. Trebuie să obții reacții de repulsie, câte una o dată, iar când cineva se scandalizează pentru o afirmație citită astăzi nu-şi mai aminteşte de cea care l-a scandalizat ieri. Şi apoi, dacă citeşti bine, vei vedea că rabinii de la Praga doresc să folosească luxul, distracțiile şi alcoolul pentru a reduce plebea la sclavie acum, însă când vor fi obținut puterea o vor obliga la cumințirea moravurilor.

— Aşa e, scuză-mă.

— Eh, la documentele astea eu am meditat zeci de ani, încă de copil, deci le cunosc toate nuanțele, am încheiat eu cu îndreptățit orgoliu.

— Ai dreptate. Dar aş vrea să se termine cu o afirmație foarte puternică, ceva care să rămână în minte, să simbolizeze răutatea evreiască. De exemplu: „Avem o ambiție fără margini, o lăcomie mistuitoare, o dorință de răzbunare nemiloasă şi o ură intensă".

— Nu-i rău pentru un roman foileton. Dar ți se pare că evreii, care sunt oricum, numai proşti nu, ar pronunța cuvinte de felul ăsta, care să-i condamne?

— Eu nu m-aş sinchisi prea mult de aspectul ăsta. Rabinii vorbesc în cimitirul lor, siguri că nu sunt ascultați de profani. N-au ruşine. Trebuie totuşi ca mulțimile să fie indignate.

Golovinski era un bun colaborator. Lua sau se prefăcea că ia documentele mele drept autentice, dar nu ezita să le modifice când îi venea la socoteală. Racikovski alesese omul potrivit.

— Cred, încheiase Golovinski, că avem destul material de pus laolaltă în ceea ce vom numi Protocoalele adunării rabinilor în cimitirul din Praga.

Cimitirul din Praga îmi scăpa din mâini, dar probabil că acum colaboram la triumful lui. Cu un suspin de uşurare, l-am invitat pe Golovinski la cină la Paillard, la colțul dintre Chaussee-d'Antin şi boulevard des Italiens. Scump, dar distins. Golovinski a arătat că apreciază poulet archiduc şi canard a la presse. Însă poate că unul care venea din stepă ca el s-ar fi ghiftuit cu tot atâta sârg şi cu choucroute. Puteam să economisesc şi aş fi evitat privirile bănuitoare aruncate de chelneri unui client care mesteca atât de zgomotos.

Însă mânca cu poftă şi, poate din cauza vinului sau din reală pasiune, nu ştiu dacă religioasă sau politică, ochii îi străluceau de emoție.

— O să iasă un text exemplar, zicea el, din care se vede ura lor profundă de rasă şi de religie. Ura clocoteşte în aceste pagini, pare că dă pe dinafară dintr-un cazan plin cu fiere... Mulți vor înțelege că am ajuns la momentul soluției finale.

— Am mai auzit expresia asta la Osman Bey, îl cunoaşteți?

— Din auzite. Dar e evident, rasa asta blestemată trebuie stârpită cu orice preț.

— Racikovski nu pare să fie de părerea asta, zicea că evreii îi trebuie vii, ca să aibă un duşman ca lumea.

...aş vrea să se termine cu o afirmație foarte puternică, ceva care să rămână în minte, să simbolizeze răutatea evreiască. De exemplu: „Avem o ambiție fără margini, o lăcomie mistuitoare, o dorință de răzbunare nemiloasă și o ură intensă”... (pp. 429-431)

— Poveşti. Un duşman ca lumea îl găseşti oricând. Şi să nu crezi că, dacă lucrez pentru Racikovski, împărtăşesc toate ideile lui. El însuşi m-a învățat că, în timp ce lucrezi pentru stăpânul de astăzi, trebui să te pregăteşti să-l serveşti pe stăpânul de mâine. Racikovski nu-i veşnic. În Sfânta Rusie sunt oameni mai radicali decât el. Guvernele din Europa Occidentală sunt prea temătoare ca să se decidă pentru o soluție finală. Rusia este însă o țară plină de energii şi de speranțe halucinante, care se gândeşte întotdeauna la o revoluție totală. De-acolo trebuie să aşteptăm gestul hotărâtor, nu de la francezii care continuă să se bălăcească în egalite şi fraternite sau de la bădăranii ăia de nemți, incapabili de gesturi mari...

Intuisem asta încă de la convorbirea nocturnă cu Osman Bey. După scrisoarea bunicului meu, abatele Barruel nu dăduse curs acuzelor lui, temându-se de un masacru generalizat, dar ceea ce voia bunicul meu era probabil ceea ce profețeau Osman Bey şi Golovinski. Poate că bunicul mă condamnase să-i realizez visul. O, Doamne, numi revenea direct mie, din fericire, să elimin un popor întreg, dar îmi aduceam contribuția, fie şi modestă.

În fond, era şi o activitate rentabilă. Evreii nu m-ar plăti nici odată ca să-i extermin pe toți creştinii, îmi spuneam, deoarece creştinii sunt prea mulți, iar dacă ar fi cu putință, ar face-o ei. Cu evreii însă, la urma urmei, ar fi posibil.

Nu trebuia să-i lichidez eu, care (în general) evit violența fizică, dar ştiam cum trebuia procedat, pentru că trăisem zilele Comunei. Iei nişte brigăzi bine instruite şi îndoctrinate şi pui la zid toți oamenii cu nasul coroiat şi cu părul creț pe care îi întâlneşti. Ar nimeri printre ei şi câțiva creştini, dar, cum spunea episcopul acela care trebuia să atace oraşul Beziers ocupat de albigenzi, din prudență să-i ucidem pe toți. Apoi Dumnezeu îi va cunoaşte pe ai săi.

Stă scris în Protocoalele lor, scopul scuză mijloacele.

27

Jurnal întrerupt

20 decembrie 1898

După ce-i predasem lui Golovinski tot materialul pe care-l mai aveam pentru Protocoalele cimitirului, m-am simțit parcă golit. Ca în tinerețe, după examenul de licență: mă întrebam: „Şi acum?". Vindecat, de altfel, de conştiința mea disociată, nu mai am nici măcar pe cineva căruia să-i povestesc.

Am pus capăt muncii de o viață începute cu lectura lui Balsamo al lui Dumas, în podul din Torino. Mă gândesc la bunicul, la ochii lui ce priveau în gol pe când reevoca fantoma lui Mordechai. Datorită şi operei mele, Mordechaii din toată lumea se îndreaptă spre un rug maiestuos şi îngrozitor. Dar eu? Există o melancolie a datoriei împlinite, mai adâncă şi mai impalpabilă decât aceea pe care o cunoşti pe piroscaf.

Continui să produc testamente olografe, să vând câteva zeci de ostii pe săptămână, dar Hebuterne nu mă mai caută, poate mă consideră prea bătrân, ca să nu mai vorbim de cei din Armată, unde numele meu a fost probabil şters cu totul din capul unora care încă-şi mai aminteau de el — dacă mai sunt dintr-ăştia, fiindcă Sandherr zace paralizat în vreun spital, iar Esterhazy joacă bacara în vreun bordel de lux din Londra.

Nu că aş avea nevoie de bani, am strâns destui, dar mă plictisesc. Am probleme cu stomacul şi nu reuşesc nici măcar să mă consolez cu o bucătărie aleasă. Îmi fac supă în casă, iar dacă mă duc la restaurant, după aceea nu mai dorm toată noaptea. Uneori vomit. Urinez mai des decât de obicei.

Continui să frecventez Libre parole, dar toate mâniile antisemite ale lui Drumont nu mă mai însuflețesc. În legătură cu ceea ce s-a petrecut în cimitirul din Praga lucrează acum ruşii.

Cazul Dreyfus înaintează încet-încet, astăzi face rumoare intervenția inopinată a unui catolic dreyfusard într-un jurnal care a fost întotdeauna puternic antidreyfusard, precum La croix (ce vremuri au fost când La croix se lupta ca s-o susțină pe Diana!), ieri primele pagini erau ocupate cu ştirea unei violente manifestații antisemite în

place de la Concorde. Într-un ziar umoristic, Caran d'Ache a publicat o vinietă dublă: în prima se vede o familie numeroasă aşezată frumos la masă în timp ce capul familiei atrage atenția să nu se vorbească despre afacerea Dreyfus, sub cea de-a doua stă scris că vorbiseră şi se vede o încăierare furibundă.

Afacerea asta îi dezbină pe francezi şi, după cât se poate citi icicolo, restul lumii. Se va relua procesul? Deocamdată Dreyfus este încă la Cayenne. I se potriveşte.

M-am dus la părintele Bergamaschi şi l-am găsit îmbătrânit şi obosit. E firesc, dacă eu am şaizeci şi opt de ani, el ar trebui să aibă acum optzeci şi cinci.

— Chiar voiam să te salut, Simonino, mi-a zis el. Mă întorc în Italia să-mi sfârşesc zilele în una dintre casele noastre. Am lucrat chiar prea mult întru Slava Domnului. Tu nu trăieşti şi acum printre prea multe intrigi? De-acum mi-e groază de intrigi. Cum totul era mult mai limpede pe vremea lui bunică-tu, carbonarii de o parte şi noi de cealaltă, se ştia cine şi unde era duşmanul. Nu mai sunt cel de altădată.

E de-acum cu mintea rătăcită. L-am îmbrățişat frățeşte şi am plecat.

***

Ieri seară treceam prin fața lui Saint-Julien le Pauvre. Chiar lângă portonul mare şedea o zdreanță de om, un cul-de-jatte orb, cu capul pleşuv acoperit de cicatrice violacee, care scotea o melodie stinsă dintr-un mic flaut pe care-l ținea într-o mână, iar cu cealaltă producea un şuierat surd, pe când gura i se deschidea ca şi cum s-ar fi sufocat, ca să ia aer.

Nu ştiu de ce, dar mi s-a făcut frică. De parcă viața ar fi ceva urât.

...M-am dus la părintele Bergamaschi şi l-am găsit îmbătrânit şi obosit... (p. 434)

***

Nu reuşesc să dorm bine, am un somn agitat, în care îmi apare Diana ciufulită şi palidă.

Deseori, dimineața foarte devreme, mă duc să văd ce mai fac culegătorii de chiştoace. Mereu am fost fascinat de ei. La primele ore ale dimineții îi vezi umblând prin împrejurimi cu sacul lor urât mirositor legat cu o frânghie la mijloc şi cu baston cu vârful de fier, cu care pescuiesc chiştocul chiar dacă se află sub o masă. E distractiv să vezi cum în cafenelele în aer liber sunt alungați cu şuturi de chelneri, care uneori îi stropesc cu sifon.

Mulți şi-au petrecut noaptea pe cheiul Senei şi-i poți vedea dimineața, şezând pe chei, separând tutunul încă umezit de salivă şi scrumul sau spălându-şi cămaşa îmbibată cu zeamă de tabac, aşteptând să se usuce la soare pe când ei îşi continuă lucrul. Cei mai îndrăzneți nu culeg doar mucuri de țigări de foi, ci şi de țigarete, la care separarea hârtiei umede de tabac e o treabă şi mai dezgustătoare.

Apoi îi vezi roind prin place Maubert şi prin împrejurimi, vânzându-şi marfa, şi de îndată ce au câştigat ceva intră într-un birt

să bea alcool nesănătos.

Mă uit la viața altora ca să treacă timpul. Fiindcă trăiesc ca un pensionar sau ca un soldat lăsat la vatră.

***

E ciudat, dar parcă mi-ar fi dor de evrei. Îmi lipsesc. Din tinerețe am construit, aş vrea să spun piatră cu piatră, cimitirul meu din Praga, iar acum e ca şi cum Golovinski mi l-ar fi furat. Cine ştie ce vor face din el la Moscova. Pesemne că vor contopi protocoalele mele într-un document sec şi birocratic, lipsit de atmosfera lui originară. Poate că nimeni nu vrea să-l citească, poate mi-am cheltuit viața ca să produc o mărturie fără scop. Sau poate tocmai astfel ideile rabinilor mei (erau totuşi rabinii mei) se vor răspândi în lume şi vor însoți soluția finală.

***

Citisem undeva că în avenue de Flandre există, în fundul unei curți vechi, un cimitir al evreilor portughezi. De la sfârşitul secolului al XVII-lea acolo se afla hanul unui oarecare Camot care le îngăduise evreilor, în cea mai mare parte germani, să-şi îngroape morții, cu cincizeci de franci pentru un adult şi douăzeci pentru un copil. Mai târziu, hanul trecuse la un oarecare Matard, jupuitor de animale, care începuse să îngroape alături de evrei rămăşițele cailor şi ale boilor pe care-i jupuia, fapt pentru care evreii protestaseră, cei portughezi cumpăraseră un teren alăturat ca să-i îngroape pe ai lor, pe când evreii din țările nordice găsiseră un alt teren la Montrouge.

A fost închis la începutul acestui secol, dar încă se mai poate intra în el. Sunt vreo douăzeci de pietre funerare, unele scrise în ebraică, altele în franceză. Am văzut una ciudată, care glăsuia: „Dumnezeul suprem m-a chemat în al douăzeci şi treilea an al vieții mele. Prefer situația mea robiei. Aici se odihneşte fericitul Samuel Fernandez Patto, mort la 28 prerial[7] a celui de-al doilea an al republicii franceze una şi indivizibilă". Chiar aşa, republicani, atei şi evrei.

Locul e mizer, dar mi-a folosit ca să-mi imaginez cimitirul din Praga, din care n-am văzut decât nişte imagini. Am fost un bun povestitor, aş fi putut să devin artist; din câteva urme construisem un

[7] Lună în calendarul primei republici franceze.

loc magic, centrul obscur şi lunar al complotului universal. De ce am lăsat să-mi scape creația mea?

Aş fi putut să fac să se întâmple multe alte lucruri acolo.

***

S-a întors Racikovski. Mi-a spus că încă mai are nevoie de mine. M-am enervat: — Nu respecți înțelegerea. Credeam că suntem chit, i-am spus. Eu ți-am dat material care n-a fost văzut nici odată, iar dumneata ai tăcut în ceea ce priveşte haznaua mea. Mai mult, eu sunt cel care mai aşteaptă ceva. Doar nu crezi că un material aşa de prețios era pe degeaba.

— Dumneata nu respecți înțelegerea. Documentele plăteau tăcerea mea. Acum vrei şi bani. Bine, nu discut, atunci banii vor plăti documentele. Deci îmi mai datorezi ceva pentru tăcerea în privința haznalei. Şi apoi, Simonini, să nu ne mai tocmim atâta, nu e cazul să mă indispui. Ți-am spus că pentru Franța e esențial ca borderoul să fie crezut autentic, dar nu şi pentru Rusia. Nu m-ar costa nimic să te dau pe mâna presei. Ți-ai petrece restul vieții prin sălile de tribunal. Ah, uitam. Doar aşa, ca să-ți reconstitui trecutul, am vorbit cu părintele Bergamaschi şi cu domnul Hebuterne şi mi-au spus că dumneata le prezentaseşi un abate Dalla Piccola care pusese pe roate afacerea Taxil. Am căutat să-l regăsesc pe acest abate şi pare că s-a volatilizat, împreună cu toți cei care colaborau la afacerea Taxil, mai puțin Taxil însuşi, care se învârte prin Paris căutându-l şi el pe acest abate dispărut. Te-aş putea învinui de asasinarea lui.

— Nu există trupul.

— Sunt altele patru aici, jos. Cine a pus într-o hazna patru leşuri poate foarte bine să-l fi făcut dispărut pe celălalt în altă parte.

Eram la mâna mizerabilului.

— Bine, am cedat eu, ce anume vrei?

— În materialul pe care i l-ai dat lui Golovinski există un pasaj care m-a frapat, proiectul de a folosi metrourile pentru a mina marile oraşe. Dar pentru ca argumentul să fie crezut ar fi nevoie ca vreo bombă să explodeze acolo, dedesubt.

— Păi unde, la Londra? Aici metroul nu există încă.

— Dar au început săpăturile, s-au făcut deja nişte perforări de-a

lungul Senei: eu n-am nevoie să sară Parisul în aer. Mi-ajunge să se năruie vreo două-trei grinzi de susținere sau, şi mai bine, o bucată din învelişul stradal. O explozie de mic calibru, dar care va suna ca o amenințare şi o confirmare.

— Am înțeles. Dar ce legătură am eu?

— Dumneata ai mai lucrat cu explozibili şi ai la îndemână nişte experți, după câte ştiu. Priveşte partea bună a lucrurilor. După mine, totul ar trebui să se petreacă fără incidente, deoarece noaptea aceste săpături nu sunt păzite. Dar să admitem că, printr-o foarte nefericită întâmplare, atentatorul este descoperit. Dacă e francez, riscă nişte ani de carceră, dacă-i rus, izbucneşte un război franco-rus. Nu poate fi unul dintre ai mei.

Mă pregăteam să reacționez violent, nu putea să mă împingă la o acțiune smintită ca aceea, sunt un om liniştit şi în etate. Apoi m-am abținut. Cărui fapt se datora senzația de gol pe care o simțeam de săptămâni întregi, dacă nu sentimentului că nu mai eram un protagonist?

Acceptând însărcinarea aceea, mă întorceam în prima linie. Colaboram să dau credit cimitirului meu din Praga, să-l fac să devină mai verosimil şi deci mai adevărat decât fusese vreodată. Încă o dată, singur, învingeam o rasă.

— Trebuie să vorbesc cu persoana potrivită, am răspuns, o să-ți dau de ştire peste câteva zile.

***

M-am dus să-l caut pe Gaviali, mai lucrează şi acum ca vânzător de haine vechi, dar, datorită ajutorului meu, are documente în regulă şi ceva bani puşi deoparte. Din păcate, în mai puțin de cinci ani a devenit înspăimântător de senil — Cayenne îşi lasă urmele. Mâinile îi tremură şi reuşeşte cu greu să ridice paharul pe care în mod generos i l-am umplut de mai multe ori. Se mişcă greoi, aproape că nu mai izbuteşte să se aplece şi mă întreb cum poate să mai adune zdrențe.

Reacționează cu entuziasm la propunerea mea: — Nu mai e ca altădată, când nu puteai să foloseşti anumiți explozibili pentru că nu-ți dădeau timp să te depărtezi. Acum se face totul cu o bombă bună, cu

ceas.

— Cum funcționează?

— Simplu. Se ia un deşteptător şi se fixează la ora dorită. Când soseşte ora respectivă, un ac al deşteptătorului, în loc să acționeze soneria, dacă-l legi cum trebuie, acționează un detonator. Detonatorul face să explodeze încărcătura şi bum! Iar dumneata eşti la zece mile depărtare.

În ziua următoare a venit la mine cu un dispozitiv înspăimântător prin simplitatea lui: cum puteai să-ți închipui că încrucişarea aceea firavă de fire şi ceapa aia de ceas de preot puteau provoca o explozie? Şi totuşi, se poate, zicea Gaviali cu mândrie.

După două zile m-am dus să explorez săpăturile cu aerul unui curios, punând şi câteva întrebări lucrătorilor. Am identificat una unde e uşor să cobori de la nivelul străzii la cel inferior, la ieşirea unei galerii susținute de grinzi. Nu vreau să ştiu unde duce galeria şi dacă duce undeva: ar fi de-ajuns să pun bomba la intrarea ei şi totul ar fi în regulă.

L-am întâmpinat pe Gaviali nemulțumit: — Cea mai mare stimă pentru ştiința dumitale, însă mâinile îți tremură şi abia te ții pe picioare, n-ai putea să cobori în săpătură şi cine ştie ce-ai mai încurca prin contactele de care-mi vorbeşti.

I s-au umezit ochii.

— E adevărat, sunt un om sfârşit.

— Cine ar putea face treaba în locul dumitale?

— Nu mai cunosc pe nimeni, nu uita că cei mai buni tovarăşi ai mei sunt încă la Cayenne, dumneata i-ai trimis. Deci asumă-ți responsabilitățile. Vrei să faci să explodeze bomba? Du-te şi pune-o dumneata.

— Prostii, nu sunt expert.

— Nu-i nevoie să fii expert dacă te-a instruit un expert. Uită-te bine ce am pus pe masa asta, sunt lucrurile indispensabile ca să facă să funcționeze o bombă cu ceas. Un deşteptător oarecare, ca ăsta, cu condiția să-i cunoşti mecanismul intern care face să se declanşeze soneria la ora cerută. Apoi o baterie care, activată de deşteptător, acționează detonatorul. Eu sunt un om de modă veche şi aş folosi bate-

ria asta Daniel Cell. În acest tip de baterie, spre deosebire de cea voltaică, se folosesc mai cu seamă elemente lichide. Trebuie să umpli pe jumătate un vas mic cu sulfat de cupru şi cealaltă jumătate cu sulfat de zinc. În stratul de cupru este introdus un căpăcel de aramă, iar în cel de zinc un căpăcel de zinc. Extremele celor două căpăcele evident că reprezintă cei doi poli ai bateriei. E clar?

— Până aici, da.

— Bine. Singura problemă cu o baterie Daniel Cell este că trebuie să fii atent cum o transporți, dar, până nu e legată la detonator şi la încărcătură, nu se întâmplă nimic, iar când e legată va fi pusă pe o suprafață plană, sper, altfel operatorul ar fi un imbecil. Pentru detonator, orice mică încărcătură e suficientă. În fine, să ajungem la încărcătura propriu-zisă. Mai demult, poate îți aminteşti, eu lăudam pulberea neagră. Acum aproape zece ani a fost descoperită balistita, zece la sută camfor, nitroglicerină şi colodiu în părți egale. La început prezenta problema uşoarei evaporări a camforului şi, ca urmare, a instabilității produsului. Dar de când italienii o produc la Avigliana se pare că a devenit de nădejde. Aş fi încă nehotărât dacă să folosesc, de când au descoperit-o englezii, cordita, unde camforul a fost înlocuit cu vaselină cinci la sută, iar pentru rest au luat cincizeci şi opt la sută nitroglicerină şi treizeci şi şapte de vată inflamabilă muiată în acetonă, totul tras în fire ca spaghetele mai groase. Acum voi vedea ce-o să aleg, dar sunt deosebiri de mică importanță. Deci mai întâi trebuie puse acele ceasului la ora fixată, apoi se leagă deşteptătorul la pilă şi aceasta la detonator, iar detonatorul la încărcătură, apoi se activează deşteptătorul. Te rog, nu care cumva să inversezi ordinea operațiunilor, e clar că dacă unul mai întâi leagă, apoi activează, iar după aceea învârte indicatoarele... bum! Ai înțeles? Apoi te duci acasă, sau la teatru, sau la restaurant: bomba va face totul singură. Clar?

— Clar.

— Domnule căpitan, nu îndrăznesc să spun că ar putea s-o pună în funcțiune şi un copil, dar cu siguranță o va putea face un vechi căpitan al garibaldienilor. Dumneata ai mâna sigură, ochiul precis, trebuie doar să îndeplineşti micile operațiuni pe care ți le spun. E de-

ajuns să le faci în ordinea care trebuie.

***

Am acceptat. Dacă o voi face, o să redevin dintr-odată tânăr, capabil să-i culc la picioarele mele pe toți Mordechaii din lume. Şi pe târfiştina din ghetoul din Torino. Gagnu, ai? O să-ți arăt eu ție.

Trebuie să scap de mirosul Dianei în călduri, care în nopțile de vară mă chinuie de un an şi jumătate. Îmi dau seama că am existat doar ca să înfrâng rasa asta blestemată. Racikovski are dreptate, numai ura încălzeşte inima.

Trebuie să mă duc să-mi fac datoria în uniformă solemnă. Mi-am pus frac şi barba de la seratele petrecute la Juliette Adam. Aproape din întâmplare am descoperit în fundul unuia dintre dulapurile mele o mică rezervă de cocaină de la Parke & Davis cu care îl aprovizionasem pe doctorul Froïde. Cine ştie cum rămăsese acolo. N-am încercat-o nici odată, dar, dacă el avea dreptate, trebuia să-mi dea un impuls. I-am adăugat trei păhărele de coniac. Acum mă simt ca un leu.

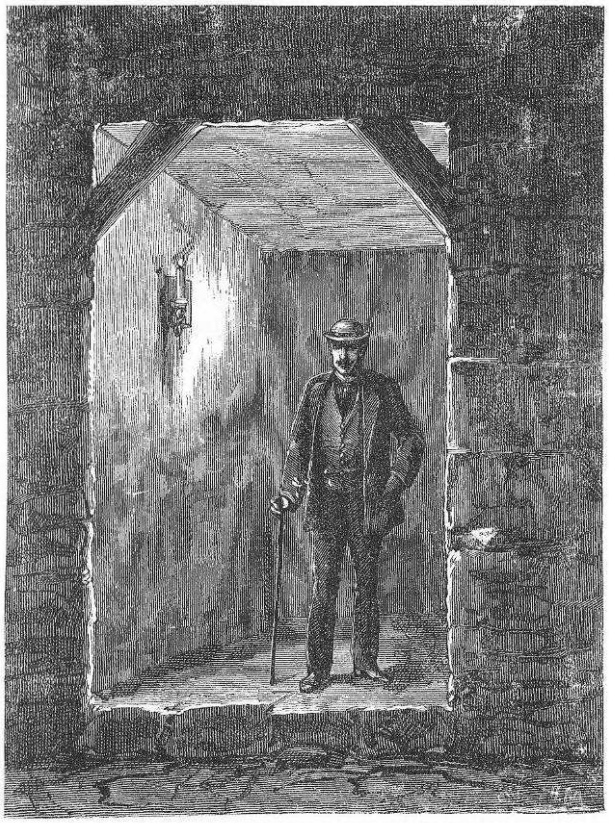

...Nu vreau să ştiu unde duce galeria şi dacă duce undeva: ar fi de-ajuns să pun bomba la intrarea ei şi totul ar fi în regulă... (p. 439)

Gaviali ar dori să vină cu mine, dar n-am să-i dau voie, cu felul lui

de a se mişca acum e prea ticăit, ar putea să mă încurce.

Am înțeles foarte bine cum funcționează chestia. Am să pun la punct o bombă care va face epocă.

Gaviali tocmai îmi dă ultimele avertismente: — Fii atent aici şi fii atent şi-acolo.

Dar ce dracu', încă nu-s un ramolit.

Inutile precizări erudite

* Istoric

Singurul personaj inventat din această poveste este protagonistul, Simone Simonini — pe când bunicul său, căpitanul Simonini, nu e inventat, chiar dacă istoria îl cunoaşte doar ca misteriosul autor al unei scrisori către abatele Barruel.

Toate celelalte personaje (în afară de câteva figuri minore şi marginale, cum ar fi notarul Rebaudengo sau Ninuzzo) au existat realmente şi au făcut şi spus lucrurile pe care le spun şi le fac în acest roman. Afirmația nu este valabilă numai pentru personajele care apar cu numele lor adevărat (şi, cu toate că multora poate să li se pară neverosimil, a existat cu adevărat şi un personaj ca Leo Taxil), ci şi pentru figuri care apar cu nume fictive doar pentru că, din economie narativă, am pus o singură persoană (inventată) să spună şi să facă ceea ce, de fapt, fusese spus sau făcut de două (reale din punct de vedere istoric).

Însă, dacă mă gândesc bine, Simone Simonini, deşi este rezultatul unui colaj, fapt pentru care i-au fost atribuite lucruri făcute în realitate de persoane diferite, într-un fel a existat şi el. Ba mai mult, ca să spunem totul, el se află încă printre noi.

Istoria şi intriga

Naratorul îşi dă seama că, în împletirea destul de haotică a jurnalelor reproduse aici (cu atâtea întorsături înainte şi înapoi sau, altfel spus, cu ceea ce cineaştii numesc flash-backs), cititorul s-ar putea să nu reuşească să urmărească evoluția lineară a faptelor, de la naşterea lui Simonino până la sfârşitul jurnalelor lui. Este fatala discrazie dintre story şi plot, cum le numesc anglo-saxonii, sau, mai rău, cum ziceau formaliştii ruşi (cu toții evrei), dintre fabula şi siujet sau intrigă. Naratorul, la drept vorbind, a trudit adesea din greu ca să se descurce, dar consideră că un cititor binevoitor ar putea să nu țină cont de asemenea subtilități şi să guste la fel de bine povestea. Oricum, pentru cititorii excesiv de rigizi sau nu prea rapizi în judecată, iată un tabel care clarifică raporturile dintre cele două niveluri (obişnuite de altfel în orice roman — cum se spunea odată — bine făcut).

În coloana Intriga este redată succesiunea paginilor de jurnal corespunzătoare capitolelor, în ordinea în care cititorul le parcurge. În coloana Istoria se reconstruieşte, în schimb, succesiunea reală a evenimentelor pe care în diferite momente Simonini sau Dalla Piccola le reevocă şi le reconstituie.

Capitolul	Intriga	Istoria
1. TRECĂTORUL CARE-N DIMINEAȚA ACEEA CENUȘIE	Naratorul începe să urmărească jurnalul lui Simonini	
2. CINE SUNT EU?	Jurnal 24 martie 1897	
3. CHEZ MAGNY	Jurnal 25 martie (Reevocare a prânzurilor *Chez Magny* din 1885-1886)	
4. PE VREMEA BUNICULUI	Jurnal 26 martie 1897	1830-1855 Copilăria și adolescența până la moartea bunicului
5. SIMONINO CARBONAR	Jurnal 27 martie 1897	1855-1859 Muncă la notarul Rebaudengo și primele contacte cu Serviciile
6. ÎN SLUJBA SERVICIILOR SECRETE	Jurnal 28 martie 1897	1860 Convorbire cu șefii Serviciilor piemonteze
7. ÎMPREUNĂ CU CEI O MIE	Jurnal 29 martie 1897	1860 Despre *Emma* cu Dumas Sosire la Palermo Întâlnire cu Nievo O primă întoarcere la Torino
8. VASUL HERCULE	Jurnale 30 martie-1 aprilie	1861 Dispariția lui Nievo A doua întoarcere la Torino și exilul la Paris.
9. PARIS	Jurnal 2 aprilie 1897	1861... Primii ani la Paris
10. DALLA PICCOLA E ULUIT	Jurnal 3 aprilie 1897	
11. JOLY	Jurnal 3 aprilie 1897, seara	1865 În închisoare pentru a-l spiona pe Joly Capcană pentru carbonari
12. O NOAPTE LA PRAGA	Jurnal 4 aprilie 1897	1865-1866 Prima versiune a scenei în cimitirul din Praga Întâlniri cu Brafmann și Gougenot
13. DALLA PICCOLA SPUNE CĂ NU ESTE DALLA PICCOLA	Jurnal 5 aprilie 1897	

Capitolul	Intriga	Istoria
14. BIARRITZ	Jurnal 5 aprilie 1897, în timpul dimineții	1867-1868 Întâlnire la München cu Goedsche Uciderea lui Dalla Piccola
15. DALLA PICCOLA REDIVIVUS	Jurnale 6 și 7 aprilie 1897	1869 Lagrange vorbește despre Boullan
16. BOULLAN	Jurnal 8 aprilie 1897	1869 Dalla Piccola în vizită la Boullan
17. ZILELE COMUNEI	Jurnal 9 aprilie 1897	1870 Zilele Comunei
18. PROTO-COALELE	Jurnal 10 și 11 aprilie 1897	1871-1879 Întoarcerea părintelui Bergamaschi Adăugiri la scena Cimitirului din Praga Uciderea lui Joly
19. OSMAN BEY	Jurnal 11 aprilie 1897	1881 Întâlnire cu Osman Bey
20. RUȘI?	Jurnale 12 aprilie 1897	
21. TAXIL	Jurnal 13 aprilie 1897	1884 Simonini îl întâlnește pe Taxil
22. DIAVOLUL ÎN SECOLUL XIX	Jurnal 14 aprilie 1897	1884-1896 Povestea lui Taxil ca antimason
23. DOISPREZECE ANI TRĂIȚI CU FOLOS	Jurnal 15 și 16 aprilie 1897	1884-1896 Aceiași ani văzuți de Simonini (în acești ani Simonini se întâlnește cu psihiatrii chez Magny, după cum se povestește în capitolul 3)
24. O NOAPTE LA SLUJBĂ	Jurnal 17 aprilie 1897 (care se încheie în zorii zilei de 8 aprilie)	1896-1897 Prăbușirea afacerii lui Taxil 21 martie 1897 Liturghie neagră
25. LIMPEZIREA IDEILOR	Jurnal 18 și 19 aprilie 1897	1897 Simonini înțelege și îl lichidează pe Dalla Piccola
26. SOLUȚIA FINALĂ	Jurnal 10 noiembrie 1898	1898 Soluția finală
27. JURNAL ÎNTRERUPT	Jurnal 20 decembrie 1898	1898 Pregătirea atentatului

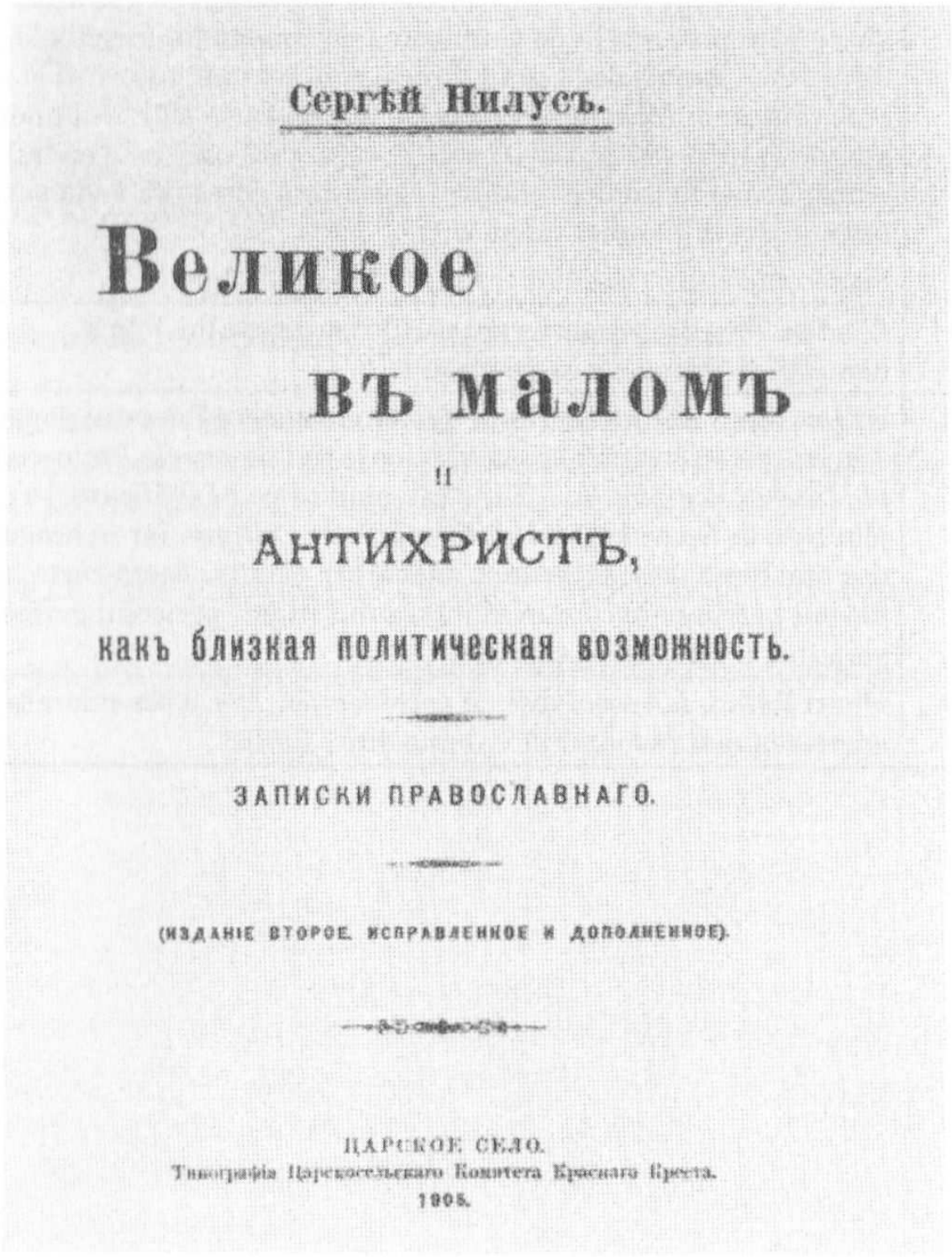

Сергѣй Нилусъ.

Великое

въ маломъ

и

антихристъ,

какъ близкая политическая возможность.

ЗАПИСКИ ПРАВОСЛАВНАГО.

(ИЗДАНІЕ ВТОРОЕ, ИСПРАВЛЕННОЕ И ДОПОЛНЕННОЕ).

ЦАРСКОЕ СЕЛО.
Типографія Царскосельскаго Комитета Краснаго Креста.
1905.

Prima ediție a *Protocoalelor Înțelepților Sionului*, apărută în volumul *Grandiosul în infim* de Serghei Nilus

Data	Evenimente postume
1905	În Rusia apare volumul *Protocoalele Bătrânilor Înțelepți din Sion*, de Serghei Nilus, unde este publicat un text prezentat astfel: „Un prieten al meu, care a murit, mi-a dat un manuscris care, cu o precizie și o limpezime extraordinare, descrie planul și evoluția unei sinistre conspirații mondiale... Acest document a ajuns în mâinile mele acum patru ani, împreună cu garanția absolută reprezentată de traducerea documentelor (originale), furate de o femeie de la unul dintre capii cei mai puternici și mai bine inițiați ai Masoneriei... Furtul a avut loc la sfârșitul unei adunări secrete a «Inițiaților» în Franța, țară care este cuibul «conspirației masonice iudaice». Celor care doresc să vadă și să audă le dezvălui acest manuscris“. *Protocoalele* sunt imediat traduse în toate limbile.
1921	*London Times* descoperă raporturile cu cartea lui Joly și denunță *Protocoalele* ca pe un fals.
1925	Hitler, Mein Kampf (I, 11): „Felul cum existența acestui popor se sprijină pe o continuă minciună apare în faimoasele *Protocoale ale Înțelepților din Sion*. Ei se întemeiază pe o falsificare, se jeluiește în fiece săptămână *Frankfurter Zeitung*, iar în aceasta e cea mai bună dovadă că sunt adevărați. Când această carte va deveni patrimoniu comun al întregului popor, pericolul evreiesc va putea fi considerat eliminat“.
1939	Henri Rollin, *L'Apocalypse de notre temps*: „Pot fi considerate opera cea mai răspândită în lume după *Biblie*“.

Referințe iconografice

p. 129 Victoria de la Calatafimi, 1860 © Mary Evans Picture Library / Arhivele Alinari

p. 167 Honore Daumier, O zi în care nu se plăteşte... (Publicul la Salon, 10, pentru Le Charivari), 1852 © BnF

p. 355 Honore Daumier, Şi să mai zicem că există oameni care beau absint într-o țară care produce vin bun ca ăsta! (Croquis parisiens pentru Le journal amusant), 1864 © BnF

p. 374 Le Petit Journal, 13 Janvier 1895 © Arhivele Alinări

Toate celelalte ilustrații provin din arhiva iconografică a autorului.